

วารสารมหาจุฬานาครทรรศน์

Journal of MCU Nakhondhat

P-ISSN: 2586-923X

ปีที่ 10 ฉบับที่ 11 (พฤศจิกายน 2566)

E-ISSN: 2630-0362

Vol.10 No.11 (November 2023)

📌 วัตถุประสงค์

วารสารมหาจุฬานาครทรรศน์ เป็นวารสารวิชาการของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตนครศรีธรรมราช มีวัตถุประสงค์เพื่อส่งเสริมการศึกษาค้นคว้าและเผยแพร่บทความวิจัยและบทความวิชาการแก่นักวิจัย นักวิชาการ คณาจารย์และนักศึกษา ในมิติเพื่อสนับสนุนการศึกษา การสอน การวิจัยในมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย โดยเน้นสาขาวิชาพุทธศาสนา บริหารการศึกษา ปรัชญา จิตวิทยา การพัฒนาชุมชน การพัฒนาสังคม นิติศาสตร์ รัฐศาสตร์ รัฐประศาสนศาสตร์ ภาษาศาสตร์ การจัดการสาธารณะ การศึกษาเชิงประยุกต์ รวมถึงสหวิทยาการอื่น ๆ อาทิ วิทยาศาสตร์สุขภาพ หรือ การพยาบาล

บทความที่ตีพิมพ์เผยแพร่ในวารสารได้ผ่านการพิจารณาจากผู้ทรงคุณวุฒิ อย่างน้อย 2 ท่าน ในลักษณะปกปิดรายชื่อ (Double blind) เปิดรับบทความทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ โดยรับพิจารณาตีพิมพ์ต้นฉบับของบุคคลทั้งภายในและภายนอกมหาวิทยาลัย ผลงานที่ส่งมาจะต้องไม่เคยเสนอหรือกำลังเสนอตีพิมพ์ในวารสารวิชาการใดมาก่อน

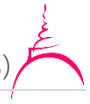
ทัศนะและข้อคิดเห็นที่ปรากฏในบทความ มิใช่ความคิดของคณะผู้จัดทำ และมีใช้ความรับผิดชอบของวารสาร คณะบรรณาธิการไม่สงวนลิขสิทธิ์ในการคัดลอก แต่ให้อ้างอิงแสดงที่มา

วารสารมหาจุฬานาครทรรศน์ มีกำหนดออกเผยแพร่ปีละ 12 ฉบับ (รายเดือน)*

ฉบับที่ 1 เดือนมกราคม	ฉบับที่ 2 เดือนกุมภาพันธ์	ฉบับที่ 3 เดือนมีนาคม
ฉบับที่ 4 เดือนเมษายน	ฉบับที่ 5 เดือนพฤษภาคม	ฉบับที่ 6 เดือนมิถุนายน
ฉบับที่ 7 เดือนกรกฎาคม	ฉบับที่ 8 เดือนสิงหาคม	ฉบับที่ 9 เดือนกันยายน
ฉบับที่ 10 เดือนตุลาคม	ฉบับที่ 11 เดือนพฤศจิกายน	ฉบับที่ 12 เดือนธันวาคม

📌 เจ้าของ

สำนักวิชาการ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตนครศรีธรรมราช
เลขที่ 3/3 หมู่ที่ 5 ตำบลมะม่วงสองต้น อำเภอเมือง จังหวัดนครศรีธรรมราช 80000
โทร. 086-4345903 แฟกซ์. 075-340-042 E-mail: suriya.sur@mcu.ac.th

📍 **ที่ปรึกษา**

พระพรหมบัณฑิต	ที่ปรึกษาอธิการบดี มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย	ประเทศไทย
พระธรรมวัชรบัณฑิต	อธิการบดี มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย	ประเทศไทย
พระเทพวัชรจารย์	ผู้อำนวยการสถาบันพระไตรปิฎกศึกษา มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย	ประเทศไทย
พระมหาสมบุรณ์ วุฑฒิกโร	รองอธิการบดีฝ่ายวิชาการ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย	ประเทศไทย
พระครูอรุณสุตาลังการ	รองอธิการบดี มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตนครศรีธรรมราช	ประเทศไทย

📍 **บรรณาธิการบริหาร**

บุญญาดา จงละเอียด	มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตนครศรีธรรมราช	ประเทศไทย
-------------------	--	-----------

📍 **หัวหน้ากองบรรณาธิการ**

ธีรวัฒน์ ทองบุญชู	มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตนครศรีธรรมราช	ประเทศไทย
-------------------	--	-----------

📍 **กองบรรณาธิการ**

พระเมธีวชิราภรณ์	มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตศรีธรรมมาโคกราช	ประเทศไทย
พระครูโฆสิตวัฒน์านุกูล	มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตนครศรีธรรมราช	ประเทศไทย
ครองชัย หัตถา	มหาวิทยาลัยทักษิณ	ประเทศไทย
ประเวศ อินทองปาน	มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์	ประเทศไทย
สีบพงษ์ ธรรมชาติ	มหาวิทยาลัยวลัยลักษณ์	ประเทศไทย
กันตภณ หนูทองแก้ว	มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตศรีธรรมมาโคกราช	ประเทศไทย
สมบุรณ์ บุญโท	มหาวิทยาลัยเซนต์จอห์น	ประเทศไทย
นิพนธ์ ทิพย์ศรีนิมิต	มหาวิทยาลัยวลัยลักษณ์	ประเทศไทย
วาสนา แก้วหล้า	มหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์	ประเทศไทย
ณิศภาพรรณ คุวิเศษแสง	มหาวิทยาลัยเซนต์จอห์น	ประเทศไทย
ธนิศร ยืนยง	มหาวิทยาลัยปทุมธานี	ประเทศไทย
ธานี วรรณทร์	มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิตย์	ประเทศไทย
บุษกร สุขแสน	มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรธานี	ประเทศไทย
มุกดาวรรณ พลเดช	วิทยาลัยเทคโนโลยีภาคใต้	ประเทศไทย
อุทัย เอกสะพัง	มหาวิทยาลัยทักษิณ	ประเทศไทย
มะลิวัลย์ โยธารักษ์	มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตนครศรีธรรมราช	ประเทศไทย

ผู้ช่วยกองบรรณาธิการ

พระสาโรจน์ ธมมสโร	วัดสนธิ์ (นาสน) นครศรีธรรมราช	ประเทศไทย
พระณัฐพงษ์ สิริสุวณโณ	วัดสนธิ์ (นาสน) นครศรีธรรมราช	ประเทศไทย
พระณัฐพงษ์ ญาณเมธี	วัดศาลามีชัย นครศรีธรรมราช	ประเทศไทย
พระบุญญฤทธิ์ ภัททจารี	วัดสนธิ์ (นาสน) นครศรีธรรมราช	ประเทศไทย
อนุชิต ปราบพาล	มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตนครศรีธรรมราช	ประเทศไทย
ศักดิ์ดา หารเทศ	มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตนครศรีธรรมราช	ประเทศไทย
ทิพย์วรรณ จันทรา	มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตนครศรีธรรมราช	ประเทศไทย
อภิวัฒน์ คำหารพล	นักวิชาการอิสระ	ประเทศไทย

ฝ่ายประสานงานและจัดการ

พระไกรศร ปิยสีโล	วัดสนธิ์ (นาสน) นครศรีธรรมราช	ประเทศไทย
สามเณรศักดิ์ดิณณ อาษา	วัดสนธิ์ (นาสน) นครศรีธรรมราช	ประเทศไทย
ธีรพันธ์ พาโอกาส	มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตนครศรีธรรมราช	ประเทศไทย
ศุภิสรา ณ สุวรรณ	มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตนครศรีธรรมราช	ประเทศไทย
ศศิธร สงศิริ	มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตนครศรีธรรมราช	ประเทศไทย
ญาณกวี คำศรี	มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตนครศรีธรรมราช	ประเทศไทย
ชาลีสา มาสุวรรณ	มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตนครศรีธรรมราช	ประเทศไทย

ฝ่ายกฎหมาย

ฉัตรมาศ วิเศษสินธุ์	มหาวิทยาลัยราชภัฏสุราษฎร์ธานี	ประเทศไทย
---------------------	-------------------------------	-----------

ออกแบบปก

วินัย ธีระพิบูลย์วัฒนา	พีเอช ปริ้น & ดีไซน์ ไวนิล สติ๊กเกอร์	ประเทศไทย
------------------------	---------------------------------------	-----------

จัดรูปเล่ม

ธีรพันธ์ พาโอกาส	มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตนครศรีธรรมราช	ประเทศไทย
------------------	--	-----------

โรงพิมพ์

ห้างหุ้นส่วนจำกัด กรีนโซน อินเตอร์ 2001
 155/2 ถนนปากนคร ตำบลท่าซัก อำเภอเมือง จังหวัดนครศรีธรรมราช 80000
 โทรศัพท์. 075-466-031, แฟกซ์. 075-446-676

บทบรรณาธิการ

วารสารฉบับนี้ เป็นฉบับที่ 11 ประจำปีพุทธศักราช 2566 วารสารก้าวเข้าสู่ปีที่ 10 ได้รับการประเมินเพื่อรับรองคุณภาพวารสาร จากศูนย์ดัชนีการอ้างอิงวารสารไทย (Thai Journal Citation Index-TCI) ให้มีมาตรฐานอยู่ในกลุ่มที่ 2 (จนถึง 31 ธันวาคม 2567) เพื่อรักษาคุณภาพของวารสารให้เป็นไปตามเงื่อนไขและกติกาสากล จึงเปิดโอกาสให้นักวิจัย นักวิชาการ คณาจารย์และนักศึกษา ได้เผยแพร่บทความทางวิชาการหรือบทความวิจัย ซึ่งกองบรรณาธิการได้ดำเนินการตามกระบวนการเชิงหลักการเผยแพร่บทความตามเกณฑ์ของสำนักงานคณะกรรมการอุดมศึกษาทุกประการ

วารสารมหาจุฬานาครทรรศน์ ปีที่ 10 ฉบับที่ 11 นี้ประกอบด้วย บทความวิจัย 23 เรื่อง บทความวิชาการ 7 เรื่อง มีบทความที่น่าสนใจ ได้แก่ **อัตลักษณ์พระสังฆราชแห่งกรุงรัตนโกสินทร์** โดยบทความฉบับนี้กล่าวถึง บทความนี้มุ่งศึกษาอัตลักษณ์ทางสังคมของพระสังฆราชแห่งกรุงรัตนโกสินทร์ ใช้ข้อมูลจากหนังสือพระประวัติสมเด็จพระสังฆราชแห่งกรุงรัตนโกสินทร์ 19 พระองค์ วัดบวรนิเวศวิหารจัดพิมพ์ในวโรกาสฉลองพระชันษา 96 ปี สมเด็จพระญาณสังวร สมเด็จพระสังฆราช สกลมหาสังฆปริณายก 3 ตุลาคม 2552 และใช้แนวคิดอัตลักษณ์ (Identity) เป็นกรอบในการวิเคราะห์ ผลการศึกษาพบว่า พระสังฆราชแห่งกรุงรัตนโกสินทร์มีอัตลักษณ์ทางสังคม (Social Identity) ที่ปรากฏโดดเด่น 4 ด้าน ได้แก่ 1) อัตลักษณ์พระราชาอุปถัมภ์ 2) อัตลักษณ์นักปราชญ์ 3) อัตลักษณ์นักการศึกษา และ 4) อัตลักษณ์นักปกครอง โดยอัตลักษณ์แต่ละด้านมีความเชื่อมโยง สามารถทับซ้อน ปรากฏร่วมกันได้มากกว่า 1 ด้าน และมีพลวัตที่ปรับเปลี่ยนได้ตามบริบททางสังคมในแต่ละสมัย ทั้งนี้ อัตลักษณ์ดังกล่าวทำหน้าที่ยกย่องพระเกียรติคุณของพระสังฆราชแต่ละพระองค์ในสมัยรัตนโกสินทร์ให้เป็นที่ปรากฏเด่นชัดยิ่งขึ้น นอกจากนี้ อัตลักษณ์ยังแสดงให้เห็นว่าพระสังฆราชเป็นกลุ่มทางสังคมที่มีบทบาทสำคัญในการธำรงสถาบันชาติ ศาสนา และพระมหากษัตริย์ เกื้อกูลในฐานะผู้อุปถัมภ์ซึ่งกันและกัน อีกทั้ง เป็นพลังทางใจของบุคคลทุกชนชั้นในสังคมไทย ตลอดจนมีส่วนช่วยจรรโลงสังคมและสร้างคุณูปการด้านต่าง ๆ แก่สังคมไทยมาอย่างต่อเนื่องยาวนาน ดังนั้น อัตลักษณ์ทางสังคมของพระสังฆราชแห่งกรุงรัตนโกสินทร์ทั้ง 19 พระองค์คือทรงเป็นอภิพูนียบุคคลของสังคมไทย และอาจกล่าวได้ว่า อัตลักษณ์กลุ่มของพระสังฆราชแห่งกรุงรัตนโกสินทร์ คือ “ทรงเป็นสัญลักษณ์ของคุณความดี”

กองบรรณาธิการวารสารมหาจุฬานาครทรรศน์ ขอขอบคุณท่านผู้เขียน ขอขอบพระคุณท่านผู้ทรงคุณวุฒิทุกท่านที่ได้ให้ความกรุณาอ่านและแนะนำการปรับแก้บทความวิจัยให้มีคุณภาพทางวิชาการยิ่งขึ้น หากผู้อ่านจะมีข้อเสนอแนะในการปรับปรุงวารสารนี้ให้สมบูรณ์ยิ่งขึ้น กองบรรณาธิการขอน้อมรับไว้ด้วยความยินดี

๒๕๖๖.๑๒.๓๑

บุญญาดา จงละเอียด

บรรณาธิการ วารสารมหาจุฬานาครทรรศน์

สารบัญ

บรรณาธิการ	(ก)
บทบรรณาธิการ	(ง)
ภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครศรีธรรมราช เขต 2	1
CREATIVE LEADERSHIP OF SCHOOL ADMINISTRATORS UNDER NAKHON SI THAMMARAT PRIMARY EDUCATIONAL SERVICE AREA OFFICE 2 <i>เด่นชัย บำรุงศรี, บุญเลิศ ธาณีรัตน์, วันชัย วงศ์ศิลป์</i>	
การพัฒนาภาวะผู้นำของกำนัน ผู้ใหญ่บ้านตามหลักสัพพริสธรรม ในอำเภอช้างกลาง จังหวัด นครศรีธรรมราช	15
DEVELOPMENT OF LEADERSHIP ACCORDING TO THE PRINCIPLES OF SAPPURISADHAMMA OF KAMNANS AND VILLAGE HEADMEN CHANG KLANG DISTRICT, NAKHON SI THAMMARAT PROVINCE <i>นพฤทธิ์ จิตรวิบูลย์, ดิเรก นุ่นกล้า, กันตภณ หนูทองแก้ว</i>	
การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ตามหลักไตรสิกขาของเทศบาลตำบลตะกุด อำเภอเมืองสระบุรี จังหวัด สระบุรี	24
HUMAN RESOURCE DEVELOPMENT ACCORDING TO THREEFOLD TRAINING PRINCIPLE OF TAKUT SUBDISTRICT MUNICIPALITY, MUEANG SARABURI DISTRICT, SARABURI PROVINCE <i>วุฒิกร คล้ายจำแลง</i>	
การพัฒนารูปแบบการเรียนการสอนแบบซินเนคติกส์วิชาทัศนศิลป์ที่ส่งเสริมนวัตกรรมและ กระบวนการคิดสร้างสรรค์ในการสร้างผลงานศิลปะของนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนวัดสมหวัง จังหวัดสุราษฎร์ธานี	33
THE DEVELOPMENT A SYNECTICS LEARNING MANAGEMENT MODEL FOR VISUAL ARTS THAT PROMOTES INNOVATION AND CREATIVE THINKING IN CREATING ART WORKS FOR STUDENTS IN GRADE 4, WATSOMWANG SCHOOL, SURATTHANI PROVINCE <i>ธีรพร จันทระโชตะ</i>	
รูปแบบการใช้สื่อโซเชียลมีเดีย ที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจเลือกสถานที่ท่องเที่ยวประเทศไทย	45
FORM OF PRESENTATION USING SOCIAL MEDIA INFLUENCES AFFECTING THE DECISION THE ATTRACTIONS IN THAILAND <i>ปรัชญาวีร์ มีเสม ไกรสีหนาท และชินโสณม์ วิไลฐนธิกิจา</i>	
แนวทางการพัฒนาศักยภาพทรัพยากรมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมด้านเรื่องเล่า และตำนาน รองรับการท่องเที่ยวเชิงประสบการณ์ของอำเภอลานสกา จังหวัดนครศรีธรรมราช	56
DEVELOPMENT GUIDELINE FOR TOURISM POTENTIAL OF INTANGIBLE CULTURAL HERITAGE BASED ON STORIES AND MYTHS SUPPORTING EXPERIENTIAL TOURISM IN LANSKA DISTRICT, NAKHON SI THAMMARAT PROVINCE <i>ปณณยวีร์ ศรีรัตน์, ศรวัสส์ดี นวกัณท์วรกุล, ภฤศสร ฤทธิมนตรี ซีมีค, ประนอม การชนะนนท์</i>	

แนวทางเสริมสร้างทรัพยากรทางการศึกษาในยุคดิจิทัลของมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีผู้เจี้ยน ในมณฑลผู้เจี้ยน ประเทศสาธารณรัฐประชาชนจีน	68
GUIDELINES FOR ENHANCING EDUCATIONAL RESOURCES IN THE DIGITAL AGE OF FUJIAN UNIVERSITY OF TECHNOLOGY IN FUJIAN PROVINCE PEOPLE'S REPUBLIC OF CHINA	
<i>เย่ว เสี่ยวหลง, บูรมฉิตร แก้วศรีมล, นิรันดร์ สุธีนิรันดร์, พัชรา เดชโฮม, จิตตวิสุทธิ วัฒนติปัญญา</i>	
การจัดการเรียนรู้ที่มีความหมายตามสมรรถนะสำคัญของหลักสูตร สู่ทักษะในศตวรรษที่ 21 ของผู้เรียนระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน	76
MEANINGFULL OF LEARNING CURRICULUM OF COMPETENCY TO 21st CENTURY SKILLS OF BASIC LEVEL EDUCATION STUDENT	
<i>สุภาภรณ์ ใจสุข และสุทธิแดน พลวัตจิรวัฒน์</i>	
กลยุทธ์การพัฒนาภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษา ในพื้นที่นวัตกรรมการศึกษา จังหวัดชายแดนภาคใต้	86
STRATEGIES FOR DEVELOPING CREATIVE LEADERSHIP OF PILOT - SCHOOL ADMINISTRATORS IN EDUCATION SANDBOX OF SOUTHERN BORDER PROVINCES	
<i>สิทธิณานฎ อารีย์ และวุฒิชัย เนียมเทศ</i>	
การพัฒนาชุดกิจกรรมส่งเสริมทักษะการคิดของเด็กปฐมวัย ชั้นอนุบาลปีที่ 3 โรงเรียนบ้านอุเปาะ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษายะลา เขต 1	99
DEVELOPMENT OF ACTIVITY SETS TO PROMOTE THINKING SKILLS OF EARLY CHILDHOOD CHILDREN KINDERGARTEN 3, BAN U PO SCHOOL YALA PRIMARY EDUCATIONAL SERVICE AREA OFFICE 1	
<i>แวแอสေး มะมิง</i>	
แนวทางการยกระดับความสามารถในการจัดการความรู้ของวิทยาลัยอาชีวศึกษา และเทคโนโลยี กว่างซี ประเทศสาธารณรัฐประชาชนจีน	108
GUIDELINES FOR ENHANCING KNOWLEDGE MANAGEMENT CAPABILITIES OF VOCATIONAL COLLEGES AND TECHNOLOGY IN GUANGXI PEOPLE'S REPUBLIC OF CHINA	
<i>ฉิน เอนไห้, นิรันดร์ สุธีนิรันดร์, ธีชกร สุวรรณจรัส, พัชรา เดชโฮม, จิตตวิสุทธิ วัฒนติปัญญา</i>	
การพัฒนาแนวปฏิบัติการป้องกันการแพร่กระจายเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 สำหรับผู้ปกครองเด็กที่ นอนพักรักษาตัวในโรงพยาบาล	115
THE GUIDELINES DEVELOPMENT TO PERVENTING THE SPREAD OF THE CORONA VIRUS 2019 FOR PARENTS OF CHILDREN WHO WERE ADMITTED AT HOSPITAL	
<i>นิษฐ์ เกื้อสกุล</i>	
การพัฒนาระบบป้องกันและลดอาการป่วยซ้ำซ้อนพระสงฆ์ป่วยโรคเบาหวาน โรคความดันโลหิตสูง ในจังหวัดนครราชสีมา	127
IMPROVEMENT THE PREVENTING SYSTEM AND REDUCING REDUNDANT SYMPTOMS FOR THE BUDDHIST MONK WITH DIABETES AND HYPERTENSION IN NAKHON RATCHASIMA PROVINCE	
<i>เบญญาภา อัจฉฤกษ์</i>	

- ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการสอนของครูการศึกษาพิเศษ** 138
โรงเรียนเรียนรวมสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากรุงเทพมหานคร
 ADMINISTRATOR'S TRANSFORMATION LEADERSHIP AFFECTING THE TEACHING EFFICIENCY OF SPECIAL EDUCATION TEACHERS IN INCLUSIVE SCHOOL UNDER THE OFFICE OF BANGKOK PRIMARY EDUCATIONAL SERVICE AREA OFFICE
ณัฐธิดา นพแก้ว และสุทธิพงษ์ บุญผดุง
- การพัฒนาาระบบจัดการพื้นที่และเครือข่ายองค์กรสุขภาพตามแนวพระพุทธศาสนา** 148
 DEVELOPMENT OF AREA MANAGEMENT SYSTEMS AND NETWORKS OF HEALTH ORGANIZATIONS ACCORDING TO BUDDHISM
นิรุติ บ้องลีตา, ฤดี แสงเดือนฉาย, ธนรัฐ อดทน
- ปัญหาในการบังคับใช้กฎหมายยาเสพติดใหม่: ตามพระราชบัญญัติให้ใช้กฎหมายยาเสพติด พ.ศ. 2564** 158
 CHALLENGES IN THE IMPLEMENT OF THE NEW NARCOTIC DRUG LAWS: IN ACCORDANCE WITH THE NARCOTIC DRUGACT, B.E. 2564
ภิญญาพัชญ์ เห็นประเสริฐ
- การพัฒนาศักยภาพแหล่งท่องเที่ยวชุมชนเชิงอนุรักษ์: กรณีศึกษาชุมชนเขาช้างสี อำเภอลานสกา จังหวัดนครศรีธรรมราช** 169
 THE POTENTIAL DEVELOPMENT OF CONSERVATIVE COMMUNITY TOURISM: A CASE STUDY OF KHAO CHANG SRI COMMUNITY, LAN SAKA DISTRICT, NAKHON SI THAMMARAT PROVINCE
พระครูสมุห์ท้าววิชัย ธีรบุญโญ (ภูมิ), ดิเรก นุ่นกล้า, ไพรัตน์ ฉิมหาด, เดชชาติ ตริทรัพย์
- วัฒนธรรมการเมือง ระบบอุปถัมภ์ กับเครือข่ายความสัมพันธ์ในการพัฒนาการเมืองท้องถิ่น** 178
 THE POLITICAL CULTURE THE PATRONAGE SYSTEM AND THE RELATIONSHIP NETWORK IN THE DEVELOPMENT OF LOCAL POLITICS
ไพวรรณ ปริมาตร
- กลไกการมีส่วนร่วมของชุมชนในการอนุรักษ์บอนดำสตูล บ้านค่ายรวมมิตร ตำบลทุ่งนุ้ย อำเภอกวนกาหลง จังหวัดสตูล** 190
 MECHANISMS FOR COMMUNITY PARTICIPATION IN CONSERVATION OF BON DAM SATUN BAN KHAI RUAMMIT, THUNG NUI SUBDISTRICT, KHUAN KALONG DISTRICT, SATUN PROVINCE
พระกิตติภาพ สุวโจ (แก้วคง), ดิเรก นุ่นกล้า, เดชชาติ ตริทรัพย์
- การคุ้มครองสิทธิของเด็กที่เกิดตามพระราชบัญญัติเทคโนโลยี ช่วยการเจริญพันธุ์ทางการแพทย์ พ.ศ. 2558** 202
 PROTECTION OF THE RIGHTS OF CHILDREN BORN UNDER THE MEDICALLY ASSISTED REPRODUCTIVE TECHNOLOGY ACT, B.E. 2558
ศุภาพิชญ์ อิงคโชติวัฒน์
- พฤติกรรมการเลือกใช้บริการและปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดที่ส่งผลต่อการตัดสินใจสั่งอาหารผ่านแอปพลิเคชันออนไลน์ของผู้บริโภค ในเขตกรุงเทพมหานคร** 209
 SERVICE SELECTION BEHAVIOR AND MARKETING MIX FACTORS AFFECTING THE DECISION TO ORDER FOOD THROUGH ONLINE APPLICATIONS OF CONSUMERS IN BANGKOK
ทรงกลด วณิชเสถียร และพจนนา ฐูปแก้ว

<p>การประเมินหลักสูตรประกาศนียบัตรบัณฑิตวิชาชีพครู (หลักสูตรปรับปรุง พ.ศ. 2562) คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏราชนครินทร์</p> <p>A CURRICULUM EVALUATION FOR GRADUATE DIPLOMA PROGRAM IN TEACHING PROFESSION (REVISED CURRICULUM, B.E. 2562) FACULTY OF EDUCATION, RAJABHAT RAJANAGARINDRA UNIVERSITY</p> <p><i>พรทิพย์ อ้นเกษม, อังคณา กุลนภาดล, ธัญญภัทร์ ศิริชัยนราโรจน์, จิราภรณ์ พงนาอารีย์วงศ์, สรรเสริญ หุ่นแสน</i></p>	222
<p>อัตลักษณ์พระสังฆราชแห่งกรุงรัตนโกสินทร์</p> <p>IDENTITIES OF THE SUPREME PATRIARCH OF RATTANAKOSIN</p> <p><i>สุภัคธัช สุธนภิญโญ</i></p>	231
<p>การอำพรางตัวแห่งธรรมชาติของอัตตา : พันธนาการแห่งกรรมตามทัศนะของศาสนาเซน</p> <p>OBSCURATION OF THE INTRINSIC NATURE OF THE SELF: KARMIC BONDAGE IN JAINA'S PERSPECTIVE</p> <p><i>พระพจน์นที อภิวัตตมโน, พระครูปลัดสุรวุฒิ จนทวมโม, พระมหาวิรุช วิโรจโน, ภัทรชัย อุทาพันธ์</i></p>	243
<p>ปัญหาและแนวทางบูรณาการการป้องกันปัญหาหายาเสพติดของเยาวชนในสถานศึกษา</p> <p>THE PROBLEMS AND GUIDELINES FOR INTEGRATION PROTECTION FOR DRUGS PROBLEM OF YOUTH IN SCHOOL</p> <p><i>พระสมุห์ธรรมาทร ธนภทโท (ทิพย์วงษ์), พระครูวุฒิสาครธรรม (สาคร สาครโร), ไพรัตน์ ฉิมหา</i></p>	255
<p>วิเคราะห์มาตรา 112 แห่งประมวลกฎหมายอาญาด้วยนิติปรัชญา (1)</p> <p>ANALYSIS OF ARTICLE 112 OF THE THAI CRIMINAL CODE THROUGH LEGAL PHILOSOPHY</p> <p><i>มงคล เทียนประเทืองชัย</i></p>	269
<p>การประเมินความพึงพอใจในการใช้แอปพลิเคชันเพื่อสนับสนุนการวางแผนทางการเรียนของนักศึกษาชั้นปีที่ 1 มหาวิทยาลัยสวนดุสิต</p> <p>SATISFACTORY ASSESSMENT FOR APPLICATION USED IN FIRST - YEAR STUDENTS' ACADEMIC PLANNING AT SUAN DUSIT UNIVERSITY</p> <p><i>ปริศนา มั่นขิมา, บรรพต พิจิตรกำเนิด, สุภารัตน์ เจตน์ปัญจภัก, วรรัตน์ อินทสระ, สายสุดา ปันตระกูล</i></p>	278
<p>ศึกษาวิเคราะห์เรื่องกามในนิพเพธิกสูตร: สาเหตุและกลยุทธ์การแก้ไขตามแนวพุทธศาสตร์</p> <p>AN ANALYTICAL STUDY OF KAMA IN NIBBEDHIKASUTTAVANNANA: CAUSES AND TACTICS FOR SOLVING ACCORDING TO BUDDHIST CONCEPTS</p> <p><i>พระมหาสมบัติ คุณะโสโก, พระมหาวิไลศักดิ์ ปญญาวโร, พระมหาวิรุช วิโรจโน, พระครูวินัยธร ทวี อภโย, พระณัฐวุฒิ อภิปัญโญ</i></p>	288
<p>ระบบสารสนเทศเพื่อการบริหารจัดการอยู่เจริญการช่าง</p> <p>MANAGEMENT INFORMATION SYSTEM FOR CHAROEN KARNCHANG GARAGE</p> <p><i>ศรินญา หวาจ้อย และจักรพันธ์ หวาจ้อย</i></p>	298
<p>แนวทางการบริหารจัดการเชิงนโยบายและกลยุทธ์ของการบริหารทรัพยากรมนุษย์ของวิทยาลัยและมหาวิทยาลัยในมณฑลหูหนาน ประเทศสาธารณรัฐประชาชนจีน</p> <p>POLICY AND STRATEGIC MANAGEMENT APPROACH OF HUMAN RESOURCE MANAGEMENT OF COLLEGES AND UNIVERSITIES IN HUNAN PROVINCE PEOPLE'S REPUBLIC OF CHINA</p> <p><i>เผิง เสี่ยวบัว, นิรันดร์ สุชินันันด์, จิตตวิสุทธิ์ วิมุตติปัญญา, กุลสิรินทร์ อภิรัตน์วรเดช</i></p>	307
<p>คำแนะนำสำหรับผู้เขียน</p>	ณ

ภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่
การศึกษาประถมศึกษา นครศรีธรรมราช เขต 2*
CREATIVE LEADERSHIP OF SCHOOL ADMINISTRATORS UNDER
NAKHON SI THAMMARAT PRIMARY EDUCATIONAL SERVICE AREA OFFICE 2

เด่นชัย บำรุงศรี*, บุญเลิศ ธานีรัตน์, วันชัย วงศ์ศิลป์

Denchai Bamrungsi, Boonlert Thanirt, Wanchai Wongsil

คณะศึกษาศาสตร์และสังคมศาสตร์ วิทยาลัยเทคโนโลยีภาคใต้ นครศรีธรรมราช ประเทศไทย

Faculty of Education and Social Studies, Southern College of Technology, Nakhon Si thammarat, Thailand

*Corresponding author E-mail: denchai192524@gmail.com

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารโรงเรียนตามการรับรู้ของครู 2) เปรียบเทียบภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารโรงเรียนตามการรับรู้ของครู ตามตัวแปรเพศ วุฒิการศึกษา วิทยฐานะ ประสบการณ์การทำงาน ขนาดของโรงเรียน เพศของผู้บริหาร และวิทยฐานะของผู้บริหาร 3) ศึกษาปัญหาและข้อเสนอแนะเกี่ยวกับ ภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารโรงเรียน เป็นวิจัยเชิงปริมาณกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ได้แก่ ครูสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครศรีธรรมราช เขต 2 จำนวน 322 คน โดยใช้วิธีการสุ่มแบบแบ่งชั้นตามสัดส่วนของขนาดโรงเรียน เครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูลเป็นแบบสอบถามแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ มีดัชนีความสอดคล้องอยู่ระหว่าง 0.80 - 1.00 และมีค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาทั้งฉบับ เท่ากับ .986 สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าเฉลี่ย ค่าร้อยละ ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน การวิเคราะห์ความแปรปรวนแบบทางเดียว (One - way ANOVA) และเปรียบเทียบพหุคูณด้วยวิธี LSD ผลการวิจัยพบว่า 1) ภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารโรงเรียนตามการรับรู้ของครู โดยภาพรวมและรายด้านอยู่ในระดับดีมาก 2) ครูที่มีเพศ วุฒิการศึกษา และมีผู้บริหารโรงเรียนที่มีเพศต่างกัน มีการรับรู้ต่อภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารโรงเรียนไม่แตกต่างกัน ส่วนครูที่มีวิทยฐานะ และมีประสบการณ์การทำงานต่างกัน แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ .001 ครูที่อยู่ในโรงเรียนที่มีขนาดต่างกัน และมีผู้บริหารที่มีวิทยฐานะต่างกัน แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ .01 3) ปัญหาพบว่า ผู้บริหารบางส่วนครูไม่ยอมรับในการบริหารงานของผู้บริหารและผู้บริหารขาดขาดกระตุ้นให้ครูทำงาน ผู้บริหารควรสร้างศรัทธายกย่อง ชมเชยและกระตุ้นให้ครูทำงานเพิ่มขึ้น

คำสำคัญ: ภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์, ผู้บริหารโรงเรียน, การรับรู้ของครู, สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครศรีธรรมราช เขต 2

Abstract

This research aimed to 1) Studying the creative leadership of school administrators according to teachers' perceptions. 2) Compare the creative leadership of school administrators

* Received November 12, 2023; Revised November 22, 2023; Accepted November 27, 2023

according to teachers' perceptions according to the variables of gender, educational background, academic status, and work experience. School size, executive's gender and academic status of executives 3) Study problems and suggestions about Creative leadership of school administrators. It is quantitative research. The target is group of 322 teachers under The Nakhon Si Thammarat Primary Educational Service Area Office 2 by using a stratified random sampling method proportional to school size. The instrument used to collect data was a 5 - level rating scale questionnaire. The consistency index is between 0.80 - 1.00 and the entire alpha coefficient was equal to .986. Statistics used in data analysis include the average, percentage value, standard deviation, One - way ANOVA and compare multiples using the LSD method. The research results found that 1) The creative leadership of school administrators as perceived by teachers overall and in each aspect is at a very good level. 2) Teachers of different genders, educational qualifications, and school administrators of different genders were no differences in perceptions of creative leadership among school administrators. As for teachers with academic status and have different work experiences are significantly different at .001. Teachers in schools of different sizes and there are executives with different academic status are significantly different at .01. 3) The problem was found that some administrators and teachers did not accept the administration of the administrators and the administrators lacked motivation to encourage the teachers to work. Executives should build faith and commend. Praise and encourage teachers to work harder.

Keywords: Creative leadership, School Administrators, Teacher Perception, Under Nakhon Si Thammarat Primary Educational Service Area Office 2

บทนำ

ประเทศไทยมีเป้าหมายการพัฒนาประเทศตามแนวทางนโยบายแห่งรัฐสอดคล้องกับการพัฒนาที่แท้จริง กล่าวคือ มุ่งพัฒนาประเทศให้มีความมั่นคงและยั่งยืน และในการจัดการศึกษาที่มีหลากหลายรูปแบบ ไม่ว่าจะเป็น การศึกษาในระดับใด แต่ละรูปแบบพัฒนาขึ้นจากองค์ประกอบต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องตั้งแต่สภาพทางเศรษฐกิจ สังคม ตลอดจนจนถึงการเมืองของประเทศนั้น ๆ และมีการปรับปรุงเปลี่ยนแปลงอย่างต่อเนื่องตลอดเวลา จะต้องให้ความสำคัญกับการเสริมสร้างทุนของประเทศที่มีอยู่ให้เข้มแข็งและมีพลังเพียงพอในการขับเคลื่อนกระบวนการพัฒนาประเทศ โดยเฉพาะการพัฒนาคนหรือทุนมนุษย์ให้เข้มแข็ง พร้อมรับการเปลี่ยนแปลงของโลกในยุคศตวรรษที่ 21 และการเสริมสร้างปัจจัยแวดล้อมที่เอื้อต่อการพัฒนาคุณภาพของคน ทั้งในเชิงสถาบันระบบ โครงสร้างของสังคมให้เข้มแข็ง สามารถเป็นภูมิคุ้มกันต่อการเปลี่ยนแปลงต่าง ๆ ที่จะเกิดขึ้นในอนาคต (สำนักงาน ปลัดกระทรวงศึกษาธิการ, 2555) จึงต้องมีการปฏิรูปการศึกษาทั้งระบบอย่างเร่งด่วน เพื่อสนองตอบต่อความต้องการกำลังคนรุ่นใหม่ที่มีคุณภาพเหมาะสมกับการพัฒนาประเทศในโลกยุคดิจิทัลและการสื่อสารที่ไร้พรมแดน การปฏิรูปการศึกษาตามยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี ครั้งนี้ประสบความสำเร็จแล้วละเลยผู้ที่ขาดโอกาสในวัยแรงงาน ผู้สูงอายุ สตรี และเด็ก การจัดการศึกษาขาดเอกภาพในการจัดอย่างครอบคลุม และมีความเหลื่อมล้ำในการเข้าถึงสื่อและกระบวนการเรียนรู้ (พีระพงษ์ สิทธิอมร, 2561)

การจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาคุณภาพคนให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลงในศตวรรษที่ 21 ให้บรรลุจุดมุ่งหมายตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาตินั้น ผู้รับผิดชอบที่เกี่ยวข้องจะต้องดำเนินการจัดการศึกษาทุกระดับตามบทบาทของตนเองอย่างมีคุณภาพ จึงสามารถบรรลุตามเป้าหมายได้ โดยเฉพาะอย่างยิ่งการจัดการศึกษาของโรงเรียน ซึ่งเป็นหน่วยปฏิบัติที่มีผลต่อนักเรียนโดยตรง จำเป็นต้องดำเนินการอย่างมีประสิทธิภาพ ผู้เกี่ยวข้องทุกฝ่ายของโรงเรียนจะต้องมีความรู้ ความสามารถ มีประสบการณ์ในการจัดการศึกษาให้แก่แก่นักเรียน โดยเฉพาะอย่างยิ่งผู้บริหารโรงเรียน ซึ่งเป็นผู้ที่บริหารจัดการอำนวยความสะดวกให้ครูและผู้ที่เกี่ยวข้องในการดำเนินการจัดการศึกษา จำเป็นต้องมีความรู้ ความสามารถ ในด้านต่าง ๆ ทันต่อการเปลี่ยนแปลงในศตวรรษที่ 21 และมีภาวะผู้นำที่จะดำเนินการให้โรงเรียนดำเนินการได้ ซึ่งในยุคของการเปลี่ยนแปลงในปัจจุบัน ภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์เป็นสิ่งที่มีความจำเป็น ที่จะนำพาโรงเรียนไปสู่เป้าหมายอย่างมีคุณภาพตามบริบทในศตวรรษที่ 21

ภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์เป็นการแสดงออกของผู้นำที่ตอบสนองความต้องการของบุคลากรในด้านความสามารถในการนำความคิดสร้างสรรค์และกระตุ้นให้เกิดความคิดสร้างสรรค์ ซึ่งภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์เป็นความสามารถในการผลักดันให้ผู้ร่วมงานในองค์กรเพื่อที่จะทำให้อุปสรรคสามารถคิดนอกกรอบ กล้าคิด กล้าทำ กล้าตัดสินใจ มีความคิดสร้างสรรค์หาแนวทางในการบริหาร และการสื่อสารภายในองค์กรมีความสามารถในการปรับตัวและกระบวนการทำงานในองค์กรให้มีความคล่องตัว และยืดหยุ่นเข้ากับสถานการณ์ได้มากขึ้น ดังนั้นภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์จึงเป็นสิ่งที่จำเป็นสำหรับผู้บริหารในการดำเนินงานในโรงเรียนให้มีประสิทธิภาพ มีงานวิจัยหลายเรื่องชี้ให้เห็นว่า ผู้นำเชิงสร้างสรรค์มีความสำคัญต่อการพัฒนาองค์กรหรือหน่วยงาน และการจัดการในทุกระดับ ผู้นำเปรียบเสมือนจุดรวมแห่งพลังของผู้ปฏิบัติงาน องค์กรมีความต้องการภาวะผู้นำของผู้บริหารที่มีความเข้มแข็ง ตั้งใจที่จะแก้ปัญหาอย่างกล้าหาญอดทน และต่อเนื่องสามารถสร้างความมั่นใจให้เกิดการพัฒนาองค์กร ทำให้การทำงานเดินไปสู่ทิศทางที่ดีขึ้น เสริมสร้างประสิทธิภาพและประสิทธิผลให้กับองค์กร (กิตติกาญจน์ ปฏิพันธ์, 2555) ผู้นำเชิงสร้างสรรค์จะแสดงออกซึ่งการเป็นผู้เรียนรู้ตลอดเวลา มีทัศนคติในเชิงบวกต่อโลกและต่อชีวิต เชื่อมมั่นในคุณค่าและศักยภาพของตนเองและผู้อื่นที่พร้อมจะก้าวข้ามอุปสรรคไปด้วยกัน มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ที่แสดงถึงความยืดหยุ่นทางความคิดและการกระทำ รวมทั้งเป็นผู้ที่มีความสมดุลในชีวิตที่รู้จักพัฒนาตนเองเสมอทั้งด้านร่างกาย จิตใจ อารมณ์และจิตวิญญาณซึ่งกุญแจแห่งความสำเร็จประการหนึ่งของ ภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ คือ ความสามารถในการกล้านำความเปลี่ยนแปลงและความสามารถในการกล้าเผชิญกับความท้าทายด้วยวิธีการใหม่ ๆ เพื่อให้เป้าหมายที่วางไว้บรรลุผลสำเร็จจะเห็นได้ว่า ภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์เป็นสิ่งที่จำเป็นสำหรับผู้บริหารสถานศึกษาในการดำเนินงานในสถานศึกษาให้มีประสิทธิภาพ (เกรียงศักดิ์ เจริญวงศ์ศักดิ์, 2551) การสร้างสรรค์เป็นความคิดระดับสูง อาจกล่าวได้ว่ามนุษย์เป็นสิ่งมีชีวิตเพียงชนิดเดียวบนโลกที่มีความสร้างสรรค์สามารถพัฒนาตน พัฒนาสังคมและพัฒนาประเทศ ส่งผลให้ทุกองค์กรมีความจำเป็นที่จะต้องมีความรู้ที่มีคุณลักษณะที่เหมาะสมและเป็นผู้นำที่มีศักยภาพสูง เพื่อสามารถนำพาองค์กรไปสู่เป้าหมายด้วยความสำเร็จ สามารถก้าวทันกับยุคสมัยที่มีการเปลี่ยนแปลงเช่นในปัจจุบันนี้ได้เป็นอย่างดี ดังนั้น การสร้างผู้นำที่มีศักยภาพและมีพลังทางบวกจะทำให้สามารถขับเคลื่อนองค์กรไปสู่การพัฒนาได้อย่างสร้างสรรค์และมีคุณภาพ ด้วยเหตุนี้ภาวะผู้นำจึงเป็นคุณลักษณะและพฤติกรรมที่มีความจำเป็นอย่างยิ่งสำหรับผู้นำหรือผู้บริหารยุคใหม่ (รัชฎาภรณ์ อัครจันทร์, 2560) เพื่อขับเคลื่อนและพัฒนาสถานศึกษา

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครศรีธรรมราช เขต 2 มีเขตพื้นที่บริการครอบคลุมพื้นที่ 8 อำเภอ ของจังหวัดนครศรีธรรมราช ประกอบด้วย อำเภอทุ่งสง อำเภอฉวาง อำเภอทุ่งใหญ่ อำเภอพิปูน อำเภอนาบอน อำเภอบางขัน อำเภอลำพรสวรรค์ และอำเภอช้างกลาง ซึ่งมีจำนวนโรงเรียนทั้งหมด 202 โรงเรียน แต่ละโรงเรียนมีบริบทที่แตกต่างกัน ไม่ว่าจะเป็นขนาดของโรงเรียน สภาพพื้นที่ของแต่ละอำเภอที่แตกต่างกัน ประเภทของการจัดการศึกษา มีผลการศึกษาที่หลากหลายแตกต่างตามแต่ละสภาพของโรงเรียน ผู้บริหารโรงเรียน

มีความหลากหลาย โดยเฉพาะผู้บริหารโรงเรียนมีภาวะผู้นำที่แตกต่างกัน ซึ่งยังไม่มีผู้ใดที่ศึกษาภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครศรีธรรมราช เขต 2 ผู้วิจัยจึงมีความสนใจศึกษาภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารโรงเรียนตามการรับรู้ของครู จากความเป็นมาและความสำคัญของปัญหาดังกล่าวข้างต้น ผู้วิจัยมีความสนใจที่ศึกษาภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารโรงเรียนตามการรับรู้ของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครศรีธรรมราช เขต 2 เพื่อเป็นประโยชน์แก่ผู้บริหารโรงเรียนเป็นแนวทางปรับปรุง พัฒนาภาวะผู้นำของผู้บริหารโรงเรียนให้เกิดประโยชน์สูงสุดต่อการพัฒนาการศึกษาของประเทศให้มีประสิทธิภาพต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารโรงเรียนตามการรับรู้ของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครศรีธรรมราช เขต 2
2. เพื่อเปรียบเทียบภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารโรงเรียนตามการรับรู้ของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครศรีธรรมราช เขต 2 ตามตัวแปร เพศ วุฒิการศึกษา วิทยฐานะ ประสบการณ์ในการทำงาน ขนาดของโรงเรียน เพศของผู้บริหาร และวิทยฐานะของผู้บริหาร
3. เพื่อศึกษา ปัญหา และข้อเสนอแนะ เกี่ยวกับภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครศรีธรรมราช เขต 2

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงบรรยาย (Descriptive Research) มุ่งศึกษาภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารโรงเรียนตามการรับรู้ของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครศรีธรรมราช เขต 2 โดยผู้วิจัยได้ดำเนินการตามขั้นตอน ดังนี้

ขอบเขตเนื้อหา

การศึกษาภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารโรงเรียนตามการรับรู้ของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครศรีธรรมราช เขต 2 ใน 5 ด้าน ได้แก่ 1) การมีวิสัยทัศน์ 2) การคำนึงถึงความเป็นปัจเจกบุคคล 3) การมีความยืดหยุ่นและปรับตัว 4) การมีความคิดสร้างสรรค์ 5) การทำงานเป็นทีม

ขอบเขตด้านประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1. ประชากรที่ใช้ในการวิจัยได้แก่ข้าราชการครูในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครศรีธรรมราช เขต 2 ปีการศึกษา 2565 จำนวน 1,940 คน
2. กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ ได้แก่ ข้าราชการครูในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครศรีธรรมราช เขต 2 ปีการศึกษา 2565 โดยผู้วิจัยได้กำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างตามตารางสำเร็จรูปของเครจซี่และมอร์แกน (Krejcie and Morgan) ที่ระดับความเชื่อมั่น 95% ได้จำนวนกลุ่มตัวอย่าง 322 คน

ขอบเขตด้านตัวแปรที่ใช้ในการวิจัย

ตัวแปรที่ศึกษาในครั้งนี้ ได้แก่ ตัวแปรอิสระ ประกอบด้วย ตัวแปรเพศ วุฒิการศึกษา วิทยฐานะ ประสบการณ์ทำงาน ขนาดโรงเรียน เพศของผู้บริหาร และวิทยฐานะของผู้บริหารและตัวแปรตาม ได้แก่ ภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารโรงเรียนตามการรับรู้ของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครศรีธรรมราช เขต 2 ใน 5 ด้าน ได้แก่ 1) การมีวิสัยทัศน์ 2) การคำนึงถึงความเป็นปัจเจกบุคคล 3) การมีความยืดหยุ่นและปรับตัว 4) การมีความคิดสร้างสรรค์ 5) การทำงานเป็นทีม

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

การสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบสอบถามเกี่ยวกับภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารโรงเรียน ตามการรับรู้ของครู โดยแบ่งเป็น 3 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 แบบสอบถามเกี่ยวกับข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ชนิดเลือกตอบ (Check List) ประกอบด้วย ตามตัวแปรเพศ วุฒิการศึกษา วิทยฐานะ ประสบการณ์ทำงาน ขนาดโรงเรียน เพศของผู้บริหาร และ วิทยฐานะของผู้บริหาร

ตอนที่ 2 แบบสอบถามเกี่ยวกับภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารโรงเรียน จำแนกเป็น 5 ด้าน ลักษณะคำถามเป็นมาตราประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ ตามวิธีของลิเคอร์ท มี 5 ระดับ คือ ดีมาก ดี ปานกลาง ควรปรับปรุง ควรปรับปรุงอย่างยิ่ง มีดัชนีความสอดคล้องอยู่ระหว่าง 0.80 - 1.00 และมีค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา ทั้งหมดเท่ากับ .986

ตอนที่ 3 ปัญหาและข้อเสนอแนะเกี่ยวกับภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครศรีธรรมราช เขต 2

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูล ดังนี้

1. จัดทำหนังสือจาก วิทยาลัยเทคโนโลยีภาคใต้ (SCT) เพื่อขอความร่วมมือในการตอบแบบสอบถามในการวิจัย ถึงผู้อำนวยการโรงเรียนใน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครศรีธรรมราช เขต 2 เพื่อขออนุญาตเก็บข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างที่กำหนดไว้เพื่อขอความอนุเคราะห์เก็บข้อมูลจากครูในสังกัด ผ่านระบบ My - Office ของแต่ละโรงเรียน

2. จัดส่งหนังสือขอความอนุเคราะห์โดยแนบบัญชีรายชื่อผู้ตอบแบบสอบถามและ QR Code เพื่อขอความอนุเคราะห์ให้ผู้อำนวยการโรงเรียนแจ้งครูตามบัญชีรายชื่อ ตอบแบบสอบถามด้วย Google form ตาม QR Code ที่แนบ ทั้งนี้ ได้กำหนดระยะเวลา 15 วัน ในการเข้าตอบแบบสอบถามหลังจากส่ง QR Code ให้ครู

3. ตรวจสอบความสมบูรณ์ของแบบสอบถามที่ได้รับจาก Google form ของแบบสอบถามทุกฉบับ เพื่อนำข้อมูลที่ได้มาทำการวิเคราะห์ต่อไป

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม วิเคราะห์ข้อมูลโดยการหาค่าร้อยละ (Percentage) แล้วนำเสนอในรูปแบบของตารางพร้อมคำบรรยาย

ตอนที่ 2 ภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารโรงเรียนตามการรับรู้ของครู วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้ค่าเฉลี่ย (\bar{X}) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) วิเคราะห์เปรียบเทียบภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารโรงเรียนตามการรับรู้ของครู ตามตัวแปรเพศ วุฒิการศึกษา วิทยฐานะ ประสบการณ์ทำงาน ขนาดโรงเรียน เพศของผู้บริหาร และวิทยฐานะของผู้บริหาร โดยใช้สถิติ ดังนี้

1. ทดสอบความแตกต่างของค่าเฉลี่ย 2 กลุ่มที่เป็นอิสระต่อกัน (T - Test Independent)

2. ทดสอบค่าความแปรปรวนทางเดียว (One Way ANOVA) ด้วยค่า F - test ซึ่งถ้าพบว่า มีค่าเฉลี่ยอย่างน้อย 1 คู่ แตกต่างกัน จึงทำการทดสอบค่าความแตกต่างเป็นรายคู่ โดยวิธีการทดสอบ LSD เพื่อทดสอบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยตั้งแต่สองกลุ่มขึ้นไป

ตอนที่ 3 วิเคราะห์ศึกษาปัญหาและข้อเสนอแนะเกี่ยวกับภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารโรงเรียน ตามการรับรู้ของครู โดยใช้การวิเคราะห์เนื้อหา การหาความหมายสรุปประเด็น

ผลการวิจัย

การวิจัยเรื่องภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารโรงเรียนตามการรับรู้ของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครศรีธรรมราช เขต 2 ปรากฏผล ดังนี้

1. ผลการวิเคราะห์ลักษณะทั่วไปเกี่ยวกับผู้ตอบแบบสอบถาม ดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

ลักษณะทั่วไป	จำนวน	ร้อยละ
1. เพศ		
หญิง	248	77.0
2. วุฒิการศึกษา		
ปริญญาตรี	231	71.7
3. วิทยฐานะ		
ครูชำนาญการพิเศษขึ้นไป	111	34.5
4. ประสบการณ์การทำงาน		
ประสบการณ์ในการทำงานมากกว่า 10 ปี ขึ้นไป	181	56.2
5. ขนาดของโรงเรียน		
โรงเรียนขนาดกลาง	219	68.0
6. เพศของผู้บริหาร		
ชาย	220	68.3
7. วิทยฐานะของผู้บริหาร		
ผู้อำนวยการชำนาญการพิเศษขึ้นไป	283	87.9

2. ภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารโรงเรียนตามการรับรู้ของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครศรีธรรมราช เขต 2 โดยรวมภาพรวมอยู่ในระดับดีมาก เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า ทุกด้านอยู่ในระดับดีมาก โดยด้านที่มีระดับสูงสุด คือ ด้านการทำงานเป็นทีม รองลงมา คือ ด้านการมีความยืดหยุ่นและปรับตัว ด้านการมีความคิดสร้างสรรค์ ด้านการมีวิสัยทัศน์ ส่วนด้านที่มีระดับต่ำสุด คือ ด้านการคำนึงถึงความเป็นปัจเจกบุคคล ดังตารางที่ 2

ตารางที่ 2 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ระดับและอันดับของภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารโรงเรียนตามการรับรู้ของครู โดยรวมและเป็นรายด้าน

ภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารโรงเรียน	\bar{X}	S.D.	ระดับ	อันดับ
1. การมีวิสัยทัศน์	4.55	.46	ดีมาก	4
2. การคำนึงถึงความเป็นปัจเจกบุคคล	4.51	.47	ดีมาก	5
3. การมีความยืดหยุ่นและปรับตัว	4.58	.44	ดีมาก	2
4. การมีความคิดสร้างสรรค์	4.56	.47	ดีมาก	3
5. การทำงานเป็นทีม	4.60	.44	ดีมาก	1
ค่าเฉลี่ยรวม	4.56	.41	ดีมาก	

เมื่อจำแนกเป็นรายด้าน มีรายละเอียด ดังนี้

2.1 ด้านการมีวิสัยทัศน์ โดยรวมอยู่ในระดับดีมาก เมื่อแยกพิจารณาเป็นรายข้อ โดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยมากไปหาค่าเฉลี่ยน้อย 3 อันดับแรก คือ การสนับสนุนให้ครูมีส่วนร่วมในการกำหนดทิศทางและเป้าหมายในการจัดการศึกษาของโรงเรียน รองลงมา คือ การส่งเสริมและสนับสนุนให้บุคลากรมีแนวคิดที่สร้างสรรค์ในการปฏิบัติงาน และการเป็นผู้ที่มองการณ์ไกล สามารถมองเห็นภาพการพัฒนาในอนาคต

2.2 ด้านการคำนึงถึงความเป็นปัจเจกบุคคล โดยรวมอยู่ในระดับดีมาก เมื่อแยกพิจารณาเป็นรายข้อ โดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยมากไปหาค่าเฉลี่ยน้อย 3 อันดับแรก คือ การนิเทศติดตามผลการปฏิบัติงานของผู้ใต้บังคับบัญชาเป็นรายบุคคล อย่างต่อเนื่องและสะท้อนผลอย่างเป็นระบบ รองลงมา คือ การแนะนำคำปรึกษาอย่างมีส่วนร่วมที่เน้นการพัฒนาช่วยเหลือ และสนับสนุนผู้ใต้บังคับบัญชา ภาระการปฏิบัติต่อผู้ร่วมงานโดยคำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคลด้วยความเสมอภาคเท่าเทียมกัน

2.3 ด้านการมีความยืดหยุ่นและปรับตัว โดยรวมอยู่ในระดับดีมาก เมื่อแยกพิจารณาเป็นรายข้อ โดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยมากไปหาค่าเฉลี่ยน้อย 3 อันดับแรก คือ การมอบหมายหน้าที่ ความรับผิดชอบและมอบอำนาจแก่ผู้ใต้บังคับบัญชาที่ไม่ขัดต่อกฎและระเบียบทางราชการ รองลงมา คือ ความเป็นอิสระในการปฏิบัติงาน ไม่ปิดกั้นความคิดเห็นที่แตกต่าง และการสร้างบรรยากาศในการทำงานให้มีความสุข สนุกสนาน ไม่เครียดกับการทำงาน

2.4 ด้านการมีความคิดสร้างสรรค์ โดยรวมอยู่ในระดับ ดีมาก เมื่อแยกพิจารณาเป็นรายข้อ โดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยมากไปหาค่าเฉลี่ยน้อย 3 อันดับแรก คือ การตัดสินใจที่รอบคอบ ซึ่งผ่านการคิดและแก้ปัญหาในการทำงานอย่างเป็นระบบ บนพื้นฐานเหตุและผลรองลงมา คือ ความคิดสร้างสรรค์ในการบริหารโรงเรียนที่ทันสมัย และความคิดริเริ่มนำแนวคิดวิธีการแปลกใหม่ มาใช้ในการวางแผนการปฏิบัติงานและการบริหารจัดการศึกษาเพื่อให้เกิดประสิทธิภาพ

2.5 ด้านการทำงานเป็นทีม โดยรวมอยู่ในระดับ ดีมาก เมื่อแยกพิจารณาเป็นรายข้อ โดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยมากไปหาค่าเฉลี่ยน้อย 3 อันดับแรก คือ การพัฒนาบุคลากร และทีมงานที่ตรงกับความต้องการของโรงเรียนอย่างต่อเนื่อง การส่งเสริมและสนับสนุนให้ครูและบุคลากรมีการทำงานร่วมกันเป็นทีมได้อย่างมีประสิทธิภาพ และความเชื่อมั่นไว้วางใจต่อผู้ใต้บังคับบัญชาในการปฏิบัติงานในทีมงานว่า สามารถทำงานให้บรรลุตามเป้าหมายที่วางไว้ได้

3. การเปรียบเทียบภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารโรงเรียนตามการรับรู้ของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครศรีธรรมราช เขต 2 ตามตัวแปรเพศ วุฒิการศึกษา วิทยฐานะ ประสบการณ์ทำงาน ขนาดโรงเรียน เพศของผู้บริหาร และวิทยฐานะของผู้บริหาร ปรากฏผล ดังนี้

ตารางที่ 3 การเปรียบเทียบภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารโรงเรียนตามการรับรู้ของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครศรีธรรมราช เขต 2

ประสิทธิภาพการดำเนินงาน วิชาการของโรงเรียนตามทัศนะ ของครู	t - test					One Way ANOVA	
	เพศ	วุฒิ การศึกษา	วิทยฐานะ	ประสบการณ์ ใน การทำงาน	ขนาด ของ โรงเรียน	เพศของ ผู้บริหาร	วิทยฐานะ ของ ผู้บริหาร
1. ด้านการมีวิสัยทัศน์	.756	.029*	.000***	.000***	.004**	.751	.018*
2. ด้านการคำนึงถึงความเป็น ปัจเจกบุคคล	.689	.066	.000***	.000***	.009**	.778	.008**
3. ด้านการมีความยืดหยุ่นและ ปรับตัว	.737	.206	.002**	.001**	.011*	.675	.036*
4. ด้านการมีความคิดสร้างสรรค์	.586	.132	.001**	.000***	.006**	.830	.010*
5. ด้านการการทำงานเป็นทีม	.885	.104	.000*	.000***	.042*	.701	.028*

* นัยสำคัญทางสถิติที่ .05

** นัยสำคัญทางสถิติที่ .01

*** นัยสำคัญทางสถิติที่ .001

ด้านการทำงานเป็นทีม ไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ หมายความว่า ครูที่ปฏิบัติงานในโรงเรียนที่มีผู้บริหารมีเพศแตกต่างกันมีการรับรู้ต่อภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารโรงเรียนโดยรวมและรายด้านทุกด้าน ไม่แตกต่างกัน

ผลการวิเคราะห์ความแปรปรวน เพื่อเปรียบเทียบภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารโรงเรียนตามการรับรู้ของครู ตามตัวแปรวิสัยทัศน์ของผู้บริหาร โดยภาพรวมพบว่า มีนัยสำคัญทางสถิติที่ .01 เมื่อพิจารณารายด้านพบว่า ด้านการมีวิสัยทัศน์ ด้านการมีความยืดหยุ่นและปรับตัว ด้านการมีความคิดสร้างสรรค์ และด้านการทำงานเป็นทีม มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ด้านการคำนึงถึงความเป็นปัจเจกบุคคล มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 หมายความว่า ครูที่ปฏิบัติงานในโรงเรียนที่มีผู้บริหารมีวิสัยทัศน์ต่างกันมีการรับรู้ต่อภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารโรงเรียน โดยภาพรวม ด้านการมีวิสัยทัศน์ ด้านการมีความยืดหยุ่นและปรับตัว ด้านการมีความคิดสร้างสรรค์ และด้านการทำงานเป็นทีม มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ด้านการคำนึงถึงความเป็นปัจเจกบุคคล มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

4. ปัญหาและข้อเสนอแนะเกี่ยวกับภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารโรงเรียนตามการรับรู้ของครู ปัญหาเกี่ยวกับภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารโรงเรียนตามการรับรู้ของครู มีดังนี้ การมีวิสัยทัศน์ ผู้บริหารส่วนใหญ่ไม่ได้ให้ความสำคัญกับครูในการที่ให้ครูมีส่วนร่วมในการกำหนดวิสัยทัศน์ และการมีส่วนร่วมในการกำหนดทิศทางการเป้าหมายในการจัดการศึกษา การคำนึงถึงความเป็นปัจเจกบุคคล ผู้บริหารมอบหมายงานไม่เหมาะสมกับความรู้ความสามารถของครู และครูขาดการพัฒนาตัวเองขาดความร่วมมือจากบุคลากรที่อายุราชการมากกว่า การมีความยืดหยุ่นและปรับตัว ในการบริหารผู้บริหารไม่ได้สนับสนุนในการพัฒนาตัวเองทางด้านวิชาชีพ มีการปฏิบัติงานแบบเดิม ๆ การมีความคิดสร้างสรรค์ ผู้บริหารขาดการแก้ปัญหา ขาดการวางแผนในการทำงานที่เป็นระบบ ผู้บริหารในบางครั้งขาดการเป็นผู้นำที่จะนำพาครูในการพัฒนาโรงเรียน การทำงานเป็นทีม ผู้บริหารขาดการประสานงานในการทำงาน ทำให้การบริหารงานในโรงเรียนเกิดความล่าช้าในการทำงานของครู

ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารโรงเรียนตามการรับรู้ของครู มีดังนี้ การมีวิสัยทัศน์ ผู้บริหารควรส่งเสริมให้มีความสำคัญกับครูในการร่วมกันกำหนดวิสัยทัศน์ เพื่อให้เกิดการพัฒนาไปใน ทิศทางเดียวกันตามเป้าหมายที่ต้องการ การคำนึงถึงความเป็นปัจเจกบุคคล ผู้บริหารควรมีการมอบหมายงาน ให้เหมาะสมกับครูที่มีความรู้ความสามารถที่ครูมีความถนัดสามารถทำความเข้าใจลักษณะของการทำงานและปัญหาที่อาจจะเกิดขึ้น วางขอบเขตของงานในแต่ละงานให้ชัดเจนครูต้องรู้ถึงขอบเขตภาระงานที่ชัดเจน การมีความยืดหยุ่นและปรับตัวผู้บริหารควรมีความยืดหยุ่นและปรับองค์กรให้เหมาะสมกับ สถานการณ์ที่เกิดขึ้นส่วนร่วมในการปฏิบัติงาน ในบางกิจกรรม ผู้บริหารควรส่งเสริมวิธีการคิดใหม่ ๆ ที่จะนำมาพัฒนางานให้ดีขึ้นกว่าที่เป็นอยู่ มีการส่งเสริมในการพัฒนาทางด้านวิชาชีพ การมีความคิดสร้างสรรค์ ผู้บริหารควรเป็นผู้นำที่ดีในการนำพาโรงเรียนไปสู่เป้าหมายที่ต้องการ ควรมีรูปแบบในการแก้ปัญหา กำกับ ติดตาม การทำงานของครูและให้คำชี้แนะในการทำงาน การทำงานเป็นทีม ผู้บริหารควรจะเป็นนักการประสานงานที่ดี รู้จักปรับตัวให้เข้ากับสถานการณ์และสามารถนำการประสานงานมาแลกเปลี่ยนในการทำงานกับครูในโรงเรียน เพิ่มความใกล้ชิดการทำงานของผู้บริหารกับครูที่มีความใกล้ชิดจนครูไว้วางใจในการประสานงานของท่านผู้อำนวยการ

อภิปรายผล

จากการวิจัย เรื่องภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารโรงเรียนตามการรับรู้ของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครศรีธรรมราช เขต 2 ผู้วิจัยขออภิปรายผลการวิจัยตามประเด็น ต่อไปนี้

1. ผลการศึกษาภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารโรงเรียนตามการรับรู้ของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครศรีธรรมราช เขต 2 พบว่า โดยรวมอยู่ในระดับดีมาก เนื่องมาจากการพัฒนาตัวเองอยู่ตลอดเวลา การประพฤติตัวเองเป็นแบบอย่างที่ดี เป็นผู้นำที่มีการวางแผนการทำงานที่เป็นระบบมี

ความคิดสร้างสรรค์ในการบริหารงาน มีการปรับการทำงานให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลง มีความสามารถในการบริหารคนให้ทุกคนมีส่วนร่วมในการบริหารงาน มีการโน้มน้าวใจในการทำงาน มีการนำสื่อเทคโนโลยีใหม่ ๆ มาใช้ในการบริหารทำให้ครูกล้าคิด กล้าทำ จึงทำให้การบริหารโรงเรียนจนประสบความสำเร็จ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ สอดคล้องกับงานวิจัยของ ภาณุวัฒน์ ทวีกุล ได้ทำการศึกษาเรื่อง ภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารฝ่ายกิจการนิสิตตามทัศนะของนิสิตและบุคลากรฝ่ายกิจการนิสิต มหาวิทยาลัยพะเยา โดยภาพรวมของนิสิตและบุคลากรฝ่ายกิจการนิสิตอยู่ในระดับมาก (ภาณุวัฒน์ ทวีกุล, 2560)

ด้านที่มีระดับสูงสุด คือ ด้านการทำงานเป็นทีม ทั้งนี้อาจเป็นเพราะ ผู้บริหารมีการส่งเสริมให้ครูมีการพัฒนาตนเองอย่างสม่ำเสมอ มีการร่วมมือในการทำงานด้วยการสร้างทีมงานในการระดมความคิดไม่ว่าจะเป็นการเรียนการสอนและการทำงาน มีการไว้วางใจในทีมงานเพื่อที่จะทำให้มีคุณภาพเพื่อนำไปสู่การบรรลุตามเป้าหมาย สอดคล้องกับงานวิจัยของ สุรศักดิ์ เล็กวงษ์ ได้ทำการศึกษาเรื่อง บทบาทภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจันทบุรี ผลวิจัยพบว่า ภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารตามการทัศนะของครูด้านการทำงานเป็นทีม อยู่ในระดับ ดีมาก (สุรศักดิ์ เล็กวงษ์, 2563)

ด้านที่มีระดับต่ำสุด คือ ด้านการคำนึงถึงความเป็นปัจเจกบุคคล โดยภาพรวมอยู่ในระดับ ดีมาก ทั้งนี้ อาจเป็นเพราะ ผู้บริหารให้ความสำคัญในการนิเทศในเรื่องของการทำงานของคุณครู จนทำให้การทำงานเป็นระบบมีการกำกับติดตามที่ชัดเจน สอดคล้องกับงานวิจัยของ วินา สุทธิโพธิ์ ได้ทำการศึกษาเรื่อง ภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษาในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเลย เขต 2 ผลการวิจัยโดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด และเมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า ด้านการคำนึงถึงความเป็นปัจเจกบุคคลมีระดับต่ำสุด (วินา สุทธิโพธิ์, 2561)

2. ผลการเปรียบเทียบภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารโรงเรียนตามการรับรู้ของคุณครู ตามตัวแปรเพศ วุฒิการศึกษา วิชยฐานะ ประสบการณ์การทำงาน ขนาดของโรงเรียน เพศของผู้บริหารโรงเรียน และวิยฐานะของผู้บริหารโรงเรียน อภิปรายผล ดังนี้

2.1 ผลการเปรียบเทียบภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารโรงเรียนตามการรับรู้ของคุณครูตามตัวแปรเพศ พบว่า ครูที่มีเพศต่างกันมีการรับรู้ต่อภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารโรงเรียน โดยภาพรวมไม่แตกต่างกัน ซึ่งไม่เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า ผู้บริหารโรงเรียนในปัจจุบันส่วนใหญ่จะมีภาวะผู้นำสูงอยู่แล้ว ผู้บริหารโรงเรียนมีการทำงานเป็นทีมมีทีมงานที่เข้มแข็งทำให้ผู้บริหารสามารถบริหารจัดการในการบริหารครูและบุคลากรทางการศึกษาให้สามารถทำงานเป็นไปตามเป้าหมายที่ต้องการ มีความคิดที่สร้างสรรค์ในการทำงาน สอดคล้องกับงานวิจัยของ รอชียะห์ ลาเต๊ะ ได้ทำการศึกษา เรื่อง ภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษาในโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลาม จังหวัดปัตตานี ผลการวิจัย พบว่า ผลการเปรียบเทียบภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษา ตามตัวแปรเพศ ไม่แตกต่างกัน (รอชียะห์ ลาเต๊ะ, 2560)

2.2 ผลการเปรียบเทียบภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารโรงเรียนตามการรับรู้ของคุณครู ตามตัวแปรวุฒิการศึกษา พบว่า ครูที่มีวุฒิการศึกษาต่างกันมีการรับรู้ต่อภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ โดยภาพรวมไม่แตกต่างกัน ซึ่งไม่เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า ผู้บริหารโรงเรียนมีการมอบหมายงานที่เหมาะสมกับความรู้ความสามารถของคุณครู ครูมีการพัฒนาตนเองอย่างสม่ำเสมอ มีการทำงานที่มีความคิดที่หลากหลายครูแต่ละบุคคลมีความคิดที่หลากหลายมีวิธีการคิดสิ่งใหม่มาปรับใช้โรงเรียนให้มีความเหมาะสม ทำให้ครูเกิดการเรียนรู้กันอย่างทั่วถึง มีการทำงานเป็นทีมงานเพื่อพัฒนาและสร้างสรรค์งานให้ดีขึ้น เกิดการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ซึ่งกันและกัน เกิดการยอมรับและไว้วางใจซึ่งกันและกัน มีความรับผิดชอบในหน้าที่ที่ได้รับมอบหมาย สอดคล้องกับงานวิจัยของ จิราพร ศรีอินทร์ ได้ทำการศึกษาเรื่อง ภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารตามทัศนะของครูโรงเรียน ราชประชา

ประสบการณ์ในการทำงาน เป็นผู้บริหารที่มีประสบการณ์การทำงานมากย่อมมีความรู้ความสามารถที่จะพัฒนาตัวเองให้มีความสามารถที่สูงขึ้น ย่อมมีทีมงานที่เข้มแข็ง สอดคล้องกับงานวิจัยของ จิตติภูมิ เทพคำ ได้ทำการศึกษา เรื่อง ภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 3 ผลการวิจัย พบว่า ผลการเปรียบเทียบภาวะภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ ตามตัวแปรประสบการณ์ทำงาน แตกต่างกัน (จิตติภูมิ เทพคำ, 2563)

2.5 ผลการเปรียบเทียบภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารโรงเรียนตามการรับรู้ของครูตามตัวแปรขนาดโรงเรียน พบว่า โดยภาพรวมมีนัยสำคัญทางสถิติที่ .01 และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านการมีวิสัยทัศน์ ครูที่ปฏิบัติงานในโรงเรียนขนาดกลาง และครูที่ปฏิบัติงานในโรงเรียนขนาดใหญ่ มีภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารโรงเรียนตามการรับรู้ของครูสูงกว่าครูที่ปฏิบัติงานในโรงเรียนขนาดเล็ก ด้านการคำนึงถึงความเป็นปัจเจกบุคคล ครูที่ปฏิบัติงานในโรงเรียนขนาดกลาง มีภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารโรงเรียนตามการรับรู้ของครูสูงกว่าครูที่ปฏิบัติงานในโรงเรียนขนาดเล็ก ด้านการมีความคิดสร้างสรรค์ครูที่ปฏิบัติงานในโรงเรียนขนาดกลาง มีภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารโรงเรียนตามการรับรู้ของครูสูงกว่าครูที่ปฏิบัติงานในโรงเรียนขนาดเล็ก แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ด้านการมีความยืดหยุ่นและปรับตัว ครูที่ปฏิบัติงานในโรงเรียนขนาดกลาง มีภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารโรงเรียนตามการรับรู้ของครูสูงกว่าครูที่ปฏิบัติงานในโรงเรียนขนาดเล็ก ด้านการทำงานเป็นทีม ครูที่ปฏิบัติงานในโรงเรียนขนาดกลาง มีภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารโรงเรียนตามการรับรู้ของครูสูงกว่า ครูที่ปฏิบัติงานในโรงเรียนขนาดเล็ก แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า ครูที่อยู่ในโรงเรียนที่มีขนาดต่างกัน รูปแบบหรือระบบการทำงานส่วนใหญ่จะต่างกันเนื่องจากผู้บริหารต้องเป็นผู้บริหารที่เป็นมืออาชีพในการบริหาร จนทำให้ครูที่อยู่ในโรงเรียนต้องมีความตื่นตัวในการทำงานอยู่ตลอดเวลา มีความเป็นผู้นำสูง ทำให้ภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารโรงเรียนตามทัศนะของครูแตกต่างกัน สอดคล้องกับงานวิจัยของ จิราวรรณ อินเกิด ได้ทำการศึกษา เรื่อง ภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษาตามทัศนะของครูโรงเรียนมัธยมศึกษาในจังหวัดพิษณุโลก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 39 ผลการวิจัย พบว่า ผลการเปรียบเทียบภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ ตามตัวแปรขนาดของโรงเรียน แตกต่างกัน (จิราวรรณ อินเกิด, 2564)

2.6 ผลการเปรียบเทียบภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารโรงเรียนตามการรับรู้ของครูตามตัวแปรเพศของผู้บริหารโรงเรียน พบว่า ครูที่ปฏิบัติงานในโรงเรียนที่มีผู้บริหารโรงเรียนที่มีเพศต่างกันมีการรับรู้ต่อภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารโรงเรียน โดยภาพรวม ไม่แตกต่างกัน ซึ่งเป็นไม่ไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ ทั้งนี้ อาจเป็นเพราะว่า ผู้บริหารที่มีเพศต่างกันมีคุณลักษณะตรงกับความต้องการของครูในโรงเรียน ซึ่งต่างก็มีความต้องการผู้นำที่มีความสามารถทางการบริหารจัดการ สามารถนำโรงเรียนไปสู่ความสำเร็จได้ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ กฤษพล อัมระนันท์ ได้ทำการศึกษา เรื่อง ภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษาในอำเภอแม่वंก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครสวรรค์ เขต 2 พบว่า ด้านเพศของผู้บริหาร ไม่แตกต่างกัน (กฤษพล อัมระนันท์, 2559)

2.7 ผลการเปรียบเทียบภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารโรงเรียนตามการรับรู้ของครูตามวิทยฐานะผู้บริหาร พบว่า ครูที่ปฏิบัติงานในโรงเรียนที่มีผู้บริหารโรงเรียนมีวิทยฐานะผู้บริหารต่างกัน มีการรับรู้ต่อภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหาร แตกต่างกัน อาจเป็นเพราะ ผู้บริหารที่มีวิทยฐานะต่างกัน มีประสบการณ์ความรู้ความสามารถไม่เท่ากัน ทำให้มุมมองความคิดของการบริหารและการจัดการปัญหาในโรงเรียนต่างกัน ทำให้งานมีประสิทธิภาพไม่เหมือนกัน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ จิราพร ศรีอินทร์ ได้ทำการศึกษา เรื่อง ภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารตามทัศนะของครูโรงเรียน ราชประชานุเคราะห์ภาคใต้สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษา

พิเศษ กลุ่ม 7 ผลการวิจัย พบว่า ภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารตามทัศนะของครูตามตัวแปรวุฒิการศึกษา แตกต่างกัน (จิราพร ศรีอินทร์, 2565)

ปัญหาและข้อเสนอแนะเกี่ยวกับภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารโรงเรียนตามการรับรู้ของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครศรีธรรมราช เขต 2 สรุปได้ ดังนี้ ด้านการมีวิสัยทัศน์ ผู้บริหารส่วนใหญ่ไม่ได้ให้ความสำคัญกับครูในการที่ให้ครูมีส่วนร่วมในการกำหนดวิสัยทัศน์ และการมีส่วนร่วมในการกำหนดทิศทางเป้าหมายในการจัดการศึกษา การคำนึงถึงความเป็นปัจเจกบุคคล ผู้บริหารมอบหมายงานไม่เหมาะสมกับความรู้ความสามารถของครู และครูขาดการพัฒนาตัวเองขาดความร่วมมือจากบุคลากรที่อายุราชการมากกว่า การมีความยืดหยุ่นและปรับตัว ในการบริหารผู้บริหารไม่ได้สนับสนุนในการพัฒนาตัวเองทางด้านวิชาชีพ มีการปฏิบัติงานแบบเดิม ๆ การมีความคิดสร้างสรรค์ ผู้บริหารขาดการแก้ปัญหา ขาดการวางแผนในการทำงานที่เป็นระบบ ผู้บริหารในบางครั้งขาดการเป็นผู้นำที่จะนำพาครูในการพัฒนาโรงเรียน การทำงานเป็นทีม ผู้บริหารขาดการประสานงานในการทำงาน ทำให้การบริหารงานในโรงเรียนเกิดความล่าช้าในการทำงานของครู

สรุป/ข้อเสนอแนะ

จากผลการวิจัย ภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารโรงเรียนตามการรับรู้ของครู โดยรวมภาพรวมอยู่ในระดับดีมาก เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า ทุกด้านอยู่ในระดับดีมาก ผลการเปรียบเทียบภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารโรงเรียนตามการรับรู้ของครู พบว่า ครูที่มีเพศ วุฒิการศึกษา และเพศของผู้บริหารโรงเรียน มีการรับรู้ต่อภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารโรงเรียนไม่แตกต่าง ส่วนครูที่มีวิทยฐานะ ประสบการณ์ในการทำงาน ขนาดของโรงเรียนและวิทยฐานะของผู้บริหารโรงเรียน มีการรับรู้ต่อภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารโรงเรียนแตกต่างกัน จึงขอเสนอแนะ ดังนี้ 1) จากผลการวิจัย ด้านการมีวิสัยทัศน์ ผู้บริหารควรมีความรู้ความสามารถในการสื่อสารระหว่างเพื่อนครูและบุคลากรทางการศึกษา ให้มีความตระหนักเห็นคุณค่าในการกำหนดวิสัยทัศน์ร่วมกันและมีการกำหนดลำดับขั้นตอน ข้อตกลงร่วมกันในการปฏิบัติงานเพื่อให้บรรลุเป้าหมาย ตามวิสัยทัศน์ที่กำหนด 2) จากผลการวิจัย ด้านการคำนึงถึงความเป็นปัจเจกบุคคล ผู้บริหารควรส่งเสริมให้ครูคิดค้นหรือสร้างนวัตกรรมที่จะมาพัฒนาการจัดการเรียนการสอนของครูในกลุ่มสาระเดียวกัน 3) จากผลการวิจัย ด้านการมีความยืดหยุ่นและปรับตัว ผู้บริหารควรมีความยืดหยุ่นและปรับองค์กรให้เหมาะสมกับ สถานการณ์ที่เกิดขึ้นส่วนร่วมในการปฏิบัติงานในบางกิจกรรม ผู้บริหารควรส่งเสริมวิธีการคิดใหม่ ๆ ที่จะนำมาพัฒนางานให้ดีขึ้นกว่าที่เป็นอยู่ มีการส่งเสริมในการพัฒนาทางด้านวิชาชีพ 4) จากผลการวิจัย ด้านการมีความคิดสร้างสรรค์ ผู้บริหารควรเป็นผู้นำที่ดีในการนำพาโรงเรียนไปสู่เป้าหมายที่ต้องการ ควรมีรูปแบบในการแก้ปัญหา กำกับ ติดตาม การทำงานของครูและให้คำชี้แนะในการทำงาน มีการวางแผนการดำเนินงานที่แปลกใหม่มาใช้ในการวางระบบการทำงานของครู 5) จากผลการวิจัย ด้านการทำงานเป็นทีม ผู้บริหารควรส่งเสริมให้ครูมีการแลกเปลี่ยนความคิดหรือกระบวนการทำงานที่ทำแล้วเกิดประโยชน์มากที่สุดการแลกเปลี่ยนความคิดจะเป็นการพัฒนางานที่เกิดประโยชน์ได้มาก ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยครั้งต่อไป 1) ควรมีการศึกษาภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารโรงเรียนที่ส่งผลต่อประสิทธิผลการบริหารโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครศรีธรรมราช เขต 2 2) ควรศึกษาภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารกับการบริหารงานวิชาการของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครศรีธรรมราช เขต 2 3) ควรศึกษาปัจจัยที่ส่งเสริมให้มีภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครศรีธรรมราช เขต 2

เอกสารอ้างอิง

- กฤษพล อัมระนันท์. (2559). ภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษาในอำเภอแม่वंงศ์สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครสวรรค์ เขต 2. ใน วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา. มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์.
- กิตติ์กาญจน์ ปฎิพันธ์. (2555). โมเดลสมการโครงสร้างภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษาอาชีวศึกษา. ใน ดุษฎีนิพนธ์ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา. มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- เกรียงศักดิ์ เจริญวงศ์ศักดิ์. (2551). สร้าง “อารมณ์ขัน” เพิ่มสุขในชีวิต. เรียกใช้เมื่อ 5 มีนาคม 2561 จาก <http://www.kriengsak.com/node/1445>
- จิตติภูมิ เทพคำ. (2563). การศึกษาภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 3. ใน วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต สาขาการบริหารการศึกษา. มหาวิทยาลัยพะเยา.
- จิราพร ศรีอินทร์. (2565). ภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษาตามทัศนะของครู โรงเรียนราชประชานุเคราะห์ภาคใต้ สังกัดสำนักงานบริหารงานการศึกษาพิเศษ กลุ่ม 7. วารสารนวัตกรรมการจัดการศึกษา และวิจัย, 4(2), 151 - 162.
- จิราวรรณ อินเกิด. (2564). ภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษาตามทัศนะของครูโรงเรียนมัธยมศึกษาในจังหวัดพิษณุโลกสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 39. ใน วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา. มหาวิทยาลัยนเรศวร.
- พีระพงษ์ สิทธิอมร. (2561). การจัดการศึกษาที่หลากหลาย เพื่อแสวงหาแนวทางปฏิรูป. (มติชนออนไลน์). เรียกใช้เมื่อ 23 มิถุนายน 2565 จาก <http://www.matichon.co.th/education/new>
- ภาณุวัฒน์ ทวีกุล. (2560). ภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารฝ่ายกิจการนิสิตตามทัศนะ ของนิสิตและบุคลากรฝ่ายกิจการนิสิต มหาวิทยาลัยพะเยา. ใน วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา. มหาวิทยาลัยพะเยา.
- รอชียะห์ ลาเต๊ะ. (2560). ภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษาในโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามจังหวัดปัตตานี. ใน วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต สาขาการบริหารและการจัดการการศึกษาอิสลาม. มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์.
- รัชฎากรณ์ อัครจันทร์. (2560). รูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของครูในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานในภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนบน. ใน วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาภาวะผู้นำทางการบริหารการศึกษา. มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร.
- วินา สุทธิโพธิ์. (2561). ภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษาในโรงเรียน สังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเลย เขต 2. วารสารวิทยาลัยสงฆ์นครลำปาง, 7(2), 99 - 114.
- สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ. (2555). แผนพัฒนาการศึกษาของกระทรวงศึกษาธิการ ฉบับที่สิบเอ็ด พ.ศ. 2555 - 2559. กรุงเทพมหานคร: สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ.
- สุรศักดิ์ เล็กวงษ์. (2563). บทบาทภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจันทบุรี. ใน วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต สาขาการบริหารการศึกษา. มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี.

การพัฒนาภาวะผู้นำของกำนัน ผู้ใหญ่บ้านตามหลักสัปติธรรม
ในอำเภอข้างกลาง จังหวัดนครศรีธรรมราช*

DEVELOPMENT OF LEADERSHIP ACCORDING TO THE PRINCIPLES OF
SAPPURISADHAMMA OF KAMNANS AND VILLAGE HEADMEN CHANG KLANG
DISTRICT, NAKHON SI THAMMARAT PROVINCE

นพฤทธิ์ จิตรวิบูลย์*, ดิเรก นุ่นกล้า, กันตภณ หนูทองแก้ว

Nopparit Jitviboon, Direk Nunklam, Kantaphon Nuthongkaew

คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย นครศรีธรรมราช ประเทศไทย

Faculty of Social Sciences, Mahachulalongkornrajavidyalaya University, Nakhon Si Thammarat, Thailand

*Corresponding author E-mail: firsttatata@gmail.com

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาการพัฒนาภาวะผู้นำตามหลักสัปติธรรมของกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน อำเภอข้างกลาง จังหวัดนครศรีธรรมราช และ 2) ศึกษาข้อเสนอแนะข้อเสนอนี้เกี่ยวกับแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำตามหลักสัปติธรรมของกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ในอำเภอข้างกลาง จังหวัดนครศรีธรรมราช โดยใช้รูปแบบการวิจัยแบบผสมวิธี ประชากร ได้แก่ ประชาชนในเขตพื้นที่อำเภอข้างกลาง จังหวัดนครศรีธรรมราช จำนวน 13,451 คน กำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างโดยการเปิดใช้ตารางสำเร็จรูปของเคร์จซี และมอร์แกน ได้กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 375 คน เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลใช้แบบสอบถามปลายปิด วิเคราะห์ข้อมูลด้วยคอมพิวเตอร์โปรแกรมสำเร็จรูป สถิติที่ใช้วิเคราะห์ข้อมูล ข้อมูลทั่วไป หาค่าร้อยละ, หาค่าเฉลี่ย, ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และสรุปสังเคราะห์บทสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ จำนวน 17 รูป/คน ผลการวิจัย การพัฒนาภาวะผู้นำตามหลักสัปติธรรมของกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ในอำเภอข้างกลาง จังหวัดนครศรีธรรมราช มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 3.44$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ภาวะผู้นำด้านอัตตัญญา ความรู้จักตนเอง มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด ($\bar{X} = 3.67$) และภาวะผู้นำด้านธัมมัญญา การรู้จักเหตุ มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด ($\bar{X} = 3.27$) ตามลำดับ โดยมีข้อเสนอแนะ คือ กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน ตลอดถึงผู้ที่เกี่ยวข้อง ควรมีการบูรณาการยกระดับทักษะศักยภาพ ผู้นำควรจักปัญหาของชุมชน ปรับตัวให้เข้ากับชุมชน มีคำพูดหรือกริยาท่าทางที่เป็นกันเอง มีอดทน สุขุม รอบคอบ ตลอดความเหมาะสมพอดี ในการแก้ไขปัญหาให้ตรงกับกับสภาพของชุมชน ควรสนับสนุนผลักดันกระตุ้นในการพัฒนาองค์กรให้เข้ากับยุคสมัย ควรมีการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศให้เกิดประโยชน์สูงสุด เพื่อสามารถที่จะแก้ปัญหาได้รวดเร็วทันต่อความทุกข์ร้อนของประชาชน

คำสำคัญ: การพัฒนาภาวะผู้นำ, กำนันและผู้ใหญ่บ้าน, หลักสัปติธรรม

Abstract

The objectives of this research are to: 1) study the development of leadership according to the principles of Sappusadhamma of village headmen, Chang Klang District. Nakhon Si Thammarat

* Received November 17, 2023; Revised November 24, 2023; Accepted November 28, 2023

Province What should it be? and 2) study suggestions and recommendations regarding leadership development according to the principles of Sappurisdham of kamnans and village headmen in Chang Klang District. Nakhon Si Thammarat Province What should it be like? The population includes people in the Chang Klang District area. Nakhon Si Thammarat Province, by employing mixed methods, 13,451 people. The sample size was determined by opening the ready - made tables of Krejcie and Morgan. The sample size was 375 people. The tool used to collect data was a closed - ended questionnaire. Data were analyzed using computerized programs. Statistics used to analyze data: general information, find percentage (Percentage), find mean (Mean), standard deviation (Standard Deviation), and synthesize summary of interviews with key informants, 17 photos/person. Research results: Developing leadership according to the principles of Sappurisdham of kamnans and village headmen in Chang Klang District. Nakhon Si Thammarat Province The average was at a moderate level ($\bar{X} = 3.44$). When considering each item, it was found that; Leadership in the aspect of self - awareness has the highest average ($\bar{X} = 4.19$), and Leadership in recognizing causes. has the lowest average ($\bar{X} = 2.92$) respectively. Suggestions found that the village headman Assistant village headman as well as those involved There should be integration to upgrade skills and potential. Leaders should be aware of community problems. Adapt to the community Have friendly words or gestures Be patient, discreet, and always appropriate. in solving problems to match the conditions of the community Should support and stimulate the development of the organization to suit the times. Technology should be used to make the most of information technology. To be able to quickly solve problems in response to the suffering of the people.

Keywords: Development of Leadership, Kamnans and Village Headmen, The Principles of Sappurisdhamma

บทนำ

ในสังคมยุคปัจจุบันที่เป็นยุคโลกไร้พรมแดนนี้ ข้อมูลข่าวสารและเทคโนโลยีต่าง ๆ ส่งผลทำให้ศักยภาพในการแข่งขันขององค์กรสูงขึ้นไม่ว่าจะเป็นองค์กรในระดับประเทศ ในสถาบันของภาครัฐหรือเอกชน ท้องถิ่นหรือท้องที่ องค์กรดังกล่าวย่อมขึ้นอยู่กับการตัดสินใจอย่างถูกต้องรอบคอบและทันต่อเหตุการณ์ของผู้นำ ผู้นำที่ตัดสินใจคือ ผู้นำขององค์กรนั้น ๆ ในทุกองค์กรจำเป็นต้องมีผู้นำในสังคม ซึ่งประกอบด้วยสถาบันต่าง ๆ เช่น สถาบันครอบครัว สถาบันการศึกษา สถาบันศาสนา สถาบันการเมืองการปกครอง ย่อมที่จะมีผู้นำเพื่อที่จะกำหนดทิศทาง ช่วยสั่งการ ช่วยควบคุมระบบ และช่วยประสานให้คนทั้งหลายทำงานร่วมกันในองค์กรนั้น ๆ ไม่ว่าจะบุคคลสำคัญที่ทำให้กลไกในระบบโครงสร้างและหน้าที่ในการบริหารงานขององค์กรดำเนินไปสู่จุดหมายที่ตั้งมาก็คือ ผู้นำเป็นผู้มีบทบาทในการกำหนดนโยบายการบริหาร การจัดการ รวมถึงการริเริ่มการวางแผน การบริการ กำกับการ และดำเนินการปรับปรุงแก้ไขปัญหาต่าง ๆ ให้สัมฤทธิ์ผลตามเป้าหมายขององค์กร ผู้นำจึงเป็นผู้ที่มีอิทธิพล มีบารมีส่งผลต่อความเป็นไปขององค์กรทุก ๆ ด้าน ไม่ว่าจะเป็ด้านที่เกี่ยวกับบริหารและบุคคล ดังนั้นในทุกองค์กรจึงจำเป็นต้องมีผู้นำ นอกจากนี้ ผู้นำต้องประกอบไปด้วยคุณธรรมและจริยธรรม ถือเป็นปัจจัยสำคัญยิ่ง บทบาทหน้าที่ของการเป็นผู้นำที่ดีหากผู้นำขาดซึ่งคุณธรรมและจริยธรรมย่อมทำให้ผู้นำนั้นขาดความชอบธรรม ในการทำหน้าที่ในองค์กรนั้นต่อไป (มัลลิกา ต้นสอน, 2544) ทั้งนี้ เนื่องจากคุณธรรมและจริยธรรมถือเป็น

คุณสมบัติที่สำคัญของผู้นำ ที่ทำให้ผู้สามารถได้รับการยอมรับนั้นตลอดจากบุคคลต่าง ๆ ทั้งในองค์กร และสังคมทั่วไปรวมไปถึงการเป็นภาวะผู้นำที่พึงประสงค์นั่นเองก้านันผู้ใหญ่บ้านเป็นของหมู่บ้านคูเมืองมาแต่โบราณกาลเค้าโครงมาตั้งแต่สมัยกรุงสุโขทัย ต่อมาในรัชสมัยของพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 5 ได้มีพระราชดำริให้มีการฟื้นฟูการปกครองระดับท้องถิ่น ระดับหมู่บ้านและระดับตำบลจัดหาผู้ปกครองที่มีฝีมือดีในพื้นที่หมู่บ้านและตำบลขึ้นมาทำการปกครองดูแลราษฎร ก้านันผู้ใหญ่บ้านเป็นตัวจักรฟันเฟืองสำคัญและจำเป็นในการบริหารราชการแผ่นดิน เพราะเป็นผู้ใกล้ชิดราษฎร เมื่อเกิดเหตุการณ์ร้ายแรงสามารถระงับความขัดแย้งสามารถแก้ไขปัญหาได้รวดเร็วและนำปัญหาของราษฎรประสานงานไปยังส่วนราชการ ปัจจัยสำคัญของการทำหน้าที่ผู้นำชาวบ้านต้องประกอบด้วยคุณสมบัติ ภาวะผู้นำหรือความเป็นผู้นำมีความพร้อมทั้งร่างกายและจิตใจ เช่น รู้จักปัญหาของชุมชน มีคุณธรรม, จริยธรรม มีมนุษยสัมพันธ์ที่ดี มีความมุ่งมั่นในการทำงาน รวมไปถึงฐานะทางครอบครัวความมั่นคงทางการเงินและรู้จักใช้หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงอีกด้วย (สุเทพ พงศ์ศรีวัฒน์, 2545)

ภาวะผู้นำหรือความเป็นผู้นำ (Leadership) นั้นเป็นกระบวนการที่ผู้บริหารจะให้มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมของผู้อื่น ปัจจัยที่สำคัญยิ่งอย่างหนึ่งแห่งความสำเร็จของการทำหน้าที่ผู้นำ คือ การเป็นผู้ที่ประกอบด้วยคุณสมบัติที่เหมาะสม มีความสามารถปรับเปลี่ยนความต้องการของคนซึ่งความต้องการเป็นตัวกำหนดเป้าหมายและทิศทางในการตัดสินใจ ถ้าเปลี่ยนความต้องการของคนได้ ก็เปลี่ยนตัวของคนนั้นได้ ผู้นำที่ดีจะช่วยให้คนพัฒนาความต้องการของตน ทั้งในการปรับเปลี่ยนทัศนคติของบุคคลให้มีความต้องการที่ถูกต้องดีงามและให้หมู่ชนมีการประสานความร่วมมือเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน การพัฒนาความต้องการเป็นการพัฒนาความสุขของคน เพราะความสุขเกิดจากการสนองความต้องการ ถ้าหากเปลี่ยนความต้องการได้ ก็เปลี่ยนวิธีการหาความสุขของเขาได้ด้วย เมื่อทำอะไรตรงกับความต้องการ ก็ทำให้เขาสนใจและมีความสุขคนก็จะร่วมมือทำอย่างเป็นไปเองโดยประสานกลมกลืนและเต็มใจหาทางทำให้สำเร็จ จึงพร้อมที่จะทำ และทำได้ง่ายแต่ในทางตรงข้าม ถ้าผู้นำกระทำการที่ฝ่าฝืนความต้องการของคน ทั้งสองฝ่ายก็จะไม่มีความสุข และสิ่งที่ทำก็ยากจะสำเร็จ (พระพรหมคุณาภรณ์ (ปอ. ปยุตโต), 2544)

ในพระไตรปิฎกได้กล่าวถึงคุณสมบัติของผู้นำ ดังมีคาถาพุทธศาสนสุภาษิตแสดงความไว้ว่า “เมื่อฝูงโคว่ายน้ำข้ามน้ำ ถ้าโคจำฝูงไปคด โคหมดทั้งฝูงนั้นก็คดตามไปด้วย เพราะผู้นำคดฉันท ในหมู่มนุษย์ก็ฉันทนั้น บุคคลผู้ใดได้รับสมมติให้เป็นผู้ใหญ่หากบุคคลผู้นั้นมีความประพฤติไม่เป็นธรรมหมู่ประชาชนนั้นก็ประพฤติชั่วเสียหายแวนแคว้นทั้งหมดก็จะยากเข็ญ หากผู้ปกครองเป็นผู้ไร้ธรรม” “เมื่อฝูงโคว่ายน้ำข้ามน้ำ ถ้าโคจำฝูงไปตรง โคหมดทั้งฝูงนั้นก็ตรงตามไปด้วย เพราะมีผู้นำที่ไปตรงฉันท ในหมู่มนุษย์ก็ฉันทนั้น บุคคลผู้ใด ได้รับสมมติให้เป็นผู้ใหญ่หากบุคคลผู้นั้นมีความประพฤติเป็นธรรมหมู่ประชาชนนั้นก็ประพฤติตาม ทั้งแวนแคว้นทั้งหมดก็จะอยู่เย็นเป็นสุข หากผู้ปกครองตั้งอยู่ในธรรม” พระพุทธพจน์นี้ แสดงให้เห็นถึงความสำคัญของผู้นำที่มีความอยู่รอด และสวัสดิภาพมวลมนุษยเพื่อให้การพัฒนาองค์การและการดำเนินชีวิตของกลุ่มบุคคลมีความยั่งยืน เกิดสันติสุข ในสังคมและประเทศชาติ โดยผู้นำจะต้องมีคุณธรรมจริยธรรม ที่ดีหากผู้นำขาดซึ่งคุณธรรมและจริยธรรมแล้ว ย่อมทำให้ผู้นั้นขาดความชอบธรรมในการทำหน้าที่ในองค์การนั้นต่อไป ทั้งนี้เนื่องจากคุณธรรมและจริยธรรม ถือเป็นคุณสมบัติที่สำคัญของผู้นำ ที่ให้ได้รับการยอมรับ ความเชื่อถือตลอดจนการนับถือจากบุคคล ทั้งในองค์การและสังคมทั่วไป ดังนั้น การขาดคุณธรรม และจริยธรรมของผู้นำ ย่อมทำให้ผู้นำไม่เป็นที่ยอมรับต่อบุคคลทั่วไปซึ่งย่อมส่งผลกระทบต่อหลักการบริหารงานและภาพลักษณ์ขององค์กร (พุทธทาสภิกขุ, 2525)

คุณสมบัติของผู้นำที่ดีจะต้องประกอบด้วยหลักธรรมข้อหนึ่งที่ผู้วิจัยเล็งเห็นว่ามีสำคัญเป็นอย่างยิ่งคือ หลักสัปปุริสธรรม 7 อันหมายถึง ธรรมของสัตตบุรุษ คุณสมบัติของคนดี ธรรมของผู้ดี ซึ่งประกอบด้วยธัมมัญญตา คือ ความรู้หลักธรรม หรือรู้เหตุ อตถัญญตา รู้จักมุ่งหมายหรือรู้จักผล อัตตัญญตา คือ ความรู้จักตัวตนที่แท้จริง มตตัญญตา คือ รู้จักกาล รู้เวลาที่เหมาะสม กาลัญญตา คือ รู้จักประมาณ ปริสัญญตา คือ รู้จักชุมชน และรู้จักที่ประชุม และบุคคลัญญตา คือ รู้จักเลือกบุคคล (พระธรรมปิฎก (ปอ. ปยุตโต), 2540) ด้วยเหตุนี้ผู้วิจัย

จึงสนใจที่จะศึกษาค้นคว้าและทำการวิจัยในเรื่อง การพัฒนาภาวะผู้นำตามหลักสัปปริสธรรมของกำนันผู้ใหญ่บ้าน ในเขตพื้นที่อำเภอช้างกลาง จังหวัดนครศรีธรรมราช การทำวิจัยครั้งนี้ จึงมีความมุ่งหมายเพื่อให้เกิดประโยชน์และคุณค่าต่อประชาชนและตัวผู้นำเองส่งผลต่อการพัฒนาคุณธรรม ศีลธรรม จริยธรรม ตามหลักสัปปริสธรรม ในที่สถานะภาวะผู้นำตามแนวพุทธศาสนาต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาการพัฒนาภาวะผู้นำตามหลักสัปปริสธรรม ของกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ในอำเภอช้างกลาง จังหวัดนครศรีธรรมราช
2. เพื่อศึกษาข้อเสนอแนะเกี่ยวกับแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำตามหลักสัปปริสธรรม ของกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ในอำเภอช้างกลาง จังหวัดนครศรีธรรมราช

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้กำหนดรูปแบบการวิจัย โดยใช้วิธีการวิจัยแบบผสมวิธี (Mixed Methods Research) ตามลักษณะการศึกษารวบรวมข้อมูลเชิงคุณภาพและเชิงปริมาณ ซึ่งผู้วิจัยได้ดำเนินการวิจัยตามขั้นตอน ดังนี้

การวิจัยเชิงปริมาณ

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ ประชาชน จำนวน 13,451 คน โดยผู้วิจัยได้กำหนดขนาดกลุ่ม ตัวอย่างโดยใช้ตารางสำเร็จรูปของเครจซี่ และมอร์แกน Krejcie, R. V. & Morgan, D. W. ได้กลุ่มตัวอย่างเป็น จำนวน 375 คน (Krejcie, R. V. & Morgan, D. W., 1970)

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

1. แบบสอบถามแบบ (Questionnaire) เพื่อใช้เก็บข้อมูลจากประชากรที่ใช้ในการวิจัยที่ใช้ในการวิจัย โดยแบ่งออกเป็น 2 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 แบบสอบถามเกี่ยวกับข้อมูลพื้นฐานของผู้ตอบแบบสอบถาม ได้แก่ เพศ อายุ ระดับการศึกษา และอาชีพ

ตอนที่ 2 แบบสอบถามเกี่ยวกับแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำของกำนัน ผู้ใหญ่บ้านตามหลักสัปปริสธรรม ในอำเภอช้างกลาง จังหวัดนครศรีธรรมราช เป็นคำถามปลายเปิดมีลักษณะเป็นแบบเลือกตอบ มี 7 ด้าน โดยมีลักษณะเป็นมาตราส่วนประเมินค่า (Numerical Rating Scale) มี 5 ระดับภาวะผู้นำ กล่าวคือ ระดับภาวะผู้นำ ในระดับมากที่สุด ระดับภาวะผู้นำ ในระดับมาก ระดับภาวะผู้นำ ในระดับปานกลาง ระดับภาวะผู้นำ ในระดับน้อย และระดับภาวะผู้นำ ในระดับน้อยที่สุด โดยกำหนดค่าของลำดับคะแนน ดังนี้ 5 4 3 2 1 ตามลำดับ

การเก็บรวบรวมข้อมูล

1. ผู้วิจัยได้สร้างแบบสอบถามและขอหนังสืออนุญาตเก็บรวบรวมข้อมูลจากมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตนครศรีธรรมราช เพื่อลงพื้นที่ขออนุญาตหมาย สถานที่ วัน เวลา และนัดหมายกลุ่มสมาชิกวิสาหกิจชุมชน

2. นำแบบสอบถามฉบับสมบูรณ์ ไปแจกให้กับกลุ่มตัวอย่างที่กำหนดไว้ข้างต้น ก่อนการดำเนินการสนทนาสร้างความคุ้นเคยแจ้งวัตถุประสงค์ อธิบายเหตุผลกับกลุ่มตัวอย่างแล้วเก็บแบบสอบถามคืนด้วยตนเองแล้วนำมาตรวจสอบความถูกต้องได้ข้อมูลที่สมบูรณ์ตามที่ต้องการ

3. นำข้อมูลที่ได้ไปวิเคราะห์และประมวลผลโดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปมาวิเคราะห์ข้อมูลตามลำดับขั้นตอน ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 ข้อมูลพื้นฐานของผู้ตอบแบบสอบถาม วิเคราะห์ข้อมูลโดยแจกแจงความถี่ (Frequency) และร้อยละ (Percentage) นำเสนอเป็นตารางประกอบการบรรยาย

ขั้นตอนที่ 2 วิเคราะห์ข้อมูลแบบสอบถามเกี่ยวกับการพัฒนาภาวะผู้นำของกำนัน ผู้ใหญ่บ้านตามหลักสัปปุริสธรรม ในอำเภอข้างกลาง จังหวัดนครศรีธรรมราช นำข้อมูลมาวิเคราะห์โดยหาค่าเฉลี่ย (\bar{X}) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) โดยแปลผลตามแบบมาตราส่วนประเมินค่า 5 ระดับ และแปลความหมายของเบสท์ (Best) การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลจากแบบสอบถาม คือ รวบรวมข้อมูลที่ได้จากแบบสอบถามแล้ว ผู้วิจัยนำมาจัดระบบตรวจสอบความถูกต้องแล้วนำข้อมูลมาวิเคราะห์ด้วยเครื่องคอมพิวเตอร์ โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปเพื่อวิเคราะห์ข้อมูลต่อไปค่าสถิติพื้นฐานต่าง ๆ เช่น ค่าความถี่ ค่าเฉลี่ย ค่าร้อยละ ในข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับข้อมูลพื้นฐาน ซึ่งได้แก่ เพศ อายุ ระดับการศึกษา และอาชีพ แยกออกไปเป็นแต่ละด้านตามวัตถุประสงค์

การวิจัยเชิงคุณภาพ

กลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key informants) ประกอบด้วย กลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญ 7 กลุ่ม รวมจำนวน 17 คน ได้แก่ 1) กลุ่มข้าราชการ จำนวน 2 คน 2) กลุ่มคณะสงฆ์ จำนวน 3 คน 3) กลุ่มผู้นำชุมชน จำนวน 2 คน 4) กลุ่มปราชญ์ชาวบ้าน จำนวน 2 คน 5) กลุ่มผู้นำท้องที่ จำนวน 2 คน 6) กลุ่มผู้นำท้องถิ่น จำนวน 3 คน 7) กลุ่มสถานศึกษา จำนวน 3 คน รวมจำนวนทั้งหมด 17 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยใช้การสัมภาษณ์แบบไม่มีโครงสร้าง โดยผู้วิจัยมีแบบสัมภาษณ์ซึ่งมีข้อความโดยละเอียดตามที่ได้จัดเตรียมไว้เป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล

การเก็บรวบรวมข้อมูล

การสัมภาษณ์แบบไม่มีโครงสร้าง เป็นขั้นตอนรวบรวมข้อมูลจากการลงพื้นที่ภาคสนาม โดยการสัมภาษณ์กลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ซึ่งดำเนินการตามขั้นตอนดังนี้

1. ทำหนังสือขอความอนุเคราะห์ในการเก็บรวบรวมข้อมูลจากศูนย์บัณฑิต มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตนครศรีธรรมราช เพื่อขอความอนุเคราะห์ในการเก็บรวบรวมข้อมูลให้แก่ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญที่จะสัมภาษณ์

2. ผู้วิจัยส่งแบบสัมภาษณ์เพื่อนัดวันสัมภาษณ์ให้กับผู้ให้ข้อมูลสำคัญล่วงหน้า 3 วันก่อนที่จะสัมภาษณ์

3. ผู้วิจัยเป็นผู้ลงพื้นที่เก็บรวบรวมข้อมูลเพื่อใช้คำถามที่ถูกร่างขึ้นนำไปสัมภาษณ์กลุ่มข้าราชการ กลุ่มคณะสงฆ์ กลุ่มผู้นำชุมชน กลุ่มปราชญ์ชาวบ้าน กลุ่มผู้นำท้องที่กลุ่มผู้นำท้องถิ่น และกลุ่มสถานศึกษา จังหวัดนครศรีธรรมราชด้วยตนเอง ด้วยอุปกรณ์ที่เอื้อต่อการบันทึกข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลจากการสัมภาษณ์ คือ ผู้วิจัยนำคำตอบและได้บันทึกข้อมูลจากการสัมภาษณ์ไว้เป็นที่เรียบร้อยแล้ว นำไปวิเคราะห์ รวบรวมและเรียบเรียงรายละเอียดต่าง ๆ ให้มีความถูกต้อง มีความสละสลวยมากยิ่งขึ้น รัดกุมเข้าใจง่าย และแยกออกเป็นแต่ละด้านตามลำดับ ทำการวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้เทคนิคการวิเคราะห์เชิงพรรณนา และนำเสนอต่ออาจารย์ผู้ควบคุมวิทยานิพนธ์

ผลการวิจัย

การวิจัยเรื่อง การพัฒนาภาวะผู้นำของกำนัน ผู้ใหญ่บ้านตามหลักสัปปุริสธรรม ในอำเภอข้างกลาง จังหวัดนครศรีธรรมราช สามารถรายงานผลการศึกษา ได้ดังนี้

1. เพื่อศึกษาการพัฒนาภาวะผู้นำตามหลักสัปปุริสธรรม ของกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ในอำเภอข้างกลาง จังหวัดนครศรีธรรมราช

ตารางที่ 1 แสดงค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับการพัฒนาภาวะผู้นำตามหลักสัปปุริสธรรมของกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ในอำเภอข้างกลาง จังหวัดนครศรีธรรมราช โดยรวมทั้ง 7 ด้าน

ภาวะผู้นำตามหลักสัปปุริสธรรม	\bar{X}	S.D.	แปลผล
1. ด้านธัมมัญญาตา ความรู้จักเหตุ	3.27	0.52	ปานกลาง
2. ด้านอรรถัญญาตา ความรู้จักผล	3.52	0.56	มาก
3. ด้านอรรถัญญาตา ความรู้จักตนเอง	3.67	0.79	มาก
4. ด้านมัตตัญญาตา ความรู้จักประมาณ	3.29	0.62	ปานกลาง
5. ด้านกาลัญญาตา ความรู้จักการเวลา	3.55	0.65	มาก
6. ด้านปริสัญญญาตา ความรู้จักชุมชน	3.29	0.62	ปานกลาง
7. ด้านบุคคลัญญาตา ความรู้จักบุคคล	3.48	0.74	ปานกลาง
รวม	3.44	0.56	ปานกลาง

จากตารางที่ 1 พบว่า การพัฒนาภาวะผู้นำตามหลักสัปปุริสธรรมของกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ในอำเภอข้างกลาง จังหวัดนครศรีธรรมราช โดยรวมทั้ง 7 ด้าน มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.44$) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านโดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย พบว่า ภาวะผู้นำตามหลักสัปปุริสธรรมของกำนันผู้ใหญ่บ้านในอำเภอข้างกลาง จังหวัดนครศรีธรรมราช เรียงลำดับได้ ดังนี้ 1) ด้านอรรถัญญาตา ความรู้จักตนเอง มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด ($\bar{X} = 3.67$), 2) รองลงมา ได้แก่ ด้านกาลัญญาตา ความรู้จักการเวลา ($\bar{X} = 3.55$), 3) ด้านอรรถัญญาตา ความรู้จักผล ($\bar{X} = 3.52$), 4) ด้านบุคคลัญญาตา ความรู้จักบุคคล ($\bar{X} = 3.48$), 5) ด้านมัตตัญญาตา ความรู้จักประมาณ และ 6) ด้านปริสัญญญาตา ความรู้จักชุมชน มีค่าเฉลี่ยเท่ากัน ($\bar{X} = 3.29$) ส่วน 7) ด้านธัมมัญญาตา ความรู้จักเหตุ มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด ($\bar{X} = 3.27$)

2. เพื่อศึกษาข้อเสนอแนะเกี่ยวกับแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำตามหลักสัปปุริสธรรม ของกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ในอำเภอข้างกลาง จังหวัดนครศรีธรรมราช

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพเกี่ยวกับการพัฒนาภาวะผู้นำตามหลักสัปปุริสธรรมของกำนันผู้ใหญ่บ้าน อำเภอข้างกลาง จังหวัดนครศรีธรรมราช จากการเก็บรวบรวมข้อมูลภาคสนาม ผู้วิจัยได้สัมภาษณ์กลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญ เกี่ยวกับข้อเสนอแนะการพัฒนาภาวะผู้นำตามหลักสัปปุริสธรรมของกำนันผู้ใหญ่บ้าน อำเภอข้างกลาง จังหวัดนครศรีธรรมราช ตามความคิดเห็นของผู้ให้ข้อมูลสำคัญ 7 กลุ่ม รวม 17 รูป/คน สัมภาษณ์ได้ 17 รูป/คน คิดเป็นร้อยละ 100 % ใช้เวลาในการสัมภาษณ์ 30 วัน ประกอบด้วย 1) กลุ่มข้าราชการ 2 คน 2) กลุ่มคณะสงฆ์ 3 รูป 3) กลุ่มผู้นำชุมชน 2 คน 4) กลุ่มปราชญ์ชาวบ้าน 2 คน 5) กลุ่มผู้นำท้องที่ 2 คน 6) กลุ่มผู้นำท้องถิ่น 3 คน และ 7) กลุ่มสถานศึกษา 3 คน ผู้วิจัยสรุปบทสัมภาษณ์ นำมาวิเคราะห์ สังเคราะห์นำมาเสนอตามลำดับได้ ดังนี้

2.1 ด้านธัมมัญญาตา (รู้จักเหตุ) จำเป็นต้องรู้หลักการและกฎเกณฑ์ของสิ่งทั้งหลายที่ตนเข้าไปเกี่ยวข้องในการปฏิบัติหน้าที่ เป็นการนำพลังที่ผนึกเข้าด้วยกันเสริมสร้างหมู่บ้านให้มั่นคงเข้มแข็งอย่างมีประสิทธิภาพ เพื่อแก้ไขปัญหาและหนทางในการแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นอย่างมีเหตุผลและความเป็นของคนที่อยู่ในชุมชนที่สงบสุข หากทำไปอย่างไรเหตุผลย่อมนำมาความเสียหายมาให้ชุมชนได้ รู้สาเหตุของปัญหาในชุมชนเป็นอย่างดี และแก้ไขปัญหาให้ตรงจุด ปฏิบัติหน้าที่เพื่อขจัดความเดือดร้อนของชุมชนในเรื่องต่าง ๆ ได้ดี โดยยึดถือตามระเบียบ กฎ กติกาในการทำงานอย่างมีเหตุผล

2.2 ด้านอัตถิยัตถุตา (รู้ความหมายและรู้จักผล) กำหนดผู้ใหญ่บ้านผู้ที่ทำหน้าที่ตัวแทนของประชาชนในพื้นที่ต้องบริหารจัดการให้ตรงกับงบประมาณที่ตั้งไว้ มุ่งเน้นให้ประชาชนได้รับประโยชน์ที่สมควรได้รับอย่างเป็นธรรม สามารถพุดจูงใจผู้ได้บังคับบัญชาและประชาชนให้ทำตาม มีความมุ่งมั่นขยันมั่นเพียรปฏิบัติกับทุกคนอย่างเสมอภาคเหมือนญาติพี่น้อง รู้จักความมุ่งหมายและรู้จักผลของการกระทำและหมั่นตรวจสอบติดตามผลงานให้มีประสิทธิภาพและเกิดประโยชน์แก่ประชาชน

2.3 ด้านอัตตัตถุตา (รู้ว่าตนเองคือใคร) ตนมีความรู้ความสามารถมีความถนัดด้านใด ตนมีจุดอ่อนจุดแข็งอะไรบ้าง ผู้นำก็ต้องมีอดทนสุขุมรอบคอบและต้องประพฤติปฏิบัติตนนำเคาระพยำเกรงวางตนให้เป็นแบบอย่างที่ดีแก่ประชาชนตลอดถึงคนรุ่นใหม่ ผู้นำที่ดีต้องมีความอดทนอดกลั้นต่อคำพูดที่ไม่ดีไม่น่าพอใจหรือถ้อยคำที่รุนแรง วรรณะ มีความสงบเสงี่ยมเจียมตัวพอสมควรในการพบปะประชาชน หมั่นตรวจสอบตนเอง และเตือนตนเองได้อยู่เสมอ เพื่อการปรับปรุงตัวเองให้มีความสามารถมากยิ่งขึ้น ๆ ขึ้นไป ภาวะผู้นำที่ดีของกำนันผู้ใหญ่บ้าน ต้องมีมนุษยสัมพันธ์ที่ดี ใครเข้าหาก็จะต้องเกิดความอบอุ่น

2.4 ด้านมัตตัตถุตา (การรู้จักการประมาณตน) ประชาชน เป็นผู้นำต้องเที่ยงธรรมอย่าลำเอียงด้วยอำนาจของอคติ รู้จักความพอดีในการพูดการทำอะไรอย่างมีเหตุผล ช่วยเหลือประชาชนอย่างเต็มที่ด้วยความจริงใจตามอำนาจหน้าที่ที่ตนได้รับ รู้จักขอบเขตและวางตนให้เหมาะสมเป็นแบบอย่างกับชุมชน ส่งเสริมให้มีการร่วมมือระหว่างภาครัฐและประชาชน การรับฟังและแก้ปัญหาด้วยความเที่ยงธรรมอย่าลำเอียง ด้วยอำนาจของอคติ มิเช่นนั้น หากขาดหลักธรรมในเบื้องต้นอย่างทีกล่าว ก็จะทำให้มีผลเสียตามมาทีหลังให้เกิดความทุกข์ร้อนต่อตนเองแล้วชุมชนได้

2.5 ภาวะผู้นำด้านกาลัญญตา (การรู้จักเวลา) ของกำนันผู้ใหญ่บ้านในพื้นที่ต้องเป็นคนตรงต่อเวลาตรงต่อหน้าที่ของตนอย่างสม่ำเสมอ รู้จักบริหารเวลาใช้เวลานั้นให้เหมาะสม ลำดับความสำคัญก่อน/หลังของวาระการประชุมพบปะประชาชนตามสมควรแก่เวลา กำหนดผู้ใหญ่บ้านส่วนใหญ่ทำงานเพื่อส่วนรวม ในการทำงานเรื่อง เวลากำหนดการต่าง ๆ ควรปรับเปลี่ยนได้ แต่ต้องไม่มากนัก ปรับตามสถานการณ์ แต่ต้องได้งาน แก้ไขเร็วพัฒนาองค์กรให้เข้ากับยุคสมัย มีการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศให้เกิดประโยชน์สูงสุดในการแก้ปัญหาความเดือดร้อนของประชาชนได้ทันถ่วงที การรู้จักเวลา คือ การเข้าใจในกาลเวลาอันสมควร และระยะเวลา ที่เหมาะสมสำหรับการทำกิจการอันใด ๆ และพึงใช้กาลเวลานั้นให้เหมาะสม เช่น รู้ว่าเวลาไหนควร เวลาไหนไม่ควรทำ รู้ว่าเวลาไหนควรทำอะไร อะไรควรทำก่อน อะไรควรทำหลัง ด้วยการจัดลำดับ ของงาน และเวลาให้สัมพันธ์กัน รวมถึงประมาณเวลาขณะทำสิ่ง ๆ นั้นให้เหมาะสม

2.6 ด้านปริสัญญัตถุตา (การรู้จักชุมชน) กำหนดผู้ใหญ่บ้านต้องรู้จักปรับตัวให้เข้ากับบุคคลและสังคมในพื้นที่ซึ่งเป็นสิ่งสำคัญ รู้จักว่าคนแต่ละคนมีอุปนิสัยที่แตกต่างกัน ขนบธรรมเนียมประเพณีของประชาชนในพื้นที่เป็นอย่างดี เกิดเป็นพลังการขับเคลื่อนในการพัฒนาชุมชนด้วยความร่วมมือร่วมใจสมัครรักใคร่ต่อตัวผู้นำเองกับประชาชน มีข้อตกลงร่วมกัน มีบทลงโทษร่วมกัน เพื่อเป็นประโยชน์ในการปฏิบัติงานตามที่ตนได้รับมอบหมาย ภาวะผู้นำของกำนันผู้ใหญ่บ้านที่ดี ควรพยายามดึงหมู่บ้านตำบลให้พัฒนาก้าวไปข้างหน้าเรื่อย ๆ นำความเจริญต่าง ๆ เข้ามาในหมู่บ้าน

2.7 ด้านบุคคัลัญญตา (การรู้จักบุคคล) กำหนดผู้ใหญ่บ้านต้องรู้จักเลือกคบคน เลือกคบหาคนที่ควรคบ รู้จักความแตกต่างระหว่างบุคคล คบคนดีเป็นนิจ ใช้คนให้ถูกกับงานให้ตรงกับความสามารถของบุคคลนั้น ๆ เมื่อกระทำผิดให้โอกาสและให้คำแนะนำตักเตือนสั่งสอนห้ามกระทำอีก สนับสนุนคนดีให้มีงานทำ ให้โอกาสคนไม่ดีให้กลับมาเป็นคนดีอีกครั้ง สังคมจึงจะอยู่กันอย่างสงบสุขได้ กำหนดและผู้ใหญ่บ้าน ควรมีความเป็นกันเองกับทุกคน เพื่อสร้างความอบอุ่นใน ไม่ควรเคร่งเครียด ควรปรับเปลี่ยนตามสถานการณ์ได้ตามความเหมาะสม เน้นการสร้าง ความสามัคคีระหว่างบุคคลในชุมชนและเป็นผู้นำด้านเทคโนโลยีสารสนเทศให้ทันต่อยุคสมัยโลกาภิวัตน์

อภิปรายผล

1. การพัฒนาภาวะผู้นำตามหลักสัปปุริสธรรมของกำนันผู้ใหญ่บ้าน อำเภอช้างกลาง จังหวัดนครศรีธรรมราช โดยภาพรวม มีค่าเฉลี่ยแปลผล อยู่ในระดับปานกลาง ทั้งนี้อภิปรายผลได้ว่าอาจเป็นเพราะภาวะผู้นำตามหลักสัปปุริสธรรมของกำนันผู้ใหญ่บ้าน ด้านอรรถัตถยุดา มีการพัฒนาตนเองอย่างสม่ำเสมอ เป็นผู้ที่มีจิตใจโอบอ้อมอารี และมีความเสียสละ มีความสามารถในการพูดโน้มน้าว และจูงใจผู้ใต้บังคับอย่างมีประสิทธิภาพ บริหารจัดการสามารถกระจายวิสัยทัศน์ในการปกครองท้องที่ได้เป็นอย่างดี เมื่อเข้ามาเป็นกำนันผู้ใหญ่บ้าน ว่าต้องทำอะไร อันจะทำให้เกิดภาวะผู้นำที่ดี เป็นที่ยอมรับของบุคคลทั่วไป สอดคล้องกับแนวคิดของ พรนพ พุกกะพันธ์ ได้พูดถึง แนวคิดผู้นำ เป็นภาวะที่บุคคลที่ได้รับการแต่งตั้งขึ้นมาหรือ ได้รับการยอมรับยกย่องขึ้นมาให้เป็นหัวหน้า ในการเป็นผู้ตัดสินใจเพราะมีความสามารถในการบังคับบัญชาและจะนำผู้ตามหรือผู้ใต้บังคับบัญชาหรือหมู่ชนไปในทางที่ดีหรือชั่วก็ได้ โดยใช้อิทธิพลในความสัมพันธ์ที่มีอยู่ในอันที่จะบรรลุเป้าหมาย และความสามารถที่มีภาวะจะชักจูงผู้อื่นให้ ความร่วมมือร่วมใจกับตนดำเนินการไปสู่จุดหมายของตนเองได้ (พรนพ พุกกะพันธ์, 2544) แต่ไม่สอดคล้องกับงานวิจัยของ พระบุญเรือง จิตธมโม ได้ทำการวิจัยเรื่อง การศึกษาเชิงวิเคราะห์ผู้นำในพระพุทธศาสนาศึกษาเฉพาะวิธีการแก้ปัญหาของพระพุทธเจ้า 7 ผลการวิจัยพบว่า ภาวะผู้นำ คือ ผู้มีความสามารถในการตัดสินใจในการนำพาตัวเองและคณะ ให้ดำเนินไปได้ในสถานการณ์ ภาวะผู้นำนั้นยังขึ้นอยู่กับบุคลิกภาพเป็นตัวส่งเสริม ในพระพุทธศาสนาแสดงหลักธรรมไว้สำหรับผู้นำ คือ หลักพรหมวิหาร 4 อิทธิบาท 4 สังคหัตถ์ 4 ฆราวาสธรรม 4 ทศพิธราชธรรม 10 และจักรวรรดิ 12 ลักษณะของหลักธรรมทั้งหมดแล้วจะต้องเคลื่อนหนุนให้นักปกครองประสบความสำเร็จในการปกครองด้านธัมมัญญูตา ความรู้จักเหตุอยู่ในระดับน้อยที่สุด (พระบุญเรือง จิตธมโม (สุทธิชัย), 2549)

2. ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำตามหลักสัปปุริสธรรม ของกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ในอำเภอช้างกลาง จังหวัดนครศรีธรรมราช พบว่า 1) ภาวะผู้นำของกำนันผู้ใหญ่บ้านด้านธัมมัญญูตา (รู้จักเหตุ) จำเป็นต้องรู้หลักการและกฎเกณฑ์ของสิ่งทั้งหลายที่ตนเข้าไปเกี่ยวข้องในการปฏิบัติหน้าที่ เพื่อแก้ไขปัญหาและหนทางในการแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นอย่างมีเหตุผลและความเป็นของคนที่อยู่ในชุมชนที่สงบสุข หากทำไปอย่างไร เหตุผลย่อมนำมาความเสียหายมาให้ชุมชนได้ 2) ด้านอรรถัตถยุดา (รู้ความหมายและรู้จักผล) กำนันผู้ใหญ่บ้านผู้ที่ทำหน้าที่ตัวแทนของประชาชนในพื้นที่ต้องบริหารจัดการให้ตรงกับงบประมาณที่ตั้งไว้ มุ่งเน้นให้ประชาชนได้รับประโยชน์ที่สมควรได้รับอย่างเป็นธรรม สามารถพูดจูงใจผู้ใต้บังคับบัญชาและประชาชนให้ทำตาม 3) ด้านอรรถัตถยุดา (รู้ว่าตนเองคือใคร) ต้องมีความอดทนสุขุมรอบคอบและต้องประพฤติปฏิบัติตนนำเคาพยาบาลเกรงวางตนให้เป็นแบบอย่างที่ดีแก่ประชาชนตลอดถึงคนรุ่นใหม่ 4) ด้านมัตถยุดา (การรู้จักการประมาณตน) ประชาชน เป็นผู้จำเป็นต้องเที่ยงธรรมอย่าลำเอียง ด้วยอำนาจของอคติ รู้จักความพอดีในการพูดการทำอย่างมีเหตุผล รู้จักขอบเขตและวางตนให้เหมาะสมเป็นแบบอย่างกับชุมชน 5) ด้านกาลัญญูตา (การรู้จักเวลา) ของกำนันผู้ใหญ่บ้านในพื้นที่ต้องเป็นคนตรงต่อเวลาตรงต่อหน้าที่ของตนอย่างสม่ำเสมอ รู้จักบริหารเวลาใช้เวลานั้นให้เหมาะสม ลำดับความสำคัญก่อน/หลัง เข้าใจในกาลเวลาอันสมควร และระยะเวลา ที่เหมาะสมสำหรับการทำกิจการอันใด ๆ และพึงใช้เวลานั้นให้เหมาะสม 6) ด้านปรีสัญญูตา (การรู้จักชุมชน) กำนันผู้ใหญ่บ้านต้องรู้จักปรับตัวให้เข้ากับบุคคลและสังคมในพื้นที่ซึ่งเป็นสิ่งสำคัญ รู้จักว่าคนแต่ละคนมีอุปนิสัยที่แตกต่างกัน ขนบธรรมเนียมประเพณีของประชาชนในพื้นที่เป็นอย่างดี และ 7) ด้านบุคคลัญญูตา (การรู้จักบุคคล) กำนันผู้ใหญ่บ้านต้องรู้จักเลือกคบคน เลือกคบหาคนที่ควรคบ รู้จักความแตกต่างระหว่างบุคคล คบคนดีเป็นนิจ ใช้คนให้ถูกกับงานให้ตรงกับความสามารถของบุคคลนั้น ๆ เมื่อกระทำผิดให้โอกาสและให้คำแนะนำตักเตือนสั่งสอนห้ามกระทำอีก สนับสนุนคนดีให้มีความงำ ทำให้โอกาสคนไม่ดีให้กลับมาเป็นคนดีอีกครั้ง สอดคล้องกับแนวคิดของ กิติ ตยัคคานนท์ พูดถึงแนวคิดเกี่ยวกับผู้นำว่า ผู้นำ คือ คนหรือบุคคลที่ได้รับการยกย่อง ให้ขึ้นมาเป็นหัวหน้าและมาเป็นผู้ตัดสินใจเนื่องจากเป็นผู้มีความสามารถในการปกครองบังคับบัญชา และจะพาผู้ใต้บังคับบัญชาหรือหมู่ชนไปในทางที่ดีหรือทางที่ชั่วก็ได้ ส่วนภาวะผู้นำ คือ ศิลปะหรือ ความสามารถของบุคคลหนึ่ง

ที่จะจงใจหรือใช้อิทธิพลต่อบุคคลอื่นอาจเป็นผู้ร่วมงานหรือผู้ใต้บังคับบัญชาในสถานการณ์ต่าง ๆ เพื่อให้ปฏิบัติการ และเพื่ออำนวยความสะดวกโดยการใช้อิทธิพลหรือการติดต่อและกันให้ร่วมมือกันกับตนดำเนินการ จนกระทั่งบรรลุผลสำเร็จตามวัตถุประสงค์และเป้าหมายที่องค์กรนั้นกำหนดไว้ (กิติ ตยัคคานนท์, 2543) และ สอดคล้องกับแนวคิดของ เดโซ สวานานนท์ กล่าวไว้ว่าแนวคิดผู้นำ เป็นผู้มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมของบุคคลที่มีใน หมู่ คณะหรือองค์กรของหมู่คณะว่า จะเป็นเช่นไรต่อไปนั้น ขึ้นอยู่กับตัวผู้นำเป็นส่วนสำคัญผู้นำที่หลายประเภทหลาย ลักษณะ การเลือกและสร้างผู้นำที่ดีได้เท่านั้น จึงจะพอมือช่องทาง พอมือโอกาสควบคุมสังคม (เดโซ สวานานนท์, 2518)

สรุป/ข้อเสนอแนะ

จากการศึกษา พบว่า การพัฒนาภาวะผู้นำตามหลักสัปปุริสธรรมของกำนันผู้ใหญ่บ้าน อำเภอข้างกลาง จังหวัดนครศรีธรรมราช โดยภาพรวม มีค่าเฉลี่ยแปลผล อยู่ในระดับปานกลาง อาจเป็นเพราะภาวะผู้นำตาม หลักสัปปุริสธรรมของกำนันผู้ใหญ่บ้าน ในบางด้านยังต้องมีการปรับปรุงและพัฒนาภาวะผู้นำต่อไปให้ถึงที่สุด ต้องรู้จักขอบเขตขีดขั้นพอเหมาะพอดี ต้องรู้จักขอบเขตและวางตนให้เหมาะสมเพื่อเป็นแบบอย่างให้กับชุมชน ใช้สติใคร่ครวญให้มากในการรับฟังและแก้ปัญหาความทุกข์เดือดร้อนที่เข้ามาของประชาชน ช่วยเหลือประชาชน อย่างเต็มที่ด้วยความจริงใจ ตามอำนาจหน้าที่ที่ตนได้รับ เป็นผู้ประมาอดการบริหารจัดการกิจการต่าง ๆ ได้อย่าง เหมาะสมพอดีกับสภาพของชุมชน ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยครั้งต่อไป ควรมีการศึกษาการแนวทางพัฒนาภาวะ ผู้นำตามหลักทศพิธราชธรรมของกำนันผู้ใหญ่บ้าน ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน ตลอดจนผู้ที่เกี่ยวข้อง เพื่อให้สอดคล้องกับ ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงและยุทธศาสตร์ชาติ และควรศึกษาผลกระทบที่เกิดจากการปฏิบัติหน้าที่ของกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน เพื่อนำมาต่อยอดการพัฒนา สนับสนุนผลักดัน และแก้ไข ให้ทันต่อยุคปัจจุบันและอนาคตต่อไป ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยครั้งต่อไป 1) ควรมีการศึกษาพัฒนาศักยภาพตามหลักทศพิธราชธรรมของกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน อำเภอข้างกลาง จังหวัดนครศรีธรรมราช เพื่อสามารถไปนำไปประยุกต์ใช้บูรณาการในองค์กรให้เกิด ประโยชน์ยิ่งขึ้น 2) ควรมีการศึกษาการแนวทางพัฒนาภาวะผู้นำตามหลักทศพิธราชธรรมของกำนันผู้ใหญ่บ้าน ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน ตลอดจนผู้ที่เกี่ยวข้อง เพื่อให้สอดคล้องกับปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงและยุทธศาสตร์ชาติ และ 3) ควรมีศึกษาผลกระทบที่เกิดจากการปฏิบัติหน้าที่ของกำนันผู้ใหญ่บ้าน เพื่อนำมาต่อยอดการพัฒนา สนับสนุน ผลักดัน และแก้ไข ให้ทันต่อยุคปัจจุบันและอนาคตต่อไป

เอกสารอ้างอิง

- กิติ ตยัคคานนท์. (2543). เทคนิคการสร้างภาวะผู้นำ. (พิมพ์ครั้งที่ 10). กรุงเทพมหานคร: เพลวอักษร.
- เดโซ สวานานนท์. (2518). จิตวิทยาสังคม. กรุงเทพมหานคร: โอเดียนสโตร์.
- พรนพ พุกกะพันธ์. (2544). ภาวะผู้นำและการจูงใจ. กรุงเทพมหานคร: จามจุรีโปรดักท์.
- พระธรรมปิฎก (ป.อ. ปยุตโต). (2540). พุทธธรรมกับการพัฒนาชีวิต. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์ธรรมสภา.
- พระบุญเรือง ฐิตธมโม (สุทธิชัย). (2549). การศึกษาเชิงวิเคราะห์ภาวะผู้นำในพระพุทธศาสนา : ศึกษาเฉพาะกรณี วิธีแก้ปัญหาของพระพุทธเจ้า. นครปฐม: มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย.
- พระพรหมคุณาภรณ์ (ปอ. ปยุตโต). (2544). ภาวะผู้นำ. กรุงเทพมหานคร: บริษัท บุ๊คไทม์.
- พุทธทาสภิกขุ. (2525). ท่านพุทธทาสกับการศึกษา. กรุงเทพมหานคร: ธรรมทานมูลนิธิ.
- มัลลิกา ต้นสอน. (2544). พฤติกรรมองค์กร. กรุงเทพมหานคร: บริษัท ด้านสุทธาการพิมพ์ จำกัด.
- สุเทพ พงศ์ศรีวัฒน์. (2545). ภาวะผู้นำ : ทฤษฎีและปฏิบัติ. เชียงราย: สถาบันราชภัฏเชียงราย.
- Krejcie, R. V. & Morgan, D. W. (1970). Determining Sample Size for Research Activities. *Educational and Psychological Measurement*, 30(3), 607 - 610.

การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ตามหลักไตรสิกขาของเทศบาลตำบลตะกุด
อำเภอเมืองสระบุรี จังหวัดสระบุรี*

HUMAN RESOURCE DEVELOPMENT ACCORDING TO THREEFOLD
TRAINING PRINCIPLE OF TAKUT SUBDISTRICT MUNICIPALITY,
MUEANG SARABURI DISTRICT, SARABURI PROVINCE

วุฒิกร คล้ายจำแลง

Wuttikorn Klayiumlang

คณะศิลปศาสตร์และวิทยาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเอเชียอาคเนย์ กรุงเทพมหานคร ประเทศไทย

Faculty of Arts and Sciences, South - East Asia University, Bangkok, Thailand

*Corresponding author E-mail: s6443810008@sau.ac.th

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาระดับการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ตามหลักไตรสิกขาของเทศบาลตำบลตะกุด อำเภอเมืองสระบุรี จังหวัดสระบุรี และ 2) เพื่อศึกษาปัญหา อุปสรรคและข้อเสนอแนะการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ตามหลักไตรสิกขา ของบุคลากรเทศบาลตำบลตะกุด อำเภอเมืองสระบุรี จังหวัดสระบุรี การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ ใช้กลุ่มตัวอย่าง กลุ่มเป้าหมาย คือ บุคลากร จำนวน 88 คน ใช้วิธีคัดเลือกแบบสุ่มตัวอย่างแบบง่าย เครื่องมือที่ใช้เก็บรวบรวม ข้อมูล ได้แก่ แบบสอบถาม สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล คือ ค่าความถี่ ค่าร้อยละ หาค่าเฉลี่ย และหาค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ผลการวิจัยพบว่า 1) การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ตามหลักไตรสิกขาของเทศบาลตำบลตะกุด อำเภอเมืองสระบุรี จังหวัดสระบุรี โดยภาพรวม อยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาารายด้าน พบว่า อยู่ในระดับปานกลางทุกด้าน โดยเรียงลำดับจากมากไปหาน้อย ดังนี้ ระดับที่ 1 ด้านศีล ($\bar{X} = 3.44$, S.D. = 0.415) รองลงมา ระดับที่ 2 ด้านปัญญา ($\bar{X} = 3.36$, S.D. = 0.403) และ ระดับที่ 3 ด้านสมาธิ ($\bar{X} = 3.30$, S.D. = 0.495) 2) ปัญหาและอุปสรรค ข้อจำกัดด้านงบประมาณเพื่อการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์อาจต้องใช้งบประมาณสูง เช่น การฝึกอบรม การสนับสนุน หรือการจัดโครงการพัฒนาภายในองค์กร ซึ่งอาจเป็นอุปสรรค ในกรณีที่ทรัพยากรทางการเงินจำกัด ความยากลำบากในการเปลี่ยนแปลง เพื่อเรียนรู้และพัฒนาทรัพยากรตามหลักไตรสิกขา ควรมีการวางแผนและการบริหารจัดการทรัพยากรอย่างเหมาะสม รวมถึงการเอาใจใส่ในการพัฒนาบุคลากร ส่งเสริมการเรียนรู้ พัฒนาทักษะ และสร้างสภาพแวดล้อมที่สนับสนุนการพัฒนาและการเติบโตของบุคลากรในองค์กร

คำสำคัญ: การพัฒนา, ทรัพยากรมนุษย์, หลักไตรสิกขา, เทศบาล

Abstract

This research article has the objectives 1) to study the level of human resource development according to the Threefold Training principle of Takut Subdistrict Municipality, Mueang Saraburi District, Saraburi Province and 2) to study the problems, obstacles and

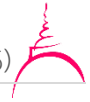
* Received November 13, 2023; Revised November 26, 2023; Accepted November 28, 2023

suggestions of human resource development in accordance with the Threefold Training principle of Takut Subdistrict Municipality, Mueang Saraburi District, Saraburi Province. This is a quantitative research. We take a sample (Target group) that is 88 personnel by using random method from the sampling. The tools were used to collect data by questionnaires. Therefore, the used statistics for data analysis were the frequency, the percentage, the mean and the standard deviation. The research found that. 1) Human resource development according to the Threefold Training principle of Takut Subdistrict Municipality, Mueang Saraburi District, Saraburi Province. Overall, it is moderate considering all sides. It is found to be moderate in order from above to below as follows: Level 1 Morality in overall ($\bar{X} = 3.44$, S.D. = 0.415) followed by the second level of intelligence. Overall, it is moderate ($\bar{X} = 3.36$, S.D. = 0.403) and Level 3 concentration overall is moderate ($\bar{X} = 3.30$, S.D. = 0.495) 2) Problems and obstacles. Budget constraints for human resource development may require a large budget such as training, support or organisation of development projects. Where financial resources are limited, transition difficulties to learn and develop resources according to the Trisikha principle should be planned and managed appropriately as well as maintenance. Develop personnel, promote learning, develop skills and create environments that support the development and growth of personnel in the organization.

Keywords: Development, Human Resource, Threefold Principle , Municipality

บทนำ

สังคมโลกปัจจุบันนี้ “ทรัพยากรมนุษย์” นับเป็นสิ่งที่มีความสำคัญอย่างยิ่งต่อการปฏิบัติงานทุกประเภท แม้วิทยาการหรือเทคโนโลยีต่าง ๆ จะก้าวหน้ากว้างไกลไปเพียงใดก็ตาม มนุษย์ก็ยังถือได้ว่าเป็นปัจจัยที่มีค่าและสำคัญยิ่งต่อการทำงานอยู่ไม่เปลี่ยนแปลงและดูเหมือนว่า จะทวีความสำคัญมากขึ้นทุกที เพราะสังคมปัจจุบันกำลังอยู่ในสภาพที่เสียสมดุลในด้านต่าง ๆ เช่น 1) ด้านสิ่งแวดล้อม พบว่า โลกกำลังอยู่ในภาวะขาดแคลนพลังงานและมีสภาพอากาศแปรปรวน ซึ่งเป็นผลมาจากการบริโภคที่เกินพอดีของมนุษย์ 2) ด้านสังคม พบว่ามีการใช้ความรุนแรงต่อเด็กและสตรี มากขึ้นและมีการทุจริตคอร์ปชั่นอย่างแพร่ระบาดทั้งในภาครัฐและเอกชน ซึ่งเป็นผลมาจากความเสื่อมถอย ทางจริยธรรม 3) ด้านการดำเนินชีวิต พบว่า วิถีชีวิตในปัจจุบันทำให้คนเกิดความเครียด มีอารมณ์ร้อน และหงุดหงิดง่าย ซึ่งแสดงให้เห็นถึงสุขภาพจิตที่ย่ำแย่ 4) ด้านการแสดงความคิดเห็น พบว่า การมีจุดยืนทางความคิดที่ตรงข้ามกันกลายเป็นสิ่งที่ไม่อาจยอมรับได้ แสดงให้เห็นถึงการไม่เปิดใจรับความแตกต่าง ขาดการใช้เหตุผลและความเป็นกลาง ซึ่งมีส่วนกระตุ้นให้เกิดความขัดแย้งและการทะเลาะวิวาท ดังนั้น เมื่อมองในภาพรวมแล้ว คงไม่อาจปฏิเสธได้เลยว่า สภาพที่ขาดสมดุลเหล่านี้ ล้วนสร้างความเดือดร้อนในการดำเนินวิถีชีวิตของคนความวุ่นวายในสังคม การจัดการทรัพยากรมนุษย์เป็นอีกแนวคิดหนึ่งที่หลายองค์กรให้ความสนใจและนำหลักการมาปฏิบัติเพื่อพัฒนาบุคลากรในองค์กรให้มีความรู้ ทักษะ ความสามารถ และศักยภาพในการพัฒนาสร้างสรรค์สิ่งต่าง ๆ ด้วยความมุ่งมั่นพัฒนาทักษะที่เป็นประโยชน์ เพื่อเพิ่มมูลค่า ให้แก่องค์กรนั้น (ธงชัย สันติวงษ์, 2546) และในปัจจุบันองค์กรต่าง ๆ ได้ให้ความสำคัญต่อการพัฒนา “คน” หรือการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ (Human Resource Development) เป็นสำคัญ เพื่อเพิ่มประสิทธิผลขององค์กร เพราะมนุษย์สามารถเรียนรู้และพัฒนาได้ตลอดชีวิต สามารถเพิ่มประสิทธิภาพได้ด้วยการพัฒนาทางด้านต่าง ๆ การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์มีความสำคัญต่อองค์กรเป็นอย่างยิ่ง เพราะถ้าองค์กรมีทรัพยากรมนุษย์ที่ดี และมีคุณภาพก็จะส่งผลให้ประสิทธิผลขององค์กรอยู่ในระดับสูง ช่วยสร้างความมั่นคงและแข็งแกร่งให้แก่องค์กร เพราะการพัฒนา

ทรัพยากรมนุษย์จะทำให้ได้บุคคลที่มีความรู้ ความสามารถ และความพร้อมเข้ามาเชื่อมโยง ภารกิจต่าง ๆ ของแต่ละหน่วยงานขององค์การปฏิบัติภารกิจ เพื่อประโยชน์สุขของประชาชนสูงสุด โดยยึดประชาชนเป็นศูนย์กลางอย่างมีประสิทธิภาพ ช่วยทำให้เกิดการประหยัด ลดการสิ้นเปลือง มีประสิทธิภาพและความคุ้มค่าในเชิงภารกิจของรัฐ ลดขั้นตอนการปฏิบัติงานให้กระชับและรวดเร็วขึ้น ด้วยการฝึกอบรมเพิ่มทักษะความรู้ ความชำนาญและสามารถที่จะทำให้องค์กรปฏิบัติหน้าที่ อย่างมีประสิทธิภาพ เพื่อนำไปสู่เป้าหมายขององค์การที่วางไว้ จะเห็นได้ว่าทุกองค์การประสงค์ที่จะพัฒนาตนเองไปสู่ความสำเร็จ และให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลงพร้อมที่จะแข่งขันต่อตนเองและองค์การอื่นได้ โดยเฉพาะคุณภาพของทรัพยากรมนุษย์นับเป็นปัจจัยที่สำคัญที่จะนำพาองค์การไปสู่เป้าหมายได้ในฐานะ ผู้ปฏิบัติที่มีคุณภาพ ทั้งนี้ เพราะงานด้านการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์เป็นงานที่เลือกสรรคนดี มีความรู้ ความสามารถเข้ามาปฏิบัติงาน และเมื่อเราได้คัดสรรให้บุคลากรเหล่านี้เข้ามาอยู่ในองค์การแล้ว งานทรัพยากรมนุษย์ก็ไม่ได้หยุดอยู่เพียงเท่านั้น หน่วยงานพัฒนาทรัพยากรมนุษย์จะต้องดูแลฝึกอบรมและพัฒนาให้บุคลากรได้รับความรู้ ความสามารถ และประสบการณ์ที่ทันสมัย สอดคล้องกับสภาพการเปลี่ยนแปลงของโลก ที่มีการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง โดยเฉพาะความก้าวหน้าทางเทคโนโลยีที่จะเสริมสร้างให้บุคลากรปฏิบัติงาน ได้มีประสิทธิภาพ และพร้อมจะปฏิบัติงานที่ท้าทายความรู้ ความสามารถ สร้างประสิทธิผลให้องค์การมากยิ่งขึ้น ดังนั้น การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์จึงมีความสำคัญอย่างยิ่งต่อองค์การมีความจำเป็นต่อองค์การทั้งในปัจจุบันและอนาคต (อนุชาติ ปิยนราวิชญ์, 2559)

เพื่อเป็นการส่งเสริมประสิทธิภาพการปฏิบัติงาน จึงจำเป็นต้องมีกระบวนการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ที่เน้นคุณธรรมจริยธรรมเป็นสำคัญที่จะช่วยให้ทรัพยากรบุคคลพัฒนาไปได้ อย่างบูรณาการและให้มนุษย์เป็นองค์รวมที่พัฒนาอย่างมีดุลยภาพ โดยอาศัยหลักธรรมสำหรับในพระพุทธศาสนา คือ หลักไตรสิกขา อันได้แก่ 1) ศีล เป็นเรื่องของการฝึกฝนด้านพฤติกรรม ระเบียบต่าง ๆ โดยเฉพาะพฤติกรรมความเคยชิน เครื่องมือที่ใช้ในการฝึกศีล คือ วินัย เป็นจุดเริ่มต้นในกระบวนการศึกษาและการพัฒนามนุษย์ เพราะว่า วินัยเป็นตัวการจัดเตรียมชีวิตให้อยู่ในสภาพที่เอื้อต่อการพัฒนา โดยจัดระเบียบความเป็นอยู่ การดำเนินชีวิต และการอยู่ร่วมกันในที่ทำงาน และสังคมให้เหมาะสมกับการพัฒนา 2) สมาธิ เป็นเรื่องของการฝึกที่จิตใจหรือระดับจิตใจ ได้แก่ การพัฒนาคุณสมบัติต่าง ๆ ของจิต ทั้งในด้านคุณธรรม เช่น ความเมตตา กรุณา ความเพียรพยายาม ความรับผิดชอบ ความแน่วแน่มั่นคง ความมีสติ สมาธิ และในด้านความสุข เช่น ความอิมใจ ความร่าเริงเบิกบานใจ ความสดชื่น ผ่องใส ความรู้สึก พอใจ หรือกล่าวแต่โดยย่อว่า พัฒนาคุณภาพ สมรรถภาพ และสุขภาพของจิต 3) ปัญญา เป็นเรื่องของการฝึกหรือพัฒนาในด้านการรู้ความจริง เริ่มตั้งแต่ความเชื่อ ความเห็น ความรู้ ความเข้าใจ ความหยั่งรู้เหตุผล การรู้จักวินิจฉัยไตร่ตรอง ตรวจสอบ การคิดต่าง ๆ อย่างสร้างสรรค์ โดยเฉพาะอย่างยิ่งเน้นการรู้ตามความเป็นจริง หรือรู้เห็นตามที่มีเป็นตลอดจนรู้แจ้งความเป็นจริงที่เป็นสากล ของสิ่งทั้งปวง จนเข้าถึงขั้นรู้เท่าทันธรรมตาของโลกและชีวิต ที่ทำให้มีจิตใจเป็นอิสระปลอดปัญหาไร้ทุกข์ เข้าถึงอิสรภาพโดยสมบูรณ์ (พระธรรมปิฎก (ป.อ. ปยุตฺโต), 2539)

“เทศบาล” ถือว่า เป็นหน่วยงานการปกครองส่วนท้องถิ่นที่จัดตั้งขึ้นในเขตชุมชนที่มีความเจริญและใช้ในการบริหารเมืองเป็นหลัก ซึ่งหลายประเทศประสบความสำเร็จในการใช้ “เทศบาล” เป็นเครื่องมือ ที่สำคัญในการปกครองประเทศโดยเฉพาะประเทศที่พัฒนาแล้วทั้งหลาย สำหรับสังคมไทย เทศบาลเป็นรูปแบบการบริหารราชการส่วนท้องถิ่นในเขตชุมชนเมืองมาตั้งแต่ พ.ศ. 2476 จนถึงปัจจุบัน และเทศบาลตำบลตะกุด ได้มีการกำหนดหลักเกณฑ์การจัดตั้งเทศบาลไว้ ตามพระราชบัญญัติเทศบาล พ.ศ. 2496 เป็นองค์กรบริหารส่วนท้องถิ่น ที่ได้รับการยกฐานะตามประกาศกระทรวงมหาดไทยเป็นเทศบาลตำบลตะกุด เมื่อวันที่ 29 สิงหาคม 2550 ซึ่งสภาพปัญหาของทรัพยากรมนุษย์ในเทศบาลตำบลตะกุด คือ ปัญหาในด้านคุณภาพของงานโดยคนนั้นแตกต่างกันหลายลักษณะ ทั้งในลักษณะของการด้อยความรู้ การขาดทัศนคติที่ดีต่องานและขาดความสามารถที่จะปรับตัว เข้ากับ

เป้าหมาย ผู้บังคับบัญชา ผู้ร่วมงานและผู้ใต้บังคับบัญชา ภายในองค์กรสภาพปัญหาทรัพยากรมนุษย์ แต่ละเรื่องมีความสำคัญหรือความล้มเหลวขององค์กรขึ้นอยู่กับปัจจัยกำลังคน ถ้าองค์กรมีคนที่ขาดคุณภาพ ย่อมประสบปัญหาอันจะนำไปสู่ความล้มเหลว (พระราชบัญญัติเทศบาล (ฉบับที่ 12), 2496) และการพัฒนาตนเองของบุคลากรมีส่วนสำคัญอย่างยิ่งในการผลักดันองค์กรให้สามารถบรรลุ เป้าหมาย ตามที่ได้ตั้งไว้ เพราะการพัฒนาตนเองเป็นการเพิ่มศักยภาพในหน้าที่การงานของตนเองให้พัฒนาออกมา ทางผลงานในการทำงานให้ดียิ่งขึ้น แต่หากบุคลากรไม่พร้อมที่จะพัฒนาตนเองการพัฒนาภายในองค์กร ก็จะไม่สามารถดำเนิน ต่อให้บรรลุเป้าหมายตามที่องค์กรกำหนดไว้ได้ การใช้หลักไตรสิกขามาประยุกต์ ใช้กับการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์หรือบุคลากรของเทศบาลตำบลตะกุดเพื่อให้สามารถช่วยส่งเสริมการปฏิบัติงาน สร้างความเชื่อถือไว้วางใจในการทำงานทุก ๆ หน้าที่ที่ได้รับมอบหมายทั้งโดยตรงและโดยอ้อม อันจะนำมาซึ่งประสิทธิภาพของการปฏิบัติงาน การสร้างมนุษยสัมพันธ์ในหมู่เพื่อนผู้ร่วมปฏิบัติงานและความสุขในการปฏิบัติงานเพื่อนำไปสู่การเป็นบุคลากรที่สามารถปฏิบัติงาน ได้อย่างมีความสุข และงานที่ได้รับมอบหมายสำเร็จตามเป้าประสงค์สร้างความประทับใจ ความพึงพอใจ ให้กับผู้บริหารและความมั่นคงในตำแหน่งยิ่งขึ้น (กนิษฐา ฐิติวัฒนา, 2542) ด้วยเหตุผลดังกล่าวมานี้ผู้วิจัยมีความสนใจที่จะวิจัยถึงการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ ตามหลักไตรสิกขาของเทศบาลตำบลตะกุด อำเภอเมืองสระบุรี จังหวัดสระบุรี เพื่อที่จะนำไปสู่การพัฒนาองค์กรให้เกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผลต่อองค์กรต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาระดับการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ตามหลักไตรสิกขาของบุคลากรเทศบาลตำบลตะกุด อำเภอเมืองสระบุรี จังหวัดสระบุรี
2. เพื่อศึกษาปัญหา อุปสรรค และข้อเสนอแนะการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ตามหลักไตรสิกขาของบุคลากรเทศบาลตำบลตะกุด อำเภอเมืองสระบุรี จังหวัดสระบุรี

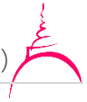
วิธีดำเนินการวิจัย

งานวิจัยนี้เป็นเชิงปริมาณ พื้นที่วิจัย คือ เทศบาลตำบลตะกุด ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง ที่เป็นบุคลากรปฏิบัติหน้าที่ในเทศบาลตำบลตะกุด อำเภอเมืองสระบุรีทุกคน/ทุกตำแหน่งตั้งแต่ผู้บริหารถึงพนักงานลูกจ้างจำนวน 88 คน (เทศบาลตำบลตะกุด, 2565)

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบสอบถาม ผู้วิจัยได้หาคุณภาพเครื่องมือโดยการหาค่าความเที่ยงตรง (Validity) และค่าความเชื่อมั่น (Reliability) ผู้วิจัยได้ดำเนินการตามขั้นตอนศึกษาแนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ ตามหลักไตรสิกขาศึกษาวัตถุประสงค์ และนิยามตัวแปรเพื่อสร้างแบบสอบถาม สร้างแบบสอบถาม ให้ครอบคลุมตัวแปร นำแบบสอบถามเสนออาจารย์ที่ปรึกษาตรวจสอบความถูกต้องพร้อมปรับปรุงแก้ไข ตามคำแนะนำของอาจารย์ที่ปรึกษา นำแบบสอบถามให้ผู้ทรงคุณวุฒิหรือผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 3 ท่านตรวจสอบ ความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) นำแบบสอบถามมาหาค่าดัชนีความสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ ของแต่ละข้อ (Index of Objective Congruence : IOC)

การเก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลมีขั้นตอน ดังนี้

1. ทำหนังสือขอความอนุเคราะห์ให้นายกเทศบาลตำบลบางปะกงพรหมเทพรังสรรค์ ตอบแบบสอบถาม
2. ทำการนัดวัน เวลา เพื่อตอบแบบสอบถามตามที่กำหนดไว้
3. ดำเนินการแจกแบบสอบถาม ตามวัน เวลาและสถานที่ที่กำหนดนัดไว้ จนครบทุกประเด็น
4. นำข้อมูลที่ได้กลับคืนมา นำมาวิเคราะห์โดยวิธีการที่เหมาะสม/โปรแกรมสำเร็จรูปทางคอมพิวเตอร์เพื่อการวิจัย และนำเสนอต่อไป

การวิจัยครั้งนี้ใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research Methods) เก็บรวบรวมข้อมูลใช้เครื่องมือแบบสอบถาม (Questionnaire) โดยมีขั้นตอนการดำเนินการวิจัย ดังนี้

1. การวิจัยเอกสาร (Documentary Research) (เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ) เป็นการศึกษาค้นคว้า รวบรวมเรียบเรียง วิเคราะห์สังเคราะห์จากเอกสารวิชาการ มุ่งศึกษาเกี่ยวกับการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ ตามหลัก ไตรสิกขาของเทศบาลตำบลตะกุด เกี่ยวกับการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ รายงานการวิจัยและวิทยานิพนธ์ และบทความวิชาการทั้งจากนิตยสารวารสารสื่อสิ่งพิมพ์และจากสื่อ อินเทอร์เน็ต

2. การศึกษาในภาคสนาม (Field Study) (เป็นการวิจัยเชิงสำรวจ) การวิจัยเชิงปริมาณ เป็นรูปแบบของการวิจัย ซึ่งนักวิจัยตัดสินใจว่า จะศึกษาอะไร โดยใช้คำถามที่มีความเฉพาะเจาะจง มีประเด็น เฉพาะ รวบรวม ข้อมูลที่เป็นตัวเลข จำนวน หรือการนับ โดยใช้เครื่องมือที่มีความตรงจากประชากรหรือกลุ่ม ตัวอย่างและวิเคราะห์ ข้อมูลโดยใช้วิธีการทางสถิติ การสรุปมีแนวโน้มที่จะใช้วิธีการอนุมาน (Deduction) และการอธิบายในภาพกว้าง (Nomothetic Explanations) วิธีการวิจัย โดยทั่วไปใช้การทดลอง และการสำรวจ เพื่อทราบถึงแนวคิด หลักการ ความเป็นมา รูปแบบและสรุปผลการวิจัยและข้อเสนอแนะ

ผลการวิจัย

ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง มีจำนวน 45 คน คิดเป็นร้อยละ 51.14 ด้านอายุ พบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ มีอายุ 21 - 30 ปี มากที่สุด มีจำนวน 26 คน คิดเป็นร้อยละ 29.55 ด้านการศึกษา พบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ มีระดับการศึกษาปริญญาตรี มีจำนวน 30 คน คิดเป็นร้อยละ 34.09 ด้านตำแหน่งงาน พบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ มีตำแหน่งพนักงานเทศบาล จำนวน 49 คน คิดเป็นร้อยละ 55.68

ตารางที่ 1 แสดงค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ของการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ตามหลักไตรสิกขาของเทศบาลตำบลตะกุด อำเภอเมืองสระบุรี จังหวัดสระบุรี โดยภาพรวม

การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ตามหลักไตรสิกขา ของเทศบาลตำบลตะกุด อำเภอเมืองสระบุรี จังหวัดสระบุรี	ระดับความคิดเห็น		
	\bar{X}	S.D.	แปลความ
ด้านศีล	3.44	0.415	ปานกลาง
ด้านสมาธิ	3.30	0.495	ปานกลาง
ด้านปัญญา	3.36	0.403	ปานกลาง
รวม	3.37	0.408	ปานกลาง

การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ตามหลักไตรสิกขาของเทศบาลตำบลตะกุด อำเภอเมืองสระบุรี จังหวัดสระบุรี โดยภาพรวม อยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาารายด้าน พบว่า มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับปานกลางทุกด้าน โดยเรียงลำดับจากมากไปหาน้อย ดังนี้ ระดับที่ 1 ด้านศีล ($\bar{X} = 3.44$, S.D.=0.415) รองลงมา ระดับที่ 2 ด้านปัญญา ($\bar{X} = 3.36$, S.D.=0.403) และระดับที่ 3 ด้านสมาธิ ($\bar{X} = 3.30$, S.D.=0.495)

จากการเก็บรวบรวมข้อมูลจากแบบสอบถามเกี่ยวกับปัญหา อุปสรรคและข้อเสนอแนะของการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ตามหลักไตรสิกขา ของเทศบาลตำบลตะกุด อำเภอเมืองสระบุรี จังหวัดสระบุรี ผู้วิจัยสามารถสรุปได้ ดังนี้

1. ปัญหาและอุปสรรค ด้านศีล การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ตามหลักไตรสิกขาของเทศบาลตำบลตะกุด อำเภอเมืองสระบุรี จังหวัดสระบุรี การรักษาปฏิบัติและรักษาศีล ซึ่งส่วนใหญ่ปฏิบัติอย่างสม่ำเสมอ ในการดำรงชีวิตประจำวันและองค์กร เป็นหลักคำสอนทางพระพุทธศาสนา ที่มุ่งเน้น ให้คิดดี ทำดี ปฏิบัติดี อยู่ในศีลธรรม

ข้อเสนอแนะ ควรเข้าถึงประชาชนให้ทั่วถึง หรือแนะนำให้ประชาชน เข้าถึงเทศบาลให้มากขึ้น เพื่อเป็นจุดศูนย์รวมของชุมชนสังคม

2. ปัญหาและอุปสรรค ด้านสมาธิ การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ตามหลักไตรสิกขาของเทศบาลตำบลตะกุดอำเภอมืองสระบุรี จังหวัดสระบุรี เนื่องจากการปฏิบัติหน้าที่ประจำทำให้ไม่ได้ ปฏิบัติอย่างต่อเนื่องในการนั่งสมาธิ แต่มีจิตที่เป็นกุศลและจิตใจสงบต่อการปฏิบัติหน้าที่อยู่ตลอดเวลา และมีความตั้งใจมั่นอยู่ในเรื่องที่ต้องการให้ใจตั้งไว้เพียงเรื่องเดียว ไม่ให้ใจคิดฟุ้งซ่านออกไปนอกจากเรื่องที่ต้องการจะให้เจตานั้น ความตั้งใจ ดังนี้ เป็นความหมายทั่วไปของสมาธิ และก็ต้องมีในกิจการที่จะทำทุกอย่าง ไม่ว่าจะเป็นการเล่าเรียนศึกษา หรือว่าการทำงานอย่างใดอย่างหนึ่ง ในการเขียนหนังสือ ก็เหมือนกัน มือเขียน ใจก็ต้องเขียนด้วย การเขียนหนังสือจึงจะสำเร็จด้วยดี ถ้าใจไม่เขียน หรือว่าใจคิด ไปถึงเรื่องอื่น ฟุ้งซ่านออกไปแล้วก็เขียนหนังสือไม่สำเร็จ ไม่เป็นตัว ใจถึงต้องเขียนด้วย คือว่าตั้งใจเขียนไป พร้อมกับมือที่เขียน ในการฟังก็เหมือนกัน หูฟังใจก็ต้องฟังไปพร้อมกับหูด้วย ถ้าใจไม่ฟัง แม้เสียงมากระทบหู ก็ไม่รู้เรื่องไม่เข้าใจ ใจจึงต้องฟังด้วย ใจจะฟังก็ต้องมีสมาธิในการฟัง คือ ตั้งใจฟัง และเนื่องจากเทศบาลตำบลตะกุด มีวุฒิภาวะ อายุ การศึกษาที่ระดับต่างกัน จึงเป็นเหตุให้เกิดสภาวะด้านสมาธิ มีมากน้อย ขึ้นอยู่กับเหตุการณ์

ข้อเสนอแนะ ควรมีการจัดโครงการอบรมคุณธรรมจริยธรรมให้แก่บุคลากร

3. ปัญหาและอุปสรรค ด้านปัญญา การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ตามหลักไตรสิกขาของเทศบาลตำบลตะกุด อำเภอมืองสระบุรี จังหวัดสระบุรี ปัญญาเนื่องจากระดับการศึกษา ค่อนข้างแตกต่างกันบุคลากรอาจจะเก่งเฉพาะด้าน แต่หลักคุณธรรมจริยธรรมองค์กรเทศบาลตำบลตะกุด ให้ความสำคัญกับหลักคำสอนในศาสนาซึ่งเป็นเครื่องยึดเหนี่ยวจิตใจให้บุคลากรมีความรัก สามัคคี

ข้อเสนอแนะ ควรจัดกิจกรรมส่งเสริมด้านปัญญา คือ ให้ความรู้ด้านพื้นฐานเกี่ยวกับการปฏิบัติงานซึ่งส่วนใหญ่ปฏิบัติงานตามโครงสร้างขององค์กรเป็นหลัก

อภิปรายผล

การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ตามหลักไตรสิกขาของเทศบาลตำบลตะกุด อำเภอมืองสระบุรี จังหวัดสระบุรี ทั้ง 3 ด้าน ประกอบไปด้วย ด้านศีล ด้านสมาธิ ด้านปัญญา พบว่า โดยภาพรวมของ หลักไตรสิกขาของเทศบาลตำบลตะกุด มีระดับปานกลาง และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านศีล มีค่าเฉลี่ยสูงสุด รองลงมา คือ ด้านปัญญา ส่วนด้านที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด ได้แก่ ด้านสมาธิ ทั้งนี้เนื่องมาจาก หลักไตรสิกขาของเทศบาลตำบลตะกุด ถือเป็นขั้นตอนที่สำคัญที่สุดขั้นตอนหนึ่งในหลักคำสอน ตามหลักไตรสิกขาของบุคลากร มีผลอย่างมากต่อความสำเร็จต่อองค์กร ซึ่งมีแนวโน้มในการเปลี่ยนแปลงทางเทคโนโลยีขั้นสูง การดำเนินการ พัฒนาควรส่งเสริมสร้าง เปลี่ยนแปลงบุคลากรในด้านต่าง ๆ เช่น ทางด้านความสามารถ ทักษะ ทศนคติ รวมทั้งวิธีการทำงาน อันจะนำไปสู่ประสิทธิภาพของความเข้มแข็งในการปฏิบัติงาน ของการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ตามหลักไตรสิกขาของเทศบาลตำบลตะกุด อำเภอมืองสระบุรี จังหวัดสระบุรี ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของพระมหาศุภกิจ สุภกิจโจ วิจัยเรื่อง การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ตามหลักไตรสิกขา กรณีศึกษาศูนย์การเรียนรู้ ชุมชน อำเภอลพ จังหวัดขอนแก่น พบว่า สถาบันการศึกษานักเรียน ครูอาจารย์ และเจ้าหน้าที่ทางการศึกษา ทั้งหมด มีความคิดเห็นของบุคลากรที่มีปัจจัยส่วนบุคคลด้าน เพศ อายุ ระดับการศึกษา ตำแหน่งงาน มีความคิดเห็นเกี่ยวกับการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ตามหลักไตรสิกขาของเทศบาลตำบลตะกุด อำเภอมืองสระบุรี จังหวัดสระบุรี ไม่แตกต่างกัน (พระมหาศุภกิจ (สุภกิจโจ), 2553)

ด้านศีล ในภาพรวม อยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณารายข้อ พบว่า ค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับปานกลางส่วนมาก โดยเรียงลำดับจากมากไปหาน้อย ดังนี้ เทศบาลมีกฎระเบียบปฏิบัติอย่างเคร่งครัด รองลงมา คือ ท่านให้ความสำคัญกับศีล 5 ในการนำมาพัฒนาตนเอง เทศบาลมีการรณรงค์เรื่องความประพฤติสุจริตต่อ หน้าที่ ท่านปฏิบัติตามอย่างดีในการลด ละ เลิก อบายมุขต่าง ๆ และท่านมีความรับผิดชอบต่อนหน้าที่การงาน อย่างเต็มที่ ตามลำดับ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ ธนิต เจริญสมบัติ ศึกษาเรื่องรูปแบบการพัฒนา ทรัพยากรบุคคลของพนักงานเทศบาลตำบลในจังหวัดมหาสารคาม พบว่า รูปแบบการพัฒนาทรัพยากรบุคคล ของพนักงานเทศบาลตำบลใน

จังหวัดมหาสารคาม มีการอบรม 6 กิจกรรม ได้แก่ การอบรมหัวข้อ การส่งเสริมให้ทุกคนมีความรู้สึก เป็นเจ้าขององค์กร การอบรมหัวข้อการส่งเสริมให้เกิดบรรยากาศการทำงานแบบเปิดเผย โปร่งใส สุจริต ใฝ่กว้างใจกัน ยอมรับซึ่งกันและกัน การอบรมหัวข้อการสร้างความรู้ความเข้าใจ ในหน้าที่ของตน การสร้างทักษะในบทบาทหน้าที่ของตนเอง และการสร้างทัศนคติหรือเจตคติต่อหน้าที่ ของตนเอง การพัฒนาตนเอง ในการศึกษาต่อและการอบรม และการประเมินผลสำเร็จในการพัฒนาทรัพยากร บุคคล (ธนิต เห่งยมสมบัติ, 2560)

ด้านสมาธิ ในภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณารายข้อ พบว่า ค่าเฉลี่ยส่วนมากอยู่ในระดับปานกลางทุกด้าน โดยเรียงลำดับจากมากไปหาน้อย ดังนี้ ท่านเคยนั่งสมาธิเพื่อฝึกจิตใจให้สงบมีสติอยู่เสมอ รongลงมา คือ ท่านมีปัญหาท่านมีวิธีแก้ไขโดยการใช้สติ ไม่ฟุ้งซ่าน ท่านได้ทำหน้าที่ในการปฏิบัติงานอย่างตั้งใจ และมีสติ ท่านคิดว่าการใช้สมาธิมีความสำคัญต่อการพัฒนาตนเอง และท่านคิดว่าการฝึกสมาธิช่วยให้ท่านปฏิบัติงานมีอย่างประสิทธิผลมากขึ้น ตามลำดับสอดคล้องกับงานวิจัยของ พระครูพิสัยปริยัติกิจ (อคควณโณ) และศราวุธ ปลอดภัย การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ในองค์กรตามหลักไตรสิกขา พบว่า การพัฒนาคน ให้เป็นผู้มีคุณภาพ ที่สำคัญที่สุด ก็คือ การปลูกฝังให้คนเป็นพลเมืองดี มีคุณธรรมจริยธรรม เพื่อก่อให้เกิด ความสงบสุขในสังคม วิธีการหนึ่งที่น่าจะให้ผลดีในการปลูกฝังและพัฒนาการมีคุณธรรมจริยธรรม โดยใช้ หลักไตรสิกขา เนื่องจากไตรสิกขาเป็นระบบและเป็นกระบวนการในการฝึกฝน อบรม ฝึกหัดเพื่อพัฒนา คนใน 3 ด้าน คือ 1) พัฒนาด้านพฤติกรรม เรียกว่า ศีล 2) พัฒนาด้านจิตใจ เรียกว่า สมาธิ 3) พัฒนาด้านปัญญา เรียกว่า ปัญญา ทั้งนี้ ก็เพื่อให้บุคคลมีการดำเนินชีวิตไปในวิถีที่ถูกต้องดีงาม โดยนำหลักธรรม พระพุทธศาสนา (ไตรสิกขา) มาใช้ หรือประยุกต์ใช้ในการบริหารและพัฒนาคนในองค์กร หรือสถานศึกษา เน้นการจัดสภาพทุก ๆ ด้าน ในสถานศึกษาเพื่อสนับสนุนให้คนในองค์กรพัฒนาตามหลักพุทธธรรม อย่างบูรณาการส่งเสริมให้เกิดความเจริญงอกงามตามลักษณะแห่งปัญญา (พระครูพิสัยปริยัติกิจ (อคควณโณ) และศราวุธ ปลอดภัย, 2561)

ด้านปัญญา ในภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณารายข้อ พบว่า ค่าเฉลี่ยส่วนมากอยู่ระดับปานกลาง โดยเรียงลำดับจากมากไปหาน้อย ดังนี้ ท่านใช้หลักเหตุและผลในการปฏิบัติหน้าที่ของท่าน รongลงมา คือ ท่านสามารถแก้ไขปัญหาในการปฏิบัติหน้าที่ด้วยความรู้เท่าทันกับสภาวะปัจจุบัน ท่านมีกระบวนการคิดในการแก้ไขปัญหาในการปฏิบัติหน้าที่ด้วยความรู้เท่าทันกับสภาวะปัจจุบันท่านให้ความสำคัญกับการใช้ปัญญาในการพัฒนาตนเองอยู่เสมอ และท่านเคยประสบกับความล้มเหลว ในการแก้ไขปัญหาที่ขาดการใช้ปัญญา ตามลำดับ ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของ เทิดศักดิ์ บัวสอน และคณะ วิจัยเรื่องรูปแบบการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ของพนักงานเทศบาลตำบลในจังหวัดร้อยเอ็ด พบว่า รูปแบบการพัฒนาทรัพยากรบุคคลของพนักงานเทศบาลตำบลในจังหวัดร้อยเอ็ด ประกอบด้วยการอบรม เรื่อง การส่งเสริมให้ทุกคนมีความรู้สึกเป็นเจ้าขององค์กร การอบรมเรื่องกลยุทธ์ในการปฏิบัติงานตามแผนงาน ของการพัฒนาทรัพยากรบุคคลภายในองค์กร การอบรมเรื่องความร่วมมือร่วมใจ แผนการพัฒนาทรัพยากรบุคคล ภายในองค์กร การอบรมเรื่องการเข้าร่วมกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาบุคลากรในองค์กร และการอบรม เรื่องการได้รับประโยชน์จากการพัฒนาโดยการเลื่อนตำแหน่งหรือเงินเดือน (เทิดศักดิ์ บัวสอน และคณะ, 2560)

องค์ความรู้ใหม่

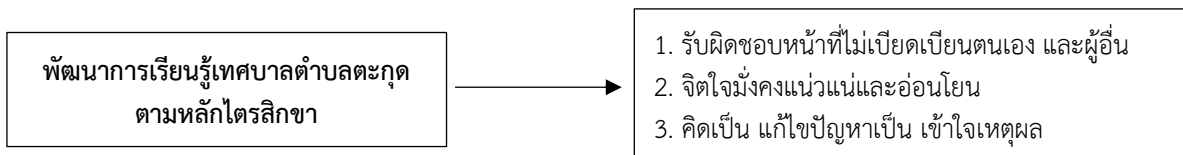
สรุปผลการวิจัย พร้อมทั้งสังเคราะห์เป็นองค์ความรู้ที่ได้รับจากการวิจัย ซึ่งมีรายละเอียดพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ตามหลักไตรสิกขาของเทศบาลตำบลตะกุด อำเภอมืองสระบุรี จังหวัดสระบุรี จากการวิจัยนั้นได้นำมาสังเคราะห์ต่อยอดเป็นองค์ความรู้ที่ได้สังเคราะห์จากการวิจัย ต่อไปนี้การเสริมสร้างพุทธจริยธรรมตามหลักไตรสิกขา คือ การพัฒนาอย่างรอบด้านเป็นมนุษย์สมบูรณ์ขั้นศีล ทำให้มีความรับผิดชอบต่อหน้าที่ไม่สร้างความเดือดร้อนแก่ตนเองและผู้อื่น ขึ้นสมาธิทำให้จิตใจเข้มแข็งมั่นคง ละเอียดอ่อน จิตอ่อนโยนมีความเมตตาเอื้อเพื่อ

มีความเพียรพยายามขั้นปัญญาทำให้เข้าใจเหตุผล รู้จักวินิจฉัย คิดเป็นแก้ปัญหาเป็น เกิดความรู้ความเข้าใจอย่างถูกต้องผลทางสังคมทำให้โลกเกิดความเป็นระเบียบเรียบร้อย และผลทางธรรมทำให้ชีวิตสงบสุข

ตารางที่ 2 องค์ความรู้ใหม่ที่ได้จากการวิจัย

การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ตามหลักไตรสิกขาของเทศบาลตำบลตะกุด อำเภอมืองสระบุรี จังหวัดสระบุรี		
ศีล	สมาธิ	ปัญญา
ข้อควรประพฤติปฏิบัติที่ทำให้เกิดผลดี ต่อตนเองและสังคมประเทศชาติ	การฝึกฝนจิตใจให้เข้มแข็ง มีจิตใจที่แน่วแน่ เพื่อทนต่อสภาวะการณ์ ต่าง ๆ ที่เข้ามากระทบต่อตัวเรา	ความรู้ ความชำนาญ ความฉลาด รอบรู้ในงาน

จากตารางที่ 2 พบว่า การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ตามหลักไตรสิกขาของเทศบาลตำบลตะกุด อำเภอมืองสระบุรี จังหวัดสระบุรี ได้รับความรู้ใหม่จากการวิจัย ดังนี้ 1) ศีล คือ ข้อควรประพฤติปฏิบัติที่ทำให้เกิดผลดี ต่อตนเองและสังคม ประเทศชาติ 2) สมาธิ คือ การฝึกฝนจิตใจให้เข้มแข็ง มีจิตใจที่แน่วแน่ เพื่อทนต่อสภาวะการณ์ ต่าง ๆ ที่เข้ามากระทบต่อตัวเรา และ 3) คือ ปัญญา ความรู้ ความชำนาญ ความฉลาดรอบรู้ในงาน

ภาพที่ 1 องค์ความรู้ใหม่ที่เกิดจากการวิจัย

จากภาพที่ 1 พบว่า พัฒนาการเรียนรู้เทศบาลตำบลตะกุด ตามหลักไตรสิกขา ได้รับความรู้ใหม่ที่เกิดจากการวิจัย ดังนี้ 1) รับผิดชอบหน้าที่ไม่เบียดเบียนตนเอง และผู้อื่น 2) จิตใจมั่นคงแน่วแน่และอ่อนโยน 3) คิดเป็น แก้ไขปัญหาเป็น เข้าใจเหตุผล

สรุป/ข้อเสนอแนะ

จากการศึกษาระดับการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ตามหลักไตรสิกขาของบุคลากรเทศบาลตำบลตะกุด อำเภอมืองสระบุรี จังหวัดสระบุรี ผลการวิจัยพบว่า โดยภาพรวม อยู่ในระดับปานกลาง มีค่าเฉลี่ย (\bar{X} = 3.37, S.D. = 0.408) เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับปานกลางทุกด้าน โดยเรียงลำดับจากมากไปหาน้อย ดังนี้ ด้านศีล มีค่าเฉลี่ย (\bar{X} = 3.44, S.D. = 0.415) รองลงมา คือ ด้านปัญญา มีค่าเฉลี่ย (\bar{X} = 3.36, S.D. = 0.403) และด้านสมาธิ มีค่าเฉลี่ย (\bar{X} = 3.30, S.D. = 0.495) ตามลำดับ และการศึกษาปัญหา อุปสรรคและข้อเสนอแนะ การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ตามหลักไตรสิกขาของบุคลากรเทศบาลตำบลตะกุด อำเภอมืองสระบุรี จังหวัดสระบุรี ผลการวิจัย 1) ด้านศีล พบว่า ส่วนใหญ่ปฏิบัติอย่างสม่ำเสมอ ในการดำรงชีวิตประจำวันและองค์กร เป็นหลักคำสอนทางพระพุทธศาสนาที่มุ่งเน้น ให้คิดดี ทำดี ปฏิบัติดี อยู่ในศีลธรรม และควรเข้าถึงประชาชนให้ทั่วถึง หรือแนะนำให้ประชาชนเข้าถึงเทศบาลให้มากขึ้น เพื่อเป็นจุดศูนย์รวมของชุมชนสังคม 2) ด้านสมาธิ พบว่า จากการปฏิบัติหน้าที่ประจำทำให้ไม่ได้ปฏิบัติอย่างต่อเนื่องในการนั่งสมาธิ แต่มีจิตที่เป็นกุศลและจิตใจสงบต่อการปฏิบัติหน้าที่อยู่ตลอดเวลา และมีความตั้งใจมั่นอยู่ในเรื่องที่ต้องการให้ใจตั้งไว้เพียงเรื่องเดียวไม่ให้ใจคิดฟุ้งซ่านออกไป นอกจากเรื่องที่ต้องการจะให้ใจตั้งนั้น ความตั้งใจตั้งนี้เป็นความหมายทั่วไปของสมาธิ และก็จะต้องมีในกิจการที่จะทำทุกอย่าง ไม่ว่าจะเป็นการเล่าเรียนศึกษา หรือว่าการทำงานอย่างใดอย่างหนึ่ง ในการเขียนหนังสือก็เหมือนกันมือเขียน ใจก็ต้องเขียนด้วย การเขียนหนังสือจึงจะสำเร็จด้วยดี ถ้าใจไม่เขียน หรือว่าใจคิดไปถึงเรื่องอื่น ฟุ้งซ่านออกไปแล้วก็เขียนหนังสือไม่สำเร็จ ไม่เป็นตัว ใจถึงต้องเขียนด้วย คือ ว่าตั้งใจเขียนไปพร้อมกับมือที่เขียน

ในการฟังก็เหมือนกัน หูฟังใจก็ต้องฟังไปพร้อมกับหูด้วย ถ้าใจไม่ฟัง แม้เสียงมากระทบหูก็ไม่รู้เรื่องไม่เข้าใจ ใจจึงต้องฟังด้วย ใจจะฟังก็ต้องมีสมาธิในการฟัง คือ ตั้งใจฟัง และเนื่องจากเทศบาลตำบลบางปะกงพรหมเทพมีวิวัฒนาการ อายุ การศึกษาที่ระดับต่างกัน จึงเป็นเหตุให้เกิดสภาวะด้านสมาธิ มีมากน้อย ขึ้นอยู่กับเหตุการณ์ และควรมีการจัดโครงการอบรมคุณธรรมจริยธรรมให้แก่บุคลากร 3) ด้านปัญญา พบว่า จากระดับการศึกษาค่อยข้างแตกต่างกัน บุคลากรอาจจะเก่งเฉพาะด้าน แต่หลักคุณธรรมจริยธรรมองค์กรเทศบาลบางปะกงพรหมเทพ ให้ความสำคัญกับหลักคำสอนในศาสนาซึ่งเป็นเครื่องยึดเหนี่ยวจิตใจให้บุคลากรมีความรัก สามัคคี และควรจัดกิจกรรมส่งเสริมด้านปัญญา คือ ให้ความรู้ด้านพื้นฐานเกี่ยวกับการปฏิบัติงานซึ่งส่วนใหญ่ปฏิบัติงานตามโครงสร้างขององค์กรเป็นหลัก สำหรับข้อเสนอแนะ เพื่อการนำไปใช้ประโยชน์ 1) ผู้บริหารองค์การบริหารส่วนตำบลตะกุด อำเภอเมืองสระบุรี จังหวัดสระบุรี ควรนำข้อมูลที่ได้จากการวิจัยเพื่อนำไปใช้เป็นข้อมูลในการกำหนดนโยบายและการวางแผน บริหารทรัพยากรมนุษย์ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เพื่อให้การปฏิบัติงานบรรลุตามเป้าหมายขององค์กร อย่างมีประสิทธิภาพ 2) ควรนาระเบียบการบริหารทรัพยากรมนุษย์มาใช้อย่างจริงจัง และควรมีการใช้ระบบคุณธรรมเพื่อทำให้เจริญขึ้น และมีการเปลี่ยนแปลงไปในทางที่ดีขึ้น ให้ดีมากขึ้นกว่าเดิม ที่เป็นอยู่ ส่วนข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป 1) ควรมีการศึกษาถึงแนวทางแก้ไขในการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ตามหลักไตรสิกขาขององค์การบริหารส่วนตำบลตะกุด อำเภอเมืองสระบุรี จังหวัดสระบุรี เพื่อนำหลักการปฏิบัติตามไตรสิกขามาใช้ กำหนดแผนปฏิบัติการในการบริหารจัดการ ซึ่งจะเป็นการแก้ปัญหาตามหลักและเหตุได้อย่างถูกต้อง 2) ควรศึกษาหรือวิจัยในพื้นที่ขององค์การบริหารส่วนท้องถิ่นอื่น เพื่อเป็นการเปรียบเทียบผลการศึกษา และนำข้อมูลมาใช้ในการกำหนดนโยบายขององค์การบริหาร ส่วนตำบลอื่น ๆ ต่อไป

เอกสารอ้างอิง

- กนิษฐา ฐิติวัฒนา. (2542). แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์และความต้องการการพัฒนาตนเองของนายช่างเทคนิค สังกัดกรมทางหลวง. ใน วิทยานิพนธ์วิทยาศาสตร์มหาบัณฑิต สาขาวิชารัฐศาสตร์. มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- เทศบาลตำบลตะกุด. (2565). แผนอัตรากำลัง 3 ปี ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2564 - 2566. เรียกใช้เมื่อ 1 มิถุนายน 2566 จาก https://tk.go.th/index/load_data/?doc=12942
- เทิดศักดิ์ บัวสอน และคณะ. (2560). รูปแบบการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ของพนักงานเทศบาลตำบลในจังหวัดร้อยเอ็ด. ใน ดุษฎีนิพนธ์รัฐประศาสนศาสตรบัณฑิต สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์. มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม.
- ธงชัย สันติวงษ์. (2546). การบริหารทรัพยากรมนุษย์. (พิมพ์ครั้งที่ 11). กรุงเทพมหานคร: บริษัทประชุมช่างจำกัด.
- ธนิต เจริญสมบัติ. (2560). รูปแบบการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ของพนักงานเทศบาลตำบล ในจังหวัดมหาสารคาม. วารสารช่อพะยอม, 28(1), 181 - 192.
- พระครูพิสัยปริยัติกิจ (อคคควณโณ) และศราวุธ ปลอดภัย. (2561). การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ในองค์กรตามหลักไตรสิกขา. วารสาร มจร การพัฒนาสังคม, 3(2), 62 - 75.
- พระธรรมปิฎก (ป.อ. ปยุตฺโต). (2539). การศึกษากับการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์การศาสนา.
- พระมหาศุภกิจ (สุภกิจโจ). (2553). การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ตามหลักไตรสิกขา กรณีศึกษาศูนย์การเรียนรู้ชุมชนอำเภอลพ จังหวัดขอนแก่น. ใน วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์. มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- พระราชบัญญัติเทศบาล (ฉบับที่ 12). (2496). ราชกิจจานุเบกษา. เล่ม 70 ตอนที่ 14 หน้า 222 (13 กุมภาพันธ์ 2496).
- อนุชาติ ปิยนราวิชญ์. (2559). การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์กับประสิทธิภาพองค์กรของสำนักงานเขตบางเขน กรุงเทพมหานคร. ใน สารนิพนธ์รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต คณะศิลปศาสตร์. มหาวิทยาลัยเกริก.

การพัฒนาแบบแผนการเรียนการสอนแบบซินเนคติกส์วิชาทัศนศิลป์ที่ส่งเสริมนวัตกรรม
และกระบวนการคิดสร้างสรรค์ในการสร้างผลงานศิลปะของนักเรียนระดับชั้น
ประถมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนวัดสมหวัง จังหวัดสุราษฎร์ธานี*

THE DEVELOPMENT A SYNECTICS LEARNING MANAGEMENT MODEL
FOR VISUAL ARTS THAT PROMOTES INNOVATION AND CREATIVE THINKING IN
CREATING ART WORKS FOR STUDENTS IN GRADE 4, WATSOMWANG SCHOOL,
SURATTHANI PROVINCE

ธีรพร จันทรโชตะ

Teeraporn chantarachota

โรงเรียนวัดสมหวัง สุราษฎร์ธานี ประเทศไทย

Watsomwang School, Suratthani, Thailand

*Corresponding author Email: teeraporn2510@gmail.com

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาสภาพปัญหาและความต้องการในการจัดการเรียนการสอนวิชาทัศนศิลป์ 2) พัฒนาแผนการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนแบบซินเนคติกส์วิชาทัศนศิลป์ที่ส่งเสริมนวัตกรรมและกระบวนการคิดสร้างสรรค์ในการสร้างผลงานศิลปะ และ 3) การพัฒนาแบบแผนการจัดการเรียนการสอนแบบซินเนคติกส์วิชาทัศนศิลป์ที่ส่งเสริมนวัตกรรมและกระบวนการคิดสร้างสรรค์ในการสร้างผลงานศิลปะของนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนวัดสมหวัง จังหวัดสุราษฎร์ธานี เป็นวิจัยแบบเชิงปริมาณ เครื่องมือใช้แบบสอบถาม สุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง ได้แก่ นักเรียนชั้น ป.4/1, ป.4/2 จำนวน 67 คน วิเคราะห์สถิติค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน t - test และค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์เพียร์สัน ผลการวิจัยพบว่า 1) สภาพปัญหา ระดับปานกลาง (\bar{X} = 3.21, S.D. = 0.56) ได้แก่ 1.1) ออกแบบเรียนรู้ (\bar{X} = 3.45, S.D. = 0.55) 1.2) การเรียนรู้ (\bar{X} = 3.25, S.D. = 0.59) 1.3) สื่อ นวัตกรรม และเทคโนโลยี (\bar{X} = 3.09, S.D. = 0.50) 1.4) สภาพแวดล้อมและแหล่งเรียนรู้ (\bar{X} = 3.12, S.D. = 0.60) และ 1.5) วัดและประเมินผล (\bar{X} = 3.12, S.D. = 0.58) มีสภาพจริง ระดับปานกลาง (\bar{X} = 3.20, S.D. = 0.13) สภาพต้องการ ระดับมาก (\bar{X} = 4.14, S.D. = 0.48) 2) พัฒนาแผนกิจกรรม มีผลสัมฤทธิ์ (\bar{X} = 4.00, S.D. = 1.04), (\bar{X} = 7.00, S.D. = 1.03) และปฏิบัติ (\bar{X} = 5.00, S.D. = 0.81), (\bar{X} = 8.09, S.D. = 1.19) หลังเรียนคะแนนสูงกว่าก่อนเรียน ค่า t = 1.437 มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 และ 3) พัฒนารูปแบบการสอนซินเนคติกส์ ได้แก่ 3.1) ออกแบบเรียนรู้ 3.2) การเรียนรู้ 3.3) พัฒนากิจกรรม 3.4) สื่อ นวัตกรรม และเทคโนโลยี 3.5) สภาพแวดล้อมและแหล่งเรียนรู้ 3.6) องค์ความรู้ 3.7) วัดและประเมินผล และ 3.8) ประยุกต์แก้ปัญหาชีวิต

คำสำคัญ: การพัฒนาแบบแผน, การจัดการเรียนการสอน, แบบซินเนคติกส์, นวัตกรรม, กระบวนการคิดสร้างสรรค์

* Received November 12, 2023; Revised November 23, 2023; Accepted November 27, 2023

Abstract

This article of this study was: 1) Study the conditions, problems, and needs of the Learning management for visual arts, 2) Development a Synectic Learning management for visual arts that promotes innovation and creative thinking in Creating art work, and 3) Development a Synectic Learning management model for visual arts that promotes innovation and creative thinking in Creating art work for students in grade 4, Watsomwang school, Suratthani province. The qualitative research by us the tool as a questionnaire. Select purposive sampling such as: students in grade 4/1, 4/2 of 67 persons. Using analyzed with frequency statistics, percentage, average, standard deviation, independent t - test assumptions and Pearson's Product Moment Correlation Coefficient. The results of the research were as follows: 1) conditions, problems, overview is at a moderate level ($\bar{X} = 3.21$, S.D. = 0.56) including: 1.1) Learning design ($\bar{X} = 3.45$, S.D. = 0.55), 1.2) Learning ($\bar{X} = 3.25$, S.D. = 0.59), 1.3) Media, innovation and technology ($\bar{X} = 3.09$, S.D. = 0.50), 1.4) Environment and Learning resources ($\bar{X} = 3.12$, S.D. = 0.60), and 1.5) Measurement and evaluation ($\bar{X} = 3.12$, S.D. = 0.58), the actual condition overview is at a moderate level ($\bar{X} = 3.20$, S.D. = 0.13), actual condition overview is at a high level ($\bar{X} = 4.14$, S.D. = 0.48), 2) Development a Learning management, achievement score ($\bar{X} = 4.00$, S.D. = 1.04), ($\bar{X} = 7.00$, S.D. = 1.03), and creative practice ($\bar{X} = 5.00$, S.D. = 0.81), ($\bar{X} = 8.09$, S.D. = 1.19). After class, there is a higher score than before. The value $t = 1.437$, statistically significant at the level of 0.05, and 3) Development a Synectic Learning model including: 3.1) Learning design, 3.2) Learning, 3.3) Development activities, 3.4) Media, innovation and technology, 3.5) Environment and Learning resources, 3.6) Knowledge, 3.7) Measurement and evaluation, and 3.8) Apply to solve life problems.

Keywords: Development Model, Learning Management, Synectic, Innovation, Creative Thinking Process

บทนำ

หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 นั้นเป็นหลักสูตรที่มุ่งพัฒนาผู้เรียนทุกคนให้เป็นมนุษย์ที่มีความสมดุลทั้งทางด้านร่างกาย ความรู้ คุณธรรม และมีจิตสำนึกในความเป็นพลเมืองไทยและพลโลก ยึดมั่นในการปกครองตามระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข มีความรู้และทักษะพื้นฐานรวมทั้งเจตคติที่จำเป็นต่อการเรียนต่อ การประกอบอาชีพและการศึกษาตลอดชีวิตซึ่งกลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะเป็นกลุ่มสาระที่ช่วยพัฒนาให้ผู้เรียนมีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ มีจินตนาการทางศิลปะ ชื่นชมความงาม มีสุนทรียภาพ ความมีคุณค่า ซึ่งมีผลต่อคุณภาพชีวิตมนุษย์ กิจกรรมทางศิลปะช่วยพัฒนาผู้เรียนทั้งด้านร่างกาย จิตใจ สติปัญญา อารมณ์ สังคม ตลอดจนการนำไปสู่การพัฒนาสิ่งแวดล้อม ส่งเสริมให้ผู้เรียนมีความเชื่อมั่นในตนเอง อันเป็นพื้นฐานในการศึกษาต่อหรือประกอบอาชีพได้ เกิดความซาบซึ้งในคุณค่าของศิลปะ เปิดโอกาสให้ผู้เรียนแสดงออกอย่างอิสระในศิลปะแขนงต่าง ๆ ประกอบด้วยสาระสำคัญ 3 สาระ ได้แก่ สาระที่ 1 ทักษะศิลปะ มีความรู้ความเข้าใจองค์ประกอบศิลปะ ทักษะธาตุ สร้างและนำเสนอผลงานทางทัศนศิลป์จากจินตนาการ สาระที่ 2 ดนตรี มีความรู้ความเข้าใจองค์ประกอบดนตรี แสดงออกทางดนตรีอย่างสร้างสรรค์วิเคราะห์ วิพากษ์วิจารณ์คุณค่าดนตรี ถ่ายทอดความรู้สึกทางดนตรีอย่างอิสระ และสาระที่ 3 นาฏศิลป์ มีความรู้ความเข้าใจองค์ประกอบนาฏศิลป์ แสดงออกทางนาฏศิลป์อย่างสร้างสรรค์ใช้ศัพท์เบื้องต้นทางนาฏศิลป์ วิเคราะห์วิพากษ์ วิจารณ์คุณค่า

นาฏศิลป์ ถ่ายทอดความรู้สึก ความคิดอย่างอิสระ สร้างสรรค์การเคลื่อนไหวในรูปแบบต่าง ๆ (กระทรวงศึกษาธิการ, 2553) การศึกษาปัจจุบันมุ่งเน้นการพัฒนาศักยภาพของบุคคลบนพื้นฐานของความเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ แนวทางการจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาคุณลักษณะดังที่ยูเนสโก คณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา ได้กล่าวถึง การศึกษาตลอดชีวิตควรประกอบด้วยการศึกษาเพื่อพัฒนาศักยภาพ (Learning to Know) และการศึกษาเพื่อพัฒนาสมรรถภาพ (Learning to do) รวมทั้งทักษะเพื่อการดำรงชีวิตของคนในศตวรรษที่ 21 เมื่อกระบวนการศึกษาต้องจัดให้สอดคล้องกับแนวทางพัฒนาคนดังกล่าว กระบวนการจัดการเรียนรู้ที่ควรส่งเสริมจึงมุ่งไปสู่การพัฒนาความสามารถทางการคิด ปฏิบัติอย่างสร้างสรรค์ ความคิดสร้างสรรค์ เป็นสิ่งจำเป็นต่อการศึกษาในศตวรรษที่ 21 แต่หลายประเทศกลับมองข้ามปัจจัยแห่งความสำเร็จที่สำคัญที่ว่า “ศักยภาพของระบบการศึกษาเพื่อการส่งเสริมนวัตกรรมและความคิดสร้างสรรค์” จะเป็นตัวชี้วัดความสำเร็จของระบบเศรษฐกิจในศตวรรษที่ 21 ความท้าทายของการก้าวสู่ศตวรรษที่ 21 จึงอยู่ที่ว่า ทำอย่างไรให้ความคิดสร้างสรรค์และนวัตกรรมเกิดขึ้นและเติบโตได้อย่างต่อเนื่อง (คณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2541)

กรอบคุณวุฒิแห่งชาติ ฉบับปรับปรุง (2560) ได้กล่าวถึง คุณลักษณะการเรียนรู้และผลของการเรียนรู้ทั้งที่เกิดจากกระบวนการเรียนรู้ตามมาตรฐานการเรียนรู้ของหลักสูตรที่กำหนดไว้ในแต่ละระดับ ประกอบด้วย 3 มิติ ได้แก่ 1) ความรู้ 2) ทักษะ และ 3) ความสามารถในการประยุกต์ใช้และความรับผิดชอบ โดยเฉพาะด้านทักษะ (Skills) ได้ให้นิยามว่า หมายถึง ความสามารถปฏิบัติงาน ซึ่งบุคคลนั้นควรทำได้เมื่อได้รับมอบหมาย โดยสามารถเลือกใช้วิธีการจัดการและแก้ปัญหาการทำงานด้วยทักษะด้านกระบวนการคิด (Cognitive Skills) ที่เกี่ยวข้องกับ การใช้ตรรกะ ทักษะการหยั่งรู้ และความคิดสร้างสรรค์ (Logical, Intuitive, and Creative Thinking) ความคิดสร้างสรรค์จึงเป็นทักษะทางสติปัญญาที่สำคัญของสมาชิกในสังคมที่ต้องการความเจริญก้าวหน้า จากการจัดการความรู้เรื่องจัดการเรียนการสอนเชิงสร้างสรรค์ ควรมีการจัดการเรียนการสอนที่เน้นให้ผู้เรียนพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ซึ่ง (Torrance, E. P., 1962) รูปแบบการเรียนการสอนแบบซินเนคติกส์ (Synectics) เป็นรูปแบบการสอนที่ Joyce และ Weil ได้พัฒนาขึ้นมาจากแนวคิดของกอร์ดอน (Gordon, W. J., 1961) เป็นกระบวนการจัดการเรียนการสอนที่ส่งเสริมให้เกิดการคิดแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์ ทั้งทางด้านธุรกิจ วิทยาศาสตร์ ศิลปะรวมถึงทางด้านการศึกษาดด้วย ดังเช่น การนำมาพัฒนากระบวนการสร้างสรรค์งานทัศนศิลป์ตามจินตนาการ และความคิดสร้างสรรค์ ในการเรียนรู้ศิลปะมุ่งพัฒนาผู้เรียนให้เกิดความรู้ความเข้าใจ การคิดที่เป็นเหตุเป็นผลถึงวิธีการทางศิลปะ (ซูลีรัตน์ ประกิจ, 2558) ความเป็นมาของรูปแบบภูมิปัญญาท้องถิ่น และรากฐานทางวัฒนธรรม ค้นหาว่าผลงานศิลปะสื่อความหมายกับตนเอง ค้นหาศักยภาพ ความมั่นใจส่วนตัว ฝึกการรับรู้ การสังเกตที่ละเอียดอ่อน อันนำไปสู่ความรัก การเห็นคุณค่า และเกิดความซาบซึ้งในคุณค่าของศิลปะและสิ่งรอบตัว พัฒนาเจตคติ สมานิรสนิยมส่วนตัว มีทักษะ กระบวนการ วิธีการแสดงออก การคิด สร้างสรรค์ ส่งเสริมให้ผู้เรียนตระหนักถึงบทบาทของศิลปกรรมในสังคม ในบริบทของการสะท้อนวัฒนธรรมทั้งของตนเองและวัฒนธรรมอื่นพิจารณาว่าผู้คนในวัฒนธรรมของตนมีปฏิกริยาตอบสนองต่องานศิลปะ ช่วยให้มีมุมมองและเข้าใจโลกทัศน์กว้างไกล ช่วยเสริมความรู้ ความเข้าใจ มโนทัศน์ด้านอื่น ๆ สะท้อนให้เห็นมุมมองของชีวิตสภาพเศรษฐกิจ สังคม การเมือง การปกครอง และความเชื่อความศรัทธาทางศาสนา ด้วยลักษณะธรรมชาติของกลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะ การเรียนรู้เทคนิค วิธีการทำงาน ตลอดจนเปิดโอกาสให้แสดงออกอย่างอิสระ ทำให้ผู้เรียนได้รับการส่งเสริม สนับสนุนให้คิดริเริ่มสร้างสรรค์ ดัดแปลงจินตนาการ มีสุนทรียภาพ และเห็นคุณค่าของศิลปะ วัฒนธรรมไทยและสากล (กรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ, 2543)

ดังเช่น การจัดการเรียนการสอนกลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะ สาระทัศนศิลป์นั้น ได้พบปัญหา คือ การจัดกิจกรรมกระบวนการเรียนการสอนที่ไม่เข้าใจ นักเรียนไม่ได้แสดงออกทางความคิด เพื่อหน่วยต่อการรับรู้ทางการเรียน ซึ่งส่งผลไม่ดีต่อคุณภาพโดยรวม ดังรายงานผลการประเมินคุณภาพการศึกษากลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะ

สาระทัศนศิลป์ ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนวัดสมหวัง จังหวัดสุราษฎร์ธานี ซึ่งนักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่ำกว่าเกณฑ์ที่กำหนดไว้ คือ ปีการศึกษา 2565 ตั้งเป้าหมายในการวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียน ร้อยละ 80 นักเรียนทำได้ ร้อยละ 70.65 ต่ำกว่าเกณฑ์ที่ตั้งไว้ นอกจากนี้ยังพบว่า นักเรียนส่วนใหญ่ยังคิดวิเคราะห์ได้น้อย ความสามารถทางวิชาการอยู่ในระดับไม่น่าพอใจ มีทักษะการคิดต่ำกว่าร้อยละ 50 ผลการประเมินดังกล่าวสะท้อนให้เห็นว่า กระบวนการจัดการเรียนการสอนเพื่อพัฒนาด้านการคิดของสถานศึกษาระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน ส่วนใหญ่ยังไม่บรรลุผลสัมฤทธิ์ตามมาตรฐานของชาติ (โรงเรียนวัดสมหวัง, 2565) ซึ่งนักการศึกษาได้กล่าวถึงสาเหตุหลักที่ทำให้เด็กคิดไม่เป็น เนื่องมาจากการจัดการเรียนการสอนที่เน้นครูเป็นศูนย์กลางและการสอนที่ไม่ให้ความสำคัญความรู้ความจำมากกว่าระบบการคิด ดังนั้น การจัดกิจกรรมการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมความสามารถด้านการคิดให้ผู้เรียนเกิดความคิดสร้างสรรค์ในการเรียนรู้ และการนำนวัตกรรมในรูปแบบของชุดสื่อประสม (Multimedia Kits) เข้ามาเสริมในการจัดการเรียนการสอน รวมทั้งการสร้างสรรคงานศิลปะ เรียกว่าวิธีสอนแบบซินเนคติกส์ ตลอดจนการเปิดโอกาสให้แสดงออกอย่างอิสระ ซึ่งจะทำให้ให้นักเรียนได้รับการส่งเสริมสนับสนุนให้คิดริเริ่มสร้างสรรค์ ดัดแปลง จินตนาการ มีสุนทรียภาพ และเห็นคุณค่าของศิลปวัฒนธรรมไทยสากล จากปัญหาดังกล่าว ผู้วิจัยจึงเห็นความสำคัญที่ศึกษาเรื่องการพัฒนากระบวนการเรียนการสอนแบบซินเนคติกส์วิชาทัศนศิลป์ที่ส่งเสริมนวัตกรรมและกระบวนการคิดสร้างสรรค์ในการสร้างผลงานศิลปะของนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนวัดสมหวัง จังหวัดสุราษฎร์ธานี เพื่อการเรียนการสอนมีประสิทธิภาพมากขึ้น และสามารถส่งเสริมให้ผู้เรียนมีความคิดแบบสร้างสรรค์ มีทักษะในการเรียนศิลปะ มีทักษะในการแก้ปัญหา ปลูกฝังทักษะในการศึกษาหาความรู้ด้วยตนเองการแลกเปลี่ยนความคิดเห็น รวมทั้งสร้างนวัตกรรมจัดการเรียนรู้และสื่ออุปกรณ์การเรียนที่เอื้อต่อการเรียนรู้ได้อย่างเหมาะสม

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพปัญหาและความต้องการในการจัดการเรียนการสอนวิชาทัศนศิลป์ของนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนวัดสมหวัง จังหวัดสุราษฎร์ธานี
2. เพื่อพัฒนาแผนการจัดการกิจกรรมการเรียนการสอนแบบซินเนคติกส์วิชาทัศนศิลป์ที่ส่งเสริมนวัตกรรมและกระบวนการคิดสร้างสรรค์ในการสร้างผลงานศิลปะของนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนวัดสมหวัง จังหวัดสุราษฎร์ธานี
3. เพื่อพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนการสอนแบบซินเนคติกส์วิชาทัศนศิลป์ที่ส่งเสริมนวัตกรรมและกระบวนการคิดสร้างสรรค์ในการสร้างผลงานศิลปะของนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนวัดสมหวัง จังหวัดสุราษฎร์ธานี

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ใช้วิธีการวิจัยเชิงปริมาณ โดยใช้เครื่องมือเป็นแบบสอบถาม โดยผู้วิจัยได้กำหนดขอบเขตการวิจัยในแต่ละขั้นตอนของการวิจัย ดังต่อไปนี้

1. ด้านขอบเขต

1.1 ประชากร (Population) คือ นักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนวัดสมหวัง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุราษฎร์ธานีเขต 1 ที่กำลังศึกษาในภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2565 ประกอบด้วย ป.4/1 จำนวน 33 คน และ ป.4/2 จำนวน 34 คน จำนวนทั้งหมด 67 คน (โรงเรียนวัดสมหวัง, 2565)

1.2 กลุ่มตัวอย่าง (Sample) คือ นักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนวัดสมหวัง สังกัดสมหวัง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุราษฎร์ธานีเขต 1 ที่กำลังศึกษาในภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2565 จำนวน 67 คน ซึ่งได้มาจากการสุ่มแบบเจาะจง (Purposive Sampling) จากจำนวน 67 คน

แล้วแบ่งกลุ่มตัวอย่างออกเป็น 2 กลุ่ม คือ กลุ่มที่ 1 ห้อง ป.4/1 จำนวน 33 คน และ ป.4/2 จำนวน 34 คน โดยใช้วิธีการเปรียบเทียบความสามารถที่มีความเท่าเทียมกัน (Comparable) จากนั้นสุ่มกลุ่มนักเรียนจากนักเรียนทั้งสองกลุ่ม เพื่อกำหนดเป็นกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม

1.3 ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key informant) คือ บุคคลที่มีความเกี่ยวข้องโดยตรงและมีบทบาทต่อการจัดการเรียนการสอน โดยเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง (Purposive Sampling) สุ่มกลุ่ม แบ่งออกเป็น 3 กลุ่ม ได้แก่ 1) ผู้บริหาร 2) ครูผู้สอนวิชาทัศนศิลป์ และ 3) นักวิชาการที่เกี่ยวข้อง จำนวนทั้งหมด 12 คน โดยมีเกณฑ์การคัดเลือก คือ บุคคลที่มีความรู้ ความสามารถ ความเชี่ยวชาญเกี่ยวกับการศึกษา ไม่ต่ำกว่า 5 ปี

1.4 ด้านเนื้อหา ได้แก่ แนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการจัดการเรียนรู้วิชาทัศนศิลป์ รูปแบบการเรียนการสอนแบบซินเนคติกส์ การสร้างนวัตกรรม กระบวนการคิดสร้างสรรค์ ทักษะที่จำเป็นในศตวรรษที่ 21 แผนการจัดการเรียนรู้ ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน และหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551

2. ด้านเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ เป็นแบบสอบถามโดยมีผู้เชี่ยวชาญด้านศิลปะ ด้านการศึกษา และด้านวิจัย ซึ่งได้ทำการตรวจสอบความถูกต้องและครอบคลุมเนื้อหาของเครื่องมือ จำนวน 5 ท่าน แล้วนำไปหาค่าความเที่ยงตรงโดยการหาค่าดัชนีความสอดคล้อง IOC ได้เท่ากับ 0.50 – 1.00 (บุญชม ศรีสะอาด, 2556) นำไปทดลองใช้กับกลุ่มอื่นที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 30 คน เพื่อหาค่าความเชื่อมั่นสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค (Cronbach, L. J., 1990) ได้ค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.85 ถือได้ว่าผ่านเกณฑ์และจัดทำแบบสอบถามฉบับสมบูรณ์ในแบบสอบถามมี 3 ตอน คือ ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม (Checklists) ตอนที่ 2 สภาพปัญหาและความต้องการในการจัดการเรียนการสอนวิชาทัศนศิลป์ มีลักษณะเป็นมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ (Likert, R., 1967) โดยแบ่งช่วงของคะแนน ได้แก่ 1 หมายถึง น้อยที่สุด 2 หมายถึง น้อย 3 หมายถึง ปานกลาง 4 หมายถึง มาก และ 5 หมายถึง มากที่สุด และตอนที่ 3 พัฒนาแผนการจัดการจัดการเรียนการสอนแบบซินเนคติกส์วิชาทัศนศิลป์ เพื่อหาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน

3. ด้านการเก็บข้อมูลการวิจัย เก็บรวบรวมข้อมูลด้วยตนเอง โดยแบ่งออกเป็น 4 ระยะ ได้แก่ ระยะที่ 1 คือ ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบ (Checklists) ระยะที่ 2 คือ ประเมินสภาพปัญหาและความต้องการในการจัดการเรียนการสอนวิชาทัศนศิลป์ ระยะที่ 3 คือ ทดสอบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน (Rating Scale) และระยะที่ 4 คือ พัฒนารูปแบบการจัดการเรียนการสอนแบบซินเนคติกส์วิชาทัศนศิลป์ที่ส่งเสริมนวัตกรรมและกระบวนการคิดสร้างสรรค์ในการสร้างผลงานศิลปะ (Focus Group)

4. ด้านการวิเคราะห์ข้อมูลการวิจัย คือ ใช้สถิติพรรณนา ได้แก่ ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน t - test และค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน

ผลการวิจัย

1. ศึกษาสภาพปัญหาและความต้องการในการจัดการเรียนการสอนวิชาทัศนศิลป์ของนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนวัดสมหวัง จังหวัดสุราษฎร์ธานี พบว่า ศึกษาข้อมูลพื้นฐาน ผู้ตอบแบบสอบถามเป็นเพศชาย จำนวน 23 คน คิดเป็นร้อยละ 34.80 เพศหญิง จำนวน 43 คน คิดเป็นร้อยละ 62.20 เรียนระดับชั้น ป. 4/1 จำนวน 33 คน คิดเป็นร้อยละ 50 ชั้นป.4/2 จำนวน 33 คน คิดเป็นร้อยละ 50 มีอายุ 9 ปี จำนวน 11 คน คิดเป็นร้อยละ 16.70 อายุ 10 ปี จำนวน 55 คน คิดเป็นร้อยละ 83.30 มีเกรดเฉลี่ย 2.00 - 2.99 จำนวน 36 คน คิดเป็นร้อยละ 54.55 เกรดเฉลี่ย 3.00 - 4.00 จำนวน 30 คน คิดเป็นร้อยละ 45.45 มีความชอบ/สนใจในวิชาทัศนศิลป์ จำนวน 42 คน คิดเป็นร้อยละ 63.60 และไม่มีความชอบ/สนใจในวิชาทัศนศิลป์ จำนวน 24 คน คิดเป็นร้อยละ 36.40

1.1 สภาพปัญหาในการจัดการเรียนการสอนวิชาทัศนศิลป์ของนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 สภาพปัญหาในการจัดการเรียนการสอนวิชาทัศนศิลป์ของนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 4

สภาพปัญหาในการจัดการเรียนการสอน	ระดับการปฏิบัติ			
	\bar{X}	S.D.	แปลผล	อันดับที่
1. ด้านการออกแบบการเรียนรู้	3.45	0.55	มาก	1
2. ด้านการจัดการเรียนรู้	3.25	0.59	ปานกลาง	2
2.1 การจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ	3.46	0.58	มาก	-
2.2 การเสริมสร้างคุณธรรม จริยธรรมและคุณลักษณะอันพึงประสงค์	3.05	0.59	ปานกลาง	-
3. ด้านการใช้สื่อ นวัตกรรม และเทคโนโลยี	3.09	0.50	ปานกลาง	4
4. ด้านการจัดสภาพแวดล้อมและแหล่งการเรียนรู้	3.12	0.60	ปานกลาง	3
5. ด้านการวัดและประเมินผลการเรียนรู้	3.12	0.58	ปานกลาง	3
รวม	3.21	0.56	ปานกลาง	

จากตารางที่ 1 พบว่า สภาพปัญหาในการจัดการเรียนการสอนวิชาทัศนศิลป์ ในภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 3.21$, S.D. = 0.56)

1.1.1 ด้านการออกแบบการเรียนรู้ ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.45$, S.D. = 0.55) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด คือ ครูกำหนดสื่อการเรียนการสอนที่มีคุณภาพเหมาะสมกับรายวิชาและระดับของผู้เรียน อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.65$, S.D. = 0.73)

1.1.2. ด้านการจัดการเรียนรู้ ในภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 3.25$, S.D. = 0.59) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า การจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.46$, S.D. = 0.58) มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด คือ มีครูจัดกิจกรรมให้ผู้เรียนลงมือปฏิบัติจริง อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.65$, S.D. = 0.73) และการเสริมสร้างคุณธรรม จริยธรรมและคุณลักษณะอันพึงประสงค์ ภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.05$, S.D. = 0.59) มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด คือ ครูปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างที่ดีทั้งด้านรู้ความสามารถคุณธรรม จริยธรรม และคุณลักษณะอันพึงประสงค์ อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.42$, S.D. = 0.52)

1.1.3. ด้านการจัดสภาพแวดล้อมและแหล่งการเรียนรู้ ในภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 3.12$, S.D. = 0.60) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด คือ ครูจัดสิ่งอำนวยความสะดวกในห้องเรียนให้พร้อมใช้และปลอดภัยอยู่เสมอ อยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 3.24$, S.D. = 0.52)

1.1.4. ด้านการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ ในภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 3.12$, S.D. = 0.58) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด คือ ครูใช้เครื่องมือ วิธีการประเมินผลอย่างหลากหลาย อยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 3.20$, S.D. = 0.53)

1.1.5. ด้านการใช้สื่อ นวัตกรรม และเทคโนโลยี ในภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 3.09$, S.D. = 0.50) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด คือ ครูใช้สื่อ นวัตกรรม และเทคโนโลยีเพื่อจัดการเรียนรู้ อยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 3.18$, S.D. = 0.49)

1.2 ความต้องการในการจัดการเรียนการสอนวิชาทัศนศิลป์ของนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ดังตารางที่ 2

ตารางที่ 2 การเปรียบเทียบความต้องการในการจัดการเรียนการสอนวิชาทัศนศิลป์

สภาพการจัดการเรียนการสอน	สภาพความเป็นจริง		สภาพความต้องการ		t	P
	\bar{X}	S.D.	\bar{X}	S.D.		
1. ด้านการออกแบบการเรียนรู้	3.03	0.54	4.12	0.51	2.90	0.61
2. ด้านการจัดการเรียนรู้	3.14	0.51	4.06	0.55	3.18	0.95
3. ด้านการใช้สื่อ นวัตกรรม และเทคโนโลยี	3.13	0.58	3.98	0.51	2.35	0.74
4. ด้านการจัดสภาพแวดล้อมและแหล่งเรียนรู้	3.16	0.53	4.21	0.38	2.47	0.36
5. ด้านการวัดและประเมินผลการเรียนรู้	3.37	0.52	4.34	0.45	2.44	0.69
รวม	3.20	0.53	4.14	0.48	2.35	0.62

จากตารางที่ 2 การเปรียบเทียบความต้องการในการจัดการเรียนการสอนวิชาทัศนศิลป์ พบว่า สภาพความเป็นจริง ในภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 3.20$, S.D. = 0.53) และสภาพความต้องการ อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.14$, S.D. = 0.48)

1.2.1. ด้านการออกแบบการเรียนรู้ สภาพความเป็นจริง อยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 3.03$, S.D. = 0.54) และสภาพความต้องการ อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.12$, S.D. = 0.51) ค่าทดสอบ t = 2.90

1.2.2. ด้านการจัดการเรียนรู้ สภาพความเป็นจริง อยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 3.14$, S.D. = 0.51) และสภาพความต้องการ อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.06$, S.D. = 0.55) ค่าทดสอบ t = 3.18

1.2.3. ด้านการใช้สื่อ นวัตกรรม และเทคโนโลยี สภาพความเป็นจริง อยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 3.13$, S.D. = 0.58) และสภาพความต้องการ อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.98$, S.D. = 0.51) ค่าทดสอบ t = 2.35

1.2.4. ด้านการจัดสภาพแวดล้อมและแหล่งการเรียนรู้ สภาพความเป็นจริง อยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 3.16$, S.D. = 0.53) และสภาพความต้องการ อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.21$, S.D. = 0.38) ค่าทดสอบ t = 2.47

1.2.5. ด้านการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ สภาพความเป็นจริง อยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 3.37$, S.D. = 0.52) และสภาพความต้องการ อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.34$, S.D. = 0.45) ค่าทดสอบ t = 2.44

2. การพัฒนาแผนการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนแบบซินเนคติกส์วิชาทัศนศิลป์ที่ส่งเสริมนวัตกรรมและกระบวนการคิดสร้างสรรค์ในการสร้างผลงานศิลปะของนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนวัดสมหวัง จังหวัดสุราษฎร์ธานี

2.1 การเปรียบเทียบคะแนนวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน

ตารางที่ 3 การเปรียบเทียบคะแนนวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน

การทดสอบ	กลุ่ม	N	\bar{X}	S.D.	t	Sig.
ก่อนเรียน	ทดลอง	33	4.00	1.04	1.437	0.000
	ควบคุม	33	4.00	0.99		
หลังเรียน	ทดลอง	33	7.00	1.03	-11.373	0.000
	ควบคุม	33	4.00	1.30		

*มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

จากตารางที่ 3 ผลการเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ระหว่างกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม พบว่า คะแนนวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนจากการทำแบบทดสอบ กลุ่มทดลองมีค่าเฉลี่ยก่อนเรียน ($\bar{X} = 4.00$, S.D. = 1.04) และกลุ่มควบคุม มีค่าเฉลี่ยก่อนเรียน ($\bar{X} = 4.00$, S.D. = 0.99) ค่าทดสอบ $t = 1.437$ มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 และกลุ่มทดลอง มีค่าเฉลี่ยหลังเรียน ($\bar{X} = 7.00$, S.D. = 1.03) และกลุ่มควบคุม มีค่าเฉลี่ยหลังเรียน ($\bar{X} = 4.00$, S.D. = 1.30) ค่าทดสอบ $t = - 11.373$ มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ผลปรากฏว่า ผลสัมฤทธิ์จากการพัฒนาแผนการจัดการจัดการเรียนการสอนแบบซินเนคติกส์วิชาทัศนศิลป์สูงกว่ากลุ่มควบคุมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

2.2 การเปรียบเทียบทักษะปฏิบัติการคิดสร้างสรรค์ในการสร้างผลงานศิลปะ

ตารางที่ 4 การเปรียบเทียบทักษะปฏิบัติการคิดสร้างสรรค์ในการสร้างผลงานศิลปะ

การทดสอบ	กลุ่ม	N	\bar{X}	S.D.	t	Sig.
ก่อนเรียน	ทดลอง	33	5.00	0.81	- 2.252	0.000
	ควบคุม	33	4.00	0.66		
หลังเรียน	ทดลอง	33	8.09	1.19	- 15.108	0.000
	ควบคุม	33	4.73	0.90		

*มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

จากตารางที่ 4 ผลการเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ระหว่างกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม พบว่า ทักษะปฏิบัติการคิดสร้างสรรค์ในการสร้างผลงานศิลปะ กลุ่มทดลองมีค่าเฉลี่ยก่อนเรียน ($\bar{X} = 5.00$, S.D. = 0.81) และกลุ่มควบคุม มีค่าเฉลี่ยก่อนเรียน ($\bar{X} = 4.00$, S.D. = 0.66) ค่าทดสอบ $t = - 2.252$ มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 และกลุ่มทดลอง มีค่าเฉลี่ยหลังเรียน ($\bar{X} = 8.09$, S.D. = 1.19) และกลุ่มควบคุม มีค่าเฉลี่ยหลังเรียน ($\bar{X} = 4.73$, S.D. = 0.90) ค่าทดสอบ $t = - 15.108$ มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ผลปรากฏว่า ทักษะปฏิบัติการคิดสร้างสรรค์ในการสร้างผลงานศิลปะจากการพัฒนาแผนการจัดการจัดการเรียนการสอนแบบซินเนคติกส์วิชาทัศนศิลป์สูงกว่ากลุ่มควบคุมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

3. การพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนการสอนแบบซินเนคติกส์วิชาทัศนศิลป์ที่ส่งเสริมนวัตกรรมและกระบวนการคิดสร้างสรรค์ในการสร้างผลงานศิลปะของนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนวัดสมหวัง จังหวัดสุราษฎร์ธานี พบว่า จากการสนทนากลุ่มสามารถสรุปได้ ดังนี้

3.1 ด้านการออกแบบการเรียนรู้ ควรวิเคราะห์หลักสูตรและกำหนดบทเรียน การวางแผนกิจกรรมการจัดการเรียนรู้ และการสร้างตัวแทนความรู้ สามารถช่วยให้นักเรียนอ่านสื่อต่าง ๆ ได้อย่างมีวิจรรย์ญาณมากขึ้น นักเรียนมีมุมมองในการแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับเนื้อหาในสื่อต่าง ๆ หลากหลาย

3.2 ด้านการจัดการเรียนการสอน นำกระบวนการเรียนการสอน มี 4 ขั้นตอน ได้แก่ 1) การร่วมกันค้นหาปัญหา 2) การร่วมกันค้นหาแนวคิด 3) การร่วมกันสร้างนวัตกรรม และ 4) การร่วมกันสร้างการยอมรับ โดยบูรณาการรูปแบบการจัดการเรียนการสอนแบบซินเนคติกส์เพื่อเชื่อมโยงความรู้ และการถ่ายโยงการเรียนรู้ออกไปนอกห้องเรียนในขั้นตอนต่าง ๆ ช่วยให้เกิดการเรียนรู้ที่เร็วขึ้น

3.3 ด้านการพัฒนากระบวนการเรียนรู้ การพัฒนากระบวนการเรียนรู้แบบร่วมมือด้วยเทคนิค LT (Learning Together) เป็นการเรียนแบบร่วมมือ ซึ่งทุกคนมีบทบาทและหน้าที่ร่วมกันเพื่อช่วยให้กลุ่มประสบความสำเร็จโดยสมาชิกในกลุ่มต้องช่วยเหลือซึ่งกันและกัน มีการแลกเปลี่ยนความคิดเห็น มีการช่วยเหลือพึ่งพาซึ่งกันและกัน และลงมือปฏิบัติกิจกรรมได้อย่างมีประสิทธิภาพ

3.4 ด้านการใช้สื่อ นวัตกรรม และเทคโนโลยี ในการเรียนการสอนควรพัฒนาพัฒนาเครื่องมือที่ใช้ในการจัดการเรียนรู้ คือ การสร้างสื่อหรือกิจกรรมการเรียนรู้ ตามที่ได้ออกแบบไว้ และการผลิตและพัฒนาสื่อ

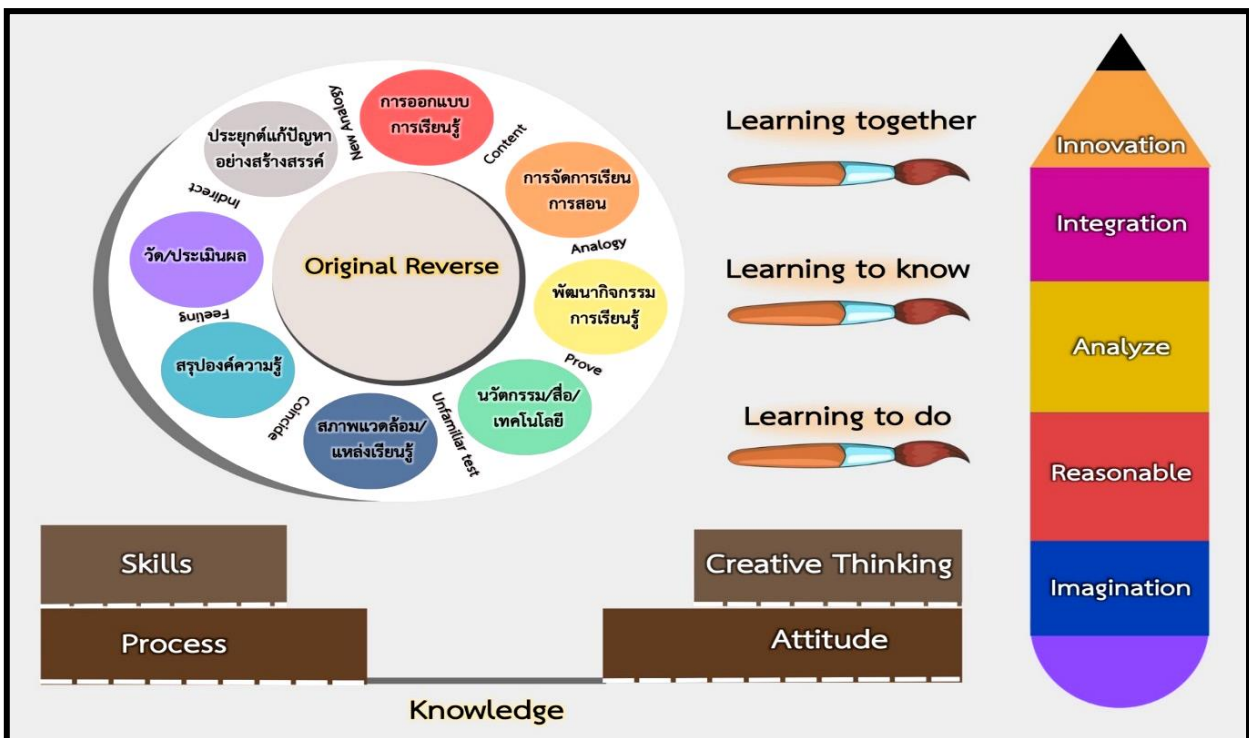
การเรียนรู้ให้สอดคล้องผลการเรียนรู้รายป/รายภาค มี 2 ลักษณะ คือ 1) การผลิต/จัดทำสื่อการเรียนรู้ชิ้นใหม่ และ 2) การจัดแปลง/ปรับปรุงสื่อการเรียนรู้ที่จัดทำ/สร้างไว้แล้ว โดยใช้เกณฑ์การเลือกสื่อการเรียนการสอน เพื่อนำมาใช้ให้เหมาะสมกับจุดมุ่งหมาย เนื้อหาวิชา และสถานการณ์

3.5 ด้านการจัดสภาพแวดล้อมและแหล่งการเรียนรู้ การเสริมสร้างบรรยากาศในการเรียน สภาพแวดล้อมการเรียนรู้ที่ดีจะทำให้บรรยากาศในการเรียนเอื้อต่อการเรียนการสอนให้ดำเนินไปอย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผลมากที่สุด

3.6 ด้านสรุปองค์ความรู้ การจัดการเรียนรู้แบบสร้างองค์ความรู้เป็นการให้ความสำคัญของกระบวนการเรียนรู้ของผู้เรียน โดยใช้ความรู้เดิมของผู้สอนเปิดโอกาสให้ผู้เรียนเป็นผู้แสดงความรู้และสร้างความรู้ด้วยตนเอง การกระตุ้นให้ผู้เรียนฝึกสังเกตสิ่งที่ตนอยากเรียนรู้แล้วค้นคว้า ผนวกกับความรู้ใหม่จนสร้างสรรค์เกิดเป็นองค์ความรู้และประสบการณ์ใหม่ ๆ มาลงมือฝึกปฏิบัติ ฝึกคิดอย่างสร้างสรรค์

3.7 ด้านการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ เป็นการนำข้อมูลความรู้ที่ได้มานำเสนอเป็นผลงาน โดยเปิดโอกาสให้นำเสนอมุมมอง หรือแนวทางในการปัญหาใหม่ ๆ ที่แตกต่างจากเดิม และนักเรียนมีโอกาสประเมินผลงานของกลุ่มตนเองและกลุ่มเพื่อน ทั้งเป็นการประเมินกระบวนการทำงาน ประเมินความรู้ข้อมูลที่ได้มา มี 3 ลักษณะ คือ การประเมินรายบุคคล กลุ่มย่อย และภาคสนาม

3.8 ด้านประยุกต์ใช้แก้ปัญหาชีวิตจริงอย่างสร้างสรรค์ เป็นการนำองค์ความรู้ถึงขั้นตอนการแก้ปัญหาที่ถูกต้องมาประยุกต์ใช้ในการแก้ปัญหาสถานการณ์ใหม่ หรือปัญหาที่มีลักษณะเดียวกันให้เหมาะสมกับสถานการณ์การนำไปใช้โดยผู้สอนจัดกิจกรรมเพื่อให้ผู้เรียนได้นำความรู้ที่ได้รับมาประยุกต์ใช้ในการแก้ปัญหาที่มีความคล้ายคลึงหรือแปลกใหม่เพื่อเป็นการวัดประเมินผลการเรียนรู้ ดังภาพที่ 1

ภาพที่ 1 การพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนการสอนแบบซินเนคติกส์วิชาทัศนศิลป์ที่ส่งเสริมนวัตกรรมและกระบวนการคิดสร้างสรรค์ในการสร้างผลงานศิลปะ

อภิปรายผล

จากการศึกษาอภิปรายผลได้ ดังนี้

1. จากการศึกษาสภาพปัญหาและความต้องการในการจัดการเรียนการสอนวิชาทัศนศิลป์ของนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนวัดสมหวัง จังหวัดสุราษฎร์ธานี ได้แก่ 1) สภาพปัญหาในการจัดการเรียนการสอน ภาพรวมอยู่ระดับมาก ($\bar{X} = 3.21$, S.D. = 0.56) ได้แก่ 1) ออกแบบเรียนรู้ 2) จัดการเรียนรู้ 3) สื่อ นวัตกรรม เทคโนโลยี 4) สภาพแวดล้อม/แหล่งเรียนรู้ ($\bar{X} = 3.12$, S.D. = 0.60) และ 5) วัดและประเมินผล โดยมีค่าเฉลี่ยมากที่สุด คือ ด้านการออกแบบการเรียนรู้ ภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.45$, S.D. = 0.55) เนื่องจากการวางแผนกิจกรรมการจัดการเรียนรู้ทำให้เข้าใจเนื้อเรื่องในการอ่านสื่อ ต่าง ๆ มากขึ้น มีมองได้กว้างและลึกขึ้น และรู้จักให้เหตุผลเกี่ยวกับการสร้างผลงานศิลปะจะช่วยให้ผลงานออกมาดี ในด้านความต้องการอยู่ในระดับมากด้านการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ ($\bar{X} = 4.34$, S.D. = 0.45) ค่าทดสอบ $t = 2.44$ เนื่องจากการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ทำให้เปิดโอกาสให้นำเสนอมุมมอง หรือแนวทางในการปัญหาใหม่ ๆ ที่แตกต่างจากเดิม มีกระบวนการคิดอย่างสร้างสรรค์ และประยุกต์ใช้แก้ปัญหาชีวิตจริงอย่างสร้างสรรค์ ดังที่ อารีรัตน์ แสนคำ และสิทธิญา ศรีจันทร์แก้ว ได้กล่าวถึง สภาพปัญหาและความต้องการของนักเรียนที่มีต่อการเรียนงานประดิษฐ์ในยุคชีวิตวิถีใหม่ ผลการวิจัยพบว่า 1) สภาพปัญหาของนักเรียนที่มีต่อการเรียนงานประดิษฐ์ในยุคชีวิตวิถีใหม่ อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.87$) ปัญหาที่พบมาก ได้แก่ รูปแบบการใช้สื่อการสอนงานประดิษฐ์ความสามารถในการใช้สื่อเทคโนโลยีในการสอน และบรรยากาศในการเรียนการสอนออนไลน์ไม่เหมาะสมกับการเรียนภาคปฏิบัติ และ 2) ความต้องการของนักเรียนที่มีต่อการเรียนงานประดิษฐ์ในยุคชีวิตวิถีใหม่อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.14$) และความต้องการของนักเรียนใน 3 อันดับแรก ได้แก่ 1) ติดตามงานที่มอบหมายอย่างสม่ำเสมอ 2) ประยุกต์บทเรียนให้สอดคล้องกับชีวิตวิถีใหม่ และ 3) การอธิบาย ชี้แจง และการสาธิตในรายละเอียดอย่างชัดเจน เนื่องจากการจัดการเรียนการสอนแบบออนไลน์นักเรียนขาดทักษะการปฏิบัติงาน เพราะนักเรียนไม่สามารถเห็นตัวอย่างความลำบากที่นักเรียนจะต้องจัดหาหรือเดินทางออกไปซื้อเพราะการแพร่ระบาดของเชื้อไวรัส ทำให้นักเรียนไม่สามารถออกจากบ้านไปได้ จึงขาดอุปกรณ์ที่ใช้ในงานประดิษฐ์หรือหาอุปกรณ์ที่ต้องการได้ยาก นอกจากนั้น การใช้สื่อของครูยังไม่หลากหลายหรือไม่เหมาะสมกับงานประดิษฐ์ เนื่องจากเป็นทักษะปฏิบัติ การใช้ภาพเลื่อนเพียงอย่างเดียว ยังไม่เหมาะสมในการสอนแบบออนไลน์ผ่านแอปพลิเคชันซูม (อารีรัตน์ แสนคำ และสิทธิญา ศรีจันทร์แก้ว, 2565)

2. จากการพัฒนาแผนการจัดการจัดการกิจกรรมการเรียนการสอนแบบซินเนคติกส์วิชาทัศนศิลป์ที่ส่งเสริมนวัตกรรมและกระบวนการคิดสร้างสรรค์ในการสร้างผลงานศิลปะของนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนวัดสมหวัง จังหวัดสุราษฎร์ธานี ผลการเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ระหว่างกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม พบว่า คะแนนวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนจากการทำแบบทดสอบ กลุ่มทดลองมีค่าเฉลี่ยก่อนเรียน ($\bar{X} = 4.00$, S.D. = 1.04) และหลังเรียน ($\bar{X} = 7.00$, S.D. = 1.03) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 และทักษะปฏิบัติการคิดสร้างสรรค์ในการสร้างผลงานศิลปะ กลุ่มทดลองมีค่าเฉลี่ยก่อนเรียน ($\bar{X} = 5.00$, S.D. = 0.81) และหลังเรียน ($\bar{X} = 8.09$, S.D. = 1.19) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ผลปรากฏว่า ผลสัมฤทธิ์และทักษะปฏิบัติการคิดสร้างสรรค์ในการสร้างผลงานศิลปะเพิ่มขึ้น เนื่องจากพัฒนาแผนการจัดการจัดการกิจกรรมการเรียนการสอนแบบซินเนคติกส์ มุ่งเน้นให้นักเรียนปฏิบัติ ฝึกคิดอย่างสร้างสรรค์ ฝึกการเปรียบเทียบ และฝึกการตีความหมาย ได้อย่างมีประสิทธิภาพ ดังที่ ชนาพร คงชาติ ได้กล่าวถึงผลของ การจัดการเรียนรู้แบบซินเนคติกส์ร่วมกับการสอนเขียนแบบเน้นกระบวนการที่มีต่อความสามารถในการเขียนเชิงสร้างสรรค์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 พบว่า นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ที่เรียนโดยใช้การจัดการเรียนรู้แบบซินเนคติกส์ร่วมกับการสอนเขียนแบบเน้นกระบวนการมีความสามารถในการเขียนเชิงสร้างสรรค์หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 เนื่องจากการจัดการเรียนรู้

แบบซินเนคติกส์ร่วมกับการสอนเขียนแบบเน้นกระบวนการมีความสามารถในการเขียนเชิงสร้างสรรค์หลังเรียนสูงกว่านักเรียนที่เรียนโดยใช้การจัดการเรียนรู้แบบปกติอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 (ชนาพร คงชาติ, 2563)

3. จากการพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนการสอนแบบซินเนคติกส์วิชาทัศนศิลป์ที่ส่งเสริมนวัตกรรมและกระบวนการคิดสร้างสรรค์ในการสร้างผลงานศิลปะของนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนวัดสมหวัง จังหวัดสุราษฎร์ธานี ได้พัฒนารูปแบบการจัดการเรียนการสอนแบบซินเนคติกส์วิชาทัศนศิลป์ ได้แก่ 1) ด้านการออกแบบการเรียนรู้ วิเคราะห์หลักสูตรและกำหนดบทเรียน การวางแผนกิจกรรมการจัดการเรียนรู้ และการสร้างตัวแทนความรู้ 2) ด้านการจัดการเรียนการสอน นำกระบวนการเรียนการสอนบูรณาการรูปแบบการจัดการเรียนการสอนแบบซินเนคติกส์เพื่อเชื่อมโยงความรู้ และการถ่ายโยงการเรียนรู้ให้เกิดการเรียนรู้ที่เร็วขึ้น 3) ด้านการพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้ การพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้แบบร่วมมือด้วยเทคนิค LT (Learning Together) เป็นการเรียนแบบร่วมมือ เพื่อช่วยให้กลุ่มประสบผลสำเร็จโดยสมาชิกในกลุ่มต้องช่วยเหลือซึ่งกันและกัน 4) ด้านการใช้สื่อ นวัตกรรม และเทคโนโลยี การพัฒนาเครื่องมือที่ใช้ในการจัดการเรียนรู้ให้สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงของสังคมเทคโนโลยี เพื่อนำมาใช้ให้เหมาะสมกับจุดมุ่งหมาย เนื้อหาวิชา และสถานการณ์ 5) ด้านการจัดสภาพแวดล้อม และแหล่งการเรียนรู้ สภาพแวดล้อมการเรียนรู้ที่ดีจะทำให้บรรยากาศในการเรียนเอื้อต่อการเรียนการสอนให้ดำเนินไปอย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผลมากที่สุด 6) ด้านสรุปองค์ความรู้ โดยใช้ความรู้เดิมของผู้สอนเปิดโอกาสให้ผู้เรียนเป็นผู้แสดงความรู้และสร้างความรู้ด้วยตนเองที่เชื่อมโยงกับความรู้เดิม ผวนกับความรู้ใหม่จนสร้างสรรค์เกิดเป็นองค์ความรู้และประสบการณ์ใหม่ ๆ มาลงมือฝึกปฏิบัติ 7) ด้านการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ เป็นการเปิดโอกาสให้นำเสนอมุมมอง หรือแนวทางในการปัญหาใหม่ ๆ ที่แตกต่างจากเดิม และการประเมินกระบวนการทำงาน และ 8) ด้านประยุกต์ใช้แก้ปัญหาชีวิตจริงอย่างสร้างสรรค์ เป็นการนำองค์ความรู้ถึงขั้นตอนการแก้ปัญหาที่ถูกต้องมาประยุกต์ใช้ในการแก้ปัญหาสถานการณ์ใหม่ หรือปัญหาที่มีลักษณะเดียวกันให้เหมาะสมกับสถานการณ์ ดังที่ อติยศ สรรคบุรณรัรักษ์ และธนาเทพ พรหมสุข ได้กล่าวถึงรูปแบบการสอนแบบซินเนคติกส์ที่ส่งเสริมนวัตกรรมและกระบวนการคิดสร้างสรรค์ ทักษะที่จำเป็นในศตวรรษที่ 21 ที่ว่ารูปแบบการเรียนการสอนกระบวนการคิดสร้างสรรค์หรือซินเนคติกส์ (Synectics) เน้นให้ผู้เรียนฝึกใช้กระบวนการคิดแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์และลงมือปฏิบัติจริง โดยเป็นการนำกระบวนการทางสติปัญญา เช่น กระบวนการสืบสอบแสวงหาความรู้หรือกระบวนการคิดต่าง ๆ อาทิ การคิดวิเคราะห์ การอุปนัย การนิรนัย การใช้เหตุผล การสืบสอบ การคิดริเริ่มสร้างสรรค์ และการคิดอย่างมีวิจารณญาณ หรืออาจเป็นกระบวนการทางสังคม เช่น กระบวนการทำงานร่วมกัน เนื่องจากถือได้ว่าเป็นเครื่องมือสำคัญในการดำรงชีวิต รูปแบบนี้มุ่งพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ของผู้เรียน ช่วยให้ผู้เรียนเกิดแนวคิดที่ใหม่แตกต่างไปจากเดิม และสามารถนำความคิดใหม่นั้นไปใช้ให้เป็นประโยชน์ได้ เพื่อส่งเสริมนวัตกรรมและความคิดสร้างสรรค์ของผู้เรียนอันเป็นทักษะที่จำเป็นในศตวรรษที่ 21 ได้อีกวิธีการหนึ่ง (อติยศ สรรคบุรณรัรักษ์ และธนาเทพ พรหมสุข, 2560)

สรุป/ข้อเสนอแนะ

สภาพปัญหาในการจัดการเรียนการสอน ภาพรวมอยู่ระดับปานกลาง ($\bar{X} = 3.21$, S.D. = 0.56) ได้แก่ 1) ออกแบบเรียนรู้ 2) จัดการเรียนรู้อื่น 3) สื่อ นวัตกรรม และเทคโนโลยี 4) สภาพแวดล้อมและแหล่งเรียนรู้ และ 5) วัดและประเมินผล และการจัดการเรียนการสอนในสภาพจริง ภาพรวมอยู่ระดับปานกลาง ($\bar{X} = 3.20$, S.D. = 0.53) สภาพต้องการ ระดับมาก ($\bar{X} = 4.14$, S.D. = 0.48) 2) พัฒนาแผนการจัดการกิจกรรมการเรียน คะแนนผลสัมฤทธิ์ ($\bar{X} = 4.00$, S.D. = 1.04), ($\bar{X} = 7.00$, S.D. = 1.03) และมีการปฏิบัติสร้างสรรค์ ($\bar{X} = 5.00$, S.D. = 0.81), ($\bar{X} = 8.09$, S.D. = 1.19) หลังเรียนมีคะแนนสูงกว่าก่อนเรียน ค่า $t = 1.437$ มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 และ 3) พัฒนารูปแบบการสอนแบบซินเนคติกส์ ได้แก่ 1) ออกแบบเรียนรู้ 2) จัดการเรียนสอน 3) พัฒนากิจกรรม

4) สื่อ นวัตกรรม และเทคโนโลยี 5) สภาพแวดล้อมและแหล่งเรียนรู้ 6) สรุปลองค์ความรู้ 7) วัดและประเมินผล และ 8) ประยุกต์แก้ปัญหาชีวิตสร้างสรรค์ ข้อเสนอแนะเพื่อการนำไปใช้ คือ ผู้สอนควรให้ข้อมูลกระตุ้นการเรียนรู้ (feed - up) และให้ข้อมูลย้อนกลับ (feedback) และให้ข้อมูลเพื่อการเรียนรู้ต่อยอด (feed - forward) โดยใช้คำถามกระตุ้นการรู้คิด มุ่งเน้นการชี้แนะแนวทางและวิธีการเรียนรู้ที่เหมาะสมกับผู้เรียนรายบุคคลเพิ่มแรงบันดาลใจให้กำลังใจและ เสริมพลัง (empower) อย่างต่อเนื่องกระตุ้นให้ผู้เรียนวินิจฉัยตนเอง เพื่อให้สามารถแก้ปัญหาได้อย่างสร้างสรรค์ได้ ข้อเสนอแนะเชิงปฏิบัติ คือ ผู้สอนควรศึกษาถึงความเหมาะสมของขั้นตอนและแนวทางในการเลือกกิจกรรมเพิ่มเติม เพื่อให้สามารถกำหนดขั้นตอนและเลือกกิจกรรมได้เหมาะสมกับผู้เรียน และข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยครั้งต่อไป คือ ควรมีการศึกษาเกี่ยวกับนวัตกรรมทางศิลปะเพื่อให้เห็นถึงพัฒนาการและทักษะด้านคิดอย่างสร้างสรรค์มากขึ้น

เอกสารอ้างอิง

- กรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ. (2543). เอกสารชุดเทคนิคการจัดกระบวนการเรียนรู้ที่ผู้เรียนสำคัญที่สุดการเรียนรู้เพื่อพัฒนากระบวนการคิด. กรุงเทพมหานคร: กระทรวงศึกษาธิการ.
- กระทรวงศึกษาธิการ. (2553). หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551. (พิมพ์ครั้งที่ 3). กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย จำกัด.
- คณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2541). การเรียนรู้ชุมชนทรัพยากรในตัวตน โดยคณะกรรมการการศึกษานานาชาติว่าด้วยการศึกษาในศตวรรษที่ 21. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว.
- ชนาพร คงชาติ. (2563). ผลของการจัดการเรียนรู้แบบซินเนคติกส์ร่วมกับการสอนเขียนแบบเน้นกระบวนการที่มีต่อความสามารถในการเขียนเชิงสร้างสรรค์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3. ใน วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน. มหาวิทยาลัยราชภัฏ วไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์.
- ชูลีรัตน์ ประกิจ. (2558). การพัฒนาบทเรียนบนเว็บตามกระบวนการสอนแบบซินเนคติกส์ร่วมกับเทคนิคการเรียนรู้แบบเพื่อคู่คิดที่ส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ วิชาการสร้างงานแอนิเมชันชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2. ใน วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาคอมพิวเตอร์ศึกษา. มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม.
- บุญชม ศรีสะอาด. (2556). วิธีการทางสถิติสำหรับการวิจัย เล่ม 2. กรุงเทพมหานคร: สุวีริยาการพิมพ์.
- โรงเรียนวัดสมหวัง. (2565). ข้อมูลนักเรียนโรงเรียนวัดสมหวัง. สุราษฎร์ธานี: ฝ่ายวิชาการ โรงเรียนวัดสมหวัง.
- อดิยศ สรรคบุราณรักษ์ และธนาเทพ พรหมสุข. (2560). ซินเนคติกส์: รูปแบบการสอนที่ส่งเสริมนวัตกรรมและกระบวนการคิดสร้างสรรค์ทักษะที่จำเป็นในศตวรรษที่ 21. *Veridian E - Journal, Silpakorn University*, 10(3), 2555 - 2566.
- อารีรัตน์ แสนคำ และสิทธิญา ศรีจันทร์แก้ว. (2565). การศึกษาสภาพปัญหาและความต้องการของนักเรียนที่มีต่อการเรียนงานประดิษฐ์ในยุคชีวิตวิถีใหม่. *วารสารศิลปการศึกษาศาสตร์วิจัย*, 14(1), 454 - 465.
- Cronbach, L. J. (1990). *Essentials of psychological testing*. (5th ed.). New York: Harper Collins.
- Gordon, W JJ. (1961). *Synectics: The Development of Creative Capacity*. New York: Harper&Row.
- Likert, R. (1967). "The Method of Constructing and Attitude Scale". In *Reading in Fishbein, M (Ed.), Attitude Theory and Measurement*. New York: Wiley & Son.
- Torrance, E. P. (1962). *Guiding creative talent*. NJ: Prentice - Hall.

รูปแบบการใช้สื่อโซเชียลมีเดียที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจ เลือกสถานที่ท่องเที่ยวในประเทศไทย*

FORM OF PRESENTATION USING SOCIAL MEDIA INFLUENCES AFFECTING THE DECISION THE ATTRACTIONS IN THAILAND

ปรัชญาวีร์ มีเสม ไกรสีหนาท* และชินนโสณ วิสิฐนิติกิจา

Prayawee Meesem Kraiseehanart and Chinnaso Visitnitikitja

คณะบริหารธุรกิจมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยเกษมบัณฑิต กรุงเทพมหานคร ประเทศไทย

Master of Business Administration, Kasem Bundit University, Bangkok, Thailand

*Corresponding author E-mail: lookpattylover@gmail.com

บทคัดย่อ

บทความนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษา 1) การใช้สื่อโซเชียลมีเดียต่อการตัดสินใจเลือกสถานที่ท่องเที่ยวในประเทศไทย 2) เพื่อเปรียบเทียบการตัดสินใจท่องเที่ยวโดยใช้รูปแบบการนำเสนอข้อมูลแหล่งท่องเที่ยวผ่านโซเชียลมีเดียตามข้อมูลส่วนบุคคล 3) เพื่อนำเสนอรูปแบบการใช้สื่อโซเชียลมีเดียที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจเลือกสถานที่ท่องเที่ยวในประเทศไทย เป็นวิจัยเชิงปริมาณใช้เครื่องมือเป็นแบบสอบถาม โดยเลือกแบบเจาะจงกลุ่มตัวอย่าง 400 ราย ที่กาดโลกเฟชบุ๊กแฟนเพจ Miss Prayawee วิเคราะห์สถิติด้วย ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน t - test, F - test (One - way ANOVA) และ Multiple Regression Analysis พบว่า ส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง อายุ 41 - 50 ปี อาชีพธุรกิจส่วนตัว/ เจ้าของกิจการ ระดับการศึกษาปริญญาตรี รายได้ต่อเดือน มากกว่า 40,000 บาท สถานภาพโสด ความถี่ในการท่องเที่ยวปีละ 2 - 5 ครั้ง/ปี ติดตามข่าวสารท่องเที่ยวบนสื่อออนไลน์ ระดับความสำคัญต่อรูปแบบการนำเสนอข้อมูลท่องเที่ยว ภาพรวมค่าเฉลี่ยในระดับสำคัญมากระดับความคิดเห็นต่อการตัดสินใจท่องเที่ยวโดยใช้รูปแบบการนำเสนอแหล่งท่องเที่ยวในภาพรวมค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับเห็นด้วยมาก ผลการทดสอบสมมติฐาน อายุ และติดตามข่าวสารท่องเที่ยวต่างกันมีผลต่อการตัดสินใจท่องเที่ยวต่างกัน เพศอาชีพ ระดับการศึกษา รายได้ต่อเดือน สถานภาพ และความถี่ในการท่องเที่ยว ที่ต่างกันมีผลการตัดสินใจท่องเที่ยวไม่ต่างกัน รูปแบบการนำเสนอข้อมูลแหล่งท่องเที่ยวผ่านโซเชียลมีเดีย โดยการถ่ายทอดสด รูปภาพ วิดีโอ และข้อความที่น่าสนใจ มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจท่องเที่ยว อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ข้อเสนอแนะการศึกษา ถ่ายทอดสดกำหนดการที่แน่นอน เวลา 30 - 60 นาที รูปภาพคมชัดสวยธรรมชาติ วิดีโอเลือกสถานที่ที่มีชื่อเสียง หรือแปลกใหม่ เนื้อหาครบถ้วน ข้อความที่น่าสนใจ ลำดับขั้นตอน ใช้คำที่สร้างความน่าสนใจและติดตาม

คำสำคัญ: รูปแบบ, สื่อโซเชียลมีเดีย, อิทธิพล, การตัดสินใจเลือก, สถานที่ท่องเที่ยว

Abstract

The objective of this study aimed to 1) impact of social media on decision making for selecting tourist destinations in Thailand, 2) compare travel decisions by form of presentation using social media classified by personal information, and 3) form of presentation using social

* Received November 22, 2023; Revised November 27, 2023; Accepted November 28, 2023

media influences affects travel decisions in Thailand - the study It is a quantitative research tool using a questionnaire. By selecting a specific sample of 400 people, including people who liked the Facebook fan page Miss Prayawee. Statistics used were percentage, average, T - test, F - test (One - way ANOVA), and multiple regression analysis. Findings indicated that most respondents were female, aged 41 - 50 years old, self - employed, with a bachelor's degree, an average monthly income of more than 40,000 baht, single status, frequency of traveling 2 - 5 times per year, and following travel news on online media. The arrangement of presenting tourist information overall average level is significant. The decision to travel using the setup for delivering the general tourist attractions has an average value of very much agreement. Personal differences in gender, occupation, level of education, wages, marriage status, and frequency of travel did not affect the decision to travel, accepted for ages, and following different travel news. The arrangement of presenting tourist attractions via social media that influences travel decisions with live broadcasts, photos, videos, and exciting messages is statistically significant at the .05 level. Recommendations from the study showed that live broadcasts should be scheduled for a specific time, using 30-60 minutes, and photos should be taken at an appropriate time to be sharp, beautiful, and natural. The video should choose a famous location or something new. Concise and complete content with interesting messages sequence the content into steps. Use words that create interest and following.

Keywords: Form, Influences, Social Media, Decision Making, Attractions

บทนำ

เมื่อศึกษาถึงอัตราการเติบโตของธุรกิจการท่องเที่ยวในประเทศไทยก็มีการเติบโตของธุรกิจการท่องเที่ยวอย่างต่อเนื่องเช่นเดียวกัน จากการประชุมกำหนดแผนยุทธศาสตร์สำหรับปี พ.ศ. 2661 สำหรับการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย หรือ ททท. โดยผลของการศึกษาที่ ศรีสุตา วณภิญโญศักดิ์ ได้นำมาสรุปนี้มีการบันทึกข้อมูลอย่างละเอียด ได้ให้ข้อมูลไว้ว่า โดยสถิติในช่วง 6 เดือนแรกของปี พ.ศ. 2560 มีนักท่องเที่ยวต่างชาติ 18.9 ล้านคน ซึ่งเติบโตจากปี พ.ศ. 2560 กว่าร้อยละ 4.3 และคาดการณ์ว่าในปี พ.ศ. 2564 รายได้จากการท่องเที่ยวในประเทศไทย จะอยู่ที่จำนวน 4 ล้านล้านบาท หรือเติบโตกว่าร้อยละ 10 ซึ่งจะทำให้ติดอันดับรายได้สูงสุดของการท่องเที่ยวเป็น 1 ใน 7 ของโลกในที่สุด (ศรีสุตา วณภิญโญศักดิ์, 2560) ดังนั้น ด้วยการเติบโตของเทรนด์ของผู้มีอิทธิพลในออนไลน์ที่เพิ่มขึ้นเรื่อย ๆ ประจวบเทรนด์การท่องเที่ยวของทั้งโลกที่เติบโตขึ้นอย่างต่อเนื่อง ทำให้ปัจจุบันจะเห็นได้ว่า ภายในเฟซบุ๊กโซเชียลมีเดียที่ได้รับความนิยมอันดับหนึ่งของไทย ได้มีการกำเนิดของ ผู้มีอิทธิพลทางด้านท่องเที่ยว หรือ Travel Influencer จำนวนมาก จนทำให้แบรนด์ต่าง ๆ ได้ทำการสื่อสารการตลาดร่วมกับผู้มีอิทธิพลทางด้านท่องเที่ยวเหล่านี้ในการสื่อสาร และทำคอนเทนต์เพื่อโปรโมทสินค้าและบริการต่าง ๆ มากมาย (พงษ์ปิติ ผาสุขยัต, 2561) อย่างไรก็ตามทางรัฐบาลได้ออกนโยบายช่วยเรื่องด้านการท่องเที่ยวเพื่อการพัฒนาเศรษฐกิจและความสามารถในการแข่งขันของไทย เรื่องพัฒนาภาคการท่องเที่ยว 1) พัฒนาคุณภาพและความหลากหลายของแหล่งท่องเที่ยว 2) ดึงดูดนักท่องเที่ยวที่มีคุณภาพ รายได้สูง 3) พัฒนาคุณภาพและมาตรฐานธุรกิจบริการที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยว 4) ดูแลความปลอดภัยของนักท่องเที่ยวอย่างเข้มงวด 5) ส่งเสริมให้เกิดการกระจายรายได้จากธุรกิจท่องเที่ยวสู่ชุมชน (ประยุทธ์ จันทร์โอชา, 2562)

อุตสาหกรรมการท่องเที่ยวจึงมองเห็นความสำคัญของการใช้โซเชียลมีเดียในการสื่อสารการตลาด ซึ่งเป็นช่องทางทางการสื่อสารที่สำคัญในการเข้าถึงกลุ่มผู้บริโภคเป้าหมายมีต้นทุนรวดเร็ว และมีประสิทธิภาพสูง โดยมีการเผยแพร่ข้อมูลต่าง ๆ ของแหล่งท่องเที่ยว ครอบคลุมทั้งเนื้อหา และเขตพื้นที่อย่างมีความชัดเจน ตอบสนองพฤติกรรมกรรมการค้นหาข้อมูลแหล่งท่องเที่ยวหลากหลายที่ เพื่อใช้ประกอบการตัดสินใจซึ่งโซเชียลมีเดียมีความเกี่ยวข้องกับการเพิ่มขึ้นของการปัจจัยที่ส่งผลต่อการเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยวและธุรกิจ ประกอบกับผู้ใช้โซเชียลมีเดียนิยมที่จะทำการแบ่งปัน แชรรูปภาพ วิดีโอ และประสบการณ์การท่องเที่ยวตามแหล่งท่องเที่ยวต่าง ๆ ซึ่งทำให้ผู้ที่ค้นหาโซเชียลมีเดีย ต่าง ๆ เกิดความสนใจและกระตุ้นการค้นหา อีกทั้งยังเพิ่มความมั่นใจในการเลือกแหล่งท่องเที่ยวได้แน่นอนมากขึ้น รวมถึงยังลดระยะเวลาในการตัดสินใจเลือกแหล่งท่องเที่ยวให้สั้นลง (Odgers, T., 2016)

โดยจากการศึกษารูปแบบการนำเสนอข้อมูลแหล่งท่องเที่ยวโดยการใช้โซเชียลมีเดียที่ส่งผลต่อการตัดสินใจท่องเที่ยว พบว่า ในการนำเสนอเนื้อหาและข้อมูลข่าวสารบนสื่อเพชบุ๊กจะมีรูปแบบหลัก 4 ลักษณะ คือ การถ่ายทอดสดแนะนำแหล่งท่องเที่ยว การนำเสนอรูปภาพของแหล่งท่องเที่ยว การแนะนำแหล่งท่องเที่ยวโดยคลิปวิดีโอ และการนำเสนอข้อมูลการท่องเที่ยวโดยใช้ข้อความที่น่าสนใจ ซึ่งมีการนำเสนอข้อมูลข่าวสารในรูปแบบต่าง ๆ ทั้ง 4 รูปแบบในปริมาณความถี่ที่แตกต่างกันออกไป จากข้อมูลดังกล่าวข้างต้นผู้ศึกษาจึงมีความสนใจศึกษา รูปแบบการนำเสนอข้อมูลแหล่งท่องเที่ยวโดยการใช้โซเชียลมีเดียที่ส่งผลต่อการตัดสินใจท่องเที่ยว เพื่อนำผลที่ได้จากการศึกษาไปเป็นแนวทางให้กับผู้ประกอบการธุรกิจท่องเที่ยวต่าง ๆ รวมไปถึงหน่วยงานภาครัฐ เช่น สำนักงานการท่องเที่ยวและกีฬาประจำจังหวัดแต่ละจังหวัดนำไปใช้เป็นแนวทางในการกำหนดรูปแบบการเผยแพร่ข้อมูลข่าวสารแนะนำการท่องเที่ยวผ่านสื่อออนไลน์ที่มีประสิทธิภาพ สามารถเข้าถึง และกระตุ้นให้ผู้บริโภคตัดสินใจเดินทางมาท่องเที่ยวหลังจากได้รับข้อมูลข่าวสารจากสื่อออนไลน์ได้มากขึ้นสามารถใช้สื่อออนไลน์เผยแพร่ประชาสัมพันธ์ข้อมูลการท่องเที่ยวประจำจังหวัด หรือธุรกิจของตนเองได้ ซึ่งส่งผลดีในด้านของการประหยัดงบประมาณในการโฆษณาประชาสัมพันธ์มากขึ้น และสามารถเผยแพร่ข้อมูลข่าวสารได้รวดเร็ว เข้าถึงผู้บริโภคได้ในวงกว้างมากขึ้น และมีความถี่ในการเผยแพร่ข่าวสารได้มากขึ้น ซึ่งจะเป็นผลดีต่อการส่งเสริมการท่องเที่ยวในประเทศได้มากขึ้นต่อไป (พิชิต วิจิตรบุญรักษ์, 2554)

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

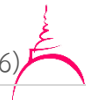
1. เพื่อศึกษาการใช้โซเชียลมีเดียต่อการตัดสินใจเลือกสถานที่ท่องเที่ยวในประเทศไทย
2. เพื่อเปรียบเทียบการตัดสินใจท่องเที่ยวโดยการใช้รูปแบบการนำเสนอข้อมูลแหล่งท่องเที่ยวผ่านโซเชียลมีเดีย จำแนกตามข้อมูลส่วนบุคคล
3. เพื่อนำเสนอรูปแบบการใช้โซเชียลมีเดียที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจเลือกสถานที่ท่องเที่ยวในประเทศไทย

วิธีดำเนินการวิจัย

การทำวิจัยเรื่องรูปแบบการใช้โซเชียลมีเดียที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจเลือกสถานที่ท่องเที่ยวในประเทศไทย เป็นวิจัยเชิงปริมาณ เครื่องมือที่ใช้คือเป็นแบบสอบถาม โดยเลือกแบบเจาะจงกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 400 ราย ได้แก่ ผู้ที่กดไลก์เฟซบุ๊กแฟนเพจ Miss Prayawee วิเคราะห์สถิติด้วย ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน t - test, F - test (One - way ANOVA) และ Multiple Regression Analysis

1. ขอบเขตการศึกษา

1.1 ด้านเนื้อหา ศึกษาเรื่องรูปแบบการนำเสนอข้อมูลแหล่งท่องเที่ยวโดยการใช้โซเชียลมีเดียที่ส่งผลต่อการตัดสินใจท่องเที่ยว อาศัย ทฤษฎีรูปแบบการนำเสนอข้อมูล และทฤษฎีการตัดสินใจของ Philip Kotler ซึ่งขั้นตอนการตัดสินใจประกอบไปด้วย การรับรู้ถึงความต้องการ (Problem Recognition) การค้นหา

ข้อมูล (Information Sources) การประเมินผลทางเลือก (Evaluation of Alternatives) การตัดสินใจใช้บริการ (Purchase Decision) และพฤติกรรมภายหลังการใช้บริการ (Post Purchase Behavior)

1.2 ด้านประชากร และกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษา คือ กลุ่มผู้ที่กดโลกเฟซบุ๊กแฟนเพจ Miss Prayawee โดยเลือกตัวอย่างแบบเจาะจง จำนวน 400 ราย

1.3 ด้านระยะเวลาในการศึกษา เริ่มต้นเดือน พฤศจิกายน 2565 - กุมภาพันธ์ 2566

2. เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษา เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาคั้งนี้ผู้ศึกษาใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลโดยผู้ศึกษาสร้างขึ้นเองมีขั้นตอนการสร้าง ดังนี้

2.1 ศึกษาทฤษฎีและแนวคิดที่เกี่ยวข้องรวมทั้งหลักการ และวิธีการสร้างแบบสอบถามเพื่อการวิจัยตลอดจนกำหนดกรอบแนวความคิดการวิจัย โดยได้รับคำแนะนำจากอาจารย์ที่ปรึกษา

2.2 ศึกษาข้อมูลจากหนังสือ เอกสาร บทความและผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้องเพื่อนำมาใช้เป็นแนวทางในการสร้างข้อคำถาม กำหนดประเด็นและขอบเขตของคำถามให้มีความสอดคล้องกับวัตถุประสงค์แนวคิดและทฤษฎีที่ใช้ในงานวิจัย

2.3 ดำเนินการสร้างแบบสอบถามฉบับร่าง นำแบบสอบถามที่สร้างขึ้นเสนอกับอาจารย์ที่ปรึกษาเพื่อตรวจสอบและเสนอแนะเพิ่มเติมเพื่อนำไปปรับปรุงในส่วนที่ยังไม่สมบูรณ์ ทำการปรับปรุงแบบสอบถามให้สมบูรณ์ ตามที่อาจารย์ที่ปรึกษาได้เสนอแนะ

2.4 นำแบบสอบถามที่ได้ปรับปรุงแก้ไขเรียบร้อยแล้วไปให้ผู้เชี่ยวชาญ 3 ท่าน ตรวจสอบความเที่ยงตรงของเนื้อหา (Content Validity) ปรับปรุงแบบสอบถามตามข้อเสนอแนะของผู้เชี่ยวชาญ นำเสนออาจารย์ที่ปรึกษาเพื่อทำการตรวจสอบอีกครั้งแล้วนำมาแก้ไขให้สมบูรณ์ ก่อนนำไปใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลต่อไป

2.5 นำแบบสอบถามที่ผ่านการปรับปรุงแก้ไขตามที่ผู้เชี่ยวชาญเสนอแนะแล้ว ทดลองใช้ (Try - out) กับกลุ่มที่มีลักษณะใกล้เคียงกับกลุ่มตัวอย่างที่จะศึกษา จำนวน 40 คน

2.6 การตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ ผู้ศึกษาได้นำแบบสอบถามที่สร้างขึ้นสำหรับการศึกษาวิจัยไปทำการทดสอบหาค่าความเที่ยงตรง (Validity) และความเชื่อมั่น (Reliability) การหาค่าความเที่ยงตรง โดยนำแบบสอบถามที่ผู้ศึกษาสร้างขึ้นไปตรวจสอบความเที่ยงตรงตามเนื้อหาจากผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 3 ท่าน

หลังจากนั้นนำมาหาค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC)

โดยใช้สูตร
$$IOC = \sum \frac{R}{N}$$

เมื่อ IOC หมายถึง ค่าดัชนีความสอดคล้อง (Index of Congruence)

R หมายถึง ความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญ

โดยค่า +1 หมายถึง ข้อคำถามสามารถนำไปวัดได้อย่างแน่นอน ค่า 0 หมายถึง ไม่แน่ใจว่าจะวัดได้ และ -1 หมายถึง ข้อคำถามไม่สามารถนำไปวัดได้อย่างแน่นอน

N หมายถึง จำนวนผู้เชี่ยวชาญ

ทั้งนี้ ผู้ศึกษาเลือกข้อคำถามที่มีค่า IOC มากกว่า 0.5 มาใช้เป็นข้อคำถามจากผู้เชี่ยวชาญทั้ง 3 ท่าน ซึ่งได้ตรวจสอบแบบสอบถามแล้ว เห็นว่าแบบสอบถามทุกข้อที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น มีความเที่ยงตรงของเนื้อหา ครอบคลุมในแต่ละด้าน และครอบคลุมวัตถุประสงค์ของการวิจัย นำแบบสอบถามที่ผู้ศึกษาสร้างขึ้นไปให้ผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเพื่อหาค่า Validity โดยใช้ IOC ซึ่งจะต้องไม่ต่ำกว่า 0.5 ในแต่ละข้อผู้ศึกษาได้นำแบบสอบถามที่ผู้เชี่ยวชาญได้ตรวจสอบ และนำมาปรับปรุงแก้ไข ซึ่งผลการวัดค่าดัชนีความสอดคล้อง IOC ของคำถามมีค่าอยู่ระหว่าง 0.67 ถึง 1.00 ซึ่งมีค่าความเที่ยงตรงใช้ได้โดยมีค่า IOC เท่ากับ .941

การหาความเชื่อมั่น (Reliability) โดยผู้วิจัยนำแบบสอบถามไปทดสอบ (Pretest) กับกลุ่มตัวอย่างที่มีลักษณะใกล้เคียงกับกลุ่มที่จะศึกษาจำนวน 40 คน โดยการนำไปวิเคราะห์หาความเชื่อมั่นเป็นรายข้อ (Item

Analysis) ทหาความเชื่อมั่นรวม โดยใช้วิธีของ (Cronbach. L. Joseph, 1984); (กัลยา วานิชย์บัญชา, 2546) เพื่อให้เกิดความชัดเจนของข้อคำถาม โดยใช้เกณฑ์ยอมรับที่ค่ามากกว่า 0.70 เพื่อแสดงว่าแบบสอบถามนี้มีความเชื่อมั่นเพียงพอ โดยใช้ Program SPSS ในการคำนวณหาค่า Reliability ใช้คำสั่ง Analyze Scale Reliability Analysis ซึ่งผลการทดสอบได้ ค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามทั้งฉบับเท่ากับ .946

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล ข้อมูลที่ได้จากการตอบแบบสอบถามของกลุ่มเป้าหมาย และรับกลับคืนมาด้วยตนเอง ดำเนินการตรวจสอบความเรียบร้อย เพื่อให้แน่ใจว่าแบบสอบถามมีความสมบูรณ์ ครบถ้วน และสามารถนำไปวิเคราะห์ข้อมูลต่อไปได้

4. การวิเคราะห์ข้อมูล ทำการประมวลผลข้อมูลที่ได้จากแบบสอบถามด้วยโปรแกรมคอมพิวเตอร์ โดยใช้สถิติที่ใช้ประกอบด้วย

4.1 สถิติเชิงพรรณนา (Descriptive Statistics) สถิติที่ใช้คือ ค่าร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ย (Mean) เพื่ออธิบายข้อมูลเชิงประชากรศาสตร์ของผู้ตอบแบบสอบถามและตัวแปรต่าง ๆ

4.2 สถิติเชิงอนุมาน (Inferential Statistics) ใช้สำหรับการทดสอบสมมติฐาน สถิติที่ใช้ คือ T - test การวิเคราะห์แบบ ANOVA ใช้ F - test, (One - way ANOVA) และ Multiple Regression Analysis

ผลการวิจัย

จากการศึกษารูปแบบการใช้สื่อโซเชียลมีเดียที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจเลือกสถานที่ท่องเที่ยวในประเทศไทย แสดงผล ดังนี้

1. ข้อมูลส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม

ตารางที่ 1 แสดงถึงสัดส่วนของผู้ตอบแบบสอบถาม จำแนกตามข้อมูลส่วนบุคคล

ข้อมูลส่วนบุคคล		จำนวน (ราย)	ร้อยละ
เพศ	ชาย	144	36.0
	หญิง	256	64.0
	รวม	400	100
อายุ	ต่ำกว่า 20 ปี หรือเทียบเท่า	6	1.5
	21 - 30 ปี	96	24.0
	31 - 40 ปี	67	16.8
	41 - 50 ปี	140	35.0
	มากกว่า 50 ปี ขึ้นไป	91	22.8
	รวม	400	100
อาชีพ	นักเรียน/นักศึกษา	18	4.5
	รับจ้าง/พนักงานบริษัทเอกชน	145	36.3
	ข้าราชการ/พนักงานรัฐวิสาหกิจ	91	22.8
	ธุรกิจส่วนตัว/เจ้าของกิจการ	146	36.5
	อื่น ๆ โปรดระบุ	0	0
	รวม	400	100
ระดับการศึกษา	ต่ำกว่าปริญญาตรี	55	13.8
	ปริญญาตรี	224	56.0
	ปริญญาโท	103	25.8
	สูงกว่าปริญญาโท	18	4.5
	รวม	400	100

ตารางที่ 1 แสดงถึงสัดส่วนของผู้ตอบแบบสอบถาม จำแนกตามข้อมูลส่วนบุคคล (ต่อ)

รายได้เฉลี่ยต่อเดือน	ต่ำกว่า 15,000 บาท	35	8.8
	ระหว่าง 15,001 - 20,000 บาท	66	16.5
	ระหว่าง 20,001 - 30,000 บาท	77	19.3
	ระหว่าง 30,001 - 40,000 บาท	73	18.3
	มากกว่า 40,000 บาท	149	37.3
	รวม	400	100
สถานภาพครอบครัว	โสด	227	56.8
	สมรส	161	40.3
	แยกกันอยู่	12	3.0
	รวม	400	100
ความถี่ในการท่องเที่ยวต่อปี	น้อยกว่า 2 ครั้ง/ปี	73	18.3
	2 - 5 ครั้ง/ปี	196	49.0
	5 - 8 ครั้ง/ปี	56	14.0
	มากกว่า 8 ครั้ง/ปี	75	18.8
	รวม	400	100
ติดตามข่าวสารการท่องเที่ยวจาก	เว็บไซต์สังคมออนไลน์ เช่น เฟซบุ๊ก, ทวิตเตอร์, อินสตาแกรม	373	93.3
	บล็อกการเขียนแสดงความเห็น เช่น พันทิพย์, Trip advisor, EDT guide ฯลฯ	23	5.8
	จดหมายอิเล็กทรอนิกส์ (E-mail)	4	1.0
	รวม	400	100

จากตารางที่ 1 แสดงว่าผู้ตอบแบบสอบถามมีทั้งสิ้น 400 คน จำแนกได้เป็นเพศชาย จำนวน 144 คน คิดเป็นร้อยละ 36.0 และเป็นเพศหญิง จำนวน 256 คน คิดเป็นร้อยละ 64.0 ตามลำดับ

จำแนกได้เป็นผู้ที่มีอายุระหว่าง 41 - 50 ปี มากที่สุด จำนวน 140 คน คิดเป็นร้อยละ 35.0 รองลงมาผู้ที่มีอายุระหว่าง 21 - 30 ปี จำนวน 96 คน คิดเป็นร้อยละ 24.0 ผู้ที่มีอายุมากกว่า 50 ปีขึ้นไป จำนวน 91 คน คิดเป็นร้อยละ 22.8 ผู้ที่มีอายุระหว่าง 31 - 40 ปี จำนวน 67 คน คิดเป็นร้อยละ 16.8 และผู้ที่มีอายุต่ำกว่า 20 ปีหรือเทียบเท่า จำนวน 6 คน คิดเป็นร้อยละ 1.5 ตามลำดับ

จำแนกได้เป็นผู้ที่มีอาชีพธุรกิจส่วนตัว/เจ้าของกิจการ มากที่สุด จำนวน 146 คน คิดเป็นร้อยละ 36.5 รองลงมา ผู้ที่มีอาชีพพนักงานเอกชน จำนวน 145 คน คิดเป็นร้อยละ 36.3 ผู้ที่มีอาชีพข้าราชการ/รัฐวิสาหกิจ จำนวน 91 คน คิดเป็นร้อยละ 22.8 และผู้ที่มีอาชีพนักเรียน/นักศึกษา จำนวน 18 คน คิดเป็นร้อยละ 4.5 ตามลำดับ

จำแนกได้เป็นผู้ที่มีระดับการศึกษาปริญญาตรี มากที่สุด จำนวน 224 คน คิดเป็นร้อยละ 56.0 รองลงมาผู้ที่มีระดับการศึกษาปริญญาโทจำนวน 103 คน คิดเป็นร้อยละ 25.8 ผู้ที่มีระดับการศึกษาต่ำกว่าปริญญาตรี จำนวน 55 คน คิดเป็นร้อยละ 13.8 และผู้ที่มีระดับการศึกษาสูงกว่าปริญญาโท จำนวน 18 คน คิดเป็นร้อยละ 4.5 ตามลำดับ

จำแนกได้เป็นผู้ที่มีรายได้เฉลี่ยต่อเดือนมากกว่า 40,000 บาท มากที่สุด จำนวน 149 คน คิดเป็นร้อยละ 37.3 รองลงมา ผู้ที่มีรายได้เฉลี่ยต่อเดือนระหว่าง 20,001 - 30,000 บาท 77 คน คิดเป็นร้อยละ 19.3 ผู้ที่มีรายได้เฉลี่ยต่อเดือนระหว่าง 30,001 - 40,000 บาท จำนวน 73 คน คิดเป็นร้อยละ 18.3 ผู้ที่มีรายได้เฉลี่ยต่อเดือนระหว่าง 15,001 - 20,000 บาท จำนวน 66 คน คิดเป็นร้อยละ 16.5 และผู้ที่มีรายได้เฉลี่ยต่อเดือน ต่ำกว่า 15,000 บาท จำนวน 35 คน คิดเป็นร้อยละ 8.8 ตามลำดับ

จำแนกได้เป็นผู้ที่มีสถานภาพโสด มากที่สุด จำนวน 227 คน คิดเป็นร้อยละ 56.8 รองลงมาผู้ที่มีสถานภาพสมรส 161 คน คิดเป็นร้อยละ 40.3 และผู้ที่มีสถานภาพแยกกันอยู่ จำนวน 12 คน คิดเป็นร้อยละ 3.0 ตามลำดับ

จำแนกได้เป็นผู้ที่ท่องเที่ยว 2 - 5 ครั้ง/ปี มากที่สุด จำนวน 196 คน คิดเป็นร้อยละ 49.0 รองลงมา ผู้ที่ท่องเที่ยวมากกว่า 8 ครั้ง/ปี 75 คน คิดเป็นร้อยละ 18.8 ผู้ที่ท่องเที่ยวน้อยกว่า 2 ครั้ง/ปี 73 คน คิดเป็นร้อยละ 18.3 และผู้ที่ท่องเที่ยว 5 - 8 ครั้ง/ปี จำนวน 56 คน คิดเป็นร้อยละ 14.0 ตามลำดับ

จำแนกได้เป็นผู้ที่ติดตามข่าวสารการท่องเที่ยวผ่านเว็บไซต์สังคมออนไลน์ เช่น เฟซบุ๊ก, ทวิตเตอร์, อินสตาแกรม, ฯลฯ มากที่สุด จำนวน 373 คน คิดเป็นร้อยละ 93.3 รองลงมาผู้ที่ติดตามข่าวสารการท่องเที่ยวผ่านบล็อกเขียนแสดงความเห็น เช่น พันทิพย์, Trip advisor, EDT guide ฯลฯ 23 คน คิดเป็นร้อยละ 5.8 และผู้ที่ติดตามข่าวสารการท่องเที่ยวผ่านจดหมายอิเล็กทรอนิกส์ (Email) จำนวน 4 คน คิดเป็นร้อยละ 1.0 ตามลำดับ

2. ข้อมูลเกี่ยวกับการใช้สื่อโซเชียลมีเดียต่อการตัดสินใจเลือกสถานที่ท่องเที่ยวประเทศไทยรูปแบบการใช้สื่อโซเชียลมีเดีย

ตารางที่ 2 แสดงผลวิเคราะห์รูปแบบการใช้สื่อโซเชียลมีเดีย

รูปแบบการใช้สื่อโซเชียลมีเดีย	ค่าเฉลี่ย	ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน	ระดับความสำคัญ
การถ่ายทอดสดแนะนำแหล่งท่องเที่ยว	3.91	.98	มาก
การนำเสนอรูปภาพแนะนำแหล่งท่องเที่ยว	4.40	.61	มาก
การนำเสนอวิดีโอแนะนำแหล่งท่องเที่ยว	4.43	.61	มาก
การนำเสนอข้อความที่น่าสนใจแนะนำแหล่งท่องเที่ยว	4.41	.61	มาก
รวม	17.15	2.81	มาก

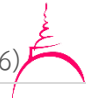
จากตารางที่ 2 พบว่า รูปแบบการใช้สื่อโซเชียลมีเดียที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจเลือกสถานที่ท่องเที่ยวประเทศไทย มีค่าเฉลี่ยรวมอยู่ในระดับความสำคัญมาก ($\bar{X} = 4.29$) และเมื่อพิจารณาถึงระดับความสำคัญ อยู่ในระดับความสำคัญมาก 4 รายการ ประกอบด้วย ภาพรวมการนำเสนอวิดีโอแนะนำแหล่งท่องเที่ยว ($\bar{X} = 4.43$) ภาพรวมการนำเสนอข้อความที่น่าสนใจแนะนำแหล่งท่องเที่ยว ($\bar{X} = 4.41$) ภาพรวมการนำเสนอรูปภาพแนะนำแหล่งท่องเที่ยว ($\bar{X} = 4.40$) และภาพรวมการถ่ายทอดสดแนะนำแหล่งท่องเที่ยว ($\bar{X} = 3.91$) ตามลำดับ

การตัดสินใจเลือกสถานที่ท่องเที่ยวประเทศไทย

ตารางที่ 3 แสดงผลการวิเคราะห์การตัดสินใจเลือกสถานที่ท่องเที่ยวประเทศไทย

การตัดสินใจเลือกสถานที่ท่องเที่ยวประเทศไทย	ค่าเฉลี่ย	ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน	ระดับความเห็นด้วย
การรับรู้ถึงความต้องการ	4.44	.59	มาก
พฤติกรรมภายหลังการใช้บริการ	4.32	.72	มาก
การตัดสินใจใช้บริการ	4.19	.66	มาก
การประเมินผลทางเลือก	4.15	.61	มาก
การค้นหาข้อมูล	3.98	.61	มาก
รวม	21.08	3.19	มาก

ผลการวิเคราะห์การตัดสินใจท่องเที่ยวโดยการใช้รูปแบบการนำเสนอข้อมูลแหล่งท่องเที่ยวผ่านโซเชียลมีเดีย พบว่า ระดับความคิดเห็นต่อการตัดสินใจท่องเที่ยว มีค่าเฉลี่ยรวมอยู่ในระดับเห็นด้วยมาก ($\bar{X} = 4.22$) และเมื่อพิจารณาถึงระดับความคิดเห็น อยู่ในระดับเห็นด้วยมาก 5 รายการ ประกอบด้วย ภาพรวมด้านการรับรู้ถึงความต้องการ ($\bar{X} = 4.44$) ภาพรวมด้านพฤติกรรมภายหลังการใช้บริการ ($\bar{X} = 4.32$) ภาพรวมด้านการตัดสินใจใช้บริการ ($\bar{X} = 4.19$) ภาพรวมด้านการประเมินผลทางเลือก ($\bar{X} = 4.15$) และภาพรวมด้านการค้นหาข้อมูล ($\bar{X} = 3.98$)

3. เปรียบเทียบการตัดสินใจท่องเที่ยวโดยการใช้รูปแบบการนำเสนอข้อมูลแหล่งท่องเที่ยวผ่านโซเชียลมีเดีย ตามข้อมูลส่วนบุคคล

ผลการทดสอบสมมติฐานการวิจัย ข้อมูลส่วนบุคคลด้านอายุ และด้านการติดตามข่าวสารท่องเที่ยวที่แตกต่างกันมีผลต่อการตัดสินใจท่องเที่ยวโดยการใช้รูปแบบการนำเสนอข้อมูลแหล่งท่องเที่ยวผ่านโซเชียลมีเดียแตกต่างกัน และข้อมูลส่วนบุคคลด้านเพศ ด้านอาชีพ ด้านระดับการศึกษา ด้านรายได้เฉลี่ยต่อเดือน ด้านสถานภาพ และด้านความถี่ในการท่องเที่ยวต่อปี ที่แตกต่างกันมีผลต่อการตัดสินใจท่องเที่ยวโดยการใช้รูปแบบการนำเสนอข้อมูลแหล่งท่องเที่ยวผ่านโซเชียลมีเดีย ไม่แตกต่างกัน

4. รูปแบบการใช้สื่อโซเชียลมีเดียที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจเลือกสถานที่ท่องเที่ยวประเทศไทย

ตารางที่ 4 ผลการวิเคราะห์รูปแบบการใช้โซเชียลมีเดียที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจเลือกสถานที่ท่องเที่ยวประเทศไทย

รูปแบบการใช้โซเชียลมีเดีย	B	Std. Error	Beta	t	Sig	ผลการทดสอบ
(Constants)	1.239	.160		7.723	.000*	
การถ่ายทอดสดแนะนำแหล่งท่องเที่ยว	.092	.022	.172	4.208	.000*	มีอิทธิพล
การนำเสนอรูปภาพแนะนำแหล่งท่องเที่ยว	.167	.039	.194	4.317	.000*	มีอิทธิพล
การนำเสนอด้านวิดีโอแนะนำแหล่งท่องเที่ยว	.196	.040	.228	4.898	.000*	มีอิทธิพล
การนำเสนอด้านข้อความที่น่าสนใจแนะนำแหล่งท่องเที่ยว	.230	.037	.298	6.16	.000*	มีอิทธิพล

*มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตารางที่ 4 ผลการวิเคราะห์รูปแบบการใช้สื่อโซเชียลมีเดียที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจเลือกสถานที่ท่องเที่ยวประเทศไทย พบว่ารูปแบบการถ่ายทอดสดแนะนำแหล่งท่องเที่ยว, การนำเสนอรูปภาพแนะนำแหล่งท่องเที่ยว, การนำเสนอด้านวิดีโอแนะนำแหล่งท่องเที่ยว และการนำเสนอด้านข้อความที่น่าสนใจแนะนำแหล่งท่องเที่ยว มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจเลือกสถานที่ท่องเที่ยวประเทศไทย อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

อภิปรายผล

จากการวิจัย รูปแบบการใช้สื่อโซเชียลมีเดียที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจเลือกสถานที่ท่องเที่ยวประเทศไทย ผู้ศึกษามีประเด็นที่จะอภิปราย ดังนี้

รูปแบบการนำเสนอข้อมูลแหล่งท่องเที่ยวผ่านโซเชียลมีเดียที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจท่องเที่ยวผ่านโซเชียลมีเดีย ประกอบด้วย การถ่ายทอดสดแนะนำแหล่งท่องเที่ยว การนำเสนอรูปภาพแนะนำแหล่งท่องเที่ยว การนำเสนอด้านวิดีโอแนะนำแหล่งท่องเที่ยว และการนำเสนอด้านข้อความที่น่าสนใจแนะนำแหล่งท่องเที่ยว โดยมีค่าเฉลี่ยรวมอยู่ในระดับความสำคัญมาก สอดคล้องกับงานวิจัยของ กัญชลิตา ตันเจริญ ศึกษาเรื่อง : พฤติกรรมการใช้โซเชียลมีเดีย และรูปแบบการนำเสนอข้อมูลสถานที่ท่องเที่ยวที่มีผลต่อการตัดสินใจท่องเที่ยว โดยการติดตามแฟนเพจ Unseen Tour Thailand ที่ พบว่า มีค่าเฉลี่ยรวมอยู่ในระดับความสำคัญมากกับรูปแบบการนำเสนอข้อมูลแหล่งท่องเที่ยวของ Fan Page แนะนำการท่องเที่ยว Unseen Tour Thailand (กัญชลิตา ตันเจริญ, 2563)

รูปแบบการนำเสนอข้อมูลแหล่งท่องเที่ยวโดยการใช้โซเชียลมีเดียด้านการนำเสนอวิดีโอ แนะนำแหล่งท่องเที่ยว ผลจากการศึกษามีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับความสำคัญมาก สอดคล้องกับงานวิจัยของ กัญชลิตา ตันเจริญ ศึกษาเรื่องพฤติกรรมการใช้สื่อออนไลน์ และรูปแบบการนำเสนอข้อมูลสถานที่ท่องเที่ยวที่มีต่อการตัดสินใจท่องเที่ยวประเทศไทย โดยการติดตามแฟนเพจ Unseen Tour Thailand พบว่า มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับความสำคัญมาก โดยผู้บริโภคมองเห็นว่าการแนะนำแหล่งท่องเที่ยวโดยคลิปวิดีโอ ช่วยให้ได้รับข้อมูลเกี่ยวกับการท่องเที่ยวที่ครบถ้วนทั้งภาพ เสียง และตัวหนังสือมากที่สุด (กัญชลิตา ตันเจริญ, 2563)

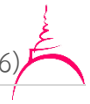
รูปแบบการนำเสนอข้อมูลแหล่งท่องเที่ยวโดยการใช้โซเชียลมีเดีย ด้านการนำเสนอข้อความที่น่าสนใจ แนะนำแหล่งท่องเที่ยว จากการศึกษาพบว่า มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับสำคัญมาก ประเด็นที่อยู่ในระดับสำคัญมากที่สุดคือ ทำให้เพจมีความน่าสนใจ และน่าติดตามมากขึ้น เป็นเพราะผู้บริโภคคาดหวังว่า การนำเสนอ เนื้อหาแหล่งท่องเที่ยวที่เป็นประโยชน์ กระชับ สามารถใช้ในการดึงดูดความสนใจ กระตุ้นการมีส่วนร่วมของผู้บริโภคโดยการกดไลค์เพจ สอดคล้องกับงานวิจัยของ กัญชวลิตา ตันเจริญ ศึกษาเรื่องพฤติกรรมการใช้สื่อออนไลน์ และรูปแบบการนำเสนอข้อมูลสถานที่ท่องเที่ยวที่มีต่อการตัดสินใจท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย โดยการติดตามแฟนเพจ Unseen Tour Thailand จากการศึกษาพบว่า มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับสำคัญมากกับรูปแบบการนำเสนอข้อมูลแหล่งท่องเที่ยวของ Fan Page แนะนำการท่องเที่ยว Unseen Tour Thailand ด้านการนำเสนอข้อมูลการท่องเที่ยวโดยใช้ข้อความที่น่าสนใจ (กัญชวลิตา ตันเจริญ, 2563)

รูปแบบการนำเสนอข้อมูลแหล่งท่องเที่ยวโดยการใช้โซเชียลมีเดียด้านการนำเสนอรูปภาพ แนะนำแหล่งท่องเที่ยว จากการศึกษาพบว่า มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับสำคัญมาก ประเด็นที่อยู่ในระดับสำคัญมากที่สุดคือ ได้รับรูปภาพสวยงามช่วยดึงดูดความสนใจได้ดี ได้รับความเพลิดเพลินในการดูรูปภาพ เป็นรูปแบบของข้อมูลที่ดูดี และเข้าใจง่าย เข้าถึงได้ง่ายกว่าการรับชมถ่ายทอดสด หรือคลิปวิดีโอ เพื่อดึงดูดความสนใจของผู้บริโภค สอดคล้องกับงานวิจัยของภควดี พาภักดิ์ และฉัตรชัย เหล่าเขตการณ์ ศึกษาเรื่อง รูปแบบการนำเสนอสินค้าการตลาดออนไลน์ที่ส่งผลกระทบต่อกระบวนการตัดสินใจซื้อเสื้อผ้าแฟชั่นผ่านสื่อสังคมออนไลน์ (เฟซบุ๊ก) ของผู้บริโภคในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑล จากการศึกษาพบว่า รูปแบบการนำเสนอสินค้าการตลาดออนไลน์ผ่านสื่อสังคมออนไลน์ (เฟซบุ๊ก) โดยรวมอยู่ในระดับปานกลางค่าเฉลี่ย 2.99 โดยรูปภาพมีระดับความสำคัญมากที่สุด ค่าเฉลี่ย 3.14 (ภควดี พาภักดิ์ และฉัตรชัย เหล่าเขตการณ์, 2565)

รูปแบบการนำเสนอข้อมูลแหล่งท่องเที่ยวโดยการใช้โซเชียลมีเดียด้านการนำเสนอถ่ายทอดสด แนะนำแหล่งท่องเที่ยว จากการศึกษาพบว่า มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับสำคัญมาก ประเด็นที่อยู่ในระดับสำคัญมากที่สุดคือ ได้รับข้อมูลตามความเป็นจริงมากที่สุดเพราะ ปราศจากการตัดต่อภาพ เสียง ติดต่อบน 2 ทาง ทำให้ผู้ชมสอบถามข้อมูลที่สนใจได้ทันที ได้รับข้อมูลที่มีความสดใหม่ นำเสนอข้อมูลที่สนุกต่อการติดตามรับชม สอดคล้องกับงานวิจัยของ ณิชฎกศา เดชานุเบกษา ศึกษาเรื่อง ปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดออนไลน์และรูปแบบเครื่องมือสื่อสารตลาดออนไลน์ที่ส่งผลกระทบต่อตัดสินใจซื้อสินค้าผ้าไทยและผ้าพื้นเมืองบนตลาดออนไลน์ ในจังหวัดมหาสารคาม จากการศึกษาพบว่า มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับสำคัญมาก พบว่า ผู้บริโภคมีความคิดเห็นว่า การถ่ายทอดสดมีความสมจริง และไม่มีการแต่งเติม สามารถสอบถามข้อมูลโต้ตอบกันได้ทันทีหลังจากที่เห็นสินค้าหรือบริการ หรือสถานที่ ช่วยให้ได้รับข้อมูลต่าง ๆ ได้รวดเร็วที่สุด (ณิชฎกศา เดชานุเบกษา, 2565)

2. ระดับความคิดเห็นการตัดสินใจท่องเที่ยวโดยการใช้รูปแบบการนำเสนอข้อมูลแหล่งท่องเที่ยวผ่านโซเชียลมีเดีย พบว่า ด้านการรับรู้ถึงความต้องการ ด้านพฤติกรรมภายหลังการใช้บริการ ด้านการตัดสินใจใช้บริการ ด้านการประเมินผลทางเลือก และด้านการค้นหาข้อมูล ในภาพรวมของกระบวนการตัดสินใจอยู่ในระดับเห็นด้วยมาก สอดคล้องกับงานวิจัยของ กัญชวลิตา ตันเจริญ ศึกษาเรื่องพฤติกรรมการใช้สื่อออนไลน์ และรูปแบบการนำเสนอข้อมูลสถานที่ท่องเที่ยวที่มีต่อการตัดสินใจท่องเที่ยวประเทศไทย โดยการติดตามแฟนเพจ Unseen Tour Thailand จากการศึกษาพบว่า การตัดสินใจท่องเที่ยวประเทศไทยโดยติดตามข้อมูลจาก Fan Page แนะนำการท่องเที่ยว Unseen Tour Thailand พบว่า ผู้บริโภคมีการตัดสินใจท่องเที่ยวประเทศไทยโดยติดตามข้อมูลจาก Fan Page แนะนำการท่องเที่ยว Unseen Tour Thailand ในภาพรวมของกระบวนการตัดสินใจอยู่ในระดับเห็นด้วยมาก (กัญชวลิตา ตันเจริญ, 2563)

3. เปรียบเทียบการตัดสินใจท่องเที่ยวโดยการใช้รูปแบบการนำเสนอข้อมูลแหล่งท่องเที่ยวผ่านโซเชียลมีเดีย จำแนกตามข้อมูลส่วนบุคคล จากการศึกษาพบว่า อายุที่แตกต่างกัน มีผลต่อการตัดสินใจท่องเที่ยวที่แตกต่างกัน

สอดคล้องกับงานวิจัยของกัญชลิตา ตันเจริญ ศึกษาเรื่องพฤติกรรมการใช้สื่อออนไลน์ และรูปแบบการนำเสนอ ข้อมูลสถานที่ท่องเที่ยวที่มีต่อการตัดสินใจท่องเที่ยวประเทศไทย โดยการติดตามแฟนเพจ Unseen Tour Thailand จากการศึกษาพบว่า ผู้บริโภคที่มีอายุแตกต่างกันมีการตัดสินใจท่องเที่ยวประเทศไทยโดยติดตามข้อมูลจาก Fan Page แนะนำการท่องเที่ยว Unseen Tour Thailand แตกต่างกัน (กัญชลิตา ตันเจริญ, 2563)

4. รูปแบบการนำเสนอด้านการถ่ายทอดสดแนะนำแหล่งท่องเที่ยว, การนำเสนอรูปภาพแนะนำแหล่งท่องเที่ยว, การนำเสนอด้านวิดีโอแนะนำแหล่งท่องเที่ยว และการนำเสนอด้านข้อความที่น่าสนใจแนะนำแหล่งท่องเที่ยว มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจท่องเที่ยว อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 สอดคล้องกับงานวิจัยของ ฌภัทรชนม์ หาวิชา ศึกษาเรื่อง รูปแบบการตลาดด้านเนื้อหาที่ส่งผลต่อกระบวนการตัดสินใจซื้ออาหารผ่านร้านค้าออนไลน์ในจังหวัดนนทบุรี ที่พบว่า รูปแบบรูปแบบการตลาดด้านเนื้อหาทั้ง 5 ประเภท ได้แก่ 1) เนื้อหาประเภทวิดีโอกราฟิก 2) เนื้อหาประเภทภาพถ่ายกราฟิก 3) เนื้อหาประเภทการแนะนำและช่วยแก้ปัญหาให้แก่ผู้บริโภค 4) เนื้อหาประเภทความรู้และประโยชน์ของผู้บริโภคและ 5) เนื้อหาประเภทสร้างสรรค์ ซึ่งส่งผลต่อกระบวนการตัดสินใจซื้ออาหารผ่านร้านค้าออนไลน์ในจังหวัดนนทบุรีอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 (ฌภัทรชนม์ หาวิชา, 2564) และสอดคล้องกับงานวิจัยของ กัญชลิตา ตันเจริญศึกษาเรื่อง : พฤติกรรมการใช้โซเชียลมีเดีย และรูปแบบการนำเสนอข้อมูลสถานที่ท่องเที่ยวที่มีผลต่อการตัดสินใจท่องเที่ยว โดยการติดตามแฟนเพจ Unseen Tour Thailand (กัญชลิตา ตันเจริญ, 2563)

สรุป/ข้อเสนอแนะ

ผู้ศึกษามีข้อเสนอแนะเพื่อเป็นประโยชน์ต่อผู้ประกอบการธุรกิจท่องเที่ยวและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เพื่อใช้เป็นแนวทางในการนำเสนอข้อมูลแหล่งท่องเที่ยวให้มีความน่าสนใจส่งผลต่อการตัดสินใจของนักท่องเที่ยวดังต่อไปนี้ 1) การถ่ายทอดสดแนะนำแหล่งท่องเที่ยว คือ ทำให้ได้รับข้อมูลตามความเป็นจริงมากที่สุดเพราะ ปราศจากการตัดต่อภาพ เสียง อย่างไรก็ตามการถ่ายทอดสดเป็นการติดต่อแบบ 2 ทาง ทำให้ผู้ชมสอบถามข้อมูลที่สนใจได้ทันที 2) การนำเสนอรูปภาพแนะนำแหล่งท่องเที่ยว คือ แสดงรูปภาพที่สวยงามช่วยดึงดูดความสนใจได้ดี และทำให้ได้รับความเพลิดเพลินในการดูรูปภาพ 3) วิดีโอแนะนำแหล่งท่องเที่ยว ช่วยให้ได้รับข้อมูลเกี่ยวกับการท่องเที่ยวที่ครบถ้วน ทั้งภาพ เสียง ตัวหนังสือ และทำให้ได้รับข้อมูลที่น่าสนใจในการรับชมมากขึ้นโดยภาพเคลื่อนไหวของวิดีโอทำให้ได้รับข้อมูลที่มีความสำคัญต่อการตัดสินใจไปท่องเที่ยวมากยิ่งขึ้น 4) นำเสนอข้อความที่น่าสนใจแนะนำแหล่งท่องเที่ยว ข้อความที่น่าสนใจทำให้เพจมีความน่าสนใจและน่าติดตามมากขึ้น ข้อความที่น่าสนใจสั้น ๆ ซึ่งช่วยให้คัดกรองเนื้อหาที่สนใจได้เร็วขึ้น อย่างไรก็ตามทางรัฐบาลได้สนับสนุนและขับเคลื่อนนโยบาย เพื่อกระตุ้นการใช้จ่ายภาคประชาชนผ่านการท่องเที่ยวภายในประเทศ ช่วยเพิ่มสภาพคล่องให้ผู้ประกอบการธุรกิจโรงแรมและธุรกิจที่เกี่ยวข้อง สนับสนุนการสร้างงานและฟื้นฟูเศรษฐกิจของประเทศ ในองค์กรรวมโดยผ่านโครงการเราเที่ยวด้วยกัน หรือจะเป็นมาตรการอื่น ๆ เช่น การกระตุ้นให้นักท่องเที่ยวเดินทางมายังประเทศไทยจากต่างประเทศ โดยเน้นการนำเสนอ Soft Power ผ่าน Digital Market และกิจกรรมทางการตลาด กระตุ้นท่องเที่ยวไทยเดินทางท่องเที่ยวภายในประเทศ (ไทยเที่ยวไทย) ให้ประชาชนเดินทางท่องเที่ยวบ่อยครั้งขึ้น การสื่อสารและประชาสัมพันธ์ เผยแพร่และสร้างกระแสการเดินทางภายในประเทศ ภายใต้แคมเปญ Amazing Thailand, Amazing New Chapters การยกระดับคุณภาพสินค้าเพื่อกระตุ้นการเดินทางท่องเที่ยว เป็นการพัฒนาต่อผู้ประกอบการธุรกิจท่องเที่ยวและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป ควรศึกษาประเด็นอื่น ๆ ดังนี้ 1) ศึกษาเกี่ยวกับความน่าเชื่อถือของสื่อโซเชียลมีเดียที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจท่องเที่ยว 2) ศึกษาเปรียบเทียบความคาดหวังและความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวต่อสื่อโซเชียลมีเดียด้านการท่องเที่ยวที่มีอยู่ในปัจจุบัน

เอกสารอ้างอิง

- กัญชลิตา ตันเจริญ. (2563). พฤติกรรมการใช้โซเชียลมีเดีย และรูปแบบการนำเสนอข้อมูลสถานที่ท่องเที่ยวที่มีผลต่อการตัดสินใจท่องเที่ยว โดยการติดตามแฟนเพจ Unseen Tour Thailand. ใน รายงานวิจัย บริหารธุรกิจมหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- กัลยา วานิชย์บัญชา. (2546). การวิเคราะห์สถิติขั้นสูงด้วย SPSS for Windows (พิมพ์ครั้งที่ 3). กรุงเทพมหานคร: ธรรมสาร.
- ณัฐภา เตชานุกเบษา. (2565). ปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดออนไลน์และรูปแบบเครื่องมือสื่อสารตลาดออนไลน์ที่ส่งผลต่อการตัดสินใจซื้อสินค้าผ้าไทยและผ้าพื้นเมืองบนตลาดออนไลน์ในจังหวัดมหาสารคาม. ใน รายงานวิจัย วิทยาการจัดการ. มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม.
- ณภัทรชนม์ หาวีชา. (2564). รูปแบบการตลาดด้านเนื้อหาที่ส่งผลต่อกระบวนการตัดสินใจซื้ออาหารผ่านร้านค้าออนไลน์ในจังหวัดนนทบุรี. ใน รายงานวิจัย บริหารธุรกิจมหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยราชภัฏฯ.
- ประยุทธ์ จันทร์โอชา. (2562). นโยบายรัฐบาลด้านการท่องเที่ยว, คำแถลงนโยบายต่อรัฐสภา. เรียกใช้เมื่อ 12 พฤศจิกายน 2566 จาก https://www.parliament.go.th/ewtadmin/ewt/elaw_parcy/ewt_dl_link.php?nid=2412
- พงษ์ปิติ ผาสุขยัต. (2561). ทักษะคิดและความต้องการของผู้มีอิทธิพลทางการท่องเที่ยวที่มีต่อการเลือกรับงานจากแบรนด์ หรือเอเจนซี. ใน รายงานวิจัย นิเทศศาสตร์มหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยกรุงเทพ.
- พิชิต วิจิตรบุญรักษ์. (2554). สื่อสังคมออนไลน์: สื่อแห่งอนาคต Social Media : Future Media. วารสารนักบริหาร. มหาวิทยาลัยกรุงเทพ, 3(2). 99 - 103.
- ภควดี พาภักดี และฉัตรชัย เหล่าเขตการณ์. (2565). รูปแบบการนำเสนอสินค้าการตลาดออนไลน์ ที่ส่งผลต่อกระบวนการตัดสินใจ ซื้อเสื้อผ้าแฟชั่นผ่านสื่อสังคมออนไลน์ (เฟซบุ๊ก) ของผู้บริโภคในเขตกรุงเทพมหานคร และปริมณฑล. วารสารวิจัยมหาวิทยาลัยเวสเทิร์น มนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์, 8(3), 134 - 147.
- ศรีสุตา วณิญาญุศักดิ์. (2560). การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย (ททท.) เปิดยุทธศาสตร์ปี 2561 มุ่งนักท่องเที่ยวหน้าใหม่ เมืองรอง. เรียกใช้เมื่อ 29 ธันวาคม 2565 จาก <https://www.prachachat.net/tourism/news-8147>
- Cronbach. L. Joseph. (1984). Essential of Psychology and Education. New York: Mc-Graw Hill.
- Odgers, T. (2016). International Travel Growth. Retrieved December 29 , 2022, from <https://www.checkfront.com/2017-travel-trends-gaining-momentum/international-travel-growth-2>.

แนวทางการพัฒนาศักยภาพทรัพยากรมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมด้านเรื่องเล่า
และตำนานรองรับการท่องเที่ยวเชิงประสบการณ์ของอำเภอลานสกา
จังหวัดนครศรีธรรมราช*

DEVELOPMENT GUIDELINE FOR TOURISM POTENTIAL OF INTANGIBLE CULTURAL
HERITAGE BASED ON STORIES AND MYTHS SUPPORTING EXPERIENTIAL TOURISM
IN LANSKA DISTRICT, NAKHON SI THAMMARAT PROVINCE

ปุณยวีร์ ศรีรัตน์*, ศราวุธดี นวกันท์วรกุล, ภฤศสร ฤทธิมนตรี ซิมิก, ประนอม การชนันท์

Poonyawee Srirat, Sarawatsadee Nawakanworrakul, Prutsorn Rittimotri Zimik, Pranom Karnchanan

คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครศรีธรรมราช นครศรีธรรมราช ประเทศไทย

Faculty of Humanities and Social Sciences, Nakhon Si Thammarat Rajabhat University, Nakhon Si Thammarat, Thailand

*Corresponding author E-mail: poonyawee_sri@nstru.ac.th

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ประเมินศักยภาพทรัพยากรมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมด้านเรื่องเล่าและตำนาน อำเภอลานสกา จังหวัดนครศรีธรรมราช และ 2) ศึกษาแนวทางการพัฒนาศักยภาพทรัพยากรมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมด้านเรื่องเล่าและตำนานรองรับการท่องเที่ยวเชิงประสบการณ์ เป็นการวิจัยผสมผสานโดยเชิงปริมาณใช้เครื่องมือวิจัยเป็นแบบประเมินศักยภาพ สุ่มกลุ่มตัวอย่างด้วยวิธีเจาะจงจากหน่วยงานภาครัฐ ภาคเอกชน และนักวิชาการ จำนวน 9 คน วิเคราะห์สถิติด้วยค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และเชิงคุณภาพเครื่องมือวิจัยเป็นแบบสัมภาษณ์เชิงลึกและสนทนากลุ่มย่อย ผู้ให้ข้อมูล ได้แก่ ผู้แทนชุมชน องค์กรปกครองท้องถิ่น หน่วยงานภาครัฐ ภาคเอกชน และนักวิชาการ จำนวน 15 คน วิเคราะห์ข้อมูลเชิงเนื้อหาและสรุปภาพรวมผลการศึกษาพบว่า ศักยภาพภาพรวมอยู่ในระดับน้อย ($\bar{X} = 2.56$) ด้านที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด คือ เรื่องเล่า ($\bar{X} = 3.16$) รองลงมา ได้แก่ สถานที่ ($\bar{X} = 3.05$) นักสื่อความหมายหรือปราชญ์ชุมชน ($\bar{X} = 2.54$) กิจกรรม ($\bar{X} = 2.15$) และบริการและสิ่งอำนวยความสะดวก ($\bar{X} = 2.19$) ตามลำดับ แนวทางการพัฒนาศักยภาพเพื่อรองรับการท่องเที่ยวเชิงประสบการณ์ ได้แก่ ด้านเรื่องเล่าและตำนานควรเล่าเรื่องตามจุดต่าง ๆ เชื่อมกับเรื่องเล่าที่หลากหลายด้านสถานที่ควรปรับปรุงภูมิทัศน์เพื่อสร้างบรรยากาศและเชื่อมโยงกับสถานที่อื่น ๆ ด้านกิจกรรมควรมีความหลากหลายต่อนักท่องเที่ยวกลุ่มเป้าหมายต่าง ๆ และเชิญผู้ประกอบการนำเที่ยวร่วมทดลองกิจกรรม ด้านนักสื่อความหมายหรือปราชญ์ชุมชนควรให้ผู้สูงอายุร่วมให้ข้อมูล เยาวชนทำคลิปแนะนำผ่านสื่อสังคมออนไลน์ และด้านบริการและสิ่งอำนวยความสะดวกควรใช้ประโยชน์ที่หลากหลายในศูนย์บริการนักท่องเที่ยว เช่น ที่พักคอยนักสื่อความหมาย ลานการละเล่นพื้นบ้าน สถานที่จำหน่ายสินค้า เป็นต้น หมุนเวียนอาสาสมัครดูแลนักท่องเที่ยว และสร้างบริการเชิงประสบการณ์ที่มีลักษณะเฉพาะ

คำสำคัญ: แนวทางการพัฒนา, ศักยภาพทรัพยากร, มรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม, การท่องเที่ยวเชิงประสบการณ์

* Received November 13, 2023; Revised November 26, 2023; Accepted November 28, 2023

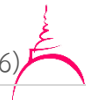
Abstracts

The objectives of this research were 1) to assess tourism potential of Intangible cultural heritage based on stories and myths supporting experiential tourism in Lanska District, Nakhon Si Thammarat Province and 2) to study the development guideline of tourism potential of Intangible cultural heritage based on stories and myths supporting experiential tourism. The methodology was mixed method. The tool of quantitative research was a potential assessment form collected random sample by purposive selection from representatives of government sector, private sector and academician were 9 samples. The quantitative data was analyzed by mean and standard deviation. The tool of qualitative research was focus group discussion collected random sample by purposive selection from representatives of local administrative organizations, government sectors, private sectors and academician were 15 samples. The quantitative data was analyzed by mean and standard deviation and the qualitative data was analyzed by content analysis and conclusion. The study found that the overall potential was at a low level ($\bar{X} = 2.56$). The highest mean was stories and myths ($\bar{X} = 3.16$), followed by places ($\bar{X} = 3.05$), interpreters or sages ($\bar{X} = 2.54$), activities ($\bar{X} = 2.15$), and services and facilities ($\bar{X} = 2.19$), respectively. The guidelines for potential development to support experiential tourism are the stories should be varied on attractive points and linked the various stories; the location should be improved the landscape to create an atmosphere and linked with other places; the activities should have various choices for different target tourists and invite tour operators to try activities; the local interpreters and sages should be elder persons and youth should encouraged making clip of recommendations via social media; and services and facilities should be taken various advantage in tourist centers such as waiting area for interpreters, folk playing area, product distribution shelf, ect., rotate the tourism volunteers and create unique experiential service.

Keywords: Development Guideline, Resource Potential, Intangible Cultural Heritage, Experiential Tourism

บทนำ

การท่องเที่ยวและทรัพยากรมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมมีความสำคัญต่อประเทศไทยเนื่องด้วยการท่องเที่ยวเป็นอุตสาหกรรมที่ขับเคลื่อนเศรษฐกิจของประเทศ โดยนำทรัพยากรที่มีอยู่มานำเสนอต่อนักท่องเที่ยวทั้งทรัพยากรธรรมชาติและทรัพยากรที่มนุษย์สร้างขึ้นรวมถึงทรัพยากรมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม โดยใช้การมีส่วนร่วมเพื่อสร้างภาพลักษณ์การท่องเที่ยวใหม่ ซึ่งแผนพัฒนาการท่องเที่ยวแห่งชาติ ฉบับที่ 3 (พ.ศ. 2566 - 2570) ได้ให้ความสำคัญต่อทรัพยากรดังกล่าวและการมีส่วนร่วม ได้แก่ ยุทธศาสตร์ที่ 3 การพัฒนาบุคลากรด้านการท่องเที่ยวและสนับสนุนการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาการท่องเที่ยว และยุทธศาสตร์ที่ 4 การสร้างสมดุลให้กับการท่องเที่ยวไทยผ่านการตลาดเฉพาะกลุ่ม การส่งเสริมวิถีไทย และการสร้างความเชื่อมั่น ซึ่งให้ความสำคัญต่อการมอบประสบการณ์แก่นักท่องเที่ยวเป็นศูนย์กลาง โดยยกระดับประสบการณ์ด้านการท่องเที่ยว (Tourism Experience) อย่างครบวงจรไปสู่การท่องเที่ยวที่เน้นคุณค่าและมีมูลค่าสูง (High Value) พร้อมพัฒนาแบรนด์และสื่อสารความแตกต่างของภาคและจังหวัดต่าง ๆ ในรูปแบบการเล่าเรื่อง (Storytelling) อย่างสร้างสรรค์ผ่านช่องทางการตลาดที่เป็นที่นิยมในกลุ่มเป้าหมาย โดยใช้ “วิถีไทย” และการสร้างความเชื่อมั่นในภาพลักษณ์ด้านความปลอดภัยและด้านการอำนวยความสะดวก พร้อมพัฒนาบุคลากรรองรับการเติบโตด้าน

การท่องเที่ยวและอบรมอาสาสมัครเพื่อการท่องเที่ยว (เจ้าบ้านที่ดี) (กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา, 2565) ทั้งนี้ชุมชนท่องเที่ยวสามารถจัดการมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมและทรัพยากรอย่างมีส่วนร่วมเพื่อต่อยอดเศรษฐกิจเชิงสร้างสรรค์ มีการกระจายรายได้ทั้งทางตรงและทางอ้อมถือเป็นส่วนหนึ่งของการส่งเสริมการเติบโตบนความยั่งยืนตามเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืนในเป้าหมายที่ 1 ขจัดความยากจนทุกรูปแบบด้วยเช่นกัน (ศูนย์วิจัยและสนับสนุนเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน, 2565)

มรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมด้านเรื่องเล่า และตำนานจัดเป็นทรัพยากรการท่องเที่ยวประเภทศิลปวัฒนธรรม ประเพณีและกิจกรรม และประเภทประวัติศาสตร์ โบราณสถาน และโบราณวัตถุ (บุญเลิศ จิตตั้งวัฒนา, 2558) ซึ่งช่วยสร้างประสบการณ์เหนือความคาดหวังและรู้สึกเป็นพิเศษหรือไม่เหมือนใครสอดคล้องกับพฤติกรรมนักท่องเที่ยวในปัจจุบันที่ถวิลหาความเป็นท้องถิ่น (Go Local) โดยเฉพาะการท่องเที่ยวตามความสนใจพิเศษ (Special Interest Tourism) เช่น การท่องเที่ยวเชิงอาหาร การท่องเที่ยวเชิงศาสนาหรือชาติพันธุ์ การท่องเที่ยวย้อนเหตุการณ์ที่สำคัญ เป็นต้น (กรมการท่องเที่ยว, 2566) ซึ่งประสบการณ์ทางการท่องเที่ยวจะเป็นการปฏิสัมพันธ์กันระหว่างนักท่องเที่ยวและชุมชนเจ้าของแหล่งท่องเที่ยวที่มีสินค้าและบริการ เกิดความรู้สึก ความคิด ประสบการณ์ทางอารมณ์และ ลักษณะจิตวิทยาอันเป็นผลที่ได้จากการได้สัมผัสสินค้าและบริการ (Susan, R. et al., 2007); (Entile, C. et al., 2007); (วิทัศน์ ศรีสุวรรณเกศ, 2561)

จังหวัดนครศรีธรรมราชมีทรัพยากรการท่องเที่ยวที่หลากหลายทั้งธรรมชาติ เกษตร ประวัติศาสตร์ และวัฒนธรรมบนฐานอัตลักษณ์ท้องถิ่น เช่น ศูนย์รวมจิตพุทธศาสนิกชน ความเชื่อ เรื่องเล่า ตำนาน ศิลปวัฒนธรรม อากาศดี น้ำสะอาด อาหารถิ่นกินตามวิถี เป็นต้น โดยมีพื้นที่ท่องเที่ยวหลักในอำเภอเมือง ท่าศาลา ลีลล ลานสกา ขนอม พรหมคีรี และปากพนัง สอดคล้องกับแนวคิดการส่งเสริมการตลาด “มานะ มานคร มาหาศรัทธา” รองรับนักท่องเที่ยวกลุ่มผู้มั่งมีรายได้สูงหรือกลุ่มวัยทำงานระดับผู้บริหารหรืออาวุโส (Active Senior) กลุ่มครอบครัว และกลุ่มชื่นชอบอาหาร (Food Lover) (การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย สำนักงานนครศรีธรรมราช, 2566) ขณะที่อำเภอลานสกา มีทรัพยากรการท่องเที่ยวที่สำคัญ ได้แก่ 1) อาหารพื้นถิ่น เช่น แกงมะเดื่อไก่บ้าน แกงหัวถั่ว (บอนไยรัก) แกงโหระ ส้มตำมังคุดคั่ว ข้าวยาเครื่อง (เครื่องแกง) เป็นต้น รวมถึงของฝากที่เกี่ยวข้องกับอาหาร เช่น ทุเรียนกวนห่อกาบหมาก กลอยแห้ง เสาวรสส้มแขก ปลาต้มทอดหรือปลาเปรี้ยวทอด จำปาตะกวน เป็นต้น 2) งานหัตถกรรม เช่น ผ้ามัดย้อม ผ้าบาติกสีธรรมชาติ ตัวดักฝัน สร้อยข้อมือหรือสร้อยคอจากลูกไม้มงคลในป่า เป็นต้น 3) ประเพณี เช่น การใส่ครีว การกวนข้าวมธุปายาส การชักพระทางน้ำและทางบก เป็นต้น และ 4) เรื่องเล่า ความเชื่อ และสิ่งศักดิ์สิทธิ์ เช่น พระเจ้าศรีธรรมโศกราชและทหารเอกตาขุนพล เทวดาหน้าช้าง ปากห้วยนาคราช จุดกำเนิดเหรียญโม หลวงพ่อมังคุด การตามรอยเสด็จ 2 รัชกาล เหตุการณ์น้ำท่วมคีรีวง เรื่องเล่าเกลอเขาเกลอเล เป็นต้น (บุญยวีร์ ศรีรัตน์, 2564) ทรัพยากรเหล่านี้เป็นอัตลักษณ์ที่โดดเด่นทั้งด้านธรรมชาติจากแหล่งต้นน้ำของเทือกเขาหลวงทั้งน้ำตก ป่าเขา และพืชผักผลไม้โดยรอบ ด้านธรรมะซึ่งมีวัด เกจิอาจารย์ และบุคคลสำคัญทางประวัติศาสตร์ พระพุทธรูปศักดิ์สิทธิ์เกี่ยวกับวิถีชีวิตและประเพณี ชักพระทางน้ำและทางบกแห่งเดียวในประเทศไทย และด้านสถาปัตยกรรมของโบสถ์มหาอุตม์ยุคอยุธยาตอนต้น อย่างไรก็ตาม (วิเชียร มั่นแหล่ และคณะ, 2564) ได้นำเสนอว่า มีชุมชนท่องเที่ยวเพียงแห่งเดียวของอำเภอลานสกาที่มีศักยภาพต่อการจัดการการท่องเที่ยวในระดับสูง คือ ชุมชนตำบลกำโลนหรือหมู่บ้านคีรีวง ในขณะที่อีก 4 ชุมชน ได้แก่ ชุมชนตำบลลานสกา ชุมชนตำบลขุนทะเล ชุมชนตำบลเขาแก้ว และชุมชนตำบลท่าดีมีศักยภาพอยู่ในระดับต่ำ จึงทำให้นักท่องเที่ยวมักท่องเที่ยวในพื้นที่ชุมชนตำบลกำโลนหรือหมู่บ้านคีรีวง ชุมชนตำบลต่าง ๆ จึงควรได้รับการพัฒนาศักยภาพการท่องเที่ยวในด้านต่าง ๆ

ดังที่กล่าวมา ศักยภาพทรัพยากรมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมโดยเฉพาะด้านเรื่องเล่าและตำนานของอำเภอลานสกา จังหวัดนครศรีธรรมราช เป็นการแสดงถึงความพร้อมในการจัดการของแหล่งท่องเที่ยว (กรมการท่องเที่ยว, 2561) ในพื้นที่ตำบลต่าง ๆ ของอำเภอลานสกาที่ยังไม่ได้รับความนิยมนักเท่ากับพื้นที่ท่องเที่ยวหลักอย่างตำบลกำโลนหรือบ้านคีรีวง และหากได้รับการพัฒนาศักยภาพที่ดีจะเป็นประโยชน์ต่อการเติมเต็มประสบการณ์ของนักท่องเที่ยว (Tourist Experience) ให้เกิดความรู้สึก ทักสินคดี และอารมณ์หรือลักษณะทางจิตวิทยาต่อทรัพยากรการท่องเที่ยว ผู้จำหน่ายสินค้าและบริการ (วิทิตน์ ศรีสุวรรณเกศ, 2561); (Susan, R. et al., 2007); (Entile, C. et al., 2007) และเมื่อนักท่องเที่ยวชื่นชอบและศรัทธาแล้วจะเกิดความผูกพันจนนำไปสู่ความจงรักภักดี (Loyalty) ต่อแหล่งท่องเที่ยว ทำให้กลับมายังแหล่งท่องเที่ยวนั้นอีก รวมถึงบอกต่อถึงประสบการณ์ที่ดี ๆ ให้แก่คนรอบข้างด้วยเช่นกัน (เพลินทิพย์ โกเมศโสภา, 2547)

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อประเมินศักยภาพทรัพยากรมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมด้านเรื่องเล่า และตำนาน อำเภอลานสกา จังหวัดนครศรีธรรมราช
2. เพื่อศึกษาแนวทางการพัฒนาศักยภาพทรัพยากรมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมด้านเรื่องเล่า และตำนานรองรับการท่องเที่ยวเชิงประสบการณ์ อำเภอลานสกา จังหวัดนครศรีธรรมราช

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยนี้เป็นการวิจัยแบบผสมผสาน (Mixed - method Research) ได้แก่ การวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) และการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) ซึ่งมีรายละเอียด ดังนี้

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1.1 การวิจัยเชิงปริมาณ คือ การประเมินศักยภาพทรัพยากรมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมด้านเรื่องเล่า และตำนานรองรับการท่องเที่ยวเชิงประสบการณ์ อำเภอลานสกา จังหวัดนครศรีธรรมราช โดยเลือกกลุ่มตัวอย่างที่เป็นบุคคลเพื่อทำแบบประเมินศักยภาพ ด้วยวิธีการเจาะจงโดยการกำหนดโควตา (Purposive and Quota Sampling) จาก 1) ผู้แทนองค์กรปกครองท้องถิ่น ได้แก่ องค์การบริหารส่วนตำบลท่าดี องค์การบริหารส่วนตำบลลานสกา องค์การบริหารส่วนตำบลเขาแก้ว และเทศบาลตำบลขุนทะเล 2) ผู้แทนหน่วยงานภาครัฐ ได้แก่ สำนักงานการท่องเที่ยวและกีฬาจังหวัดนครศรีธรรมราช การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย สำนักงานนครศรีธรรมราช 3) หน่วยงานภาคเอกชน ได้แก่ ผู้แทนจากธุรกิจกาน้ำชาเขียวในจังหวัด และผู้แทนมัคคุเทศก์อาชีพในจังหวัด และนักวิชาการที่มีประสบการณ์สอนด้านการท่องเที่ยวหรือด้านที่เกี่ยวข้องเนื่องในสถาบันระดับอุดมศึกษา ฝ่ายละ 1 คน รวมทั้งสิ้น 9 คน

1.2 การวิจัยเชิงคุณภาพ คือ การศึกษาแนวทางการพัฒนาศักยภาพทรัพยากรมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมด้านเรื่องเล่า และตำนานรองรับการท่องเที่ยวเชิงประสบการณ์ อำเภอลานสกา จังหวัดนครศรีธรรมราช โดยผู้ให้ข้อมูลหลัก (Key Informant) เป็นผู้มีส่วนได้ส่วนเสียกับการท่องเที่ยวในอำเภอลานสกาและในระดับจังหวัด (อารง สุทธาศาสตร์ และวิภาส ทองสุทธิ, 2563) ใช้วิธีเจาะจงโดยกำหนดโควตา (Purposive and Quota Sampling) ได้แก่ 1) ผู้แทนชุมชนและผู้แทนกลุ่มที่ขับเคลื่อนการท่องเที่ยวในพื้นที่ 4 ตำบลของอำเภอลานสกา ตำบลละ 2 คน รวม 8 คน 2) ผู้แทนองค์กรปกครองท้องถิ่นในพื้นที่ 4 ตำบลของอำเภอลานสกา ตำบลละ 1 คน รวม 4 คน 3) ภาคีภายนอกชุมชนที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวซึ่งเป็นตัวแทนภาครัฐ คือ ผู้แทนสำนักงานการท่องเที่ยวและกีฬาจังหวัด จำนวน 1 คน และภาคเอกชน คือ ผู้แทนมัคคุเทศก์อาชีพ จำนวน 1 คน รวม 2 คน และ 4) นักวิชาการซึ่งเป็นผู้ที่มีประสบการณ์สอนด้านการท่องเที่ยวหรือด้านที่เกี่ยวข้องเนื่องในสถาบันระดับอุดมศึกษา จำนวน 1 คน รวมทั้งสิ้น 15 คน

2. เครื่องมือการวิจัย

2.1 การวิจัยเชิงปริมาณใช้เครื่องมือการวิจัย คือ แบบประเมินศักยภาพทรัพยากรมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมด้านเรื่องเล่า และตำนานรองรับการท่องเที่ยวเชิงประสบการณ์ในอำเภอลานสกา จังหวัดนครศรีธรรมราช ซึ่งพัฒนาจากการทบทวนเอกสาร แนวคิดที่เกี่ยวข้องกับศักยภาพทรัพยากรการท่องเที่ยว แล้วจึงนำข้อมูลมาสังเคราะห์จัดทำเป็นแบบประเมิน ได้แก่ ตอนที่ 1 ข้อมูลส่วนบุคคลของผู้ประเมิน และตอนที่ 2 การประเมินศักยภาพ แบ่งออกเป็น 5 ด้าน ได้แก่ ด้านเรื่องเล่า ตำนาน ด้านสถานที่ ด้านกิจกรรมการท่องเที่ยว ด้านนักท่องเที่ยวหรือประชาชนผู้ชม และด้านบริการและสิ่งอำนวยความสะดวก โดยให้คะแนน (Rating Scale) คือ 1 ถึง 5 (น้อยที่สุดถึงมากที่สุด) กำหนดค่าคะแนนเฉลี่ย และระดับศักยภาพ ได้แก่ 1.00 - 1.80 (ระดับน้อยที่สุด) 1.81 - 2.60 (ระดับน้อย) 2.61 - 3.40 (ระดับปานกลาง) 3.41 - 4.20 (ระดับมาก) และ 4.21 - 5.00 (ระดับมากที่สุด) จากนั้น ตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือวิจัยโดยหาค่า IOC (Index of Congruence) ซึ่งดำเนินการโดยผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 3 คน เพื่อตรวจสอบความถูกต้องและความสอดคล้องของเนื้อหาจากค่า IOC หากมากกว่า 0.5 แสดงว่า ข้อคำถามนั้นมีความเที่ยงตรงตามเนื้อหา (ยุธ โภยวรรณ์ และกมลพรรณ โภยวรรณ์, 2562) โดยผลการตรวจสอบเครื่องมือพบว่า ค่า IOC เท่ากับ 0.92 นั่นคือ มีความเที่ยงตรงตามเนื้อหา แล้วจึงจัดพิมพ์แบบประเมินศักยภาพฉบับสมบูรณ์เพื่อนำไปใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

2.2 การวิจัยเชิงคุณภาพใช้เครื่องมือการวิจัย คือ ประเด็นหรือหัวข้อในการสนทนากลุ่มย่อย (Focus Group Discussion) เพื่อศึกษาแนวทางการพัฒนาศักยภาพทรัพยากรมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมด้านเรื่องเล่า และตำนานรองรับการท่องเที่ยวเชิงประสบการณ์ในอำเภอลานสกา จังหวัดนครศรีธรรมราช โดยมีเนื้อหาการสัมภาษณ์ที่สอดคล้องกับแนวคิดและวัตถุประสงค์การวิจัยเพื่อสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลหลัก จำนวน 15 ราย ทำการสัมภาษณ์โดยคณะผู้วิจัยซึ่งผ่านการอบรมจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์ (Human Research Ethics)

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

3.1 จัดทำหนังสือติดต่อประสานงานกับกลุ่มตัวอย่างตามที่กำหนดไว้ เพื่อเตรียมลงพื้นที่ประเมินศักยภาพฯ และเชิญร่วมประชุมกลุ่มย่อย

3.2 ลงพื้นที่ประเมินศักยภาพฯ พร้อมสัมภาษณ์ข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับการประเมินจากผู้แทนชุมชนในตำบลต่าง ๆ

3.3 ตรวจสอบความครบถ้วนและความสมบูรณ์ของข้อมูลจากแบบประเมินศักยภาพ

3.4 จัดกระทำข้อมูล โดยการนำข้อมูลจากแบบประเมินศักยภาพฯ มาทำการจัดหมวดหมู่ของข้อมูล เพื่อนำข้อมูลไปวิเคราะห์

3.5 จัดการสนทนากลุ่มย่อยร่วมกับตัวแทนชุมชนและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในพื้นที่ ภาคีภายนอกที่เกี่ยวข้อง และนักวิชาการด้านการท่องเที่ยว เพื่อนำเสนอผลการประเมินศักยภาพฯ พร้อมรับฟังความคิดเห็นต่อการกำหนดแนวทางการพัฒนาศักยภาพฯ รองรับการท่องเที่ยวเชิงประสบการณ์ อำเภอลานสกา จังหวัดนครศรีธรรมราช

3.6 นำข้อมูลที่ได้จากการสนทนากลุ่มย่อยมารวบรวมและจัดหมวดหมู่ก่อนนำไปวิเคราะห์ข้อมูล

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

4.1 การวิจัยเชิงปริมาณ หรือการวิเคราะห์ผลการประเมินศักยภาพทรัพยากรมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมด้านเรื่องเล่าและตำนานของอำเภอลานสกา จังหวัดนครศรีธรรมราช ด้วยโปรแกรมสำเร็จรูปในการวิเคราะห์ข้อมูล และใช้สถิติเชิงพรรณนา (Descriptive Statistics) ได้แก่ ค่าเฉลี่ย (Arithmetic Mean: \bar{X}) และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation: S.D.)

4.2 การวิจัยเชิงคุณภาพ หรือการสนทนากลุ่มย่อย โดยการประมวลผลด้วยการวิเคราะห์เชิงเนื้อหา (Content Analysis) นำมากำหนดแนวทางการพัฒนาศักยภาพทรัพยากรมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมด้านเรื่องเล่า และตำนานรองรับการท่องเที่ยวเชิงประสบการณ์ อำเภอลานสกา จังหวัดนครศรีธรรมราช

ผลการวิจัย

1. ศักยภาพทรัพยากรมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมด้านเรื่องเล่า และตำนาน อำเภอลานสกา จังหวัดนครศรีธรรมราช

ผลการประเมินศักยภาพทรัพยากรมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมด้านเรื่องเล่า และตำนาน อำเภอลานสกา จังหวัดนครศรีธรรมราช จำแนกออกเป็น 5 ด้าน โดยมีรายละเอียด ดังนี้

1.1 ด้านเรื่องเล่า ตำนาน ประเด็นที่มีค่าเฉลี่ยผลการประเมินศักยภาพมากที่สุด คือ ความน่าสนใจของเรื่องเล่า ตำนาน ($\bar{X} = 3.29$, ปานกลาง) รองลงมา ได้แก่ การเชื่อมโยงกับสถานที่และบุคคลสำคัญหรือบุคคลทางประวัติศาสตร์ ($\bar{X} = 3.25$, ปานกลาง) มีคุณค่าเกี่ยวกับวิถีชีวิต วัฒนธรรม และประเพณี ($\bar{X} = 3.18$, ปานกลาง) และการเชื่อมโยงกับสิ่งแวดล้อมวิถีชีวิตในชุมชน ($\bar{X} = 2.94$, ปานกลาง) ตามลำดับ

1.2 ด้านสถานที่ ประเด็นที่มีค่าเฉลี่ยผลการประเมินศักยภาพมากที่สุด คือ การคมนาคม ($\bar{X} = 3.33$, ปานกลาง) รองลงมา ได้แก่ การเชื่อมโยงแหล่งท่องเที่ยวอื่น ($\bar{X} = 3.23$, ปานกลาง) มีความงดงามและดึงดูดใจของวิถีชีวิต ภูมิปัญญา และวัฒนธรรมในชุมชน ($\bar{X} = 3.18$, ปานกลาง) มีเอกลักษณ์เฉพาะถิ่นที่สะท้อนวิถีชีวิตภูมิปัญญาและวัฒนธรรมในชุมชน ($\bar{X} = 3.14$, ปานกลาง) มีสภาพพื้นที่เหมาะสมกับการทำกิจกรรมที่หลากหลายสำหรับนักท่องเที่ยว ($\bar{X} = 2.78$, ปานกลาง) ความหลากหลายของทรัพยากรในพื้นที่ ($\bar{X} = 2.63$, ปานกลาง) ตามลำดับ

1.3 ด้านกิจกรรมการท่องเที่ยว ประเด็นที่มีค่าเฉลี่ยผลการประเมินศักยภาพมากที่สุด คือ กิจกรรมให้ประโยชน์และความคุ้มค่าในการเรียนรู้ และกิจกรรมการท่องเที่ยวได้สร้างความเข้มแข็งให้กับชุมชน ค่าเฉลี่ยเท่ากัน ($\bar{X} = 2.26$, น้อย) รองลงมา ได้แก่ กิจกรรมการท่องเที่ยวได้สร้างจิตสำนึกอนุรักษ์มรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม ($\bar{X} = 2.24$, น้อย) การจัดการด้านการให้การศึกษา การสื่อความหมายและการบริการ ($\bar{X} = 2.05$, น้อย) และกิจกรรมท่องเที่ยวมีความหลากหลาย ($\bar{X} = 1.96$, น้อย) ตามลำดับ

1.4 ด้านนักท่องเที่ยวหรือปราชญ์ชุมชน ประเด็นที่มีค่าเฉลี่ยผลการประเมินศักยภาพมากที่สุด คือ จิตบริการ และการเข้าใจความต้องการของผู้ใช้บริการ ($\bar{X} = 3.75$, มาก) รองลงมา ได้แก่ บุคลิกภาพที่เหมาะสม ยิ้มแย้มแจ่มใส และอัธยาศัยไมตรี และทักษะความรู้ ความสามารถในการให้ข้อมูลนำชม ค่าเฉลี่ยเท่ากัน ($\bar{X} = 3.50$, มาก) ความสามารถในการแก้ไขปัญหาเฉพาะหน้า ($\bar{X} = 3.25$, ปานกลาง) และมีการพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่อง ($\bar{X} = 3.00$, ปานกลาง) ตามลำดับ

1.5 ด้านบริการและสิ่งอำนวยความสะดวก ประเด็นที่มีค่าเฉลี่ยผลการประเมินศักยภาพมากที่สุด คือ การจัดการสิ่งอำนวยความสะดวก ($\bar{X} = 2.07$, น้อย) รองลงมา ได้แก่ การจัดการให้บริการข้อมูลเบื้องต้น ($\bar{X} = 1.86$, น้อย) และการจัดการความปลอดภัย ($\bar{X} = 1.79$, น้อยที่สุด) ตามลำดับ

ผลการประเมินศักยภาพในภาพรวมมีค่าเฉลี่ย 2.56 ซึ่งอยู่ในระดับน้อย โดยด้านที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด คือ ด้านเรื่องเล่า ตำนาน ($\bar{X} = 3.16$, ปานกลาง) รองลงมา ได้แก่ ด้านสถานที่ ($\bar{X} = 3.05$, ระดับปานกลาง) ด้านนักท่องเที่ยวหรือปราชญ์ชุมชน ($\bar{X} = 2.54$, น้อย) ด้านกิจกรรมการท่องเที่ยว ($\bar{X} = 2.15$, ระดับน้อย) และด้านบริการและสิ่งอำนวยความสะดวก ($\bar{X} = 1.91$, น้อย) ตามลำดับ รายละเอียดดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการแปลผลการประเมินศักยภาพทรัพยากรมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมด้านตำนาน และเรื่องเล่าของอำเภอลานสกา จังหวัดนครศรีธรรมราช

ตัวชี้วัดศักยภาพทรัพยากรมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม	\bar{x}	S.D.	แปลผล
1. ด้านเรื่องเล่า ตำนาน			
1.1 ความน่าสนใจของเรื่องเล่า ตำนาน	3.29	0.50	ปานกลาง
1.2 คุณค่าเกี่ยวกับวิถีชีวิต วัฒนธรรม และประเพณี	3.18	0.58	ปานกลาง
1.3 การเชื่อมโยงกับสถานที่ และบุคคลสำคัญของชุมชนหรือบุคคลทางประวัติศาสตร์	3.25	0.63	ปานกลาง
1.4 การเชื่อมโยงกับสิ่งแวดล้อมหรือวิถีชีวิตในชุมชน	2.94	0.60	ปานกลาง
รวมรายด้าน	3.16	0.58	ปานกลาง
2. ด้านสถานที่			
2.1 การคมนาคม	3.33	0.68	ปานกลาง
2.2 การเชื่อมโยงแหล่งท่องเที่ยวอื่น	3.23	0.59	ปานกลาง
2.3 ความงดงามและดึงดูดใจของวิถีชีวิต ภูมิปัญญา และวัฒนธรรม	3.18	0.72	ปานกลาง
2.4 เอกลักษณ์เฉพาะถิ่นที่สะท้อนวิถีชีวิต ภูมิปัญญาและวัฒนธรรม	3.14	0.65	ปานกลาง
2.5 สภาพพื้นที่เหมาะสมกับการทำกิจกรรมที่หลากหลายสำหรับนักท่องเที่ยว	2.78	0.67	ปานกลาง
2.6 ความหลากหลายของทรัพยากรในพื้นที่	2.63	0.58	ปานกลาง
รวมรายด้าน	3.05	0.65	ปานกลาง
3. ด้านกิจกรรมการท่องเที่ยว			
3.1 การจัดการด้านการให้การศึกษา การสื่อความหมายและการบริการ	2.05	0.48	น้อย
3.2 กิจกรรมท่องเที่ยวมีความหลากหลาย	1.93	0.72	น้อย
3.3 กิจกรรมให้ประโยชน์และความคุ้มค่าในการเรียนรู้	2.26	0.50	น้อย
3.4 กิจกรรมการท่องเที่ยวได้สร้างจิตสำนึกอนุรักษ์มรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม	2.24	0.48	น้อย
3.5 กิจกรรมการท่องเที่ยวได้สร้างความเข้มแข็งให้กับชุมชน	2.26	0.69	น้อย
รวมรายด้าน	2.15	0.57	น้อย
4. ด้านนักท่องเที่ยว/ ประชาชนชุมชน			
4.1 บุคลิกภาพที่เหมาะสม	3.50	0.54	มาก
4.2 ยิ้มแย้มแจ่มใส และอัธยาศัยไมตรี	3.50	0.45	มาก
4.3 จิตบริการ และการเข้าใจความต้องการของผู้ใช้บริการ	3.75	0.43	มาก
4.4 ทักษะความรู้ ความ สามารถในการให้ข้อมูลนำชม	3.50	0.74	มาก
4.5 ความสามารถในการแก้ไขปัญหาเฉพาะหน้า	3.25	0.66	น้อย
4.6 มีการพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่อง	3.00	0.71	น้อย
รวมรายด้าน	2.54	0.58	น้อย
5. ด้านบริการและสิ่งอำนวยความสะดวก			
5.1 การจัดการให้บริการข้อมูล	1.86	0.68	น้อย
5.2 การจัดการสิ่งอำนวยความสะดวก	2.07	0.72	น้อย
5.3 การจัดการความปลอดภัย	1.79	0.69	น้อยที่สุด
รวมรายด้าน	1.91	0.70	น้อย
รวม	2.56	0.62	น้อย

2. แนวทางการพัฒนาศักยภาพทรัพยากรมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมด้านเรื่องเล่า และตำนานรองรับการท่องเที่ยวเชิงประสบการณ์ในอำเภอลานสกา จังหวัดนครศรีธรรมราช

จากการสนทนากลุ่มย่อยร่วมกับผู้แทนชุมชนท่องเที่ยวและกลุ่มที่ขับเคลื่อนการท่องเที่ยว ผู้แทนองค์กรปกครองท้องถิ่น ตัวแทนภาครัฐและภาคเอกชน และนักวิชาการ พบว่า แนวทางการพัฒนาศักยภาพทรัพยากรมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมด้านเรื่องเล่า และตำนานรองรับการท่องเที่ยวเชิงประสบการณ์ในอำเภอลานสกา จังหวัดนครศรีธรรมราช จำแนกออกเป็น 5 ด้านตามเกณฑ์การประเมินศักยภาพ ได้แก่

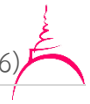
2.1 ด้านเรื่องเล่า ตำนาน ได้แก่ ควรนำเสนอความหลากหลายของเรื่องเล่า เช่น พระเจ้าศรีธรรมโศกราชและทหารเอกตาขุนพล การเสด็จประพาสกษัตริย์เจ้าฟ้า 2 แผ่นดิน (รัชกาลที่ 5 และรัชกาลที่ 6) เกจิอาจารย์กับการขอได้ไหว้รับ อภินิหารและบารมีปกปักรักษา การย้อนรอยประวัติศาสตร์หนีไข้ยมน (โรคทำระบาด) จนย้ายเมืองชั่วคราวและเกิดการเล่นสกาอันเป็นชื่อของอำเภอลานสกาและการทำเหรียญนม การเชื่อมโยงสมุนไพรและอาหารเข้ากับพื้นที่อากาศดีที่สุดในประเทศไทยซึ่งรับรองโดยกรมควบคุมมลพิษ การเชื่อมโยงเรื่องเล่า ประวัติศาสตร์ วิถีชีวิต ธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมในแหล่งท่องเที่ยวและแหล่งใกล้เคียงเพื่อเพิ่มอรรถรส และควรเคลื่อนย้ายจุดหรือสถานที่ต่าง ๆ ไปตามเนื้อหาที่เล่าเพื่อสร้างบรรยากาศและอารมณ์ร่วม

2.2 ด้านสถานที่ ได้แก่ ควรปรับปรุงภูมิทัศน์ที่สร้างบรรยากาศให้น่าสนใจ เช่น ไม้ดอกไม้ประดับทางประวัติศาสตร์ เป็นต้น ควรจัดสรรพื้นที่กิจกรรมที่หลากหลายในสถานที่เดียวกันเพื่อไม่ให้เกิดความเบื่อหน่าย และตอบสนองนักท่องเที่ยวที่หลากหลาย เชื่อมโยงกับสถานที่อื่น ๆ ใกล้เคียงและทรัพยากรที่หลากหลาย

2.3 ด้านกิจกรรมการท่องเที่ยว ควรเพิ่มกิจกรรมที่หลากหลายนอกจากการฟังเรื่องเล่าและการกราบไหว้ เช่น การเดินป่าแบบสบาย ๆ (Soft Trekking) การนั่งรถมาโย่งชมสวนผลไม้ เพื่อเป็นทางเลือกแก่นักท่องเที่ยวกลุ่มเป้าหมายต่าง ๆ และเชิญผู้ประกอบการธุรกิจนำเที่ยวมาทดลองเส้นทางท่องเที่ยวเพื่อสร้างความเชื่อมั่นต่อการนำนักท่องเที่ยวมาเยี่ยมชมและช่วยประชาสัมพันธ์รวมถึงการร่วมเป็นสถานที่ต้อนรับ สถานที่เก็บตัวและสถานที่จัดกิจกรรมของเวทีประกวดนางงาม นำเสนอกิจกรรมที่ไม่เหมือนที่อื่น ๆ เช่น เล่นสกา ร่วมประเพณีชักพระทางน้ำและทางบกแห่งเดียวในไทย ทำธงทางไถ่มงคล ร่วมพิธีปลุกเสกเหรียญนม เป็นต้น ทั้งนี้ต้องเสริมสร้างจิตสำนึกอนุรักษ์มรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมด้วยซึ่งอาจทำเป็นฐานเรียนรู้สอดแทรกข้อคิดหรือคำคมและกิจกรรมให้เกิดความภาคภูมิใจร่วมกันระหว่างนักท่องเที่ยวและคนในชุมชน

2.4 ด้านนักท่องเที่ยวหรือปราชญ์ชุมชน ควรนำนักท่องเที่ยวชุมชนที่ผ่านการอบรมต่าง ๆ มาฝึกนำชมอย่างสม่ำเสมอเพื่อสร้างความชำนาญและสามารถแก้ไขปัญหาเฉพาะหน้า ซึ่งช่วยสร้างความประทับใจจากประสบการณ์ท่องเที่ยว ควรทำให้เยาวชนได้รู้จักตำนานผ่านการร่วมทำคัลปีวีดีโอประชาสัมพันธ์ผ่านสื่อสังคมออนไลน์พร้อมมอบรางวัล โดยเจ้าภาพอาจเป็นหน่วยงานองค์กรปกครองท้องถิ่นในพื้นที่ ตลอดจนขอรับการสนับสนุนหน่วยงานต่าง ๆ ให้มีการพัฒนาบุคลากรอย่างต่อเนื่อง

2.5 ด้านบริการและสิ่งอำนวยความสะดวก ควรใช้ประโยชน์ที่หลากหลายของศูนย์บริการนักท่องเที่ยวที่จัดสร้างเสร็จใหม่ ๆ ได้แก่ ที่พักของนักท่องเที่ยว ลานการละเล่นพื้นบ้าน เช่น สกา หมากขุม (หลุม) เป็นต้น มุมจำหน่ายสินค้าพื้นถิ่นที่มีความเกี่ยวข้องกับมรดกภูมิปัญญา เรื่องเล่า ตำนาน เช่น เหรียญตาขุนพล เหรียญนม ตุ๊กตาหวัดหอกาบหมาก จำปาตะกวน หมวกแปะย้อม เป็นต้น ควรร่วมมือกับอาสาสมัครการท่องเที่ยวหรือผู้ที่ผ่านอบรมเจ้าบ้านที่ดีของกรมการท่องเที่ยวเพื่อหมุนเวียนดูแลนักท่องเที่ยวในแหล่งท่องเที่ยวและควรสร้างสรรคบริการเชิงประสบการณ์ที่มีลักษณะเฉพาะและน่าสนใจ เช่น การบริการรถมาโย่ง (จักรยานยนต์วิบาก) เที่ยวชมสวนผลไม้ บริการกระบอกไม้ไผ่ที่เป็นกระตักน้ำปิดฝาด้วยหมากต่อ เป็นต้น

อภิปรายผล

1. ศักยภาพทรัพยากรมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมด้านเรื่องเล่า และตำนาน อำเภอลานสกา จังหวัดนครศรีธรรมราช

คณะผู้วิจัยใช้เกณฑ์การประเมิน 5 ด้าน ได้แก่ ด้านเรื่องเล่า ตำนาน ด้านสถานที่ ด้านกิจกรรมการท่องเที่ยว ด้านนักท่องเที่ยวหรือประชาชน และด้านบริการและสิ่งอำนวยความสะดวก โดยพัฒนาจากเกณฑ์มาตรฐานการท่องเที่ยวโดยชุมชนของกรมการท่องเที่ยว ซึ่งเกณฑ์เหล่านี้ถือเป็นเครื่องมือเพื่อใช้ในแหล่งท่องเที่ยว ซึ่งมีความเกี่ยวข้องกับกระบวนการที่สำคัญอันส่งผลต่อประสบการณ์ทางการท่องเที่ยวที่น่าจดจำของนักท่องเที่ยว (Kim, J. H., 2018) พบว่า ศักยภาพด้านที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด คือ ด้านเรื่องเล่า ตำนาน รองลงมา ได้แก่ ด้านสถานที่ ด้านนักท่องเที่ยวหรือประชาชน ด้านกิจกรรมการท่องเที่ยว และด้านบริการและสิ่งอำนวยความสะดวก ตามลำดับ ทั้งนี้ มีรายละเอียดรายด้าน ได้แก่ 1) ด้านเรื่องเล่า ตำนานซึ่งมีความเกี่ยวข้องกับบุคคลสำคัญทางประวัติศาสตร์และความเชื่อทางศาสนาในท้องถิ่น อาทิ พระเจ้าศรีธรรมโศกราชและทหารเอก (ตาขุนพล) เทวดานาคราช เทวดาหน้าช้าง หลวงพ่อมิ่งคุด พ่อท่านคล้าย วาจาสิทธิ์ เป็นต้น สอดคล้องพฤติกรรมนักท่องเที่ยวที่ถวิลหาความเป็นท้องถิ่นซึ่งสนใจวิถีชีวิต อาหาร ประเพณี และความเชื่อ รวมถึงนโยบายส่งเสริมการท่องเที่ยว จังหวัดนครศรีธรรมราช “มานะ มานคร มาหาศรีธา” (กรมการท่องเที่ยว, 2566) และสอดคล้องกับ ประภาพร ยางประยงค์ และศศิธร สุวรรณรัตน์ ที่ศึกษาศักยภาพการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม กรณีศึกษาเมืองเก่า จังหวัดสงขลา พบว่า มีศักยภาพด้านความหลากหลายทางวัฒนธรรมทั้งวิถีชีวิต ประวัติศาสตร์ และบรรยากาศความสวยงามของพื้นที่ชุมชนสามวัฒนธรรม (ไทย จีน มุสลิม) 2) ด้านสถานที่ มีการคมนาคมเข้าถึงสะดวก ความงดงามและดึงดูดใจของวิถีชีวิต ภูมิปัญญา และวัฒนธรรมในชุมชน และมีเอกลักษณ์เฉพาะถิ่นที่สะท้อนวิถีชีวิตภูมิปัญญาและวัฒนธรรมในชุมชน แต่สภาพภูมิทัศน์และความเหมาะสมของสถานที่ต่อการจัดกิจกรรมยังไม่มีศักยภาพค่อนข้างน้อย 3) ด้านกิจกรรมการท่องเที่ยว (ประภาพร ยางประยงค์ และศศิธร สุวรรณรัตน์, 2564) พบว่า มีศักยภาพที่เด่นจากประโยชน์และความคุ้มค่าในการเรียนรู้ และสร้างจิตสำนึกอนุรักษ์มรดกภูมิปัญญา แต่มีศักยภาพที่น้อยในการจัดการด้านการให้การศึกษา การสื่อความหมายและการบริการ และกิจกรรมท่องเที่ยวยังไม่หลากหลาย 4) ด้านนักท่องเที่ยวหรือประชาชนมีศักยภาพที่เด่นของจิตบริการและการเข้าใจความต้องการของผู้ใช้บริการ บุคลิกภาพที่เหมาะสม ยิ้มแย้มแจ่มใส และอัธยาศัยไมตรี และทักษะความรู้ ความสามารถในการให้ข้อมูลนำชม แต่มีประเด็นที่มีศักยภาพน้อย ได้แก่ ความสามารถในการแก้ไขปัญหาเฉพาะหน้า และการพัฒนาตนเองยังไม่ต่อเนื่อง 5) ด้านบริการและสิ่งอำนวยความสะดวก มีศักยภาพที่เด่นในการจัดการสิ่งอำนวยความสะดวกแต่มีปัญหาห้องน้ำที่ไม่สะอาดและมีไม่เพียงพอ และการจัดการให้บริการข้อมูลเบื้องต้นโดยนักท่องเที่ยว แต่ไม่มีที่นั่งพักคอยให้นักท่องเที่ยวและมูจำหน่ายสินค้าในศูนย์บริการนักท่องเที่ยว

ทั้งนี้ จากภาพรวมการประเมินศักยภาพ จึงทำให้เห็นได้ว่าอำเภอลานสกา มีจุดเด่นด้านเรื่องเล่า ตำนาน เกี่ยวกับบุคคลสำคัญทางประวัติศาสตร์และความเชื่อทางศาสนา และด้านนักท่องเที่ยวหรือประชาชน ที่เป็นเยาวชนส่วนใหญ่แต่สามารถร่วมกับผู้สูงอายุให้ข้อมูลได้เพื่อรองรับนักท่องเที่ยวได้หลายกลุ่ม ขณะที่จุดด้อย ได้แก่ ด้านสถานที่ควรปรับปรุงภูมิทัศน์ที่สร้างบรรยากาศให้เกิดอารมณ์ความรู้สึก ด้านบริการและสิ่งอำนวยความสะดวกควรจัดที่พักคอยนักท่องเที่ยว สถานที่จำหน่ายสินค้าพื้นถิ่น และบริการที่สร้างประสบการณ์ ทั้งนี้ โอกาสที่สำคัญ คือ พฤติกรรมนักท่องเที่ยวมักถวิลหาความเป็นท้องถิ่น รวมถึงนโยบายส่งเสริมการท่องเที่ยว “มานะ มานคร มาหาศรีธา” จะช่วยทำให้เกิดความเข้าใจอันดีและมีประสบการณ์ร่วมเกิดการอนุรักษ์และพัฒนาอย่างยั่งยืนต่อไป (เขมิกา อีร์พงษ์, 2563) ซึ่งชุมชนรอบแหล่งท่องเที่ยวสามารถนำเสนอมิติประสบการณ์ท่องเที่ยวได้ 3 มิติ ได้แก่ มิติด้านบุคคลผู้นำเสนอข้อมูลและเชิญชวนให้ทำกิจกรรมหรือร่วมประเพณีในชุมชน มิติด้านความรู้ที่

แบ่งปันองค์ความรู้ ภูมิปัญญา และสร้างความเข้าใจ และมีมิติด้านความรู้สึก อารมณ์ และทัศนคติของนักท่องเที่ยว (Getz, D., & Page, S. J., 2016)

2. แนวทางการพัฒนาศักยภาพทรัพยากรมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมด้านเรื่องเล่า และตำนานรองรับการท่องเที่ยวเชิงประสบการณ์ในอำเภอลานสกา จังหวัดนครศรีธรรมราช

คณะผู้วิจัยนำผลประเมินศักยภาพและผลการสนทนากลุ่มย่อยมากำหนดแนวทางการพัฒนาโดยจำแนกออกเป็น 5 ด้าน ตามเกณฑ์ประเมินศักยภาพ ได้แก่ 1) ด้านเรื่องเล่า ตำนาน ควรนำเสนอความหลากหลายของเรื่องเล่า เชื่อมโยงสมุนไพรและอาหารเข้ากับพื้นที่อากาศดีที่สุดในประเทศไทย การเชื่อมโยงเรื่องเล่า ประวัติศาสตร์ วิถีชีวิต ธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมในแหล่งท่องเที่ยวแห่ง 2) ด้านสถานที่ควรปรับปรุงภูมิทัศน์ที่สร้างบรรยากาศให้เกิดความน่าสนใจหรืออารมณ์ร่วมจากวัสดุ แนวคิด และสีสัมผัสสอดคล้องกับมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม และเชื่อมโยงกับสถานที่ท่องเที่ยวลักษณะอื่น ๆ 3) ด้านกิจกรรมการท่องเที่ยว และ 4) ด้านนักสื่อความหมายหรือปราชญ์ชุมชนถือเป็นส่วนหนึ่งของการสร้างปฏิสัมพันธ์ระหว่างนักท่องเที่ยวและเจ้าของแหล่งท่องเที่ยวจนเกิดประสบการณ์และความทรงจำที่ดี เช่น ร่วมพิธีกรรมในประเพณีชักพระฯ ร่วมทำธงหางไก่ ร่วมเล่นสกา เริ่มเดินป่า พร้อมรับฟังเรื่องเล่า ร่วมทำแกงใบโหระพาที่เป็นแหล่งวัตถุดิบรอบถ้ำน้ำพระเจ้าศรีธรรมโศกราช ประวัติศาสตร์จากนักสื่อความหมายชุมชนทั้งที่เป็นเยาวชนและผู้สูงอายุในเส้นทางท่องเที่ยวที่เชื่อมโยงกัน เป็นต้น รวมถึงความผูกพันที่นำไปสู่ความจงรักภักดีต่อแหล่งท่องเที่ยวและอาจบอกต่อไปยังผู้อื่น (เพลินทิพย์ โกเมศโสภากา, 2547) ซึ่งถือเป็นการตอบสนองจากภายในที่รวมความคิด ความรู้สึกและประสบการณ์ของอารมณ์ ความมีเหตุมีผล ลักษณะจิตวิทยาอันเป็นผลจากการสัมผัส (Entile, C. et al., 2007) และควรสอดแทรกจิตสำนึกในการอนุรักษ์มรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมและส่งเสริมการพัฒนาบุคลากรทุกกลุ่มอย่างเท่าเทียมและต่อเนื่องให้เกิดความชำนาญและสามารถแก้ไขปัญหาต่าง ๆ ได้อย่างรวดเร็วเพื่อสร้างความประทับใจ สอดคล้องกับ พongจันทร์ หลวงจันทร์ดวง และคณะ ที่ทำการศึกษาศักยภาพชุมชนต้นแบบการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์อย่างยั่งยืน พบว่า คนในชุมชน พนักงาน ผู้ประกอบการ และผู้เกี่ยวข้องเกี่ยวกับการจัดการการท่องเที่ยวควรได้รับการอบรมคุณค่าของทรัพยากรธรรมชาติและ การอนุรักษ์เป็นระยะ ๆ ตามความเหมาะสม ควรสร้างโอกาสการมีส่วนร่วมให้แก่เยาวชนสตรีผู้สูงอายุ คนพิการ และผู้ด้อยโอกาส และ 5) ด้านสิ่งอำนวยความสะดวกที่ควรได้รับการปรับปรุงโดยส่วนใหญ่ (พongจันทร์ หลวงจันทร์ดวง และคณะ, 2561) คือ ห้องน้ำ ควรใช้ประโยชน์ที่หลากหลายของศูนย์บริการนักท่องเที่ยว (ที่พักคอยนักสื่อความหมายหรือปราชญ์ชุมชน ลานการละเล่นพื้นบ้าน) อาสาสมัครตำรวจท่องเที่ยวและผู้ผ่านการอบรมเจ้าบ้านที่ดีร่วมหมุนเวียนในการดูแลต้อนรับและอำนวยความสะดวกนักท่องเที่ยว และควรสร้างสรรคบริการเชิงประสบการณ์ที่มีลักษณะเฉพาะและน่าสนใจ

สรุป/ข้อเสนอแนะ

ศักยภาพและแนวทางการพัฒนาศักยภาพทรัพยากรมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมด้านเรื่องเล่า และตำนานรองรับการท่องเที่ยวเชิงประสบการณ์ในอำเภอลานสกา จังหวัดนครศรีธรรมราช พบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยผลประเมินศักยภาพมากที่สุด คือ ด้านเรื่องเล่า ตำนาน ซึ่งอยู่ในระดับปานกลาง โดยมีจุดเด่นของบุคคลสำคัญหรือความเชื่อความศรัทธาในศาสนาของท้องถิ่น ควรเล่าเรื่องและเคลื่อนย้ายไปตามจุดต่าง ๆ หรือสถานที่ต่าง ๆ ตามเนื้อหาเพื่อสร้างบรรยากาศและอารมณ์ร่วมบนความหลากหลายของเรื่องเล่าที่สอดคล้องกับประวัติศาสตร์ ความเชื่อ วิถีชีวิต ธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม รองลงมาได้แก่ ด้านสถานที่ มีศักยภาพในระดับปานกลาง ควรปรับปรุงภูมิทัศน์ที่สร้างบรรยากาศให้น่าสนใจและเชื่อมโยงข้อมูลกับสถานที่อื่น ๆ และควรจัดสรรพื้นที่กิจกรรมที่หลากหลาย ด้านนักสื่อความหมายหรือปราชญ์ชุมชน มีศักยภาพในระดับน้อย ส่วนใหญ่ให้ข้อมูลโดยเยาวชน ควรเพิ่มผู้สูงอายุ และควรเข้าอบรมพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่อง ควรส่งเสริมให้เยาวชนทำคลิปวิดีโอประชาสัมพันธ์ ด้านกิจกรรมการท่องเที่ยวมีศักยภาพในระดับน้อย เนื่องด้วยมีแต่การไหว้พระและนั่งฟังเรื่องเล่า ตำนาน จึงควรมี

กิจกรรมที่หลากหลาย เช่น เดินป่า นั่งรถหม้ายชมสวนผลไม้ เล่นสกา ร่วมประเพณีชักพระทางน้ำและทางบก ทำธงหางไก่ เป็นต้น และควรให้ธุรกิจนำเที่ยวร่วมทดลองเพื่อสร้างความเข้าใจและเชิญชวนนักท่องเที่ยว และด้านบริการและสิ่งอำนวยความสะดวก มีศักยภาพในระดับน้อย ซึ่งศูนย์บริการนักท่องเที่ยวควรใช้ประโยชน์ที่หลากหลาย เช่น ที่พักของนักท่องเที่ยว ลานการละเล่นพื้นบ้าน สถานที่จำหน่ายสินค้าพื้นถิ่น หมุนเวียนอาสาสมัครท่องเที่ยวหรือผู้ผ่านอบรมเจ้าบ้านที่ดีมาให้บริการ และสร้างสรรค์บริการเชิงประสบการณ์มีลักษณะเฉพาะ ทั้งนี้ ข้อเสนอแนะของการวิจัย ได้แก่ 1) ด้านการนำผลการวิจัยไปใช้หรือนำไปปฏิบัติ ชุมชนท่องเที่ยวในพื้นที่อำเภอลานสกา นำข้อมูลไปใช้ในการวางแผนและพัฒนาการท่องเที่ยวเพื่อรองรับนักท่องเที่ยวที่มาจากแขวงเวียงจันทน์ และผู้ประกอบการธุรกิจนำเที่ยว นำข้อมูลไปใช้ในการวางแผนจัดทำเส้นทางและโปรแกรมการท่องเที่ยว เพื่อนำเสนอขายต่อนักท่องเที่ยวกลุ่มผู้มียารักษาโรคหรือกลุ่มวัยทำงานระดับผู้บริหารหรืออาวุโส (Active Senior) กลุ่มครอบครัว และกลุ่มชื่นชอบอาหาร (Food Lover) 2) ด้านนโยบาย องค์กรปกครองท้องถิ่นนำข้อมูลและแนวทางการพัฒนาศักยภาพด้านนักท่องเที่ยวหรือประชาชนชุมชน ด้านสถานที่ และด้านบริการและสิ่งอำนวยความสะดวกไปใช้ในการวางแผนงบประมาณปรับปรุงและพัฒนาการท่องเที่ยว เช่น การพัฒนานักท่องเที่ยว 2 วัย การปรับปรุงภูมิทัศน์ด้วยอัตลักษณ์เรื่องเล่า ตำนาน การจัดสถานที่จำหน่ายสินค้าพื้นถิ่น เป็นต้น สำนักงานการท่องเที่ยวและกีฬาจังหวัดนครศรีธรรมราช นำข้อมูลและแนวทางการพัฒนาศักยภาพด้านสถานที่ ด้านนักท่องเที่ยวหรือประชาชนชุมชน ด้านกิจกรรมการท่องเที่ยว และด้านบริการและสิ่งอำนวยความสะดวก เพื่อจัดทำงบประมาณพัฒนาและปรับปรุง เช่น การจัดทำป้ายแนะนำข้อมูลและแผนที่แสดงสถานที่เชื่อมโยง การละเล่นพื้นบ้าน เป็นต้น การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย สำนักงานนครศรีธรรมราช นำข้อมูลและแนวทางการพัฒนาศักยภาพด้านสถานที่ และด้านกิจกรรมการท่องเที่ยว เพื่อใช้เป็นนโยบายส่งเสริมการประชาสัมพันธ์การท่องเที่ยวให้นักท่องเที่ยวรู้จักและกระตุ้นให้เกิดการมาเยือน เช่น ศรีทวารานสกา ประเพณีชักพระทางน้ำและทางบกหนึ่งเดียวในไทย เป็นต้น และ 3) ด้านการวิจัยครั้งต่อไป ควรมีการเปรียบเทียบศักยภาพทรัพยากรหรือฝั่งอุปทาน (Supply Side) และความคิดเห็นของนักท่องเที่ยวหรือฝั่งอุปสงค์ (Demand Side) เพื่อให้มีข้อมูลทั้งสองด้านพร้อมหาจุดร่วมและจุดต่างในการพัฒนาปรับปรุงศักยภาพทรัพยากรเพื่อรองรับประสบการณ์การท่องเที่ยว

กิตติกรรมประกาศ

บทความวิจัยนี้เป็นส่วนหนึ่งของวัตถุประสงค์ที่ 2 เพื่อศึกษาทรัพยากรมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมด้านเรื่องเล่า และตำนาน อำเภอลานสกา จังหวัดนครศรีธรรมราช ในโครงการวิจัยย่อยที่ 4 “รูปแบบการท่องเที่ยวบนฐานมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม: เรื่องเล่า ตำนาน อำเภอลานสกา จังหวัดนครศรีธรรมราช” ในชุดโครงการวิจัย “การอนุรักษ์ ส่งเสริม และสืบสาน มรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม : เรื่องเล่า ตำนานเพื่อการบริหารจัดการท่องเที่ยวและการพัฒนาผลิตภัณฑ์อย่างมีส่วนร่วมในอำเภอลานสกา จังหวัดนครศรีธรรมราช” ทุนวิจัยด้านวิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม (ววน.) กระทรวงการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัย และนวัตกรรม ปีงบประมาณ พ.ศ. 2565 ซึ่งสำเร็จลุล่วงด้วยดีจากความอนุเคราะห์จากผู้ให้ข้อมูลหลัก ได้แก่ ผู้นำชุมชน ผู้แทนจากหน่วยงานองค์กรปกครองท้องถิ่น หน่วยงานภาครัฐและภาคเอกชนด้านการท่องเที่ยว และนักวิชาการทางการท่องเที่ยว ซึ่งคณะผู้วิจัยขอขอบคุณมา ณ โอกาสนี้

เอกสารอ้างอิง

- กรมการท่องเที่ยว. (2561). มาตรฐานการท่องเที่ยวโดยชุมชน. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- กรมการท่องเที่ยว. (2566). กระแสนิยมการท่องเที่ยวปี 2566-2567. เอกสารประกอบการอบรมที่พักโฮมสเตย์และการท่องเที่ยวโดยชุมชนเชิงสร้างสรรค์เพื่อคนทั้งมวล. กรุงเทพมหานคร: กรมการท่องเที่ยว.

- กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา. (2565). แผนพัฒนาการท่องเที่ยวของไทยตามแผนพัฒนาการท่องเที่ยวแห่งชาติ ฉบับที่ 3 (พ.ศ. 2566-2570). กรุงเทพมหานคร: กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา.
- การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย สำนักงานนครศรีธรรมราช. (2566). แผนการตลาดการท่องเที่ยวจังหวัด นครศรีธรรมราชและจังหวัดพัทลุง พ.ศ. 2566. เรียกใช้เมื่อ 26 ตุลาคม 2566 จาก <https://thainews.prd.go.th/th/news/detail/TCATG220213220330781>
- เขมิกา อีรพงษ์. (2563). การพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมด้วยการออกแบบประสบการณ์. ศิลปกรรมสาร, 13(1), 1 - 15.
- บุญเลิศ จิตตั้งวัฒนา. (2558). การพัฒนาการท่องเที่ยวแบบยั่งยืน. (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพมหานคร: ธรรมสาร.
- ประภาพร ยางประยงค์ และศศิธร สุวรรณรัตน์. (2564). การศึกษาศักยภาพการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม: กรณีศึกษาย่านเมืองเก่า จังหวัดสงขลา. Journal of Social Sciences and Humanities Research in Asia, 27(3), 87 - 110.
- ปยุตยวีร์ ศรีรัตน์. (2564). การสร้างคุณค่าอาหารพื้นถิ่นสำหรับโปรแกรมการท่องเที่ยว อำเภอลานสกา จังหวัด นครศรีธรรมราช. วารสารวิจัยเพื่อการพัฒนาเชิงพื้นที่, 13(2) 106 - 110.
- เพลินทิพย์ โกเมศโสภาน. (2547). การวางแผนการตลาด (Marketing Planning). (พิมพ์ครั้งที่ 5). กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ฟองจันทร์ หลวงจันทร์ดวง และคณะ. (2561). ศักยภาพชุมชนต้นแบบการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์อย่างยั่งยืน. วารสารอิเล็กทรอนิกส์การเรียนรู้ทางไกลเชิงนวัตกรรม, 8(2), 52-83.
- ยุทธ ไกยวรรณ และกมลพรรณ ไกยวรรณ. (2562). ระเบียบวิธีวิจัยทางการโรงแรมและการท่องเที่ยว. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- วิเชียร มั่นแหล่ และคณะ. (2564). รายงานวิจัยการท่องเที่ยวโดยชุมชนเชิงสร้างสรรค์บนฐานการเรียนรู้ภูมิปัญญา อาหารพื้นถิ่นชุมชนในอำเภอลานสกา จังหวัดนครศรีธรรมราช. นครศรีธรรมราช: สำนักงาน คณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ (วช.).
- วิทศน์ ศรีสุวรรณเกศ. (2561). แบบจำลองปัจจัยเชิงสาเหตุที่มีอิทธิพลต่อความภักดีของการท่องเที่ยวเชิง วัฒนธรรมล้านนาตะวันออก. ใน วิทยานิพนธ์บริหารธุรกิจดุสิตบัณฑิต สาขาบริหารธุรกิจ. มหาวิทยาลัย เทคโนโลยีราชมงคลพระนคร.
- ศูนย์วิจัยและสนับสนุนเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน. (2565). SDG Move. เรียกใช้เมื่อ 26 ตุลาคม 2566 จาก <https://www.sdgmovement.com/intro-to-sdgs/>
- อารง สุทธาศาสน์ และวิภาส ทองสุทธิ. (2563). ปฏิบัติการวิจัยสังคมศาสตร์ มาตรฐานวิทยานิพนธ์และดุสิต นิพนธ์. กรุงเทพมหานคร: อินทภาษ.
- entile, C. et al. (2007). How to sustain the customer experience : An overview of experience components that co-create value with the customer. European management journal, 25(5), 395 - 410.
- Getz, D., & Page, S. J. (2016). Event studies : Theory, research and policy for planned events. Oxon: Routledge.
- Kim, J. H. (2018). The impact of memorable tourism experiences on loyalty behaviors: The mediating effects of destination image and satisfaction. Journal of Travel Research, 57(7), 856 - 870.
- Susan, R. et al. (2007). Online Customer Experience: A Review of the Business-to-Consumer Online Purchase Context. International Journal of Management Reviews, 13(2), 24 - 39.

แนวทางเสริมสร้างทรัพยากรทางการศึกษาในยุคดิจิทัลของมหาวิทยาลัย
เทคโนโลยีผู้เจี้ยน ในมณฑลผู้เจี้ยน ประเทศสาธารณรัฐประชาชนจีน*
GUIDELINES FOR ENHANCING EDUCATIONAL RESOURCES IN
THE DIGITAL AGE OF FUJIAN UNIVERSITY OF TECHNOLOGY
IN FUJIAN PROVINCE PEOPLE'S REPUBLIC OF CHINA

เย่ว เสี่ยวหลง, บูรณจิตร แก้วศรีมล, นีรันตร์ สุธีนิรันตร์, พัชรา เดชโฮม, จิตตวิสุทธิ์ วิมุตติปัญญา*

Yew Sewlong, Boranajit Kawsrimol, Niran Suteeniran, Pachara Dechome, Jittawisut Wimuttipanya

คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยา กรุงเทพมหานคร ประเทศไทย

Faculty of Education, Bansomdejchaopraya Rajabhat University, Bangkok, Thailand

*Corresponding author E-mail: Jittawisut.wi@bsru.ac.th

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาการเสริมสร้างทรัพยากรทางการศึกษาในยุคดิจิทัล 2) ประเมินคุณลักษณะแนวทางเสริมสร้างทรัพยากรทางการศึกษาในยุคดิจิทัล 3) ศึกษาแนวทางเสริมสร้างทรัพยากรทางการศึกษาในยุคดิจิทัลของมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีผู้เจี้ยนในมณฑลผู้เจี้ยน ประเทศสาธารณรัฐประชาชนจีน โดยใช้รูปแบบการวิจัยแบบผสมผสาน กลุ่มตัวอย่าง ประกอบด้วย 1) ทรัพยากรด้านบุคคล 2) ทรัพยากรด้านการเงิน 3) ทรัพยากรด้านวัสดุ อุปกรณ์ และอาคารสถานที่ 4) ทรัพยากรด้านบริหารจัดการ 5) ทรัพยากรด้านเวลา 6) ทรัพยากร ด้านเทคโนโลยีสารสนเทศ ประชากรที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีผู้เจี้ยน ในมณฑลผู้เจี้ยน ประเทศสาธารณรัฐประชาชนจีน กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้า ได้แก่ ผู้บริหาร และอาจารย์ประจำกรมมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีผู้เจี้ยน ในมณฑลผู้เจี้ยน ประเทศสาธารณรัฐประชาชนจีน โดยการสุ่มแบบเจาะจงรวมทั้งสิ้น 242 คน ผลการวิจัย พบว่า การเสริมสร้างทรัพยากรทางการศึกษาในยุคดิจิทัลของมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีผู้เจี้ยน ในมณฑลผู้เจี้ยน ประเทศสาธารณรัฐประชาชนจีน ผู้บริหารต้องให้การสนับสนุน และมีทัศนคติที่ดีต่อการใช้ระบบสารสนเทศ ส่งเสริมให้มีการพัฒนาให้มีประสิทธิภาพอยู่เสมอขึ้นอยู่กับสถานการณ์และสถานะที่เกิดขึ้น สนับสนุนให้บุคลากรมีทัศนคติที่ดีในการทำงาน กระตุ้นให้เกิดพฤติกรรมด้านการเงินที่เหมาะสม ผู้บริหารสามารถจัดสภาพแวดล้อมในสถานศึกษาให้เอื้ออำนวยต่อการปฏิบัติงานของบุคลากร สนับสนุนให้บุคลากรมีความรักความสามัคคีต่อกันและกันสามารถจัดทำกิจกรรมปฏิทินปฏิบัติงานที่สอดคล้องกับระบบการเงินของหน่วยงาน และเกิดประสิทธิภาพสูงสุดต่อสถานศึกษาที่ครอบคลุมเป้าหมายการบริหารจัดการองค์การสู่ความเป็นเลิศบนฐานของการบริหารจัดการความรู้และเทคโนโลยี การพัฒนาองค์กรที่มุ่งเน้นทรัพยากรบุคคลที่มีคุณภาพในการสร้างแผนงานและกลยุทธ์องค์กรที่ได้มาตรฐานสากล

คำสำคัญ: ทรัพยากรทางการศึกษา, ยุคดิจิทัล, ผู้เจี้ยน, ประเทศจีน

* Received November 16, 2023; Revised November 24, 2023; Accepted November 28, 2023

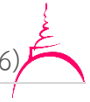
Abstract

The purpose of this research were to 1) study the enhancement of educational resources in the digital age 2) assess the characteristics of educational resources enhancement in the digital age. 3) study ways to enhance educational resources in the digital age. People's Republic of China with mixed method research consisting of 1) Human resources 2) Financial resources 3) Materials, equipment and buildings resources 4) Management resources 5) Time resources 6) Information technology resources The research population was Fujian University of Technology in Fujian Province, People's Republic of China. The samples used in this study were administrators and lecturers at Fujian University of Technology in Fujian Province. People's Republic of China by specific random sampling, totaling 242 people. The research results showed that enhancing educational resources in the digital age of Fujian University of Technology in Fujian Province. People's Republic of China Management must support and have a good attitude towards the use of information systems Encourage development to always be efficient depending on the situation and conditions that occur Encourage personnel to have a good attitude in work. Encourage appropriate financial behaviors. Administrators can arrange the environment in educational institutions to facilitate the performance of personnel. Encourage personnel to have love and unity with each other, to be able to organize activities on the work calendar that are in line with the agency's financial system. and achieve maximum efficiency for educational institutions. Covers organizational management goals for excellence based on knowledge management and technology. Organizational development that focuses on quality human resources in creating organizational plans and strategies that meet international standards.

Keywords: Educational Resources, Digital Era, Fujian, Republic of China

บทนำ

การศึกษาเป็นกลไกสำคัญในการพัฒนาคุณภาพชีวิตมนุษย์ เป็นพื้นฐานสำคัญของการพัฒนาประเทศและสร้างความสามารถในการแข่งขันทั่วโลก โดยเฉพาะองค์การสหประชาชาติได้กำหนดให้การศึกษาเป็นการศึกษาเพื่อมวลชนหรือการศึกษาเพื่อคนทุกคน (Education for All) และได้ดำเนินโครงการเพื่อสนับสนุนพัฒนาการศึกษาและคุณภาพชีวิตมนุษย์ (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2562) ในการพัฒนาศักยภาพและขีดความสามารถต่าง ๆ ที่จะดำรงชีพและประกอบอาชีพได้อย่างมีความสุข (ปรัชญา เวสารัชช, 2545) การบริหารการศึกษา ไม่ว่าจะเป็นสถานศึกษาที่มีขนาดเล็กหรือใหญ่ ผู้บริหารล้วนตระหนักถึงหลักในการบริหาร โดยมุ่งบริหารจัดการให้มีคุณภาพ และมีประสิทธิผลต่อการเรียนการสอนของสถานศึกษาอย่างสูงสุด เพราะเป็นสิ่งที่มีความสำคัญในการบ่งชี้ความสำเร็จของสถานศึกษาที่จะประสบผลสำเร็จ เป็นองค์กรในระดับแนวหน้าได้นั้นต้องมีการกำหนดเป้าหมาย และวิธีปฏิบัติที่เหมาะสม (Glickman, C. D., 1987) การใช้ทรัพยากรที่มีอยู่อย่างมีประสิทธิภาพก่อให้เกิดผลผลิตและเป็นไปตามแนวทางที่ผู้มีอำนาจระดับสูงกำหนด (Parson, C., 2994) ในการจัดการทรัพยากรทางการศึกษาภายในองค์กรโดยผ่านการออกแบบ และดำเนินการตามกลยุทธ์ขั้นต้น และแนวทางปฏิบัติ เพื่อให้บรรลุเป้าหมายและกลยุทธ์ขององค์กร ทรัพยากรทางการศึกษาล้วนแล้วแต่มีทรัพยากรที่จำกัด ดังนั้นต้องใช้ทรัพยากรทางการศึกษาที่มีอยู่ให้คุ้มค่าที่สุด เมื่อโลกมีความเจริญก้าวหน้าอย่างไม่หยุดยั้ง อันเป็นผลมาจากการแข่งขันเพื่อความเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจของโลก การเพิ่มขึ้นของจำนวนประชากร ความหลากหลาย

ทางวัฒนธรรมภูมิปัญญาและความรู้ ตลอดจนข้อมูลที่สามารถเข้าถึงได้ในทุกมุมโลก ความล้ำหน้าทางเทคโนโลยี และนวัตกรรม สิ่งต่าง ๆ เหล่านี้มีอิทธิพลต่อการปรับตัวขององค์การทุกภาคส่วน ผู้นำองค์การในฐานะผู้บริหาร และรับผิดชอบองค์การต้องมีความรู้ ความสามารถและสภาวะของการปฏิบัติงานสำหรับการบริหารจัดการจนเกิดการพัฒนาไปสู่องค์การที่ขับเคลื่อนด้วยเทคโนโลยี องค์การและผู้นำองค์การไม่เพียงแต่จะต้องมีทักษะและความเชี่ยวชาญทางด้านวิทยาศาสตร์เท่านั้น แต่ผู้นำองค์การในปัจจุบันจะต้องมีวิสัยทัศน์ที่กว้างไกลกว่าบุคคลอื่น ประกอบกับทักษะทางด้านสังคมที่สามารถประสานงานกับบุคคลผู้มีความรู้ความสามารถทางด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี อันจะก่อให้เกิดประโยชน์ ต่อองค์การและพัฒนาให้มีประสิทธิภาพได้ (William Siams Bainbridge, 2012) เทคโนโลยีดิจิทัลมีผลทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงด้านการศึกษาโดยทำให้เกิดรูปแบบการเรียนการสอนที่แตกต่างจากยุคที่ผ่านมาเนื่องจากการนำเทคโนโลยีดิจิทัลมาช่วยใช้ในการค้นคว้าหาความรู้ การแสวงหาองค์ความรู้ เพื่อเขียนบทความหรือการสร้างผลงานวิจัย รวมทั้งการรวบรวมข้อมูลเพื่อสร้างองค์ความรู้ใหม่สามารถทำได้ภายในระยะเวลารวดเร็วแสดงให้เห็นความสามารถของเทคโนโลยีที่จะเป็นพลัง ในการสร้างสรรค์องค์ความรู้ใหม่

นอกจากนี้ การเปลี่ยนแปลงในยุคเทคโนโลยีดิจิทัล ทำให้สามารถสื่อสารผ่านระบบเครือข่ายอินเทอร์เน็ต ผ่านช่องทางต่าง ๆ ได้อย่างสะดวกมากขึ้น ผู้บริหารสถานศึกษามีบทบาทที่จะสร้างความรู้ความเข้าใจกับครูและบุคลากรทางการศึกษา เพื่อให้ครูเกิดแนวความคิดและเรียนรู้เทคโนโลยีใหม่ในยุคดิจิทัล และปรับวิธีการเรียนการสอนโดยการใช้เทคโนโลยีเป็นเครื่องมือในการออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้ที่เหมาะสมดึงดูดความสนใจแก่ผู้เรียนในยุคดิจิทัล เนื่องจากผู้เรียนยุคนี้จะมีทักษะในการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลในรูปแบบต่าง ๆ ได้เป็นอย่างดี ดังนั้น การบริหารสถานศึกษาผู้บริหารควรมีการประยุกต์ใช้เทคโนโลยีดิจิทัลมาช่วยบริหารจัดการรวมถึงพัฒนาการเรียนรู้อของผู้เรียน ให้เกิดประโยชน์สูงสุดต่อระบบการศึกษาไทย (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2562) ซึ่งจะเห็นได้ว่าการศึกษาดังกล่าวทำให้ได้ข้อมูลเกี่ยวกับแนวทางเสริมสร้างทรัพยากรทางการศึกษาในยุคดิจิทัลเพื่อนำไปปรับปรุงแก้ไข และพัฒนามหาวิทยาลัยเทคโนโลยีผู้เจ้ยน ในมณฑลผู้เจ้ยน ประเทศสาธารณรัฐประชาชนจีน

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาการเสริมสร้างทรัพยากรทางการศึกษาในยุคดิจิทัลของมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีผู้เจ้ยน ในมณฑลผู้เจ้ยน ประเทศสาธารณรัฐประชาชนจีน
2. เพื่อประเมินคุณลักษณะแนวทางเสริมสร้างทรัพยากรทางการศึกษาในยุคดิจิทัลของมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีผู้เจ้ยน ในมณฑลผู้เจ้ยน ประเทศสาธารณรัฐประชาชนจีน
3. เพื่อศึกษาแนวทางเสริมสร้างทรัพยากรทางการศึกษาในยุคดิจิทัลของมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีผู้เจ้ยน ในมณฑลผู้เจ้ยน ประเทศสาธารณรัฐประชาชนจีน

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัย เรื่อง แนวทางเสริมสร้างทรัพยากรทางการศึกษาในยุคดิจิทัลของมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีผู้เจ้ยน ในมณฑลผู้เจ้ยน ประเทศสาธารณรัฐประชาชนจีน เป็นรูปแบบการวิจัยแบบผสมผสาน (Mixed Method Research)

ประชากร

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีผู้เจ้ยน ในมณฑลผู้เจ้ยน ประเทศสาธารณรัฐประชาชนจีน

กลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาคั้งนี้ ได้แก่ ผู้บริหาร และอาจารย์ประจำการ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีผู้เจ้ยนในมณฑลผู้เจ้ยน ประเทศสาธารณรัฐประชาชนจีน โดยการสุ่มแบบเจาะจง รวมทั้งสิ้น 242 คน

กลุ่มผู้ให้ข้อมูลการสัมภาษณ์

กลุ่มผู้ให้ข้อมูลการสัมภาษณ์ ได้แก่ อธิการบดีหรือรองอธิการบดี ผู้บริหาร และอาจารย์ประจำกรมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีผู้เจียนในมณฑลผู้เจียน รวมทั้งสิ้น 23 คน

กลุ่มผู้ประเมินความเหมาะสมในการนำไปปฏิบัติ

กลุ่มผู้ประเมินความเหมาะสมในการนำไปปฏิบัติ ประกอบด้วย ผู้ทรงคุณวุฒิ คณาจารย์ ในมหาวิทยาลัย และผู้ที่มีบทบาทหลักของการเสริมสร้างทรัพยากรทางการศึกษาในยุคดิจิทัล จำนวน 23 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลเพื่อใช้ในการวิจัยในครั้งนี้ เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับแนวทางเสริมสร้างทรัพยากรทางการศึกษาในยุคดิจิทัลของมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีผู้เจียน ในมณฑลผู้เจียน ประเทศสาธารณรัฐประชาชนจีน ยึดกรอบแนวคิดแนวทางเสริมสร้างทรัพยากรทางการศึกษาในยุคดิจิทัลของ Brown, Lewis and Harclerod พิจารณาได้จากองค์ประกอบ 6 ด้าน คือ 1) ทรัพยากรด้านบุคคล 2) ทรัพยากรด้านการเงิน 3) ทรัพยากรด้านวัสดุ อุปกรณ์ และอาคารสถานที่ 4) ทรัพยากรด้านบริหารจัดการ 5) ทรัพยากรด้านเวลา 6) ทรัพยากรด้านเทคโนโลยีสารสนเทศ และแบ่งออกเป็น 4 ตอน

ตอนที่ 1 สอบถามสถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม จำแนกตาม เพศ ระดับการศึกษา มีลักษณะแบบสอบถามเป็นแบบเลือกตอบ

ตอนที่ 2 สอบถามแนวทางเสริมสร้างทรัพยากรทางการศึกษาในยุคดิจิทัลของมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีผู้เจียนในมณฑลผู้เจียน ประเทศสาธารณรัฐประชาชนจีน ทรัพยากรด้านบุคคล 13 ข้อ ทรัพยากรด้านการเงิน 11 ข้อ ทรัพยากรด้านวัสดุ อุปกรณ์ และอาคารสถานที่ 11 ข้อ ทรัพยากร ด้านบริหารจัดการ 11 ข้อ ทรัพยากรด้านเวลา 10 ข้อ ทรัพยากรด้านเทคโนโลยีสารสนเทศ 10 ข้อ รวม 66 ข้อ ลักษณะ ของแบบสอบถามเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ

ค่าเฉลี่ยระหว่าง 4.51 - 5.00 หมายถึง มากที่สุด

ค่าเฉลี่ยระหว่าง 3.51 - 4.50 หมายถึง มาก

ค่าเฉลี่ยระหว่าง 2.51 - 3.50 หมายถึง ปานกลาง

ค่าเฉลี่ยระหว่าง 1.51 - 2.50 หมายถึง น้อย

ตอนที่ 3 สอบถามการประเมินคุณลักษณะแนวทางเสริมสร้างทรัพยากรทางการศึกษาในยุคดิจิทัลของมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีผู้เจียนในมณฑลผู้เจียน

ตอนที่ 4 ผลการวิเคราะห์แนวทางเสริมสร้างทรัพยากรทางการศึกษาในยุคดิจิทัล ของมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีผู้เจียนในมณฑลผู้เจียน ประเทศสาธารณรัฐประชาชนจีน

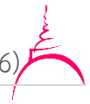
ขั้นตอนในการสร้างเครื่องมือ

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้เป็นแบบสอบถาม ผู้วิจัยได้ดำเนินการตามขั้นตอน ดังนี้

1. ศึกษาทฤษฎี เอกสาร และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เพื่อนำข้อมูลมาเป็นแนวทางเสริมสร้างทรัพยากรทางการศึกษาในยุคดิจิทัลของมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีผู้เจียน ในมณฑลผู้เจียน ประเทศสาธารณรัฐประชาชนจีน

2. นำข้อมูลมาวิเคราะห์เนื้อหา แนวทางเสริมสร้างทรัพยากรทางการศึกษาในยุคดิจิทัล ของมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีผู้เจียน ในมณฑลผู้เจียน ประเทศสาธารณรัฐประชาชนจีน

3. สร้างแบบสอบถามของ (Brown, J. W. et al., 1985) พิจารณาได้จากองค์ประกอบ 6 ด้าน คือ 1) ทรัพยากรด้านบุคคล 2) ทรัพยากรด้านการเงิน 3) ทรัพยากรด้านวัสดุ อุปกรณ์ และอาคารสถานที่ 4) ทรัพยากรด้านบริหารจัดการ 5) ทรัพยากรด้านเวลา 6) ทรัพยากรด้านเทคโนโลยีสารสนเทศ แล้วนำฉบับร่างเสนอต่อกรรมการที่ปรึกษาดุษฎีนิพนธ์เพื่อพิจารณาตรวจสอบแก้ไข ปรับปรุง ให้ถูกต้องเหมาะสม ตรงตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย

4. นำแบบสอบถามให้ผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 3 ท่าน ประกอบด้วย ด้านบริหารการศึกษา ด้านการจัดการเรียนรู้ และด้านการวัดประเมินผล ตรวจสอบความถูกต้องและความเที่ยงตรง ของเนื้อหาของแต่ละข้อคำถามได้ ค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC, Index of Objective Congruence) มีค่าเท่ากับ 1.00

5. ทำการปรับปรุงแก้ไขแบบสอบถามตามข้อเสนอแนะของผู้เชี่ยวชาญเป็นฉบับสมบูรณ์

6. นำแบบสอบถามที่มีการปรับปรุง แก้ไขสมบูรณ์แล้ว ไปทดลองใช้กับมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีผู้เจียน ในมณฑลผู้เจียน ประเทศสาธารณรัฐประชาชนจีน จำนวน 30 คน แล้วหาค่าความเชื่อมั่น (Reliability) ของแบบสอบถาม โดยวิธีหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค (Cronbach's Alpha Coefficient) ได้ความเชื่อมั่น 0.973

7. นำแบบสอบถามที่ผ่านการตรวจสอบคุณภาพ ด้านความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา และความเชื่อมั่น ไปใช้กับมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีผู้เจียน ในมณฑลผู้เจียน ประเทศสาธารณรัฐประชาชนจีน จำนวน 23 คน โดยกลุ่มผู้ประเมินความเหมาะสมในการนำไปปฏิบัติ ประกอบด้วย ผู้ทรงคุณวุฒิ คณาจารย์ ในมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีผู้เจียน ในมณฑลผู้เจียน ซึ่งเป็นผู้ที่มีบทบาทหลักในการเสริมสร้างทรัพยากรทางการศึกษาในยุคดิจิทัล

การเก็บรวบรวมข้อมูล

การเก็บรวบรวมเครื่องมือ ในการวิจัยครั้งนี้ได้ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลตามขั้นตอน ดังนี้

1. นำหนังสือจากบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยา ไปขอความร่วมมือจากมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีผู้เจียนในมณฑลผู้เจียน ประเทศสาธารณรัฐประชาชนจีน เพื่อแจกแบบสอบถามให้แก่มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีผู้เจียนในมณฑลผู้เจียน ประเทศสาธารณรัฐประชาชนจีน จำนวน 242 คน เพื่อเก็บรวบรวมข้อมูล

2. ผู้วิจัยได้เก็บรวบรวมข้อมูลโดยแจกแบบสอบถามด้วยตนเองจำนวน 242 ฉบับ เก็บคืนได้จำนวน 242 ฉบับ คิดเป็นร้อยละ 100

การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลผู้วิจัยได้ดำเนินการรวบรวมข้อมูลและจำแนกข้อมูลออกเป็นกลุ่มโดยการหาค่าเฉลี่ย (\bar{X}) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.)

ผลการวิจัย

การวิจัยศึกษาแนวทางเสริมสร้างทรัพยากรทางการศึกษาในยุคดิจิทัล ประเทศสาธารณรัฐประชาชนจีน โดยผู้วิจัยได้สรุปผลการวิจัยในหัวข้อต่าง ๆ ตามลำดับ ดังนี้

ตอนที่ 1 ศึกษาการเสริมสร้างทรัพยากรทางการศึกษาในยุคดิจิทัล ประเทศสาธารณรัฐประชาชนจีน แนวทางเสริมสร้างทรัพยากรทางการศึกษาในยุคดิจิทัล ประเทศสาธารณรัฐประชาชนจีน ซึ่งแนวทางเสริมสร้างทรัพยากรทางการศึกษาในยุคดิจิทัล โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ทรัพยากรด้านบริหารจัดการ มีค่าเฉลี่ยสูงสุด รองลงมา คือ ทรัพยากรด้านเทคโนโลยีสารสนเทศ ส่วนทรัพยากรด้านบุคคล มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด

ตอนที่ 2 การประเมินคุณลักษณะแนวทางเสริมสร้างทรัพยากรทางการศึกษาในยุคดิจิทัลของมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีผู้เจียนในมณฑลผู้เจียน ประเทศสาธารณรัฐประชาชนจีน

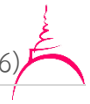
ผลการประเมินคุณลักษณะแนวทางเสริมสร้างทรัพยากรทางการศึกษาในยุคดิจิทัลของมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีผู้เจียนในมณฑลผู้เจียน ประเทศสาธารณรัฐประชาชนจีน โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ผู้บริหารให้การสนับสนุน และมีทัศนคติที่ดีต่อการใช้ระบบสารสนเทศ มีค่าเฉลี่ยสูงสุด รองลงมา คือ ผู้บริหารส่งเสริมให้มีการพัฒนาให้มีประสิทธิภาพอยู่เสมอขึ้นอยู่กับสถานการณ์และสภาวะที่เกิดขึ้น ส่วนผู้บริหารสามารถหาเงินที่ได้รับการสนับสนุนจากแหล่งอื่น ๆ มาพัฒนาสถานศึกษาได้ มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด

ตอนที่ 3 แนวทางเสริมสร้างทรัพยากรทางการศึกษาในยุคดิจิทัลของมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีผู้เจ็ญน ในมณฑลผู้เจ็ญน ประเทศสาธารณรัฐประชาชนจีน

โดยกลุ่มผู้ประเมินความเหมาะสมในการนำไปปฏิบัติ ประกอบด้วย ผู้ทรงคุณวุฒิ คณาจารย์ ในวิทยาลัย และผู้ที่มีบทบาทหลักในแนวทางเสริมสร้างทรัพยากรทางการศึกษาในยุคดิจิทัล จำนวน 23 คน โดยใช้วิธีจัดสัมมนาโดยมีผลดังนี้ ผู้บริหารของมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีผู้เจ็ญน ในมณฑลผู้เจ็ญน ให้การสนับสนุนและมีทัศนคติที่ดีต่อการใช้ระบบสารสนเทศ ส่งเสริมให้มีการพัฒนาให้มีประสิทธิภาพอยู่เสมอขึ้นอยู่กับสถานการณ์และสภาวะที่เกิดขึ้น สนับสนุนให้บุคลากรมีทัศนคติที่ดี ในการทำงาน ผู้บริหารสามารถวางแผนการจ้ดอาคารเรียนขึ้นอยู่กัข้อมูลสารสนเทศและปัจจัยภายในภายนอกโรงเรียน ส่งเสริมให้มีการวางแผนการปฏิบัติงานที่ยืดหยุ่นได้ตามสถานการณ์ สนับสนุนให้มีการวิเคราะห์และควบคุมค่าใช้จ่าย ทำให้การบริหารเงินของท่านเป็นไปตามแผน และวัตถุประสงค์ สนับสนุนค่านิยมทางสังคมทั้งด้านบวก และด้านลบในปัจจุบันที่มีส่วนกระตุ้นให้เกิดพฤติกรรมด้านการเงินที่เหมาะสม ผู้บริหารสามารถจัดสภาพแวดล้อมในสถานศึกษาให้เอื้ออำนวยต่อการปฏิบัติงานของบุคลากร สนับสนุนให้บุคลากรมีความรักความสามัคคีต่อกันและกันสามารถจัดทำกิจกรรมปฏิทินปฏิบัติงานที่สอดคล้องกับระบบการเงินของหน่วยงาน และเกิดประสิทธิภาพสูงสุด ต่อสถานศึกษา

อภิปรายผล

จากผลการวิจัยแนวทางเสริมสร้างทรัพยากรทางการศึกษาในยุคดิจิทัลของมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีผู้เจ็ญน ในมณฑลผู้เจ็ญน ประเทศสาธารณรัฐประชาชนจีน ตามวัตถุประสงค์ 1) ศึกษาการเสริมสร้างทรัพยากรทางการศึกษาในยุคดิจิทัล ประเทศสาธารณรัฐประชาชนจีน ซึ่งแนวทางเสริมสร้างทรัพยากรทางการศึกษาในยุคดิจิทัล โดยภาพรวม อยู่ในระดับมากเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน ทรัพยากรด้านบริหารจัดการ มีค่าเฉลี่ยสูงสุด รองลงมา คือ ทรัพยากรด้านเทคโนโลยีสารสนเทศ ส่วนทรัพยากรด้านบุคคล มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด ทั้งนี้เป็นเพราะว่า ผู้บริหารมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีผู้เจ็ญน ในมณฑลผู้เจ็ญน ส่งเสริมให้มีการจัดทำแผนเพื่อให้บรรลุตามวัตถุประสงค์และเป้าหมายการดำเนินงานที่กำหนดไว้ สนับสนุนให้มีการจัดบรรยากาศ และสภาพแวดล้อมที่ส่งเสริมต่อการปฏิบัติงาน มีการวางแผนการปฏิบัติงานที่ยืดหยุ่นได้ตามสถานการณ์ สามารถมอบหมายหน้าที่ความรับผิดชอบในการดำเนินการตามแผน ให้แก่บุคลากรได้อย่างเหมาะสม สอดคล้องกับแนวคิดของ William T. Greenwood 2) คุณลักษณะแนวทางเสริมสร้างทรัพยากรทางการศึกษาในยุคดิจิทัลของมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีผู้เจ็ญน ในมณฑลผู้เจ็ญน ประเทศสาธารณรัฐประชาชนจีนการดำเนินงานที่ควรมีอย่างน้อย 7 ประการ คือ คน เงิน วัสดุสิ่งของ อำนาจหน้าที่ เวลา กำลังใจ ในการทำงาน และความแตกต่าง ๆ (William T. Greenwood., 1965) ทั้งนี้โดยย้มาถึงความสำคัญ และจำเป็นของอำนาจหน้าที่ และเวลาในการบริหารไว้ว่าในการบริหารงานนั้นไม่ว่าจะเป็นงานของรัฐหรือเอกชนก็ตามงานจะไม่สามารถดำเนินไปด้วยดีได้ ถ้าหากปราศจากเสียซึ่งอำนาจหน้าที่ และเช่นกันการบริหารนั้น ๆ ก็ไม่สามารถสัมฤทธิ์ผลด้วยดีอย่างมีคุณค่า หากมิได้กำหนดเวลาให้เหมาะสมเพียงพอกับประเภทและลักษณะของงานนั้น ๆ ส่วนทางการบริหารธุรกิจได้ให้ความสำคัญเกี่ยวกับปัจจัยของการบริหารเพิ่มเติมต่างออกไปอีก คือมีคน เงิน วัสดุสิ่งของวิธีการ ตลาด และเครื่องจักร และเรียกสั้น ๆ ว่า 6M's เป็นต้น ทรัพยากรด้านบุคคลจะมีพฤติกรรมของบุคลากรในองค์กรที่มีอิทธิพลต่อประสิทธิผลขององค์กร เจริญ หยุ่นเฟิง และเซีย หยุ่น (เจริญ หยุ่นเฟิง และเซีย หยุ่น, 2018) ทรัพยากรด้านบุคคลเป็นทฤษฎีบุคลากรจะช่วยให้บริษัทเข้าใจพนักงานได้ดีขึ้นโดยการวิเคราะห์ลักษณะ ความสามารถ ทักษะ และทรัพยากรด้านเงินเป็นการวางแผนการเงินส่วนบุคคลคือการกำหนดแผนการเงินรวมทั้งสอดคล้องและนำไปปฏิบัติเพื่อให้บรรลุเป้าหมายทางการเงินของแต่ละบุคคลโดยหัวใจหรือสาระสำคัญของแนวคิดนี้คือการกำหนดแผนการเงินให้ สอดคล้องกับการเงิน และ หวาง เจริญ และเจา หงป้อ (หวาง เจริญ และเจา หงป้อ, 2011) ทรัพยากรด้านบริหารจัดการ เป็นโครงสร้างลำดับชั้นของอำนาจในรัฐบาล

หรือสถาบันสาธารณะที่แบ่งตามหน้าที่และความรับผิดชอบโดยเฉพาะ พร้อมด้วยเป็นชุดระบบและกฎที่ควบคุมพฤติกรรมของเจ้าหน้าที่ ตลอดถึงประสิทธิภาพภาวะผู้นำเชิงเทคโนโลยีจะทำให้ได้สารสนเทศที่เป็นประโยชน์ต่อการบริหารจัดการภายในองค์กรได้ดียิ่งขึ้น สอดคล้องกับแนวคิดของ Martin, A. & Grydziecki, J. 3) แนวทางเสริมสร้างทรัพยากรทางการศึกษาในยุคดิจิทัลของมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีผู้เจ็ญนในมณฑลผู้เจ็ญน ประเทศสาธารณรัฐประชาชนจีน ผู้นำในยุคดิจิทัลเป็นผู้ที่มีความตระหนักทั้งในทัศนคติ และความสามารถของบุคคลในการใช้เครื่องมือดิจิทัลอย่างเหมาะสม และใช้ ในการอำนวยความสะดวกในการระบุ (Identify) เข้าถึง (Access) จัดการ (Manage) บูรณาการ (Integrate) ประเมิน (Evaluate) วิเคราะห์ (Analyze) และสังเคราะห์ (Synthesize) ทรัพยากรดิจิทัล การสร้างความรู้ใหม่ การแสดงออกโดยการสร้างสื่อและการสื่อสารกับผู้อื่นในบริบท ของสถานการณ์ต่าง ๆ ในชีวิตที่เฉพาะเจาะจงเพื่อสามารถแสดงออก (Martin, A. & Grydziecki, J., 2006) และสะท้อนทางสังคม สอดคล้องกับแนวคิดของ Damayanti, F. P., & Mirfani, A. M. ผู้นำในยุคดิจิทัลเป็นผู้ที่สามารถกำหนดได้ว่าเป็นการกำหนดทิศทางมีอิทธิพลต่อผู้อื่นและริเริ่มการเปลี่ยนแปลงที่ยั่งยืนผ่านการเข้าถึงข้อมูล และการสร้างความสัมพันธ์เพื่อคาดการณ์การเปลี่ยนแปลงที่สำคัญต่อความสำเร็จของโรงเรียนในอนาคต ต้องใช้ การผสมผสานแบบไดนามิกของความคิด พฤติกรรม และทักษะที่ใช้ในการเปลี่ยนแปลงหรือปรับปรุงวัฒนธรรมของโรงเรียนผ่านความช่วยเหลือของเทคโนโลยี (Damayanti, F. P., & Mirfani, A. M., 2021)

สรุป/ข้อเสนอแนะ

จากผลการวิจัยพบว่า แนวทางเสริมสร้างทรัพยากรทางการศึกษาในยุคดิจิทัลของมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีผู้เจ็ญน ในมณฑลผู้เจ็ญน ประเทศสาธารณรัฐประชาชนจีน ได้แก่ ทรัพยากรด้านบุคคล ผู้บริหารของมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีผู้เจ็ญนในมณฑลผู้เจ็ญน ควรจะส่งเสริมให้บุคลากรในมหาวิทยาลัยเข้ารับการฝึกทักษะทั้งในด้านของกระบวนการและความรู้ตามความถนัดของบุคคลตามที่ได้รับมอบหมายอย่างเต็มศักยภาพทรัพยากรด้านการเงิน ผู้บริหารของมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีผู้เจ็ญนในมณฑลผู้เจ็ญนควรสนับสนุนให้บุคลากรมีการวางแผนการใช้จ่ายในอนาคต รวมทั้งการมีแผนรองรับค่าใช้จ่ายที่อาจเกิดขึ้นในอนาคตด้วย ทรัพยากรด้านวัสดุ อุปกรณ์ และอาคารสถานที่ ผู้บริหารของมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีผู้เจ็ญน ในมณฑลผู้เจ็ญน ควรจะส่งเสริมให้มีการใช้ทรัพยากรด้านวัสดุ อุปกรณ์ และอาคารสถานที่อย่างคุ้มค่าที่สุด ใช้ทรัพยากรที่มีอยู่อย่างมีประสิทธิภาพ และส่งเสริมให้มีการสรรหาทรัพยากรจากภายนอกมาผสมผสานกับทรัพยากรเดิมที่มีอยู่เพื่อให้เกิดความคุ้มค่าของทรัพยากรมากที่สุด ทรัพยากรด้านบริหารจัดการ ผู้บริหารของมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีผู้เจ็ญน ในมณฑลผู้เจ็ญนควรส่งเสริมให้บุคลากรภายในมหาวิทยาลัยเข้ามามีบทบาทในการวางแผนการบริหารจัดการให้เข้ากับบริบท และสภาพแวดล้อมของมหาวิทยาลัย โดยมีข้อข้อเสนอแนะ ประกอบด้วย 1) ผู้บริหารของมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีผู้เจ็ญน ในมณฑลผู้เจ็ญน ควรจะมีการศึกษารูปแบบแนวทางเสริมสร้างทรัพยากรทางการศึกษาในยุคดิจิทัลของมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีผู้เจ็ญน ในมณฑลผู้เจ็ญน ประเทศสาธารณรัฐประชาชนจีน ที่มีการกำหนดขนาดขององค์กรที่แน่นอนที่จะต้องกำหนดเป้าหมายและแนวทางการดำเนินงานในอนาคต และต้องมีการกำหนด มีเป้าหมาย วิสัยทัศน์ที่จะนำการเปลี่ยนแปลงไปสู่สิ่งใหม่ ๆ ทั้งภายนอก และภายในโดยให้ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องมีส่วนร่วมในการกำหนดเป้าหมายในอนาคตขององค์กรในการนำ กระบวนการเข้าไปส่งเสริมตามแนวทางเสริมสร้างทรัพยากรทางการศึกษาในยุคดิจิทัลได้อย่างเป็นรูปธรรม 2) ผู้บริหารของมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีผู้เจ็ญน ในมณฑลผู้เจ็ญน ควรมีการวิจัยการศึกษาแนวทางเสริมสร้างทรัพยากรทางการศึกษาในยุคดิจิทัลของมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีผู้เจ็ญน ในมณฑลผู้เจ็ญน ประเทศสาธารณรัฐประชาชนจีน อย่างต่อเนื่องในองค์กรรูปแบบอื่น ๆ เช่น ในหน่วยงานอื่น ๆ และพัฒนาทุกสถานศึกษาให้นำการจัดการความเป็นผู้นำในทรัพยากรทางการศึกษาในยุคดิจิทัล และต้องการนำพาองค์กรสู่ความเป็นเลิศ และความยั่งยืนได้ 3) ผู้บริหารของมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีผู้เจ็ญนในมณฑลผู้เจ็ญน

ควรจะมีการนำผลวิจัยการศึกษาแนวทางเสริมสร้างทรัพยากรทางการศึกษาในยุคดิจิทัลของมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีผู้เจ็ญ ในมณฑลผู้เจ็ญ ประเทศสาธารณรัฐประชาชนจีน ไปพัฒนาจัดทำเป็นคู่มือการศึกษาแนวทางเสริมสร้างทรัพยากรทางการศึกษาในยุคดิจิทัลของมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีผู้เจ็ญ ในมณฑลผู้เจ็ญ ประเทศสาธารณรัฐประชาชนจีน และให้สามารถนำแนวทางเสริมสร้างทรัพยากรทางการศึกษาในยุคดิจิทัลเข้าไปประยุกต์ตามบริบทขององค์กรนั้นได้

เอกสารอ้างอิง

- เจิง หยุนเฟิง และเซี่ย หลุน. (2018). การบริหารทรัพยากรมนุษย์เบื้องต้น. ปักกิ่ง: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยชิงหัว.
- ปรัชญา เวสารัชช์. (2545). หลักการจัดการศึกษา. กรุงเทพมหานคร: สำนักงานปฏิรูปการศึกษา.
- สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2562). รูปแบบการระดมทรัพยากรเพื่อการศึกษา. กรุงเทพมหานคร: พริกหวานกราฟฟิค.
- หวาง เจินอู๋ และเจา หงป้อ. (2011). พฤติกรรมองค์กร. ปักกิ่ง: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัย ชิงหัว.
- Brown, J. W. et al. (1985). AVInstruction Technology Media and Methods. New York: McGraw - Hill.
- Damayanti, F. P., & Mirfani, A. M. (2021). An Analysis of Digital Leadership in the Pandemic Covid - 19 Era. In 4th International Conference on Research of Educational Administration and Management. New York: Atlantis Press.
- Glickman, C. D. (1987). Good and for Effective School: What Do We Want? The Phi Delta Kappan, 68(8), 622 - 624.
- Martin, A. & Grydziecki, J. (2006). Digital: Concepts and tools for digital literacy development. ITALICS. Innovation in Teaching and Learning in Information and Computer Sciences, 5(4), 246 - 264.
- Parson, C. (2994). The Politics and practice of Quality in Quality Improvement in Education : Case Studies in School. London: David Fulton.
- William Siams Bainbridge. (2012). Miller, C. Digital Leadership: Using the Internet and SocialMedia to Improve the Lives, Well-Being and Circumstances ofOthers. Journal of Family and Consumer Sciences, Alexandria, 110(1), 45 - 48.
- William T. Greenwood. (1965). The Politics and practice of Quality in Quality Improvement in Education : Case Studies in School. London: David Fulton.

การจัดการเรียนรู้ที่มีความหมายตามสมรรถนะสำคัญของหลักสูตร สู่ทักษะในศตวรรษที่ 21 ของผู้เรียนระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน*

MEANINGFULL OF LEARNING CURRICULUM OF COMPETENCY TO 21st CENTURY SKILLS OF BASIC LEVEL EDUCATION STUDENT

สุภาภรณ์ ใจสุข^{1*} และสุทธิแดน พลวัตจิรวัฒน์²

Supaporn Jaisook and Sutidan Phonrawatjaradwat

¹คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสุราษฎร์ธานี สุราษฎร์ธานี ประเทศไทย

Faculty of Education, Suratthani Rajabhat University, Surat Thani, Thailand

²สำนักงานศึกษาธิการจังหวัดสุราษฎร์ธานี สุราษฎร์ธานี ประเทศไทย

Surat Thani Provincial Education Office, Surat Thani, Thailand

*Corresponding author E-mail: supaporn.jai@sru.ac.th

บทคัดย่อ

บทความนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อนำเสนอแนวทางการจัดการเรียนรู้ที่มีความหมายตามสมรรถนะสำคัญของหลักสูตรสู่ทักษะในศตวรรษที่ 21 ของผู้เรียนระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน โดยเฉพาะระดับประถมศึกษาที่ต้องการพัฒนาทั้งด้านความรู้ (Knowledge) ทักษะ/กระบวนการ (Skill/Process) และคุณลักษณะ (Attributes) ได้เหมาะสมตามวัย ที่เชื่อมโยงสู่การพัฒนาทักษะในศตวรรษที่ 21 อันก่อให้เกิดสมรรถนะสำคัญของผู้เรียนตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 (ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2560) ตามมา ผู้เรียนจะพัฒนาตนให้อยู่ในสังคมโลกอย่างรู้เท่าทันการเปลี่ยนแปลงและดำเนินชีวิตประจำวันได้อย่างมีความสุข โดยสถานศึกษาจะต้องเป็นผู้จัดการเรียนรู้ให้ผู้เรียนมีความรู้ตามระดับขั้นตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐานผ่านกระบวนการจัดการเรียนรู้สู่ขั้นเรียนแบบผู้เรียนได้ลงมือปฏิบัติจริงด้วยตนเองและสรุปองค์ความรู้ได้ (Active learning) มีการทำงานแบบร่วมมือกับกลุ่มเพื่อน (Collaborative learning) โดยคาดหวังว่าถ้าผู้สอนจัดการเรียนรู้ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน (Standard Based-Curriculum) ซึ่งเป็นหลักสูตรอิงมาตรฐานฉบับปัจจุบันอย่างแท้จริงแล้ว ก็จะส่งผลให้ผู้เรียนทุกคนมีคุณภาพตามมาตรฐานที่กำหนดไว้ในหลักสูตรจากบทความนี้จึงนำเสนอแนวทางการจัดการเรียนรู้ไว้ 4 ประการ ดังนี้ 1) ผู้สอนจะต้องมีความตระหนักและให้ความสำคัญกับการวิเคราะห์หลักสูตร 2) สามารถวิเคราะห์ตัวชี้วัดแต่ละตัว โดยแยกแยะคำสำคัญที่บ่งบอกว่าเป็นจุดประสงค์การเรียนรู้ด้านใดบ้าง ได้แก่ ด้านความรู้ ด้านทักษะหรือกระบวนการ และด้านคุณลักษณะ 3) สามารถเชื่อมโยงว่าทักษะ/กระบวนการที่ได้จะนำสู่สมรรถนะสำคัญของผู้เรียนด้านใดก็ให้เลือกด้านนั้น 4) ออกแบบการจัดการเรียนรู้แบบย้อนกลับ ที่มีองค์ประกอบสำคัญ 3 ประการ ได้แก่ 4.1) การกำหนดเป้าหมายการเรียนรู้ ที่มีมาตรฐานการเรียนรู้และตัวชี้วัดเป็นสำคัญ 4.2) การออกแบบการจัดการเรียนรู้ ที่เน้นแบบ Active Learning สมรรถนะ และเชื่อมโยงสู่ทักษะในศตวรรษที่ 21 เป็นสำคัญ และ 4.3) การออกแบบการวัดและประเมินผล ที่เน้นภาระงาน/ชิ้นงาน ตามเป้าหมายการเรียนรู้ที่กำหนดเป็นสำคัญ

คำสำคัญ: การจัดการเรียนรู้ที่มีความหมาย, สมรรถนะสำคัญของหลักสูตร, ทักษะในศตวรรษที่ 21

* Received November 13, 2023; Revised November 22, 2023; Accepted November 28, 2023

Abstract

This article aims to present guidelines for meaningful learning management based on key competencies of the curriculum for 21st - century skills of primary education learners. Especially at the primary level who want to develop both knowledge and skills/processes. and characteristics (Attributes) appropriate for age. That is linked to the development of skills in the 21st century, which creates core competencies for students according to the Basic Education Core Curriculum 2008 (revised edition 2017). Learners will develop themselves to live in society. the world knowingly about changes and living daily life happily. The school must be the organizer of learning for students to know according to grade level according to the basic education core curriculum. Through the process of organizing learning in the classroom, learners can practice by themselves and summarize the knowledge (Active learning), working collaboratively with groups of friends (Collaborative learning). Therefore, if teacher learning management according to the Basic Education Core Curriculum (Standard Based-Curriculum), which is truly a curriculum based on the current standards. As a result, every learner has quality according to the standards set in the curriculum. Form this article will present guidelines for learning management: 1) Teachers must have awareness and as important in analyze curriculum. 2) Able to analyze all learning standards and indicators by distinguish of keywords for objectives as knowledge skills/processes and attributes. 3) Able to link form skills/processes to important competencies of learner using something must to choose that something. 4) To create a backward design learning unit that has 3 important elements: 4.1) Setting learning goals with learning standards and indicators as an important. 4.2) Designing learning management that emphasizes teaching and learning using Active learning competencies to 21st century skills as an important. 4.3) Measurement and evaluation that emphasizes workload/pieces of work of setting learning goals as an important.

Keywords: Meaningful of Learning, Curriculum of Competency, 21st Century Skills

บทนำ

หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 (ฉบับปรับปรุง พ.ศ.2560) โดยสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ มีนโยบายให้เปลี่ยนแปลงมาตรฐานการเรียนรู้และตัวชี้วัดพร้อมเปลี่ยนชื่อกลุ่มสาระการเรียนรู้ซึ่งได้แก่ กลุ่มสาระการเรียนรู้คณิตศาสตร์ กลุ่มสาระการเรียนรู้วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี และกลุ่มสาระการเรียนรู้การงานอาชีพ ตลอดจนมีการปรับปรุงสาระภูมิศาสตร์ในกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม ทั้งนี้ สืบเนื่องจากผลการนำหลักสูตรไปใช้แล้ว พบว่า เนื้อหาของหลักสูตรก้าวไม่ทันการเปลี่ยนแปลงของโลกและพัฒนาการของผู้เรียน ดังนั้นสถานศึกษาทุกแห่งในสังกัดจึงต้องมีการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาให้เป็นปัจจุบันในปีการศึกษา 2563

ความเป็นจริงในปัจจุบัน พบว่า ผลจากการใช้หลักสูตร ที่เป็นผลจากการทดสอบระดับชาติขั้นพื้นฐาน (O - NET) ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ในระดับประเทศ ใน 4 กลุ่มสาระการเรียนรู้หลัก ภาษาไทยมีค่าเฉลี่ย เท่ากับ 53.89 คณิตศาสตร์มีค่าเฉลี่ย เท่ากับ 28.06 วิทยาศาสตร์มีค่าเฉลี่ย เท่ากับ 39.34 และภาษาอังกฤษมีค่าเฉลี่ย เท่ากับ 37.62 (สำนักทดสอบทางการศึกษาแห่งชาติ, 2566) นั้นยังไม่ทันต่อความเจริญก้าวหน้าของโลกที่เปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็ว จึงมีนักวิชาการจำนวนหนึ่งที่ต่างก็ออกมาแสดงความคิดเห็น และแนะนำแนวทาง

ตลอดจนมีการวิเคราะห์หลักสูตรแกนกลางและการจัดการเรียนรู้ที่ทำให้เด็กไทยไปไม่ถึงความรู้ตามระดับการวัดของบลูม (Bloom's cognitive taxonomy) ขั้นการวิเคราะห์ (Analyzing) ที่ผู้เรียนต้องสามารถวิเคราะห์พิจารณา แยกแยะส่วนประกอบจัดหมวดหมู่ จัดระบบ จุดเน้น จัดประเภท บอกความแตกต่างหรือความสัมพันธ์ของสิ่งต่าง ๆ แบบมีเหตุและผล ขั้นการประเมิน (Evaluating) ที่ผู้เรียนต้องสามารถตรวจสอบ วิพากษ์ วัด ตัดสิน ประเมินคุณค่า ขั้นการสร้างสรรค์ (Creating) ที่ผู้เรียนต้องสามารถเชื่อมโยงสิ่งที่ได้เรียนรู้เป็นรูปแบบใหม่ เช่น ประพันธ์ สร้าง ผลิตภัณฑ์ วางแผน จัดระบบ Bloom & Anderson & Krathwohl) ต่างก็พบว่า มาตรฐานและตัวชี้วัดของหลักสูตรแกนกลางนั้นตอบสนองความต้องการของสังคมและบริบทของโลกได้เป็นอย่างดี (Bloom, B. S. , 1956); (Anderson, L. W. & Krathwohl, D. R., 2001)

การจัดการเรียนรู้หรือการนำหลักสูตรสู่ชั้นเรียนนั้นยังต้องปรับปรุงหรือพัฒนา โดยเริ่มต้นจากการกำหนดจุดประสงค์การเรียนรู้แบบการเรียนรู้ด้วยการลงมือปฏิบัติจริง (Active Learning) และนำสมรรถนะสำคัญตามหลักสูตรแกนกลางที่สอดคล้องกับสาระการเรียนรู้หรือที่ต้องการให้เกิดแก่ผู้เรียน อันได้แก่ ความสามารถด้านการสื่อสาร ความสามารถในการคิด ความสามารถในการแก้ปัญหา ความสามารถในการใช้ทักษะชีวิต และความสามารถในการใช้เทคโนโลยี (Tyler, W., 1950) และนั่นก็คือ สิ่งที่ได้กำหนดไว้แล้วในมาตรฐานการเรียนรู้และตัวชี้วัดเพื่อให้ผู้เรียนมีความรู้ (Knowledge: K) ได้แก่ การจำ (Remembering) การเข้าใจ (Understanding) การประยุกต์ใช้ (Applying) การวิเคราะห์ (Analyzing) การประเมิน (Evaluating) และการสร้างสรรค์ (Creating) ให้ผู้เรียนมีทักษะ/กระบวนการ (Skill : A /Process: P) ตามศาสตร์ของแต่ละวิชา และโดยเฉพาะทักษะในศตวรรษที่ 21 3R8C

ดังนั้น ในการนำหลักสูตรลงสู่ชั้นเรียนจึงเดินทางมาถึงการจัดการเรียนในแบบ Active learning เพราะเป็นแนวทางการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ (กระทรวงศึกษาธิการ, 2546) ที่ได้ลงมือปฏิบัติจริงผ่านเครื่องมือต่าง ๆ เดินทางเข้าถึงเนื้อหาของโลกและชีวิต และการสะท้อนการเรียนรู้ (Reflection) ซึ่งฝังอยู่ใน Active learning ประสบการณ์จากการปฏิบัติจะเชื่อมโยงทฤษฎี (Theory) ผ่านวงจรของการปฏิบัติ (Action) การสะท้อนผล (Reflection) วนเวียนไปเรื่อย ๆ กล่าวได้ว่า Active learning จึงเป็นเครื่องมือและกระบวนการที่เดินทางไปสู่การค้นหาและการสร้างองค์ความรู้ในท่ามกลางการเรียนรู้ที่บุคคลหรือกลุ่มบุคคลสรรสร้างขึ้นมา นั้นย่อมมีความหมายว่าก่อนการจัดการเรียนรู้ต้องมีการออกแบบหลักสูตรที่สอดคล้องกับหลักสูตรแกนกลางว่ามาตรฐานเป็นขั้นแรก คือ การออกแบบหลักสูตรแบบย้อนกลับ (Backward Design, OLE) มีองค์ประกอบหลักอยู่ 3 ส่วน ได้แก่ 1) การกำหนดเป้าหมายการเรียนรู้ (Objective) ที่มีมาตรฐานและตัวชี้วัดเป็นส่วนประกอบสำคัญ และควรมีการบูรณาการระหว่างมาตรฐานและตัวชี้วัดภายในกลุ่มสาระการเรียนรู้เป็นเบื้องต้น 2) การออกแบบการประเมินแบบอิงมาตรฐาน (Evaluation) ที่จำเป็นต้องวิเคราะห์ตัวชี้วัดระหว่างทางและตัวชี้วัดปลายทางเพื่อกำหนดหลักฐานการเรียนรู้ 3) การออกแบบการจัดการกิจกรรมการเรียนรู้ใช้การสอนแบบ Active learning เป็นส่วนสำคัญแล้วจึงจัดทำแผนการจัดการเรียนรู้ (วรรณดี สุทธิธนกร และคณะ, 2564)

การจัดการเรียนรู้อย่างมีความหมายตามสมรรถนะสำคัญของหลักสูตรสู่ทักษะในศตวรรษที่ 21

การนำเสนอแนวทางการนำมาตรฐานการเรียนรู้อย่างมีความหมายตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 สู่ทักษะในศตวรรษที่ 21 กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย ชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ที่มีตัวชี้วัดระหว่างทางจำนวน 221 ตัวชี้วัด และตัวชี้วัดปลายทางจำนวน 98 ตัวชี้วัดนั้น เริ่มต้นจากการวิเคราะห์มาตรฐานการเรียนรู้ ตัวชี้วัดระหว่างทางและตัวชี้วัดปลายทาง แล้วนำมาบูรณาการภายในกลุ่มสาระการเรียนรู้ เพื่อจัดทำเป็นหน่วยการเรียนรู้และโครงสร้างรายวิชาภาษาไทย ชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 เพื่อให้ครอบคลุมในการกำหนดเป้าหมายการเรียนรู้ ออกแบบการวัดและประเมินผล และออกแบบการจัดการเรียนรู้ที่สามารถพัฒนาผู้เรียนทั้งด้านความรู้ ทักษะ/กระบวนการ คุณลักษณะอันพึงประสงค์ และสมรรถนะสำคัญของผู้เรียนตามหลักสูตร ซึ่งสามารถเชื่อมโยงสู่การพัฒนาทักษะในศตวรรษที่ 21 ได้ดังรายละเอียดต่อไปนี้ (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2566)

ตัวอย่างแนวทางการนำมาตรฐานการเรียนรู้สู่การจัดการเรียนรู้ที่มีความหมาย ตามสมรรถนะสำคัญของหลักสูตรแกนกลางฯ สู่ทักษะในศตวรรษที่ 21 ภาษาไทย ชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 วิเคราะห์มาตรฐาน/ตัวชี้วัดกลุ่มสาระการเรียนรู้ตามระดับชั้นที่ต้องการทุกตัว (K S A และ C) จัดทำคำอธิบายรายวิชาพื้นฐาน

ส่วนที่ 1 รหัสวิชา รายวิชา กลุ่มสาระการเรียนรู้ เวลาเรียน

ส่วนที่ 2 ประกอบด้วย ด้านความรู้ (K) ด้านทักษะ/กระบวนการ (S/P) ส่วนคุณลักษณะ (A) มีสมรรถนะสำคัญที่ต้องการให้เกิดขึ้นในตัวผู้เรียน และคุณลักษณะอันพึงประสงค์

ส่วนที่ 3 แจงรายละเอียดว่ามีตัวชี้วัดอะไรบ้าง จำนวนทั้งหมดกี่ตัว และบูรณาการกับหลักสูตรใดบ้าง มีผลการเรียนรู้อะไรบ้าง

1. โครงสร้างรายวิชาเป็นการรวมกลุ่มตัวชี้วัดที่มีลักษณะเนื้อหาเดียวกันเป็นหน่วยเดียวกัน จากจำนวนชั่วโมงเรียนทั้งหมด แบ่งได้เป็นกี่หน่วย

2. จัดทำหน่วยการเรียนรู้ซึ่งแต่ละกลุ่มสาระการเรียนรู้จะมีโครงสร้างรายวิชาใหม่นี้ประกอบด้วย

3. ชื่อหน่วยการเรียนรู้ มาตรฐานการเรียนรู้/ตัวชี้วัด สาระสำคัญ จำนวนชั่วโมง น้ำหนักคะแนน รวมเวลาเรียนกลางภาค ปลายภาค และตลอดปีการศึกษา

โครงสร้างกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย

ภาษาไทย 1 ภาษาไทย 2 ภาษาไทย 3 ภาษาไทย 4 ภาษาไทย 5 ภาษาไทย 6 หน่วยการเรียนรู้ที่ต้องการมาแสดงเป็นแนวทาง หน่วยการเรียนรู้ที่ 3 คำคล้องจองพ้องคำขวัญนำมาออกแบบหน่วยการเรียนรู้แบบย้อนกลับ (Backward Design) พร้อมแสดงให้เห็นถึงตัวชี้วัดระหว่างทางและตัวชี้วัดปลายทาง ออกแบบแผนการจัดการเรียนรู้ ออกแบบที่แสดงให้เห็นว่าส่งเสริมสมรรถนะสำคัญของผู้เรียนตามหลักสูตรแกนกลาง และนำสู่ทักษะในศตวรรษที่ 21 พร้อมแสดงให้เห็นถึงตัวชี้วัดระหว่างทางและตัวชี้วัดปลายทาง

ตารางที่ 1 การวิเคราะห์ตัวชี้วัดกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย ชั้นประถมศึกษาปีที่ 3

โปรดระบุว่าตัวชี้วัดใดต่อไปนี้เป็นที่เกี่ยวข้องกับกลุ่มพิสัยใดบ้าง (K S/P A) โดยทำเครื่องหมาย ✓ ได้มากกว่า 1 ช่อง

มาตรฐานการเรียนรู้/ตัวชี้วัด	Knowledge	Skill/Process	Attributes
มาตรฐาน ท 4.1 เข้าใจธรรมชาติและหลักภาษาไทย การเปลี่ยนแปลงทางภาษาและพลังของภาษา ภูมิปัญญาทางภาษา และรักษาภาษาไทยไว้เป็นสมบัติของชาติ			
ท 4.1 ป.3/5 แต่งคำคล้องจองและคำขวัญ	✓	✓	-
มาตรฐาน ท 2.1 ใช้กระบวนการสื่อสาร เขียนเรียงความ ย่อความ และเขียนเรื่องราวในรูปแบบต่าง ๆ เขียนรายงาน ข้อมูลสารสนเทศและรายงานการศึกษา ค้นคว้าอย่างมีประสิทธิภาพ			
ท 2.1 ป.3/2 เขียนบรรยายเกี่ยวกับสิ่งใดสิ่งหนึ่งได้อย่างชัดเจน	✓	✓	-
กรณีการวิเคราะห์ข้อมูล พบว่า ไม่มี Attributes สพฐ. ให้สามารถนำคุณลักษณะอันพึงประสงค์ใช้ในหลักสูตรแกนกลางฯ มาใช้ได้ รวมถึงค่านิยมและแรงจูงใจ (ในตัวชี้วัดนี้จะเลือกใช้ค่านิยมคือตระหนักและเห็นคุณค่า)			

ในส่วนของด้าน Knowledge ตามทฤษฎีการเรียนรู้ของ Bloom & Anderson ได้กล่าวถึง Cognitive Domain (พุทธิพิสัย = Knowledge) ไว้ 6 ชั้น เพื่อกำหนดเป็นจุดประสงค์การเรียนรู้การจัดการเรียนการสอนและการวัดและประเมินผล ดังนี้ (Bloom, B. S. , 1956); (Anderson, L. W. & Krathwohl, D. R., 2001)

ตารางที่ 2 การนำไปใช้กำหนดเป็นจุดประสงค์การเรียนรู้ การจัดการเรียนการสอนและการวัดและประเมินผล

ตัวชี้วัด	K1 การจำ	K2 การ เข้าใจ	K3 การ ประยุกต์ใช้	K4 การ วิเคราะห์	K5 การ ประเมิน	K6 การ สร้างสรรค์
ท 4.1 ป.3/5 แต่งคำคล้องจองและคำขวัญ				✓		✓
ท 2.1 ป.3/2 เขียนบรรยายเกี่ยวกับสิ่งใดสิ่งหนึ่งได้อย่างชัดเจน				✓		✓

แต่เนื่องจากการออกแบบการจัดการเรียนรู้ในหลักสูตรฉบับปัจจุบัน ไม่ได้เน้นเฉพาะจุดประสงค์การเรียนรู้ที่ประกอบด้วย ด้านความรู้ (K) ด้านทักษะกระบวนการ/(S/P) และด้านคุณลักษณะ (A) เท่านั้น ยังมีส่วนประกอบสำคัญอื่นอีก 2 ด้าน ได้แก่ คุณลักษณะอันพึงประสงค์ และสมรรถนะสำคัญของผู้เรียน ดังนั้น จึงต้องตระหนักในการวิเคราะห์หลักสูตรเพื่อเชื่อมโยงสู่การจัดการเรียนรู้ (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2552)

ตัวอย่างตารางวิเคราะห์หลักสูตร กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย

รหัสวิชา ท 13101 ชั้นประถมศึกษาปีที่ 3

(เพื่อจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา โดยบูรณาการกับจุดเน้นของสถานศึกษาเรื่องขยะ)

ตารางที่ 3 วิเคราะห์หลักสูตร กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2552)

มาตรฐาน	สาระสำคัญ	ตัวชี้วัด	K
มาตรฐาน ท 4.1 เข้าใจธรรมชาติของภาษาและหลักภาษาไทย การเปลี่ยนแปลงของภาษา และพลังของภาษา ภูมิปัญญา ทาง ภาษา และรักษาภาษาไทยไว้เป็นสมบัติของชาติ	การเขียนคำขวัญเกี่ยวกับการจัดการขยะเป็นการเขียนบรรยาย มุ่งสื่อสารให้ข้อคิดคติเตือนใจ โดยเลือกใช้คำคล้องจองที่มีความหมายชัดเจน กะทัดรัด และสื่อความหมายได้ดี	ท 4.1 ป.3/5 แต่งคำคล้องจองและคำขวัญ ท 2.1 ป.3/2 การเขียนบรรยายเกี่ยวกับสิ่งใดสิ่งหนึ่งได้อย่างชัดเจน	- ความหมายคำคล้องจองและคำขวัญ - วิธีการแต่งคำคล้องจองและแต่งคำขวัญ - คำขวัญ จุดเน้นของสถานศึกษา
มาตรฐาน ท 2.1 การใช้กระบวนการเขียนสื่อสาร เขียนเรียงความ ย่อความและเขียนเรื่องราวในรูปแบบต่าง ๆ เขียนรายงานข้อมูลสารสนเทศ และการรายงานการ ศึกษาค้นคว้าอย่างมีประสิทธิภาพ		1. แต่งคำคล้องจอง 2. แต่งคำขวัญ 3. คำขวัญ	- ขยะ
S/P	A	C	สาระการเรียนรู้
แต่งคำขวัญเกี่ยวกับการดูแลสิ่งแวดล้อมและจัดการขยะได้	ตระหนักและเห็นคุณค่าของการแต่งคำขวัญ วรรณศิลป์ ปริมาณขยะ	- ความสามารถในการสื่อสาร - ความสามารถในการคิด (วิเคราะห์)	- คำคล้องจอง - คำขวัญ - การจัดการขยะ

จากตารางที่ 3 วิเคราะห์หลักสูตร กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทยการวิเคราะห์เพื่อหาสมรรถนะที่สำคัญตามหลักสูตรแกนกลาง

อันดับแรก เราต้องมาพิจารณาที่ตัวชี้วัดที่เลือกคือ ท 4.1 ป.3/5 แต่งคำคล้องจองและคำขวัญ บางคนอาจจะมองไม่ออกว่าจะใช้สมรรถนะสำคัญอะไร เนื่องจากมันไม่ปรากฏในข้อมูลนั้น

อันดับต่อมา เราจึงสามารถกลับไปดูที่ตัวมาตรฐานว่าเมื่อผู้เรียนเรียนจบมาตรฐานนั้นแล้วจะเกิดอะไรขึ้นในตัวผู้เรียน ในกรณีนี้ คือ มาตรฐาน ท 4.1 เข้าใจธรรมชาติของภาษาและหลักภาษาไทย การเปลี่ยนแปลงของภาษา และพลังของภาษา ภูมิปัญญาทางภาษาและรักษาภาษาไทยไว้เป็นสมบัติของชาติ

อันดับสุดท้าย ถ้ายังมองไม่ออกว่าจะใช้สมรรถนะสำคัญใด ก็ต้องวิเคราะห์เพื่อหาความเชื่อมโยงและไปถึงสาระสำคัญของมาตรฐานนั้นที่เมื่อเรียนไปแล้วผู้เรียนจะสามารถเกิดสมรรถนะขึ้นได้

เลือกตัวชี้วัดหรือจุดประสงค์การเรียนรู้ที่สามารถวัดได้ทั้ง K S/P A แล้วระบุว่าสามารถวัดร่วมกับสมรรถนะใด โดยทำเครื่องหมาย✓ได้มากกว่า 1 ช่อง

ตารางที่ 4 วิเคราะห์ตัวชี้วัดกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย ชั้นประถมศึกษาปีที่ 3

ตัวชี้วัด	การสื่อสาร	การคิดวิเคราะห์	การแก้ปัญหา	ทักษะชีวิต	การใช้เทคโนโลยี
ท 4.1 ป.3/5 แต่งคำคล้องจองและคำขวัญ	✓	✓			
ท 2.1 ป.3/2 การเขียนบรรยายเกี่ยวกับสิ่งใดสิ่งหนึ่งได้อย่างชัดเจน	✓	✓			

ตัวอย่าง โครงสร้างหน่วยการเรียนรู้

กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย รายวิชาภาษาไทย 3 ชั้นประถมศึกษาปีที่ 3

ตารางที่ 5 ตัวอย่าง โครงสร้างหน่วยการเรียนรู้

ชื่อหน่วย	มาตรฐานการเรียนรู้/ ตัวชี้วัด	สาระสำคัญ/ความคิดรวบยอด	จำนวน (ชม.)	น้ำหนัก (คะแนน)
หน่วยที่ 13 คำคล้องจองพ้องคำขวัญ	ท 4.1 ป.3/5 ท 2.1 ป.3/2	การเขียนคำขวัญเกี่ยวกับการจัดการขยะ เป็นการเขียนบรรยายมุ่งสื่อสารให้ข้อคิดคติเตือนใจ โดยเลือกใช้คำคล้องจอง มีความหมายชัดเจน กะทัดรัด และสื่อความหมายได้ดี	4	5

ตัวอย่าง หน่วยการเรียนรู้ รายวิชาภาษาไทย 3

กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย ชั้นประถมศึกษาปีที่ 3

ตารางที่ 6 ตัวอย่างหน่วยการเรียนรู้ รายวิชาภาษาไทย 3

ชื่อหน่วย	มาตรฐานการเรียนรู้/ ตัวชี้วัด	สาระการเรียนรู้	สาระสำคัญ/ความคิดรวบยอด	เวลา (ชั่วโมง)
หน่วยที่ 13 คำคล้องจอง พ้องคำขวัญ	ท 4.1 ป.3/5 ท 2.1 ป.3/2	- คำคล้องจอง - คำขวัญ - การจัดการขยะ	การเขียนคำขวัญ เป็นการเขียนบรรยายมุ่งสื่อสารให้ข้อคิดคติเตือนใจโดยเลือกใช้คำคล้องจอง มีความหมายดี กะทัดรัด และสื่อความหมายได้ชัดเจนเกี่ยวกับการจัดการขยะ หรือ การเขียนคำขวัญเกี่ยวกับการจัดการขยะเป็นการเขียนบรรยายมุ่งสื่อสารให้ข้อคิดคติเตือนใจ โดยเลือกใช้คำคล้องจอง มีความหมายชัดเจน กะทัดรัด และสื่อความหมายได้ดี	4

ตัวอย่าง การออกแบบหน่วยการเรียนรู้ หน่วยที่ 13 คำคล้องจองพ้องคำขวัญ กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย รายวิชาภาษาไทยพื้นฐาน 3 ชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 เวลา 4 ชั่วโมง

1. เป้าหมายการเรียนรู้ (Objective: O)

มาตรฐานการเรียนรู้/ตัวชี้วัด

ท 4.1 ป.3/5 แต่งคำคล้องจอง และคำขวัญ

ท 2.1 ป.3/2 การเขียนบรรยายเกี่ยวกับสิ่งใดสิ่งหนึ่งได้อย่างชัดเจน

สาระสำคัญ

การเขียนคำขวัญเป็นการเขียนบรรยายมุ่งสื่อสารให้ข้อคิดคติเตือนใจ โดยเลือกใช้คำคล้องจอง มีความหมาย กะทัดรัด และสื่อความหมายได้ชัดเจนเกี่ยวกับการจัดการขยะ

จุดประสงค์การเรียนรู้

1. นักเรียนเข้าใจความหมาย และวิธีการแต่งคำขวัญได้ (K)
2. นักเรียนสามารถแต่งคำขวัญเกี่ยวกับการดูแลสิ่งแวดล้อมและจัดการขยะได้ (S/P)
3. นักเรียนตระหนักและเห็นคุณค่าของการแต่งคำขวัญรณรงค์ลดปริมาณขยะ (A)

สาระการเรียนรู้

ด้านความรู้

- คำคล้องจอง
- คำขวัญ
- การจัดการขยะ

ด้านทักษะ/กระบวนการ

- กระบวนการสื่อสาร (เขียน/แต่งคำคล้องจอง คำขวัญ)
- กระบวนการคิด (วิเคราะห์)

ด้านคุณลักษณะ

- ตระหนักและเห็นคุณค่า

สมรรถนะสำคัญของผู้เรียน

1. ความสามารถในการสื่อสาร
2. ความสามารถในการคิด (คิดวิเคราะห์)

คุณลักษณะอันพึงประสงค์

1. มีวินัย
2. ใฝ่เรียนรู้

2. หลักฐานการเรียนรู้/การประเมิน (Evaluation: E)

2.1 ภาระงาน/ชิ้นงาน

- ชิ้นงานระหว่างเรียน ใบงานการเขียนคำคล้องจอง การแต่งคำขวัญ เขียนบรรยาย

เรื่องการจัดการขยะ

- ชิ้นงานรวบยอด คำขวัญเรื่องการจัดการขยะ

2.2 การวัดและประเมินผลการเรียนรู้

ตารางที่ 7 การวัดและประเมินผลการเรียนรู้

ประเด็น/ภาระงาน	วิธีการ	เครื่องมือ	เกณฑ์การประเมิน
ด้าน K คำขวัญ ใบงาน	การตรวจคำขวัญ/ใบงาน	แบบประเมินผลงาน/ แบบตรวจ ใบงาน	- ระดับคุณภาพ 2 ผ่านเกณฑ์ - ร้อยละ 60 ขึ้นไป
ด้าน S/P การสื่อสาร การคิด (วิเคราะห์)	สังเกตการนำเสนอผลงาน	แบบประเมินผลงาน	ระดับคุณภาพ 2 ผ่านเกณฑ์
ด้าน A ตระหนักและเห็นคุณค่า	สังเกตพฤติกรรมงานกลุ่ม	แบบประเมินพฤติกรรมงานกลุ่ม	ระดับคุณภาพ 2 ผ่านเกณฑ์
คุณลักษณะอันพึงประสงค์ มีวินัย ใฝ่เรียนรู้	สังเกตพฤติกรรม	แบบประเมินพฤติกรรม	ระดับคุณภาพ 2 ผ่านเกณฑ์
สมรรถนะสำคัญ การสื่อสาร การคิด (วิเคราะห์)	ประเมิน	แบบประเมิน	ระดับคุณภาพ 2 ผ่านเกณฑ์

3. กิจกรรมการเรียนรู้ (Learning: L) กระบวนการจัดการเรียนรู้ มี 3 ชั้น ได้แก่ ชั้นนำ ชั้นสอน ชั้นสรุป

ตารางที่ 8 กิจกรรมการเรียนรู้ การออกแบบหน่วยการเรียนรู้ (พิมพ์พันธ์ เตชะคุปต์ และเพยาว์ ยินดีสุข, 2551); (Wiggins, G. & McTighe J., 2006)

ชิ้นงาน/ภาระงาน	กิจกรรมการเรียนรู้	สื่อ/อุปกรณ์	เวลา
การเขียนคำคล้องจอง	ความหมายวิธีการเขียนคำคล้องจอง	หนังสือเรียน/ ใบความรู้	1
	เขียนคำคล้องจอง	ใบงาน/ppt	1
การแต่งคำขวัญ	ความหมายวิธีการแต่งคำขวัญ	หนังสือเรียน/ใบความรู้	1
คำขวัญ	แต่งคำขวัญบูรณาการจัดการขยะ	ใบงาน/ppt	1

สรุป

จากหลักสูตรอิงมาตรฐาน คือ หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 (ฉบับปรับปรุง พ.ศ.2560) ที่มีมาตรฐานและตัวชี้วัดเป็นสิ่งประกันคุณภาพผู้เรียน เมื่อจบการศึกษาภาคบังคับ (ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3) หรือจบการศึกษาขั้นพื้นฐาน (ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6) ผู้เรียนทุกคนจะต้องมีความจำที่คงทน (Enduring Understanding) มาจากการรับรู้ที่มีความหมาย ที่สามารถระลึกได้ว่า ชิ้นงานใดทำที่ประทับใจมาจากมาตรฐานใด หรือชั้นเรียนใด เนื่องจากผู้สอนได้สอนเนื้อหาตามหลักสูตรและวัดและประเมินผลอิงมาตรฐานนั่นเอง นอกจากนี้ผู้สอนสามารถกำหนดว่าผู้เรียนต้องเกิดทักษะ/กระบวนการอะไร (Skill/Process) จากตัวชี้วัดนั้น ก็จะแสดงความสัมพันธ์ระหว่างสมรรถนะสำคัญของผู้เรียนตามหลักสูตรแกนกลางที่เชื่อมโยงสัมพันธ์กันต่อมาเป็นทักษะในศตวรรษที่ 21 ได้ดังนี้

สมรรถนะสำคัญของผู้เรียนตามหลักสูตรแกนกลาง	ทักษะในศตวรรษที่ 21 (เน้น 8C)
ความสามารถในการสื่อสาร	ทักษะในการคิดวิเคราะห์ คิดอย่างมีวิจารณญาณและแก้ไขปัญหาได้
ความสามารถในการคิด	คิดอย่างสร้างสรรค์ คิดเชิงนวัตกรรม
ความสามารถในการแก้ปัญหา	ความร่วมมือ การทำงานเป็นทีม และภาวะผู้นำ
ความสามารถในการใช้ทักษะชีวิต	ทักษะในการสื่อสารและการรู้เท่าทันสื่อ
ความสามารถในการใช้เทคโนโลยี	เข้าใจความแตกต่างทางวัฒนธรรม
	ทักษะการใช้คอมพิวเตอร์และการรู้เท่าทันสื่อ
	ทักษะทางอาชีพและการเรียนรู้
	มีคุณธรรม เมตตา กรุณา มีระเบียบวินัย

ภาพที่ 1 แสดงความสัมพันธ์ระหว่างสมรรถนะสำคัญของผู้เรียน

จากความสัมพันธ์ข้างต้นอธิบายได้ว่า 1) ถ้าผู้สอนจัดกิจกรรมที่พัฒนาทักษะในการสื่อสารและการรู้เท่าทันสื่อ แล้วผู้เรียนก็จะเกิดสมรรถนะด้านความสามารถในการสื่อสาร 2) ถ้าผู้สอนจัดกิจกรรมที่พัฒนาทักษะในการคิดวิเคราะห์ คิดอย่างมีวิจารณญาณและแก้ไขปัญหาได้ คิดอย่างสร้างสรรค์ คิดเชิง นวัตกรรม แล้วผู้เรียนก็จะเกิดสมรรถนะด้านความสามารถในการคิด 3) ถ้าผู้สอนจัดกิจกรรมที่พัฒนาทักษะในการคิดวิเคราะห์ คิดอย่างมีวิจารณญาณและแก้ไขปัญหาได้ แล้วผู้เรียนก็จะเกิดสมรรถนะด้านความสามารถในการแก้ปัญหา 4) ถ้าผู้สอนจัดกิจกรรมที่พัฒนาทักษะความร่วมมือ การทำงานเป็นทีม และภาวะผู้นำ เข้าใจความแตกต่างทางวัฒนธรรม ทักษะทางอาชีพและการเรียนรู้ มีคุณธรรม เมตตา กรุณา มีระเบียบวินัย แล้วผู้เรียนก็จะเกิดมีสมรรถนะด้านความสามารถในการใช้ทักษะชีวิต 5) ถ้าผู้สอนจัดกิจกรรมที่พัฒนาทักษะการใช้คอมพิวเตอร์และการรู้เท่าทันสื่อ แล้วผู้เรียนก็จะเกิดสมรรถนะด้านความสามารถในการใช้เทคโนโลยี

แนวทางการจัดการเรียนรู้ จากบทความนี้สรุปได้ว่าสิ่งที่ผู้สอนควรปฏิบัติ มี 4 ประการ ดังนี้ 1) ผู้สอนจะต้องมีความตระหนักและให้ความสำคัญกับการวิเคราะห์หลักสูตร โดยการศึกษา วิเคราะห์ ทบทวน มาตรฐานการเรียนรู้และตัวชี้วัดระหว่างทางและตัวชี้วัดปลายทางเพื่อแยกแยะความสำคัญของเนื้อหาหลักและเนื้อหารอง คำอธิบายรายวิชา โครงสร้างรายวิชา ตลอดจนหน่วยการเรียนรู้ 2) สามารถวิเคราะห์ตัวชี้วัดแต่ละตัว โดยแยกแยะคำสำคัญที่บ่งบอกว่าเป็นจุดประสงค์การเรียนรู้ด้านใดบ้าง ได้แก่ ด้านความรู้ ด้านทักษะหรือกระบวนการ และด้านคุณลักษณะ 3) สามารถเชื่อมโยงว่าทักษะ/กระบวนการที่ได้จะนำสู่สมรรถนะสำคัญของผู้เรียนด้านใดก็ได้ให้เลือกด้านนั้น 4) ออกแบบการจัดการเรียนรู้แบบย้อนกลับ (Backward design) ที่มีองค์ประกอบสำคัญ 3 ประการ ได้แก่ 4.1) การกำหนดเป้าหมายการเรียนรู้ (Objective) ในการจัดการเรียนรู้ที่มีมาตรฐานการเรียนรู้และตัวชี้วัดเป็นสำคัญ 4.2) การออกแบบการจัดการเรียนรู้ (Learning) ที่เน้นแบบ Active learning เป็นสำคัญเพื่อให้ผู้เรียนได้ปฏิบัติกิจกรรมครอบคลุมทั้งด้านความรู้ ทักษะ/กระบวนการ คุณลักษณะ และสมรรถนะที่กำหนดซึ่งเชื่อมโยงสู่ทักษะในศตวรรษที่ 21 และ 4.3) การออกแบบการวัดและประเมินผล (Evaluation) ที่เน้นภาระงาน/ชิ้นงานระหว่างเรียนและชิ้นงานรอบยอด เป็นสำคัญเพื่อเป็นหลักฐานการเรียนรู้ที่คงทน (Enduring Understanding) ให้ครอบคลุม ชัดเจน ทั้งด้านความรู้ ทักษะ/กระบวนการ คุณลักษณะ และสมรรถนะตามเป้าหมายที่กำหนด

เอกสารอ้างอิง

- กระทรวงศึกษาธิการ. (2546). พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 พร้อมกฎกระทรวงที่เกี่ยวข้องและพระราชบัญญัติการศึกษาภาคบังคับ. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์องค์การรับส่งสินค้าและพัสดุภัณฑ์ (ร.ส.พ.).
- พิมพ์พันธ์ เตชะคุปต์ และเพียว ยินดีสุข. (2551). การเรียนรู้เพื่อความเข้าใจในกระบวนการออกแบบแบบย้อนกลับ. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์ราชวิทยาลัย.
- วรรณดี สุทธิรักษา และคณะ. (2564). การพัฒนาหลักสูตรฐานสมรรถนะและการจัดการเรียนรู้ที่มีความหมาย. กรุงเทพมหานคร: บริษัทภาพพิมพ์ จำกัด.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2552). ตัวชี้วัดและมาตรฐานการเรียนรู้แกนกลาง กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย จำกัด.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2552). หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย จำกัด.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2566). ร่วมประชุมสื่อสารสร้างความเข้าใจเกี่ยวกับตัวชี้วัดระหว่างทางและตัวชี้วัดปลายทาง ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 และแนวทาง

- การวัดและประเมินผลการเรียนรู้ตัวชี้วัดระหว่างทางและ. เรียกใช้เมื่อ 4 สิงหาคม 2566 จาก https://drive.google.com/drive/u/0/folders/1xtYd_nf2Ds823YHyprdWbL31YjRD_Ke
- สำนักทดสอบทางการศึกษาแห่งชาติ. (2566). สอบถามค่าสถิติพื้นฐานทั่วประเทศ(ทุกระดับ). เรียกใช้เมื่อ 27 ตุลาคม 2566 จาก <https://niets.or.th/th/catalog/view/2989>
- Anderson, L. W. & Krathwohl, D. R. (2001). A taxonomy for learning teaching and assessing: revision of Bloom's taxonomy of educational objectives. New York: Longman.
- Bloom, B. S. . (1956). Taxonomy of educational objectives: Classification of educational goals. Handbook 1: Cognitive domain. New York: Longman.
- Tyler, W. (1950). Basic Principles of curriculum and Instruction. Chicago: University of Chicago Press.
- Wiggins, G. & McTighe J. (2006). Understanding by Design (2rd ed.). U.S.A.: Association for Supervision and Curriculum Development (ASCD) publications.

กลยุทธ์การพัฒนาภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษา
ในพื้นที่นวัตกรรมการศึกษา จังหวัดชายแดนภาคใต้*STRATEGIES FOR DEVELOPING CREATIVE LEADERSHIP OF PILOT - SCHOOL
ADMINISTRATORS IN EDUCATION SANDBOX OF SOUTHERN BORDER PROVINCES

สิณีณาฏ อารีย์* และวุฒิชัย เนียมเทศ

Sineenath Aree and Wuttichai Niemted

คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ ปัตตานี ประเทศไทย

Faculty of Education, Prince of Songkla University, Pattani, Thailand

*Corresponding author E-mail: sineenath.luckylife3456@gmail.com

บทคัดย่อ

งานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาแนวทางการดำเนินการของกลยุทธ์การพัฒนาภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษาในพื้นที่นวัตกรรมการศึกษาจังหวัดชายแดนภาคใต้ 2) เพื่อสร้างกลยุทธ์การพัฒนาภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษาในพื้นที่นวัตกรรมการศึกษาจังหวัดชายแดนภาคใต้ โดยใช้รูปแบบการวิจัยแบบผสมผสาน ดำเนินการวิจัย 2 ระยะ ได้แก่ ระยะที่ 1 วิเคราะห์แนวทางการดำเนินการของกลยุทธ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ จำนวน 12 คน คัดเลือกแบบเจาะจง เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้าง วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้การวิเคราะห์เชิงเนื้อหา และระยะที่ 2 สร้างกลยุทธ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ จำนวน 12 คน คัดเลือกแบบเจาะจง เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบบันทึกการสนทนากลุ่ม และแบบประเมินกลยุทธ์ วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้การวิเคราะห์เชิงเนื้อหา และสถิติเชิงพรรณนา ได้แก่ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ผลการวิจัยพบว่า 1) แนวทางการดำเนินการของกลยุทธ์ประกอบด้วย 4 ด้าน ได้แก่ จินตนาการเชิงสร้างสรรค์ การทำงานเป็นทีมอย่างสร้างสรรค์ กรอบความคิดสร้างสรรค์ และการแก้ปัญหาเชิงสร้างสรรค์ 2) กลยุทธ์ ประกอบด้วย การเสริมสร้างจินตนาการและวิสัยทัศน์เชิงสร้างสรรค์ การสร้างการทำงานเป็นทีมอย่างสร้างสรรค์ การสร้างกรอบความคิดสร้างสรรค์ และการสร้างการแก้ปัญหาเชิงสร้างสรรค์ กลยุทธ์ผ่านการประเมินจากผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 12 คน ประกอบด้วยผู้เชี่ยวชาญที่ปฏิบัติงานในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ และมีประสบการณ์ด้านการบริหารการศึกษาและการบริหารสถานศึกษา โดยมีผลการประเมินกลยุทธ์ในภาพรวม ระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.54$) และมีผลการประเมินด้านความถูกต้องครอบคลุมเนื้อหาในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.52$) ด้านความเหมาะสมระดับมาก ($\bar{X} = 4.42$) ด้านความเป็นไปได้ระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.54$) และด้านอรรถประโยชน์ระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.67$)

คำสำคัญ: กลยุทธ์, ภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์, ผู้บริหารสถานศึกษา

Abstract

This research has the objectives: 1) to study the current conditions, desirable conditions, and 2) to assess the necessary needs of school administrators in education sandbox of southern border provinces. Using a Mixed Methods Research. The research was conducted in two phases:

* Received November 15, 2023; Revised November 22, 2023; Accepted November 28, 2023

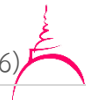
Phase 1 analyzed the strategy's implementation guidelines of 12 key informants, specifically selecting, the research instrument was a semi-structured interview and analyzed by content analysis, and Phase 2 create a strategy, 12 key informants were selected purposively, the research instruments were a focus group recording form and a strategy evaluation form, data were analyzed using content analysis and descriptive statistics including mean and standard deviation. The results showed that 1) the implementation guidelines for creative leadership development consist of creative imagination implementation guidelines, creative teamwork, creative mindset and creative problem solving. 2) Strategies consist of strategies for enhancing creative imagination implementation guidelines, creative teamwork, creative mindset and creative problem solving. The strategies were evaluated by 12 experts, consisting of expert working in the southern border provinces and have experience in educational administration and school administration. The results of the overall strategy evaluation were at the highest level ($\bar{x} = 4.54$) which is highest level of accuracy standards ($\bar{x} = 4.52$), high level of propriety standards ($\bar{x} = 4.42$), highest level of feasibility standards ($\bar{x} = 4.54$) and highest level of utility standards ($\bar{x} = 4.67$)

Keywords: Strategies, Creative Leadership, Pilot-School Administrator

บทนำ

การศึกษาเป็นปัจจัยพื้นฐานสำคัญในการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ให้มีคุณภาพ สามารถก้าวทันความเจริญก้าวหน้า และตอบสนองต่อการเปลี่ยนแปลงในศตวรรษที่ 21 โดยมีการจัดการศึกษาในทุกกระดับและทุกรูปแบบให้สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงทางสังคมที่มีความซับซ้อนเพิ่มมากขึ้น และมีจุดมุ่งหมายในการพัฒนาผู้เรียนทุกช่วงวัยให้เป็นคนดี คนเก่ง มีคุณภาพและมีความพร้อมในการร่วมขับเคลื่อนการพัฒนาประเทศสู่ความมั่นคง มั่งคั่ง และยั่งยืน (กระทรวงศึกษาธิการ, 2560) จากสถิติผลการทดสอบระดับชาตินั้นพื้นฐาน (Ordinary National Education Test : O - NET) ระดับประเทศ ปีการศึกษา 2561 ถึง 2563 พบว่า คะแนนเฉลี่ยผลการทดสอบของทุกระดับชั้นต่ำกว่าร้อยละ 50 ขณะที่ ผลการทดสอบของนักเรียนในจังหวัดชายแดนภาคใต้ทุกระดับชั้นมีคะแนนเฉลี่ยทุกรายวิชาต่ำกว่าคะแนนเฉลี่ยของภาคใต้ และคะแนนเฉลี่ยระดับประเทศ และมีแนวโน้มลดลง (สถาบันทดสอบทางการศึกษาแห่งชาติ (องค์การมหาชน), 2564) แสดงให้เห็นปัญหาการพัฒนาคุณภาพการจัดการเรียนการสอนในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ (สิทธิชัย ทองมาก, 2560)

ในการแก้ปัญหาคุณภาพการศึกษาของพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ภายใต้การบริหารเชิงนโยบายระดับประเทศ ภาครัฐได้กำหนดพระราชบัญญัติการบริหารราชการจังหวัดชายแดนใต้ พ.ศ. 2553 (พระราชบัญญัติการบริหารราชการจังหวัดชายแดนภาคใต้ พ.ศ. 2553, 2533) และประกาศจัดตั้งพื้นที่นวัตกรรมการศึกษาจังหวัดชายแดนภาคใต้ โดยกำหนดให้จังหวัดปัตตานี จังหวัดยะลา และจังหวัดนราธิวาส เป็นพื้นที่พิเศษด้านการศึกษาที่ได้ปฏิรูปการบริหารและการจัดการศึกษาอย่างเหมาะสม (พระราชบัญญัติพื้นที่นวัตกรรมการศึกษา พ.ศ. 2562, 2562) และดำเนินการขับเคลื่อนพื้นที่นวัตกรรมการศึกษาจังหวัดชายแดนภาคใต้บนข้อจำกัดของปัญหาอุปสรรคต่าง ๆ อาทิ การปรับเปลี่ยนผู้บริหารสถานศึกษาทำให้การขับเคลื่อนพื้นที่นวัตกรรมการศึกษาหยุดชะงัก การไม่กล้าคิดนอกกรอบอันเนื่องมาจากความเคยชินกับระบบการทำงานแบบดั้งเดิม ที่ส่งผลให้การขับเคลื่อนพื้นที่นวัตกรรมการศึกษาจังหวัดชายแดนภาคใต้ยังทำได้เฉพาะบางส่วนของพื้นที่ของแต่ละจังหวัด โดยที่ในปีการศึกษา 2563 พบว่า พื้นที่นวัตกรรมการศึกษาจังหวัดปัตตานี จังหวัดยะลา และจังหวัดนราธิวาส ซึ่งมีสถานศึกษานำร่อง จำนวน 32 30 และ 28 แห่ง ตามลำดับนั้น มีสถานศึกษานำร่องที่ได้ดำเนินการปรับปรุงหลักสูตรสถานศึกษานำร่อง และนำนวัตกรรม

การบริหารไปปรับใช้ จำนวน 28 5 และ 17 แห่ง ตามลำดับ คิดเป็นร้อยละ 87.50 16.67 และ 60.71 ตามลำดับ (กระทรวงศึกษาธิการ, 2564); (คณะกรรมการขับเคลื่อนพื้นที่นวัตกรรมการศึกษาจังหวัดปัตตานี, 2564) ขณะที่ข้อมูลสรุปรายงานการประชุมคณะกรรมการขับเคลื่อนพื้นที่นวัตกรรมการศึกษาจังหวัดปัตตานี ครั้งที่ 1 ประจำปี พ.ศ. 2564 (คณะกรรมการขับเคลื่อนพื้นที่นวัตกรรมการศึกษาจังหวัดปัตตานี, 2564) และรายงานผลการวิจัยโครงการวิจัยปฏิบัติการเพื่อพัฒนาต้นแบบพื้นที่นวัตกรรมการศึกษาระดับจังหวัด กรณีศึกษาจังหวัดระยองและจังหวัดศรีสะเกษ พบว่า สถานศึกษาที่พัฒนาแบบก้าวกระโดดอย่างเด่นชัด จะมีผู้บริหารที่กล้าออกนอกกรอบแนวคิดติดยึด และเปลี่ยนแปลงการดำเนินการศึกษาในทุกด้าน มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ มีความยืดหยุ่นและมีวิสัยทัศน์ในการบริหารงาน เรียนรู้การทำงานเป็นทีมและสร้างทีมงานที่แข็งแกร่ง ซึ่งส่งผลให้การบริหารการศึกษาเป็นไปตามเป้าหมายรวดเร็วยิ่งขึ้น (ประภาภัทร นิยม และคณะ, 2563) โดยที่ลักษณะของผู้บริหารดังกล่าวเป็นลักษณะสำคัญของผู้บริหารที่มีภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ (ปณตพันธ์ เถียรประภากุล, 2561)

จากการทบทวนทฤษฎี เอกสาร งานวิจัย เกี่ยวกับภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ พบว่า ความเป็นผู้นำเชิงสร้างสรรค์เป็นความสามารถในการแนะนำสิ่งใหม่ที่ปรับปรุงคุณภาพชีวิตของบุคคล กล้าเปลี่ยนแปลง กล้าคิด กล้าทำในสิ่งที่แตกต่างไปจากเดิม (Vernooij, M., & Wolfe, R., 2014) โดยมีความพร้อมที่จะปรับปรุงเปลี่ยนแปลงแก้ไขเพื่อให้ได้วิธีการใหม่และแนวคิดใหม่ที่ดีกว่าวิธีการหรือแนวคิดที่เคยปฏิบัติสืบทอดต่อกันมา มีวิสัยทัศน์และวัตถุประสงค์ที่ชัดเจน มีการจัดการทีมและการส่งเสริมทักษะ โดยให้ความสำคัญต่อความคิดเห็นของบุคคลอื่น (Dijk, M. et al., 2017) อีกทั้ง ผู้บริหารสถานศึกษาในพื้นที่นวัตกรรมการศึกษาจังหวัดชายแดนภาคใต้มีความต้องการจำเป็นในการพัฒนาคุณลักษณะของภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ 4 ด้าน ได้แก่ 1) ด้านจินตนาการเชิงสร้างสรรค์ หมายถึง การมีความคิดแปลกใหม่ การเปลี่ยนแปลงเชิงบวก การคิดนอกกรอบ 2) ด้านการทำงานเป็นทีมอย่างสร้างสรรค์ หมายถึง การจัดการทีม การโน้มน้าวและสร้างแรงบันดาลใจ การยอมรับความเสี่ยง 3) ด้านกรอบความคิดสร้างสรรค์ หมายถึง การปรับตัว การเปิดใจกว้าง การคิดแก้ปัญหาด้วยวิธีการที่สร้างสรรค์ และ 4) ด้านการแก้ปัญหาเชิงสร้างสรรค์ หมายถึง การเปิดกว้างรับความคิดเห็น การคิดและแก้ไขปัญหา ความตระหนักรู้ในตนเอง เพื่อช่วยลดหรือกำจัดจุดอ่อนของผู้บริหารสถานศึกษา และช่วยให้ผู้บริหารสถานศึกษาใช้โอกาสและอำนาจตามพระราชบัญญัติพื้นที่นวัตกรรมการศึกษา พ.ศ. 2562 ในการบริหารจัดการหลักสูตร บุคลากร และการจัดการเรียนการสอน ให้เหมาะสมกับบริบทของพื้นที่ ซึ่งเป็นการขับเคลื่อนการดำเนินงานของสถานศึกษาให้สามารถบรรลุเป้าหมายของพื้นที่นวัตกรรมการศึกษา (สิณีณฎฐ์ อารีย์ และวุฒิชัย เนียมเทศ, 2566)

ดังนั้น งานวิจัยนี้จึงได้ศึกษาและสร้างกลยุทธ์การพัฒนาภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษาในพื้นที่นวัตกรรมการศึกษาจังหวัดชายแดนภาคใต้ ซึ่งเป็นพื้นที่ที่มีปัจจัยแตกต่างจากพื้นที่นวัตกรรมการศึกษาในภูมิภาคอื่น ทั้งในด้านสังคม ศาสนา วัฒนธรรม รวมถึงความปลอดภัยในการดำเนินชีวิต มีความจำเป็นต้องขับเคลื่อนการบริหารจัดการสถานศึกษาโดยมีผู้บริหารสถานศึกษาเป็นผู้นำในการพัฒนาคุณภาพการศึกษาให้ตอบสนองความต้องการพื้นที่ สามารถดำเนินกิจกรรมตอบสนองนโยบายและวัตถุประสงค์ของการจัดตั้งพื้นที่นวัตกรรมการศึกษา ตลอดจนนำกลยุทธ์การพัฒนาภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์และแนวทางการจัดการศึกษาในพื้นที่นวัตกรรมการศึกษาไปปรับใช้ตามบริบทของสถานศึกษา ซึ่งส่งผลต่อการพัฒนาการศึกษาในภาพรวมระดับประเทศต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาแนวทางการดำเนินการของกลยุทธ์การพัฒนาภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษาในพื้นที่นวัตกรรมการศึกษาจังหวัดชายแดนภาคใต้
2. เพื่อสร้างกลยุทธ์การพัฒนาภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษาในพื้นที่นวัตกรรมการศึกษาจังหวัดชายแดนภาคใต้

วิธีดำเนินการวิจัย

ในการดำเนินการวิจัย ผู้วิจัยได้กำหนดรูปแบบของการวิจัย ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ประชากร กลุ่มตัวอย่าง เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย การวิเคราะห์ข้อมูลและการเก็บรวบรวมข้อมูล สรุปและแสดงรายละเอียด ในตารางที่ 1 ดังนี้

1. รูปแบบของการวิจัย

งานวิจัยนี้ เป็นการวิจัยแบบผสมผสานระหว่าง การวิจัยเอกสาร (Documentary Research) และ งานวิจัยเชิงคุณภาพ (Quantitative Research) ที่ได้ดำเนินการวิจัยเป็น 2 ระยะ ได้แก่

ระยะที่ 1 วิเคราะห์แนวทางการดำเนินการของกลยุทธ์การพัฒนาภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษาในพื้นที่นวัตกรรมการศึกษาจังหวัดชายแดนภาคใต้ ดำเนินการ 3 ขั้นตอน คือ 1) ศึกษาแนวคิดทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับความต้องการจำเป็นในการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษาในพื้นที่นวัตกรรมการศึกษาจังหวัดชายแดนภาคใต้ (สิณีณฎ อารีย์ และวุฒิชัย เนียมเทศ, 2566) และ 2) สัมภาษณ์ผู้บริหารสถานศึกษาในพื้นที่นวัตกรรมการศึกษาจังหวัดชายแดนภาคใต้ประเด็นความต้องการจำเป็นในการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษาในพื้นที่นวัตกรรมการศึกษาจังหวัดชายแดนภาคใต้ 3) สังเคราะห์แนวทางการดำเนินการของกลยุทธ์การพัฒนาภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษาในพื้นที่นวัตกรรมการศึกษาจังหวัดชายแดนภาคใต้

ระยะที่ 2 สร้างกลยุทธ์การพัฒนาภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษาในพื้นที่นวัตกรรมการศึกษาจังหวัดชายแดนภาคใต้ ดำเนินการ 2 ขั้นตอน คือ 1) ร่างกลยุทธ์การพัฒนาภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษาในพื้นที่นวัตกรรมการศึกษาจังหวัดชายแดนภาคใต้ 2) ประเมิน ปรับปรุง และนำเสนอกลยุทธ์การพัฒนาภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษาในพื้นที่นวัตกรรมการศึกษาจังหวัดชายแดนภาคใต้

2. ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ประชากร และกลุ่มตัวอย่าง

2.1 ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ในประเด็นความต้องการจำเป็นในการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ คัดเลือกแบบเจาะจง (Purposive selection) จำนวน 12 คน ประกอบด้วย 1) ผู้บริหารสถานศึกษาที่ปรับปรุงหลักสูตร และนำนวัตกรรมการบริหารไปปรับใช้ (ปัตตานี ยะลา นราธิวาส) จำนวน 3 คน 2) ครูหัวหน้างานวิชาการของสถานศึกษาที่ปรับปรุงหลักสูตร และนำนวัตกรรมการบริหารไปปรับใช้ (ปัตตานี ยะลา นราธิวาส) จำนวน 3 คน 3) ครูช่วงชั้นที่ 1 ของสถานศึกษาที่ปรับปรุงหลักสูตร และนำนวัตกรรมการบริหารไปปรับใช้ (ปัตตานี ยะลา นราธิวาส) จำนวน 3 คน และ 4) ครูช่วงชั้นที่ 2 ของสถานศึกษาที่ปรับปรุงหลักสูตร และนำนวัตกรรมการบริหารไปปรับใช้ (ปัตตานี ยะลา นราธิวาส) จำนวน 3 คน

2.2 ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ในการยืนยัน เพิ่มเติม และประเมินกลยุทธ์การพัฒนาภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ คัดเลือกแบบเจาะจง จำนวน 12 คน ประกอบด้วย 1) ผู้บริหารการศึกษาในพื้นที่นวัตกรรมการศึกษาจังหวัดชายแดนใต้ (ปัตตานี ยะลา นราธิวาส) จำนวน 2 คน 2) ศึกษาในเทศก์ที่รับผิดชอบการขับเคลื่อนการพัฒนาการศึกษาในพื้นที่นวัตกรรมการศึกษาจังหวัดชายแดนภาคใต้ จำนวน 1 คน 3) ผู้บริหารสถานศึกษาของสถานศึกษาที่ปรับปรุงหลักสูตร และนำนวัตกรรมการบริหารไปปรับใช้ (ปัตตานี ยะลา นราธิวาส) จำนวน 3 คน 4) ครูหัวหน้างานวิชาการของสถานศึกษาที่ปรับปรุงหลักสูตร และนำนวัตกรรมการบริหารไปปรับใช้ (ปัตตานี ยะลา นราธิวาส) จำนวน 3 คน และ 5) ผู้เชี่ยวชาญทางด้านจัดการศึกษาในพื้นที่นวัตกรรมการศึกษาและมีผลงานวิชาการทางด้านพื้นที่นวัตกรรมการศึกษา จำนวน 3 คน

2.3 ประชากร และกลุ่มตัวอย่าง ในการประเมินกลยุทธ์ ประชากร ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษาในพื้นที่นวัตกรรมการศึกษาจังหวัดชายแดนภาคใต้ กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษาพื้นที่นวัตกรรมการศึกษาจังหวัดปัตตานี จังหวัดยะลา และจังหวัดนราธิวาส จำนวน 32 30 และ 28 โรงเรียน ตามลำดับ โดยคัดเลือกตัวอย่างแบบเจาะจง

3. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

การสร้างและหาคุณภาพเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยประกอบด้วย

3.1 แบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้าง ประกอบด้วยประเด็นการสัมภาษณ์เกี่ยวกับความต้องการจำเป็นในการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษาในพื้นที่นวัตกรรมการศึกษาจังหวัดชายแดนภาคใต้ แบบสัมภาษณ์ผ่านการตรวจสอบคุณภาพจากที่ปรึกษางานวิจัย และดำเนินการปรับปรุงแบบสัมภาษณ์ให้มีความเหมาะสมตามคำแนะนำของที่ปรึกษางานวิจัย

3.2 แบบบันทึกการสนทนากลุ่ม เพื่อยืนยัน เพิ่มเติม และประเมินกลยุทธ์การพัฒนาภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษาในพื้นที่นวัตกรรมการศึกษาจังหวัดชายแดนภาคใต้ ในประเด็น การประเมินภาพรวมคุณภาพกลยุทธ์ และการประเมินกลยุทธ์ 4 ด้าน คือ 1) ด้านความถูกต้อง - ครอบคลุม 2) ด้านความเหมาะสม 3) ด้านความเป็นไปได้ และ 4) ด้านอรรถประโยชน์ แบบบันทึกการสนทนากลุ่มผ่านการตรวจสอบคุณภาพจากที่ปรึกษางานวิจัย และดำเนินการปรับปรุงแบบสัมภาษณ์ให้มีความเหมาะสมตามคำแนะนำของที่ปรึกษางานวิจัย

3.3 แบบประเมินกลยุทธ์ เพื่อประเมินความถูกต้องและครอบคลุมเนื้อหา ความเหมาะสม ความเป็นไปได้ และประโยชน์ของกลยุทธ์ ประกอบด้วย 2 ตอน คือ

ตอนที่ 1 ประเมินภาพรวมคุณภาพกลยุทธ์ ลักษณะเป็นแบบสอบถามปลายเปิด (Open Ended Question) ในประเด็น รูปแบบหรือลักษณะการเขียนกลยุทธ์หรือ แนวทางการดำเนินการ

ตอนที่ 2 ประเมินกลยุทธ์ ใน 4 ด้าน คือ 1) ด้านความถูกต้อง-ครอบคลุม 2) ด้านความเหมาะสม 3) ด้านความเป็นไปได้ และ 4) ด้านอรรถประโยชน์ ลักษณะเป็นมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ (สุวิมล ว่องวานิช, 2562) โดยมีระดับความคิดเห็น 5 4 3 2 และ 1 หมายถึง มีความถูกต้องและครอบคลุมเนื้อหา ความเหมาะสม ความเป็นไปได้ และประโยชน์ มากที่สุด มาก ปานกลาง น้อย และน้อยที่สุด ตามลำดับ

แบบสอบถามผ่านการตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหา (Content validity) โดยตรวจสอบความสอดคล้องรายด้าน (Item Object Congruence, IOC) และดำเนินการปรับปรุงแบบสอบถามให้มีความเหมาะสมตามคำแนะนำของผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 5 ท่าน พบว่า ค่าเฉลี่ยของดัชนีความสอดคล้องรายด้านเท่ากับ 0.80 ถึง 1.00 จากนั้น นำแบบสอบถามที่แก้ไขเรียบร้อยแล้ว ทดลองใช้ (Pretest) กับกลุ่มตัวอย่างที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่างแต่มีบริบทใกล้เคียงกับกลุ่มตัวอย่างในงานวิจัย จำนวน 30 คน และหาค่าความเชื่อมั่น โดยใช้สูตรสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค (Cronbach, L. J., 1970) ได้ค่าความเชื่อมั่น เท่ากับ 0.96

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

วิเคราะห์ข้อมูลจากการสัมภาษณ์เชิงลึกโดยใช้การวิเคราะห์เชิงเนื้อหา (Content Analysis) และวิเคราะห์ผลการประเมินกลยุทธ์ ด้วยค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และแปลความหมายของค่าเฉลี่ยตามเกณฑ์ที่กำหนด ดังนี้ (สุวิมล ว่องวานิช, 2562) ค่าเฉลี่ย 4.51 - 5.00, 3.51 - 4.50, 2.51 - 3.50, 1.51 - 2.50 และ 1.00 -1.50 หมายถึง เห็นด้วยกับข้อความนั้นระดับมากที่สุด มาก ปานกลาง น้อย และน้อยที่สุด ตามลำดับ

5. การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูล ดังนี้ 1) การสัมภาษณ์เชิงลึก ระหว่างวันที่ 1 ถึง 28 เดือน ธันวาคม พ.ศ. 2565 เพื่อเก็บรวบรวมข้อมูลจากผู้ให้ข้อมูลสำคัญ จำนวน 12 คน คนละ 1 ครั้ง ใช้เวลาประมาณ 50 - 60 นาที ต่อคน บันทึกการสัมภาษณ์ด้วยการจดบันทึก และบันทึกเสียงสัมภาษณ์ด้วยเครื่องบันทึกเสียง 2) การประชุมสนทนากลุ่ม วันที่ 4 พฤษภาคม พ.ศ. 2566 เพื่อเก็บรวบรวมข้อมูลจากผู้ให้ข้อมูลสำคัญ จำนวน 12 คน บันทึกการประชุมสนทนากลุ่มด้วยการจดบันทึกและการบันทึกด้วยเครื่องบันทึกเสียง 3) การนำเสนอกลยุทธ์ ในวันที่ 31 พฤษภาคม พ.ศ. 2566 เพื่อรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างจำนวน 90 คน ที่เข้าร่วมโครงการพัฒนาผู้บริหารสถานศึกษาระยะสั้น และประเมินกลยุทธ์ในภาพรวมและรายด้าน

ตารางที่ 1 วิธีดำเนินการวิจัยการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษาในพื้นที่นวัตกรรมการศึกษาจังหวัด

ระยะ	ขั้นตอน	ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ/ กลุ่มตัวอย่าง	เครื่องมือที่ใช้ ในการวิจัย	การวิเคราะห์ ข้อมูล
ระยะที่ 1 วิเคราะห์ แนวทางการ ดำเนินการของ กลยุทธ์	ขั้นตอนที่ 1 : ศึกษาแนวคิด ทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง กับความต้องการจำเป็น	- ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ จำนวน 12 คน - คัดเลือกแบบเจาะจง	แบบสัมภาษณ์กึ่ง โครงสร้าง	การวิเคราะห์ เชิงเนื้อหา
	ขั้นตอนที่ 2 : สัมภาษณ์ผู้บริหาร สถานศึกษาในพื้นที่นวัตกรรม การศึกษาจังหวัดชายแดนภาคใต้	- ประกอบด้วย ผู้บริหาร การศึกษา,ศึกษานิเทศก์, ผู้บริหารสถานศึกษา, ครู		
	ขั้นตอนที่ 3 : สังเคราะห์ แนวทางการดำเนินการของกล ยุทธ์	หัวหน้างานวิชาการ, ผู้เชี่ยวชาญด้านการจัด การศึกษา		
ระยะที่ 2 สร้างกลยุทธ์	ขั้นตอนที่ 1 : ร่างกลยุทธ์	- กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 90 คน - คัดเลือกแบบเจาะจง	- แบบบันทึกการสนทนา กลุ่ม	- การวิเคราะห์ เชิงเนื้อหา
	ขั้นตอนที่ 2 : ประเมินปรับปรุง และนำเสนอกลยุทธ์	- ประกอบด้วย ผู้บริหาร สถานศึกษา	- แบบประเมินกลยุทธ์	- ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบน มาตรฐาน

ผลการวิจัย

กลยุทธ์การพัฒนาภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษา ในพื้นที่นวัตกรรมการศึกษา จังหวัดชายแดนภาคใต้ มีผลการวิจัย ดังนี้

1. ผลการศึกษาแนวทางการดำเนินการของกลยุทธ์การพัฒนาภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษาในพื้นที่นวัตกรรมการศึกษาจังหวัดชายแดนภาคใต้

จากการศึกษาแนวทางการดำเนินการของกลยุทธ์การพัฒนาภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษาในพื้นที่นวัตกรรมการศึกษาจังหวัดชายแดนภาคใต้ ทำให้ได้แนวทางดำเนินการของกลยุทธ์ประกอบด้วย 4 แนวทาง ดังนี้

1.1 แนวทางดำเนินการด้านจินตนาการเชิงสร้างสรรค์ ประกอบด้วย การกำหนดวิสัยทัศน์และเป้าหมายเชิงสร้างสรรค์ การมีกระบวนการคิดที่เป็นไปได้ในอนาคต ไม่ยึดติดการกระทำแบบเดิมพร้อมปรับเปลี่ยนแนวทาง มีความพร้อมในการปรับเปลี่ยนเรียนรู้ เปิดกว้าง ยอมรับการเปลี่ยนแปลง

1.2 แนวทางดำเนินการด้านการทำงานเป็นที่อย่างสร้างสรรค์ ประกอบด้วย การสร้างความร่วมมือในการตัดสินใจ การแก้ไขปัญหา สนับสนุนให้เกิดความช่วยเหลือระหว่างกัน สร้างความสัมพันธ์อันดีลดความขัดแย้ง

1.3 แนวทางดำเนินการด้านกรอบความคิดสร้างสรรค์ ประกอบด้วย การเปิดใจกว้างยอมรับฟังความคิดเห็นของบุคคลอื่น สามารถปรับตัวรับมือกับการเปลี่ยนแปลง และปรับตัวเข้ากับวิธีการและกระบวนการทำงานที่เป็นระบบ

1.4 แนวทางดำเนินการด้านการแก้ปัญหาเชิงสร้างสรรค์ ประกอบด้วย การมีกระบวนการหรือขั้นตอนการคิดอย่างมีวิจารณญาณในการแก้ไขปัญหา คิดแก้ปัญหาซับซ้อนด้วยวิธีการที่สร้างสรรค์ มีขั้นตอนและเป็นระบบ สามารถปรับตัวให้เข้ากับสถานการณ์ที่มีการเปลี่ยนแปลงได้อย่างเหมาะสม ตระหนักรู้ในตนเอง

2. ผลการสร้างกลยุทธ์การพัฒนาภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษาในพื้นที่นวัตกรรม การศึกษาจังหวัดชายแดนภาคใต้

ผลที่ได้จากการสร้าง และปรับปรุงกลยุทธ์การพัฒนาภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษาในพื้นที่นวัตกรรมการศึกษาจังหวัดชายแดนภาคใต้ ทำให้ได้กลยุทธ์การพัฒนาภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ ดังนี้

กลยุทธ์ 1 การเสริมสร้างจินตนาการและวิสัยทัศน์เชิงสร้างสรรค์

ประกอบด้วย 1) การส่งเสริมและพัฒนาความสามารถในการกำหนดวิสัยทัศน์การขับเคลื่อนนวัตกรรม การศึกษา จังหวัดชายแดนภาคใต้ 2) การส่งเสริมและพัฒนากระบวนการคิดที่เป็นไปได้ในอนาคตที่นำไปสู่การเปลี่ยนแปลงที่มุ่งสู่การเสริมสร้างทักษะการพัฒนานวัตกรรม 3) การส่งเสริมและพัฒนาความพร้อมในการคิด พัฒนานวัตกรรมการศึกษาและการเรียนรู้ และไม่ยึดติดการกระทำแบบเดิม 4) การส่งเสริมและพัฒนาความพร้อม ในการยอมรับการเปลี่ยนแปลง กล้าเรียนรู้ กล้าเปลี่ยน กล้าทำ

กลยุทธ์ 2 การสร้างการทำงานเป็นทีมอย่างสร้างสรรค์

ประกอบด้วย 1) การสนับสนุนให้มีการเสริมสร้างทักษะแลกเปลี่ยนกระชับหลักสูตร เพิ่มความยืดหยุ่น โครงสร้างเวลาเรียนและความหลากหลายของรูปแบบการเรียนรู้ 2) การสนับสนุนให้เกิดความช่วยเหลือระหว่าง กันของครูและผู้บริหารสถานศึกษาในการออกแบบการเรียนรู้และสอนอย่างมีแผนที่เหมาะสม 3) การสนับสนุนให้ เกิดการยกระดับการประเมินเชิงการพัฒนา (Formative Assessment) เพื่อไม่ให้เด็กเสียโอกาสพัฒนาความรู้และ ทักษะ

กลยุทธ์ 3 การสร้างกรอบความคิดสร้างสรรค์

ประกอบด้วย 1) การพัฒนาสมรรถนะในการพัฒนาเป้าหมายร่วมกัน สื่อสารได้อย่างชัดเจน ยอมรับฟัง ความคิดเห็น และข้อเสนอแนะของบุคคลอื่น 2) การพัฒนาสมรรถนะในความตระหนักในตนเอง (Self-Awareness) รักในงานที่ทำ 3) การพัฒนาสมรรถนะสร้างความร่วมมือ และการสร้างแรงจูงใจ เคารพผู้อื่น และ รักษาความสัมพันธ์อันดีกับทุกคน

กลยุทธ์ 4 การสร้างการแก้ปัญหาเชิงสร้างสรรค์

ประกอบด้วย 1) การสร้างความเข้าใจกลุ่มเป้าหมายอย่างลึกซึ้งซึ่งการเข้าใจปัญหา เพื่อคิดค้น ทดลอง พัฒนา แล้วนำไปประยุกต์ใช้กับการศึกษาแบบใหม่ ๆ สุนวัตกรรมที่มีคุณค่า 2) การสร้างความคิดใหม่ ๆ จากการวิเคราะห์ โจทย์ปัญหาสังเคราะห์หาคำตอบหรือทางเลือกใหม่ ตอบสนองต่อความต้องการของชุมชน นักเรียน และครู 3) การสร้างความเข้าใจสภาพการณ์ในอดีต ปัจจุบันและแนวโน้มที่จะเกิดขึ้นในอนาคตได้เป็นอย่างดีสู่การนำไปใช้ ได้จริง

ทั้งนี้ ผู้วิจัยได้นำกลยุทธ์การพัฒนาภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ สร้างหลักสูตรการพัฒนาผู้บริหารสถานศึกษา ระยะสั้น (3 ชั่วโมง) และให้ผู้บริหารในสถานศึกษานำร่องที่เข้าร่วมโครงการพัฒนาผู้บริหารสถานศึกษาระยะสั้น ประเมินกลยุทธ์ในภาพรวม และประเมินกลยุทธ์ 4 ด้าน ได้แก่ ด้านความถูกต้อง-ครอบคลุมเนื้อหา ด้านความ เหมาะสม ด้านความเป็นไปได้ และด้านอรรถประโยชน์ ทำให้ได้ผลการประเมินกลยุทธ์ ดังนี้

ผลการประเมินภาพรวมคุณภาพกลยุทธ์ในประเด็นรูปแบบ หรือลักษณะการเขียนกลยุทธ์ พบว่า ในการเขียนกลยุทธ์นั้น ควรคำนึงถึงบริบทของสถานศึกษา ความเป็นไปได้ในพื้นที่ เขียนสิ่งที่จะนำไปใช้ โดยเห็น ภาพของการนำไปปฏิบัติได้ชัดเจน ควรใช้คำที่อยู่ในพระราชบัญญัติพื้นที่นวัตกรรมการศึกษาเพื่อช่วยให้งานวิจัยมี ความชัดเจนมากขึ้น โดยสะท้อนให้เห็นทิศทางการทำงานร่วมกับคณะครู ผู้ปกครอง ชุมชน ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องใน การจัดการศึกษา ภาษาที่ใช้ สะท้อนให้เห็นถึงความเชื่อมโยงกับพื้นที่นวัตกรรมการศึกษาและบริบทของ สถานศึกษาในจังหวัดชายแดนภาคใต้ ที่ทุกภาคส่วนที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการขับเคลื่อนพื้นที่นวัตกรรมการศึกษา สามารถนำไปประยุกต์ใช้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ

ผลการประเมินกลยุทธ์ใน 4 ด้าน ได้แก่ ด้านความถูกต้อง-ครอบคลุมเนื้อหา ด้านความเหมาะสม ด้านความเป็นไปได้ และด้านอรรถประโยชน์ ทำให้ได้ผลการประเมิน ดังแสดงรายละเอียดในตารางที่ 2

ตารางที่ 2 ผลการประเมินกลยุทธ์การพัฒนาภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษาในพื้นที่นวัตกรรม การศึกษาจังหวัดชายแดนภาคใต้ ใน 4 ด้าน โดยผู้บริหารสถานศึกษาที่เข้าร่วมโครงการอบรมระยะสั้น

กลยุทธ์ การพัฒนาภาวะผู้นำ เชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษา	ประเมินกลยุทธ์ ใน 4 ด้าน		ความถูกต้อง ครอบคลุม		ความ เหมาะสม		ความเป็นไป ได้		อรรถ ประโยชน์	
	\bar{X}	S.D.	\bar{X}	S.D.	\bar{X}	S.D.	\bar{X}	S.D.	\bar{X}	S.D.
1. การมีจินตนาการเชิงสร้างสรรค์	4.44	0.5	4.49	0.58	4.44	0.5	4.81	0.39		
2. การสร้างการทำงานเป็นทีมอย่างสร้างสรรค์	4.48	0.58	4.42	0.49	4.63	0.57	4.63	0.48		
3. การสร้างกรอบความคิดสร้างสรรค์	4.59	0.5	4.43	0.5	4.56	0.5	4.64	0.58		
4. การสร้างการแก้ปัญหาเชิงสร้างสรรค์	4.57	0.5	4.34	0.57	4.56	0.5	4.56	0.97		
รวม	4.52	0.52	4.42	0.54	4.54	0.52	4.67	0.67		
	$\bar{X} = 4.54$				S.D. = 0.57					

จากตารางที่ 2 จะเห็นได้ว่า กลยุทธ์การพัฒนาภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษาในพื้นที่ นวัตกรรมการศึกษาจังหวัดชายแดนภาคใต้ในภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.54$) และมีผล การประเมินด้านความถูกต้องครอบคลุมเนื้อหาในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.52$) ด้านความเหมาะสมระดับมาก ($\bar{X} = 4.42$) ด้านความเป็นไปได้ระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.54$) และด้านอรรถประโยชน์ระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.67$) ซึ่งแสดงให้เห็นว่า กลยุทธ์มีความถูกต้องและครอบคลุมเนื้อหา มีความเหมาะสม มีความเป็นไปได้ และมีประโยชน์ ในระดับมากที่สุด สามารถนำไปใช้ในการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษาในพื้นที่นวัตกรรม การศึกษาจังหวัดชายแดนภาคใต้

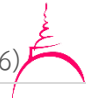
อภิปรายผล

กลยุทธ์การพัฒนาภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษา ในพื้นที่นวัตกรรมการศึกษา จังหวัด ชายแดนภาคใต้ อภิปรายผลการวิจัยได้ดังนี้

1. แนวทางการดำเนินการของกลยุทธ์การพัฒนาภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษาใน พื้นที่นวัตกรรมการศึกษาจังหวัดชายแดนภาคใต้

จากผลการศึกษาแนวทางการดำเนินการของกลยุทธ์การพัฒนาภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหาร สถานศึกษาในพื้นที่นวัตกรรมการศึกษาจังหวัดชายแดนภาคใต้ ทำให้ได้แนวทางการดำเนินการ 4 ด้าน ได้แก่ 1) แนวทางการดำเนินการด้านจินตนาการเชิงสร้างสรรค์ 2) แนวทางการดำเนินการด้านการทำงานเป็นทีมอย่าง สร้างสรรค์ สนับสนุนให้มีการเสริมทักษะ 3) แนวทางการดำเนินการด้านกรอบความคิดสร้างสรรค์ และ 4) แนว ทางการดำเนินการด้านการแก้ปัญหาเชิงสร้างสรรค์

ทั้งนี้เนื่องจาก ผู้บริหารสถานศึกษาจำเป็นต้องมีทักษะ ความรู้ ความเข้าใจ นโยบาย และเป้าหมายการ พัฒนาประเทศ มีทักษะกระบวนการคิดที่เป็นไปได้ในอนาคต สามารถนำทักษะความรู้ไปปรับใช้ในการกำหนด วิสัยทัศน์และเป้าหมายที่ชัดเจนและสร้างสรรค์ และพัฒนาองค์ความรู้ ด้วยการศึกษาหาความรู้ใหม่ แลกเปลี่ยน เรียนรู้ และพัฒนาตนเองตลอดเวลา การเข้าถึงความรู้ที่หลากหลาย เท่าทันเทคโนโลยี มองการณ์ไกล ไม่ยึดติดการ กระทำแบบเดิม ยอมรับการเปลี่ยนแปลง ซึ่งจะส่งผลต่อการพัฒนาสถานศึกษาในทุกด้าน และนำไปสู่ความเป็น เลิศของสถานศึกษา (หทัยรัตน์ วิโย และวันทนา อมณาริยกุล, 2564) ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของ พระมหา

ประยูร ธีรวโร ที่พบว่า ผู้บริหารสถานศึกษาจำเป็นต้องเข้าใจองค์กรและสภาพแวดล้อมอย่างลึกซึ้ง เข้าใจภารกิจ เป้าหมาย และวัตถุประสงค์ขององค์กร เพื่อนำไปใช้ในการสร้างวิสัยทัศน์ โดยมีการฝึกอบรมเสริมทักษะ ทักษะคิด ให้แก่ ผู้บริหาร ครู และบุคลากรภายในสถานศึกษา (พระมหาประยูร ธีรวโร, 2565) ซึ่งช่วยให้เกิดการ พัฒนาตนเอง และช่วยยกระดับความรู้ความสามารถในด้านต่าง ๆ ให้แก่ตนเองและทีมงาน ส่งผลให้เกิดการทำงาน เป็นทีมอย่างสร้างสรรค์ (Dijk, M. et al., 2017) ตลอดจนการสร้างความสัมพันธ์ ความร่วมมือ ความสัมพันธ์อันดี การช่วยเหลือระหว่างบุคลากรภายในและภายนอกสถานศึกษา และลดความขัดแย้งภายในสถานศึกษา เกิดความ ร่วมมือช่วยเหลืออย่างสร้างสรรค์ สอดคล้องกับ สำนักงานคณะกรรมการข้าราชการพลเรือน ที่ได้ให้แนวทางการ พัฒนาทีมงานที่มีประสิทธิภาพประกอบด้วย การสร้างความไว้วางใจระหว่างกัน การสื่อสารระหว่างกันแบบ เปิดเผย การปรึกษาหารือกัน การสร้างความร่วมมือกัน และการติดตามและการส่งเสริมการพัฒนาทีมงาน อีกทั้ง ผู้บริหารสถานศึกษาจำเป็นต้องตระหนักรู้ในตนเอง รับรู้และเข้าใจความรู้สึกของตนเองและบุคคลอื่น เปิดใจกว้าง รับฟังความคิดเห็นของบุคคลอื่น ดำเนินการลดความขัดแย้งในสถานศึกษา ความแตกต่างสังคมพหุวัฒนธรรม สามารถปรับตัวเข้ากับวิธีการและกระบวนการทำงานที่เป็นระบบ ทันสมัย (สำนักงานคณะกรรมการข้าราชการพล เรือน, 2559) และมีประสิทธิภาพ รวมถึงการปรับตัวและรับมือกับการเปลี่ยนแปลง (Dijk, M. et al., 2017) ซึ่ง สอดคล้องกับผลการวิจัยของ วิชญพงศ์ ไชยธิดกุลโรจน์ และคณะ ได้พัฒนาให้ผู้บริหารสถานศึกษามีความตระหนัก ในตนเอง ด้วยการฝึกให้รู้จักการรับรู้อารมณ์ของตนเอง รู้จักการปรับตัว มีความยืดหยุ่นในแต่ละสถานการณ์ สามารถรับมือกับการเปลี่ยนแปลง มีความเข้าใจบุคคลอื่น มีความเข้าใจทางสังคม นอกจากนี้ ผู้บริหารสถานศึกษา ต้องสามารถแก้ไขปัญหาซับซ้อนด้วยวิธีการที่สร้างสรรค์ มีขั้นตอน เป็นระบบ ปรับตัวเข้ากับสถานการณ์ที่ เปลี่ยนแปลง (วิชญพงศ์ ไชยธิดกุลโรจน์ และคณะ, 2564) และสามารถแก้ปัญหาต่าง ๆ ได้อย่างเป็นระบบ (Vernooij, M., & Wolfe, R., 2014) ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของ หทัยกานต์ เลขานุกิจ ที่พบว่า ผู้บริหาร สถานศึกษาจำเป็นต้องมีความสามารถในการบริหารการเปลี่ยนแปลง สามารถตอบสนองหรือปรับตัวต่อความ เปลี่ยนแปลงตามสถานการณ์ต่าง ๆ และสามารถคิดหาคำตอบได้หลายประเภท หลากหลายแง่มุม และสามารถ แก้ไขปัญหาได้ทันทั่วทั้งที่ เหมาะสมกับสถานการณ์และบริบทของพื้นที่ (หทัยกานต์ เลขานุกิจ, 2563)

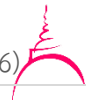
2. การสร้างกลยุทธ์การพัฒนาภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษาในพื้นที่นวัตกรรม การศึกษาจังหวัดชายแดนภาคใต้

กลยุทธ์การพัฒนาภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษาในพื้นที่นวัตกรรมการศึกษาในจังหวัด ชายแดนภาคใต้ ประกอบด้วย 1) กลยุทธ์การเสริมสร้างจินตนาการและวิสัยทัศน์เชิงสร้างสรรค์ 2) กลยุทธ์การ สร้างการทำงานเป็นทีมอย่างสร้างสรรค์ 3) กลยุทธ์การสร้างกรอบความคิดสร้างสรรค์ และ 4) กลยุทธ์การสร้าง การแก้ปัญหาเชิงสร้างสรรค์ ทั้งนี้เนื่องจาก ผู้บริหารสถานศึกษาในพื้นที่นวัตกรรมการศึกษาจังหวัดชายแดนภาคใต้ ที่ได้รับการพัฒนาให้มีการใช้จินตนาการเพื่อกำหนดวิสัยทัศน์และเป้าหมายเชิงสร้างสรรค์ จะสามารถใช้แนวทาง ใหม่ ในการแก้ไขปัญหาอุปสรรค ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงเชิงบวก เกิดผลลัพธ์ดีขึ้น สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ และความต้องการของพื้นที่ สามารถพัฒนาสถานศึกษาตามบริบทของพื้นที่นวัตกรรมการศึกษาได้อย่างมี ประสิทธิภาพ และพัฒนาผู้เรียนให้มีคุณภาพตามเป้าหมายการศึกษาที่กำหนด ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัย กุญชลี จงเจริญ ที่พบว่า การกำหนดวิสัยทัศน์ที่เป็นแรงบันดาลใจในการทำงานเพื่อมุ่งสู่ความสำเร็จ เป็น กระบวนการสำคัญกระบวนการหนึ่งในการพัฒนาผู้บริหารสถานศึกษาให้มีภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ (กุญชลี จงเจริญ, 2564) และสอดคล้องกับผลการวิจัยของ ประภาภัทร นิยม และคณะ ที่พบว่า ผู้บริหารสถานศึกษาควรได้รับการ สร้างเสริมให้มีความยืดหยุ่นในการบริหารจัดการ สามารถเปิดกว้างรับสิ่งใหม่ ๆ (ประภาภัทร นิยม และคณะ, 2563) และพร้อมที่จะปรับตัวต่อสถานการณ์ที่มีการเปลี่ยนแปลงได้อย่างรวดเร็วและสร้างสรรค์ รวมถึง การสร้าง แรงบันดาลใจเพื่อการทำงานเป็นทีมอย่างสร้างสรรค์ จะทำให้เป็นบุคคลที่รู้และเข้าใจ บทบาท หน้าที่ ความสามารถ

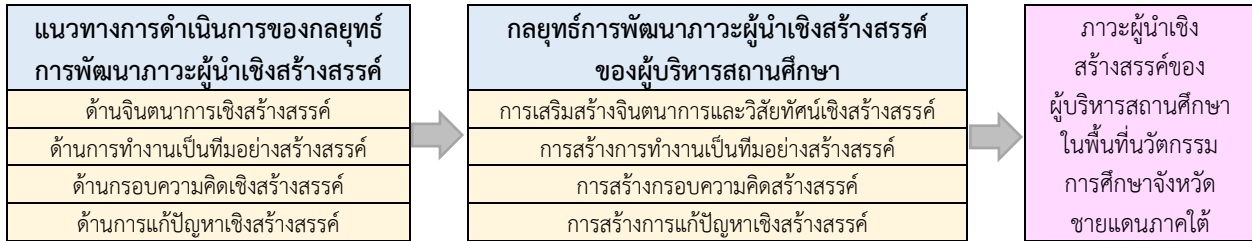
ความต้องการของทีมงาน ให้ความไว้วางใจ เชื่อมั่น ต่อครู นักเรียน ผู้ปกครอง บุคลากร ชุมชน ผู้นำศาสนา ผู้นำท้องถิ่น กลุ่มผู้สนับสนุนสถานศึกษา สามารถใช้สิทธิ และโอกาส ตามที่พระราชบัญญัติพื้นที่นวัตกรรมการศึกษา พ.ศ. 2562 มอบให้แก่ผู้บริหารสถานศึกษาในพื้นที่นวัตกรรมการศึกษา ในการบริหารงานบุคคลให้เหมาะสมกับพื้นที่ได้อย่างคล่องตัวและอิสระ ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ Jie, T. R., & Cheah, K. S. L. ผู้นำเชิงสร้างสรรค์มีบทบาทสำคัญ และมีความสามารถทำให้ผู้เรียน ครู และชุมชนทำงานร่วมกัน เพื่อการศึกษาในอนาคตที่มีคุณภาพ นอกจากนี้ ผู้บริหารสถานศึกษาในพื้นที่นวัตกรรมการศึกษาจังหวัดชายแดนภาคใต้ที่เปิดใจกว้างเพื่อยอมรับฟังความคิดเห็นและการเปลี่ยนแปลงที่สร้างสรรค์ เป็นบุคคลที่มีความสามารถในการคิดนอกกรอบ มองปัญหาหลายมุมมอง และคิดหาคำตอบอย่างอิสระไม่ตกอยู่ภายใต้กฎเกณฑ์หรือความคุ้นเคย สามารถปรับตัวเข้ากับสิ่งแวดล้อมและสถานการณ์ที่มีการเปลี่ยนแปลง (Jie, T. R., & Cheah, K. S. L., 2021) เป็นบุคคลที่เปิดกว้างยอมรับความคิดเห็นใหม่ โดยพร้อมรับฟังความคิดเห็นจากผู้มีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของ จินตนา ดีดวงพันธ์ ที่พบว่า ผู้บริหารสถานศึกษาควรมีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ประสบการณ์และแนวคิดใหม่ ๆ เปิดโอกาสให้บุคลากรแสดงความคิดเห็น และยอมรับความคิดเห็นและข้อเสนอแนะ เพื่อนำมาใช้ในการบริหารการศึกษา อีกทั้งผู้บริหารสถานศึกษาในพื้นที่นวัตกรรมการศึกษาจังหวัดชายแดนภาคใต้ ซึ่งประสบปัญหาต่าง ๆ (จินตนา ดีดวงพันธ์, 2565) จำเป็นต้องมีความสามารถในการแก้ไขปัญหาอย่างสร้างสรรค์ ซึ่งเป็นคุณลักษณะสำคัญสำหรับผู้บริหารโรงเรียนแห่งศตวรรษที่ 21 ที่ต้องการบริหารจัดการโรงเรียนให้ประสบความสำเร็จ (Jie, T. R., & Cheah, K. S. L., 2021) เพื่อจะได้แก้ไขปัญหาอย่างเหมาะสมกับสถานการณ์อย่างอิสระ และมีความคล่องตัวในการบริหารและการจัดการศึกษาให้มีคุณภาพและประสิทธิภาพ บรรลุวัตถุประสงค์ของการจัดตั้งพื้นที่นวัตกรรมการศึกษาตามพระราชบัญญัติพื้นที่นวัตกรรมการศึกษา พ.ศ. 2562 (พระราชบัญญัติพื้นที่นวัตกรรมการศึกษา พ.ศ. 2562, 2562) และสอดคล้องกับอัตลักษณ์ของชุมชนและพื้นที่ ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของ เสาวณีย์ สมบูรณ์ศิริรัตน์ พบว่า ผู้บริหารสถานศึกษาควรมีกระบวนการหรือขั้นตอนที่ผ่านการคิดอย่างมีวิจารณญาณ ที่สามารถแก้ไขสถานการณ์ที่เป็นปัญหา และส่งเสริมประสิทธิผลในการบริหารจัดการสถานศึกษา (เสาวณีย์ สมบูรณ์ศิริรัตน์, 2562)

จะเห็นได้ว่า ภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์เป็นความสามารถของผู้นำในการกระตุ้นให้ผู้ร่วมงาน ร่วมคิด ร่วมวางแผน ร่วมลงมือทำ โดยสร้างทัศนคติเชิงบวกในการทำงาน เพื่อให้ทีมงานมองวิกฤต มองปัญหาให้เป็นโอกาสในการทำงาน และสร้างความคิดใหม่ นำมาปรับใช้ในการทำงานให้บรรลุผลสำเร็จตามเป้าหมาย รวมถึงมีความยืดหยุ่นทางความคิดในการตัดสินใจและวางแผนแนวทางเพื่อพร้อมรับการเปลี่ยนแปลงในทุกรูปแบบ มีความรอบรู้สามารถนำความคิดใหม่ ๆ มาใช้ในการแก้ปัญหา กระตุ้นให้บุคลากรในองค์กรร่วมมือกันปฏิบัติหน้าที่ให้บรรลุเป้าหมายอย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล (เสาวณีย์ สมบูรณ์ศิริรัตน์, 2562); (หทัยกานต์ เลขานุกิจ, 2563) ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของ รอชียะห์ ลาเต๊ะ ที่พบว่า ภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษา ในจังหวัดปัตตานี ควรประกอบด้วยลักษณะของการเป็นผู้นำที่มีความรอบรู้ เฉลียวฉลาด มีไหวพริบในการแก้ไขปัญหาอย่างสร้างสรรค์ กล้าที่จะเปลี่ยนแปลงความคิดแบบเดิม ๆ (รอชียะห์ ลาเต๊ะ, 2561) เพื่อพัฒนาสถานศึกษาให้มีคุณภาพ เปิดโอกาสให้ผู้ใต้บังคับบัญชาได้แสดงความคิดเห็นอย่างอิสระ สามารถวิเคราะห์สภาพแวดล้อมและบริบทของสถานศึกษาได้อย่างสร้างสรรค์ เพื่อการพัฒนาผู้เรียนที่มุ่งสู่ความเป็นเลิศ เช่นเดียวกับผลการวิจัยของ อิบตีซาม เจ๊ะหะ ที่พบว่า ผู้บริหารสถานศึกษาที่มีภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ ควรมีวิสัยทัศน์กว้างไกลและสามารถมองเห็นภาพความเป็นไปได้ของการพัฒนาในอนาคต ควรมีวิธีการแก้ปัญหาที่หลากหลาย ไม่ยึดติดกับวิธีแก้ปัญหาแบบเดิม ๆ และเปิดโอกาสให้ผู้ใต้บังคับบัญชาแสดงความคิดเห็นอย่างอิสระ และรู้จักใช้ทักษะการสื่อสารที่เป็นมิตรกับผู้ใต้บังคับบัญชา ตลอดจนส่งเสริมประสานงานให้ผู้ใต้บังคับบัญชามีความเข้าใจ ผูกพันและมีความร่วมมือกัน (อิบตีซาม เจ๊ะหะ, 2564)

องค์ความรู้ใหม่

แนวทางการดำเนินการของกลยุทธ์ และกลยุทธ์การพัฒนาภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษาในพื้นที่นวัตกรรมการศึกษาจังหวัดชายแดนภาคใต้ แสดงในภาพที่ 1

ภาพที่ 1 แนวทางการดำเนินการของกลยุทธ์และกลยุทธ์การพัฒนาภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์
ของผู้บริหารสถานศึกษา

สรุป/ข้อเสนอแนะ

แนวทางการดำเนินการของกลยุทธ์การพัฒนาภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษาในพื้นที่นวัตกรรมการศึกษาจังหวัดชายแดนภาคใต้ ประกอบด้วย 1) แนวทางดำเนินการด้านจินตนาการเชิงสร้างสรรค์ 2) แนวทางดำเนินการด้านการสร้างการทำงานเป็นทีมอย่างสร้างสรรค์ 3) แนวทางดำเนินการด้านการสร้างกรอบความคิดสร้างสรรค์ และ 4) แนวทางดำเนินการด้านการสร้างการแก้ปัญหาเชิงสร้างสรรค์ กลยุทธ์การพัฒนาภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษาในพื้นที่นวัตกรรมการศึกษาจังหวัดชายแดนภาคใต้ ประกอบด้วย 1) กลยุทธ์การเสริมสร้างจินตนาการและวิสัยทัศน์เชิงสร้างสรรค์ 2) กลยุทธ์การสร้างการทำงานเป็นทีมอย่างสร้างสรรค์ 3) กลยุทธ์การสร้างกรอบความคิดสร้างสรรค์ และ 4) กลยุทธ์การสร้างการแก้ปัญหาเชิงสร้างสรรค์ โดยมีข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้ ดังนี้ คณะกรรมการขับเคลื่อนพื้นที่นวัตกรรมการศึกษาในจังหวัดชายแดนภาคใต้ ควรส่งเสริมการใช้กลยุทธ์การพัฒนาภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ให้แก่ผู้บริหารสถานศึกษาในพื้นที่นวัตกรรมการศึกษาให้เป็นผู้ดำเนินการเสริมสร้างจินตนาการและวิสัยทัศน์เชิงสร้างสรรค์ การสร้างการทำงานเป็นทีมอย่างสร้างสรรค์ กลยุทธ์การสร้างกรอบความคิดสร้างสรรค์และด้านกลยุทธ์การสร้างการแก้ปัญหาเชิงสร้างสรรค์ เพราะจะทำให้การจัดการศึกษาในสถานศึกษามีประสิทธิภาพสูงขึ้น และข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป ควรศึกษาสภาพปัญหาและความต้องการจำเป็นในด้านอื่น ๆ ของผู้บริหารสถานศึกษาในพื้นที่นวัตกรรมการศึกษาจังหวัดชายแดนภาคใต้ เพื่อจะได้หาแนวทางพัฒนาเพื่อให้ผู้บริหารมีคุณลักษณะของผู้นำที่สามารถใช้โอกาสของพระราชบัญญัติพื้นที่นวัตกรรมการศึกษาไปสู่ความมุ่งหมายเพื่อพัฒนาผู้เรียนให้มีคุณภาพต่อไป

เอกสารอ้างอิง

- กระทรวงศึกษาธิการ. (2560). แผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2560-2579. (พิมพ์ครั้งที่ 1). กรุงเทพมหานคร: บริษัท
พริกหวานกราฟฟิค จำกัด.
- กระทรวงศึกษาธิการ. (2564). รายงานผลการขับเคลื่อนพื้นที่นวัตกรรมการศึกษา จังหวัดนราธิวาส ประจำปี
งบประมาณ พ.ศ. 2563. นราธิวาส: กลุ่มนิเทศ ติดตามและประเมินผล สำนักงานศึกษาธิการจังหวัด
นราธิวาส.
- กุญชลี จงเจริญ. (2564). แนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในเขต
กรุงเทพมหานครและปริมณฑล. วารสารศึกษาศาสตร์ มธส, 12(1), 189 - 210.

- คณะกรรมการขับเคลื่อนพื้นที่นวัตกรรมการศึกษาจังหวัดปัตตานี. (2564). รายงานการประชุม คณะกรรมการขับเคลื่อนพื้นที่นวัตกรรมการศึกษาจังหวัดปัตตานี ครั้งที่ 1 ประจำปี พ.ศ.2564 วันที่ 26 เมษายน 2564. ปัตตานี: คณะกรรมการขับเคลื่อนพื้นที่นวัตกรรมการศึกษาจังหวัดปัตตานี.
- จินตนา ดิวพงษ์. (2565). ภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อการเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสมุทรสาคร. ใน วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารและพัฒนาการศึกษา. มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร.
- ปณตนนท์ เกียรติประภากุล. (2561). ภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาในยุคการศึกษา 4.0. Veridian E-Journal Silpakorn University, 11(2), 1994 - 2013.
- ประภาภัทร นิยม และคณะ. (2563). โครงการวิจัยปฏิบัติการเพื่อพัฒนาต้นแบบพื้นที่นวัตกรรมจัดการศึกษาระดับจังหวัด: กรณีศึกษาจังหวัดระยองและจังหวัดศรีสะเกษ. ใน รายงานวิจัยฉบับสมบูรณ์. สำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมวิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม.
- พระมหาประยูร ธีรวโร. (2565). วิสัยทัศน์ของผู้บริหารสถานศึกษาสู่ความเป็นเลิศ. วารสารบวรสหการศึกษาและมนุษยสังคมศาสตร์, 3(1), 33 - 40.
- พระราชบัญญัติการบริหารราชการจังหวัดชายแดนภาคใต้ พ.ศ.2553. (2533). ราชกิจจานุเบกษา เล่ม 127 ตอนที่ 80 ก หน้า 1 - 16 (29 ธันวาคม 2553).
- พระราชบัญญัติพื้นที่นวัตกรรมการศึกษา พ.ศ. 2562. (2562). ราชกิจจานุเบกษา เล่ม 136 ตอนที่ 56 ก หน้า 102-120 (30 เมษายน 2562).
- รอชียะห์ ลาเต๊ะ. (2561). ภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษาในโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามจังหวัดปัตตานี. ใน วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารและการจัดการการศึกษาอิสลาม. มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์.
- วิชญพงศ์ ไชยธิกุลโรจน์ และคณะ. (2564). ผู้บริหารสถานศึกษากับการพัฒนาตัวบ่งชี้ความฉลาดทางอารมณ์และสังคม. วารสารการวัด ประเมินผล สถิติ และการวิจัยทางสังคมศาสตร์, 2(1), 17 - 26.
- สถาบันทดสอบทางการศึกษาแห่งชาติ (องค์การมหาชน). (2564). รายงานผล O-NET ด้วยแผนที่ประเทศไทย. เรียกใช้เมื่อ 10 ธันวาคม 2565 จาก <https://www.niets.or.th/th/catalog/view/3121>
- สำนักงานคณะกรรมการข้าราชการพลเรือน. (2559). การสร้างทีมงานที่มีประสิทธิภาพ. นนทบุรี: สำนักงานคณะกรรมการข้าราชการพลเรือน.
- สิณีนาฏ อารีย์ และวุฒิชัย เนียมเทศ. (2566). การศึกษาความต้องการจำเป็นในการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษาในพื้นที่นวัตกรรมการศึกษาจังหวัดชายแดนภาคใต้. วารสารมหาจุฬานาครทรรศน์, 10(10), 125 - 137.
- สิทธิชัย ทองมาก. (2560). กลยุทธ์การบริหารงานวิชาการเพื่อยกระดับคุณภาพการศึกษาในสังคมพหุวัฒนธรรมสำหรับโรงเรียนมัธยมศึกษาในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้. ใน ดุษฎีนิพนธ์ศึกษาศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา. มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์.
- สุวิมล ว่องวาณิช. (2562). การวิจัยประเมินความต้องการจำเป็น (พิมพ์ครั้งที่ 4). กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- เสาวณีย์ สมบูรณ์ศิริรัตน์. (2562). การศึกษาภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี เขต 2. ใน วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา. มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี.

- ททัยกานต์ เลขานุกิจ. (2563). การพัฒนารูปแบบภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. วารสารรัชต์ภาคย์, 14(37), 29 - 44.
- ททัยรัตน์ วิโย และวันทนา อมณาริยกุล. (2564). ภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อการจัดการเรียนรู้ของครูในศตวรรษที่ 21 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 21 จังหวัดหนองคาย. วารสาร มจร อุบลปริทรรศน์, 6(1), 223 - 238.
- อิตติชาม เจะหะ. (2564). ภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปัตตานี เขต 2. ใน วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา. มหาวิทยาลัยราชภัฏยะลา.
- Cronbach, L. J. (1970). *Essentials of Psychological Testing*. New York City: Harper and Row.
- Dijk, M. et al. (2017). *Characteristics of Creative Leaders*. Retrieved January 31, 2022, from <https://www.thnk.org/insights/creative-leadership-characteristics-creative-leader/>
- Jie, T. R., & Cheah, K. S. L. (2021). Exploring Creative Leadership as a Concept: A Review of Literature. *International Journal of Education and Training*, 7(1), 1 - 16.
- Vernooij, M., & Wolfe, R. (2014). *The Need for Creative Leadership. What is It and Why is It Important?* Retrieved January 31, 2022, from <https://www.thnk.org/insights/the-need-for-creative-leadership>

การพัฒนาชุดกิจกรรมส่งเสริมทักษะการคิดของเด็กปฐมวัย ชั้นอนุบาลปีที่ 3
โรงเรียนบ้านอุเป้าะ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษายะลา เขต 1*
DEVELOPMENT OF ACTIVITY SETS TO PROMOTE THINKING SKILLS OF EARLY
CHILDHOOD CHILDREN KINDERGARTEN 3, BAN U PO SCHOOL
YALA PRIMARY EDUCATIONAL SERVICE AREA OFFICE 1

แวแอสาะ มะมิง

Wae - Aesoh Maming

โรงเรียนบ้านอุเป้าะ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษายะลา เขต 1 ยะลา ประเทศไทย

Ban Upoh School, Yala Primary Educational Service Area Office 1, Yala, Thailand

*Corresponding author E-mail: anisrin2522@gmail.com

บทคัดย่อ

การศึกษาครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ 1) สร้างชุดกิจกรรมส่งเสริมทักษะการคิดของเด็กปฐมวัย ชั้นอนุบาลปีที่ 3 โรงเรียนบ้านอุเป้าะ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษายะลา เขต 1 2) เปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนก่อนเรียนและหลังเรียนโดยใช้ชุดกิจกรรมส่งเสริมทักษะการคิดของเด็กปฐมวัย ชั้นอนุบาลปีที่ 3 โรงเรียนบ้านอุเป้าะ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษายะลา เขต 1 โดยใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงปริมาณ กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ ได้แก่ เด็กปฐมวัย ชั้นอนุบาลปีที่ 3 โรงเรียนบ้านอุเป้าะ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษายะลา เขต 1 ปีการศึกษา 2565 จำนวน 18 คน เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษา ได้แก่ ชุดกิจกรรมส่งเสริมทักษะการคิดของเด็กปฐมวัย ชั้นอนุบาลปีที่ 3 โรงเรียนบ้านอุเป้าะ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษายะลา เขต 1 จำนวน 4 ชุด แผนการจัดการเรียนรู้ ชุดกิจกรรมส่งเสริมทักษะการคิดของเด็กปฐมวัย ชั้นอนุบาลปีที่ 3 โรงเรียนบ้านอุเป้าะ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษายะลา เขต 1 จำนวน 16 แผน และแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเพื่อส่งเสริมทักษะการคิดของเด็กปฐมวัย ชั้นอนุบาลปีที่ 3 จำนวน 20 ข้อ วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการทดสอบค่าที (t - test) ผลการศึกษาพบว่า 1) ชุดกิจกรรมส่งเสริมทักษะการคิดของเด็กปฐมวัย ชั้นอนุบาลปีที่ 3 โรงเรียนบ้านอุเป้าะ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษายะลา เขต 1 มีประสิทธิภาพ 90.69/85.28 2) ผลการเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เรื่อง ทักษะการคิดของเด็กปฐมวัย ชั้นอนุบาลปีที่ 3 ที่เรียนด้วยชุดกิจกรรมส่งเสริมทักษะการคิด มีค่าเฉลี่ยหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

คำสำคัญ: ชุดกิจกรรม, ทักษะการคิด, โรงเรียนบ้านอุเป้าะ

Abstract

This study has the objectives: 1) create a set of activities to promote thinking skills in early childhood children Kindergarten 3, Ban U Po School Yala Primary Educational Service Area Office, Area 1 2) Compare academic achievement before school and after school using a set of activities

* Received November 15, 2023; Revised November 22, 2023; Accepted November 27, 2023

to promote thinking skills of early childhood children in kindergarten. Year 3 Ban U Po School Yala Primary Educational Service Area Office 1 using quantitative research methods. The sample group used in this study included early childhood children, Kindergarten 3, Ban U Po School. Yala Primary Educational Service Area Office, Area 1, academic year 2022, totaling 18 people. Tools used in the study include activity sets to promote thinking skills of early childhood children. Kindergarten Year 3, Ban U Po School, 4 sets, learning management plan Activity set to promote thinking skills of early childhood children Kindergarten Year 3, Ban U Po School, 16 plans and achievement tests to promote thinking skills of early childhood children. Kindergarten Year 3, 20 questions. Data were analyzed using percentage, mean, and standard deviation. and t - test. The results of the study found that 1) a set of activities to promote thinking skills of early childhood children Kindergarten 3, Ban U Po School Effective 90.69/85.28 2) Results of comparing academic achievement on thinking skills of early childhood children. Kindergarten Year 3 learning with a set of activities to promote thinking skills. The mean after studying was higher than before studying with statistical significance at the .05 level.

Keywords: Activity Set, Thinking Skills, Ban U Po School

บทนำ

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ภูมิพลอดุลยเดช ทรงมีพระราชดำรัสแก่พสกนิกรชาวไทย เมื่อวันที่ 22 ธันวาคม พ.ศ. 2542 เรื่องภาษาและการเข้าถึงภาษา (สถาบันแห่งชาติเพื่อการศึกษาสำหรับเด็กปฐมวัย, 2543) ดังนี้ ต้องหาวิธีที่จะทำการเรียนการสอนให้ได้ประโยชน์และสามารถเข้าใจความจริง ไม่ใช่ให้เข้าใจภาษาแต่เข้าใจวิชาการ ไม่ใช่วิชาการอย่างเดียว ต้องเข้าใจวิธีปฏิบัติตน หมายถึง จริยธรรมต่าง ๆ ต้องเรียน ต้องรู้ให้กว้างขวางอันนี้เป็นข้อสำคัญในการพัฒนาการศึกษา ถ้าไม่พัฒนาการศึกษาประเทศก็อยู่ไม่ได้ ความเข้าใจของบุคคลจะไม่มี ถ้าความเข้าใจของบุคคลไม่มีข้อใดก็ตามที่คนไม่เข้าใจ คือสื่อความหมายความคิดไม่ได้ ถ้าไม่มีความรู้ โดยเฉพาะภาษาอันนี้ที่จะต้องแก้ไขที่บอกว่าแก้ไข เพราะรู้อย่างไรก็ตาม จากพระราชดำรัสของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวที่ได้ อัญเชิญมานี้ จะเห็นว่าพระองค์ทรงให้ความสำคัญกับการมีความรู้ในการใช้ภาษาและใช้ภาษาเป็นเครื่องมือเพื่อให้มีความรู้ความเข้าใจในวิทยาการต่าง ๆ และต้องพัฒนาการศึกษาด้านการใช้ภาษาของบุคคลให้สามารถสื่อความรู้ ความคิดให้สูงขึ้น ซึ่งมีความสัมพันธ์กับการอยู่รอดของประเทศชาติ

การจัดการศึกษาปฐมวัยมีความสำคัญยิ่ง เพื่อเป็นการเตรียมความพร้อมที่จะพัฒนาเด็กปฐมวัยให้มีพัฒนาการทั้งด้านร่างกาย อารมณ์จิตใจ สังคม และสติปัญญาที่เหมาะสมกับวัย ให้สอดคล้องกับปรัชญาและหลักการศึกษาด้านปฐมวัย ตามหลักสูตรการศึกษาปฐมวัย พุทธศักราช 2560 โดยมีสาระสำคัญ คือ ส่งเสริมกระบวนการเรียนรู้การอบรมเลี้ยงดูและให้การศึกษาที่เน้นเด็กเป็นสำคัญโดยคำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคล พัฒนาเด็กโดยองค์รวมผ่านการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ให้สามารถดำรงชีวิตประจำวันได้อย่างมีคุณภาพ การจัดกิจกรรมที่หลากหลาย บูรณาการผ่านการเล่นและกิจกรรมที่เป็นประสบการณ์ตรงผ่านประสาทสัมผัสทั้งห้าที่เหมาะสมกับวัย และความแตกต่างระหว่างบุคคลจะทำให้เด็กแต่ละคนได้มีโอกาสพัฒนาตนเองตามลำดับขั้นของพัฒนาการสูงสุดตามศักยภาพและนำไปใช้ในชีวิตประจำวันได้อย่างมีความสุข เป็นคนดีและคนเก่งของสังคม (กระทรวงศึกษาธิการ, 2560) แต่จากการศึกษารายงานการติดตามและประเมินผลการจัดการเรียนรู้ระดับปฐมวัยของสำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา พบว่า กระบวนการเรียนรู้และการพัฒนาการศึกษาระดับปฐมวัย ยังขาดคุณภาพเรื่องวิธีการเรียนรู้ของเด็ก จิตวิทยาและพัฒนาการของเด็กโดยการให้เด็กท่องจำอย่างเดียว ไม่ส่งเสริมให้

เด็กใช้ความคิด และปัญหาที่ควรเร่งแก้ไข คือ การพัฒนาความสามารถเด็กปฐมวัยด้านการคิดวิเคราะห์ คิดสังเคราะห์ คิดอย่างมีวิจารณญาณ คิดสร้างสรรค์ คิดไตร่ตรองและมีวิสัยทัศน์ การจัดประสบการณ์เพื่อส่งเสริม การคิดของเด็กปฐมวัย จากคุณลักษณะที่พึงประสงค์ คุณลักษณะตามวัย สารที่ควรเรียนรู้และประสบการณ์ สำคัญที่กล่าวไว้ในหลักสูตร เมื่อพิจารณาแล้วสารที่ควรเรียนรู้จะส่งเสริมด้านการคิดของเด็กในเรื่อง การใช้ภาษา จินตนาการ ความคิดสร้างสรรค์ การคิดแก้ปัญหาด้วยตัวเอง เมื่อครุ่นสารที่ควรเรียนรู้ในหลักสูตรมาวางแผน การจัดประสบการณ์ ใช้วิธีการที่เน้นหรือกระตุ้นให้เด็กได้คิดจากประสบการณ์และสิ่งแวดล้อมในชีวิตจริงผ่าน กิจกรรมหลัก เด็กจะได้ประสบการณ์ตรงและพัฒนาด้านการคิดโดยที่เด็กไม่รู้ตัว ดังนั้น ครูจะต้องวางแผนการจัด ประสบการณ์ด้วยการนำกระบวนการคิดไปใช้ (อารมณ สุวรรณपाल, 2551) การจัดกิจกรรมและประสบการณ์เป็น สิ่งสำคัญในการพัฒนาการคิด ครูปฐมวัยต้องเป็นผู้รู้จักคิดหากิจกรรมทางการคิดมาจัดเป็นประสบการณ์ให้กับเด็ก และเข้าใจหลักการและวิธีการจัดประสบการณ์อย่างถูกต้อง

การคิดวิเคราะห์เป็นอีกประเภทหนึ่งของการคิดที่เป็นรากฐานสำคัญของการเรียนรู้และการดำเนินชีวิต บุคคลที่มีความสามารถในการคิดวิเคราะห์จะมีความสามารถในด้านอื่น ๆ เหนือกว่าบุคคลอื่น ๆ ทั้งทางด้าน สติปัญญาและการดำเนินชีวิต การคิดวิเคราะห์เป็นพื้นฐานของการคิดทั้งหมด เป็นทักษะที่ทุกคนสามารถพัฒนาได้ ซึ่งประกอบด้วยทักษะสำคัญ คือการสังเกต การเปรียบเทียบ การคาดคะเนและการประยุกต์ใช้ การประเมิน การจำแนกแยกแยะประเภท การจัดหมวดหมู่ การสันนิษฐาน การสรุปผลเชิงเหตุผล การศึกษาหลักการ การเชื่อมโยง ความสัมพันธ์ของสิ่งต่าง ๆ การตั้งสมมุติฐานที่มีผลมาจากการศึกษาค้นคว้า และการตัดสินใจในสิ่งต่าง ๆ โดยใช้ เกณฑ์การตัดสินใจด้วยเหตุผล ทักษะการคิดวิเคราะห์เป็นทักษะการคิดระดับสูงที่เป็นองค์ประกอบสำคัญของ กระบวนการคิดทั้งหมด ทั้งการคิดวิจารณ์และการคิดแก้ปัญหา (ประพันธ์ศิริ สุเสารัจ, 2551) ผู้วิจัยจึงใช้ หลักการจัดประสบการณ์สำหรับเด็กปฐมวัย โดยจัดให้เด็กได้รับการพัฒนา โดยให้ความสำคัญกับกระบวนการ เรียนรู้และพัฒนาการของเด็กให้สอดคล้องกับแบบการเรียนรู้ของเด็ก ให้เด็กได้ลงมือกระทำ เรียนรู้ผ่านประสาทสัมผัสทั้งห้า ได้เคลื่อนไหว สำรวจ เล่น สังเกต สืบค้น ทดลอง และคิดแก้ปัญหาด้วยตนเอง ได้คิดริเริ่ม วางแผน ตัดสินใจ ลงมือกระทำ และนำเสนอความคิดโดยผู้สอนหรือผู้จัดประสบการณ์เป็นผู้สนับสนุนอำนวยความสะดวก และเรียนรู้ร่วมกับเด็ก

จากสภาพปัญหาปัจจุบันการจัดการศึกษาระดับปฐมวัยของโรงเรียนบ้านอุเปาะ พบปัญหาพฤติกรรมใน เด็กปฐมวัย เช่น เด็กไม่กล้าแสดงออก ไม่มีความมั่นใจในตนเอง ไม่แสดงความรู้สึกและอารมณ์ที่แท้จริงออกมา ไม่เปิดเผยตัวตนบอกเล่าสิ่งที่ตนเองสนใจอยากเรียนรู้ เด็กขาดความรับผิดชอบ ขาดความอดทน ขาดการคิด สร้างสรรค์และวิเคราะห์ซึ่งเป็นสิ่งที่ไม่สามารถต่อยอดไปจนถึงการแสดงออกถึงความคิด กระบวนการคิดที่เป็น ชั้นเป็นตอนแนวทางหนึ่งที่จะแก้ปัญหาดังกล่าวนี้ได้ คือ การสร้างเครื่องมือเพื่อช่วยให้เด็กมีพัฒนาการด้าน สติปัญญาโดยใช้ชุดกิจกรรม เพราะชุดกิจกรรมนั้นเป็นสื่อการเรียนการสอนที่จัดขึ้นอย่างเป็นระบบ มีการกำหนด วัตถุประสงค์ กิจกรรมการเรียนรู้ ออกแบบสื่อ อุปกรณ์ การวัดผลประเมินผล ตลอดจนแบบทดสอบ ให้สอดคล้อง กันในการพัฒนาทักษะแต่ละด้านของเด็ก ภายในชุดกิจกรรมมีการจัดทำคู่มือครูสำหรับเป็นแนวทางดำเนิน กิจกรรมการจัดประสบการณ์ให้บรรลุตามวัตถุประสงค์ครูสามารถนำชุดกิจกรรมไปใช้ได้อย่างมีประสิทธิภาพได้ จากเหตุผลดังกล่าว ผู้วิจัยจึงจัดทำชุดกิจกรรมส่งเสริมทักษะการคิดของเด็กปฐมวัย ชั้นอนุบาลปีที่ 3 โรงเรียนบ้าน อุเปาะ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษายะลา เขต 1 ขึ้นเพื่อต้องการพัฒนาและส่งเสริมทักษะการคิด ของเด็กปฐมวัยให้มีประสิทธิภาพและสามารถนำเอาความรู้ที่ได้ไปใช้ในชีวิตประจำวันได้ อันจะเป็นความรู้พื้นฐาน ในการเรียนรู้ในชั้นสูงขึ้นไป (De Cecco. J. P., 1968)

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อสร้างชุดกิจกรรมส่งเสริมทักษะการคิดของเด็กปฐมวัย ชั้นอนุบาลปีที่ 3 โรงเรียนบ้านอูเปาะ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษายะลา เขต 1
2. เพื่อเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนก่อนเรียนและหลังเรียนโดยใช้ชุดกิจกรรมส่งเสริมทักษะการคิดของเด็กปฐมวัย ชั้นอนุบาลปีที่ 3 โรงเรียนบ้านอูเปาะ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษายะลา เขต 1

วิธีดำเนินการวิจัย

การพัฒนาชุดกิจกรรมส่งเสริมทักษะการคิดของเด็กปฐมวัย ชั้นอนุบาลปีที่ 3 โรงเรียนบ้านอูเปาะ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษายะลา เขต 1 ผู้วิจัยได้ดำเนินการดังนี้

1. การสร้างและพัฒนาชุดกิจกรรมส่งเสริมทักษะการคิดของเด็กปฐมวัย ชั้นอนุบาลปีที่ 3 โรงเรียนบ้านอูเปาะ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษายะลา เขต 1 ผู้วิจัยดำเนินการสร้างตามขั้นตอน ดังต่อไปนี้

- 1.1 ศึกษาจุดประสงค์ เนื้อหา การจัดกิจกรรมการเรียนการสอน ตลอดจนวิธีประเมินความพร้อมจากหลักสูตรระดับก่อนประถมศึกษาของกรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ

- 1.2 ศึกษาการจัดกิจกรรมและนวัตกรรม ในการเตรียมความพร้อมทางภาษาให้แก่เด็กระดับก่อนประถมศึกษา

- 1.3 ศึกษาทฤษฎีทางภาษา จิตวิทยา และศึกษาการจัดกิจกรรมสำหรับเด็กก่อนวัยเรียน

- 1.4 กำหนดจุดประสงค์ในการสร้างชุดกิจกรรม สำหรับนักเรียนชั้นอนุบาล

- 1.5 กำหนดเนื้อหาตามหน่วยการเรียนรู้การสอนในหลักสูตรระดับก่อนประถมศึกษา

- 1.6 นำเนื้อหาและจุดประสงค์มาสร้างเป็นชุดกิจกรรมได้ทั้งหมด 4 ชุด ดังนี้

- ชุดที่ 1 เรื่อง ชุมชนของเรา

- ชุดที่ 2 เรื่อง ครอบครัวของเรา

- ชุดที่ 3 เรื่อง โรงเรียนของเรา

- ชุดที่ 4 เรื่อง สัตว์เลี้ยงของเรา

- 1.7 สร้างชุดกิจกรรมส่งเสริมทักษะการคิดของเด็กปฐมวัย ชั้นอนุบาลปีที่ 3 โรงเรียนบ้านอูเปาะ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษายะลา เขต 1 ผู้วิจัยได้กำหนดลักษณะของชุดแต่ละชุดให้มีส่วนสำคัญ 3 ส่วน คือ 1) คู่มือการใช้ชุดกิจกรรม 2) แผนการจัดประสบการณ์ 3) แบบทดสอบ

- 1.8 นำชุดกิจกรรมส่งเสริมทักษะการคิดของเด็กปฐมวัย ชั้นอนุบาลปีที่ 3 โรงเรียนบ้านอูเปาะ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษายะลา เขต 1 ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นทั้ง 4 ชุด ให้ผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 5 ท่าน (ผู้เชี่ยวชาญเป็นผู้อำนวยการและครูที่มีวิทยฐานะเชี่ยวชาญทุกท่าน) เพื่อตรวจสอบความเหมาะสมของชุดกิจกรรม โดยใช้แบบประเมินที่มีลักษณะเป็นมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) ซึ่งมี 5 ระดับ คือ เหมาะสมมากที่สุด เหมาะสมมาก เหมาะสมปานกลาง เหมาะสมน้อย และ เหมาะสมน้อยที่สุด

- 1.9 นำชุดกิจกรรมที่ปรับปรุงตามข้อเสนอแนะของผู้เชี่ยวชาญแล้วไปทดลองใช้ เพื่อหาประสิทธิภาพชุดกิจกรรมส่งเสริมทักษะการคิดของเด็กปฐมวัย ชั้นอนุบาลปีที่ 3 โรงเรียนบ้านอูเปาะ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษายะลา เขต 1 ได้แก่ กลุ่มที่ 1 เด็กชั้นอนุบาลปีที่ 3 จำนวน 3 คน ที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง มีประสิทธิภาพเท่ากับ 73.33/71.67 ไม่ผ่านเกณฑ์มาตรฐาน 80/80 กลุ่มที่ 2 เด็กชั้นอนุบาลปีที่ 3 จำนวน 10 คน ที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง มีประสิทธิภาพเท่ากับ 76.00/78.00 ไม่ผ่านเกณฑ์มาตรฐาน 80/80 เช่นกัน กลุ่มที่ 3 เด็กชั้นอนุบาลปีที่ 3 จำนวน 30 คน ที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง มีประสิทธิภาพ เท่ากับ 86.67/85.67 ซึ่งผ่านเกณฑ์มาตรฐาน 80/80 จึงนำชุดกิจกรรมมาปรับปรุงแก้ไขให้สมบูรณ์ ก่อนนำไปใช้จริงกับกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 18 คน

2. การสร้างและการหาคุณภาพของเครื่องมือ การดำเนินการสร้างแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เพื่อส่งเสริมทักษะการคิดของเด็กปฐมวัยนั้น ผู้วิจัยดำเนินการสร้างตามขั้นตอนต่อไปนี้

2.1 ศึกษาทฤษฎีพัฒนาการทางสติปัญญาของเด็กปฐมวัย

2.2 ศึกษาเอกสารที่เกี่ยวข้องกับการวัดผลและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการสร้างแบบทดสอบของเด็กปฐมวัย

2.3 ศึกษาจุดประสงค์และขอบเขตของเนื้อหาตามหลักสูตรระดับก่อนประถมเพื่อกำหนดจุดประสงค์ ขอบข่ายของเนื้อหาในการสร้างแบบทดสอบความสามารถทางภาษาซึ่งมีดังนี้

2.3.1 สามารถบอกชื่อและความหมายของคำได้

2.3.2 สามารถปฏิบัติตามคำสั่งได้

2.3.3 สามารถเล่าเรื่องราวจากภาพได้

2.3.4 สามารถตอบคำถามสั้น ๆ ได้

2.4 สร้างแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเพื่อส่งเสริมทักษะการคิดของเด็กปฐมวัย ชั้นอนุบาลปีที่ 3 จำนวน 25 ข้อ มีลักษณะการตอบคำถาม ให้นักเรียนฟังคำถามจากครูและตอบคำถามให้ถูกภายในเวลาที่กำหนด จำนวน 25 ข้อ

2.5 นำแบบทดสอบจำนวน 25 ข้อ ที่สร้างขึ้น ให้ผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหา จากนั้นนำมาปรับปรุงแก้ไข นำแบบทดสอบที่ปรับปรุงแก้ไขแล้วเสนอต่อผู้เชี่ยวชาญ 5 ท่าน ตรวจสอบความเที่ยงตรงตามเนื้อหา ลักษณะการใช้คำถามและตัวเลือก ความสอดคล้องระหว่างจุดประสงค์และพฤติกรรมที่ต้องการวัดเพื่อปรับปรุงแก้ไข

2.6 ตรวจสอบคุณภาพของแบบทดสอบด้านความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา โดยใช้ดัชนีความสอดคล้องระหว่างแบบทดสอบกับจุดประสงค์เชิงพฤติกรรมที่ต้องการวัด จากการพิจารณาของผู้เชี่ยวชาญทั้ง 5 ท่าน พิจารณาลงความเห็นว่าข้อสอบแต่ละข้อวัดจุดประสงค์เชิงพฤติกรรมที่ต้องการวัดหรือไม่

2.7 บันทึกผลการพิจารณาลงความเห็นของผู้เชี่ยวชาญแต่ละท่าน ในแต่ละข้อแล้วหาคะแนนผลรวมของคะแนนความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญทั้งหมดเป็นรายข้อ

2.8 แปลความหมายของดัชนีความสอดคล้องระหว่างข้อสอบกับจุดประสงค์ ถ้าดัชนีที่คำนวณได้มากกว่าหรือเท่ากับ .50 แสดงว่า ข้อสอบไม่ได้วัดจุดประสงค์นั้น ถ้าค่าดัชนีที่คำนวณได้น้อยกว่า .50 แสดงว่า ข้อสอบไม่ได้วัดจุดประสงค์ข้อนั้น

2.9 คัดเลือกข้อสอบที่มีค่าดัชนีความสอดคล้องระหว่างข้อสอบกับจุดประสงค์ตั้งแต่ .50 ขึ้นไปจำนวน 20 ข้อ แล้วนำมาปรับปรุงแก้ไขด้านภาษาและตัวเลือกเพื่อใช้เป็นแบบทดสอบ

2.10 นำผลการตรวจแบบทดสอบมาวิเคราะห์หาค่าอำนาจของข้อสอบเป็นรายข้อ พบว่าค่าอำนาจจำแนกอยู่ระหว่าง 0.27 - 0.80

2.11 นำแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเพื่อส่งเสริมทักษะการคิดของเด็กปฐมวัย ชั้นอนุบาลปีที่ 3 จำนวน 20 ข้อ ไปทดลองกับนักเรียนชั้นอนุบาลปีที่ 3 โรงเรียนบ้านอูเปาะ จำนวน 30 คน เพื่อหาความเชื่อมั่นของแบบทดสอบ พบว่า แบบทดสอบที่สร้างขึ้นได้ค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.93

ผลการวิจัย

การพัฒนาชุดกิจกรรมส่งเสริมทักษะการคิดของเด็กปฐมวัย ชั้นอนุบาลปีที่ 3 โรงเรียนบ้านอูเปาะ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษายะลา เขต 1 มีผลการวิจัย ดังนี้

ตอนที่ 1 ผลการสร้างและวิเคราะห์ประสิทธิภาพของชุดกิจกรรมส่งเสริมทักษะการคิดของเด็กปฐมวัย ชั้นอนุบาลปีที่ 3 โรงเรียนบ้านอูเปาะ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษายะลา เขต 1

ผลการสร้างชุดกิจกรรมส่งเสริมทักษะการคิดของเด็กปฐมวัย ชั้นอนุบาลปีที่ 3 โรงเรียนบ้านอูเปาะ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษายะลา เขต 1

ผู้วิจัยได้นำชุดกิจกรรมส่งเสริมทักษะการคิดของเด็กปฐมวัย ชั้นอนุบาลปีที่ 3 โรงเรียนบ้านอูเปาะ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษายะลา เขต 1 ที่สร้างขึ้นทั้ง 4 ชุด ให้ผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 5 ท่าน ตรวจสอบความเหมาะสมโดยใช้แบบประเมินที่สร้างขึ้นแล้วนำคะแนนที่ผู้เชี่ยวชาญประเมินชุดกิจกรรมทุกชุดมาหาค่าเฉลี่ย ซึ่งแต่ละชุดมีค่าเฉลี่ยและระดับความเหมาะสม ดังนี้

ตารางที่ 1 ค่าเฉลี่ยความเหมาะสมของชุดกิจกรรมส่งเสริมทักษะการคิดของเด็กปฐมวัย ชั้นอนุบาลปีที่ 3 โรงเรียนบ้านอูเปาะ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษายะลา เขต 1

ชุดกิจกรรมส่งเสริมทักษะการคิดของเด็กปฐมวัย	ค่าเฉลี่ย	ระดับความเหมาะสม
ชุดที่ 1 เรื่อง การเรียนรู้คำเกี่ยวกับอวัยวะร่างกาย	4.94	มากที่สุด
ชุดที่ 2 เรื่อง การเรียนรู้คำเกี่ยวกับกิริยาท่าทาง	4.96	มากที่สุด
ชุดที่ 3 เรื่อง การเรียนรู้คำเกี่ยวกับญาติ	4.84	มากที่สุด
ชุดที่ 4 เรื่อง การเรียนรู้คำเกี่ยวกับสัตว์	4.86	มากที่สุด

ผลการวิเคราะห์ประสิทธิภาพของชุดกิจกรรมส่งเสริมทักษะการคิดของเด็กปฐมวัย ชั้นอนุบาลปีที่ 3 โรงเรียนบ้านอูเปาะ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษายะลา เขต 1 ตามเกณฑ์ 80/80

ผลการวิเคราะห์ประสิทธิภาพของชุดกิจกรรมส่งเสริมทักษะการคิดของเด็กปฐมวัยชั้นอนุบาลปีที่ 3 โรงเรียนบ้านอูเปาะ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษายะลา เขต 1 มีประสิทธิภาพเท่ากับ 90.69/85.28 แสดงตามตาราง ดังนี้

ตารางที่ 2 แสดงประสิทธิภาพด้านกระบวนการ (E_1) และด้านผลลัพธ์ (E_2) ของชุดกิจกรรมส่งเสริมทักษะการคิดของเด็กปฐมวัย ชั้นอนุบาลปีที่ 3 โรงเรียนบ้านอูเปาะ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษายะลา เขต 1

ประสิทธิภาพ	N	คะแนนเต็ม	คะแนนรวม	คะแนนเฉลี่ย	S.D.	คะแนนเฉลี่ยร้อยละ (\bar{X})
ด้านกระบวนการ (E_1)	18	40	653	36.28	1.27	90.69
ด้านผลลัพธ์ (E_2)	18	20	307	17.06	1.00	85.28

ตอนที่ 2 ผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของเด็กปฐมวัย ชั้นอนุบาลปีที่ 3 ก่อนเรียนและหลังเรียนโดยใช้ชุดกิจกรรมส่งเสริมทักษะการคิดของเด็กปฐมวัย ชั้นอนุบาลปีที่ 3 โรงเรียนบ้านอูเปาะ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษายะลา เขต 1

ผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของเด็กปฐมวัย ชั้นอนุบาลปีที่ 3 โรงเรียนบ้านอูเปาะ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษายะลา เขต 1 ก่อนเรียนและหลังเรียนโดยใช้ชุดกิจกรรมส่งเสริมทักษะการคิดของเด็กปฐมวัย ชั้นอนุบาลปีที่ 3 โรงเรียนบ้านอูเปาะ พบว่า หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 แสดงตามตาราง ดังนี้

ตารางที่ 3 แสดงผลวิเคราะห์เปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของเด็กปฐมวัย ชั้นอนุบาลปีที่ 3 ก่อนเรียนและหลังเรียนโดยใช้ชุดกิจกรรมส่งเสริมทักษะการคิดของเด็กปฐมวัย ชั้นอนุบาลปีที่ 3 โรงเรียนบ้านอุเปาะ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษายะลา เขต 1

การทดสอบ	N	คะแนนเต็ม	คะแนนเฉลี่ย	S.D.	คะแนนเฉลี่ยร้อยละ (\bar{X})	t
ก่อนเรียน	18	20	13.83	1.20	69.17	12.89
หลังเรียน	18	20	17.06	1.00	85.28	

อภิปรายผล

จากผลการศึกษาสามารถอภิปรายผลได้ดังนี้

1. ชุดกิจกรรมส่งเสริมทักษะการคิดของเด็กปฐมวัย ชั้นอนุบาลปีที่ 3 โรงเรียนบ้านอุเปาะ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษายะลา เขต 1 ที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้น มีประสิทธิภาพ 90.69/85.28 ซึ่งสูงกว่าเกณฑ์ที่ตั้งไว้คือ 80/80 นอกจากนี้การศึกษาของ อำพรรัตน์ สุนทรชื่น ได้ทำการจัดกิจกรรมวิทยาศาสตร์เพื่อพัฒนาทักษะการคิดเชิงเหตุผลของเด็กปฐมวัย ชั้นอนุบาลปีที่ 2 มีประสิทธิภาพตามเกณฑ์ 80.87/89.33 (อำพรรัตน์ สุนทรชื่น, 2557) นอกจากนี้การศึกษาของ สิริวรรณ กัณฐมณี ได้จัดทำรายงานผลการใช้นั่งสอชุดส่งเสริมประสบการณ์เพื่อพัฒนาทักษะการคิด สำหรับเด็กปฐมวัย ชั้นอนุบาลศึกษาปีที่ 2 มีประสิทธิภาพเท่ากับ 90.36/95.88 (สิริวรรณ กัณฐมณี, 2558) นอกจากนี้การศึกษาของ น้ำอ้อย ใจใหญ่ ได้ทำการรายงานการพัฒนาทักษะการคิดของเด็กปฐมวัย ชั้นอนุบาลปีที่ 2 โดยใช้ชุดกิจกรรมส่งเสริมทักษะการคิด มีประสิทธิภาพเฉลี่ย 83.15/81.67 (น้ำอ้อย ใจใหญ่, 2560) นอกจากนี้การศึกษาของ สำลี ชูมมายา ได้ทำการพัฒนาทักษะการคิดวิเคราะห์ของเด็กปฐมวัย ชั้นอนุบาลปีที่ 3 โดยใช้หนังสือคำคล้องจองนิทานอีสปประกอบคำถาม มีประสิทธิภาพเท่ากับ 88.21/88.25 (สำลี ชูมมายา, 2560) นอกจากนี้การศึกษาของ เนาวรัตน์ หมีทอง ได้ทำการรายงานผลการใช้ชุดกิจกรรมเกมการศึกษาเพื่อพัฒนาทักษะการคิดเชิงเหตุผลของเด็กปฐมวัย ชั้นอนุบาลปีที่ 2 มีประสิทธิภาพเท่ากับ 88.33/87.50 (เนาวรัตน์ หมีทอง, 2560) นอกจากนี้การศึกษาของ สายฝน ตาลป่า ได้ทำการรายงานผลการใช้แบบฝึกทักษะการคิดวิเคราะห์เพื่อพัฒนาทักษะทางด้านสติปัญญาของเด็กปฐมวัย สำหรับนักเรียนชั้นอนุบาลปีที่ 3 มีประสิทธิภาพเท่ากับ 84.69/83.57 (สายฝน ตาลป่า, 2560) นอกจากนี้การศึกษาของ วันเฉลิม ดวงตา ได้ทำการรายงานการใช้นั่งสอชุดพัฒนาทักษะการคิดคณิตหรรษาสำหรับเด็กปฐมวัย ชั้นอนุบาลปีที่ 2 มีประสิทธิภาพเท่ากับ 87.11/88.89 ที่พบว่า ชุดกิจกรรมส่งเสริมทักษะการคิดของเด็กปฐมวัย ชั้นอนุบาลปีที่ 3 โรงเรียนบ้านอุเปาะ ที่พัฒนาขึ้นมีประสิทธิภาพสูงกว่าเกณฑ์ 80/80 นอกจากนี้เป็นเพราะ (วันเฉลิม ดวงตา, 2560)

1.1 ชุดกิจกรรมส่งเสริมทักษะการคิดของเด็กปฐมวัย ชั้นอนุบาลปีที่ 3 โรงเรียนบ้านอุเปาะ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษายะลา เขต 1 ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นได้ผ่านกระบวนการสร้างที่เป็นระบบถูกต้องตามหลักวิชา และใช้วิธีการที่เหมาะสมโดยเริ่มตั้งแต่การเลือกเรื่อง สารการเรียนรู้ การศึกษาหลักสูตร คู่มือครู เทคนิควิธีการสอน หลักการ ทฤษฎีที่เป็นแนวทางและเป็นประโยชน์ต่อการสร้างบทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอนและเอกสารต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการเรียนการสอนและการวิเคราะห์การเรียนรู้ การจัดทำแผนการจัดการเรียนรู้ แล้วดำเนินการสร้างตามขั้นตอนในการสร้างแบบฝึกเสริมทักษะ โดยสร้างให้สอดคล้องกับหลักจิตวิทยาพัฒนาการและลำดับขั้นตอนการเรียนรู้ของนักเรียน

1.2 นักเรียนที่เรียนรู้จากชุดกิจกรรมส่งเสริมทักษะการคิดของเด็กปฐมวัย ชั้นอนุบาลปีที่ 3 โรงเรียนบ้านอุเปาะ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษายะลา เขต 1 ได้เรียนอย่างมีขั้นตอน สามารถเรียนรู้และเข้าใจได้เร็วขึ้นเป็นกิจกรรมที่แปลกใหม่จากการเรียนปกติ นักเรียนเกิดความอยากรู้ อยากเห็น แบบฝึกเสริม

ทักษะมีรูปแบบกะทัดรัด น่าจับถือ สะดวกต่อการนำไปใช้และมีสี ภาพประกอบสวยงามมีคติสอนใจ ซึ่งเป็นตัวกระตุ้นให้ผู้เรียนเกิดความสนใจและกระตือรือร้น

1.3 ชุดกิจกรรมส่งเสริมทักษะการคิดของเด็กปฐมวัย ชั้นอนุบาลปีที่ 3 โรงเรียนบ้านอูเปาะ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษายะลา เขต 1 แต่ละเล่มจะมีใบความรู้ กิจกรรมและเฉลยคำตอบประกอบอยู่ในเนื้อหาที่สอดคล้องกับสาระการเรียนรู้และจุดประสงค์การเรียนรู้ นักเรียนสามารถเรียนรู้ได้อย่างสะดวก รวดเร็ว เข้าใจง่าย ใช้เวลาสั้น ๆ ทำให้ทำลายความสามารถของนักเรียน

2. นักเรียนชั้นอนุบาลปีที่ 3 โรงเรียนบ้านอูเปาะ ที่เรียนโดยใช้ชุดกิจกรรมส่งเสริมทักษะการคิดของเด็กปฐมวัย ชั้นอนุบาลปีที่ 3 โรงเรียนบ้านอูเปาะ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษายะลา เขต 1 มีคะแนนจากการทดสอบหลังเรียนสูงกว่าคะแนนจากการทดสอบก่อนเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ ทั้งนี้อาจจะเป็นเพราะว่าชุดกิจกรรมส่งเสริมทักษะการคิดของเด็กปฐมวัย ชั้นอนุบาลปีที่ 3 โรงเรียนบ้านอูเปาะ ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นมีประสิทธิภาพ มีขั้นตอนและกระบวนการสร้างที่ตีเหมาะสมกับวัยและความสามารถของนักเรียน มุ่งส่งเสริมและพัฒนาให้นักเรียนมีกระบวนการคิดที่เป็นระบบรู้จักการสังเกต อีกทั้งวิธีการคิดที่ครุณาเสนอมีความแปลกใหม่ เข้าใจง่ายเป็นการกระตุ้นเร้าความสนใจให้เกิดความกระตือรือร้นในการเรียนรู้ นอกจากนี้การศึกษาของ สิริวรรณ กัณทมนิ (สิริวรรณ กัณทมนิ, 2558) ได้จัดทำรายงานผลการใช้หนังสือชุดส่งเสริมประสบการณ์เพื่อพัฒนาทักษะการคิด สำหรับเด็กปฐมวัย ชั้นอนุบาลศึกษาปีที่ 2 นอกจากนี้การศึกษาของ น้ำอ้อย ใจใหญ่ ได้ทำการรายงานการพัฒนาทักษะการคิดของเด็กปฐมวัย ชั้นอนุบาลปีที่ 2 โดยใช้ชุดกิจกรรมส่งเสริมทักษะการคิด (น้ำอ้อย ใจใหญ่, 2560) นอกจากนี้การศึกษาของ สำลี ชุมมายา ได้ทำการพัฒนาทักษะการคิดวิเคราะห์ของเด็กปฐมวัย ชั้นอนุบาลปีที่ 3 โดยใช้หนังสือคำคล้องจองนิทานอีสปประกอบคำถาม (สำลี ชุมมายา, 2560) นอกจากนี้การศึกษาของ สายฝน ตาลป่า ได้ทำการรายงานผลการใช้แบบฝึกทักษะการคิดวิเคราะห์เพื่อพัฒนาทักษะทางด้านสติปัญญาของเด็กปฐมวัย สำหรับนักเรียนชั้นอนุบาลปีที่ 3 (สายฝน ตาลป่า, 2560) นอกจากนี้การศึกษาของ วันเฉลิม ดวงตา ได้ทำการรายงานการใช้ชุดกิจกรรมพัฒนาทักษะการคิดคณิตศาสตร์สำหรับเด็กปฐมวัย ชั้นอนุบาลปีที่ 2 ที่พบว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 (วันเฉลิม ดวงตา, 2560)

สรุป/ข้อเสนอแนะ

ผลการสร้างชุดกิจกรรมส่งเสริมทักษะการคิดของเด็กปฐมวัย ชั้นอนุบาลปีที่ 3 โรงเรียนบ้านอูเปาะ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษายะลา เขต 1 โดยให้ผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 5 ท่านตรวจสอบความเหมาะสมโดยใช้แบบประเมินที่สร้างขึ้นแล้วนำคะแนนที่ผู้เชี่ยวชาญประเมินชุดกิจกรรมทุกชุดมาหาค่าเฉลี่ย ซึ่งแต่ละชุดมีค่าเฉลี่ยและระดับความเหมาะสม ดังนี้ ชุดที่ 1 เรื่อง การเรียนรู้คำเกี่ยวกับอวัยวะร่างกาย มีค่าเฉลี่ย 4.94 อยู่ในระดับมากที่สุด ชุดที่ 2 เรื่อง การเรียนรู้คำเกี่ยวกับกริยาท่าทาง มีค่าเฉลี่ย 4.96 อยู่ในระดับมากที่สุด ชุดที่ 3 เรื่อง การเรียนรู้คำเกี่ยวกับญาติ มีค่าเฉลี่ย 4.84 อยู่ในระดับมากที่สุด และ ชุดที่ 4 เรื่อง การเรียนรู้คำเกี่ยวกับสัตว์ มีค่าเฉลี่ย 4.86 อยู่ในระดับมากที่สุด ผลการวิเคราะห์ประสิทธิภาพของชุดกิจกรรมส่งเสริมทักษะการคิดของเด็กปฐมวัยชั้นอนุบาลปีที่ 3 โรงเรียนบ้านอูเปาะ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษายะลา เขต 1 มีประสิทธิภาพเท่ากับ 90.69/85.28 ซึ่งสูงกว่าเกณฑ์ที่ตั้งไว้ และนักเรียนชั้นอนุบาลปีที่ 3 ที่เรียนโดยใช้ชุดกิจกรรมส่งเสริมทักษะการคิดของเด็กปฐมวัย ชั้นอนุบาลปีที่ 3 โรงเรียนบ้านอูเปาะ มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 2) ข้อเสนอแนะในการนำไปใช้ 2.1) ก่อนทำการสอน โดยใช้ชุดกิจกรรมส่งเสริมทักษะการคิดของเด็กปฐมวัย ชั้นอนุบาลปีที่ 3 โรงเรียนบ้านอูเปาะ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษายะลา เขต 1 ควรมีการแนะนำวิธีการศึกษา เพื่อสร้างความเข้าใจที่ชัดเจน 2.2) การสอนโดยใช้ชุด

กิจกรรมส่งเสริมทักษะการคิดของเด็กปฐมวัย ชั้นอนุบาลปีที่ 3 โรงเรียนบ้านอุเปาะ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาระยะลา เขต 1 ครูผู้สอนควรส่งเสริมให้นักเรียนมีนิสัยรักการทำงานร่วมกับผู้อื่น จึงจะทำให้การเรียนรู้ โดยใช้บทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอนมีประสิทธิภาพ 2.3) ครูผู้สอนสามารถนำชุดกิจกรรมส่งเสริมทักษะการคิดนี้ ไปใช้ในห้องเรียนบ้าง เพื่อเปลี่ยนบรรยากาศในการเรียน 2.4) ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษา ควรนำชุด กิจกรรมส่งเสริมทักษะการคิดของเด็กปฐมวัย ชั้นอนุบาลปีที่ 3 โรงเรียนบ้านอุเปาะ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาระยะลา เขต 1 ไปเผยแพร่ให้มีการนำไปใช้อย่างหลากหลาย เพื่อพัฒนาการเรียนการสอนให้มี ประสิทธิภาพและประสิทธิผลมากขึ้น 3) ข้อเสนอแนะในการศึกษาครั้งต่อไป 3.1) ควรมีการศึกษาผลการใช้ชุด กิจกรรมส่งเสริมทักษะการคิดในระดับชั้นอื่น ๆ และกลุ่มสาระการเรียนรู้อื่นหรือในวิชาอื่น ๆ 3.2) ควรมี การศึกษาการใช้ชุดกิจกรรมส่งเสริมทักษะการคิดกับกลุ่มตัวอย่างที่มีมากกว่านี้เพื่อให้ได้ข้อมูลที่น่าเชื่อถือมากขึ้น 3.3) ควรมีการศึกษาการใช้ชุดกิจกรรมส่งเสริมทักษะการคิดร่วมกับการใช้รูปแบบการสอนอื่น ๆ เช่น การสอน แบบสืบเสาะหาความรู้ และการสอนแบบบูรณาการ

เอกสารอ้างอิง

- กระทรวงศึกษาธิการ. (2560). หลักสูตรการศึกษาปฐมวัย พุทธศักราช 2560. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์ชุมนุม สหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย จำกัด.
- น้ำอ้อย ใจใหญ่. (2560). รายงานการพัฒนาทักษะการคิดของเด็กปฐมวัย ชั้นอนุบาลปีที่ 2 โดยใช้ชุดกิจกรรม ส่งเสริมทักษะการคิด. นครราชสีมา: โรงเรียนบึงคำคู.
- เนาวรัตน์ หมีทอง. (2560). รายงานผลการใช้ชุดกิจกรรมเกมการศึกษาเพื่อพัฒนาทักษะการคิดเชิงเหตุผลของเด็ก ปฐมวัย ชั้นอนุบาลปีที่ 2. เชียงใหม่: โรงเรียนบ้านโป่งทุ่ง.
- ประพันธ์ศิริ สุเสารัจ. (2551). การพัฒนาการคิด. กรุงเทพมหานคร: 9119 เทคนิค พรินต์.
- วันเฉลิม ดวงตา. (2560). รายงานการใช้ชุดกิจกรรมพัฒนาทักษะการคิดคณิตทรรษาสำหรับเด็กปฐมวัย ชั้นอนุบาล ปีที่ 2. พิจิตร: โรงเรียนวังก้านเหลือง.
- สถาบันแห่งชาติเพื่อการศึกษาสำหรับเด็กปฐมวัย. (2543). การพัฒนาเด็กปฐมวัยตามแนวพระราชบัญญัติ การศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542. กรุงเทพมหานคร: สถาบันแห่งชาติเพื่อการศึกษาสำหรับเด็กปฐมวัย.
- สายฝน ตาลป่า. (2560). รายงานผลการใช้แบบฝึกทักษะการคิดวิเคราะห์เพื่อพัฒนาทักษะทางด้านสติปัญญาของ เด็กปฐมวัย สำหรับนักเรียนชั้นอนุบาลปีที่ 3. เชียงใหม่: โรงเรียนเทศบาลเวียงฝาง.
- สำลี ชุมมายา. (2560). การพัฒนาทักษะการคิดวิเคราะห์ของเด็กปฐมวัย ชั้นอนุบาลปีที่ 3 โดยใช้หนังสือคำคล้อง จงนิทานอีสปประกอบคำถาม. พัทลุง: โรงเรียนบ้านควนดินแดง.
- สิริวรรณ กัณฐมณี. (2558). รายงานผลการใช้หนังสือชุดส่งเสริมประสบการณ์เพื่อพัฒนาทักษะการคิด สำหรับเด็ก ปฐมวัย ชั้นอนุบาลศึกษาปีที่ 2. ประจวบคีรีขันธ์: โรงเรียนเทศบาลบ้านหัวหิน (ประชาธิปถัมภ์).
- อารมณี สุวรรณपाल. (2551). การจัดประสบการณ์สำหรับเด็กปฐมวัย หน่วยที่ 7 - 10. (พิมพ์ครั้งที่ 2). นนทบุรี: มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช.
- อำพรรัตน์ สุนทรชื่น. (2557). การจัดกิจกรรมวิทยาศาสตร์เพื่อพัฒนาทักษะการคิดเชิงเหตุผลของเด็กปฐมวัย ชั้นอนุบาลปีที่ 2. สมุทรสาคร: โรงเรียนบ้านเจริญสุข.
- De Cecco. J. P. (1968). The Psychology of Learning and Instruction: Educational Psychology. Englewood Cliffs, New Jersey: Prentice Hall.

**แนวทางการยกระดับความสามารถในการจัดการความรู้ของวิทยาลัยอาชีวศึกษา
และเทคโนโลยีกว่างซี ประเทศสาธารณรัฐประชาชนจีน***

**GUIDELINES FOR ENHANCING KNOWLEDGE MANAGEMENT CAPABILITIES OF
VOCATIONAL COLLEGES AND TECHNOLOGY
IN GUANGXI PEOPLE'S REPUBLIC OF CHINA**

เจิน เอนไห่, นีรันตร์ สุธีนันตร์, ธัชกร สุวรรณจรัส, พัชรา เดชโฮม, จิตติวิสุทธิ์ วิมุตติปัญญา*

Shurn Enhai, Niran Suteeniran, Tashakorn Suwanjarat, Pachara Dechome, Jittawisut Wimuttipanya

คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยา กรุงเทพมหานคร ประเทศไทย

Faculty of Education, Bansomdejchaopraya Rajabhat University, Bangkok, Thailand

*Corresponding author E-mail: jittawisut21@gmail.com

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาการยกระดับความสามารถในการจัดการความรู้ของวิทยาลัยอาชีวศึกษา 2) ประเมินคุณลักษณะการยกระดับความสามารถในการจัดการความรู้ของวิทยาลัยอาชีวศึกษา 3) ศึกษาแนวทางการยกระดับความสามารถในการจัดการความรู้ของวิทยาลัยอาชีวศึกษา และเทคโนโลยีในมณฑลกว่างซี ประเทศสาธารณรัฐประชาชนจีน ใน 7 ด้าน ประกอบด้วย 1) ด้านการบ่งชี้ความรู้ 2) ด้านการสร้างและแสวงหาความรู้ 3) ด้านการจัดความรู้ให้เป็นระบบ 4) ด้านการประมวลและกลั่นกรองความรู้ 5) ด้านการเข้าถึงความรู้ 6) ด้านการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ 7) ด้านการเรียนรู้ ประชากรที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ วิทยาลัยอาชีวศึกษาและเทคโนโลยีในมณฑลกว่างซี ประเทศสาธารณรัฐประชาชนจีน กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ ได้แก่ ผู้บริหารและอาจารย์ประจำการ วิทยาลัยอาชีวศึกษาและเทคโนโลยีในมณฑลกว่างซี ประเทศสาธารณรัฐประชาชนจีน โดยการสุ่มแบบเจาะจง รวมทั้งสิ้น 300 คน กลุ่มผู้ให้ข้อมูลการสัมภาษณ์ ได้แก่ อธิการบดีหรือรองอธิการบดีผู้บริหาร และอาจารย์ประจำการ วิทยาลัยอาชีวศึกษาและเทคโนโลยีในมณฑลกว่างซี รวมทั้งสิ้น 30 คน ผลการวิจัยพบว่า แนวทางการยกระดับความสามารถในการจัดการความรู้ของวิทยาลัยอาชีวศึกษาและเทคโนโลยีในมณฑลกว่างซี ประเทศสาธารณรัฐประชาชนจีน มีการส่งเสริมให้บุคลากรเรียนรู้ด้วยการศึกษาเอกสาร ความรู้ต่าง ๆ และนำไปใช้ในการทำงานเปิดใจยอมรับความรู้ใหม่ ๆ อยู่เสมอ สนับสนุนให้มีการนำความรู้ที่ได้จากการฝึกอบรม หรือจากการสัมมนามาประยุกต์ใช้ในการปฏิบัติงาน สนับสนุนให้มีการนำความรู้ไปสร้างสรรค์งานใหม่ ผู้บริหารมีการวางโครงสร้างความรู้เพื่อเตรียมพร้อมสำหรับการเก็บความรู้อย่างเป็นระบบ มีการประชาสัมพันธ์แหล่งเข้าถึงความรู้ให้แก่บุคลากร การเสริมสร้างกำลังใจ การเปิดโอกาสในการพัฒนาศักยภาพของบุคลากรได้แสดงความรู้ความสามารถอย่างสร้างสรรค์ต่อองค์กร

คำสำคัญ: ความสามารถ, การจัดการความรู้, กว่างซี

Abstract

The purposes of this research are to 1) study the enhancement of knowledge management capabilities of vocational colleges. 2) evaluate the characteristics of enhancement of knowledge management capabilities of vocational colleges. 3) study the guidelines for enhancing the knowledge management capabilities of vocational colleges. Knowledge management of vocational colleges and technology in Guangxi Province People's Republic of China in 7 areas, consisting of 1) knowledge identification, 2) knowledge creation and acquisition, 3) knowledge organization, 4) knowledge processing and screening, 5) access to knowledge. Know 6) knowledge exchange aspect 7) learning aspect The research population includes vocational and technological colleges in Guangxi Province. People's Republic of China The sample group used in this study included administrators and regular teachers. Vocational Education and Technology College in Guangxi Province People's Republic of China By purposive random sampling, a total of 300 people were recruited. The group of interviewees included the president or vice-president, administrators, and permanent professors. Vocational Education and Technology College in Guangxi Province, totaling 30 people. The research results found that Guidelines for upgrading the knowledge management capabilities of vocational and technological colleges in Guangxi Province People's Republic of China Personnel are encouraged to learn by studying various documents and knowledge and applying them to work with an open mind to accept new knowledge always. Supporting the use of knowledge gained from training, or from seminars applied in work practice Support the use of knowledge to create new work. Executives have established a knowledge structure to prepare for collecting knowledge systematically. There are public relations sources for accessing knowledge to personnel. Providing opportunities to develop the potential of personnel to express their knowledge and abilities creatively to the organization

Keywords: Ability, Knowledge Management, Guangxi

บทนำ

ยุคสมัยของโลกในปัจจุบัน (Globazation) โลกมีการแข่งขันสูงนอกจากทรัพยากรมนุษย์ที่เป็นหัวใจหลักของการขับเคลื่อนให้องค์กรประสบความสำเร็จ และความรู้ก็มีความสำคัญและจำเป็นอย่างมาก เนื่องด้วยความก้าวหน้าทางเทคโนโลยี และข้อมูลข่าวสารที่เข้าถึงได้ง่าย ซึ่งการพ้องค์กรให้ประสบความสำเร็จและอยู่รอดในยุคนี้ ต้องอาศัยฐานความรู้ที่มั่นคง มีระบบและความต่อเนื่องท่ามกลางความเปลี่ยนแปลง ทั้งทางด้านสังคม เศรษฐกิจ การเมือง และสิ่งแวดล้อม เทคโนโลยีสารสนเทศ (Information Technology) มีบทบาทจะทำให้เกิดสังคมฐานความรู้ (Knowledge - Based Society) (พรธิดา วิเชียรปัญญา, 2547) โดยองค์กรที่จะประสบความสำเร็จจะต้องสามารถสร้าง รวบรวม และทำให้เกิดการแลกเปลี่ยนความรู้ระหว่างบุคคลและองค์กร โดยการสร้างความร่วมมือ การแลกเปลี่ยนปฏิสัมพันธ์ และความเป็นหนึ่งเดียวกันซึ่งจะเกิดการถ่ายโอนความรู้ระหว่างบุคคล โดยสภาพแวดล้อมขององค์กรที่ส่งเสริมการถ่ายโอนความรู้จะต้องมีการสร้างกลยุทธ์ที่เอื้อต่อการจัดการความรู้ ความยืดหยุ่น และนวัตกรรม (Inkpen, 1996) โดยการจัดการความรู้ เป็นกระบวนการที่มีระบบในการค้นหา สร้าง รวบรวม จัดเก็บ เผยแพร่ถ่ายทอด แบ่งปัน และใช้ความรู้ องค์ประกอบที่สำคัญของการจัดการความรู้คือ คน เทคโนโลยี และกระบวนการความรู้ โดยคนถือว่าเป็นองค์ประกอบที่สำคัญที่สุด เพราะเป็นแหล่ง

ความรู้ และเป็นผู้นำเอาความรู้ไปใช้ให้เกิดประโยชน์ส่วน เทคโนโลยีนั้นจะต้องเป็นเครื่องมือที่ช่วยให้คนสามารถ จัดเก็บ แลกเปลี่ยนและค้นหาความรู้ทั้งนำความรู้ไปใช้อย่างรวดเร็วและเป็นระบบมากขึ้น ส่วนกระบวนการจัดการ ความรู้เป็นการบริหารจัดการเพื่อนำความรู้จากแหล่งความรู้ไปให้ผู้รู้ใช้ เพื่อนำไปสร้างนวัตกรรมหรือปรับปรุง การทำงาน โดยที่องค์ประกอบทั้งสามส่วนนี้จะต้องเชื่อมโยงและใช้ร่วมกันอย่างสมดุล (บุญดี บุญญาภิจ และคณะ, 2547) การจัดการความรู้ (Knowledge Management) นำไปสู่การกำหนดความรู้ การแสวงหาความรู้ การแลกเปลี่ยน ความรู้ การประมวล และกลั่นกรองความรู้ การจัดการความรู้ให้เป็นระบบ การสร้างความรู้ และการนำความรู้ไปใช้ และ 3) เป้าหมายของการจัดการความรู้ ประกอบด้วย คุณภาพงาน คุณภาพคน และองค์กรแห่งการเรียนรู้ ผลการ ตรวจสอบความเหมาะสมของการพัฒนารูปแบบการจัดการความรู้ในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนคร เขต 3 พบว่า มีความเหมาะสมโดยรวมอยู่ในระดับมาก สอดคล้องกับแนวคิดของเลโบวี ได้กล่าวว่า การจัดการความรู้เป็นกระบวนการของการสร้างสรรค์คุณค่า (Creative Value) จากทรัพย์สินที่จับต้องไม่ได้ขององค์กรโดยเฉพาะอย่างยิ่งการสกัดแก่นองค์ความรู้ (Capture) การแพร่กระจายความรู้ (Distribute) การประสานความรู้ (Coordinate) การซ่อมแซมหรือการเอากลับคืนมาทำ ให้คืนสู่สภาพเดิม (Retrieve) การจัดเก็บ (Store) และการจัดการทรัพย์สินความรู้ (Manage Knowledge Assets) เพื่อองค์กรสามารถเกิดพลังความรู้ที่ดีที่สุด (Best Leverage its Knowledge) ซึ่งจะเห็นได้ว่าการศึกษาดังกล่าวทำให้ได้ข้อมูลเกี่ยวกับแนวทางการจัดการความรู้ เพื่อนำไปปรับปรุงแก้ไข และพัฒนาวิทยาลัยอาชีวศึกษาและเทคโนโลยีในมณฑลกวางซี ประเทศสาธารณรัฐประชาชนจีน (Liebowitz Thomas, J., 1990)

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาการยกระดับความสามารถในการจัดการความรู้ของวิทยาลัยอาชีวศึกษาและเทคโนโลยีในมณฑลกวางซี ประเทศสาธารณรัฐประชาชนจีน
2. เพื่อประเมินคุณลักษณะการยกระดับความสามารถในการจัดการความรู้ของวิทยาลัยอาชีวศึกษาและเทคโนโลยีในมณฑลกวางซี ประเทศสาธารณรัฐประชาชนจีน
3. เพื่อศึกษาแนวทางการยกระดับความสามารถในการจัดการความรู้ของวิทยาลัยอาชีวศึกษาและเทคโนโลยีในมณฑลกวางซี ประเทศสาธารณรัฐประชาชนจีน

วิธีดำเนินการวิจัย

ประชากรผู้ให้ข้อมูลหลัก

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ วิทยาลัยอาชีวศึกษาและเทคโนโลยีในมณฑลกวางซี ประเทศสาธารณรัฐประชาชนจีน

กลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ ได้แก่ ผู้บริหาร และอาจารย์ประจำการ วิทยาลัยอาชีวศึกษาและเทคโนโลยีในมณฑลกวางซี ประเทศสาธารณรัฐประชาชนจีน โดยการสุ่มแบบเจาะจง รวมทั้งสิ้น 300 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลเพื่อใช้ในการวิจัยในครั้งนี้ เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับแนวทางการยกระดับความสามารถในการจัดการความรู้ของวิทยาลัยอาชีวศึกษาและเทคโนโลยี กวางซี ประเทศสาธารณรัฐประชาชนจีน ยึดกรอบแนวคิดการจัดการความรู้ของปีเตอร์ พิจารณาได้จากองค์ประกอบ 7 ด้าน คือ 1) ด้านการบ่งชี้ความรู้ 2) ด้านการสร้างและแสวงหาความรู้ 3) ด้านการจัดการความรู้ให้เป็นระบบ 4) ด้านการประมวลและกลั่นกรองความรู้ 5) ด้านการเข้าถึงความรู้ 6) ด้านการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ 7) ด้านการเรียนรู้ (Peter, M., 1990) แบ่งออกเป็น 4 ตอน

ตอนที่ 1 สอบถามสถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม จำแนกตาม เพศ ระดับการศึกษา มีลักษณะแบบสอบถามเป็นแบบเลือกตอบ

ตอนที่ 2 สอบถามแนวทางการยกระดับความสามารถในการจัดการความรู้ของวิทยาลัยอาชีวศึกษาและเทคโนโลยีกว้างซี ประเทศสาธารณรัฐประชาชนจีน ด้านการบ่งชี้ความรู้ 10 ข้อ ด้านการสร้าง และแสวงหาความรู้ 10 ข้อ ด้านการจัดความรู้ให้เป็นระบบ 10 ข้อ ด้านการประมวลและกลั่นกรองความรู้ 10 ข้อ ด้านการเข้าถึงความรู้ 11 ข้อ ด้านการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ 9 ข้อ ด้านการเรียนรู้ 10 ข้อ รวม 70 ข้อ ลักษณะ ของแบบสอบถามเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ

ตอนที่ 3 สอบถามการประเมินคุณลักษณะการยกระดับความสามารถในการจัดการความรู้ของวิทยาลัยอาชีวศึกษาและเทคโนโลยีกว้างซี

ตอนที่ 4 ผลการวิเคราะห์แนวทางการยกระดับความสามารถในการจัดการความรู้ของวิทยาลัยอาชีวศึกษาและเทคโนโลยีกว้างซี ประเทศสาธารณรัฐประชาชนจีน

การตรวจสอบเครื่องมือวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้เป็นแบบสอบถาม ผู้วิจัยได้ดำเนินการตามขั้นตอน ดังนี้

1. ศึกษาทฤษฎี เอกสาร และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เพื่อนำข้อมูลมาเป็นแนวทางการยกระดับความสามารถในการจัดการความรู้ของวิทยาลัยอาชีวศึกษาและเทคโนโลยีกว้างซี ประเทศสาธารณรัฐประชาชนจีน

2. นำข้อมูลมาวิเคราะห์เนื้อหา แนวทางการยกระดับความสามารถในการจัดการความรู้ของวิทยาลัยอาชีวศึกษาและเทคโนโลยีกว้างซี ประเทศสาธารณรัฐประชาชนจีน

3. สร้างแบบสอบถาม พิจารณาได้จากองค์ประกอบ 7 ด้าน คือ 1) ด้านการบ่งชี้ความรู้ 2) ด้านการสร้างและแสวงหาความรู้ 3) ด้านการจัดความรู้ให้เป็นระบบ 4) ด้านการประมวลและกลั่นกรองความรู้ 5) ด้านการเข้าถึงความรู้ 6) ด้านการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ 7) ด้านการเรียนรู้ แล้วนำฉบับร่างเสนอต่อกรรมการที่ปรึกษาคุณุณีนิพนธ์ เพื่อพิจารณาตรวจสอบแก้ไข ปรับปรุง ให้ถูกต้องเหมาะสม ตรงตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย (Peter, M. , 1990)

4. นำแบบสอบถามให้ผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 3 ท่าน ตรวจสอบความถูกต้องและความเที่ยงตรงของเนื้อหาของแต่ละข้อคำถามได้ค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC, Index of Objective Congruence) มีค่าเท่ากับ 1.00

5. ทำการปรับปรุงแก้ไขแบบสอบถามตามข้อเสนอแนะของผู้เชี่ยวชาญเป็นฉบับสมบูรณ์

6. นำแบบสอบถามที่มีการปรับปรุง แก้ไขสมบูรณ์แล้ว ไปทดลองใช้กับวิทยาลัยอาชีวศึกษาและเทคโนโลยีกว้างซี ประเทศสาธารณรัฐประชาชนจีน จำนวน 30 คน แล้วหาค่าความเชื่อมั่น (Reliability) ของแบบสอบถามโดยวิธีหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค (Cronbach's Alpha Coefficient) ได้ความเชื่อมั่น 0.952

7. นำแบบสอบถามที่ผ่านการตรวจสอบคุณภาพ ด้านความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหาและความเชื่อมั่น ไปใช้กับวิทยาลัยอาชีวศึกษาและเทคโนโลยีกว้างซี ประเทศสาธารณรัฐประชาชนจีน จำนวน 10 คน โดยกลุ่มผู้ประเมินความเหมาะสมในการนำไปปฏิบัติ ประกอบด้วย ผู้ทรงคุณวุฒิ คณาจารย์ ในวิทยาลัยอาชีวศึกษาและเทคโนโลยีกว้างซี ซึ่งเป็นผู้ที่มีบทบาทหลักในการบริหารจัดการความรู้

การเก็บรวบรวมข้อมูล

การเก็บรวบรวมเครื่องมือ ในการวิจัยครั้งนี้ได้ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลตามขั้นตอนดังนี้

1. นำหนังสือจากบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยา ไปขอความร่วมมือจากวิทยาลัยอาชีวศึกษาและเทคโนโลยีกว้างซี ประเทศสาธารณรัฐประชาชนจีน เพื่อแจกแบบสอบถามให้แก่ วิทยาลัยอาชีวศึกษาและเทคโนโลยีกว้างซี ประเทศสาธารณรัฐประชาชนจีน จำนวน 300 คน เพื่อเก็บรวบรวมข้อมูล

2. ผู้วิจัยได้เก็บรวบรวมข้อมูลโดยแจกแบบสอบถามด้วยตนเองจำนวน 300 ฉบับ เก็บคืนได้จำนวน 300 ฉบับ คิดเป็นร้อยละ 100

การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยได้ดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลโดยจำแนกเป็นการหาค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการอธิบายแบบความเรียง

ผลการวิจัย

การวิจัยศึกษาแนวทางการยกระดับความสามารถในการจัดการความรู้ของวิทยาลัยอาชีวศึกษา และเทคโนโลยีกว้างซี ประเทศสาธารณรัฐประชาชนจีน โดยผู้วิจัยได้สรุปผลการวิจัยในหัวข้อต่าง ๆ ตามลำดับ ดังนี้

1. ศึกษาการยกระดับความสามารถในการจัดการความรู้ของวิทยาลัยอาชีวศึกษาและเทคโนโลยีในมณฑลกว้างซี ประเทศสาธารณรัฐประชาชนจีน แนวทางการยกระดับความสามารถในการจัดการความรู้ของวิทยาลัยอาชีวศึกษา และเทคโนโลยีกว้างซี ประเทศสาธารณรัฐประชาชนจีน ซึ่งการยกระดับความสามารถในการจัดการความรู้โดยภาพรวม อยู่ในระดับมากเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านการเรียนรู้ มีค่าเฉลี่ยสูงสุด รองลงมา คือ ด้านการประมวลและกลั่นกรองความรู้ ส่วนด้านการเข้าถึงความรู้ และด้านการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด

2. ศึกษาประเมินคุณลักษณะการยกระดับความสามารถในการจัดการความรู้ของวิทยาลัยอาชีวศึกษาและเทคโนโลยีในมณฑลกว้างซี ประเทศสาธารณรัฐประชาชนจีน ผลการประเมินคุณลักษณะการยกระดับความสามารถในการจัดการความรู้ของวิทยาลัยอาชีวศึกษาและเทคโนโลยีในมณฑลกว้างซี ประเทศสาธารณรัฐประชาชนจีน โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ผู้บริหารสนับสนุนให้มีการเรียนรู้ด้วยการศึกษาเอกสาร ความรู้ต่าง ๆ และนำไปใช้ในการทำงาน มีค่าเฉลี่ยสูงสุด รองลงมา คือ ผู้บริหารมีการเปิดใจยอมรับความรู้ใหม่ ๆ อยู่เสมอ ส่วนผู้บริหารมีการจัดอบรม/สัมมนาเพื่อแลกเปลี่ยนเรียนรู้ในการทำงาน มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด

3. ศึกษาแนวทางการยกระดับความสามารถในการจัดการความรู้ของวิทยาลัยอาชีวศึกษา และเทคโนโลยีในมณฑลกว้างซี ประเทศสาธารณรัฐประชาชนจีน โดยกลุ่มผู้ประเมินความเหมาะสมในการนำไปปฏิบัติ ประกอบด้วย ผู้ทรงคุณวุฒิ คณาจารย์ ในวิทยาลัย และผู้ที่มีบทบาทหลักในการจัดการความรู้ จำนวน 10 คน โดยใช้วิธีจัดสัมมนา โดยมีผลดังนี้ ผู้บริหารของวิทยาลัยอาชีวศึกษา และเทคโนโลยีในมณฑลกว้างซี มีการส่งเสริมให้บุคลากรเรียนรู้ด้วยการศึกษาเอกสาร ความรู้ต่าง ๆ และนำไปใช้ในการทำงานเปิดใจยอมรับความรู้ใหม่ ๆ อยู่เสมอ สนับสนุนให้มีการนำความรู้ที่ได้จากการฝึกอบรม หรือจากการสัมมนามาประยุกต์ใช้ในการปฏิบัติงาน สนับสนุนให้มีการนำความรู้ไปสร้างสรรค์งานใหม่ มีการปรับปรุงรูปแบบของเอกสารให้เป็นมาตรฐานเดียวกันทั่วทั้งองค์กร ผู้บริหารมีการวางโครงสร้างความรู้เพื่อเตรียมพร้อมสำหรับการเก็บความรู้อย่างเป็นระบบ มีการประชาสัมพันธ์แหล่งเข้าถึงความรู้ให้แก่บุคลากร มีการประมวลข้อมูลความรู้และทักษะการปฏิบัติงานในหน้าที่ต่าง ๆ ให้ชัดเจน เข้าใจได้ง่าย มีการจัดทำคู่มือการเข้าถึงความรู้ในรูปแบบต่าง ๆ ผู้บริหารส่งเสริมในเรื่องของความสัมพันธ์ระหว่างคนในองค์กรเป็นอย่างดี มีการจัดสถานที่ บรรยากาศที่เหมาะสมกับการประชุมเพื่อแลกเปลี่ยนเรียนรู้ซึ่งกันและกันในเรื่องต่าง ๆ สามารถนำความรู้จากประสบการณ์เดิมมาปรับใช้ในสถานการณ์ต่าง ๆ ได้อย่างเหมาะสม ผู้บริหารส่งเสริมให้มีการใช้เทคโนโลยีในการแสวงหาความรู้ มีการประเมินตนเองถึงความรู้ที่มีอยู่ในปัจจุบัน มีการรวบรวมผลที่ได้รับจากการเรียนรู้จากประสบการณ์ไว้อย่างเป็นระบบ เพื่อให้ผู้อื่นสามารถเรียนรู้ต่อได้ มีการสนับสนุนให้บุคลากรนำความรู้ต่าง ๆ ไปเผยแพร่เพื่อให้ทุกคนทราบ และปฏิบัติงานได้ มีการแลกเปลี่ยนความรู้ทั้งภายในและภายนอกหน่วยงาน เพื่อสร้างเครือข่ายความรู้ ผู้บริหารสนับสนุนให้มีวิธีการที่หลากหลายเพื่อให้บรรลุเป้าหมายที่ได้กำหนดไว้ รวมทั้งมีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้กันระหว่างบุคคลภายในองค์กรทั้งในเรื่องของความรู้และประสบการณ์ มีการจัดอบรม/สัมมนาเพื่อแลกเปลี่ยนเรียนรู้ในการทำงาน มีการบันทึก รวบรวม หรือจัดเก็บความรู้ไว้เป็นลายลักษณ์อักษรเพื่อให้องค์กรเกิดประสิทธิภาพสูงสุด และสามารถก้าวไปข้างหน้าได้อย่างมั่นคง

อภิปรายผล

จากผลการวิจัยแนวทางการยกระดับความสามารถในการจัดการความรู้ของวิทยาลัยอาชีวศึกษาและเทคโนโลยีกว้างซี ประเทศสาธารณรัฐประชาชนจีน ซึ่งการยกระดับความสามารถในการจัดการความรู้โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านการเรียนรู้ มีค่าเฉลี่ยสูงสุด รองลงมาคือ ด้านการประมวลและกลั่นกรองความรู้ ส่วนด้านการเข้าถึงความรู้ และด้านการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด ทั้งนี้เป็นเพราะว่าผู้บริหารของวิทยาลัยอาชีวศึกษา และเทคโนโลยีกว้างซี นำความรู้จากประสบการณ์เดิมมาปรับใช้ในสถานการณ์ต่าง ๆ ได้อย่างเหมาะสม มีการประเมินตนเองถึงความรู้ที่มีอยู่ในปัจจุบัน มีวิธีการที่หลากหลายเพื่อให้บรรลุเป้าหมายที่ได้กำหนดไว้ มีความสัมพันธ์ระหว่างคนในองค์กรเป็นอย่างดี มีความยุติธรรมในการดำเนินงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ มีการสนับสนุนให้ใช้เทคโนโลยีในการแสวงหาความรู้ เพื่อนำข้อมูลความรู้มาแลกเปลี่ยนเรียนรู้กันระหว่างบุคคลภายในองค์กรทั้งในเรื่องของความรู้และประสบการณ์ และมีการวางโครงสร้างความรู้เพื่อเตรียมพร้อมสำหรับการเก็บความรู้อย่างเป็นระบบ สอดคล้องกับแนวคิดของ คอลลิสัน เคิร์ด และพราเซล เกฟฟ์ ได้กล่าวถึงรูปแบบการจัดการความรู้ว่า กระบวนการและรูปแบบในการทำงานที่มีกระบวนการ วิธีการคิด ความคิดสร้างสรรค์ การดำเนินกิจกรรมซึ่งจะประกอบไปด้วยทักษะต่าง ๆ ที่เหมาะสมเพื่อให้รูปแบบของการทำงานนั้นมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น (Collison, C. & Parcell G., 2004) สอดคล้องกับแนวคิดของ ฮอลล์แลนเดอร์ กล่าวว่าภาวะผู้นำ เป็นกระบวนการใช้อิทธิพลของบุคคลที่เป็นผู้นำ มิได้หมายถึงบุคคลที่เป็นผู้นำ ถึงแม้ว่าภาวะผู้นำจะขึ้นอยู่กับอำนาจตามกฎหมายที่ผู้นำมีก็ตามจริงอยู่ที่กระบวนการภาวะผู้นำนั้นมีตัวผู้นำเป็นส่วนสำคัญ และเป็นศูนย์กลางของกระบวนการ แต่สถานการณ์ โดยรวมแล้วผู้ตามนั้นมีความสำคัญมากเช่นกัน เพราะหากปราศจากการตอบสนองจากผู้ตามแล้วก็ไม่มีการภาวะผู้นำเกิดขึ้น ทั้งนี้เพราะภาวะผู้นำเป็นเรื่องที่เกี่ยวกับความสัมพันธ์ระหว่างผู้ใช้อิทธิพล และผู้รับแรงของอิทธิพลแต่ไม่ได้หมายความว่าอิทธิพลจะถูกใช้โดยผู้นำฝ่ายเดียว (Hollander, E.P., 1978) ในทางกลับกันผู้ตามก็ใช้อิทธิพลต่อผู้นำได้เช่นกัน สอดคล้องกับแนวคิดของ คุณตซ์ และเวียริช กล่าวว่าภาวะผู้นำ เป็นศิลปะหรือกระบวนการในการใช้อิทธิพลต่อผู้อื่น เพื่อให้เขาเหล่านั้นใช้ความพยายามอย่างที่สุดอย่างสมัครใจและอย่างกระตือรือร้น เพื่อบรรลุเป้าหมายของกลุ่ม ในเชิงอุดมคติแล้วการที่ผู้นำใช้อิทธิพลเพื่อให้ผู้ตามทำงานด้วยความเต็มใจเพียงอย่างเดียวยังไม่เพียงพอ แต่ควรพัฒนาให้ผู้ตาม เต็มใจทำงานด้วยความกระตือรือร้นและมีความเชื่อมั่น (Koontz, H. & Wehrich, H., 1988) สอดคล้องกับแนวคิดของ มูชินสกาย ได้ให้ความสำคัญของภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงไว้ว่าเป็นกระบวนการที่มีอิทธิพลต่อการเปลี่ยนแปลงเจตคติ และสมมติฐานของสมาชิกในองค์กร สร้างความผูกพันในการเปลี่ยนแปลงวัตถุประสงค์ และกลยุทธ์ที่สำคัญขององค์กรภาวะผู้นำ การเปลี่ยนแปลง เกี่ยวข้องกับอิทธิพลของผู้นำที่มีต่อผู้ตาม แต่อิทธิพลนั้นเป็นการให้อำนาจแก่ผู้ตามให้กลับกลายมาเป็นผู้นำ และผู้ที่เปลี่ยนแปลงหน่วยงานในกระบวนการของการเปลี่ยนแปลงองค์กร ดังนั้นภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงจึงได้รับการมองว่าเป็นกระบวนการที่เป็นองค์รวม และเกี่ยวข้องกับการดำเนินการของผู้นำในระดับต่าง ๆ ในหน่วยย่อยขององค์กร (Muchinsky, P.M., 1997) สอดคล้องกับแนวคิดของ ฮิลล์ และแม็กเซน ได้ให้ความสำคัญของภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงไว้ว่า เป็นพฤติกรรมของผู้กระทำการเปลี่ยนแปลงกลยุทธ์และองค์กรผู้นำการเปลี่ยนแปลงเป็นผู้ที่ผลักดันทิศทางการกลยุทธ์ใหม่ (Hill, J. & Mcshane A., 2008)

สรุป/ข้อเสนอแนะ

แนวทางการยกระดับความสามารถในการจัดการความรู้ของวิทยาลัยอาชีวศึกษาและเทคโนโลยีในมณฑลกว้างซี ประเทศสาธารณรัฐประชาชนจีน มีการส่งเสริมให้บุคลากรเรียนรู้ด้วยการศึกษาเอกสาร ความรู้ต่าง ๆ และนำไปใช้ในการทำงานเปิดใจยอมรับความรู้ใหม่ ๆ อยู่เสมอ สนับสนุนให้มีการนำความรู้ที่ได้จากการฝึกอบรม หรือจากการสัมมนามาประยุกต์ใช้ในการปฏิบัติงาน สนับสนุนให้มีการนำความรู้ไปสร้างสรรค์งานใหม่ ผู้บริหารมีการวาง

โครงสร้างความรู้เพื่อเตรียมพร้อมสำหรับการเก็บความรู้อย่างเป็นระบบ มีการประชาสัมพันธ์แหล่งเข้าถึงความรู้ให้แก่บุคลากร ประกอบด้วย 1) ผู้บริหารของวิทยาลัยอาชีวศึกษา และเทคโนโลยีกว้างซี ควรจะมีการศึกษารูปแบบแนวทางการยกระดับความสามารถในการจัดการความรู้ของวิทยาลัยอาชีวศึกษา และเทคโนโลยีกว้างซี ประเทศสาธารณรัฐประชาชนจีน ที่มีการกำหนดขนาดขององค์กรที่แน่นอน ที่จะต้องกำหนดเป้าหมายและแนวทางการดำเนินงานในอนาคต องค์กร และต้องมีการกำหนด มีเป้าหมาย วิสัยทัศน์ที่จะนำการเปลี่ยนแปลงไปสู่สิ่งใหม่ ๆ ทั้งภายนอก และภายในโดยให้มีส่วนเกี่ยวข้องมีส่วนร่วมในการกำหนดเป้าหมายในอนาคตขององค์กร ในการนำกระบวนการเข้าไปส่งเสริมตามแนวทางการยกระดับความสามารถในการจัดการความรู้ได้อย่างเป็นรูปธรรม

2) ผู้บริหารของวิทยาลัยอาชีวศึกษา และเทคโนโลยีกว้างซีควรมีการวิจัยการศึกษาแนวทางการยกระดับความสามารถในการจัดการความรู้ ของวิทยาลัยอาชีวศึกษา และเทคโนโลยีกว้างซี ประเทศสาธารณรัฐประชาชนจีน อย่างต่อเนื่อง ในองค์กรรูปแบบอื่น ๆ เช่น ในหน่วยงานอื่น ๆ และพัฒนาทุกสถานศึกษาให้นำการจัดการความรู้เป็นผู้นำในการยกระดับความสามารถในการจัดการความรู้ และต้องการนำพหุองค์การสู่ความเป็นเลิศ และความยั่งยืนได้

3) ผู้บริหารของวิทยาลัยอาชีวศึกษา และเทคโนโลยีกว้างซี ควรจะมีการนำผลวิจัยการศึกษาแนวทางการยกระดับความสามารถในการจัดการความรู้ของวิทยาลัยอาชีวศึกษา และเทคโนโลยีกว้างซี ประเทศสาธารณรัฐประชาชนจีน ไปพัฒนาจัดทำเป็นคู่มือการศึกษาแนวทางการยกระดับความสามารถในการจัดการความรู้ของวิทยาลัยอาชีวศึกษา และเทคโนโลยีกว้างซี ประเทศสาธารณรัฐประชาชนจีน และให้สามารถนำแนวทางการยกระดับความสามารถในการจัดการความรู้เข้าไปประยุกต์ตามบริบทขององค์กรนั้นได้

เอกสารอ้างอิง

- บุญดี บุญญาภิจ และคณะ. (2547). การจัดการความรู้จากทฤษฎีสู่การปฏิบัติ. กรุงเทพมหานคร: ซีเอ็ดยูเคชั่น.
- พรธิดา วิเชียรปัญญา. (2547). การจัดการความรู้พื้นฐานและการประยุกต์ใช้. กรุงเทพมหานคร: เอ็กซ์เปอร์เน็ท.
- Collison, C. & Parcell G. (2004). Learning to Fly: Practical Knowledge Management from some of the world's leading learning. London: Century Press.
- Hill, J. & Mcshane A. (2008). Principles of Management. New York: McGraw - Hill.
- Hollander, E.P. (1978). Leadership in Dynamics: A Practical Guide to Effective Relationships. New York: The Free.
- Inkpen. (1996). Creating Knowledge through collaboration, California Management Review. New York: Authur P. Brief.
- Koontz, H. & Weihrich, H. (1988). Management. 9th ed. New York: McGraw - Hill.
- Liebowitz Thomas, J. (1990). Beckman. Edition 1st Edition. First Published 1998. eBook Published 11 September 2020. Boca Raton: Boca Raton C.D.
- Muchinsky, P. M. (1997). Psychology Applied to Work An Introductions to Industrial and Organizational Psychology. 5 th ed. California:Brooks/Cole. Organization. 2 th ed. West Sussex: Capstone.
- Peter, M. . (1990). The fifth discipline :The art and practice of the learning organization. London: Century Press.

การพัฒนาแนวปฏิบัติการป้องกันการแพร่กระจายเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 สำหรับผู้ปกครองเด็กที่นอนพักรักษาตัวในโรงพยาบาล*

THE GUIDELINES DEVELOPMENT TO PERVENTING THE SPREAD OF THE CORONA VIRUS 2019 FOR PARENTS OF CHILDREN WHO WERE ADMITTED AT HOSPITAL

นิษฐ์ เกื้อสกุล

Knit Kueasakul

โรงพยาบาลเกาะสมุย สุราษฎร์ธานี ประเทศไทย

Koh Samui Hospital, Suratthani, Thailand

*Corresponding author E-mail: knit_k@yahoo.com

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) พัฒนาแนวปฏิบัติในการป้องกันการแพร่กระจายเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 2) ศึกษาประสิทธิผลแนวปฏิบัติในการป้องกันการแพร่กระจายเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 สำหรับผู้ปกครองเด็กที่นอนพักรักษาตัวในโรงพยาบาล โดยการวิจัยและพัฒนาที่โรงพยาบาลเกาะสมุย กลุ่มตัวอย่าง คือ 1) พยาบาลผู้พัฒนาแนวปฏิบัติ จำนวน 5 คน 2) ผู้ปกครองที่ดูแลเด็กติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 จำนวน 60 คน และ 3) พยาบาลผู้ดูแลเด็กติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 จำนวน 105 คน เครื่องมือที่ใช้วิจัย คือ 1) แนวปฏิบัติการพยาบาลเด็กติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 สำหรับพยาบาล 2) แบบสอบถามความรู้ การปฏิบัติในการป้องกันการติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 สำหรับผู้ปกครอง 3) แบบสอบถามความพึงพอใจต่อการใช้แนวปฏิบัติ สำหรับพยาบาล วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติเชิงพรรณนา และ Paired t - test ผลการวิจัย พบว่า แนวปฏิบัติในการป้องกันการแพร่กระจายเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 คือ 1) การดูแลระยะแรกเริ่ม 2) การดูแลขณะพักตัวในห้องแยกโรค และ 3) การดูแลเมื่อกลับไปกักตัวที่บ้าน ผลการใช้พบว่า แนวปฏิบัติดังกล่าว ทำให้ผู้ปกครองเด็กมีความรู้เกี่ยวกับโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 และการปฏิบัติในการป้องกันการแพร่กระจายเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 ที่ดีขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($P - value < 0.05$) และในภาพรวม พยาบาลร้อยละ 57.1 มีความพึงพอใจในระดับมาก รองลงมา ร้อยละ 42.9 พึงพอใจระดับปานกลาง ดังนั้น ควรนำแนวปฏิบัติในการป้องกันการแพร่กระจายเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 นี้ ไปใช้ที่โรงพยาบาลเกาะสมุย และขยายไปใช้ที่โรงพยาบาลอื่น ๆ ต่อไป

คำสำคัญ: แนวปฏิบัติ, การป้องกันการแพร่กระจายเชื้อ, ไวรัสโคโรนา 2019, ผู้ปกครองเด็ก

Abstract

The objectives of this research article were to 1) develop practice guidelines to preventing the spread of the corona virus 2019, 2) study the effectiveness of practice guidelines to preventing the spread of the corona virus 2019 for parents of children who were admitted to the hospital, by research and development at Koh Samui Hospital. The samples were 5 nurses who developed practice guidelines, 60 parents who cared for children with coronavirus 2019, and 150 nurses who

* Received November 24, 2023; Revised November 29, 2023; Accepted November 30, 2023

cared for children with coronavirus 2019. Research tools in conducting research were 1) guidelines to care for parents of children with corona virus 2019 for nurses, 2) questionnaire, practices to prevent infection with coronavirus 2019 and satisfaction with child care for parents 3) satisfaction questionnaire to use the guidelines for nurses. Data was analyzed by descriptive statistic, and paired t-test. The research results found that : The developed practice guidelines for preventing the spread of the corona virus 2019 was 1) Early care 2) Care while staying in the isolation room 3) Care when returning to quarantine at home. The results of using the developed practice guidelines were found that it made parents of children to have better knowledge about corona virus 2019, and better practices to prevent the spread of corona virus 2019 by statistically significant (P -value < 0.05), and overall, 57.1% of nurses were at high level of satisfaction, next, 42.9% were at moderate level of satisfaction. Therefore should be used this practice guidelines at Koh Samui Hospital and extended to other hospitals.

Keywords: Guidelines, Preventing The Spread, Corona Virus 2019, Parents Of Children

บทนำ

ประเทศไทยมีการระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 ตั้งแต่ต้นปี พ.ศ.2563 จากสถานการณ์การแพร่ระบาดของไวรัสโคโรนา 2019 ครั้งแรกเมื่อวันที่ 31 ธันวาคม 2562 และได้มีการระบาดใหญ่ (Pandemic) ไปทั่วโลก และทำให้เกิดการตายเป็นจำนวนมาก (ภาควิชาจุลชีววิทยา คณะแพทยศาสตร์ศิริราชพยาบาล มหาวิทยาลัยมหิดล, 2563) ส่งผลกระทบต่อภาวะสุขภาพ และชีวิตประจำวันเป็นอย่างมาก (กองโรคจากการประกอบอาชีพและสิ่งแวดล้อม กรมควบคุมโรค กระทรวงสาธารณสุข, 2563) การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 นอกจากส่งผลต่อสุขภาพร่างกายแล้ว ยังส่งผลกระทบต่อสุขภาพจิตอีกด้วย รวมทั้งการขาดความเชื่อมั่นในกระบวนการรักษา เกิดความเครียดสะสมจนอาจลุกลามเป็นปัญหาสุขภาพจิตที่รุนแรงในอนาคต (กรมสุขภาพจิต, 2563)

การป่วยเป็นโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 ในเด็ก มีอุบัติการณ์การติดเชื้อไวรัสน้อยกว่าผู้ใหญ่ พบประมาณร้อยละ 13 ของผู้ป่วยไวรัสโคโรนา 2019 ทั้งหมด ส่วนใหญ่จะมีอาการไม่รุนแรงหรือไม่มีอาการเลย และพบน้อยมากที่เด็กติดเชื้อแล้วมีอาการรุนแรงและต้องรับการรักษาในหอผู้ป่วยวิกฤตหรือใช้เครื่องช่วยหายใจ แต่อย่างไรก็ตาม เด็กก็มีแนวโน้มที่จะเกิดการรุนแรงหรือมีภาวะแทรกซ้อนที่รุนแรงได้ หากผู้ป่วยเด็กคนนั้น มีภาวะอ้วน เป็นโรคเบาหวาน โรคหอบหืด โรคหัวใจพิการแต่กำเนิด โรคพันธุกรรมเมตาบอลิก หรือภาวะผิดปกติทางระบบประสาท (เสนห์ เจียสกุล, 2564) แต่เนื่องจากเด็กยังไม่สามารถป้องกันและดูแลตนเองได้อย่างเหมาะสม ไม่สามารถดูแลตนเองได้ โดยเฉพาะเด็กเล็ก (Broder, et al., 2017) จึงจำเป็นต้องให้ความสำคัญในการป้องกันไม่ให้เด็กเกิดการติดเชื้อมากขึ้น เมื่อมีการแพร่ระบาดของเชื้อไวรัสนี้เกิดขึ้น ตลอดจนผู้ปกครองผู้ดูแลเด็กต้องปฏิบัติตัวที่ถูกต้องในการป้องกันการติดเชื้อและแพร่กระจายเชื้อโรค พยาบาลต้องมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับโรคไวรัสโคโรนา 2019 มีความสามารถที่เพียงพอ เรียนรู้วิธีการป้องกันการติดเชื้อและการแพร่กระจายเชื้อที่ถูกต้อง (กฤติญาดา เกื้อวงศ์, 2563) และมีแนวทางที่เป็นแนวปฏิบัติที่ถูกต้องเหมาะสม เป็นมาตรฐานเดียวกัน

โรงพยาบาลเกาะสมุย ตั้งแต่มีการระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 ปี 2562 ถึงปัจจุบัน (14 พฤศจิกายน 2565) มีผู้ป่วยโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 ที่เป็นเด็กนอนพักรักษาที่โรงพยาบาลเกาะสมุย จำนวน 457 คน (โรงพยาบาลเกาะสมุย, 2565) ซึ่งการดูแลเด็กติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 พยาบาลควรมีแนวปฏิบัติที่เป็นมาตรฐาน เพื่อประโยชน์การทำงานร่วมกัน ป้องกันและควบคุมการติดเชื้อในโรงพยาบาล และเป็น

มาตรการที่หน่วยบริการจำเป็นต้องดำเนินการ เพื่อลดผลกระทบและความสูญเสียจากการติดเชื้อที่มีต่อผู้ป่วย บุคลากร และสิ่งแวดล้อม รวมถึงลดความสูญเสียต่อชีวิต เศรษฐกิจ และชื่อเสียงของการรักษาพยาบาล (จิริรัตน์ จิตต์วงศ์, 2562) ซึ่งในการที่มีผู้ป่วยเด็กมานอนพักรักษาตัวที่โรงพยาบาล ต้องมีผู้ปกครองเด็กอยู่ดูแลเด็ก ตลอดเวลาที่เด็กพักรักษาตัวที่โรงพยาบาล และเมื่อแพทย์ให้เด็กไปนอนพักรักษาตัวที่บ้าน ทั้งนี้ ผู้ปกครองเด็กจะมีความเสี่ยงต่อการติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 และมีโอกาสแพร่กระจายเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 ไปยังผู้อื่นได้สูง จึงมีความจำเป็นอย่างยิ่งเมื่อรับเด็กนอนพักรักษาตัว ผู้ปกครองเด็กต้องมีความรู้ และการปฏิบัติที่ถูกต้องในการป้องกันการแพร่กระจายเชื้อโรค ดังนั้น ผู้วิจัยในฐานะพยาบาลผู้ดูแลรักษาพยาบาลเด็กติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 ที่มานอนพักรักษาตัวที่โรงพยาบาลเกาะสมุย จึงได้พัฒนาแนวปฏิบัติการพยาบาลเด็กติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 โรงพยาบาลเกาะสมุย พร้อมทั้งศึกษาประสิทธิผลแนวปฏิบัติดังกล่าว เพื่อจะได้นำไปพิจารณาใช้เป็นแนวปฏิบัติสำหรับโรงพยาบาลเกาะสมุย และโรงพยาบาลต่าง ๆ ในการดูแลเด็กติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 ต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อพัฒนาแนวปฏิบัติในการป้องกันการแพร่กระจายเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 สำหรับผู้ปกครองเด็กที่นอนพักรักษาตัวในโรงพยาบาล
2. เพื่อศึกษาประสิทธิผลแนวปฏิบัติในการป้องกันการแพร่กระจายเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 สำหรับผู้ปกครองเด็กที่นอนพักรักษาตัวในโรงพยาบาล

วิธีการดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยและพัฒนา (Research and Development)

การดำเนินการ

การพัฒนาแนวปฏิบัติการป้องกันการแพร่กระจายเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 สำหรับผู้ปกครองเด็กที่นอนพักรักษาตัวในโรงพยาบาล ได้ใช้แนวทางของ Dey & Hariharan ซึ่งผู้วิจัยได้กำหนดขั้นตอนการวิจัยและพัฒนาเป็น 3 ขั้นตอน (Dey, K. P., & Hariharan, S., 2006) ดังนี้

ระยะที่ 1 ค้นหาปัญหาและวิเคราะห์แนวทางแก้ไขปัญหา โดยการศึกษาการป้องกันการแพร่กระจายเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 สำหรับผู้ปกครองเด็กที่นอนพักรักษาตัวในโรงพยาบาล ด้วยการสนทนากลุ่มกับพยาบาลผู้ดูแลเด็กที่ป่วยเป็นไวรัสโคโรนา 2019 จำนวน 5 คน ซึ่งเป็นพยาบาลวิชาชีพที่เป็นผู้ทำหน้าที่ควบคุมการติดเชื้อภายในโรงพยาบาล (1 คน) และพยาบาลผู้ดูแลเด็กติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 แผนกผู้ป่วยใน โรงพยาบาลเกาะสมุย (4 คน) เครื่องมือที่ใช้เป็นแนวคำถามในการสนทนากลุ่มแบบกึ่งโครงสร้าง (เช่น ท่านมีปัญหอะไรบ้างในการดูแลเด็กที่ป่วยเป็นไวรัสโคโรนา 2019 และควรแก้ปัญหานั้นอย่างไร) วิเคราะห์ข้อมูลโดยการวิเคราะห์เนื้อหา (Content analysis)

ระยะที่ 2 การพัฒนาแนวปฏิบัติการป้องกันการแพร่กระจายเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 สำหรับผู้ปกครองเด็กที่นอนพักรักษาตัวในโรงพยาบาล เป็นการจัดทำแนวทางในการปฏิบัติอย่างเป็นระบบในการดูแลและป้องกันการแพร่กระจายเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 โดยนำข้อมูลจากขั้นตอนที่ 1 มาพิจารณาประชุมระดมสมอง เพื่อระบุเป็นแนวทางปฏิบัติการป้องกันการแพร่กระจายเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 สำหรับผู้ปกครองเด็กที่นอนพักรักษาตัวในโรงพยาบาล และนำองค์ความรู้ในการดูแลเด็กที่ป่วยเป็นโรคไวรัสโคโรนา 2019 ตามแนวทางของศูนย์ประสานความร่วมมือของพยาบาลในภาวะการติดเชื้อ COVID-19 มาประกอบเป็นแนวทางในการจัดทำแนวปฏิบัติการป้องกันการแพร่กระจายเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 สำหรับผู้ปกครองเด็ก ซึ่งดำเนินการโดยกลุ่มพยาบาล 5 คน ที่ดำเนินการในระยะที่ 1

ทั้งนี้ ได้กำหนดแนวปฏิบัติการป้องกันการแพร่กระจายเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 สำหรับผู้ปกครองเด็กที่นอนพักรักษาตัวในโรงพยาบาล เป็น 3 ระยะ คือ ระยะแรกรับ ระยะขณะพักรักษาตัวในห้องแยกโรค และระยะกลับไปกักตัวที่บ้าน ทั้งนี้ เมื่อได้แนวปฏิบัติดังกล่าวแล้ว ได้ดำเนินการต่อดังนี้

1. นำแนวปฏิบัติการพยาบาลเด็กติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 ให้คณะกรรมการพยาบาลโรงพยาบาลเกาะสมุย พิจารณาและให้ความเห็น พร้อมปรับปรุงเพื่อความเหมาะสมในการปฏิบัติ
 2. ประชุมชี้แจง และนำแนวปฏิบัติการพยาบาลเด็กติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 ไปใช้กับพยาบาลผู้ดูแลเด็กติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019
 3. กำกับ ติดตามการใช้แนวปฏิบัติการพยาบาลเด็กติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 ให้เป็นไปตามแนวทางที่กำหนด
- ระยะที่ 3** การศึกษาประสิทธิผลแนวปฏิบัติการป้องกันการแพร่กระจายเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 สำหรับผู้ปกครองเด็กที่นอนพักรักษาตัวในโรงพยาบาล โดยเมื่อนำแนวปฏิบัติการป้องกันการแพร่กระจายเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 สำหรับผู้ปกครองเด็กที่นอนพักรักษาตัวในโรงพยาบาล ที่ได้พัฒนาขึ้นไปใช้ ก็ศึกษาประสิทธิผลระบบดังกล่าวในเรื่องความรู้เกี่ยวกับโรคไวรัสโคโรนา 2019 และการปฏิบัติในการป้องกันการแพร่กระจายเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 ทั้งในกลุ่มพยาบาล และผู้ปกครองที่ดูแลเด็กติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019

กลุ่มตัวอย่าง

ในการศึกษาประสิทธิผลแนวปฏิบัติการพยาบาลเด็กติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 ที่มานอนพักรักษาตัวที่โรงพยาบาลเกาะสมุย กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่

กลุ่มผู้ปกครองเด็กติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 ที่มานอนพักรักษาตัวในโรงพยาบาลเกาะสมุย ซึ่งคำนวณขนาดตัวอย่างด้วยสูตรการประมาณการค่าสัดส่วน กรณีที่ทราบจำนวนประชากร และจำนวนประชากรไม่มาก โดยใช้สูตรในการคำนวณของ อรุณ จิรวัฒน์กุล ดังนี้

$$n = \frac{NZ^2_{\alpha/2}P(1-P)}{e^2(N-1) + Z^2_{\alpha/2}P(1-P)}$$

N = จำนวนประชากร = 448 คน

P = ความชุกการติดเชื้อ COVID - 19 ในเด็ก 0 - 15 ปี = 0.02 ตามรายงานสถานการณ์การติดเชื้อ ในในเด็ก 0 - 15 ปี พ.ศ. 2565 (กระทรวงสาธารณสุข, 2566)

e = สัดส่วนของความคลาดเคลื่อนที่จะยอมให้เกิดขึ้นได้ = 0.05

$Z^2_{\alpha/2}$ = กำหนดระดับความเชื่อมั่น 95% = 1.96

$$n = \frac{448(1.96)^2 ((0.02)(1 - 0.02))}{(0.04)^2 (448 - 1) + ((1.96)^2 (0.02)(1 - 0.02))}$$

n = 42.67

ได้ขนาดตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาอย่างน้อย 43 คน ทำการเลือกตัวอย่างแบบเจาะจง (Purposive sampling) ซึ่งมีผู้ยินดีเข้าร่วมการศึกษา จำนวน 60 คน (อรุณ จิรวัฒน์กุล, 2550)

วิธีการเลือกตัวอย่าง โดยมีเกณฑ์การคัดเลือก ดังนี้

เกณฑ์การคัดเลือก (Inclusion Criteria) คือ

1. เป็นมารดา หรือบิดา หรือญาติผู้ดูแลเด็กติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 ที่มานอนพักรักษาที่โรงพยาบาลเกาะสมุย และเป็นหลักในการดูแลเด็ก
2. เป็นผู้ที่ยินดียิ่งร่วมมือในการศึกษา

เกณฑ์การคัดออก (Exclusion Criteria) คือ

1. เป็นมารดา หรือบิดา หรือญาติผู้ดูแลเด็กติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 มาอนพักรักษาที่โรงพยาบาล เกษสมุข โดยไม่ได้ดูแลเด็กเป็นประจำ
2. ระหว่างการศึกษา ไม่นินดีให้ความร่วมมือในการศึกษาวิจัย

กลุ่มพยาบาลผู้ดูแลเด็กติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 โรงพยาบาลเกษสมุข จำนวน 105 คน ซึ่งทำการเลือก ตัวอย่างแบบเจาะจง (Purposive sampling) โดยมีเกณฑ์การคัดเลือก ดังนี้

เกณฑ์การคัดเลือก (Inclusion Criteria) คือ

1. เป็นพยาบาลผู้ดูแลเด็กติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 โรงพยาบาลเกษสมุข
2. เป็นผู้ที่ยินดีร่วมมือในการศึกษา

เกณฑ์การคัดออก (Exclusion Criteria) คือ

1. เป็นพยาบาลผู้ดูแลเด็กติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 โรงพยาบาลเกษสมุข แต่ไม่ได้ปฏิบัติตามแนว ปฏิบัติการพยาบาลเด็กติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019
2. ระหว่างการศึกษา ไม่นินดีให้ความร่วมมือในการศึกษาวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

1. แนวปฏิบัติการพยาบาลเด็กติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 สำหรับพยาบาล
2. แบบสอบถามความรู้ และการปฏิบัติในการป้องกันการติดและแพร่กระจายเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 สำหรับผู้ปกครองเด็ก ประกอบด้วยส่วนต่าง ๆ ดังนี้ คือ

2.1 ข้อมูลทั่วไป ประกอบด้วย

- ข้อมูลผู้ปกครองที่ดูแลเด็กติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 ได้แก่ ข้อมูลเกี่ยวกับเพศ อายุ สถานภาพ สมรส การศึกษา อาชีพ ความสัมพันธ์กับเด็ก การได้รับการฉีดวัคซีนป้องกันโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 และการมีโรคประจำตัว จำนวน 8 ข้อ (ใช้ถามเมื่อรับเด็กเข้ารับการรักษาในโรงพยาบาล)

- ข้อมูลเด็กติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 ได้แก่ ข้อมูลเกี่ยวกับเพศ อายุ และการมีประวัติเป็น โรคประจำตัวที่รุนแรง จำนวน 3 ข้อ ลักษณะคำถามเป็นแบบคำถามปลายปิด หรือให้เติมข้อเท็จจริงในช่องว่างที่ เว้นไว้ (ใช้ถามเมื่อรับเด็กเข้ารับการรักษาในโรงพยาบาล)

2.2 ความรู้เกี่ยวกับโรคไวรัสโคโรนา 2019 ลักษณะคำถามเป็นแบบคำถามให้เลือกตอบว่าใช่ ไม่ใช่ หรือไม่ทราบ จำนวน 15 ข้อ โดยถ้าตอบถูก ให้ 1 คะแนน ตอบผิด/ไม่ทราบให้ 0 คะแนน (ใช้ถามเมื่อรับเด็ก เข้ารับการรักษาในโรงพยาบาล และเมื่อจำหน่ายเด็กกลับบ้าน)

2.3 การปฏิบัติในการป้องกันโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 แบบวัดมีลักษณะเป็นแบบลิเคอร์ต (Likert Scale) รวมทั้งสิ้น 12 ข้อ โดยมีข้อคำถามแบบให้เลือกตอบว่า ไม่เคยเลย เป็นบางครั้ง และเป็นประจำ แบ่งเกณฑ์การพิจารณาในแต่ละข้อดังนี้ คือ ข้อคำถามเชิงบวก ถ้าตอบ เป็นประจำ ให้คะแนน 2 คะแนน เป็นบางครั้ง ให้คะแนน 1 คะแนน และไม่เคยเลย ให้คะแนน 0 คะแนน ส่วนข้อคำถามเชิงลบ ถ้าตอบเป็นประจำ ให้คะแนน 0 คะแนน เป็นบางครั้ง ให้คะแนน 1 คะแนน และไม่เคยเลย ให้คะแนน 2 คะแนน (ใช้ถามเมื่อรับเด็กเข้ารับ การรักษาในโรงพยาบาล และเมื่อจำหน่ายเด็กกลับบ้าน)

แบบสอบถามความพึงพอใจต่อการใช้แนวปฏิบัติการพยาบาลเด็กติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 ของพยาบาล ประกอบด้วยส่วนต่าง ๆ ดังนี้ คือ

ข้อมูลทั่วไป ได้แก่ ข้อมูลเกี่ยวกับเพศ อายุ สถานภาพการสมรส การศึกษา และระยะเวลาการปฏิบัติงาน ที่โรงพยาบาลเกษสมุข ลักษณะคำถามเป็นแบบคำถามปลายปิด หรือให้เติมข้อเท็จจริงในช่องว่างที่เว้นไว้ รวม จำนวน 5 ข้อ

ความพึงพอใจต่อการใช้นโยบายปฏิบัติการพยาบาลเด็กติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 ของพยาบาล แบบวัดมีลักษณะเป็นแบบลิเคิร์ต (Likert Scale) เป็นข้อคำถามในแต่ละเรื่องของความพึงพอใจ 7 ข้อ และภาพรวมความพึงพอใจ 1 ข้อ รวมทั้งสิ้น 8 ข้อ ว่ามีความพึงพอใจต่อการใช้นโยบายปฏิบัติการพยาบาลเด็กติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 มาก ปานกลาง น้อย และไม่พึงพอใจ แบ่งเกณฑ์การพิจารณาในแต่ละข้อดังนี้คือ ถ้าตอบมาก ให้คะแนน 3 คะแนน ปานกลาง ให้คะแนน 2 คะแนน น้อย ให้คะแนน 1 คะแนน และไม่พอใจ ให้คะแนน 0 คะแนน

คุณภาพเครื่องมือ

เครื่องมือดังกล่าวได้ผ่านการตรวจสอบความตรงตามเนื้อหา (Content validity) โดยผู้เชี่ยวชาญ 3 ท่าน (ด้านการพยาบาล 1 ท่าน การป้องกันการติดเชื้อ 1 ท่าน และด้านการสร้างเครื่องมือ 1 ท่าน) เพื่อดูความชัดเจน ความถูกต้องเหมาะสมของภาษาที่ใช้ และวิเคราะห์ค่าดัชนีความสอดคล้อง (Index of Item Objectives Congruence: IOC) มีค่าระหว่าง 0.6 - 1.0 นอกจากนี้ได้วิเคราะห์ความเชื่อถือได้ของมาตรวัดโดยการวัดความสอดคล้องภายใน แบบครอนบาค อัลฟา (Cronbach's Alpha) ผลการวิเคราะห์ได้ค่าความเชื่อมั่นของแบบวัดความรู้เกี่ยวกับโรคไวรัสโคโรนา 2019 ของผู้ปกครองเด็ก = 0.70 การปฏิบัติในการป้องกันโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 ของผู้ปกครองเด็ก = 0.80 และความพึงพอใจต่อการใช้นโยบายปฏิบัติการพยาบาลเด็กติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 ของพยาบาล = 0.94

การเก็บรวบรวมข้อมูล

1. เก็บรวบรวมข้อมูลโดยผู้วิจัยและคณะที่ผ่านการอบรม ด้วยการเข้าพบกลุ่มตัวอย่างที่ศึกษา แล้วอธิบายถึงเหตุผล ความจำเป็น ชี้แจงให้ทราบถึงวัตถุประสงค์ ขอเชิญเข้าร่วมการศึกษาวิจัย ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลในกลุ่มที่สมัครใจ ด้วยการให้กลุ่มตัวอย่างตอบแบบสอบถามโดยอิสระ ทั้งนี้ กลุ่มตัวอย่างจะไม่ตอบคำถามข้อใดก็ได้ หรือยุติการตอบเมื่อใดก็ได้ตามความสมัครใจ

2. การเก็บรวบรวมข้อมูล ดำเนินการในกลุ่มต่าง ๆ ดังนี้

2.1 เก็บข้อมูลการปฏิบัติการพยาบาลเด็กติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 และความพึงพอใจต่อแนวปฏิบัติการพยาบาลเด็กติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 สำหรับพยาบาล โดยให้พยาบาลผู้ดูแลเด็กติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 เป็นผู้ตอบแบบสอบถามในเดือนเมษายน 2566

2.2 เก็บข้อมูลความรู้เกี่ยวกับโรคไวรัสโคโรนา 2019 และการปฏิบัติในการดูแลเด็กติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 สำหรับผู้ปกครองเด็ก เมื่อรับเด็กเข้ารับการรักษาในโรงพยาบาล (Admit) และเมื่อจำหน่ายเด็กกลับบ้าน (Discharge) โดยดำเนินการในเดือนเมษายน 2566 ถึงเดือนมิถุนายน 2566

การวิเคราะห์ข้อมูล

1. วิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของพยาบาลผู้ดูแลเด็ก และผู้ปกครองเด็ก ความพึงพอใจต่อการใช้นโยบายปฏิบัติการพยาบาลเด็กติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 ของพยาบาล โดยใช้สถิติเชิงพรรณนา (ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน)

2. วิเคราะห์เปรียบเทียบคะแนนเฉลี่ยความรู้เกี่ยวกับโรคไวรัสโคโรนา 2019 และการปฏิบัติในการป้องกันการแพร่กระจายเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 สำหรับผู้ปกครองเด็กที่นอนพักรักษาตัวในโรงพยาบาล ก่อนและหลังการเข้าพักรักษาตัวที่โรงพยาบาล โดยใช้ Paired t-test

จริยธรรมการวิจัย ผู้วิจัยได้เสนอโครงการวิจัยและเครื่องมือการวิจัย ให้คณะกรรมการวิจัยในมนุษย์ สำนักงานสาธารณสุขจังหวัดสุราษฎร์ธานีพิจารณา ซึ่งผ่านการรับรองจากคณะกรรมการวิจัยในมนุษย์ สำนักงานสาธารณสุขจังหวัดสุราษฎร์ธานี ตามหนังสือรับรอง เลขที่ AF 04-08/02.0 ลงวันที่ 3 มีนาคม 2566

ผลการวิจัย

การศึกษาปัญหาและแนวทางแก้ไขการป้องกันการแพร่กระจายเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 สำหรับผู้ปกครองเด็กที่นอนพักรักษาตัวในโรงพยาบาล พบว่า พยาบาลยังไม่มีแนวทางที่ชัดเจน เป็นระบบ ตั้งแต่แรกรับผู้ป่วยเด็กเข้ารับการรักษา และเมื่อเข้าพักรักษาที่โรงพยาบาล จนถึงการจัดจำหน่ายผู้ป่วยให้ไปรับการรักษาที่บ้าน ทั้งในส่วนการให้การพยาบาล การดูแลเรื่องสถานที่ การให้คำแนะนำญาติในการดูแลเด็ก และการป้องกันการแพร่กระจายเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 ในการดูแลเด็ก และการป้องกันการติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 ของผู้ปกครอง ซึ่งอาจทำให้เกิดการแพร่กระจายการติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 ได้เพิ่มมากขึ้น การดูแลให้การพยาบาล และคำแนะนำต่าง ๆ พยาบาลแต่ละคนก็ต่างคนต่างทำ ตามความรู้ความสามารถที่ตนเองมีอยู่ และแตกต่างกัน ดังนั้นทุกคนต่างเห็นว่าควรมาจัดทำแนวปฏิบัติในการป้องกันการแพร่กระจายเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 ของผู้ปกครองเด็กที่นอนพักรักษาตัวในโรงพยาบาล และในขณะเดียวกันก็ควรจัดทำแนวทางการให้การพยาบาล และคำแนะนำในการดูแลเด็กไปพร้อมกัน โดยควรจัดทำเป็นระยะ ได้แก่ ระยะแรกเริ่ม ระยะขณะพักตัวในห้องแยกโรค และระยะกลับไปกักตัวที่บ้าน ซึ่งได้นำผลการศึกษาดังกล่าวนี้ไปใช้พัฒนาแนวปฏิบัติการป้องกันการแพร่กระจายเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 สำหรับผู้ปกครองเด็กที่นอนพักรักษาตัวในโรงพยาบาล ดังที่กล่าวต่อไป

แนวปฏิบัติการป้องกันการแพร่กระจายเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 สำหรับผู้ปกครองเด็กที่นอนพักรักษาตัวในโรงพยาบาล แบ่งเป็น 3 ระยะ ดังนี้

1. ระยะแรกเริ่ม

1.1 ดูแลจัดการให้ผู้ป่วยเข้าพักในห้องแยกโรคติดต่อทางเดินหายใจ (AIR) โดยเตรียมอุปกรณ์เครื่องมือเครื่องใช้ต่าง ๆ ใช้เฉพาะผู้ป่วยและประเภทใช้แล้วทิ้ง ถ้าเป็นอุปกรณ์ เครื่องมือที่นำกลับมาใช้ใหม่ เมื่อใช้แล้ว ให้แยกใส่ภาชนะที่มีฝาปิดสงทำความสะอาดและทำให้ปราศจากเชื้อ

1.2 ประเมินอาการทั่วไป เช่น ไข้ อ่อนเพลีย สีหน้า ท่าทาง สภาพจิตใจ อารมณ์ ทั้งผู้ป่วยและผู้ปกครอง เพื่อให้การพยาบาลเบื้องต้น โดยซักประวัติความเจ็บป่วย อาการที่แสดง การวัดอุณหภูมิ ชีพจร ความดันโลหิต และค่าความอิ่มตัวของออกซิเจนในกระแสเลือด การเจาะเลือดเพื่อวินิจฉัยแยกโรค

1.3 ให้คำแนะนำผู้ปกครองเด็กที่นอนพักรักษาตัวในโรงพยาบาล ในการปฏิบัติตัวขณะพักในห้องแยกโรค ให้ความรู้เรื่องโรค การป้องกันและการแพร่กระจายเชื้อ อธิบายให้รับทราบถึงความจำเป็นในการแยกกักตัวผู้ป่วย ตลอดจนข้อจำกัด กฎระเบียบต่าง ๆ ในห้องแยก และภาวะแทรกซ้อนต่าง ๆ ให้ผู้ปกครองที่ดูแลเด็กได้รับทราบและเข้าใจ

1.4 การเยี่ยมผู้ป่วย งดไม่ให้อาการเยี่ยม โดยแพทย์จะเป็นผู้ให้ข้อมูลอาการผู้ป่วยและความคืบหน้าของโรค แผนการรักษาทางโทรศัพท์ ส่วนบุคลากรทางการแพทย์ให้ติดตามอาการผู้ป่วยทางจอมอนิเตอร์ และกล้องวงจรปิด

2. ระยะขณะพักตัวในห้องแยกโรค

2.1 เนื่องจากผู้ป่วยจำเป็นต้องแยกกักตัวจากบุคคลอื่น และต้องอยู่ตามลำพังเป็นเวลานาน 5 - 14 วัน ทำให้ไม่สามารถใช้ชีวิตได้ตามปกติระยะหนึ่ง อาจทำให้เกิดอาการเครียด โดยเฉพาะอย่างยิ่งเด็ก ๆ การให้การพยาบาลมีการร่วมกับทีมสหสาขา เช่น ทีมจิตเวช ร่วมกันดูแล มีการนำของเล่นมาแจกให้ผู้ป่วยเด็กได้ผ่อนคลายและเพลิดเพลินขณะรักษาตัวในห้องผู้ป่วย

2.2 ให้คำแนะนำแก่ผู้ปกครองเด็กที่นอนพักรักษาตัวในโรงพยาบาล ซึ่งต้องพักร่วมกัน และกักตัวไปด้วยกันกับเด็ก เช่น แนะนำให้ผู้ปกครองสังเกตอาการป่วยของลูกหลานอย่างใกล้ชิด การแจ้งอาการเปลี่ยนแปลงแก่พยาบาลทันทีเมื่อมีอาการเหล่านี้ เช่น ไข้สูง อาการชักเกร็ง ถ่ายเหลว อ่อนเพลียมาก หายใจลำบาก เป็นต้น

2.3 กรณีผู้ป่วยไม่สุขสบายเนื่องจากมีไข้ ก็ให้ยาเพื่อบรรเทาอาการ เช่น เมื่อตรวจพบอุณหภูมิร่างกายมากกว่า 37.5 องศาเซลเซียส ให้เช็ดตัวเพื่อระบายความร้อน ถ้าอุณหภูมิร่างกายมากกว่าหรือเท่ากับ 38.5 องศาเซลเซียส ดูแลเช็ดตัวให้ วัดอุณหภูมิหลังเช็ดตัวแล้ว 30 นาที และให้ยาลดไข้ตามแผนการรักษา เช่น Paracetamol

2.4 ดูแลการหายใจ เนื่องจากผู้ป่วยอาจมีการระบายอากาศและการแลกเปลี่ยนก๊าซลดลง โดยประเมินภาวะพร่องออกซิเจนจากอาการและอาการแสดง เช่น ซึมลง กระสับกระส่าย หายใจลำบาก ซีดเขียว บริเวณอวัยวะส่วนปลาย ให้รีบรายงานแพทย์/เจ้าหน้าที่

2.5 ผู้ป่วยและญาติมีความวิตกกังวลเกี่ยวกับการดำเนินการของโรค จากการทำผู้ป่วยติดเชื้อ และจำเป็นต้องเข้ารับการรักษาในโรงพยาบาล ให้ดำเนินการแจ้ง และอธิบายให้ครอบครัวได้ทราบข้อมูลเกี่ยวกับอาการป่วย การดำเนินโรค แนวทางการรักษา พยากรณ์โรค วิธีการดูแลตนเอง วิธีการกักตัว และสังเกตอาการ

3. ระยะกลับไปกักตัวที่บ้าน

3.1 ให้คำแนะนำหรือดูแลให้ผู้ป่วยเด็กที่ติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 และผู้ปกครองเด็กที่นอนพักรักษาตัวในโรงพยาบาล เมื่อแพทย์จำหน่ายให้กลับไปกักตัวที่บ้านจนครบ 14 วัน ให้ปฏิบัติดังนี้

- 3.1.1 แยกห้องนอน ห้องน้ำจากผู้อื่น
- 3.1.2 สวมหน้ากากเมื่ออยู่ร่วมกับผู้อื่น
- 3.1.3 ล้างมือด้วยสบู่หรือแอลกอฮอล์เป็นประจำ
- 3.1.4 ไม่รับประทานอาหารร่วมกับผู้อื่น
- 3.1.5 เว้นระยะห่างจากผู้อื่นไม่ต่ำกว่า 2 เมตร และสวมหน้ากาก
- 3.1.6 ดื่มน้ำ และรับประทานอาหารที่มีประโยชน์ ครบถ้วนตามหลักโภชนาการ
- 3.1.7 หากมีอาการป่วยเกิดขึ้นใหม่หรืออาการมากขึ้นกว่าเดิม ให้ติดต่อโรงพยาบาลเกษมสุข

โทร 077 913200

3.1.8 เมื่อครบกำหนดกักตัว ให้เด็กและผู้ปกครองเด็กที่นอนพักรักษาตัวในโรงพยาบาลสามารถทำกิจกรรมร่วมกับผู้อื่นได้ตามปกติ ตามแนวทางวิถีใหม่ คือ สวมหน้ากาก เว้นระยะห่าง ล้างมือบ่อย ๆ

3.2 ให้คำแนะนำการรับประทานยาต่อเนื่องจนครบ และให้พาเด็กกลับมาพบแพทย์ตามนัด

3.3 จัดอุปกรณ์ให้นำไปใช้ตรวจวัดอาการด้วยตัวเองที่บ้าน เช่น พรอทวดไข้ เครื่องวัดค่าความอิ่มตัวของออกซิเจนในเลือด และให้ติดต่อประสานงานกับบุคลากรทางการแพทย์ถ้ามีอาการผิดปกติ

3.4 แนะนำการสังเกตอาการผิดปกติ เช่น ไข้ ไอมาก เจ็บหน้าอก อ่อนเพลีย เหนื่อยง่าย ให้พบแพทย์ทันที เป็นต้น

ประสิทธิภาพแนวปฏิบัติการป้องกันการแพร่กระจายเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 สำหรับผู้ปกครองเด็กที่นอนพักรักษาตัวในโรงพยาบาล

ลักษณะส่วนบุคคลของผู้ปกครองเด็กที่นอนพักรักษาตัวในโรงพยาบาล พบว่า เป็นเพศชาย ร้อยละ 55.0 มีอายุ 30 - 40 ปี ร้อยละ 50.0 รองลงมาคือมีอายุมากกว่า 40 ปี และน้อยกว่า 30 ปี ร้อยละ 31.7 และ 18.3 ตามลำดับ โดยเฉลี่ยมีอายุ 36.7 ปี ส่วนใหญ่ ร้อยละ 66.7 มีสถานภาพการสมรสคู่ ร้อยละ 36.7 มีการศึกษาระดับปริญญาตรีหรือสูงกว่า รองลงมาคือศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย/ปวช. มัธยมศึกษาตอนต้น อนุปริญญา/ปวส. และประถมศึกษา ร้อยละ 28.4, 18.3, 3.3 และ 3.3 ตามลำดับ ร้อยละ 56.7 ประกอบอาชีพรับจ้าง ในเรื่องความสัมพันธ์กับเด็ก พบว่า ร้อยละ 51.7 เป็นบิดา ร้อยละ 35.0 และ 13.3 เป็นมารดา และญาติ ตามลำดับ ทั้งนี้ ร้อยละ 95.0 เคยได้รับการฉีดวัคซีนป้องกันโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (ได้รับ 3 - 4 เข็ม ร้อยละ 48.3 และ 1 - 2 เข็ม ร้อยละ 46.7) ร้อยละ 95.0 ไม่มีโรคประจำตัว

ลักษณะส่วนบุคคลของเด็กติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 พบว่า เป็นเพศชาย ร้อยละ 53.3 มีอายุ 1 - 5 ปี ร้อยละ 50.0 รองลงมาคืออายุมากกว่า 5 ปี และน้อยกว่า 1 ปี ร้อยละ 43.3 และ 6.7 ตามลำดับ โดยเฉลี่ยมีอายุ 4.8 ปี ร้อยละ 100.0 ไม่มีโรคประจำตัว

ประสิทธิผลแนวปฏิบัติในการป้องกันการแพร่กระจายเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 สำหรับผู้ปกครองเด็กที่นอนพักรักษาตัวในโรงพยาบาล

1. การเปรียบเทียบคะแนนเฉลี่ยความรู้เกี่ยวกับโรคไวรัสโคโรนา 2019 และการปฏิบัติในการป้องกันการแพร่กระจายเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 สำหรับผู้ปกครองเด็กที่นอนพักรักษาตัวในโรงพยาบาล ก่อนและหลังการเข้าพักรักษาตัวที่โรงพยาบาล

ก่อนการเข้าพักรักษาตัวที่โรงพยาบาล พบว่า ผู้ปกครองเด็กมีคะแนนเฉลี่ยความรู้เกี่ยวกับโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 เท่ากับ 12.0 คะแนน (S.D. = 1.5) และมีคะแนนเฉลี่ยการปฏิบัติในการป้องกันการแพร่กระจายเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 เท่ากับ 15.7 คะแนน (S.D. = 2.9) ส่วนหลังการเข้าพักรักษาตัวที่โรงพยาบาล ผู้ปกครองเด็กมีคะแนนเฉลี่ยความรู้เกี่ยวกับโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 เท่ากับ 12.7 คะแนน (S.D. = 1.0) และมีคะแนนเฉลี่ยการปฏิบัติในการป้องกันการแพร่กระจายเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 เท่ากับ 18.7 คะแนน (S.D. = 2.8) เมื่อทดสอบความแตกต่างทางสถิติระหว่างก่อนและหลังการเข้าพักรักษาตัวที่โรงพยาบาล พบว่า ผู้ปกครองเด็กมีคะแนนเฉลี่ยความรู้เกี่ยวกับโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 และการปฏิบัติในการป้องกันการแพร่กระจายเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 เพิ่มขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($P - value < 0.05$)

หมายความว่า แนวปฏิบัติในการป้องกันการแพร่กระจายเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 สำหรับผู้ปกครองเด็กที่นอนพักรักษาตัวในโรงพยาบาล ทำให้ผู้ปกครองเด็กมีความรู้เกี่ยวกับโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 และการปฏิบัติในการป้องกันการแพร่กระจายเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 ที่ดีขึ้นรายละเอียดดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ผลการเปรียบเทียบความรู้เกี่ยวกับโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 และการปฏิบัติในการป้องกันการแพร่กระจายเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 ของผู้ปกครองเด็ก ก่อนกับหลังการเข้าพักรักษาตัวของเด็กที่โรงพยาบาล

รายการ	n	\bar{x}	SD	t	df	P-value
ความรู้เกี่ยวกับโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (คะแนน)						
ก่อนการเข้าพักรักษาตัวที่โรงพยาบาล	60	12.0	1.5	-3.435	59	0.001
หลังการเข้าพักรักษาตัวที่โรงพยาบาล	60	12.7	1.0			
การปฏิบัติในการป้องกันการแพร่กระจายเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (คะแนน)						
ก่อนการเข้าพักรักษาตัวที่โรงพยาบาล	60	15.7	2.9	-8.804	59	<0.001
หลังการเข้าพักรักษาตัวที่โรงพยาบาล	60	18.7	2.8			

2. ความพึงพอใจต่อการใช้นโยบายปฏิบัติในการป้องกันการแพร่กระจายเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 สำหรับผู้ปกครองเด็กที่นอนพักรักษาตัวในโรงพยาบาล ของพยาบาล

ลักษณะส่วนบุคคลของพยาบาลผู้ใช้นโยบายปฏิบัติในการป้องกันการแพร่กระจายเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 พบว่า ส่วนใหญ่ ร้อยละ 91.4 เป็นเพศหญิง ร้อยละ 81.0 มีอายุน้อยกว่า 30 ปี โดยเฉลี่ยมีอายุ 26.4 ปี ส่วนใหญ่ ร้อยละ 93.3 มีสถานภาพการสมรสโสด ร้อยละ 99.0 มีการศึกษาระดับปริญญาตรี ร้อยละ 94.3 ปฏิบัติงานโรงพยาบาลเกาะสมุยน้อยกว่า 10 ปี โดยเฉลี่ยปฏิบัติงานโรงพยาบาลเกาะสมุยเฉลี่ย 4.3 ปี

ความพึงพอใจต่อการใช้นโยบายปฏิบัติในการป้องกันการแพร่กระจายเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 สำหรับผู้ปกครองเด็กที่นอนพักรักษาตัวในโรงพยาบาล พบว่า ในภาพรวม พยาบาลร้อยละ 57.1 มีความพึงพอใจในระดับมาก รองลงมา ร้อยละ 42.9 มีความพึงพอใจระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาความพึงพอใจต่อการใช้นโยบายปฏิบัติในการป้องกันการแพร่กระจายเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 ในแต่ละประเด็น พบว่า พยาบาลมีความพึงพอใจมาก ร้อยละ 66.7

ในเรื่องการได้มาตรฐานตามหลักวิชาการ นอกนั้นก็มีความพึงพอใจมาก ร้อยละ 58.1, 57.1, 57.1, 56.2, 56.2 และ 55.2 ในเรื่องความเป็นไปได้ในทางปฏิบัติที่จะนำมาใช้ ความชัดเจนของแนวปฏิบัติ ผลประโยชน์จากการใช้แนวปฏิบัติ ความง่ายหรือความสะดวกในการใช้แนวปฏิบัติ ความกระชับของแนวปฏิบัติและครอบคลุมกับการปฏิบัติจริง และความเหมาะสมกับการนำแนวปฏิบัติไปใช้ในหน่วยงาน ตามลำดับ รายละเอียดดังตารางที่ 2

ตารางที่ 2 จำนวน และร้อยละความพึงพอใจต่อการใช้นโยบายการพยาบาลเด็กติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 ของพยาบาล ในภาพรวม และจำแนกรายประเด็น

ความพึงพอใจต่อการใช้นโยบายการพยาบาลเด็กติดเชื้อไวรัส โคโรนา 2019	มาก	ปานกลาง	น้อย	ไม่พอใจ
การได้มาตรฐานตามหลักวิชาการ	70 (66.7)	35 (33.3)	0 (0.0)	0 (0.0)
ความเป็นไปได้ในทางปฏิบัติที่จะนำมาใช้	61 (58.1)	44 (41.9)	0 (0.0)	0 (0.0)
ความชัดเจนของแนวปฏิบัติ	60 (57.1)	45 (42.9)	0 (0.0)	0 (0.0)
ผลประโยชน์จากการใช้แนวปฏิบัติ	60 (57.1)	45 (42.9)	0 (0.0)	0 (0.0)
ความง่ายหรือความสะดวกในการใช้แนวปฏิบัติ	59 (56.2)	46 (43.8)	0 (0.0)	0 (0.0)
ความกระชับของแนวปฏิบัติและครอบคลุมกับการปฏิบัติจริง	59 (56.2)	46 (43.8)	0 (0.0)	0 (0.0)
ความเหมาะสมกับการนำแนวปฏิบัติไปใช้ในหน่วยงาน	58 (55.2)	47 (44.8)	0 (0.0)	0 (0.0)
ความพึงพอใจในภาพรวม	60 (57.1)	45 (42.9)	0 (0.0)	0 (0.0)

อภิปรายผล

แนวปฏิบัติการป้องกันการแพร่กระจายเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 สำหรับผู้ปกครองเด็กที่นอนพักรักษาตัวในโรงพยาบาลที่ได้พัฒนาขึ้น เป็นแนวปฏิบัติของพยาบาลในการดูแล ให้ความรู้ คำแนะนำในการปฏิบัติตัวที่ถูกต้องเหมาะสมของผู้ปกครองเด็กที่ป่วยเป็นไวรัสโคโรนา 2019 ในการดูแลเด็ก ดูแลตัวเอง และป้องกันไม่ให้เชื้อไวรัสโคโรนา 2019 แพร่กระจายไปยังผู้อื่น ซึ่งแนวปฏิบัตินี้มีผลทำให้ผู้ปกครองเด็กมีความรู้เกี่ยวกับโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 และการปฏิบัติในการป้องกันการแพร่กระจายเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 ที่ดีขึ้น เพราะมีแนวทางในการดำเนินการที่ให้รายละเอียดเป็นระยะ ตั้งแต่ระยะแรกเริ่ม ระยะขณะพักตัวในห้องแยกโรค และระยะกลับไปกักตัวต่อที่บ้าน เป็นขั้นเป็นตอน ทั้งในเรื่องการให้ความรู้ และการให้รายละเอียดในการปฏิบัติ ประกอบกับการป่วยเป็นไวรัสโคโรนา 2019 เป็นเรื่องที่น่ากลัว เพราะทำให้เกิดการตายได้ในทุกกลุ่มอายุ และเกิดการแพร่ระบาดได้ในวงกว้าง ซึ่งจะเกิดผลกระทบต่อตามมามากมาย อีกทั้งเกิดกับเด็กซึ่งเป็นบุตรหลานอันเป็นที่รัก ผู้ปกครองเด็กจึงให้ความสนใจและความสำคัญ จึงทำให้ผู้ปกครองเด็กมีความรู้เกี่ยวกับโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 และการปฏิบัติในการป้องกันการแพร่กระจายเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 ที่ดีขึ้น สอดคล้องกับการศึกษาของเยาวลักษณ์ ชาวบ้านโพธิ์ และการศึกษาของวิทยา ชินบุตร และคณะ ที่สรุปว่า ประชาชนที่ยังไม่เข้าใจเกี่ยวกับโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 แนวทางแก้ไขวิธีหนึ่งคือ การให้ความรู้แก่ประชาชนในเรื่องความเป็นมา สาเหตุ ความรุนแรงของโรค และการป้องกันรักษา (เยาวลักษณ์ ชาวบ้านโพธิ์, 2564); (วิทยา ชินบุตร และนภัทร ภักดีสรวิชญ์, 2564) และสอดคล้องกับการศึกษา ที่สรุปว่าความรู้เกี่ยวกับโรคโควิด 19 มีความสัมพันธ์ทางบวกกับการเฝ้าระวังและป้องกันโรคโควิด 19 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ในการศึกษาครั้งนี้ ผู้ปกครองเด็กมีทั้งความรู้เกี่ยวกับโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 และการปฏิบัติในการป้องกันการแพร่กระจายเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 ที่ดีขึ้น ซึ่งการมีความรู้เกี่ยวกับโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 ก็จะมีผลทำให้เกิดการปฏิบัติในการป้องกันการแพร่กระจายเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 ที่ดีขึ้น

ในภาพรวม พยาบาลร้อยละ 57.1 มีความพึงพอใจในระดับมาก รองลงมา มีความพึงพอใจระดับปานกลาง และไม่พบว่ามีความพึงพอใจน้อยหรือไม่มี เมื่อพิจารณาความพึงพอใจต่อการใช้นโยบายในการป้องกันการแพร่กระจายเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 ในแต่ละประเด็น ก็พบว่า ในทุกประเด็น พยาบาลมีความพึงพอใจมาก

โดยมากกว่าครึ่งหนึ่ง ได้แก่เรื่องการได้มาตรฐานตามหลักวิชาการ มีความเป็นไปได้ในทางปฏิบัติที่จะนำมาใช้ มีความชัดเจนของแนวปฏิบัติ เกิดผลประโยชน์จากการใช้แนวปฏิบัติ มีความง่ายหรือความสะดวกในการใช้แนวปฏิบัติ มีความกระชับของแนวปฏิบัติและครอบคลุมกับการปฏิบัติจริง และมีความเหมาะสมกับการนำแนวปฏิบัติไปใช้ในหน่วยงาน ทั้งนี้ ความพึงพอใจเป็นความรู้สึกและความต้องการที่บุคคลคาดหวัง แสดงให้เห็นว่าแนวปฏิบัติในการป้องกันการแพร่กระจายเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 นี้ ทำให้เกิดสิ่งที่พยาบาลคาดหวังได้ในระดับมาก อาทิ ได้มาตรฐานตามหลักวิชาการ (ร้อยละ 66.7) มีความเป็นไปได้ (ร้อยละ 58.1) มีความชัดเจน (ร้อยละ 57.1) เกิดผลประโยชน์ (ร้อยละ 57.1) ความง่ายหรือความสะดวกในการใช้ (ร้อยละ 56.2) มีความกระชับและครอบคลุมกับการปฏิบัติ (ร้อยละ 56.2) และมีความเหมาะสมกับการไปใช้ในหน่วยงาน (ร้อยละ 55.2) ซึ่งความพึงพอใจดังกล่าวก็เป็นอีกเหตุผลหนึ่งที่ช่วยสนับสนุนว่า แนวปฏิบัติในการป้องกันการแพร่กระจายเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 สำหรับผู้ปกครองเด็กที่นอนพักรักษาตัวในโรงพยาบาล ก่อให้เกิดผลดี เหมาะแก่การนำไปใช้ต่อไป

สรุป/ข้อเสนอแนะ

แนวปฏิบัติการป้องกันการแพร่กระจายเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 สำหรับผู้ปกครองเด็กที่นอนพักรักษาตัวในโรงพยาบาล ทำให้ผู้ปกครองเด็กมีความรู้เกี่ยวกับโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 และการปฏิบัติในการป้องกันการแพร่กระจายเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 ที่ดีขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ และทำให้พยาบาลผู้ใช้แนวปฏิบัติมีความพึงพอใจในระดับมากทั้งในภาพรวม และในแต่ละประเด็นในระดับมาก มากกว่าร้อยละ 50.0 และรองลงมาความพึงพอใจปานกลาง ดังนั้น จึงมีข้อเสนอแนะ ดังนี้ 1) โรงพยาบาลเกาะสมุย ควรพิจารณากำหนดใช้แนวปฏิบัติการป้องกันการแพร่กระจายเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 สำหรับผู้ปกครองเด็กที่นอนพักรักษาตัวในโรงพยาบาลที่ได้พัฒนาขึ้น โดยให้พยาบาลเป็นผู้นำแนวทางไปใช้กับผู้ปกครองเด็กที่นอนพักรักษาตัวในโรงพยาบาล 2) ในการใช้แนวปฏิบัติการป้องกันการแพร่กระจายเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 ที่ได้พัฒนาขึ้นดังกล่าว ควรมีการเตรียมความพร้อมของพยาบาล โดยการชี้แจง ทำความเข้าใจ รวมทั้งมีการกำกับติดตาม ปรับปรุง และประเมินประสิทธิภาพอย่างต่อเนื่อง เพื่อให้การใช้แนวปฏิบัติดังกล่าวมีความเหมาะสม และเกิดผลลัพธ์ที่ดีที่สุดต่อสตรีผ้าตัดคลอด 3) นำเสนอแนวปฏิบัติการป้องกันการแพร่กระจายเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 สำหรับผู้ปกครองเด็กที่นอนพักรักษาตัวในโรงพยาบาลในที่ประชุมหัวหน้าพยาบาลโรงพยาบาลชุมชน จังหวัดสุราษฎร์ธานี เพื่อพิจารณานำไปใช้เป็นแนวทางในการดำเนินงานต่อไป

เอกสารอ้างอิง

- กรมสุขภาพจิต. (2563). องค์ความรู้การดูแลสุขภาพจิตใจในสถานการณ์การระบาดของ โควิด-19 “ใจพร้อม ไม่ยอมป่วย”. เรียกใช้เมื่อ 15 มิถุนายน 2566 จาก <https://dmh-elibrary.org/items/show/318>
- กระทรวงสาธารณสุข. (2566). อัตราป่วยตายของเด็กอายุ 0 - 15 ปี ที่ติดเชื้อโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 ปีงบประมาณ 2565. เรียกใช้เมื่อ 19 กุมภาพันธ์ 2566 จาก <https://hdcservice.moph.go.th/hdc/reports/>
- กฤติญาดา เกื้อวงศ์. (2563). แนวปฏิบัติการพยาบาลสำหรับผู้ป่วยเด็ก. วารสารพยาบาลศาสตร์และสุขภาพ, 43(4), 1 - 11.
- กองโรคจากการประกอบอาชีพและสิ่งแวดล้อม กรมควบคุมโรค กระทรวงสาธารณสุข. (2563). แนวทางการดำเนินการเรื่องโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 สำหรับสถานประกอบการ. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์ อักษรกราฟฟิกแอนดดิไซน์.

- จตุรรัตน์ จิตวังโส. (2562). การพัฒนารูปแบบการดำเนินงานการป้องกันและควบคุมการติดเชื้อใน รพ.สต.จังหวัด พังงา. วารสารสุขภาพภาคประชาชนภาคใต้, 2(1), 21 - 30.
- ภาควิชาจุลชีววิทยา คณะแพทยศาสตร์ศิริราชพยาบาล มหาวิทยาลัยมหิดล. (2563). "ไวรัสโคโรนาสายพันธุ์ใหม่ 2019". เรียกใช้เมื่อ 15 มิถุนายน 2566 จาก https://www.si.mahidol.ac.th/sidoctor/e-pl/admin/article_files/1410_1.pdf
- เยาวลักษณ์ ชาวบ้านโพธิ์. (2564). บทบาทของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้านในการป้องกันการระบาดของโรคติดเชื้อ ไวรัสโคโรนาสายพันธุ์ใหม่ 2019 อำเภอพระประแดง จังหวัดสมุทรปราการ. วารสารรัฐประศาสนศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา, 4(1), 44 - 57.
- โรงพยาบาลเกาะสมุย. (2565). จำนวนผู้ป่วยโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 โรงพยาบาลเกาะสมุย. สุราษฎร์ธานี: โรงพยาบาลเกาะสมุย.
- วิทยา ชินบุตร และนภัทร ภัคศิรวิชัย. (2564). บทบาทของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน (อสม.) ในการป้องกันการระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19) ตามนโยบายรัฐบาล อำเภอเมืองสุพรรณบุรี จังหวัดสุพรรณบุรี. วารสารสังคมศาสตร์และมานุษยวิทยาเชิงพุทธ, 6(2), 305 - 318.
- เสนห์ เจียสกุล. (2564). เด็กกับโรคโควิด - 19. เรียกใช้เมื่อ 15 สิงหาคม 2565 จาก <https://www.samitivejhospitals.com/th/article/detail/>
- อรุณ จิรวัดน์กุล. (2550). ชีวสถิติ. (พิมพ์ครั้งที่ 4). ขอนแก่น: คณะสาธารณสุขศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- Broder, et al. (2017). Health literacy in childhood and youth: A systematic review of definitions and models. BMC Public Health, 17(1), 361 - 371.
- Dey, K. P., & Hariharan, S. (2006). Integrated approach to healthcare Quality management: A case study. The TQM Magazine, 18(6), 583 - 605.

การพัฒนาระบบป้องกันและลดอาการป่วยซ้ำซ้อนพระสงฆ์ป่วยโรคเบาหวาน
โรคความดันโลหิตสูงในจังหวัดนครราชสีมา*
IMPROVEMENT THE PREVENTING SYSTEM AND REDUCING REDUNDANT
SYMPTOMS FOR THE BUDDHIST MONK WITH DIABETES AND HYPERTENSION IN
NAKHON RATCHASIMA PROVINCE

เบญญาภา อัจฉฤกษ์

Benyapa Atcharoek

หลักสูตรรัฐศาสตรบัณฑิต มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย นครราชสีมา ประเทศไทย

Bachelor of Political Science, Mahachulalongkornrajavidyalaya University, Nakhon Ratchasima, Thailand

*Corresponding author E-mail: joybenyapajoy@gmail.com

บทคัดย่อ

บทความวิจัยฉบับนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาแนวทางป้องกันและลดอาการป่วยซ้ำซ้อนพระสงฆ์ป่วยโรคเบาหวาน โรคความดันโลหิตสูงในจังหวัดนครราชสีมา 2) เพื่อพัฒนาระบบการป้องกันและลดอาการป่วยซ้ำซ้อนพระสงฆ์ป่วยโรคเบาหวาน โรคความดันโลหิตสูงในจังหวัดนครราชสีมา 3) นำเสนอระบบป้องกันและลดอาการป่วยซ้ำซ้อนพระสงฆ์ป่วยโรคเบาหวาน โรคความดันโลหิตสูงในจังหวัดนครราชสีมา โดยใช้วิธีการวิจัยแบบผสมวิธี ประชากร ได้แก่ พระสงฆ์ป่วยโรคเบาหวาน โรคความดันโลหิตสูง ที่อาศัยอยู่ในพื้นที่วัดในตำบลด่านเกวียน และวัดในตำบลหัวทะเล จังหวัดนครราชสีมา จำนวน 30 รูป ผู้ให้ข้อมูลสำคัญได้แก่ พระสงฆ์ ผู้นำชุมชน อาสาสมัครสาธารณสุขประจำวัด และเจ้าหน้าที่โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล จำนวน 30 รูป/คน การวิเคราะห์ข้อมูลโดยการพรรณนาความ ผลการวิจัยพบว่า 1) แนวทางป้องกันและลดอาการป่วยซ้ำซ้อนพระสงฆ์ป่วยโรคเบาหวาน โรคความดันโลหิตสูง ประกอบด้วย 1) ด้านฐานข้อมูลสุขภาพพระสงฆ์ จัดทำระบบฐานข้อมูลพระสงฆ์ เพื่อให้ทราบข้อมูลเชื่อมโยงข้อมูลพระสงฆ์กับสิทธิประโยชน์ในระบบประกันสุขภาพ 2) ด้านปฏิทินสุขภาพ นำปฏิทินยามาใช้เพื่อให้มีความเข้าใจเกี่ยวกับวิธีรับประทานยา 3) ด้านการปฏิบัติตน พระสงฆ์ที่อาพาธต้องดูแลตนเอง ปรับตัวให้อยู่กับโรคเรื้อรังและดูแลสุขภาพตนเอง 4) ด้านความร่วมมือ หน่วยงานที่เกี่ยวข้องให้ความร่วมมือในการดูแลสุขภาพพระสงฆ์ 2) พัฒนาระบบการป้องกันและลดอาการป่วยซ้ำซ้อนพระสงฆ์ป่วยโรคเบาหวาน โรคความดันโลหิตสูงด้วย “ปฏิทิน ยาเบาหวาน ความดันโลหิตสูง” 3) นำเสนอระบบป้องกันและลดอาการป่วยซ้ำซ้อนพระสงฆ์ป่วยโรคเบาหวาน โรคความดันโลหิตสูง การรวบรวมข้อมูลและประสานข้อมูลกับเจ้าหน้าที่ในพื้นที่ ปฏิบัติตนด้วยการเรียนรู้และปรับเปลี่ยนพฤติกรรมของพระสงฆ์ หน่วยงานเครือข่ายสร้างความร่วมมือพระสงฆ์ได้สิทธิรักษาพยาบาล สนับสนุนงบประมาณดูแลสุขภาพพระสงฆ์

คำสำคัญ: ระบบป้องกัน, การป่วยซ้ำซ้อน, โรคเบาหวาน, โรคความดัน

* Received November 22, 2023; Revised November 27, 2023; Accepted November 28, 2023

Abstract

The objectives of this research article are 1) to study the guidelines for preventing and reducing recurring illnesses among monks with diabetes hypertension in Nakhon Ratchasima Province 2) To develop a process to prevent and reduce repeated illnesses among monks with diabetes high blood pressure in Nakhon Ratchasima province and 3) Presenting a system to prevent and reduce repeated illnesses for monks with diabetes hypertension in Nakhon Ratchasima Province using research mix methods, the population included monks with diabetes High blood pressure who lives in the temple area in Dan Kwian Subdistrict and temples in Hua Thale Subdistrict, Nakhon Ratchasima Province, 30 people. 30 important informants people. The representative monk Community leaders public health volunteers at the temple and public health officials at the subdistrict health promoting hospital. Data analysis by describing the results of the research found that: 1) Study of the guidelines to prevent and reduce repeated illnesses among monks with diabetes hypertension in Nakhon Ratchasima Province consists of 1) the monk health database create a database system for monks to know information linking monks is information with benefits in the health insurance system. 2) Health calendar Use the medicine calendar to have an understanding of how to take medicine. 3) Behavioral aspects Ill monks must take care of themselves. Adjust to live with chronic disease and take care of your own health. 4) With cooperation relevant agencies cooperate in caring for the health of monks. 2) Develop a process to prevent and reduce recurring illnesses among monks with diabetes hypertension in Nakhon Ratchasima Province with “Calendar, Diabetes Medicine, High Blood Pressure” 3) Presenting a system to prevent and reduce repeated illnesses for monks with diabetes hypertension in Nakhon Ratchasima Province consists of collecting data and coordinating information with local officials. Practice yourselves by learning and changing the behavior of monks. Network agencies join in initiating cooperation with monks to receive medical treatment rights. Support budget for monks' health care.

Keywords: Preventing System, Reducing Redundant Symptoms, Diabetes, Hypertension

บทนำ

กระทรวงสาธารณสุขมีนโยบายที่จะให้ประชาชนทุกคนสามารถเข้าถึงบริการด้านการให้คำแนะนำด้านสุขภาพและวินิจฉัยโรคเบื้องต้น โดยบูรณาการเชื่อมต่อกันทั้งประเทศที่ประชาชนสามารถเข้าถึงและบริหารจัดการข้อมูลสุขภาพของตนเองได้ เพื่ออำนวยความสะดวกในการเข้ารับการรักษาและเป็นข้อมูลสำคัญประกอบการรักษากรณีฉุกเฉิน นอกจากนี้ข้อมูลสุขภาพด้านบุคคลยังสามารถนำไปใช้ประโยชน์ในการพัฒนาระบบสุขภาพของประเทศต่อไป (กรมอนามัย, 2562) การสร้างเสริมสุขภาพเป็นกระบวนการที่เอื้ออำนวยให้ประชาชนสามารถเพิ่มความสามารถ ในการควบคุมและปรับปรุงสุขภาพของตนเอง การจะเข้าถึงสถานะที่สมบูรณ์ทั้งกายจิต และสังคมนั้น บุคคลหรือกลุ่มบุคคลต้องสามารถระบุถึงสิ่งที่ต้องการบรรลุและบรรลุในสิ่งที่ต้องการได้รวมถึงสามารถปรับเปลี่ยนสิ่งแวดล้อมหรือสามารถปรับตัวให้เข้ากับสิ่งแวดล้อมพัฒนาการสำคัญของการสร้างเสริมสุขภาพ รายงานการประชุมระดับโลก เรื่อง การสร้างเสริมสุขภาพที่เปลี่ยนไปได้สุขภาพจึงมิใช่เป้าหมายแห่งการดำรงชีวิตอยู่อีกต่อไป หากแต่เป็นแหล่งประโยชน์ของทุกวันที่เราดำเนินชีวิต สุขภาพเป็นแนวคิดด้านบวกที่มุ่งเน้นแหล่งประโยชน์

ทางสังคมและแหล่งประโยชน์ส่วนบุคคล รวมถึงศักยภาพทางกายของบุคคล ดังนั้นการสร้างเสริมสุขภาพจึงไม่เป็นเพียงความรับผิดชอบของภาคส่วนที่ดูแลสุขภาพเท่านั้น แต่ยังมีไปที่รูปแบบการดำเนินชีวิต ที่ส่งผลดีต่อสุขภาพ ซึ่งจะนำไปสู่การมีสุขภาพที่ดี (ลินศักดิ์ชนม์ อุณพรมมี, 2562)

พระสงฆ์จัดเป็นรัตนะหนึ่งในจำนวนพระรัตนตรัย ซึ่งได้แก่ พระพุทธรัตนนะ พระธรรมรัตนนะ พระสังฆรัตนนะ พระสงฆ์ ได้แก่ ภิกษุในพระพุทธศาสนา สาวกของพระพุทธเจ้า ผู้ซึ่งสละเรือนแล้วออกบวชตามพระพุทธเจ้า หลังจากได้ฟังคำสั่งสอนแล้วเกิดความเลื่อมใส ปฏิบัติตามธรรม เพื่อจะได้บรรลุธรรมตามพระพุทธเจ้าได้ทรงสั่งสอนไว้พระพุทธเจ้าทรงสถาปนาพระสงฆ์ขึ้นมาก็เพื่อให้พระสงฆ์ได้เกื้อกูลกันและกัน ช่วยชี้ทางบรรเทาทุกข์ให้กับประชาชน ผู้ที่จะมาบวชในพุทธศาสนาในขั้นต้นนั้นต้องเป็นผู้ที่มีความเลื่อมใสโดยแท้จริง มีความตั้งใจ ที่จะละทางโลก คือ เเคะสถานบ้านช่องและสมบัติทั้งปวง ตัดความห่วงใยในบรรดาสิ่งซึ่งเป็นเครื่องยึดเหนี่ยวจิตใจไว้ที่บ้าน แต่ในขณะที่เดียวกัน เมื่อบวชแล้วแม้จะมีความเป็นอยู่ที่ต่างออกไปก็ไม่ใช่ว่า พระสงฆ์จะแยกตัวออกเด็ดขาดไปจากฆราวาส หรือประชาชนและเป็นอยู่โดยลำพัง เพราะเมื่อบรรพชิตอุปสมบทเป็นภิกษุสามเณรแล้ว ไม่สามารถจะทำธุรกิจประกอบอาชีพได้เพราะขัดกับพุทธบัญญัติ จึงต้องอาศัยปัจจัย 4 ได้แก่ การบวชต้องอาศัยการเที่ยวบิณฑบาตหาเลี้ยงชีพ ด้วยลำแข้งเครื่องนุ่งห่มต้องใช้ผ้าบังสุกุล ที่อยู่อาศัยพักตามโคนไม้และยารักษาโรคให้ฉันน้ำมูลเนาเป็นเครื่องดำรงชีวิต ด้านวัตถุจากประชาชน เพราะพระสงฆ์ยังต้องกินอยู่เพื่อบำรุงชีวิตและร่างกายให้ดำรงอยู่ยังต้องการเครื่องนุ่งห่มเพื่อกันความร้อนเย็น ยังต้องมีที่อยู่อาศัยกันแดดกันฝน และยังต้องการหูกยาอันต้องใช้เพื่อป้องกันเยียวยารักษาความเจ็บไข้ในร่างกาย พระสงฆ์เป็นผู้ที่ปฏิบัติตามคำสั่งสอนของพระพุทธเจ้าแล้ว นำมาสั่งสอนผู้อื่นให้รู้ตามนับว่าเป็นประชากรกลุ่มหนึ่งที่มีความสำคัญต่อสถาบันพระพุทธศาสนา และมีความสำคัญอย่างยิ่งในการจรจรโลงศาสนาและจิตใจของประชาชนชาวไทย การอยู่ในเพศบรรพชิตจำเป็นที่จะต้องปฏิบัติตามวินัยของพระสงฆ์ที่แตกต่างจากบุคคลทั่วไป จากอดีตที่ผ่านมาพบว่ากลุ่มนักบวชหรือพระสงฆ์ เป็นกลุ่มที่มีโอกาสน้อยในการเข้าถึงระบบบริการด้านสุขภาพ และขาดการส่งเสริมสุขภาพ เนื่องจากต้องปฏิบัติศาสนกิจประจำวัน เผชิญปัญหาความเครียดต่าง ๆ ที่มาจากประชาชน นอกจากนั้นพฤติกรรมกรรมส่งเสริมสุขภาพของพระสงฆ์อยู่ในระดับต่ำ ได้แก่ การบริโภคอาหารที่ได้จากการบิณฑบาต ขาดการตรวจสุขภาพประจำปีตลอดจน ข้อจำกัดในการออกกำลังกายหรือเล่นกีฬาากลางแจ้งของพระสงฆ์เป็นต้น (พระธรรมกิตติวงศ์ (ทองดี สุรเตโช), 2560) เพราะฉะนั้นจึงทำให้พระสงฆ์มีความเสี่ยงในการเป็นโรคต่าง ๆ และปัญหาเรื่องสุขภาพเป็นจำนวนมากในแต่ละปีเพิ่มขึ้นเรื่อย ๆ ตามผลการตรวจคัดกรองสุขภาพพระภิกษุเข้ารับการรักษา ณ โรงพยาบาลสงฆ์ พระสงฆ์อาพาธเข้ามารับการรักษาด้วยโรคต่าง ๆ ได้แก่ โรคเบาหวาน โรคความดันโลหิตสูง และโรคไขมันในเลือด (จาริณี ยศปัญญา และวันเพ็ญ ศิวารมย์, 2561)

โรคที่กล่าวมาข้างต้นเป็นโรคลำดับต้น ๆ ที่ส่งผลต่อสุขภาพในหมู่พระสงฆ์ และนับวัน ยิ่งเพิ่มจำนวนมากขึ้นเรื่อย ๆ ผู้ศึกษาเชื่อว่า ยังมีพระภิกษุสงฆ์อีกหลายรูปที่ยังไม่รู้ว่าใน สภาพร่างกายของตนเองเป็นอย่างไรบ้าง จากจำนวนพระสงฆ์ที่มีสถิติการเจ็บป่วยเพิ่มมากขึ้นเรื่อย ๆ นั้น อาจสันนิษฐานขาดความรู้ในการดูแลสุขภาพร่างกาย จากการวิจัยนี้หากส่งเสริมโอกาสในการอบรมการดูแลสุขภาพ ป้องกัน แก้ไข พัฒนาสุขภาพของพระสงฆ์ในทางที่ถูกต้องและตระหนักถึงความสำคัญในการดูแลสุขภาพ มีความรู้ที่ถูกต้อง มีทัศนคติที่ดี เล็งเห็นถึงประโยชน์และมีการปฏิบัติต่อการดูแลสุขภาพตนเองและหมู่คณะสงฆ์เมื่อทำได้เช่นนี้ย่อมเกิดคุณูปการให้แก่พระสงฆ์ทั้งในระดับวัดที่สังกัดคณะสงฆ์ตลอดถึงประชาชนที่ได้รับประโยชน์ด้วยกัน ทำให้คนใน สังคมมีความสุขกับการใช้ชีวิต และทำประโยชน์แก่สังคมได้อีกมากมาย (สำนักงานคณะกรรมการสุขภาพแห่งชาติ, 2562)

การพัฒนาระบบป้องกันและลดอาการป่วยซ้ำซ้อนพระสงฆ์ป่วยโรคเบาหวาน โรคความดันโลหิตสูงในจังหวัดนครราชสีมา ซึ่งเป็นการป้องกันรักษาภาวะแทรกซ้อนเรื้อรังในผู้ป่วยเบาหวาน พระป่วยโรคเบาหวาน พัฒนาขึ้นให้สอดคล้องกับวิถีการดำเนินชีวิตของพระสงฆ์และพระธรรมวินัย ได้แก่ 1) การควบคุมเบาหวานให้

ระดับน้ำตาลในอยู่ในเกณฑ์ปกติ จะช่วยป้องกันการเกิดโรคแทรกซ้อนเรื้อรังได้ 2) รับการตรวจปัจจัยเสี่ยงต่าง ๆ ในการเกิดโรคหลอดเลือดหัวใจตีบตัน เช่น ไขมันโคเลสเตอรอล ไขมันไตรกลีเซอไรด์ 3) งดการสูบบุหรี่ 4) ออกกำลังกายสม่ำเสมอ และรักษาน้ำหนักตัวไม่ให้อ้วน ป้องกันโรคเบาหวานจำเป็นจะต้องเน้นที่การปฏิบัติตนเพื่อหลีกเลี่ยงปัจจัยเสี่ยงต่าง ๆ ซึ่งมีทั้งปัจจัยที่เกิดจากตัวเอง และสิ่งแวดล้อม อาจเป็นทั้งปัจจัยทางกายและทางจิตใจก็ได้ ในการหลีกเลี่ยงปัจจัยเสี่ยงเหล่านี้ และผลความร่วมมือสาธารณสุขจังหวัดนครราชสีมา กับคณะสงฆ์จังหวัดนครราชสีมา ในการพัฒนาระบบป้องกันและลดอาการป่วยซ้ำซ้อนพระสงฆ์ป่วยโรคเบาหวาน โรคความดันโลหิตสูง รักษาที่รวดเร็วจะลดโรคแทรกซ้อนจากโรคเบาหวาน ซึ่งแต่ละโรคมียาใช้จ่ายในการรักษาสูงมากและทำให้คุณภาพหรือเสียชีวิตก่อนวัยอันควร

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาแนวทางป้องกันและลดอาการป่วยซ้ำซ้อนพระสงฆ์ป่วยโรคเบาหวาน โรคความดันโลหิตสูง ในจังหวัดนครราชสีมา
2. เพื่อพัฒนากระบวนการป้องกันและลดอาการป่วยซ้ำซ้อนพระสงฆ์ป่วยโรคเบาหวาน โรคความดันโลหิตสูง ในจังหวัดนครราชสีมา
3. เพื่อนำเสนอระบบป้องกันและลดอาการป่วยซ้ำซ้อนพระสงฆ์ป่วยโรคเบาหวาน โรคความดันโลหิตสูง ในจังหวัดนครราชสีมา

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยเรื่อง การพัฒนาระบบป้องกันและลดอาการป่วยซ้ำซ้อนพระสงฆ์ป่วยโรคเบาหวาน โรคความดันโลหิตสูงในจังหวัดนครราชสีมา วิธีการวิจัยแบบผสมวิธี ได้แก่ วิจัยเชิงปริมาณ และวิจัยเชิงคุณภาพ

1. ประชากรและผู้ให้ข้อมูลสำคัญ

1.1 ประชากร ได้แก่ พระสงฆ์ป่วยโรคเบาหวาน โรคความดันโลหิตสูง ที่อาศัยอยู่ในพื้นที่วัดในตำบลด่านเกวียน และวัดในตำบลหัวทะเล จังหวัดนครราชสีมา จำนวน 30 รูป

1.2 ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ได้แก่ พระสงฆ์ผู้เป็นตัวแทนผู้ป่วย จำนวน 5 รูป ผู้นำชุมชนในเขตพื้นที่วัดด่านเกวียนและวัดดอนขวาง จำนวน 5 คน อาสาสมัครสาธารณสุขประจำวัด (อสม.) จำนวน 10 คน เจ้าหน้าที่สาธารณสุขอำเภอ 3 คน เจ้าหน้าที่สาธารณสุขโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล 3 คน อาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน (อสม.) จำนวน 2 คน

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

2.1 แบบสอบถาม (Questionnaires) การใช้ระบบป้องกันและลดอาการป่วยซ้ำซ้อนพระสงฆ์ป่วยโรคเบาหวาน โรคความดันโลหิตสูงในจังหวัดนครราชสีมา 2 ตอน ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ได้แก่ อายุ ระดับการศึกษาทางโลก ระดับการศึกษาทางธรรม พรรษา ตอนที่ 2 การใช้ระบบป้องกันและลดอาการป่วยซ้ำซ้อนพระสงฆ์ป่วยโรคเบาหวาน โรคความดันโลหิตสูงในจังหวัดนครราชสีมา ได้แก่ ด้านฐานข้อมูลสุขภาพ ด้านปฏิทินสุขภาพ ด้านการปฏิบัติตน และด้านความร่วมมือ การตรวจสอบและหาคุณภาพของแบบสอบถาม โดยนำแบบสอบถามที่ผ่านความเห็นชอบจากผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 3 คน เพื่อตรวจสอบความเที่ยงตรงตามเนื้อหา (Content Validity) แล้วนำมาหาค่าดัชนีความสอดคล้องของข้อคำถาม (Index of Item Objective Congruence, IOC) ทั้งนี้แบบสอบถาม ค่าดัชนีความสอดคล้องอยู่ระหว่าง 0.60 - 1.00

2.2 การสัมภาษณ์แบบเจาะลึก (In-depth Interview) เป็นการพูดคุยโดยมีประเด็นการป้องกันและลดอาการป่วยซ้ำซ้อนพระสงฆ์ป่วยโรคเบาหวาน โรคความดันโลหิตสูงในจังหวัดนครราชสีมา ซึ่งลักษณะของการสัมภาษณ์เป็นรูปแบบของการให้ผู้ถูกสัมภาษณ์เล่าเรื่องราวต่างๆ อย่างมีเป้าหมาย และผู้วิจัยสอบถามข้อมูล

เพิ่มเติมประกอบเนื้อหา โดยประเด็นหรือหัวข้อในการสัมภาษณ์ สามารถดัดแปลงให้มีความยืดหยุ่น ได้ตามความเหมาะสม แบบสัมภาษณ์แบบเจาะลึก เป็นแบบสัมภาษณ์ปลายเปิดเพื่อสอบถามประเด็น การป้องกันและลดอาการป่วยซ้ำซ้อนพระสงฆ์ป่วยโรคเบาหวาน โรคความดันโลหิตสูงในจังหวัดนครราชสีมา และการสัมภาษณ์แบบไม่เป็นทางการ (Informal Interview) เป็นการพูดคุย สนทนาเหมือนกับการพูดคุยสนทนาในชีวิตประจำวัน โดยผู้ถูกสัมภาษณ์แสดงความคิดเห็นให้มากที่สุดและอาศัยประเด็นคำถามบางส่วนที่เกี่ยวข้อง มาเชื่อมโยงกับประเด็นในการสัมภาษณ์ เพื่อให้ได้ข้อมูลระดับลึกจากกลุ่มเป้าหมาย โดยประเด็นหรือหัวข้อในการสัมภาษณ์นั้น สามารถดัดแปลงให้มีความยืดหยุ่น ได้ตามความเหมาะสมแต่ต้องเป็นไปตามวัตถุประสงค์และกรอบแนวคิดของการวิจัยซึ่งการสัมภาษณ์ในรูปแบบนี้ทำให้บางครั้งผู้สัมภาษณ์ยังไม่รู้ตัวด้วยซ้ำว่าการสนทนานั้นเป็นไปตามการสัมภาษณ์ การตรวจสอบและหาคุณภาพของแบบสัมภาษณ์ โดยนำแบบสัมภาษณ์ที่ผ่านความเห็นชอบจากผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 3 คน เพื่อตรวจสอบความเที่ยงตรงตามเนื้อหา (Content Validity) แล้วนำมาหาค่าดัชนีความสอดคล้องของข้อคำถาม (Index of Item Objective Congruence, IOC) ทั้งนี้แบบสัมภาษณ์มีค่าดัชนีความสอดคล้องอยู่ระหว่าง 0.60 - 1.00

3. วิธีเก็บรวบรวมข้อมูล

3.1 การเก็บรวบรวมข้อมูลจากแบบสอบถาม ผู้วิจัยดำเนินการเก็บข้อมูล โดยนัดหมาย และประสานงานการเก็บข้อมูล นำแบบสอบถามที่เก็บคืนมาได้ จำนวน 30 ฉบับ คิดเป็นร้อยละ 100 มาตรวจความถูกต้อง ก่อนนำไปวิเคราะห์ข้อมูล

3.2 การสัมภาษณ์แบบเจาะลึก และสัมภาษณ์ไม่เป็นทางการกับบุคคลต่าง ๆ ที่ได้กำหนดไว้ โดยทำการสัมภาษณ์ และพูดคุยตามประเด็นคำถามที่กำหนดไว้กว้าง ๆ พร้อมทำการจดบันทึกและบันทึกเสียง โดยในการสัมภาษณ์อย่างเป็นทางการนั้นผู้วิจัยได้ทำหนังสือขออนุญาตเก็บข้อมูลภาคสนามเพื่อแสดงต่อ พระสงฆ์ผู้เป็นตัวแทนผู้ป่วย ผู้นำชุมชนในเขตพื้นที่วัดด้านเกวียนและวัดดอนขวาง อาสาสมัครสาธารณสุขประจำวัด (อสม.) เจ้าหน้าที่สาธารณสุขอำเภอ เจ้าหน้าที่สาธารณสุขโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล อาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน (อสม.)

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

4.1 การวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้แบบสอบถาม ผู้วิจัยดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูล โดยนำแบบสอบถามตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ตอนที่ 2 การใช้ระบบป้องกันและลดอาการป่วยซ้ำซ้อนพระสงฆ์ป่วยโรคเบาหวาน โรคความดันโลหิตสูงในจังหวัดนครราชสีมา ใช้วิธีการหาค่าเฉลี่ย (μ) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (σ)

4.2 การวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้แบบสัมภาษณ์ ผู้วิจัยตรวจสอบความถูกต้องของข้อมูล และนำข้อมูลจากที่ได้จากการสัมภาษณ์มาแยกประเด็นตามแต่ละประเด็น แล้วนำมาเปรียบเทียบความเหมือนหรือความแตกต่างของผู้สัมภาษณ์แต่ละคน ก่อนจะนำข้อมูลนั้นไปวิเคราะห์ และสรุป อภิปราย และข้อเสนอแนะ

ผลการวิจัย

1. การศึกษาแนวทางป้องกันและลดอาการป่วยซ้ำซ้อนพระสงฆ์ป่วยโรคเบาหวาน โรคความดันโลหิตสูงในจังหวัดนครราชสีมา มีดังนี้ 1) ด้านฐานข้อมูลสุขภาพพระสงฆ์ การจัดทำระบบฐานข้อมูลพระสงฆ์ เพื่อให้ทราบข้อมูลพระสงฆ์ป่วยเบาหวาน โรคความดันโลหิตสูง เชื่อมโยงข้อมูลพระสงฆ์เข้ากับสิทธิประโยชน์ในระบบประกันสุขภาพ นำไปสู่ความร่วมมือในการลดอาการป่วยซ้ำซ้อนและการติดตามดูแลพระสงฆ์ป่วยโรคเบาหวาน โรคความดันโลหิตสูงส่วนมากดำเนินการโดยกรมควบคุมโรค กระทรวงสาธารณสุข สามารถนำข้อมูลภาพรวม จัดทำนโยบายและแนะนำประชาชนถวายภัตตาหารแด่พระสงฆ์ให้ถูกต้องตามหลักโภชนาการ เน้นอาหารให้ครบ 5 หมู่ ลดอาหารหวาน มัน เค็ม 2) ด้านปฏิทินสุขภาพ เกิดจากมีประวัติรับประทานยาผิดวิธี เช่น ผิดเวลา ผิดขนาด

ผิดจำนวน ลืมรับประทานยา ปรับลดขนาดยาเอง หยุดรับประทานยาบางมื้อ ดังนั้นจึงนำนวัตกรรมปฏิบัติตนยาโรคเบาหวาน โรคความดันโลหิตสูงมาใช้ภายหลังการนำปฏิบัติตนยา ไปใช้กับกลุ่มเป้าหมาย พบว่า พระสงฆ์ป่วยโรคเบาหวาน โรคความดันโลหิตสูงมีความเข้าใจเกี่ยวกับวิธีรับประทานยา สามารถรับประทานยาได้ถูกต้อง

3) ด้านการปฏิบัติตน ตลอดถึงพฤติกรรมในการดูแลสุขภาพของพระสงฆ์ป่วยโรคเบาหวาน โรคความดันโลหิตสูงแสดงให้เห็นว่าพระสงฆ์มีข้อจำกัดของการรับรู้ ต่อโรคและความเจ็บป่วยด้วยโรคเรื้อรัง พระสงฆ์ที่อาพาธต้องดูแลตนเอง การได้รับการบริการและการปรับตัวในการอยู่กับโรคเรื้อรังที่อาพาธยาวนานสภาพปัญหาที่ผ่านมาและการดำเนินงานของภาครัฐในการส่งเสริมสุขภาพของพระสงฆ์ประกอบกับการถือข้อวัตรปฏิบัติของพระสงฆ์ การฉันอาหาร มีโอกาสเสี่ยงต่อร่างกายที่ทำให้เกิดการเจ็บป่วยจากโรคแทรกซ้อนหรือไม่พึงประสงค์ได้ง่าย เนื่องจากการให้ความสำคัญกับการปฏิบัติตนในการดูแลสุขภาพ 4) ด้านความร่วมมือจาก วัด โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลด่านเกวียน โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลโนนฝรั่ง สำนักงานพระพุทธศาสนา จังหวัดนครราชสีมา และสำนักงานวัฒนธรรมจังหวัดนครราชสีมา องค์กรท้องถิ่น ได้แก่ เทศบาลหัวทะเล องค์การบริหารส่วนตำบลด่านเกวียน อาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน/ชุมชน/แกนนำประชาชนในชุมชน และอาสาสมัครสาธารณสุขประจำวัด (อสว.) ให้การสนับสนุนทางการดูแลสุขภาพพระสงฆ์ป่วยโรคเบาหวาน โรคความดันโลหิตสูง

2. พัฒนาระบบการป้องกันและลดอาการป่วยซ้ำซ้อนพระสงฆ์ป่วยโรคเบาหวานโรคความดันโลหิตสูงในจังหวัดนครราชสีมา กระบวนการป้องกันและลดอาการป่วยซ้ำซ้อนของพระสงฆ์ป่วยโรคเบาหวาน โรคความดันโลหิตสูง เป็นการปรับปรุงโปรแกรมแนวคิดการสนับสนุนการจัดการตนเองผู้ป่วยโรคเบาหวานแบบรายบุคคล เพื่อให้เกิดการสร้างร่วมมือเริ่มต้นด้วยตัวผู้ป่วย นำไปสู่ความร่วมมือคณะสงฆ์ ภาครัฐ เจ้าหน้าที่สาธารณสุข แพทย์และพยาบาล ดูแลป้องกันและลดอาการป่วยซ้ำซ้อนของพระสงฆ์ป่วยโรคเบาหวาน โรคความดันโลหิตสูง ทั้งนี้เพราะ พระสงฆ์เป็นกลุ่มผู้ป่วยมีคุณลักษณะแตกต่างจากประชาชนทั่วไป ดังนั้น จึงกำหนดวิธีการสนับสนุนให้พระสงฆ์ได้มีการจัดการตนเองดูแลตนเองเพื่อรักษาโรคเรื้อรังที่เกิดขึ้น ในรูปแบบของการจัดปฏิบัติตนสุขภาพการปฏิบัติตนยา ปฏิทินพบแพทย์และด้านการปฏิบัติตนเพื่อลดอาการป่วยซ้ำซ้อน ระบบป้องกันและลดอาการป่วยซ้ำซ้อนพระสงฆ์ป่วยโรคเบาหวาน โรคความดันโลหิตสูงในจังหวัดนครราชสีมาด้วย “ปฏิบัติตน ยาเบาหวาน ความดันโลหิตสูง” มีความเหมาะสมที่จะนำไปใช้กับพระสงฆ์ป่วยโรคเบาหวาน โรคความดันโลหิตที่มีความสับสนในการรับประทานยาเบาหวาน และ ไม่มีผู้ดูแลกำกับรับประทานยา ทำให้รับประทานยาผิดวิธี เช่น ผิดเวลา ผิดขนาด ผิดจำนวน ลืมรับประทานยา ปรับลดขนาดยาเอง หยุดรับประทานยาบางมื้อ ทำให้รับประทานยาผิดวิธี เนื่องจากได้ผ่านกระบวนการพัฒนารูป แบบอย่างเป็นระบบตามปัญหา และความต้องการของพระสงฆ์ป่วยโรคเบาหวาน โรคความดันโลหิตที่ป่วยด้วยโรคเบาหวาน โดยสอดคล้องกับ บริบทพระสงฆ์ป่วยโรคเบาหวาน โรคความดันโลหิตแต่ละราย

3. นำเสนอระบบป้องกันและลดอาการป่วยซ้ำซ้อนพระสงฆ์ป่วยโรคเบาหวาน โรคความดันโลหิตสูงในจังหวัดนครราชสีมา ได้แก่ 1) ด้านฐานข้อมูลสุขภาพ วัดควรต้องเริ่มรวบรวมข้อมูลและประสานข้อมูลกับเจ้าหน้าที่สาธารณสุขในพื้นที่เพื่อสนับสนุนนำข้อมูลพระสงฆ์อาพาธไปบรรจุในแผนงาน โครงการ จัดกิจกรรมส่งเสริมสุขภาพพระสงฆ์ร่วมกันและฐานข้อมูลพระสงฆ์ พระสงฆ์อาพาธช่วยสนับสนุนการจัดทำแผนยุทธศาสตร์ดูแลสุขภาพประชาชน เทศบาลหรือ อบต. ได้ดำเนินการจัดทำแผน เพื่อจัดสรรงบประมาณกองทุนหลักประกันสุขภาพตำบลทุกปี อีกทั้ง วัดควรส่งพระสงฆ์หรือผู้แทนวัดเข้าไปมีส่วนร่วมเป็นกรรมการและนำเสนอข้อมูลความต้องการของคณะสงฆ์ต่อเวทีกองทุนหลักประกันสุขภาพตำบล เพื่อจัดทำฐานข้อมูลดูแลสุขภาพประชาชน นำไปสู่ความร่วมมือด้านต่าง ๆ กับหน่วยงานภาครัฐในพื้นที่และหน่วยงานภาครัฐกับคณะสงฆ์สามารถร่วมกำหนดนโยบายสร้างความร่วมมือในระดับจังหวัดได้ 2) ด้านปฏิบัติตนสุขภาพ “ปฏิบัติตนยาโรคเบาหวาน โรคความดันโลหิตสูง” มีความเหมาะสมที่จะนำไปใช้กับพระสงฆ์ป่วยโรคเบาหวาน โรคความดันโลหิตสูงที่มีความสับสนในการฉันยาเบาหวาน

และไม่มีผู้ดูแลกำกับการฉันทยา ทำให้รับประทานยาผิดวิธี เช่น ผิดเวลา ผิดขนาด ผิดจำนวน ลืมรับประทานยา ปรับลดขนาดยาเอง หยุดรับประทานยาบางมื้อ ผู้สูงอายุบางรายไม่มีญาติดูแลการรับประทานยา หรืออ่านหนังสือไม่ออก ทำให้รับประทานยาผิดวิธี เนื่องจากได้ผ่านกระบวนการพัฒนาอย่างเป็นระบบตามปัญหา และความต้องการของพระสงฆ์ป่วยโรคเบาหวาน โรคความดันโลหิตสูงโดยสอดคล้องกับบริบทพระสงฆ์ป่วยโรคเบาหวาน โรคความดันโลหิตสูง แต่ละราย 3) ด้านการปฏิบัติตน การปฏิบัติตนด้วยการเรียนรู้และปรับเปลี่ยนพฤติกรรมของพระสงฆ์ผู้ป่วยโรคเบาหวานโรคความดันโลหิตสูงทั้งร่างกายและจิตใจ มีวิธีการจัดการการดูแลตนเองครอบคลุมทั้งร่างกายจิตใจ อารมณ์ จิตวิญญาณ โดยมีการเรียนรู้ 1) ด้วยตนเองและ 2) ได้รับคำแนะนำจากบุคลากรทางสาธารณสุขในหลักแห่งอริยสัจ 4 “มรรค” คือ แนววิธีการปฏิบัติที่จะทำให้บุคคลสามารถหลุดพ้นจากความทุกข์ได้ การเรียนรู้หาวิธีที่จะทำให้การมีชีวิตอยู่กับเบาหวานอย่างปกติสุข ไม่อยากมีโรคแทรกซ้อน เริ่มเรียนรู้จากตนเองก่อน ผู้ให้ข้อมูลมีการศึกษาด้วยตนเองจากหนังสือ ตำราแผ่นพับ จากอินเทอร์เน็ต ศึกษาเรียนรู้จากสิ่งแวดล้อมในโรงพยาบาล ในวัด ในชุมชน และจากประสบการณ์การดูแลครอบครัวที่มีประวัติเป็นเบาหวานและจากผู้มีประสบการณ์การเป็นเบาหวานมาถ่ายทอด จากโยมที่มาทำบุญที่วัด 4) ด้านความร่วมมือของภาครัฐ คณะสงฆ์ป้องกันและลดอาการป่วยซ้ำซ้อน พระสงฆ์ป่วยโรคเบาหวาน โรคความดันโลหิตสูงในจังหวัดนครราชสีมา ได้แก่ ร่วมริเริ่ม ความร่วมมือพระสงฆ์ได้สิทธิรักษาพยาบาล ด้านความร่วมมือสนับสนุนงบประมาณดูแลสุขภาพพระสงฆ์ ด้านความร่วมมือจัดทำฐานข้อมูล ด้านความร่วมมือคณะสงฆ์ดูแลสุขภาพพระสงฆ์ ด้านความร่วมมือชุมชนดูแลพระสงฆ์อาพาธร่วมคิดวางวิสัยทัศน์ กำหนดทิศทาง วิสัยทัศน์ของคณะสงฆ์โคราช กำหนดเป้าหมายสำคัญให้เชื่อมโยงกับเป้าหมายของคณะสงฆ์ คือ การขับเคลื่อนธรรมาภิบาลสุขภาพพระสงฆ์แห่งชาติ ให้เกิดการปฏิบัติและสร้างความร่วมมือกับทุกภาคส่วน ร่วมปฏิบัติตามแนวทาง มีการปฏิบัติความร่วมมือระหว่างหน่วยงานภาครัฐกลุ่มจิตอาสา พระสงฆ์ และสถาบันการศึกษา โดยมีเป้าหมายเพื่อให้พระสงฆ์ไทยห่างไกลโรคโดยอาศัยการขับเคลื่อนของคณะสงฆ์โคราชและหน่วยงานในจังหวัดนครราชสีมา ร่วมประเมิน การประเมินและการมีส่วนร่วมของคณะกรรมการคณะสงฆ์ และตัวแทนชุมชนจะเข้ามามีส่วนร่วมในการประเมินผลกระทบปัญหาสุขภาพของชุมชนนำมาจัดทำแผนงานและโครงการเพื่อของงบประมาณสนับสนุนการจัดกิจกรรมฟื้นฟูและส่งเสริมสุขภาพในชุมชนคณะสงฆ์จะเข้ามามีส่วนร่วมในการประเมิน และให้ข้อมูลปัญหาสุขภาพ

อภิปรายผล

1. การศึกษาแนวทางป้องกันและลดอาการป่วยซ้ำซ้อนพระสงฆ์ป่วยโรคเบาหวาน โรคความดันโลหิตสูงในจังหวัดนครราชสีมา มีดังนี้ 1) ด้านฐานข้อมูลสุขภาพพระสงฆ์ การจัดทำระบบฐานข้อมูลพระสงฆ์ เพื่อให้ทราบข้อมูลพระสงฆ์ป่วยเบาหวาน โรคความดันโลหิตสูง เชื่อมโยงข้อมูลพระสงฆ์เข้ากับสิทธิประโยชน์ในระบบประกันสุขภาพ นำไปสู่ความร่วมมือในการลดอาการป่วยซ้ำซ้อนและการติดตามดูแลพระสงฆ์ป่วยโรคเบาหวาน โรคความดันโลหิตสูงส่วนมากดำเนินการโดยกรมควบคุมโรค กระทรวงสาธารณสุข สามารถนำข้อมูลภาพรวมจัดทำนโยบายและแนะประชาชนถวายภัตตาหารแต่พระสงฆ์ให้ถูกต้องตามหลักโภชนาการ เน้นอาหารให้ครบ 5 หมู่ ลดอาหารหวาน มัน เค็ม 2) ด้านปฏิทินสุขภาพ เกิดจากมีประวัติรับประทานยาผิดวิธี เช่น ผิดเวลา ผิดขนาด ผิดจำนวน ลืมรับประทานยา ปรับลดขนาดยาเอง หยุดรับประทานยาบางมื้อ ดังนั้น จึงนำนวัตกรรมปฏิทินยาโรคเบาหวาน โรคความดันโลหิตสูงมาใช้ภายหลังการนำปฏิทินยา ไปใช้กับกลุ่มเป้าหมาย พบว่า พระสงฆ์ป่วยโรคเบาหวาน โรคความดันโลหิตสูงมีความเข้าใจเกี่ยวกับวิธีรับประทานยา สามารถรับประทานยาได้ถูกต้อง 3) ด้านการปฏิบัติตน ตลอดถึงพฤติกรรมในการดูแลสุขภาพองค์รวมของพระสงฆ์ป่วยโรคเบาหวาน โรคความดันโลหิตสูงแสดงให้เห็นว่าพระสงฆ์มีข้อจำกัดของการรับรู้ ต่อโรคและความเจ็บป่วยด้วยโรคเรื้อรัง พระสงฆ์ที่อาพาธต้องดูแลตนเอง การได้รับการบริการและการปรับตัวในการอยู่กับโรคเรื้อรังที่อาพาธยาวนานสภาพปัญหาที่ผ่าน

มาและการดำเนินงานของภาครัฐในการส่งเสริมสุขภาพของพระสงฆ์ประกอบกับการถือข้อวัตรปฏิบัติของพระสงฆ์ การฉันอาหาร มีโอกาสเสี่ยงต่อร่างกายที่ทำให้เกิดการเจ็บป่วยจากโรคแทรกซ้อนหรือไม่พึงประสงค์ได้ง่าย เนื่องจากการให้ความสำคัญกับการปฏิบัติตนในการดูแลสุขภาพ 4) ด้วนความร่วมมือจาก วัด โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลด่านเกวียน โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลโนนฝรั่ง สำนักงานพระพุทธศาสนา จังหวัดนครราชสีมา และสำนักงานวัฒนธรรมจังหวัดนครราชสีมา องค์กรท้องถิ่น ได้แก่ เทศบาลหัวทะเล องค์การบริหารส่วนตำบลด่านเกวียน อาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน/ชุมชน/แกนนำประชาชนในชุมชน และอาสาสมัครสาธารณสุขประจำวัด (อสว.) ให้การสนับสนุนทางด้านการดูแลสุขภาพพระสงฆ์ป่วยโรคเบาหวาน โรคความดันโลหิตสูง ซึ่งการวิจัยนี้จะ ก่อให้เกิดการพัฒนาาระบบป้องกันและลดอาการป่วยซ้ำซ้อนพระสงฆ์ป่วยโรคเบาหวาน โรคความดันโลหิตสูงในจังหวัดนครราชสีมา ได้แนวทางการพัฒนาระบบป้องกันและลดอาการป่วยซ้ำซ้อนพระสงฆ์ป่วยโรคเบาหวาน โรคความดันโลหิตสูงในจังหวัดนครราชสีมา และองค์ความรู้การพัฒนาระบบป้องกันและลดอาการป่วยซ้ำซ้อนพระสงฆ์ป่วยโรคเบาหวานโรคความดันโลหิตสูงในจังหวัดนครราชสีมาสามารถนำไปประยุกต์ใช้กับพื้นที่อื่น ๆ ต่อไป สอดคล้องกับ นงลักษณ์ เทศนา และคณะ ได้ศึกษาเรื่อง การพัฒนารูปแบบการป้องกัน การป่วยโรคเบาหวานชนิดที่ 2 ในประชาชนกลุ่มเสี่ยง ผลการวิจัยพบว่า โปรแกรมที่พัฒนาขึ้น เนื้อหาประกอบด้วย 1) การให้ความรู้เกี่ยวกับโรคเบาหวาน 2) การประเมินความเสี่ยงด้านสุขภาพ 3) การตั้งเป้าหมายปรับเปลี่ยนพฤติกรรมสุขภาพ 4) การเลือกรับประทานอาหารที่เหมาะสมกับบุคคลและบริบทชุมชน 5) การเคลื่อนไหวร่างกาย และออกกำลังกายที่เหมาะสม 6) การควบคุมกายและใจเพื่อสุขอนามัยที่ดี “สกิด สะกิด สะกิด” และ 7) กัลยาณมิตร “เพื่อนช่วยเพื่อน” (นงลักษณ์ เทศนา และคณะ, 2561) และสอดคล้องกับ วัฒนา สว่างศรี และศิริภรณ์ อินทรหนองไผ่ ได้ศึกษาเรื่อง การพัฒนารูปแบบการส่งเสริมสุขภาพเพื่อป้องกันการเกิดโรคเบาหวานรายใหม่ในชุมชน ผลการวิจัยพบว่า กระบวนการพัฒนารูปแบบค้นพบองค์ประกอบสำคัญในการดำเนินงาน ประกอบด้วย 1) การมีส่วนร่วมจากทุกภาคส่วน 2) การติดตามอย่างต่อเนื่อง 3) การคืนข้อมูลสำคัญให้ชุมชน 4) การสร้างแรงบันดาลใจด้วยการศึกษาดูงาน 5) การให้ความรู้ 6) การสร้างอาสาสมัครสาธารณสุขให้มีหัวใจบริการ 7) การวิเคราะห์จุดอ่อนจุดแข็ง 8) การทาบตามและเข้าถึงภาคีเครือข่ายก่อนการประสานอย่างเป็นทางการ 9) การเดิน และการวิ่งเพื่อสุขภาพ (วัฒนา สว่างศรี และศิริภรณ์ อินทรหนองไผ่, 2563)

2. พัฒนาระบบการป้องกันและลดอาการป่วยซ้ำซ้อนพระสงฆ์ป่วยโรคเบาหวานโรคความดันโลหิตสูงในจังหวัดนครราชสีมา กระบวนการป้องกันและลดอาการป่วยซ้ำซ้อนของพระสงฆ์ป่วยโรคเบาหวาน โรคความดันโลหิตสูง เป็นการปรับปรุงโปรแกรมแนวคิดการสนับสนุนการจัดการตนเองผู้ป่วยโรคเบาหวานแบบรายบุคคล เพื่อให้เกิดการสร้างร่วมมือเริ่มต้นด้วยตัวผู้ป่วย นำไปสู่ความร่วมมือคณะสงฆ์ ภาครัฐ เจ้าหน้าที่สาธารณสุข แพทย์และพยาบาล ดูแลป้องกันและลดอาการป่วยซ้ำซ้อนของพระสงฆ์ป่วยโรคเบาหวาน โรคความดันโลหิตสูง ทั้งนี้เพราะ พระสงฆ์เป็นกลุ่มผู้ป่วยมีคุณลักษณะแตกต่างจากประชาชนทั่วไป ดังนั้น จึงกำหนดวิธีการสนับสนุนให้พระสงฆ์ได้มีการจัดการตนเองดูแลตนเองเพื่อรักษาโรคเรื้อรังที่เกิดขึ้น ในรูปแบบของการจัดปฏิทินสุขภาพการจัดปฏิทินยา ปฏิทินพบแพทย์และด้านการปฏิบัติตนเพื่อลดอาการป่วยซ้ำซ้อน ระบบป้องกันและลดอาการป่วยซ้ำซ้อนพระสงฆ์ป่วยโรคเบาหวาน โรคความดันโลหิตสูงในจังหวัดนครราชสีมา ด้วย “ปฏิทิน ยาเบาหวาน ความดันโลหิตสูง” มีความเหมาะสมที่จะนำไปใช้กับพระสงฆ์ป่วยโรคเบาหวาน โรคความดันโลหิตมีความสับสนในการรับประทานยาเบาหวาน และ ไม่มีผู้ดูแลกับการรับประทานยา ทำให้รับประทานยาผิดวิธี เช่น ผิดเวลา ผิดขนาด ผิดจำนวน ลืม รับประทานยา ปรับลดขนาดยาเอง หยุดรับประทานยาบางมื้อ ทำให้รับประทานยาผิดวิธี เนื่องจากได้ผ่านกระบวนการพัฒนารูป แบบอย่างเป็นระบบตามปัญหา และความต้องการของพระสงฆ์ป่วยโรคเบาหวาน โรคความดันโลหิตที่ป่วยด้วยโรคเบาหวาน โดยสอดคล้องกับ บริบทพระสงฆ์ป่วยโรคเบาหวาน โรคความดันโลหิตแต่ละราย สอดคล้องกับ นันทวัน ยิ้มประเสริฐ และคณะ ได้ศึกษาเรื่อง การพัฒนาแนว

ปฏิบัติการพยาบาลเพื่อการจัดการพฤติกรรมด้านอาหารและการออกกำลังกายในการควบคุมระดับน้ำตาลในเลือดของผู้ป่วยเบาหวานชนิดที่ 2 ผลการวิจัยพบว่า 1) การจัดการตนเองด้านการรับประทานอาหาร ได้แก่ รับประทานอาหารที่มีไขมันต่ำ หลีกเลี่ยงแป้ง อาหารหวาน เพิ่มอาหารที่มีกากใย รับประทานอาหารประเภทมังสวิรัต การจัดการตนเองด้านการออกกำลังกาย มีการออกกำลังกายแบบแอโรบิค ได้แก่ โยคะและประยุกต์การแสดง ท้องถื่นมาออกกำลังกาย เช่น มโนราห์ ฟ้อนหมอรำกลอน ฟ้อนเจิง รำไม้พลอง เป็นต้น 2) การจัดการโดยทีมสุขภาพ ได้แก่ การให้ความรู้เกี่ยวกับโรคเบาหวานและวิธีปฏิบัติตน การกระตุ้นให้มีการติดตามอย่างต่อเนื่องทางโทรศัพท์ การใช้โปรแกรมยัติ หรือจดหมาย การเยี่ยมบ้าน 3) การจัดการโดยสิ่งแวดล้อมทางสังคม ได้แก่ การสนับสนุนจากครอบครัว การให้กำลังใจโดยกลุ่มเพื่อน เป็นต้น โดยนำแนวปฏิบัติการพยาบาลไปใช้เพื่อการจัดการพฤติกรรมด้านอาหาร และการออกกำลังกายในการควบคุมระดับน้ำตาลในเลือดของผู้ป่วยเบาหวาน (นันทวัน ยิ้มประเสริฐ และคณะ, 2565) และสอดคล้องกับ ทรรศน์ทิพย์ หิรัญเกิด ได้ศึกษาเรื่อง ผลของโปรแกรมปรับเปลี่ยนพฤติกรรมต่อความรู้ พฤติกรรมการดูแลตนเองและระดับความดันโลหิตของกลุ่มเสี่ยงต่อโรคความดันโลหิตสูงโรงพยาบาลแก้งคร้อ จังหวัดชัยภูมิ ผลการวิจัยพบว่า โปรแกรมปรับเปลี่ยนพฤติกรรม ช่วยให้กลุ่มทดลองมีความรู้ และพฤติกรรมการดูแลตนเองดีขึ้น และทำให้ระดับความดันโลหิตลดลง พยาบาลสามารถนำ โปรแกรมปรับเปลี่ยนพฤติกรรมนี้ไปใช้กับกลุ่มเสี่ยงต่อโรคความดันโลหิตสูงต่อไป (ทรรศน์ทิพย์ หิรัญเกิด, 2561)

3. นำเสนอระบบป้องกันและลดอาการป่วยซ้ำซ้อนพระสงฆ์ป่วยโรคเบาหวาน โรคความดันโลหิตสูงในจังหวัดนครราชสีมา ได้แก่ 1) ด้านฐานข้อมูลสุขภาพ วัดควรต้องเริ่มรวบรวมข้อมูลและประสานข้อมูลกับเจ้าหน้าที่สาธารณสุขในพื้นที่เพื่อสนับสนุนนำข้อมูลพระสงฆ์อาพาธไปบรรจุในแผนงาน โครงการ จัดกิจกรรมส่งเสริมสุขภาพพระสงฆ์ร่วมกันและฐานข้อมูลพระสงฆ์ พระสงฆ์อาพาธช่วยสนับสนุนการจัดทำแผนยุทธศาสตร์ดูแลสุขภาพประชาชน เทศบาลหรือ อบต. ได้ดำเนินการจัดทำแผน เพื่อจัดสรรงบประมาณกองทุนหลักประกันสุขภาพตำบลทุกปี อีกทั้ง วัดควรส่งพระสงฆ์หรือผู้แทนวัดเข้าไปมีส่วนร่วมเป็นกรรมการและนำเสนอข้อมูลความต้องการของคณะสงฆ์ต่อเวทีกองทุนหลักประกันสุขภาพตำบล เพื่อจัดทำฐานข้อมูลดูแลสุขภาพประชาชน นำไปสู่ความร่วมมือด้านต่าง ๆ กับหน่วยงานภาครัฐในพื้นที่และหน่วยงานภาครัฐกับคณะสงฆ์สามารถร่วมกำหนดนโยบายสร้างความร่วมมือในระดับจังหวัดได้ 2) ด้านปฏิทินสุขภาพ “ปฏิทินยาโรคเบาหวาน โรคความดันโลหิตสูง” มีความเหมาะสมที่จะนำไปใช้กับพระสงฆ์ป่วยโรคเบาหวาน โรคความดันโลหิตสูงที่มีความสับสนในการฉีดยาเบาหวาน และไม่มีผู้ดูแลกำกับการฉีดยา ทำให้รับประทานยาผิดวิธี เช่น ผิดเวลา ผิดขนาด ผิดจำนวน ลืมรับประทานยา ปรับลดขนาดยาเอง หุตุรับประทานยาบางมื้อ ผู้สูงอายุบางรายไม่มีญาติดูแลการรับประทานยา หรืออ่านหนังสือไม่ออก ทำให้รับประทานยาผิดวิธี เนื่องจากได้ผ่านกระบวนการพัฒนาอย่างเป็นระบบตามปัญหา และความต้องการของพระสงฆ์ป่วยโรคเบาหวาน โรคความดันโลหิตสูงโดยสอดคล้องกับบริบทพระสงฆ์ป่วยโรคเบาหวาน โรคความดันโลหิตสูง แต่ละราย 3) ด้านการปฏิบัติตน การปฏิบัติตนด้วยการเรียนรู้และปรับเปลี่ยนพฤติกรรมของพระสงฆ์ผู้ป่วยโรคเบาหวานโรคความดันโลหิตสูงทั้งร่างกายและจิตใจ มีวิธีการจัดการดูแลตนเองครอบคลุมทั้งร่างกายจิตใจ อารมณ์ จิตวิญญาณ โดยมีการเรียนรู้ 1) ด้วยตนเองและ 2) ได้รับคำแนะนำจากบุคลากรทางสาธารณสุขในหลักแห่งอริยสัจ 4 “มรรค” คือ แนววิธีการปฏิบัติที่จะทำให้บุคคลสามารถหลุดพ้นจากความทุกข์ได้ การเรียนรู้หาวิธีที่จะทำให้การมีชีวิตอยู่กับเบาหวานอย่างปกติสุข ไม่อยากมีโรคแทรกซ้อน เริ่มเรียนรู้จากตนเองก่อน ผู้ให้ข้อมูลมีการศึกษาด้วยตนเองจากหนังสือ ตำราแผ่นพับ จากอินเทอร์เน็ต ศึกษาเรียนรู้จากสิ่งแวดล้อมในโรงพยาบาล ในวัด ในชุมชน และจากประสบการณ์การดูแลครอบครัวที่มีประวัติเป็นเบาหวานและจากผู้มีประสบการณ์การเป็นเบาหวานมาถ่ายทอด จากโยมที่มาทำบุญที่วัด 4) ด้านความร่วมมือของภาครัฐ คณะสงฆ์ป้องกันและลดอาการป่วยซ้ำซ้อน พระสงฆ์ป่วยโรคเบาหวาน โรคความดันโลหิตสูงในจังหวัดนครราชสีมา ได้แก่ ร่วมริเริ่ม ความร่วมมือพระสงฆ์ได้สิทธิรักษาพยาบาล ด้านความร่วมมือสนับสนุนงบประมาณดูแลสุขภาพพระสงฆ์ ด้านความร่วมมือ

จัดทำฐานข้อมูล ด้านความร่วมมือคณะสงฆ์และสุขภาพพระสงฆ์ ด้านความร่วมมือชุมชนดูแลพระสงฆ์อาพาธ ร่วมคิดวางวิสัยทัศน์ กำหนดทิศทาง วิสัยทัศน์ของคณะสงฆ์โคราช กำหนดเป้าหมายสำคัญให้เชื่อมโยงกับเป้าหมายของคณะสงฆ์ คือ การขับเคลื่อนธรรมนูญสุขภาพพระสงฆ์แห่งชาติ ให้เกิดการปฏิบัติและสร้างความร่วมมือกับทุกภาคส่วน ร่วมปฏิบัติตามแนวทาง มีการปฏิบัติความร่วมมือกันระหว่างหน่วยงานภาครัฐกลุ่มจิตอาสา พระสงฆ์ และสถาบันการศึกษา โดยมีเป้าหมายเพื่อให้พระสงฆ์ไทยห่างไกลโรคโดยอาศัยการขับเคลื่อนของคณะสงฆ์โคราชและหน่วยงานในจังหวัดนครราชสีมา. ร่วมประเมิน การประเมินและการมีส่วนร่วมของคณะกรรมการคณะสงฆ์ และตัวแทนชุมชนจะเข้ามามีส่วนร่วมในการประเมินผลกระทบปัญหาสุขภาพของชุมชนนำมาจัดทำแผนงานและโครงการเพื่อของบประมาณสนับสนุนการจัดกิจกรรมฟื้นฟูและส่งเสริมสุขภาพในชุมชนคณะสงฆ์จะเข้ามามีส่วนร่วมในการประเมิน และให้ข้อมูลปัญหาสุขภาพ สอดคล้องกับ สุนทรีย์ คำเพ็ง และอรธิรา บุญประดิษฐ์ ได้ศึกษาเรื่อง ผลของการจัดโปรแกรมการสร้างเสริมสุขภาพในผู้ป่วยความดันโลหิตสูง หมู่ที่ 9 ตำบลดงตะงาว อำเภอดอนพุด จังหวัดสระบุรี ผลการวิจัยพบว่า ผลของการวิจัยแสดงการใช้โปรแกรมการสร้างเสริมสุขภาพที่ประยุกต์ใช้ทฤษฎีแบบแผนความ เชื่อด้านสุขภาพและแรงสนับสนุนทางสังคมช่วยให้ผู้ป่วยมีความเชื่อด้านสุขภาพเกี่ยวกับกา ารรับรู้การ รับรู้โอกาสเสี่ยงต่อการเกิดภาวะแทรกซ้อน การรับรู้ความรุนแรง และการรับรู้ประโยชน์ และมีพฤติกรรม การดูแลตนเองที่ถูกต้องในการควบคุมและป้องกันภาวะแทรกซ้อน ดังนั้นจึงควรนำโปรแกรมการสร้างเสริมสุขภาพ นี้ไปปรับใช้กับผู้ป่วยโรคเรื้อรังอื่นต่อไป (สุนทรีย์ คำเพ็ง และอรธิรา บุญประดิษฐ์, 2564) และสอดคล้องกับ นง ลักษณ์ เทศนา และคณะ ได้ศึกษาเรื่อง การพัฒนารูปแบบการป้องกันการป่วยโรคเบาหวานชนิดที่ 2 ในประชาชน กลุ่มเสี่ยง ผลการวิจัยพบว่า โปรแกรมที่พัฒนาขึ้น เนื้อหาประกอบด้วย 1) การให้ความรู้เกี่ยวกับโรคเบาหวาน 2) การประเมินความเสี่ยงด้านสุขภาพ 3) การตั้งเป้าหมายปรับเปลี่ยนพฤติกรรมสุขภาพ 4) การเลือกรับประทาน อาหารที่เหมาะสมกับบุคคลและบริบทชุมชน 5) การเคลื่อนไหวร่างกายและออกกำลังกายที่เหมาะสม 6) การ ควบคุมกายและใจเพื่อสุขอนามัยที่ดี “ส กัด สะกิด สะกิด” และ 7) กัลยาณมิตร “เพื่อนช่วยเพื่อน” (นงลักษณ์ เทศนา และคณะ, 2561)

สรุป/ข้อเสนอแนะ

การศึกษาแนวทางป้องกันและลดอาการป่วยซ้ำซ้อนพระสงฆ์ป่วยโรคเบาหวาน โรคความดันโลหิตสูงใน จังหวัดนครราชสีมา มีดังนี้ ด้านฐานข้อมูลสุขภาพพระสงฆ์ การจัดทำระบบฐานข้อมูลพระสงฆ์ เพื่อให้ทราบข้อมูล เชื่อมโยงข้อมูลพระสงฆ์เข้ากับสิทธิประโยชน์ในระบบประกันสุขภาพ ด้านปฏิทินสุขภาพ นำนวัตกรรมปฏิทินยามา ใช้ พระสงฆ์มีความเข้าใจเกี่ยวกับวิธีรับประทานยา สามารถรับประทานยาได้ถูกต้อง ด้านการปฏิบัติตน ตลอดถึง พฤติกรรมในการดูแลสุขภาพองค์รวมของพระสงฆ์ป่วยโรคเบาหวาน โรคความดันโลหิตสูง พระสงฆ์ที่อาพาธต้อง ดูแลตนเอง และการปรับตัวในการอยู่กับโรคเรื้อรังที่ การให้ความสำคัญกับการปฏิบัติตนในการดูแลสุขภาพ ด้าน ความร่วมมือจาก วัด โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล สำนักงานพระพุทธศาสนา และสำนักงานวัฒนธรรม จังหวัดนครราชสีมา เทศบาล องค์การบริหารส่วนตำบล อาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน/ชุมชน/แกนนำ ประชาชนในชุมชน และ อาสาสมัครสาธารณสุขประจำวัด (อสม.) ให้การสนับสนุนทางด้านการดูแลสุขภาพ พระสงฆ์ป่วยโรคเบาหวาน โรคความดันโลหิตสูง พัฒนาระบบป้องกันและลดอาการป่วยซ้ำซ้อนพระสงฆ์ป่วย โรคเบาหวาน โรคความดันโลหิตสูงในจังหวัดนครราชสีมาด้วย “ปฏิทิน ยาเบาหวาน ความดันโลหิตสูง” มีความ เหมาะสมที่จะนำไปใช้กับพระสงฆ์ป่วยโรคเบาหวาน โรคความดันโลหิตมีความสับสนในการรับประทานยา เบาหวาน และ ไม่มีผู้ดูแลกำกับรับประทานยา ทำให้รับประทานยาผิดวิธี เช่น ผิดเวลา ผิดขนาด ผิดจำนวน ลืมรับประทานยา ปรับลดขนาดยาเอง หยุดรับประทานยาบางมื้อ ทำให้รับประทานยาผิดวิธีเนื่องจากได้ผ่าน กระบวนการพัฒนารูป แบบอย่างเป็นระบบตามปัญหา และความต้องการของพระสงฆ์ป่วยโรคเบาหวาน โรคความ

ต้นโลหิตที่ป่วยด้วยโรคเบาหวาน โดยสอดคล้องกับ บริบทพระสงฆ์ป่วยโรคเบาหวาน โรคความดันโลหิตแต่ละราย นำเสนอระบบป้องกันและลดอาการป่วยซ้ำซ้อนพระสงฆ์ป่วยโรคเบาหวาน โรคความดันโลหิตสูงในจังหวัด นครราชสีมา วัดควรต้องเริ่มรวบรวมข้อมูลและประสานข้อมูลกับเจ้าหน้าที่สาธารณสุขในพื้นที่เพื่อสนับสนุนนำ ข้อมูลพระสงฆ์อาพาธไปบรรจุในแผนงาน การจัดทำปฏิทินยาโรคเบาหวาน โรคความดันโลหิตสูง การปฏิบัติตน ด้วยการเรียนรู้และปรับเปลี่ยนพฤติกรรมของพระสงฆ์ผู้ป่วยโรคเบาหวานโรคความดันโลหิตสูงทั้งร่างกายและจิตใจ และหน่วยงานเครือข่ายร่วมริเริ่ม ความร่วมมือพระสงฆ์ได้สิทธิรักษาพยาบาล ด้านความร่วมมือสนับสนุน งบประมาณดูแลสุขภาพพระสงฆ์ ด้านความร่วมมือจัดทำฐานข้อมูล ด้านความร่วมมือคณะสงฆ์ดูแลสุขภาพ พระสงฆ์ ข้อเสนอแนะการทำวิจัยครั้งต่อไป ควรศึกษาเกี่ยวกับการพัฒนารูปแบบการส่งเสริมสุขภาพเพื่อป้องกันการ เกิดโรคเบาหวาน และโรคความดันโลหิตสูง สำหรับพระสงฆ์ ควรศึกษาเกี่ยวกับการพัฒนาระบบโมเดลป้องกัน และลดการป่วยซ้ำซ้อนพระสงฆ์ป่วยโรคเบาหวานโรคความดันโลหิตสูงแบบพึ่งพาตนเอง รองรับการลดภาระ งบประมาณภาครัฐ

เอกสารอ้างอิง

- กรมอนามัย. (2562). คู่มือการคัดกรองผู้ป่วยเบาหวาน ความดันโลหิตสูง. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์องค์การทหารผ่านศึก.
- จาริณี ยศปัญญา และวันเพ็ญ ศิวารมย์. (2561). การวิจัยการดูแลสุขภาพองค์รวมของพระภิกษุสามเณรในวัดส่งเสริมสุขภาพ. ขอนแก่น: ศูนย์อนามัยที่ 6.
- ทรัพย์ทวี หิรัญเกิด. (2561). ผลของโปรแกรมปรับเปลี่ยนพฤติกรรมต่อความรู้ พฤติกรรมการดูแลตนเองและระดับความดันโลหิตของกลุ่มเสี่ยงต่อโรคความดันโลหิตสูงโรงพยาบาลแก้งคร้อ จังหวัดชัยภูมิ. วารสารสมาคมพยาบาลฯ สาขาภาคตะวันออกเฉียงเหนือ, 31(4), 97 - 104.
- นงลักษณ์ เทศนา และคณะ. (2561). การพัฒนารูปแบบการป้องกันการป่วยโรคเบาหวานชนิดที่ 2 ในประชาชนกลุ่มเสี่ยง. นนทบุรี : สถาบันวิจัยระบบสาธารณสุข.
- นันทวัน ยิ้มประเสริฐ และคณะ. (2565). การพัฒนาแนวปฏิบัติการพยาบาลเพื่อการจัดการพฤติกรรมด้านอาหารและการออกกำลังกายในการควบคุมระดับน้ำตาลในเลือดของผู้ป่วยเบาหวานชนิดที่ 2. วารสารเกษมบัณฑิต, 16(2), 61 - 72.
- พระธรรมกิตติวงศ์ (ทองดี สุรเตโช). (2560). พจนานุกรมเพื่อการศึกษาพุทธศาสตร์ ชุดคำวัด. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์เสีียงเชียง.
- วัฒนา สว่างศรี และศิริภรณ์ อินทรหนองไผ่. (2563). การพัฒนารูปแบบการส่งเสริมสุขภาพเพื่อป้องกันการเกิดโรคเบาหวานรายใหม่ในชุมชน. วารสารพยาบาลทหารบก, 16(1), 121 - 131.
- สำนักงานคณะกรรมการสุขภาพแห่งชาติ. (2562). ธรรมนูญว่าด้วยระบบสุขภาพแห่งชาติ พ.ศ. 2562. นนทบุรี: บริษัทวิวกิจจำกัด.
- สินศักดิ์ชนม์ อุ่นพรมมี. (2562). พัฒนาการสำคัญของการสร้างเสริมสุขภาพ. นนทบุรี: โครงการสวัสดิการวิชาการสถาบันพระบรมราชชนก กระทรวงสาธารณสุข.
- สุนทรีย์ คำเพ็ง และอริธา บุญประดิษฐ์. (2564). ผลของการจัดโปรแกรมการสร้างเสริมสุขภาพในผู้ป่วยความดันโลหิตสูงหมู่ที่ 9 ตำบลดงตะงาว อำเภอคอนปุด จังหวัดสระบุรี. สระบุรี : วิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนีพระพุทธบาท.

ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการสอน
ของครูการศึกษาพิเศษ โรงเรียนเรียนรวม
สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากรุงเทพมหานคร*
ADMINISTRATOR'S TRANSFORMATION LEADERSHIP AFFECTING
THE TEACHING EFFICIENCY OF SPECIAL EDUCATION TEACHERS
IN INCLUSIVE SCHOOL UNDER THE OFFICE OF
BANGKOK PRIMARY EDUCATIONAL SERVICE AREA OFFICE

ณัฐธา นพเก้า* และสุทธิพงษ์ บุญผดุง

Nattha Noppagao and Suttipong Boonphadung

คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา กรุงเทพมหานคร ประเทศไทย

Faculty of Education, Suan Sunandha Rajabhat University, Bangkok, Thailand

*Corresponding author E-mail: s64561802036@ssru.ac.th

บทคัดย่อ

บทความนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาระดับภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหาร 2) ศึกษาประสิทธิภาพการสอนของครูการศึกษา 3) ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารกับประสิทธิภาพการสอนของครูการศึกษาพิเศษ 4) ศึกษาภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหาร ที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการสอนของครูการศึกษาพิเศษ โดยใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงสำรวจ ประชากรและ กลุ่มตัวอย่าง คือ ผู้บริหารและครู โรงเรียนเรียนรวม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากรุงเทพมหานคร กำหนดตัวอย่างตารางสำเร็จรูปของ Krejcie & Morgan ได้ จำนวน 132 คน เก็บข้อมูลได้ 145 คน เครื่องมือที่ใช้ คือ แบบสอบถาม สถิติที่ใช้ ได้แก่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน ค่าสหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน และการวิเคราะห์ถดถอยพหุคูณวิธี stepwise ผลการวิจัย พบว่า 1) ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหาร โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.49$, S.D. = 0.55) เรียงลำดับจากมากไปน้อย คือ การสร้างแรงบันดาลใจ การกระตุ้นให้เกิดปัญญา การมีอิทธิพลอย่างมีอุดมการณ์ และการคำนึงถึงความเป็นปัจเจกบุคคล 2) ประสิทธิภาพการสอนของครูการศึกษาพิเศษ โรงเรียนเรียนรวม โดยรวมและรายด้านอยู่ในระดับมากที่สุด เรียงลำดับจากมากไปน้อย คือ การวัดและประเมินผลการเรียนรู้ การวางแผนเตรียมแผนการสอน การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ การบริหารจัดการชั้นเรียน และการส่งเสริมการใช้สื่อการเรียนรู้ 3) ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารกับประสิทธิภาพการสอนของครู มีความสัมพันธ์ในระดับมาก อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 4) ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการสอนของครูการศึกษาพิเศษ คือ การสร้างแรงบันดาลใจ ประสิทธิภาพการทำงานร้อยละ 54.90 สมการถดถอยพหุคูณรูปแบบคะแนนดิบ $\hat{Y} = 2.172 + 0.540X_4$ สมการถดถอยพหุคูณรูปแบบคะแนนมาตรฐาน $\hat{Z}_Y = 0.743 X_4$

คำสำคัญ: ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลง, ประสิทธิภาพการสอน, ครูการศึกษาพิเศษ

* Received November 21, 2023; Revised November 28, 2023; Accepted November 29, 2023

Abstract

This article aims to 1) study the level of transformational leadership of administrators 2) study the level of teaching efficiency of special education teachers 3) study the relationship between transformational leadership of administrators and the teaching efficiency of special education teachers. 4) study the transformational leadership of administrators that affects the teaching efficiency of special education teachers. This research used a survey research method. The sample group was 132 people and sample size was determined using Krejcie & Morgan's table.. Data could be collected for 145 administrators and teachers in primary schools under the office of Bangkok Primary Educational Service Area Office. The research instrument was a set of questionnaires. The statistics used for data analysis were percentage, mean, standard deviation, Pearson's product-moment correlation coefficient, and Stepwise multiple regression analysis. The research findings found that 1) The level of administrators' transformational leadership was overall at a high level ($\bar{X} = 4.49$, S.D. = 0.55), ranking by the mean scores from high to low : inspirational motivation, intellectual stimulation, idealized influences and individualized consideration ; 2) The level of special education teachers' teaching efficiency was at a very high level, ranking by the mean scores from high to low : measurement and evaluation of learning outcomes, planning and preparation of teaching plans, learning activities management, classroom management and promoting the use of instructional media 3) The relationship between administrators' transformational leadership and teachers' special education teaching efficiency yielded positive correlation with the .01 level of significance ; 4) Administrators' transformational leadership that affected teachers' teaching efficiency included is inspirational motivation. Could predict teachers' teaching efficiency at 54.90 percent. The multiple regression equation could be written in the form of raw scores as follows: $\hat{Y} = 2.172 + 0.540X_4$ and it could be written in the form of standardize scores as follows: $\hat{Z}_Y = 0.743 X_4$

Keywords: Transformational Leadership, Teaching Effectiveness, Special Education Teachers

บทนำ

สถานการณ์โลกที่เปลี่ยนแปลงรวดเร็วและเชื่อมโยงกันใกล้ชิดมากขึ้น การพัฒนาเทคโนโลยีจะมีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว กระทบชีวิตความเป็นอยู่ในสังคม และการดำเนินกิจกรรมทางเศรษฐกิจอย่างมาก ขณะที่ประเทศไทยมีข้อจำกัดของปัจจัยพื้นฐานที่ยังต้องปรับตัวขนานใหญ่ ช่วงแผนพัฒนาเศรษฐกิจ และสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 13 พ.ศ. 2566 - 2570 มีวัตถุประสงค์ คือ พลิกโฉมประเทศไทยสู่ “สังคมก้าวหน้า เศรษฐกิจสร้างมูลค่าอย่างยั่งยืน” แผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2560 - 2579 กล่าวถึง การเปลี่ยนแปลงของโลกศตวรรษที่ 21 ว่าเป็นโลกแห่งข้อมูลข่าวสารที่สามารถรับและส่งต่ออย่างรวดเร็ว ส่งผลให้ประชาชน ชุมชน และสังคมรับรู้ข้อมูลข่าวสารได้อย่างรวดเร็ว รู้เท่าทันการเปลี่ยนแปลง ประชาชนมีความรู้ความสามารถมากขึ้น และพร้อมที่จะเข้ามามีบทบาทและมีส่วนร่วม ในการจัดการศึกษามากขึ้น ในขณะที่โครงสร้างและระบบการศึกษายังบริหารและจัดการภายใต้ กฎ ระเบียบ กติกา และแบบแผนการปฏิบัติรูปแบบเดิม ส่งผลให้เกิดปัญหาและความไม่คล่องตัวในการบริหารจัดการและการพัฒนาคุณภาพการจัดการศึกษา (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2560)

ผู้นำการเปลี่ยนแปลงยุค 4.0 มุ่งเน้นการพัฒนาแบบองค์รวม และจำเป็นต้องสอดคล้องกับความต้องการ รวมถึงทิศทางของการจัดการเรียนรู้เพื่อสร้างทรัพยากรมนุษย์ที่มีศักยภาพและมีอำนาจการจัดการศึกษาต้องจัด ผ่านกิจกรรม หรือกรณีศึกษา เพื่อสร้างประสบการณ์และทักษะ ให้สอดคล้องกับการศึกษาในยุค 4.0 ดังนั้น ผู้บริหารสถานศึกษาจึงต้องเป็นผู้นำยุคใหม่ที่สามารถมองภาพขององค์กรได้อย่างทะลุปรุโปร่งและชัดเจน สามารถ เชื่อมโยงสภาพปัจจุบันและภาพในอนาคตที่ต้องให้ความสำคัญและต้องเปลี่ยนแปลงรวมทั้งต้องเป็นผู้นำทีมแห่ง การเรียนรู้ ซึ่งจะส่งผลต่อการจัดการเรียนการสอนที่มีประสิทธิภาพและเกิดประสิทธิผลอย่างยั่งยืน (บุญช่วย สายราม, 2559) ทั้งนี้ ประสิทธิภาพการจัดการเรียนการสอน ในศตวรรษที่ 21 ของครูเป็นสิ่งสำคัญมาก เพราะ การจัดการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพ นอกจากจะทำให้นักเรียนมีความรู้ความเข้าใจมีแนวทางการแก้ปัญหาใน การดำเนินชีวิต การจัดการเรียนรู้ที่มี ประสิทธิภาพ ยังทำให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้ที่เป็นไปตามวัตถุประสงค์ที่ครู ต้องการให้เกิดขึ้นกับ นักเรียนและให้เกิดทัศนคติที่ดีต่อวิชาที่เรียน (มุกตมณี ศรีพงษ์เพริศ, 2561) การเรียนร่วม หมายถึงความ การจัดใดคนหนึ่งคนได้เข้าศึกษาในระบบการศึกษาทั่วไป

ทุกระดับและหลากหลายรูปแบบ รวมถึงการจัดการศึกษา ให้สามารถรองรับการเรียนการสอนสำหรับคน ทุกกลุ่มรวมทั้งคนพิการ สนับสนุนให้สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาจัดการเรียนร่วมแก่คนพิการในเขตพื้นที่ รับผิดชอบอย่างทั่วถึงและมีคุณภาพผลิตวิจัย และพัฒนาเทคโนโลยีสิ่งอำนวยความสะดวกเพื่อการจัดการศึกษา สำหรับคนพิการ บทบาทของผู้บริหารมีผลต่อการปรับเปลี่ยนการเรียนการสอนและการจัดกิจกรรมต่าง ๆ ในห้องเรียนให้ยืดหยุ่นเหมาะสมที่จะจัดการเรียนรวม ดังนั้น ผู้บริหารจึงมีบทบาทเป็นผู้นำการปรับเปลี่ยนระบบ การศึกษาของโรงเรียนเป็นอย่างมาก ด้วยเหตุนี้จึงมีการปรับเปลี่ยนนโยบายการจัดการศึกษาสำหรับเด็กและ เยาวชน พิการ โดยมุ่งเน้นให้เข้าไปเรียนรวมในชั้นเรียนทั่วไปมากกว่าจัดห้องสอนเสริมแยกออกมาต่างหาก (กระทรวงศึกษาธิการ, 2550) สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ มีนโยบายให้ โรงเรียนที่จัดการสอนสำหรับคนพิการในแบบการเรียนร่วมได้ดำเนินงานโดยอาศัยการจัดกิจกรรมการเรียน การสอนให้เป็นปกติ โดยใช้ชื่อว่า “โครงสร้างซีท” (SEAT Framework) ภายใต้หลักการของ “การศึกษาเพื่อมวลชน” (Education For All: EFA) ซึ่งเป็นแนวคิดที่ประเทศตะวันตกหลายประเทศให้ความสำคัญกับการได้รับสิทธิใน การศึกษาของประชาชนทุกคนอย่างเสมอภาคและเท่าเทียมกัน โดยไม่มีการเลือกปฏิบัติ ดำเนินการจัดโครงการ โรงเรียนจัดการเรียนร่วม เพื่อเพิ่มโอกาสทางการศึกษาให้แก่เด็กพิการได้เรียนร่วมกับเด็กทั่วไป เพื่อเพิ่มโอกาสให้ เด็กพิการทุกคนได้เข้าเรียนและเรียนในโรงเรียนใกล้ รองรับบริการให้บริการด้านการจัดการศึกษาสำหรับเด็กพิการ ได้อย่างมีประสิทธิภาพ คุณภาพของการจัดการศึกษาเรียนร่วมจึงเป็นตัวชี้วัดที่สำคัญอย่างหนึ่งของคุณภาพ การจัดการจัดการศึกษาของสถานศึกษา (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2550)

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากรุงเทพมหานคร มีหน้าที่จัดการศึกษาตามภารกิจในการ ส่งเสริม สนับสนุน กำกับติดตามการจัดการศึกษาในระดับประถมศึกษา สำหรับนักเรียนในเขตพื้นที่บริการ มีหน่วยงานในสังกัดที่เป็นโรงเรียนประเภทเรียนรวม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากรุงเทพมหานคร ประกอบด้วยผู้บริหาร 35 คน ครูผู้สอนการศึกษาพิเศษ จำนวน 156 คน ได้มีการกำหนดแผนปฏิบัติงานราชการ ให้สอดคล้องกับกำหนดเวลาของ แผนยุทธศาสตร์ชาติ พ.ศ. 2561 - 2580 ทั้งนี้ ตามที่กำหนดไว้ในพระราชกฤษฎีกา ว่าด้วยหลักเกณฑ์และวิธีการบริหารกิจการ บ้านเมืองที่ดี พ.ศ. 2546 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2562 ได้กล่าวไว้ในเป้าประสงค์ มุ่งเน้นให้ ผู้บริหาร ครู และบุคลากรทางการศึกษาเป็นบุคคลแห่งการเรียนรู้ ได้รับการ พัฒนาศักยภาพตาม สมรรถนะวิชาชีพและสมรรถนะในศตวรรษที่ 21 ที่สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงในปัจจุบัน รวมทั้งมีจรรยาบรรณตามมาตรฐานวิชาชีพ สถานศึกษา มีสมดุลในการ บริหารจัดการเชิงบูรณาการ และการรายงาน ผลอย่างเป็นระบบ ใช้งานวิจัย เทคโนโลยีและนวัตกรรมในการ ขับเคลื่อนคุณภาพการศึกษา พัฒนาสื่อ เทคโนโลยี

และระบบข้อมูลสารสนเทศเพื่อการบริหารจัดการศึกษาอย่างมีประสิทธิภาพ (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษากรุงเทพมหานคร, 2563)

จากแผนปฏิบัติการของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากรุงเทพมหานคร แสดงให้เห็นว่า ผู้บริหารโรงเรียน มีความจำเป็นยิ่ง ที่จะต้องมีภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลง มีวิสัยทัศน์ และมีความรู้ความสามารถ เพื่อนำพองค์กรให้ ประสบความสำเร็จและประสิทธิภาพในการสอนของครู เป็นตัวแปรสำคัญที่จะส่งผลต่อ ประสิทธิภาพการบริหาร โรงเรียน ซึ่งปัจจุบัน โรงเรียนเรียนรวมยังขาดการวิจัย และพัฒนาเทคโนโลยีที่จะอำนวยความสะดวกในการจัดการศึกษาสำหรับคนพิการ ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะศึกษา ทฤษฎีภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของ ผู้บริหารที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการสอนของครูการศึกษาพิเศษ โรงเรียนเรียนรวม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษาประถมศึกษากรุงเทพมหานคร เพื่อเป็นแนวทางในการบริหารจัดการ ของผู้บริหารสถานศึกษาใน การปฏิรูปครูให้เกิดประสิทธิภาพในการสอน โดยรวมกระตุ้นให้เกิดความท้าทายกระตือรือร้นในการทำงานมุ่ง ผลสัมฤทธิ์ของงานร่วมกันและสามารถจัดการศึกษาให้สำเร็จบรรลุตามเป้าหมายอย่างมีประสิทธิภาพและ ประสิทธิภาพ

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาระดับภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารโรงเรียนในโรงเรียนเรียนรวม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากรุงเทพมหานคร
2. เพื่อศึกษาระดับประสิทธิภาพการสอนของครูการศึกษาพิเศษ โรงเรียนเรียนรวม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากรุงเทพมหานคร
3. เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารกับประสิทธิภาพการสอนของ ครูการศึกษาพิเศษ โรงเรียนเรียนรวม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากรุงเทพมหานคร
4. เพื่อศึกษาภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการสอนของครูการศึกษา พิเศษ โรงเรียนเรียนรวม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากรุงเทพมหานคร

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงสำรวจ (survey research) มีรายละเอียด วิธีดำเนินการวิจัยดังนี้ ประชากร ได้แก่ ผู้บริหาร และครูการศึกษาพิเศษ โรงเรียนเรียนรวม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษากรุงเทพมหานคร ประกอบด้วยผู้บริหาร 35 คน ครูผู้สอนการศึกษาพิเศษ จำนวน 156 คน รวมทั้งสิ้น 191 คน กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ผู้บริหาร และครูการศึกษาพิเศษ โรงเรียนเรียนรวม กำหนดขนาดตัวอย่าง ตารางสำเร็จรูปของ Krejcie and Morgan จำนวน 132 คน ใช้การสุ่มแบบแบ่งชั้น ตามตำแหน่ง สามารถเก็บ รวบรวมข้อมูลได้ 145 คน ประกอบด้วยผู้บริหาร 32 คน ครูผู้สอนการศึกษาพิเศษ จำนวน 113 คน เครื่องมือที่ใช้ ในการวิจัย ได้แก่ แบบสอบถามความคิดเห็นของผู้บริหารและครูการศึกษาพิเศษ โรงเรียนเรียนรวม สังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากรุงเทพมหานคร เกี่ยวกับภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารที่ ส่งผลต่อประสิทธิภาพการสอนของครูการศึกษาพิเศษ โรงเรียนเรียนรวม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษากรุงเทพมหานคร แบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ การสร้างและหาคุณภาพ เครื่องมือดำเนินการสร้างเครื่องมือโดย 1) ศึกษาค้นคว้าทฤษฎีแนวคิด ตำรา เกี่ยวกับภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลง ของผู้บริหารที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการสอนของครูการศึกษาพิเศษ โรงเรียนเรียนรวม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษาประถมศึกษากรุงเทพมหานคร 2) ศึกษาวิธีสร้างเครื่องมือจากเอกสาร ตำรา รวมทั้ง ศึกษาการสร้าง แบบสอบถามจากงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง 3) นำข้อมูลที่ได้มากำหนดเป็นกรอบแนวคิดในการสร้างเครื่องมือภาวะผู้นำ การเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการสอนของครูการศึกษาพิเศษ โรงเรียนเรียนรวม

6) นำแบบสอบถามที่ได้รับการปรับปรุงแก้ไขแล้วไปทดลองใช้ (try out-) กับผู้บริหารและครู โรงเรียนเรียนรวม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากรุงเทพมหานครซึ่งมีความคล้ายคลึงกับกลุ่มตัวอย่างจริง จำนวน 30 คน ประกอบด้วยผู้บริหาร 10 คน ครู 20 คน 7) นำแบบสอบถามที่ทดลองใช้แล้วไปหาความเชื่อมั่นตามวิธีการของครอนบัก โดยวิธีการหาค่าสัมประสิทธิ์ แอลฟา ได้ค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามภาวะผู้นำ การเปลี่ยนแปลง เท่ากับ .977 ค่าอำนาจจำแนกรายข้ออยู่ระหว่าง .473 - .909 ค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถาม ประสิทธิภาพการสอนของครูการศึกษาพิเศษ เท่ากับ .970 ค่าอำนาจจำแนกรายข้ออยู่ระหว่าง .491 - .929 และค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามทั้งฉบับ เท่ากับ .984 4) นำแบบสอบถามที่ปรับปรุงแล้วให้ผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบความเที่ยงตรง โดยใช้ดัชนีความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามกับวัตถุประสงค์ของการวิจัย โดยมีค่า IOC อยู่ระหว่าง 0.67 - 1 สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และ ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน สถิติที่ใช้ในการทดสอบสมมติฐาน ได้แก่ การวิเคราะห์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน (Pearson's product moment correlation coefficient) และสถิติการวิเคราะห์ถดถอยพหุคูณ แบบ stepwise

ผลการวิจัย

การศึกษาภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการสอนของครูการศึกษาพิเศษ โรงเรียนเรียนรวม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากรุงเทพมหานคร มีผลการวิจัย ดังนี้

1. ผลการวิเคราะห์ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารโรงเรียนเรียนรวม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากรุงเทพมหานคร ดังตาราง

ตารางที่ 1 ค่าเฉลี่ยส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ระดับ และอันดับของภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลง ของผู้บริหารโรงเรียนเรียนรวม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากรุงเทพมหานคร โดยรวมและรายด้าน

ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลง	n = 145			
	\bar{X}	S.D.	ระดับ	อันดับที่
1. ด้านการมีอิทธิพลอย่างมีอุดมการณ์	4.49	0.60	มาก	3
2. ด้านการคำนึงถึงความเป็นปัจเจกบุคคล	4.44	0.62	มาก	4
3. ด้านการกระตุ้นให้เกิดปัญญา	4.50	0.58	มาก	2
4. ด้านการสร้างแรงบันดาลใจ	4.51	0.55	มากที่สุด	1
เฉลี่ยรวม	4.49	0.55	มาก	

จากตารางที่ 1 พบว่า ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารโรงเรียนเรียนรวม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากรุงเทพมหานคร มีค่าเฉลี่ยโดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.49$, S.D. = 0.55) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านโดยเรียงค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย พบว่า ด้านการสร้างแรงบันดาลใจ มีค่าเฉลี่ยสูงเป็นอันดับแรก รองลงมา ได้แก่ ด้านการกระตุ้นให้เกิดปัญญา ด้านการมีอิทธิพลอย่างมีอุดมการณ์ และด้านการคำนึงถึงความเป็นปัจเจกบุคคล ตามลำดับ

2. ผลการวิเคราะห์ประสิทธิภาพการสอนของครูการศึกษาพิเศษ โรงเรียนเรียนรวม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากรุงเทพมหานคร ดังตารางที่ 2

ตารางที่ 2 ค่าเฉลี่ยส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ระดับ และอันดับ ประสิทธิภาพการสอนของครูการศึกษาพิเศษ โรงเรียนเรียนรวม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากรุงเทพมหานคร โดยรวมและรายด้าน

ประสิทธิภาพการสอนของครูการศึกษาพิเศษ	n = 145			
	\bar{x}	S.D.	ระดับ	อันดับที่
1. ด้านการจัดกิจกรรมการเรียนรู้	4.61	0.41	มากที่สุด	3
2. ด้านการวัดและประเมินผลการเรียนรู้	4.62	0.47	มากที่สุด	1
3. ด้านการวางแผนเตรียมแผนการสอน	4.62	0.43	มากที่สุด	1
4. ด้านการส่งเสริมการใช้สื่อการเรียนรู้	4.57	0.49	มากที่สุด	5
5. ด้านการบริหารจัดการชั้นเรียน	4.61	0.42	มากที่สุด	3
เฉลี่ยรวม	4.61	0.40	มากที่สุด	

จากตารางที่ 2 พบว่า ประสิทธิภาพการสอนของครูการศึกษาพิเศษ โรงเรียนเรียนรวม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากรุงเทพมหานคร มีค่าเฉลี่ยโดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน โดยเรียงค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย พบว่า ด้านการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ และด้านการวางแผนเตรียมแผนการสอน มีค่าเฉลี่ยเท่ากันและมีค่าเฉลี่ยสูงเป็นอันดับแรก รองลงมาได้แก่ ด้านการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ ด้านการบริหารจัดการชั้นเรียน และด้านการส่งเสริมการใช้สื่อการเรียนรู้ ตามลำดับ

3. ผลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการสอนของครูการศึกษาพิเศษ โรงเรียนเรียนรวม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากรุงเทพมหานคร วิเคราะห์โดยค่าสหสัมพันธ์เพียร์สัน (Pearson's product moment correlation coefficient) ดังตารางที่ 3

ตารางที่ 3 ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการสอนของครูการศึกษาพิเศษ โรงเรียนเรียนรวม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากรุงเทพมหานคร

ตัวแปร	X ₁	X ₂	X ₃	X ₄	X	Y
X ₁	1					
X ₂	0.835**	1				
X ₃	0.826**	0.902**	1			
X ₄	0.801**	0.855**	0.920**	1		
X	0.918**	0.953**	0.965**	0.944**	1	
Y	0.625**	0.614**	0.688**	0.743**	0.704**	1

**p<.01

จากตารางที่ 3 พบว่า ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการสอนของครูการศึกษาพิเศษ โรงเรียนเรียนรวม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากรุงเทพมหานคร มีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ (r_{xy}) เท่ากับ 0.704 ซึ่งมีความสัมพันธ์ไปในทิศทางเดียวกัน และมีความสัมพันธ์ทางบวกในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงทั้ง 4 ด้าน มีความสัมพันธ์กับประสิทธิภาพการสอนของครูการศึกษาพิเศษ โรงเรียนเรียนรวม อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ .01 เรียงตามขนาดความสัมพันธ์จากมากไปหาน้อย ได้ดังนี้ อันดับแรก คือ ด้านการสร้างแรงบันดาลใจมีความสัมพันธ์ระดับมากกับประสิทธิภาพการสอนของครูการศึกษาพิเศษ โรงเรียนเรียนรวม ($r_{x4y} = 0.743$) รองลงมา ได้แก่ การกระตุ้นให้เกิดปัญญามีความสัมพันธ์ระดับมากกับประสิทธิภาพการสอนของครูการศึกษาพิเศษ โรงเรียนเรียนรวม ($r_{x3y} = 0.688$) การมีอิทธิพลอย่างมีอุดมการณ์มีความสัมพันธ์ระดับมากกับประสิทธิภาพการสอนของครูการศึกษาพิเศษ โรงเรียนเรียนรวม ($r_{x1y} = 0.625$) และ

สุดท้าย คือ การคำนึงถึงความเป็นปัจเจกบุคคลมีความสัมพันธ์ระดับมากกับประสิทธิภาพการสอนของครูการศึกษาพิเศษ โรงเรียนเรียนรวม ($r_{xy} = 0.614$)

4. ผลการวิเคราะห์ถดถอยพหุคูณแบบเป็นขั้นตอน เพื่อหาความสามารถในการพยากรณ์ภาวะผู้นำ การเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการสอนของครูการศึกษาพิเศษ โรงเรียนเรียนรวม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากรุงเทพมหานคร ดังตารางที่ 4

ตารางที่ 4 ผลการวิเคราะห์ถดถอยพหุคูณแบบขั้นตอนเพื่อศึกษาการส่งผลของภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการสอนของครู โดยภาพรวม n = 145

Model	SS	df	MS	F	Sig.
Regression	12.791	1	12.791	176.338**	.000
Residual	10.373	143	0.073		
Total	23.164	144			

**p<.01

สัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์พหุคูณ (Multiple R)	0.743
ประสิทธิภาพในการทำนาย (R Square)	0.552
ประสิทธิภาพในการทำนายที่ปรับแล้ว (Adjust R Square)	0.549
ความคลาดเคลื่อนมาตรฐานในการทำนาย (Standard Error)	0.269

ตัวแปรที่ใช้พยากรณ์	β	S.E. (β)	beta	t	Sig.
ค่าคงที่	2.172	0.185		11.735**	0.000
การสร้างแรงบันดาลใจ (X_4)	0.540	0.041	0.743	13.279**	0.000

**p<.01

จากตารางที่ 4 พบว่า ตัวแปรที่ได้รับเลือกเข้าสมการที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการสอนของครูมี 1 คือ การสร้างแรงบันดาลใจ (X_4) โดยมีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์พหุคูณ เท่ากับ 0.743 และมีประสิทธิภาพการทำนาย เท่ากับ 0.552 ที่ระดับนัยทางสถิติที่ .01 หมายความว่า ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงด้านการสร้างแรงบันดาลใจ ส่งผลต่อประสิทธิภาพการสอนของครูการศึกษาพิเศษ โรงเรียนเรียนรวม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากรุงเทพมหานคร ได้ร้อยละ 54.90 โดยมีสมการถดถอยสำหรับการทำนาย ดังนี้

$$\text{สมการถดถอยพหุคูณในรูปแบบคะแนนดิบ } \hat{Y} = 2.172 + 0.540X_4$$

$$\text{สมการถดถอยพหุคูณในรูปแบบคะแนนมาตรฐาน } \hat{Z}_Y = 0.743 X_4$$

อภิปรายผล

ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษาโรงเรียนเรียนรวม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากรุงเทพมหานคร โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านโดยเรียงค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย พบว่า ด้านการสร้างแรงบันดาลใจ มีค่าเฉลี่ยสูงเป็นอันดับแรก รองลงมาได้แก่ ด้านการกระตุ้นให้เกิดปัญหา ด้านการมีอิทธิพลอย่างมีอุดมการณ์ และ ด้านการคำนึงถึงความเป็นปัจเจกบุคคล สอดคล้องกับณรงค์ศักดิ์ ทองสาคร ได้ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารต่อสมรรถนะของครูโรงเรียนเอกชนในจังหวัดเชียงราย ผลการศึกษาพบว่า ระดับของภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารโรงเรียนเอกชนอยู่ในระดับมากเมื่อเรียงลำดับรายด้านจากลำดับมากไปหาน้อย พบว่า ภาวะผู้นำด้านการสร้างแรงบันดาลใจอยู่ในลำดับมากที่สุด รองลงมาด้านการกระตุ้นทางสติปัญญา ด้านการใส่ใจในรายบุคคล และด้านการเป็นแบบอย่างตามลำดับ (ณรงค์ศักดิ์ ทองสาคร, 2566) สอดคล้องกับ พิทยาภรณ์ ปัญญาหอม ได้ศึกษาภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษา การปฏิบัติงานของครู และภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อการ

ปฏิบัติงานของครูสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสิงห์บุรี พบว่า ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษา มีค่าเฉลี่ยโดยรวมและ รายด้าน อยู่ในระดับมาก (พิทยาภรณ์ ปัญญาหอม, 2566) ทั้งนี้ อาจเนื่องมาจาก ผู้บริหารในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากรุงเทพมหานคร ให้ความสำคัญในภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลง เพื่อให้ การดำเนินงานเป็นไปตามแผนพัฒนาการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. 2566 - 2570 ของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากรุงเทพมหานคร ที่มีเป้าหมาย ยกย่องคุณภาพการศึกษาให้ สอดคล้องกับ การเปลี่ยนแปลงในศตวรรษที่ 21 มุ่งเน้นให้ ผู้บริหาร ครู และบุคลากรทางการศึกษาเป็นบุคคลแห่ง การเรียนรู้ ทันทต่อการเปลี่ยนแปลง ของเทคโนโลยีมีสมรรถนะ ความรู้ความเชี่ยวชาญ จรรยาบรรณและมาตรฐาน วิชาชีพ รวมทั้งจิตวิญญาณความเป็นครู (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากรุงเทพมหานคร, 2563)

ประสิทธิภาพการสอนของครูการศึกษาพิเศษ โรงเรียนเรียนรวม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษากรุงเทพมหานคร โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน โดยเรียงค่าเฉลี่ย จากมาก ไปหาน้อย พบว่า ด้านการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ และด้านการวางแผนเตรียมแผนการสอน มีค่าเฉลี่ยเท่ากัน และมีค่าเฉลี่ยสูงเป็นอันดับแรก รองลงมา ได้แก่ ด้านการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ ด้านการบริหารจัดการชั้นเรียน และด้านการส่งเสริมการใช้สื่อการเรียนรู้ ตามลำดับ สอดคล้องกับ จิราพร อินทุสมิต พบว่า ประสิทธิภาพการสอน ของครูโรงเรียนเอกชนในกรุงเทพมหานคร สังกัดสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชน มีค่าเฉลี่ย โดยรวมอยู่ในระดับมาก (จิราพร อินทุสมิต, 2565) สอดคล้องกับ สุภัทสร ชูประยูร พบว่า ประสิทธิภาพการสอน ของครู โดยรวมและรายด้าน อยู่ในระดับมาก เรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย การจัดกิจกรรมการเรียน การสอน การวางแผนและเตรียมการสอน ความรู้ความสามารถของครู การใช้สื่อการเรียนการสอน และการวัดผล และประเมินผล (สุภัทสร ชูประยูร, 2563) ผลการศึกษาเป็นเช่นนี้ อาจเพราะครูการศึกษาพิเศษ โรงเรียนเรียนรวม สังกัดสำนักงานการศึกษาประถมศึกษากรุงเทพมหานคร มีทักษะในการจัดการเรียนการสอนเป็นอย่างดี มีการวางแผนเตรียมการสอน การใช้สื่อการสอนที่หลากหลาย บริหารจัดการชั้นเรียนที่ยึดผู้เรียนเป็นสำคัญอันจะ ส่งผลต่อประสิทธิภาพผู้เรียน

ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการสอนของครู การศึกษาพิเศษ โรงเรียนเรียนรวม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากรุงเทพมหานคร มีค่า สัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ เท่ากับ 0.704 ซึ่งมีความสัมพันธ์ไปในทิศทางเดียวกัน และมีความสัมพันธ์ทางบวก ในระดับ มาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงทั้ง 4 ด้าน มีความสัมพันธ์กับ ประสิทธิภาพ การสอนของครูการศึกษาพิเศษ โรงเรียนเรียนรวม อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ .01 ทั้งนี้ อาจเป็นเพราะผู้บริหาร สถานศึกษา มีคุณลักษณะเป็นผู้นำการเปลี่ยนแปลง ซึ่งประกอบไปด้วย ด้านการมีอิทธิพลอย่างมีอุดมการณ์ ด้านการคำนึงถึงความเป็นปัจเจกบุคคล ด้านการกระตุ้นให้เกิดปัญญา และด้านการสร้าง แรงบันดาลใจ รวมทั้ง ผู้บริหารสถานศึกษาสามารถปฏิบัติตนต่อผู้ร่วมงานอย่างเหมาะสมตามสถานการณ์ และเป็นตัวอย่างที่ดี ส่งผลให้ การดำเนินงานสำเร็จลุล่วง ทำให้ประสิทธิภาพการสอนของครูในสถานศึกษา เกิดประสิทธิภาพต่อผู้เรียน ต่อองค์กร ครูเป็นบุคคลที่มีความสามารถต่อการจัดการเรียนรู้ให้แก่ผู้เรียน ช่วยให้บรรลุเป้าหมายขององค์กรได้ อย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล สอดคล้องกับงานวิจัยของ ภูวิศ สิงห์สิตา ได้ศึกษาภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลง ของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาชลบุรี เขต 3 ผลการวิจัยพบว่า ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษาทั้ง 4 ด้านส่งผล ต่อแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของครูสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชลบุรี เขต 3 อย่างมีนัยสำคัญ ทางสถิติที่ระดับ 0.01 ได้แก่ ด้านการเป็นแบบอย่างที่ดี ด้าน การคำนึงถึงความเป็นปัจเจกบุคคล ด้านการสร้างแรง บันดาลใจและด้านการกระตุ้นทางปัญญาโดยมีค่าสัมประสิทธิ์ในการพยากรณ์ ได้ร้อยละ 99.30 (ภูวิศ สิงห์สิตา, 2565) สอดคล้องกับ พิสมัย สุวรรณบุผา ได้ศึกษา ความสัมพันธ์ของภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารที่ส่งผลต่อ

พฤติกรรมการสอนของครูสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบึงกาฬ พบว่า มีความสัมพันธ์กันทางบวก ในระดับสูงอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 กับ (พิสมัย สุวรรณบุผา, 2565) สอดคล้องกับ นิภาพร นนธิสอน พบว่า ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษากับประสิทธิผลการปฏิบัติงานของครู ในสถานศึกษา อำเภอลำลูกกา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 4 ปทุมธานี มีความสัมพันธ์กัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 (นิภาพร นนธิสอน, 2563)

ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงด้านการสร้างแรงบันดาลใจส่งผลต่อประสิทธิภาพการสอนของครูการศึกษา พิเศษ โรงเรียนเรียนรวม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากรุงเทพมหานคร โดยมีนัยทางสถิติที่ ระดับ .01 ได้ร้อยละ 54.90 ทั้งนี้อาจเพราะ ผู้บริหารสถานศึกษาให้ความสำคัญต่อการสร้างแรงบันดาลใจใน การทำงาน มีความมุ่งมั่น กระตือรือร้น มีมาตรฐานในการทำงานเพื่อกระตุ้นให้ครูเกิดการท้าทายความสามารถ สร้างบรรยากาศการทำงานที่จูงใจครูผู้สอนให้เกิดการพัฒนาตนเองมีความก้าวหน้าในอาชีพ อันจะส่งผลให้เกิด ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงต่อครูผู้สอน สอดคล้องกับกระทรวงศึกษาธิการ กล่าวว่า การที่ผู้นำจูงใจให้เกิดแรง บันดาลใจกับผู้ร่วมงาน โดยการสร้างแรงจูงใจภายใน การให้ความหมายและท้าทายในเรื่องงานต่อผู้ร่วมงาน กระตุ้นจิตวิญญาณของทีม มีการแสดงออก ซึ่งความกระตือรือร้น โดยการสร้างเจตคติที่ดีในแง่บวก สร้างและสื่อ ความหวังที่ผู้นำต้องการอย่างชัดเจน แสดงความเชื่อมั่นและแสดงให้เห็นถึงความตั้งใจอย่างแน่วแน่ว่าจะสามารถ บรรลุเป้าหมายได้ สอดคล้องกับ ภูวิศ สิงสีดา พบว่า ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษา ด้านการ สร้างแรงบันดาลใจ ในการปฏิบัติงานของครู ส่งผลต่อแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษาประถมศึกษาชลบุรี เขต 3 (ภูวิศ สิงสีดา, 2565) สอดคล้องกับ พระปลัดชัยรัตน์ ปิยสีโล ได้กล่าวว่า ภาวะ ผู้นำการเปลี่ยนแปลงยุควิถีชีวิตใหม่ของผู้บริหารสถานศึกษาเป็นความสามารถที่ผู้บริหารต้องมีทักษะตลอดถึง ภาวะหน้าที่ในการบริหารจัดการสถานศึกษาให้ผ่านพ้นวิกฤตการณ์ที่เกิดขึ้นโดยวิถีชีวิตใหม่เป็นการเปลี่ยนแปลงการ บริหารจัดการสถานศึกษาของผู้บริหารให้เหมาะสมกับสภาพสังคมและภาวะวิกฤตการณ์ต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นในปัจจุบันจึง ต้องอาศัยภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงที่มีประสิทธิภาพด้วยการสร้างแรงบันดาลใจ (พระปลัดชัยรัตน์ ปิยสีโล, 2565)

องค์ความรู้ใหม่

1. ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการสอนของครูการศึกษาพิเศษ คือ ด้านการสร้างแรงบันดาลใจ
2. ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารและประสิทธิภาพการสอนของครูการศึกษาพิเศษ โรงเรียน เรียนรวม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากรุงเทพมหานคร มีความสัมพันธ์กัน

สรุป/ข้อเสนอแนะ

การศึกษาภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการสอนของครูการศึกษาพิเศษ โรงเรียนเรียนรวม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากรุงเทพมหานคร มีข้อเสนอแนะ ดังนี้ 1) ข้อเสนอแนะ ในการนำผลการค้นคว้าอิสระไปใช้ 1.1) ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหาร โรงเรียนเรียนรวม สังกัดสำนักงาน เขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากรุงเทพมหานคร ผู้บริหารสถานศึกษาควรเป็นแบบอย่างที่ดีทั้งในด้านการปฏิบัติตน การปฏิบัติงาน มีความสามารถในการเป็นผู้นำในยุคที่มีการเปลี่ยนแปลงในอนาคต มีเป้าหมาย และวิสัยทัศน์ที่ชัดเจน คำนึงถึงความเป็นปัจเจกบุคคลในการมอบหมายงาน สามารถกระตุ้นและสร้างแรงบันดาลใจแก่ผู้ใต้บังคับบัญชาได้ และ 1.2) ประสิทธิภาพการสอนของครูการศึกษาพิเศษ โรงเรียนเรียนรวม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษากรุงเทพมหานคร ครูควรมีการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่หลากหลายโดยยึดผู้เรียนเป็นสำคัญ มีการวางแผน การเตรียมการสอนให้พร้อม วัดและประเมินผลตามสภาพจริง มีการใช้สื่อการจัดการเรียนรู้ที่เหมาะสม

กับช่วงวัยของผู้เรียน บริหารจัดการชั้นเรียนอย่างมืออาชีพ 2) ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยครั้งต่อไป 2.1) ควรมีการศึกษาภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษา โดยศึกษาจากกลุ่มตัวอย่างอื่นเพิ่มเติม เช่น ผู้ปกครองนักเรียน คณะกรรมการสถานศึกษา เป็นต้น จะทำให้เห็นพฤติกรรมภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษาเชิงประจักษ์ 2.2) ควรทำการศึกษาเชิงคุณภาพถึงความสัมพันธ์ระหว่างผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษากับประสิทธิภาพการสอนของครูผู้สอน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา กรุงเทพมหานคร เพื่อให้ได้ข้อมูลเชิงลึกสำหรับการวิจัยมากขึ้น

เอกสารอ้างอิง

- กระทรวงศึกษาธิการ. (2550). เอกสารประกอบการพัฒนาหลักสูตรพัฒนาผู้นำการเปลี่ยนแปลงเพื่อรองรับการกระจายอำนาจสำหรับผู้บริหารการศึกษาและผู้บริหารสถานศึกษา. กรุงเทพมหานคร: ครูสภา ลาดพร้าว.
- จิราพร อินทุสมิต. (2565). ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารที่ส่งผลกระทบต่อประสิทธิภาพการสอนของครูโรงเรียนเอกชน ในกรุงเทพมหานคร สังกัดสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชน. วารสารบัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร, 19(86), 23 - 34.
- ณรงค์ศักดิ์ ทองสาคร. (2566). ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารต่อสมรรถนะของครูโรงเรียนเอกชนในจังหวัดเชียงราย. วารสารมหาจุฬานาครทรรศน์, 10(4), 252 - 264.
- นิภาพร นนธิสอน. (2563). ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้นำชุมชนเพื่อสันติภาพ. วารสารสันติศึกษาปริทรรศน์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, 7(5), 1502 - 1515.
- บุญช่วย สายราม. (2559). ทักษะภาวะผู้นำองค์กรโรงเรียนในศตวรรษที่ 21. เรียกใช้เมื่อ 21 มกราคม 2566 จาก <https://www.gotoknow.org/posts/565807>
- พระปลัดชัยรัตน์ ปิยสีโล. (2565). ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงยุควิถีชีวิตใหม่ของผู้บริหารสถานศึกษา. วารสารพุทธอาเซียนศึกษา, 7(1), 37 - 52.
- พิทยาภรณ์ ปัญญาหอม. (2566). ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษา ที่ส่งผลต่อการปฏิบัติงานของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสิงห์บุรี. วารสารสถาบันวิจัยญาณสังวร, 14(1), 47 - 58.
- พิสมัย สุวรรณบุผา. (2565). ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารที่ส่งผลกระทบต่อพฤติกรรมการสอนของครูสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบึงกาฬ. วารสารวิชาการมหาวิทยาลัยการจัดการและเทคโนโลยีอีสเทิร์น, 19(1), 1 - 12.
- ภูวิศ สิงสีดา. (2565). ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชาลบุรี เขต 3. วารสารบัณฑิตศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร, 19(85), 97 - 109.
- มุกตามณี ศรีพงษ์เพริศ. (2561). ปัจจัยคัดสรรที่ส่งผลกระทบต่อประสิทธิภาพการจัดการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ของครูประถมศึกษา จังหวัดปทุมธานี. ปทุมธานี: มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี.
- สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากรุงเทพมหานคร. (2563). แผนยุทธศาสตร์ (แผนปฏิบัติการระยะ 3 ปี) 2563 - 2565. เรียกใช้เมื่อ 20 มกราคม 2566 จาก http://www.bkkp.go.th/wp/?page_id=811
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2550). รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยพุทธศักราช 2550. กรุงเทพมหานคร: ครูสภา ลาดพร้าว.
- สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2560). แผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2560 - 2579. กรุงเทพมหานคร: บริษัทพริกหวานกราฟฟิค จำกัด.
- สุภัสสร ชูประยูร. (2563). การศึกษาบรรยากาศองค์การที่ส่งผลกระทบต่อประสิทธิภาพการสอนของครูสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 11 ในจังหวัดสุราษฎร์ธานี. วารสารนาคบุตรปริทรรศน์, 12(3), 152 - 170.

การพัฒนาาระบบจัดการพื้นที่และเครือข่ายองค์กรสุขภาพตามแนวพระพุทธศาสนา*

DEVELOPMENT OF AREA MANAGEMENT SYSTEMS AND NETWORKS OF HEALTH ORGANIZATIONS ACCORDING TO BUDDHISM

นิรุต ป้องสีดา*, ฤดี แสงเดือนฉาย, ธนรัฐ อดทน

Nirut Pongseda, Ruedee Saengdeunchay, Tanarat Odton

สำนักวิชาการ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ขอนแก่น ประเทศไทย

Academic Office, Mahachulalongkornrajavidyalaya University, Khon Kaen, Thailand

*Corresponding author E-mail: nirutpxngsida@gmail.com

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้เป็นการวิจัยและพัฒนาวิธีวัดดูประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาสภาพปัญหาสุขภาพตามแนวพระพุทธศาสนาในพื้นที่บริการวิชาการของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตขอนแก่น จากแนวคิด ทฤษฎี บทความ และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง และการสนทนากลุ่มผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย จำนวน 30 รูป/คน โดยใช้แบบบันทึกการสนทนากลุ่ม วิเคราะห์ข้อมูลเชิงพรรณนา 2) สร้างเครือข่ายและคู่มือการพัฒนาสุขภาพตามแนวพระพุทธศาสนา โดยผ่านการประเมินความเหมาะสมจากผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 5 คน ได้แก่ พระสงฆ์ที่ทำหน้าที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนากิจกรรมด้านสุขภาพ จำนวน 2 รูป เจ้าหน้าที่โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล 2 คน ผู้ผู้ทรงคุณวุฒิด้านการออกแบบกิจกรรม จำนวน 1 คน วิเคราะห์ข้อมูลด้วยค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และ 3) ประเมินผลการใช้คู่มือการพัฒนาสุขภาพตามแนวพระพุทธศาสนา จากกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 130 คน ได้แก่ พระภิกษุสงฆ์ จำนวน 20 รูป เจ้าหน้าที่โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล จำนวน 10 คน และประชาชนทั่วไปที่เข้าร่วมโครงการ จำนวน 100 คน ที่ได้มาแบบเจาะจงจากกลุ่มประชากรที่ต้องการพัฒนาสุขภาพ โดยใช้แบบสอบถามความพึงพอใจ วิเคราะห์ข้อมูลด้วยค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ผลการวิจัยพบว่า 1) สภาพปัญหาสุขภาพตามแนวพระพุทธศาสนาในพื้นที่บริการวิชาการของมหาวิทยาลัย พบว่า มีสภาพปัญหา 4 มิติ คือ มิติด้านร่างกาย มิติด้านอารมณ์ มิติด้านสังคม และมิติด้านปัญญา 2) ผลการประเมินการสร้างเครือข่ายและคู่มือการพัฒนาสุขภาพตามแนวพระพุทธศาสนา โดยรวมมีความเหมาะสมมากที่สุด ($\bar{X} = 4.52$, S.D. = 0.61) 3) ความพึงพอใจในการใช้คู่มือการพัฒนาสุขภาพตามแนวพระพุทธศาสนา จากการประเมินของผู้มีส่วนเกี่ยวข้องโดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.83$, S.D. = 0.34)

คำสำคัญ: การพัฒนา, เครือข่าย, สุขภาวะ, พระพุทธศาสนา

Abstract

This research and development aims to 1) study the state of health problems according to Buddhism in the academic service areas of Mahachulalongkornrajavidyalaya University. Khon Kaen Campus from concepts, theories, articles, and related research. and a stakeholder group discussion of 30 figures/person using a group discussion recording form. Analyze descriptive data 2) Create a network and manual for developing health according to Buddhism. through suitability

* Received November 10, 2023; Revised November 25, 2023; Accepted November 30, 2023

assessment From 5 experts, including 2 monks whose duties are related to the development of health activities, 2 sub - district health promotion hospital staff, 1 person who is an expert in activity design, data were analyzed using the average. and standard deviation and 3) evaluate the use of the manual for developing health according to Buddhism. From a sample of 130 people, including 20 monks, 10 sub - district health promotion hospital staff, and 100 general public participating in the project, who were specifically drawn from the population wanting to improve their health. Using a satisfaction questionnaire Data were analyzed using averages. and standard deviation. The results of the research found that: 1) Conditions of health problems according to Buddhism in the academic service area of the university were found to have 4 dimensions of problems, namely physical dimension, emotional dimension, social dimension, and Intellectual dimension 2) Results of evaluating the creation of a manual for developing health according to Buddhism. Overall, it was most appropriate ($\bar{x} = 4.52$, S.D. = 0.61). 3) Satisfaction in using the manual for developing health according to Buddhism. From the evaluation of the stakeholders, it is overall at the highest level ($\bar{x} = 4.83$, S.D. = 0.34).

Keywords: Development, Network, Health, Buddhism

บทนำ

สำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ (สสส.) โดยศูนย์เรียนรู้สุขภาพะ ร่วมกับ แผนงานสนับสนุนการบริหารจัดการข้อมูลและเทคโนโลยีสร้างเสริมสุขภาพ สำนักพัฒนาภาคีสัมพันธ์และวิเทศสัมพันธ์ บริษัทไวซ์ไอที ประเทศไทย และภาคีเครือข่ายทางวิชาการ ได้จัดเวที Thaihealth Watch เพื่อการสนทนา 10 ประเด็นพฤติกรรมสุขภาพคนไทย ปี 2563 โดยแบ่งกลุ่มพฤติกรรมออกเป็น 4 กลุ่ม ได้แก่ 1) กลุ่มวัยเด็กและเยาวชน จำนวน 5 ประเด็น คือ ประเด็นที่ 1 ภาวะซึมเศร้า นำไปสู่การฆ่าตัวตาย ประเด็นที่ 2 ภัยคุกคามออนไลน์ ประเด็นที่ 3 เพศสัมพันธ์ ประเด็นที่ 4 การพนันออนไลน์ และประเด็นที่ 5 อุบัติเหตุบนท้องถนน 2) กลุ่มวัยทำงาน จำนวน 2 ประเด็น คือ ประเด็นที่ 1 พฤติกรรมกินอยู่อย่างไทย ประเด็นที่ 2 การใช้กัญชา 3) กลุ่มผู้สูงอายุ จำนวน 1 ประเด็น คือ ประเด็น Fake News สุขภาพที่ส่งผ่านช่องทางออนไลน์ และ 4) ประเด็นทางสิ่งแวดล้อม จำนวน 2 ประเด็น คือ ประเด็นที่ 1 ปัญหาฝุ่น PM 2.5 ประเด็นที่ 2 ขยะอาหารจากการรับประทานไม่หมด (ผู้จัดการออนไลน์, 2562) แม้ในปัจจุบัน คนไทยส่วนหนึ่งจะหันมาใส่ใจสุขภาพด้วยการออกกำลังกายและรับประทานอาหารที่มีประโยชน์กันมากขึ้น แต่ก็ยังมีประชากรจำนวนไม่น้อยที่ละเลยการดูแลตนเองเนื่องจากสภาพสังคมและรูปแบบการใช้ชีวิตในด้านต่าง ๆ ที่เปลี่ยนแปลงไป ทำให้เกิดเป็นปัญหาเรื้อรังด้านสุขภาพ โดยเฉพาะกลุ่มโรคไม่ติดต่อเรื้อรัง หรือ NCDs (Non-communicable diseases) ซึ่งเกิดจากพฤติกรรมดำเนินชีวิตที่สามารถคร่าชีวิตคนไทยได้จำนวนมากในแต่ละปี (สหคลินิกเมดิคอลไลน์, 2566) จากประเด็นปัญหาดังกล่าว สำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างสุขภาพ (สสส.) ได้มีข้อเสนอแนะให้รักษาสุขภาพให้มีสุขภาพดี 4 มิติ คือ มิติที่ 1 กาย ร่างกายที่แข็งแรง ไม่เจ็บป่วยสามารถดำเนินชีวิตได้อย่างปกติสุข มิติที่ 2 จิต จิตใจที่ผ่องใส มีความสุขปราศจากความเครียด มิติที่ 3 ปัญญา การคิดดี มีสติสัมปชัญญะการรับรู้ความดีงามของสังคมที่ถูกต้องมีเมตตาเปี่ยมด้วยความรู้ มิติที่ 4 สังคม การช่วยเหลือเกื้อกูลกัน และอยู่ร่วมกับผู้อื่นในสังคมได้อย่างมีความสุข มีสิ่งแวดล้อมทางสังคมที่ดี (สำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างสุขภาพ (สสส.), 2565) สุขภาวะ หรือ สุขภาพ ในภาษาบาลี คือ คำที่มีความหมายเดียวกัน ซึ่งปัจจุบันคำว่า “สุขภาพ” ครอบคลุมถึงสิ่งที่ภาษาอังกฤษ เรียกว่า “Spiritual Well being” คือ มีสุขภาวะทางด้านปัญญา และเชื่อมโยงออกนอกสังขารร่างกายกล่าว คือ “สุขภาพ

เป็นเรื่องของชีวิต” ที่มีความเกี่ยวเนื่องกับภาวะด้านต่าง ๆ 4 ด้าน คือ กาย จิต สังคม และจิตวิญญาณ (ปัญญา) อันจะนำสู่ความสุขในชีวิตซึ่งความสุขเป็นอาการปรากฏด้านหนึ่งของภาวะที่มีความสมบูรณ์ หากจะกล่าวถึงหลักทางพระพุทธศาสนาก็เปรียบได้กับหลัก “วิชา วิมุตติ วิสุทธิ สันติ” (วิชัย เทียนถาวร, 2561)

ประเทศไทยมีสถาบันพระพุทธศาสนาอยู่คู่สังคมไทยมาอย่างช้านาน คนไทยร้อยละ 95 นับถือศาสนาพุทธ ซึ่งใช้หลักการทางพระพุทธศาสนาเป็นแนวทางการดำเนินชีวิต จนกลายเป็นรากฐานทางประเพณี และวัฒนธรรมอันเป็นเอกลักษณ์มรดกของชาติไทย เนื่องจากวัดเป็นศูนย์กลางของชุมชน และเป็นสถานที่ที่มีบทบาทสำคัญในการส่งเสริมสุขภาพประชาชน ปัจจุบันประเทศไทยมีวัดทั้งหมด จำนวน 42,626 วัด (สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ, 2565) และพระสงฆ์สามเณร จำนวน 184,418 รูป (สำนักงานสถิติแห่งชาติ, 2564) การนำเอาหลักธรรมทางพระพุทธศาสนาที่เกี่ยวข้องกับสุขภาวะมาแก้ไขปัญหาค้นคว้าได้แก่หลัก ไตรสิกขา (พระสุธีรัตบัณฑิต และคณะ, 2566) สอดคล้องกับโครงการการพัฒนากระบวนการจัดพื้นที่และเครือข่ายองค์กรสุขภาวะตามแนวพระพุทธศาสนาที่มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ร่วมกับสำนักสนับสนุนสุขภาวะองค์กร สำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ (สสส.) มีเป้าหมายเพื่อพัฒนาชุดความรู้สุขภาวะตามแนวพระพุทธศาสนา พัฒนาพื้นที่วัดให้กลายเป็นสถานที่ดำเนินกิจกรรมการพัฒนาสุขภาวะทางจิตใจและปัญญา ควบคู่กับการสร้างเครือข่ายองค์กรสุขภาวะตามแนวพระพุทธศาสนาที่ประกอบด้วยบุคลากรสาธารณสุขและจิตอาสา ตลอดถึงสนับสนุนให้เกิดพื้นที่การทำงานด้านการให้คำปรึกษากับนักเรียนในโรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานคร มีพื้นที่ดำเนินงาน 10 จังหวัดทั่วประเทศ โดยจังหวัดขอนแก่นเป็นหนึ่งในพื้นที่รับผิดชอบที่มีคณะสงฆ์ดำเนินการขับเคลื่อนงานร่วมกับกับโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพประจำตำบลและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในพื้นที่ 3 ตำบล มุ่งส่งเสริมสุขภาพให้กับผู้สูงอายุ การสร้างเครือข่าย และการจัดตั้งศูนย์ประสานงาน (หน่วยวิชาการสนับสนุนการทำงานสุขภาวะขององค์กรพระพุทธศาสนา, 2566) โดยนำหลักธรรมทางพระพุทธศาสนาเป็นแนวทางในการดำเนินการดังข้อเสนอแนะจากพระธรรมปิฎก (ป.อ. ปยุตโต) ที่ได้สะท้อนไว้ว่า การพัฒนาที่ยั่งยืนแนวพุทธนั้นต้องนำไปสู่การพัฒนาที่สำคัญ 3 ประการ ได้แก่ 1) ศักยภาพให้สามารถเรียนรู้ที่จะเข้าใจธรรมชาติ ให้ความสำคัญกับการอยู่ร่วมกับสิ่งแวดล้อมและสามารถให้เห็นความสัมพันธ์ที่เป็นประโยชน์ของการอยู่ร่วมกันระหว่างมนุษย์และธรรมชาติ เมื่อพัฒนาคนหรือศักยภาพแห่งมนุษย์แล้ว ธรรมชาติหรือสิ่งแวดล้อมก็ควรได้รับการพัฒนาขึ้นด้วย 2) อิศรภาพ กล่าวคือมนุษย์สามารถหลุดพ้นจากการครอบงำการยึดติดด้วยวัตถุและสามารถพิจารณาไตร่ตรองถึงความพอดี ความเหมาะสม 3) ความสุขกล่าวคือการพัฒนาที่ยั่งยืนต้องนำผู้คนไปสู่ นิรามิส หรือ ความสุขที่ปราศจากวัตถุ เป็นความสุขทางใจ เป็นความสุขแห่งการให้และการอยู่ร่วมกันระหว่างมนุษย์ สิ่งแวดล้อม หรือกล่าวอีกนัยหนึ่ง คือ เป็นความสุขของครุฑ (พระธรรมปิฎก (ป. อ. ปยุตโต), 2541)

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตขอนแก่น เป็นสถาบันทางการศึกษา กลุ่มที่ 4 คือ กลุ่มพัฒนาปัญญาและคุณธรรมด้วยหลักศาสนา มีพื้นที่บริการวิชาการในจังหวัดขอนแก่น จังหวัดขอนแก่นมีวัดจำนวน 515 วัด มีพระภิกษุสงฆ์ จำนวน 6,734 รูป (สำนักงานพระพุทธศาสนาจังหวัดขอนแก่น, 2565) และในพื้นที่มีโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพประจำตำบล ในพื้นที่อำเภอเมืองและอำเภอน้ำพอง จำนวน 43 โรงพยาบาล (สำนักงานสาธารณสุขจังหวัดขอนแก่น, 2566) นอกจากนี้ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตขอนแก่นยังมีความร่วมมือทางวิชาการ (MOU) ในการขับเคลื่อนธรรมนูญสุขภาพพระสงฆ์แห่งชาติ เขตสุขภาพที่ 7 เขตปกครองสงฆ์ภาค 9 โครงการ “วชร 079 จิตพุทธอาสาตามศาสตร์พระราชา” ทั้งนี้ มหาวิทยาลัยยังได้ทำงานในการร่วมขับเคลื่อนโครงการหมู่บ้านรักษาศีล 5 และโครงการโครงการ วัด ประชา รัฐ สร้างสุข ของคณะสงฆ์และรัฐบาล จากการร่วมมือกันระหว่างมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตขอนแก่น กับสำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ (สสส.) ได้พัฒนาภาคีเครือข่ายที่จะเข้ามาร่วมกับองค์กรทางพระพุทธศาสนา เพื่อการสร้างสังคมสุขภาวะอย่างต่อเนื่อง โดยได้แบ่งภาคีเครือข่ายออกเป็นมิติของการดำเนินงานควบคู่กันไปทั้งใน

1) องค์การวิชาการ 2) องค์การพระพุทธศาสนา และ 3) องค์การภาครัฐ เพื่อให้เกิดการบูรณาการร่วมกันตลอดจนการเสริมพลังให้แต่ละภาคฝ่ายองค์การสามารถกำหนดจุดแข็งของตนเองไปสู่การสร้างสังคมสุขภาวะตามแนวพระพุทธศาสนา (พระสุธีรัตนบัณฑิต และพระมหาสุรไกร ชินพุทธิสิริ (คงบุญวาสน์), 2564)

จากหลักการและเหตุดังกล่าว มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตขอนแก่น จึงเล็งเห็นความสำคัญของสุขภาวะตามแนวพระพุทธศาสนา ของประชาชนในพื้นที่เพื่อเป็นแนวทางการส่งเสริมสุขภาวะของพระสงฆ์และประชาชนทั่วไปรวมถึงเสริมสร้างทักษะการดำรงชีวิต การเรียนรู้ตามหลักพระพุทธศาสนา และการพัฒนาตลอดช่วงชีวิต พร้อมทั้งพัฒนาสุขภาวะตามแนวพระพุทธศาสนา โดยบูรณาการพันธของมหาวิทยาลัยและกิจกรรมของเครือข่ายร่วมทั้งศิลปวัฒนธรรมในความเป็นบ้าน วัด ชุมชน เพื่อสร้างสุขภาวะตามแนวพระพุทธศาสนาที่ดีให้กับพระสงฆ์และประชาชนในพื้นที่อย่างยั่งยืน

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพปัญหาสุขภาวะตามแนวพระพุทธศาสนาในพื้นที่บริการวิชาการของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตขอนแก่น
2. เพื่อสร้างเครือข่ายและคู่มือการพัฒนาสุขภาวะตามแนวพระพุทธศาสนา
3. เพื่อประเมินผลการใช้คู่มือการพัฒนาสุขภาวะตามแนวพระพุทธศาสนา

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยการวิจัยและพัฒนา (Research and Development) โดยการศึกษาสภาพปัญหาสุขภาวะตามแนวพระพุทธศาสนา และการสร้างคู่มือในการพัฒนาสุขภาวะของผู้เข้าร่วมโครงการ มีรายละเอียดดังต่อไปนี้

ขั้นตอนที่ 1 ศึกษาสภาพปัญหาสุขภาวะตามแนวพระพุทธศาสนาในพื้นที่บริการวิชาการของมหาวิทยาลัย

1. แหล่งข้อมูล/ผู้ให้ข้อมูล
 - 1.1 ผู้วิจัยได้ทำการศึกษาแนวคิด ทฤษฎี บทความ และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับปัญหาสุขภาวะตามแนวพระพุทธศาสนา โดยจัดหมวดหมู่ข้อมูลที่ตรงกันนำมากำหนดเป็นสภาพปัญหาที่ใช้ในการวิจัย
 - 1.2 ผู้วิจัยได้ดำเนินการจัดการสนทนากลุ่มจากผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง จำนวน 30 รูป/คน ที่อยู่ในพื้นที่บริการวิชาการของมหาวิทยาลัย เพื่อกำหนดสภาพปัญหาในการวิจัย

2. เครื่องมือในการวิจัย

เครื่องมือในการวิจัย ได้แก่ แบบบันทึกการสนทนากลุ่ม โดยผู้วิจัยได้บันทึกประเด็นปัญหาจากการสนทนากลุ่มของผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง เพื่อกำหนดปัญหาของการวิจัย

3. การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูล ใช้การจัดหมวดหมู่ข้อมูลที่ตรงกันและสรุปตามสาระสำคัญด้านเนื้อหาที่กำหนดไว้

ขั้นตอนที่ 2 สร้างเครือข่ายและคู่มือการพัฒนาสุขภาวะตามแนวพระพุทธศาสนา

1. แหล่งข้อมูล/ผู้ให้ข้อมูล

ผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 5 รูป/คน ประกอบไปด้วย พระสงฆ์ที่ทำหน้าที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนากิจกรรมด้านสุขภาวะ จำนวน 2 รูป เจ้าหน้าที่โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล 2 คน ผู้ทรงคุณวุฒิด้านการออกแบบกิจกรรม จำนวน 1 คน ที่ได้มาแบบเจาะจง (Purposive Sampling)

2. เครื่องมือในการวิจัย

ผู้วิจัยนำข้อมูลที่ได้จากการศึกษาในขั้นตอนที่ 1 มายกร่างคู่มือการพัฒนาสุขภาวะตามแนวพระพุทธศาสนา จากนั้นให้ผู้ทรงคุณวุฒิประเมินความเหมาะสมของคู่มือ และแก้ไขตามคำแนะนำของผู้ทรงคุณวุฒิ

3. การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ผลการประเมินความเหมาะสมมีลักษณะเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ (Rating Scale) ตามวิธีของ Likert (Likert, R., 1992) โดยการหาค่าเฉลี่ย (Mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.)

ขั้นตอนที่ 3 ประเมินผลการใช้คู่มือการการพัฒนาสุขภาพตามแนวพระพุทธศาสนา

1. กลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างในการวิจัย ได้แก่ ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องกับโครงการ จำนวน 130 รูป/คน ประกอบไปด้วย พระภิกษุสงฆ์ จำนวน 20 รูป เจ้าหน้าที่โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล จำนวน 10 คน และประชาชนทั่วไปที่เข้าร่วมโครงการ จำนวน 100 คน ที่ได้มาแบบเจาะจงจากกลุ่มประชากรที่ต้องการพัฒนาสุขภาพ

2. เครื่องมือในการวิจัย

เครื่องมือในการวิจัย คือ แบบสอบถามความพึงพอใจ มีลักษณะเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ และเสนอต่อผู้ทรงคุณวุฒิโดยตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) และความสอดคล้องของข้อคำถามกับระดับความพึงพอใจ โดยการหาดัชนีความสอดคล้อง (Index of Item Objective Congruence: IOC) ปรากฏว่าผลการหาค่า IOC ของแบบสอบถาม มีค่า IOC ระหว่าง 0.80 - 1.00

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

นำแบบสอบถามที่ปรับปรุงแบบสอบถามตามข้อเสนอแนะของผู้ทรงคุณวุฒิและนำแบบสอบถามไปเก็บกับกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 130 รูปคน ที่ได้มาแบบเจาะจง

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ความพึงพอใจ มีลักษณะเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ (Rating Scale) ตามวิธีของ Likert (Likert, R., 1992) โดยการหาค่าเฉลี่ย (Mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.)

ตารางที่ 1 วิธีดำเนินการวิจัย

วัตถุประสงค์	ประเด็น การประเมิน/ ตัวแปรที่ศึกษา	แหล่งข้อมูล/ผู้ให้ข้อมูล	เครื่องมือใน การวิจัย	การวิเคราะห์ ข้อมูล	เกณฑ์การ ประเมิน
1. เพื่อศึกษา สภาพปัญหาสุขภาพ ตามแนว พระพุทธศาสนา ในพื้นที่บริการ วิชาการของ มหาวิทยาลัย	ศึกษาสภาพปัญหา สุขภาพ	1. แนวคิด ทฤษฎี บทความ และ งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง 2. การสนทนากลุ่มจากผู้มีส่วน เกี่ยวข้อง จำนวน 30 รูป/คน	แบบบันทึก การสนทนา กลุ่ม	การวิเคราะห์ ข้อมูลเชิง พรรณนา	จัดหมวดหมู่ ข้อมูลที่ ตรงกัน
2. เพื่อสร้าง เครือข่ายและ คู่มือการ พัฒนาสุขภาพ ตามแนว พระพุทธศาสนา	ประเมินความ เหมาะสม คู่มือการ การพัฒนาสุขภาพ ตามแนว พระพุทธศาสนา	ผู้ผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 5 รูป/คน ประกอบไปด้วย - พระสงฆ์ที่ทำหน้าที่เกี่ยวข้องกับ การพัฒนากิจกรรมด้านสุขภาพ จำนวน 2 รูป - เจ้าหน้าที่โรงพยาบาลส่งเสริม สุขภาพตำบล 2 คน - ผู้ผู้ทรงคุณวุฒิด้านการออกแบบ กิจกรรม จำนวน 1 คน	ประเมิน ความ เหมาะสม	ค่าเฉลี่ย ส่วน เบี่ยงเบน มาตรฐาน	มีค่าเฉลี่ย ตั้งแต่ 3.51 ขึ้นไป หรือ ระดับมากขึ้น ไป

ตารางที่ 1 วิธีดำเนินการวิจัย (ต่อ)

วัตถุประสงค์	ประเด็น การประเมิน/ ตัวแปรที่ศึกษา	แหล่งข้อมูล/ผู้ให้ข้อมูล	เครื่องมือใน การวิจัย	การวิเคราะห์ ข้อมูล	เกณฑ์การ ประเมิน
3. เพื่อ ประเมินผลการ ใช้คู่มือการการ พัฒนาสุขภาพ ตามแนว พระพุทธศาสนา	ประเมินผลการใช้ คู่มือการการ พัฒนาสุขภาพ ตามแนว พระพุทธศาสนา	มีส่วนเกี่ยวข้อง จำนวน 130 คน ประกอบไปด้วย - พระภิกษุสงฆ์ จำนวน 20 รูป - เจ้าหน้าที่โรงพยาบาลส่งเสริม สุขภาพตำบล จำนวน 10 คน - ประชาชนทั่วไปที่เข้าร่วมโครงการ จำนวน 100 คน ที่ได้มาแบบเจาะจง จากกลุ่มประชากรที่ต้องการพัฒนา สุขภาพ	แบบ ประเมิน ความพึง พอใจ	ค่าเฉลี่ย ส่วน เบี่ยงเบน มาตรฐาน	มีค่าเฉลี่ย ตั้งแต่ 3.51 ขึ้นไป หรือ ระดับมากขึ้น ไป

ผลการวิจัย

1. สภาพปัญหาสุขภาพตามแนวพระพุทธศาสนาในพื้นที่บริการวิชาการของมหาวิทยาลัย จากการศึกษาข้อมูลแนวคิด ทฤษฎี บทความ และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องสุขภาพตามแนวพระพุทธศาสนา และการสนทนากลุ่มจากผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง สามารถแยกสภาพปัญหาออกเป็น 4 มิติ ดังนี้

1.1 มิติด้านร่างกาย พบว่า ปัญหาด้านร่างกายของกลุ่มผู้เข้าร่วมโครงการส่วนใหญ่เป็นผู้สูงอายุที่มีโรคประจำตัว เช่น โรคเบาหวาน โรคความดันโลหิต โรคไขข้อเสื่อม เป็นต้น นอกจากนี้ยังมีกลุ่มผู้ป่วยติดเตียง กลุ่มผู้สูงอายุที่อยู่โดยลำพัง ทำให้เกิดปัญหาการดูแลสุขภาพ

1.2 มิติด้านอารมณ์ พบว่า ปัญหาด้านอารมณ์เนื่องจากผู้เข้าร่วมโครงการส่วนใหญ่เป็นผู้สูงอายุที่มีปัญหาด้านร่างกาย และมีสุขภาพที่ไม่สมบูรณ์จึงก่อให้เกิดปัญหาด้านอารมณ์ มีอาการน้อยใจ มีความเครียดจากการดำเนินชีวิต ผู้สูงอายุบางส่วนมีภาระการเลี้ยงดูบุตรหลานจึงมีปัญหาในมิติด้านอารมณ์

1.3 มิติด้านสังคม พบว่า ผู้สูงอายุที่มีปัญหาด้านร่างกายไม่สามารถออกจากที่อยู่อาศัยได้ จึงทำให้อยู่คนเดียว ได้รับการดูแลที่ไม่ถูกต้องส่งผลให้มีปัญหาด้านร่างกาย และอารมณ์

1.4 มิติด้านปัญญา พบว่า ผู้สูงอายุส่วนใหญ่ขาดความรู้ ความเข้าใจในการดูแลสุขภาพของตนเอง ทำให้มีการดูแลสุขภาพไม่ถูกต้องทั้งด้านอาหาร ความสะอาด และการใช้ยารักษาโรค ผู้สูงอายุบางส่วนจึงเลือกซื้อยาชุดที่ไม่ทราบชนิดของยา หรือยาสมุนไพรที่ต้มเอง ก่อให้เกิดปัญหาสุขภาพตามมา

2. ผลการประเมินการสร้างเครือข่ายและคู่มือการพัฒนาสุขภาพตามแนวพระพุทธศาสนา จากผู้ทรงคุณวุฒิที่ประเมินความเหมาะสม รายละเอียดดังตารางที่ 2

ตารางที่ 2 ผลการประเมินการสร้างคู่มือการพัฒนาสุขภาพตามแนวพระพุทธศาสนา

รายการ	\bar{x}	S.D.	ระดับความเหมาะสม	การผ่านเกณฑ์ ประเมิน > 3.51
ด้านการออกแบบรูปแบบของคู่มือ	4.48	0.64	มากที่สุด	ผ่าน
ด้านเนื้อหาในคู่มือ	4.59	0.60	มากที่สุด	ผ่าน
ด้านการนำคู่มือฯ ไปใช้ประโยชน์	4.50	0.58	มาก	ผ่าน
เฉลี่ย	4.52	0.61	มากที่สุด	ผ่าน

จากตารางที่ 2 พบว่า ผลการประเมินการสร้างคู่มือการพัฒนาสุขภาพตามแนวพระพุทธศาสนา โดยรวมมีความเหมาะสมมากที่สุด ($\bar{X} = 4.52$, S.D. = 0.61) ผ่านเกณฑ์การประเมินที่กำหนดไว้

นอกจากนี้รูปแบบของการจัดกิจกรรมจำแนกออกตามประเภทของผู้เข้าร่วมกิจกรรม โดยแบ่งเป็น 4 กลุ่ม คือ
กลุ่มที่ 1 : กลุ่มติดสังคม หมายถึงกลุ่มผู้สูงอายุที่ยังสามารถช่วยเหลือตนเองได้ดีดำเนินชีวิตในสังคมได้อย่างอิสระ สามารถทำกิจวัตรประจำวันพื้นฐานและกิจวัตรประจำวันต่อเนื่องได้ เป็นผู้ที่มีสุขภาพทั่วไปดี ไม่มีโรคเรื้อรังหรือเป็นเพียงผู้ที่มีภาวะเสี่ยงต่อการเกิดโรค หรือเป็นผู้ที่มีโรคเรื้อรัง 1 - 2 โรคที่ยังควบคุมโรคได้

กลุ่มที่ 2 : กลุ่มติดบ้าน หมายถึง กลุ่มผู้สูงอายุที่ช่วยเหลือตนเองได้บ้างหรือต้องการความช่วยเหลือจากผู้อื่นเพียงบางส่วน มีความจำกัดในการดำเนินชีวิตในสังคมและเป็นกลุ่มผู้สูงอายุที่มีโรคเรื้อรังที่ควบคุมไม่ได้มีภาวะแทรกซ้อนทางด้านร่างกายหรือทางด้านจิตใจจนส่งผลกระทบต่อการใช้ชีวิตประจำวัน

กลุ่มที่ 3 : กลุ่มติดเตียง หมายถึง กลุ่มผู้สูงอายุที่ไม่สามารถช่วยเหลือตนเองในการทำกิจวัตรประจำวันได้ ต้องการความช่วยเหลือจาก ผู้อื่น ' ในเรื่องการเคลื่อนย้ายการปฏิบัติกิจวัตรพื้นฐานประจำวัน อื่น ๆ มีโรคประจำตัวหลายโรคทั้งที่ควบคุมได้และ ควบคุมไม่ได้มีการเจ็บป่วยเรื้อรังมายาวนานและมีภาวะแทรกซ้อนจากโรคที่เป็นอยู่

กลุ่มที่ 4 : กลุ่มผู้ดูแล หมายถึง อาสาสมัครสุขภาพประจำหมู่บ้าน (อสม) ที่เป็นเครือข่ายในการจัดกิจกรรมหรือเยาวชนนักเรียนที่ทำหน้าที่จิตอาสาช่วยเหลืองานในพื้นที่

โดยผ่านกิจกรรมและการสร้างเครือข่ายสุขภาพตามแนวพุทธ รายละเอียดในตารางที่ 3 ดังต่อไปนี้

ตารางที่ 3 กิจกรรมและการสร้างเครือข่ายสุขภาพตามแนวพุทธ

ปัญหาที่ได้รับจากการสนทนากลุ่มจากผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง	กิจกรรม	ผลที่ได้รับ
- การรับประทานอาหารที่มีประโยชน์ - การควบคุมอาหารของผู้สูงอายุ	เชฟที่บ้าน	1. เพื่อเป็นการพิจารณาการบริโภคอย่างถูกต้องตามหลักสุขภาพ (โภชนาการที่ถูกต้อง) 2. สร้างสรรค์รายการอาหารใหม่ ๆ สืบสานรายการอาหารเก่าที่เข้ากับหลักสุขภาพ 3. เปลี่ยนแปลงพฤติกรรมกรกิน เพื่อสุขภาพที่ดีขึ้น 4. สร้างอาชีพเสริมด้านโภชนาการ
- การกินยาที่ถูกต้อง - ปัญหาหลงลืมกินยา - การไม่ปฏิบัติตามคำแนะนำของหมอพยาบาล	เยี่ยมบ้านพลังบวก	1. เพื่อต้องการทราบความต้องการที่แท้จริงของกลุ่มผู้สูงอายุ และนำไปใช้เป็นข้อมูลในการตรวจสอบ ว่าความต้องการเหล่านั้นสอดคล้องกับแผนหรือไม่ 2. เพื่อสร้างเสริมพลังบวกและให้กำลังใจกับผู้สูงอายุหรือผู้ป่วย
- ความเครียดของ ผู้ดูแลผู้สูงอายุและ อสม. - เครือข่ายผู้เป็นแกนนำในสนับสนุนกิจกรรมในพื้นที่	สร้างคุณค่ารักษาผู้ป่วย	1. เพื่อเป็นการให้กลุ่มผู้ดูแลผู้ป่วย และอาสาสมัคร เห็นคุณค่าในตัวเอง 2. เพื่อให้ผู้เข้ารับการอบรมมีความมั่นใจในตัวเอง 3. ฝึกทักษะการฟังอย่างลึกซึ้ง (Deep listening)
- รายได้ของผู้สูงอายุ - การไม่เห็นคุณค่าในตนเอง	ตุ้จรวมใจถวายพระ	1. เพื่อเป็นการฝึกสติและสมาธิผ่านกิจกรรมศิลปะบำบัด 2. เรียนรู้การอยู่กับตัวเอง เพื่อเรียนรู้สภาวะอารมณ์ที่เกิดขึ้นของตนเอง 3. มองเห็น และรู้จักตัวเอง ด้วยการมองตัวเองด้วยการใคร่ครวญอย่างมีสติ 4. เป็นการฝึกอาชีพผู้สูงอายุ
- ปัญหาในชุมชน - จิตอาสาในชุมชน	การใช้วิธีสัจ 4 แก้ปัญหาในชุมชน	1. เพื่อให้ออกแบบวิธีการช่วยเหลือผู้สูงอายุ และผู้ป่วยตามหลักพรหมวิหารอย่างถูกต้องและเหมาะสม ตามความสามารถของตนเอง 2. ร่วมมือกันและเห็นคุณค่าของตนเองในการปฏิบัติงานตามแผนที่วางไว้เพื่อประโยชน์ของผู้สูงอายุ และ ผู้ป่วย/สังคม

3. ผลการประเมินผลความพึงพอใจในการใช้คู่มือการการพัฒนาสุขภาวะตามแนวพระพุทธศาสนาจากการประเมินของผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง รายละเอียดดังตารางที่ 4

ตารางที่ 4 ผลการประเมินผลความพึงพอใจในการใช้คู่มือการการพัฒนาสุขภาวะตามแนวพระพุทธศาสนา

รายการ	n = 130		ระดับความพึงพอใจ	การผ่านเกณฑ์ประเมิน > 3.51
	\bar{X}	S.D.		
ด้านการวางแผน	4.79	0.38	มากที่สุด	ผ่าน
ด้านการดำเนินงาน	4.89	0.26	มากที่สุด	ผ่าน
ด้านการติดตามและประเมินผล	4.87	0.35	มากที่สุด	ผ่าน
ด้านการปรับปรุงแก้ไขและพัฒนา	4.82	0.34	มากที่สุด	ผ่าน
เฉลี่ย	4.83	0.34	มากที่สุด	ผ่าน

จากตารางที่ 4 พบว่า ความพึงพอใจในการใช้คู่มือการการพัฒนาสุขภาวะตามแนวพระพุทธศาสนาจากการประเมินของผู้มีส่วนเกี่ยวข้องโดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.83$, S.D. = 0.34) ผ่านเกณฑ์การประเมินที่กำหนด

อภิปรายผล

1. สภาพปัญหาสุขภาวะตามแนวพระพุทธศาสนาในพื้นที่บริการวิชาการของมหาวิทยาลัย จากการศึกษาข้อมูลแนวคิด ทฤษฎี บทความ และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง พบว่า มีสภาพปัญหา 4 มิติ คือ มิติด้านร่างกาย มิติด้านอารมณ์ มิติด้านสังคม และมิติด้านปัญญา เช่นเดียวกับ พระนพสิทธิ์ สุทฺธจิตโต และแสง แสตนบุตร ที่ศึกษาการพัฒนาสุขภาวะผู้สูงอายุตามแนวพระพุทธศาสนา พบว่า ผู้สูงอายุส่วนใหญ่มักมีปัญหาเรื่องสุขภาพจากสภาพความเปลี่ยนแปลงที่เสื่อมลงตามธรรมชาติทั้งทางด้านร่างกาย จิตใจ อารมณ์ สังคม สิ่งแวดล้อม และสติปัญญา ทำให้ผู้สูงอายุเป็นประชากรกลุ่มใหญ่ที่ใช้บริการสุขภาพและค่าใช้จ่ายด้านสุขภาพเพิ่มมากขึ้น(พระนพสิทธิ์ สุทฺธจิตโต และแสง แสตนบุตร, 2561) ดังการศึกษาของ สมศรี สัจจะสกุลรัตน์ ที่ศึกษา รูปแบบการจัดการสุขภาพของผู้สูงอายุเชิงพุทธบูรณาการ : กรณีศึกษาเทศบาลตำบลบ้านต๋อม จังหวัดพะเยา พบว่า ผู้สูงอายุอยู่ในภาวะพึ่งพาสูง สภาพร่างกายเสื่อมลงตามอายุชั้ย เข้าสังคมน้อยลง จิตใจเปลี่ยนแปลงง่าย หงุดหงิด เหนงา เครียด มีความจำเสื่อม หลงลืม ขาดสมาธิ จำนวนผู้สูงอายุที่เพิ่มขึ้น มีฐานะยากจน ผู้ดูแลมีจำนวนลดลง มีบทบาทเชิงซ้อน เป็นโรคเรื้อรังและมีความเครียดสูง และสอดคล้องกับ สมศรี รุ่งแสงทอง ที่ศึกษา แนวทางการพัฒนาสุขภาวะแนวพุทธของผู้สูงอายุในหมู่บ้านธนะสิน เขตบึงกุ่ม กรุงเทพมหานคร พบว่า ผู้สูงอายุในหมู่บ้านธนะสินมีปัญหาสุขภาวะทางด้านร่างกายและสุขภาพทางด้านจิตใจ แต่ไม่มีปัญหาสุขภาวะทางด้านสังคมและสุขภาพทางด้านปัญญา (สมศรี สัจจะสกุลรัตน์, 2561)

2. ผลการประเมินการสร้างเครือข่ายและคู่มือการพัฒนาสุขภาวะตามแนวพระพุทธศาสนา โดยรวมมีความเหมาะสมมากที่สุด ดังที่ พระมหาสมบัติ ฐานวโร และคณะ ที่ศึกษา นวัตกรรมชุมชนเพื่อการดูแลสุขภาพผู้สูงอายุ ตำบลบ้านไทร อำเภอบรบือ จังหวัดสุรินทร์ พบว่า กิจกรรมการปฏิบัติวิปัสสนาเพื่อคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุ พบว่า กิจกรรมการปฏิบัติวิปัสสนาเป็นแนวทางการพัฒนาคุณภาพชีวิตตามแนวพระพุทธศาสนา โดยยึดหลักอริยสัจ 4 คือการพัฒนาอินทรีย์ (ร่างกาย) เช่น หูตา จมูก ลิ้น กาย ใจให้เอื้อต่อการปฏิบัติธรรม เพื่อเข้าถึงสภาวะธรรม เช่น หูสามารถรับรู้ถึง การได้ยินได้ฟัง จมูก แยกแยะในสิ่งที่ เป็นสาระแก่นสารสามารถสัมผัสได้ถึงรสชาติ กายสามารถรับรู้ได้ถึงสัมผัส สิ่งเหล่านี้เป็นปัจจัยพื้นฐานในการนำไปสู่กระบวนการรับรู้ที่จะนำไป การกำหนดจิตให้มีความพึงชานหรือมีความสงบซึ่งเรียกอีกนัยหนึ่งก็คือจิตที่เป็นกุศลและจิตไม่เป็นกุศลนั่นเอง เพราะการปฏิบัติทางกายย่อมส่งผลให้จิตเกิดความสุขและความสงบได้อีกทางหนึ่ง (พระมหาสมบัติ ฐานวโร และคณะ, 2564) เช่นเดียวกับ พระเจริญพงษ์ วิชัย และคณะ ที่ศึกษา การพัฒนากิจกรรมวิถีพุทธเพื่อเสริมสร้างสุขภาวะจิตของผู้สูงอายุ ชุมชนวัดบางหลวง อำเภอบางเลน จังหวัดนครปฐม พบว่า การพัฒนาคู่มือสำหรับการจัด

กิจกรรม มีการกำหนดสาระสำคัญ วัตถุประสงค์ ลักษณะและการวัดประเมินผลกิจกรรม ได้แก่ กิจกรรมต่อบาตร เต็มบุญ กิจกรรมรู้จักใจ รู้จักธรรม กิจกรรมเพื่อนบ้าน เพื่อนใจ กิจกรรมค้นคว้าตน ค้นคว้าธรรม กิจกรรมถอดบทเรียน ถอดธรรม เมื่อวันวาน (พระเจริญพงษ์ วิชัย และคณะ, 2566)

3. ผลการประเมินผลความพึงพอใจในการใช้คู่มือการพัฒนาสุขภาพตามแนวพระพุทธศาสนา โดยรวมมีความเหมาะสมมากที่สุด ดังที่ พระเจริญพงษ์ วิชัย และคณะ ที่ศึกษา การพัฒนากิจกรรมวิถีพุทธเพื่อเสริมสร้างสุขภาวะจิตของผู้สูงอายุ ชุมชนวัดบางหลวง อำเภอบางเลน จังหวัดนครปฐมพบว่า ความพร้อมของสุขภาพทางด้านร่างกายของผู้สูงอายุเป็นเงื่อนไขสำคัญของการเข้าร่วมกิจกรรม เช่นเดียวกับ หัสยาพร อินทยศ และฤทธิพล สมฤทธิ์ ที่ศึกษา ผลของโปรแกรมการออกกำลังกายร่วมกับการสนับสนุนทางสังคม ต่อความสามารถในการทรงตัวของผู้สูงอายุที่มีภาวะเสี่ยงล้ม พบว่า หลังเข้าร่วมโปรแกรมกลุ่มตัวอย่างมีความสามารถในการทรงตัวดีขึ้นกว่าก่อนเข้าร่วมโปรแกรมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และ หลังเข้าร่วมโปรแกรมกลุ่มตัวอย่างมีการหกล้มลดลงกว่าก่อนเข้าร่วมโปรแกรมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 (พระเจริญพงษ์ วิชัย และคณะ, 2566)

สรุป/ข้อเสนอแนะ

จากผลการวิจัยสามารถสรุปได้ดังนี้ 1) สภาพปัญหาสุขภาพตามแนวพระพุทธศาสนาในพื้นที่บริการวิชาการของมหาวิทยาลัย มีสภาพปัญหา 4 มิติ คือ (1) มิติด้านร่างกาย (2) มิติด้านอารมณ์ (3) มิติด้านสังคม และ (4) มิติด้านปัญญา 2) ผลการประเมินการสร้างเครือข่ายและคู่มือการพัฒนาสุขภาพตามแนวพระพุทธศาสนา โดยรวมมีความเหมาะสมมากที่สุด โดยผ่านกิจกรรม 5 กิจกรรม ดังนี้ กิจกรรมที่ 1 เชฟไต่บ้าน เพื่อเป็นการพิจารณาการบริโภคอย่างถูกต้องตามหลักสุขภาวะ (โภชนาการที่ถูกต้องตามหลักสุขภาวะ) สร้างสรรค์รายการอาหารใหม่ ๆ สืบสานรายการอาหารเก่าที่เข้ากับหลักสุขภาวะ เปลี่ยนแปลงพฤติกรรมการกิน เพื่อสุขภาพที่ดีขึ้น และสร้างอาชีพเสริมด้านโภชนาการ กิจกรรมที่ 2 เยี่ยมบ้านพลังบวก เพื่อต้องการทราบความต้องการที่แท้จริงของกลุ่มผู้สูงอายุ และนำไปใช้เป็นข้อมูลในการตรวจสอบ ว่าความต้องการเหล่านั้นสอดคล้องกับแผนหรือไม่ และเพื่อสร้างเสริมพลังบวก และให้กำลังใจกับผู้สูงอายุหรือผู้ป่วย กิจกรรมที่ 3 สร้างคุณค่ารักษาผู้ป่วย เพื่อเป็นการให้กลุ่มผู้ดูแลผู้ป่วย และอาสาสมัคร เห็นคุณค่าในตัวเอง เพื่อให้ผู้เข้ารับการอบรมมีความมั่นใจในตัวเอง และเป็นการฝึกทักษะการฟังอย่างลึกซึ้ง (Deep listening) กิจกรรมที่ 4 ตุงรวมใจถวายพระ เพื่อเป็นการฝึกสติและสมาธิผ่านกิจกรรมศิลปะบำบัด เรียนรู้การอยู่กับตัวเอง เพื่อเรียนรู้สภาวะอารมณ์ที่เกิดขึ้นของตนเอง มองเห็น และรู้จักตัวเอง ด้วยการมองตัวเองด้วยการใคร่ครวญอย่างมีสติ และเป็นการฝึกอาชีพผู้สูงอายุ กิจกรรมที่ 5 การใช้وریสัจ 4 แก้ปัญหาในชุมชนเพื่อให้ ออกแบบวิธีการช่วยเหลือผู้สูงอายุ และผู้ป่วยตามหลักพรหมวิหารอย่างถูกต้องและเหมาะสม ตามความสามารถของตนเอง ร่วมมือกันและเห็นคุณค่าของตนเองในการปฏิบัติงานตามแผนที่วางไว้เพื่อประโยชน์ของผู้สูงอายุ และผู้ป่วย/สังคม และ 3) ความพึงพอใจในการใช้คู่มือการพัฒนาสุขภาพตามแนวพระพุทธศาสนา จากการประเมินของผู้มีส่วนเกี่ยวข้องโดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด และมีข้อเสนอในการวิจัย ดังนี้ 1) การวิจัยนี้เป็นการศึกษาวิจัยในพื้นที่บริการวิชาการของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตขอนแก่นเท่านั้น ควรมีการวิจัยเพิ่มในพื้นที่อื่น 2) การสร้างคู่มือเป็นการสร้างคู่มือที่นำภูมิปัญญาท้องถิ่นมาพัฒนาเป็นกิจกรรม ซึ่งกิจกรรมที่ได้อาจมีความเฉพาะ ควรมีการสร้างกิจกรรมเพิ่มเติมที่เหมาะสมกับพื้นที่การวิจัยอื่น

กิตติกรรมประกาศ

บทความนี้เป็นส่วนหนึ่งของโครงการพัฒนาระบบจัดการพื้นที่และเครือข่ายองค์กรสุขภาพตามแนวพระพุทธศาสนา มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ร่วมกับสำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างสุขภาพ (สสส.)

เอกสารอ้างอิง

- ผู้จัดการออนไลน์. (2562). เปิด 10 ปัญหาสุขภาพน่าห่วงที่ต้องจับตาในปี 63. เรียกใช้เมื่อ 20 สิงหาคม 2566 จาก <https://mgronline.com/qol/detail/9620000120180>
- พระเจริญพงษ์ วิชัย และคณะ. (2566). การพัฒนากิจกรรมวิถีพุทธเพื่อเสริมสร้างสุขภาวะจิตของผู้สูงอายุ ชุมชนวัดบางหลวง อำเภอบางเลน จังหวัดนครปฐม. วารสารมณีเชษฐาราม วัดจอมมณี, 6(2), 56 - 77.
- พระธรรมปิฎก (ป. อ. ปยุตโต). (2541). การพัฒนาที่ยั่งยืน. กรุงเทพมหานคร: สหธรรมมิก .
- พระนพสิทธิ์ สุทธิจิตโต และแสง แสบบุตร. (2561). การพัฒนาสุขภาวะผู้สูงอายุตามแนวพระพุทธศาสนา. วารสารพุทธศิลป์, 1(2), 28 - 44.
- พระมหาสมบัติ ฐานวโร และคณะ. (2564). การพัฒนาสุขภาวะผู้สูงอายุตามแนวพระพุทธศาสนา. วารสารปรัชญาอาศรม, 3(1), 78 - 92.
- พระสุธีรัตนบัณฑิต และพระมหาสุโรกร ชินพุทธิสิริ (คงบุญวาสน์). (2564). การพัฒนาสุขภาวะและการเรียนรู้ตามแนวพระพุทธศาสนา. Journal of Roi Kaensarn Academi, 6(9), 337 - 352.
- พระสุธีรัตนบัณฑิต และคณะ. (2566). รายงานวิจัยฉบับสมบูรณ์โครงการพัฒนาเครือข่ายองค์กรสุขภาวะวิถีพุทธเชิงสร้างสรรค์. นนทบุรี: หจก. นิตินธรรมการพิมพ์.
- วิชัย เทียนถาวร. (2561). การดูแลสุขภาพองค์กรรวมตามแนวพุทธปรัชญา. เรียกใช้เมื่อ 20 สิงหาคม 2566 จาก https://gened2.cmru.ac.th/ge_learning/src/gen1403/GEN1403-C3.pdf
- สมศรี สัจจะสกุลรัตน์. (2561). รูปแบบการจัดการสุขภาพของผู้สูงอายุเชิงพุทธบูรณาการ : กรณีศึกษาเทศบาลตำบลบ้านต้อม จังหวัดพะเยา. วารสารการพยาบาล การสาธารณสุขและการศึกษาวิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนี พะเยา, 19(2), 120 - 132.
- สหคลินิกเมดิคอลไลน์. (2566). สภาวะสุขภาพ และปัญหาด้านสุขภาพของคนไทยส่วนใหญ่. เรียกใช้เมื่อ 20 สิงหาคม 2566 จาก <https://shorturl.asia/1AMEu>
- สำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างสุขภาพ (สสส.). (2565). สุขภาพดี 4 มิติ. เรียกใช้เมื่อ 20 สิงหาคม 2566 จาก <https://shorturl.asia/Bou10>
- สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ. (2565). จำนวนวัดในประเทศ รายจังหวัด ปี 2555-2564. เรียกใช้เมื่อ 17 สิงหาคม 2566 จาก <https://www.onab.go.th/th/content/category/index/id/805>
- สำนักงานพระพุทธศาสนาจังหวัดขอนแก่น. (2565). บัญชีสำรววัด พระภิกษุ สามเณร และศิษย์วัด ประจำปี 2565 จังหวัดขอนแก่น. เรียกใช้เมื่อ 17 สิงหาคม 2566 จาก <https://kkn.onab.go.th/th/content/category/detail/id/17/iid/32055>
- สำนักงานสถิติแห่งชาติ. (2564). จำนวนพระสงฆ์ในประเทศไทย. เรียกใช้เมื่อ 17 สิงหาคม 2566 จาก https://ittdashboard.nso.go.th/preview.php?id_project=56
- สำนักงานสาธารณสุขจังหวัดขอนแก่น. (2566). เครือข่ายบริการสุขภาพ ในสังกัดสำนักงานสาธารณสุขจังหวัดขอนแก่น. เรียกใช้เมื่อ 17 สิงหาคม 2566 จาก <https://www.kkpho.go.th/wirehealth.php>
- หน่วยวิชาการสนับสนุนการทำงานสุขภาวะขององค์กรพระพุทธศาสนา. (2566). โครงการการพัฒนากระบวนการจัดพื้นที่และเครือข่ายองค์กรสุขภาวะตามแนวพระพุทธศาสนา. เรียกใช้เมื่อ 20 สิงหาคม 2566 จาก <https://shorturl.asia/Y2Jih>
- Likert, R. (1992). New pattern of management. New York: Wiley & Son.

ปัญหาในการบังคับใช้กฎหมายยาเสพติดใหม่ :
ตามพระราชบัญญัติให้ใช้กฎหมายยาเสพติด พ.ศ. 2564*

CHALLENGES IN THE IMPLEMENT OF THE NEW NARCOTIC DRUG LAWS :
IN ACCORDANCE WITH THE NARCOTIC DRUGACT, B.E. 2564

ภิญญาพัชญ์ เห็นประเสริฐ

Pinyaphat Henprasert

หลักสูตรนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย นครศรีธรรมราช ประเทศไทย

Law course, Mahachulalongkornrajavidyalaya University, Nakhon Si Thammarat, Thailand

*Corresponding author E-mail: numphung26@gmail.com

บทคัดย่อ

ยาเสพติดเป็นปัญหาสังคมที่ยิ่งใหญ่ในระดับหนึ่งของแทบทุกประเทศทั่วโลก สำหรับในประเทศไทยปัญหาเรื่องยาเสพติดเป็นปัญหาที่น่าเป็นห่วงที่มีการสะสมและก่อให้เกิดผลเสียและผลกระทบต่อสังคมในทุกระดับเริ่มตั้งแต่ระดับครอบครัว ระดับชุมชนไปจนถึงระดับประเทศมาอย่างยาวนานที่สมควรได้รับการแก้ไข อย่างจริงจังจากผู้ที่เกี่ยวข้องในทุกองค์กร จึงเห็นได้ว่าปัญหายาเสพติดนับเป็นปัญหาสังคมที่มีความร้ายแรง ระดับชาติเนื่องจากทุกสังคมต่างได้รับผลกระทบจากปัญหาดังกล่าว รวมถึงการแพร่ระบาดในสังคมไทยแม้จะมีมาตรการป้องกันและปราบปรามผู้ลักลอบจำหน่ายและผู้เสพยาเสพติดมาโดยตลอด แต่ก็ยังไม่สามารถขจัด และแก้ไขปัญหายาเสพติดให้หมดไปได้ เนื่องจากเป็นขบวนการที่มีความซับซ้อน และนับวันปัญหาดังกล่าว ยิ่งทวีความรุนแรงเพิ่มมากขึ้น และเมื่อวันที่ 8 พฤศจิกายน 2564 ราชกิจจานุเบกษาได้เผยแพร่กฎหมายเกี่ยวกับยาเสพติดใหม่จำนวน 2 ฉบับ ได้แก่ พ.ร.บ. ให้ใช้ประมวลกฎหมายยาเสพติด พ.ศ. 2564 และพ.ร.บ. วิธีพิจารณาคดียาเสพติด (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2564 พ.ร.บ. ให้ใช้ประมวลกฎหมายยาเสพติด พ.ศ. 2564 บังคับใช้วันที่ 9 พฤศจิกายน 2564 ประกอบด้วย 24 มาตรา โดยมีข้อสังเกตบางประการ เนื่องจากกฎหมายฉบับนี้ให้ความสำคัญกับการมองผู้เสพเป็นผู้ป่วย เน้นให้ผู้ทำผิดไปบำบัดรักษาแทนการลงโทษ แต่แนวทางปฏิบัติเรื่องนี้ยังไม่ชัดเจน เพราะยังไม่มีกฎหมายลูก ดังนั้น การบังคับใช้กฎหมายที่ผ่านมา เจตนารมณ์นี้เป็นการตอบโจทย์หรือเปล่า หรือพูดอีกอย่าง คือ การนำผู้เสพไปบำบัดรักษาเกิดขึ้นจริงในทางปฏิบัติไหม การกำหนดโทษที่น้อยลงจะทำให้ผู้ค้า ผู้เสพซัดทอดใหม่ ดังนั้น จะเห็นได้อย่างชัดเจนว่า การบัญญัติกฎหมายดังกล่าวมีผลในทางคุณประโยชน์แก่ผู้กระทำความผิดมากขึ้นและเกิดความเกรงกลัวต่อกฎหมายน้อยลง

คำสำคัญ: ประมวลกฎหมาย, การบำบัดรักษา, การควบคุม, การปรับปรุง, ปัญหายาเสพติด

Abstract

Drug addiction is a pervasive societal problem at one level or another in nearly every country globally. In Thailand, the issue of drug addiction is a cause for concern, with the accumulation leading to adverse effects and consequences for society at all levels, starting from

* Received November 11, 2023; Revised November 25, 2023; Accepted November 29, 2023

the family level to the community level and extending to the national level for an extended period. It is imperative that earnest efforts be made by individuals associated with every organization to address and rectify this issue. Hence, it can be seen that drug addiction is a serious societal problem at the national level because every society is impacted by this issue. This includes the spread of drug addiction in Thai society, despite preventive measures and efforts to crack down on both clandestine distributors and users. However, the problem cannot be completely eradicated and rectified due to its intricate nature. Moreover, the prolonged existence of this issue has intensified its severity over time. On November 8, 2021, the Royal Gazette published new drug-related legislation, comprising two acts: the Narcotics Act (No. 2) B.E. 2564 and the Act on the Adjudication of Drug Cases (No. 2) B.E. 2564. These laws, which came into effect on November 9, 2021, consist of 24 sections and focus on the compilation of drug laws and the procedures for considering drug cases under the Narcotics Act B.E. 2564. Notably, certain observations arise from this legislation as it emphasizes viewing drug users as patients, advocating for rehabilitation instead of punishment. Nevertheless, the practical implementation of this approach remains unclear due to the absence of subsidiary laws. Therefore, the enforcement of the existing laws raises questions about whether it truly aligns with this mindset or, in other words, whether the actual practice of sending drug users for rehabilitation is occurring. The reduction of penalties may lead to concerns regarding the activities of drug dealers and users. Consequently, it is evident that the enactment of these laws has significantly favored the interests of the offenders, inducing a diminished fear of the law.

Keyword: Legislation, Rehabilitation, Control, Amendment, Drug Addiction

บทนำ

หากขึ้นชื่อว่าเป็นยาเสพติดแล้ว ล้วนก่อให้เกิดผลเสียอย่างมหาศาลไม่ว่าจะทางตรงหรือทางอ้อมต่อตัวเองและต่อผู้อื่น อีกทั้งยังเป็นต้นเหตุสำคัญที่นำไปสู่ปัญหาอื่น ๆ ในสังคมตามมาอีกด้วย ผลกระทบที่เกิดขึ้นจากปัญหาเสพติดได้แก่ ผลกระทบด้านสุขภาพต่อตัวผู้เสพ ฤทธิ์ของสารเสพติดแต่ละชนิดจะส่งผลกระทบต่อระบบประสาท ไม่ว่าจะเป็นการกดประสาท หลอนประสาท หรือกระตุ้นประสาท รวมถึงทำให้อวัยวะและการทำงานของระบบต่าง ๆ ภายในร่างกายเกิดความผิดปกติ สุขภาพเสื่อมโทรมลง ร่างกายซูบผอม หัวใจเต้นผิดปกติ อ่อนเพลียง่ายกล้ำเนื้ออ่อนแรง สภาวะทางจิตใจอ่อนไหว โดยอาจมีอาการวิตกกังวล หวาดระแวง อารมณ์แปรปรวน ฟุ้งซ่าน ซึ่งบางรายอาจมีอาการคุ้มคลั่งอันเป็นเหตุที่ก่อให้เกิดอันตรายถึงชีวิตได้

นอกจากนี้ ยังพบว่าการใช้ยาเสพติดอย่างต่อเนื่องมีแนวโน้มก่อให้เกิดภาวะ “สมองตึดยา” หรือ ภาวะผิดปกติทางสมองที่ส่งผลให้สมองส่วนอยาก มีอำนาจเหนือสมองส่วนคิด กล่าวคือ เมื่อสมองออกฤทธิ์ให้ผู้เสพรู้สึกมีความสุขจากการใช้ยาเสพติด จนเกิดความเคยชิน ที่ทำให้ผู้เสพรู้สึกว่าร่างกายต้องพึ่งยา เมื่อไหร่ที่ต้องการยาก็จะหมกหมุ่นกับการหาขามาเสพ ยิ่งสมองส่วนอยากถูกกระตุ้นมากขึ้นเท่าไร สมองส่วนคิดจะทำงานแย่งขาดการไตร่ตรอง ยับยั้งซึ่งใจจนนำไปสู่พฤติกรรมความรุนแรงที่ตามมานั่นเองเมื่อสมองที่ควบคุมการทำงานของระบบต่าง ๆ ในร่างกายมีการทำงานผิดปกติ ร่างกายก็จะเกิดอาการผิดปกติตามไปด้วย การทำงานของระบบภูมิคุ้มกันเสียหาย ทำลายระบบเลือด ทำลายปอดและสมรรถภาพของผู้เสพถึงชีวิตทั้งนี้ข้อมูลจากองค์การอนามัยโลกเปิดเผยว่า การเสียชีวิตจากสาเหตุยาเสพติดในประเทศไทยอยู่ที่ อันดับ 103 ของโลก ผลกระทบด้านสังคม

ปัญหายาเสพติดไม่เพียงส่งผลกระทบต่อตัวผู้เสพ แต่ยังส่งผลร้ายแก่บุคคลรอบข้าง ครอบครัว สังคมและชุมชน เช่นกัน ที่ได้มีการระบาดของยาเสพติด ที่นัยยอมทำให้คนในชุมชนรู้สึกหวาดระแวงและไม่ปลอดภัย อาจนำไปสู่ การมั่วสุมเพื่อทำสิ่งผิดกฎหมายอื่น ๆ ไม่ว่าจะเป็นการลักขโมย การใช้ความรุนแรง รวมถึงปัญหาอาชญากรรมที่จะ ก่อให้เกิดอันตรายต่อบุคคลและทรัพย์สินในชุมชนได้ ผลกระทบด้านเศรษฐกิจ ธุรกิจการค้ายาเสพติดนั้นก่อให้เกิด การสูญเสียเงินตราแก่กลุ่มผู้ผลิตที่อยู่ภายนอกประเทศจำนวนมาก และเพิ่มมากขึ้นเรื่อย ๆ เงินที่ควรจะถูก นำมาจับจ่ายใช้สอยเพื่อหมุนเวียนเศรษฐกิจในประเทศ ถูกนำไปใช้เพื่อซื้อยาเสพติดเป็นจำนวนมาก เปรียบเสมือน การสนับสนุนให้ผู้ผลิตยาเสพติดยังคงมีรายได้อย่างต่อเนื่อง ปัญหาเสพติดยังทำให้รัฐบาลและหน่วยงานที่ เกี่ยวข้องต้องทุ่มเทงบประมาณและทรัพยากรจำนวนมากในการแก้ไข ป้องกันและปราบปราม รวมถึงการบำบัดรักษา และฟื้นฟูผู้ป่วยยาเสพติดด้วยเช่นกัน นอกจากนี้ การที่ผู้ติดยาเสพติดจำนวนมากอยู่ในกลุ่มเยาวชน นั้นหมายความว่า ประเทศของเราต้องสูญเสียบุคลากรที่จะเป็นกำลังสำคัญในการพัฒนาประเทศอีกเป็นจำนวนมาก ผลกระทบด้าน ภัยต่อประเทศชาติ

การที่รัฐบาลและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องต้องเสียงบประมาณจำนวนมากในการป้องกันและปราบปราม ยาเสพติด ถือเป็นผลกระทบรุนแรงที่บ่อนทำลายเศรษฐกิจของประเทศ ยิ่งพบปัญหาเสพติดมากเท่าไร ยิ่งทำให้ประชาชนรู้สึกไม่ปลอดภัย หวาดระแวงต่อภัยที่จะตามมาในสังคม บ้านเมืองเกิดความไม่สงบสุข นำไปสู่ การทำลายความมั่นคงของชาติ

จากสถิติของกรมราชทัณฑ์ที่มีผู้กระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติดเมื่อนำมาเปรียบเทียบ ก็ยังคงมีจำนวน มากกว่าผู้กระทำความผิดในคดีอื่น ๆ มาก โดยในปีหนึ่ง ๆ มีเฉพาะผู้กระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติดเป็นจำนวนไม่ต่ำ กว่าสองแสนคน เป็นระยะเวลาหลายปีแล้ว โดยล่าสุดต้นปี 2566 มีผู้กระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติดจำนวน ถึง 206,361 คน ซึ่งในนี้มีนักโทษเด็ดขาดเกี่ยวกับยาเสพติดสูงถึง 170,918 จึงจะเห็นได้ว่าผู้ค้ายาเสพติดยังมีเป็น จำนวนมาก อีกทั้งยังมีปัญหาว่าผู้กระทำความผิดเป็นจำนวนมากเมื่อได้รับการปล่อยตัวออกมาจากเรือนจำแล้ว มักมีการกระทำความผิดซ้ำ จึงกลับเข้าสู่เรือนจำซ้ำซาก (กรมราชทัณฑ์, 2566)

เนื่องจากกฎหมายที่เกี่ยวข้องเกี่ยวกับป้องกันและปราบปราม ควบคุมยาเสพติด รวมถึงการบำบัดฟื้นฟู สมรรถภาพผู้ที่ติดยาเสพติด ได้กระจายอยู่ในกฎหมายหลายฉบับ และการดำเนินการตามกฎหมายแต่ละฉบับเป็น อำนาจหน้าที่ของหลายองค์กร ที่ทำให้การบังคับใช้กฎหมายไม่สอดคล้องกันและกฎหมายยาเสพติดที่ออกใหม่และ บังคับใช้ในปัจจุบันนี้จำนวน 2 ฉบับ คือ พระราชบัญญัติให้ใช้กฎหมายยาเสพติด พ.ศ. 2564 และพระราชบัญญัติ วิธีพิจารณาความยาเสพติด (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2564 ในขณะนี้ยังมีช่องว่างอยู่หลายประการ โดยการเกิดขึ้นของ กฎหมายยาเสพติดใหม่ มีประเด็นสำคัญหลัก ๆ ที่ควรรู้อยู่ 5 ประการ ดังนี้ 1) เป็นการรวบรวมข้อกำหนดให้เป็น ระบบและเป็นเอกภาพ 2) เป็นการใช้ระบบคณะกรรมการเข้ามาขับเคลื่อน 3) เป็นการเปิดช่องให้สามารถนำยา เสพติดไปใช้ประโยชน์ในทางการแพทย์ การศึกษาวิจัย และเศรษฐกิจ 4) เป็นการปรับเปลี่ยนแนวทางการลงโทษ ผู้ทำผิดให้สมเหตุสมผลขึ้น โดยมุ่งเน้นปราบปรามไปที่กลุ่มผู้ค้า - ขบวนการค้ายา 5) การมองผู้เสพเป็นผู้ป่วย เน้นนำวิธีทางสาธารณสุขเข้ามาแก้ปัญหาผู้เสพยา โดยใช้กระบวนการบำบัดรักษาฟื้นฟู (พจน์ ยอดพิจิตร, 2566)

จะเห็นได้ว่ากฎหมายยาเสพติดฉบับใหม่นี้ อัตรโทษไม่รุนแรง จึงส่งผลให้ผู้กระทำความผิดไม่เกิดความ เกรงกลัวในเรื่องของโทษที่จะได้รับ ในฐานความผิดเสพยาเสพติด และกฎหมายใหม่โจทก์ต้องพิสูจน์ให้ได้ว่าจำเลย ได้กระทำความผิดจริง ซึ่งในกฎหมายยาเสพติดเก่าไม่มี (สุนัย ตูลย์ภักดี, 2566) อีกทั้งกฎหมายยาเสพติดกระจาย กระจายไปอยู่ในกฎหมายหลายฉบับและไม่สอดคล้องกัน ประกอบกับพระราชบัญญัติให้ใช้กฎหมายยาเสพติด พ.ศ. 2564 ยังไม่มีการออกกฎหมายลูกมารองรับและไม่มีการเพิ่มโทษตามมาตรา 97 ตามพระราชบัญญัติยาเสพติด ฉบับเก่า แต่ตอนนี้กลับใช้มาตรา 92 ในประมวลกฎหมายอาญา (พระราชบัญญัติประมวลกฎหมายอาญา พ.ศ. 2499 (ฉบับพิเศษ), 2499) ในการเพิ่มทดแทน (สุวิทย์ ศรครรชิต, 2566) และกฎหมายยาเสพติดปัจจุบัน

มุ่งเน้นการฟื้นฟู บำบัดมากกว่าการลงโทษ มองผู้เสพเป็นผู้ป่วยมากกว่าจะเป็นผู้กระทำความผิด ปัญหาเรื่องสถานที่บำบัดฟื้นฟูจึงเกิดขึ้น โดยไม่มีสถานที่รองรับอย่างแน่นชัด และสถานที่นั้นทำให้ประชาชนแถวนั้นเกิดความหวาดวิตกกังวลหวาดกลัวหรือไม่ อีกทั้งพฤติการณ์ในการกระทำความผิด ยังยากแก่การหาพยานหลักฐานว่าผู้กระทำความผิดเป็นผู้ค้าหรือผู้เสพกันแน่ และจากกฎหมายยาเสพติดก็ยังคงจัดกระจายไปยังกฎหมายหลายฉบับ จึงทำให้เกิดปัญหาอยู่มากแก่การบังคับใช้ให้สอดคล้องกับสถานการณ์ปัจจุบันอีกด้วย (วีระญา คชบริรักษ์, 2566)

ประวัติความเป็นมากฎหมายยาเสพติดในประเทศไทย

กฎหมายที่เกี่ยวกับยาเสพติดที่มีการบังคับใช้ในประเทศไทยตั้งแต่ปี พ.ศ. 2519 รวมถึงข้อบังคับในปัจจุบัน ประกอบด้วย

1. พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามยาเสพติด พ.ศ. 2519
2. พระราชบัญญัติมาตรการในการปราบปรามผู้กระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด พ.ศ. 2534
3. พระราชบัญญัติวิธีพิจารณาความผิด พ.ศ. 2550
4. ประกาศคณะรักษาความสงบแห่งชาติฉบับที่ 108/2507 272 คำสั่งหัวหน้าคณะรักษาความสงบแห่งชาติที่ 32/2559 296
5. พระราชบัญญัติยาเสพติดให้โทษ พ.ศ. 2522
6. พระราชบัญญัติวัตถุที่ออกฤทธิ์ต่อจิตและประสาท พ.ศ. 2559
7. พระราชกำหนดป้องกันการใช้สารระเหย พ.ศ. 2533
8. พระราชบัญญัติฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติด พ.ศ. 2545
9. พระราชบัญญัติควบคุมโคคาอีน พ.ศ. 2495
10. พระราชบัญญัติวัตถุอันตราย พ.ศ. 2535
11. พระราชบัญญัติการขนส่งทางบก พ.ศ. 2522
12. พระราชบัญญัติราชทัณฑ์ พ.ศ. 2560
13. พระราชบัญญัติให้อำนาจทหารเรือปราบปรามการกระทำความผิดบางอย่างทางทะเล พ.ศ. 2490
14. พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. 2542
15. พระราชบัญญัติความร่วมมือระหว่างประเทศในเรื่องทางอาญา พ.ศ. 2535
16. พระราชบัญญัติส่งผู้ร้ายข้ามแดน พ.ศ. 2551
17. พระราชบัญญัติการปฏิบัติเพื่อความร่วมมือระหว่างประเทศในการดำเนินการตามคำพิพากษาศีออาญา พ.ศ. 2527

โดยกฎหมายที่ออกใหม่และบังคับใช้ในปัจจุบันนี้จำนวน 2 ฉบับ คือ พระราชบัญญัติให้ใช้กฎหมายยาเสพติด พ.ศ. 2564 และพระราชบัญญัติวิธีพิจารณาความผิด (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2564 ระเบียบ คำสั่ง และหนังสือราชการอื่น ซึ่งแต่ละฉบับจะมีหลักการและเหตุผลที่แตกต่างกันตามบริบทของสังคมที่มีการผันแปรอยู่ตลอดเวลา (กฎหมายที่เกี่ยวข้องกับยาเสพติดในประเทศไทย (กอบกุล จันทวโร, 2546)

ความสำคัญของการปราบปรามและบังคับใช้กฎหมายยาเสพติดในประเทศไทยปัจจุบัน

จะเห็นได้ว่าการมีกฎหมายที่เกี่ยวกับยาเสพติดใช้บังคับในประเทศไทยดังที่ได้กล่าวมานั้น เนื่องจากว่าปัญหาเรื่องยาเสพติดเป็นปัญหาสังคมที่สำคัญประการหนึ่ง กฎหมายต่าง ๆ ที่ออกมาเพื่อใช้บังคับในสังคมจึงมีความจำเป็นอย่างยิ่งที่ต้องคำนึงถึงปัจจัยหลายประการ เช่น สิทธิเสรีภาพของประชาชน การป้องกันและปราบปรามผู้กระทำความผิด รวมถึงวิธีการต่าง ๆ ในเรื่องของเทคโนโลยีต่าง ๆ ที่มีการพัฒนาแบบไม่มีขีดจำกัด

โดยกฎหมายที่นำมาใช้บังคับกับคนในสังคม ต้องเป็นกฎหมายที่นำมาใช้บังคับได้อย่างเป็นธรรม และมีประสิทธิภาพ ต่อสังคมในทุกระดับ ซึ่งบางครั้งคนที่มีฐานะทางสังคมที่ต่างกันอาจมีหนทางที่ทำให้คนเหล่านั้นได้รับการปฏิบัติที่แตกต่างกันจนเห็นได้อย่างชัดเจน เปรียบเสมือนเป็นการเลือกปฏิบัติ ซึ่งจะทำให้การบังคับใช้กฎหมายไม่สามารถกระทำต่อบุคคลในสังคมได้อย่างทั่วถึงและเป็นธรรม ดังนั้น หากปัญหาเสพติดยังไม่หมดสิ้นไปจากสังคมไทย เราคงต้องมีการออกกฎหมายเพื่อมาใช้บังคับต่อบุคคลต่อไปตามสภาพปัญหาที่เกิดขึ้นเพื่อคุ้มครองให้ประชาชนอยู่ร่วมกันอย่างสงบสุขในสังคม ในขณะที่เดียวกันการมีกฎหมายเกี่ยวกับยาเสพติดออกมาบังคับใช้หลายฉบับในสังคมไทย อาจมีข้อดี/ข้อเสียหรือแม้แต่ข้อจำกัดที่แตกต่างกันในเนื้อหาสาระของกฎหมาย ขึ้นอยู่กับบริบทของสภาพสังคมในขณะนั้น (ชนะชัย ลิ้มโอภาส, 2566)

สาระสำคัญของพระราชบัญญัติให้ใช้กฎหมายยาเสพติด ฉบับล่าสุด ปี พ.ศ. 2564

ตั้งแต่ประกาศใช้กฎหมายยาเสพติดฉบับใหม่ เมื่อเดือนธันวาคม 2564 ในภาพรวมได้เห็นการเปลี่ยนแปลงหลัก ๆ คือ

1. ให้สิทธิและคุ้มครองสิทธิมนุษยชนของผู้ต้องขังและผู้กระทำผิดมากขึ้น ทำให้เจ้าหน้าที่ตำรวจจะต้องพิสูจน์การกระทำผิดต่าง ๆ ให้ชัดเจนยิ่งขึ้น ขณะที่ศาลก็สามารถใช้ดุลยพินิจในการตัดสิน และอัยการก็ต้องใช้ดุลยพินิจในการเลือกฟ้องคดีให้ถูกต้องสมเหตุสมผลกับการกระทำความผิดมากกว่าเดิม ในภาพรวม คือ ทำให้ผู้บังคับใช้กฎหมายต้องมีความระมัดระวังมากขึ้น ต่างจากก่อนหน้านี้ที่ผู้ต้องหาอาจรู้สึกว่าได้โดนกฎหมายปิดปาก แม้บางกรณีจะไม่ได้รู้เห็นในการกระทำผิดด้วยเลยก็ตาม ขณะที่นักโทษที่ต้องขังอยู่ในเรือนจำจากคดียาเสพติดเดิมก็เรียกว่าตีใจลิงโลดกันเลยทีเดียว เพราะกฎหมายใหม่มีโทษน้อยลง จึงมีคนขอให้กำหนดโทษใหม่จำนวนมาก หลายคนก็ได้รับการปล่อยตัวเร็วขึ้น (ภูรินทร์ เพชรที่วัง, 2566)

ถ้าเป็นกฎหมายเดิม สมมติว่ากรณีที่คนครอบครองยาบ้า 100,000 เม็ด เราสามารถสั่งฟ้องคนครอบครองยาเสพติดได้เลยโดยตั้งสมมติฐานว่าครอบครองเพื่อจำหน่าย แต่พอเป็นกฎหมายใหม่ มันต้องมาพิสูจน์ว่าคนครอบครองนี้ทำผิดเข้าเหตุฉกรรจ์หรือเปล่า ซึ่งถ้าตำรวจสั่งฟ้องมาทางอัยการโดยไม่มีพยานหลักฐานอื่นประกอบอัยการก็สู้ไม่ได้ เพราะฉะนั้นศาลจะใช้ได้แค่วรรค 1 ของมาตรา 145 (พระราชบัญญัติยาเสพติด พ.ศ. 2564) ในการลงโทษอย่างเดียว เนื่องจากศาลสามารถใช้ดุลยพินิจลงโทษได้แค่เฉพาะเท่าที่อัยการสามารถสู้ถึงเท่านั้น กล่าวได้ว่าอัยการกับศาลก็มีหน้าที่ต้องพิสูจน์พยานหลักฐานเพื่อให้เข้ากับเหตุฉกรรจ์ที่กำหนดไว้ในตัวบทมาตรา มากขึ้น ต่างจากเดิมที่ใช้ประโยชน์จากข้อสันนิษฐานของกฎหมาย (ชนะชัย ลิ้มโอภาส, 2566)

จะเห็นว่ากฎหมายยาเสพติดใหม่

1. กฎหมายเก่า ครอบครองยาเสพติดเป็นเกณฑ์ในการกำหนดโทษฐานจำหน่าย หรือครอบครองเพื่อจำหน่าย แต่กฎหมายใหม่ ต้องดูพฤติการณ์ความร้ายแรงตามมาตรา 145 วรรค 2 และวรรค 3 ศาลจะตัดสินว่าปริมาณยาเสพติดมาก จึงกำหนดโทษตาม มาตรา 145 วรรคสอง วรรคสามเลยไม่ได้ถ้าไม่มีพฤติการณ์ร้ายแรง ต้องกำหนดโทษตามมาตรา 145 วรรคแรกเท่านั้น (มาตรา 145 วรรคแรก เป็นกรณีไม่มีพฤติการณ์ร้ายแรง มีโทษจำคุกไม่เกิน 15 ปี) (พระราชบัญญัติวิธีพิจารณาความเสพติด พ.ศ. 2564 (ฉบับที่ 2), 2564)

2. การขายยาเสพติดจำนวน 1,000 เม็ด สารบริสุทธิ์เกิน 20 กรัม ถือว่า มีพฤติการณ์ร้ายแรง คือแพร่กระจายในกลุ่มประชาชนแล้ว ผู้กระทำมีความผิดตามมาตรา 145 วรรคสอง (2) (มาตรา 145 วรรคสอง เป็นกรณีมีพฤติการณ์ร้ายแรงตาม (1) - (6) โทษจำคุก 2 ปี - 20 ปี) (มาตรา 145 วรรคสาม กรณีมีพฤติการณ์ร้ายแรงมากตาม (1) หรือ (2) มีโทษจำคุก 5 ปี - ตลอดชีวิตหรือประหารชีวิต) (พระราชบัญญัติวิธีพิจารณาความเสพติด พ.ศ. 2564 (ฉบับที่ 2), 2564)

3. คดีนี้ กฎหมายใหม่มีผลใช้บังคับขณะที่ยังไม่มีคำพิพากษาถึงที่สุด จึงนำกฎหมายใหม่ในส่วนที่เป็นคุณมาใช้ได้ไม่ว่าส่วนใด ตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 3 (วรรคแรก) แต่หาก คดีนั้นถึงที่สุดแล้ว และมีการร้องขอให้กำหนดโทษใหม่ ศาลคงพิจารณากฎหมายใหม่ที่เป็นคุณได้เฉพาะในส่วนโทษขั้นสูงตามกฎหมายใหม่ เทียบกับโทษตามคำพิพากษาที่ถึงที่สุดแล้วได้เท่านั้นตามประมวลกฎหมายอาญามาตรา 3 (1) พระราชบัญญัติประมวลกฎหมายอาญา พ.ศ. 2499

4. คดีนี้ ถ้าใช้กฎหมายเก่า จำเลยต้องถูกจำคุกตลอดชีวิตหรือประหารชีวิตเท่านั้น (พระราชบัญญัติยาเสพติดให้โทษ พ.ศ. 2522 (ฉบับพิเศษ), 2522) ศาลเห็นว่า กฎหมายใหม่เป็นคุณกว่า จึงใช้กฎหมายใหม่ โดยพิพากษาจำคุกจำเลย 15 ปีและปรับ 1,000,000 บาท (พระราชบัญญัติวิธีพิจารณาความอาญา พ.ศ. 2564 (ฉบับที่ 2), 2564)

5. โทษตามกฎหมายใหม่ เบากว่ากฎหมายเก่า ดังนั้นจะเห็นได้อย่างชัดเจนว่า การบัญญัติกฎหมายในลักษณะดังกล่าวทำให้มีผลในทางคุณประโยชน์แก่ผู้กระทำความผิดมากขึ้น และเกิดความเกรงกลัวต่อกฎหมายน้อยลง (สวัณน์ พรหมขุนทอง, 2566)

2. กฎหมายฉบับนี้ให้ความสำคัญมากกับการมองผู้เสพเป็นผู้ป่วย เน้นให้ผู้ทำผิดเข้าสู่กระบวนการบำบัดรักษาเป็นทางเลือกแทนการลงโทษ แต่คุณบอกว่าแนวปฏิบัติเรื่องนี้ยังไม่ชัดเจน เพราะยังไม่มีกฎหมายลูกถ้าอย่างนั้นตลอดเวลาของการบังคับใช้กฎหมายที่ผ่านมา เจตนารมณ์นี้ได้รับการตอบโจทย์หรือเปล่า หรือพูดอีกอย่างคือการนำผู้เสพไปบำบัดรักษาเกิดขึ้นจริงในทางปฏิบัติไหม จะมีอยู่ 2 กรณี กรณีแรกคือผู้เสพเดินเข้าไปสารภาพกับตำรวจ ซึ่งต้องใช้มาตรา 113 ของประมวลกฎหมายยาเสพติด ในกรณีนี้ตำรวจต้องส่งบำบัดรักษาอย่างเดียว ไม่สามารถใช้ดุลยพินิจพิจารณาแนวทางอื่นอย่างการดำเนินคดี ในทางปฏิบัติผู้เสพใหม่ไม่เกรงกลัวและมีโอกาสกระทำความผิดซ้ำอีก ไม่สามารถแก้ปัญหาได้อย่างจริงจัง อาจจะเป็นเพียงแค่ 5% ที่พร้อมจะเลิก ซึ่งน้อยมาก (จักรกฤษ บุญหอร, 2566) และความยืดหยุ่นในการใช้ดุลยพินิจว่าผู้กระทำความผิดเสพหรือจำหน่ายยากกว่าพระราชบัญญัติยาเสพติดเก่า เนื่องจากไม่มีบรรทัดฐานที่ชัดเจน เช่น ปริมาณยาที่จะแจ้งข้อหาจำหน่ายก็ไม่ได้กำหนดเอาไว้ มันจะก้ำกึ่งในการใช้ดุลยพินิจในการสืบสวน ที่ต้องดูพฤติการณ์สนับสนุนร่วมด้วย (นนทชัย นพรัตน์, 2566)

3. ในการวางแผนจับกุมผู้ค้ายาเสพติด ในการดำเนินการต้องใช้เวลาและงบประมาณเป็นจำนวนมากที่ต้องใช้ในการล่อซื้อยาเสพติด รวมทั้งยังต้องหาเบาะแส และสายข่าวที่ต้องใช้จำนวนคนในการวางแผนล่อซื้อยาเสพติดเป็นอย่างมาก แต่ในขณะเดียวกัน เมื่อวางแผนล่อซื้อสำเร็จและดำเนินการจับกุมผู้ค้าได้ หากได้ปริมาณยาที่เป็นปริมาณที่ก้ำกึ่งระหว่างขายกับเสพ ก็ต้องดูพฤติการณ์อื่นประกอบ หากนำสืบพฤติการณ์ไม่ได้ว่าขายก็จะทำได้เพียงแจ้งข้อหาครอบครองเพื่อเสพเท่านั้น ซึ่งทำให้เสียงงบประมาณและใช้จำนวนบุคลากรจำนวนมากในการจับกุมแต่ละครั้ง (บัณฑิตย์ สุขะวิศิษฐ์, 2566)

4. แนวทางการฟ้องและดำเนินคดีกับผู้ทำผิด ซึ่งกฎหมายใหม่เปลี่ยนแปลงไปพอสมควร เช่น ประเด็นการตั้งข้อสันนิษฐานความผิด หรือการกำหนดโทษให้ได้สัดส่วนกับความหนักเบาของความผิดมากขึ้น ตลอด 8 เดือนที่ผ่านมา การบังคับใช้กฎหมายในส่วนนี้เป็นอย่างไร ตอบเจตนารมณ์กฎหมายใหม่ ในเรื่องบทสันนิษฐานของตัวบทกฎหมายเดิม มันเหมือนที่เราดูจากปริมาณสารบริสุทธิ์เป็นหลัก ไม่ว่าจะดูจากหน่วยการใช้หรือน้ำหนักสุทธิที่ผู้ต้องหาไว้ในครอบครอง หากเกินเกณฑ์ก็จะถูกสันนิษฐานว่าครอบครองเพื่อจำหน่าย ซึ่งอย่างนี้จะง่ายต่อการตรวจคือ เมื่อตำรวจตรวจเจอแล้ววัดปริมาณเสร็จก็สามารถจับกุมและตั้งข้อหาได้เลย (วีระศักดิ์ มะลิทอง, 2566)

แต่ในกฎหมายยาเสพติดใหม่ไม่มีข้อสันนิษฐานครอบครองเพื่อจำหน่ายอีกต่อไปแล้ว ดังนั้น ถ้าตำรวจจะทราบจากผู้ครอบครองยาครอบครองเพื่อจำหน่ายหรือเปล่า ตำรวจก็ต้องหาพยานหลักฐานมาพิสูจน์ ซึ่งมันก็ยากขึ้นสำหรับตำรวจ เพราะในฝั่งผู้ต้องหาที่คงยากที่จะสารภาพตรง ๆ ว่าตนเป็นคนค้ายา แล้วหลักฐานก็พิสูจน์ได้ยาก เช่น เขาอาจใช้ซิมการ์ดเถื่อนที่ไม่ได้จดทะเบียนเป็นชื่อตัวเอง หรือบัญชีธนาคารที่ใช้ก็อาจเป็นบัญชีม้า (การใช้

บัญชีของคนอื่นเป็นช่องทางในการรับเงิน เพื่อไม่ให้มีหลักฐานเชื่อมโยงมาถึงตัว) ดังนั้น เมื่อพยานหลักฐานเป็นที่พิสูจน์ได้ยากมากและบทสันนิษฐานครอบครองเพื่อจำหน่ายก็ถูกยกเลิกไปแล้ว ผู้ต้องหาที่จะรับโทษแค่ระดับหนึ่ง เช่น ถ้าครอบครองยาเสพติดให้โทษประเภทที่ 1 ก็จะได้รับโทษตามมาตรา 145 วรรค 1 คือ จำคุกไม่เกิน 15 ปี และปรับไม่เกิน 1,500,000 บาท (พระราชบัญญัติวิธีพิจารณาความอาชญา พ.ศ. 2564 (ฉบับที่ 2), 2564) แต่ถ้ามีพยานหลักฐานพิสูจน์ได้ว่าครอบครองยาเสพติดอันเป็นการกระทำการเพื่อการค้าหรือเหตุฉกรรจ์อื่น ๆ ก็จะต้องใช้วรรค 2 ของมาตรา 145 คือ จำคุกตั้งแต่ 2 - 20 ปี (กฎหมายอาญา เลืองธีรกุล, 2565)

ข้อสันนิษฐานครอบครองเพื่อเสพจะกลับกันกับครอบครองเพื่อจำหน่าย ถ้าเป็นครอบครองเพื่อจำหน่ายตามกฎหมายเดิม คือ การกำหนดเพดานขั้นต่ำว่าถ้าคุณครอบครองยาเสพติดเกินปริมาณที่กำหนดไว้ ก็สันนิษฐานว่าครอบครองเพื่อจำหน่าย แต่พอเป็นครอบครองเพื่อเสพ คือ การกำหนดเพดานขั้นสูง คือ ถ้าครอบครองไม่เกินปริมาณที่กำหนดไว้ ก็สันนิษฐานว่าครอบครองเพื่อเสพ แต่ในเมื่อร่างกฎหมายนี้ยังไม่ออกมาบังคับใช้ จึงเกิดความลักลั่น สมมติร่างกฎหมายนี้เบื้องต้นบอกว่าการครอบครองแอมเฟตามีน (ยาบ้า) ไม่เกิน 15 หน่วยการใช้ ให้สันนิษฐานว่าครอบครองเพื่อเสพ ดังนั้น ถ้าตำรวจไปจับคนที่มียาบ้า 10 เม็ด แล้วฟ้องว่าครอบครองเพื่อเสพเลย ก็ยังทำไม่ได้ ถ้าผู้ครอบครองยาไม่ได้มีพฤติการณ์อื่นประกอบ พฤติการณ์ที่วานั้นก็อย่างเช่นการมีใบรับรองแพทย์ว่าเป็นผู้ติดยาเรื้อรัง หรือการถูกตรวจ พบว่า ปัสสาวะมีสีม่วง ถ้าพบอย่างนั้นถึงจะบอกได้ว่าครอบครองเพื่อเสพ พฤติการณ์อื่น คือ การสันนิษฐานว่าครอบครองเพื่อเสพในตอนนี้ที่ยังไม่มีกฎหมายลูก ต้องมีพฤติการณ์ที่เป็นข้อเท็จจริงประกอบด้วยเสมอ ถ้าไม่มี ก็บอกเช่นนั้นไม่ได้ มันต้องถือว่าเป็นการครอบครองโดยไม่ได้รับอนุญาต ซึ่งมีโทษต่างกัน คือ ครอบครองเพื่อเสพมีโทษจำคุกไม่เกิน 2 ปี แต่ครอบครองโดยไม่ได้รับอนุญาตมีโทษจำคุกไม่เกิน 15 ปี (พระราชบัญญัติวิธีพิจารณาความอาชญา พ.ศ. 2564 (ฉบับที่ 2), 2564) จะเห็นได้เลยว่าประเด็นนี้ยังเป็นปัญหาอยู่ ด้วยว่ากฎหมายยังไม่ออกมา (พรพจน์ เทพทอง, 2566)

กฎหมายยาเสพติดใหม่เน้นหนักในการจัดการกลุ่มเครือข่ายที่กระทำผิดในระดับสั่งการหรือในระดับที่เป็นหัวหน้า ซึ่งที่จริงประเทศไทยเองอาจจะหาตัวคนกลุ่มนี้ยาก เพราะส่วนมากยาเสพติดมาจากต่างประเทศ ส่วนใหญ่การค้าคนคดียุคใหม่ คือ จะดำเนินคดีไปถึงคนระดับสั่งการหรือคนที่เป็นหัวหน้าคุมงานขนส่งยาเสพติดได้ แล้วเราต้องเข้าใจอย่างหนึ่งว่าคนระดับสั่งการไม่ครอบครองยาเสพติดด้วยตนเอง ดังนั้น เราจะไม่มีทางเจอเขาพร้อมกับของกลางที่เป็นยาเสพติด กฎหมายยาเสพติดใหม่จึงมีเครื่องมือที่จะขยายผลไปสู่เครือข่ายกลุ่มใหญ่ คือ บทบัญญัติเรื่องความผิดฐานให้การสนับสนุนและฐานการสมคบ ตามมาตรา 125 และ 127 (พระราชบัญญัติยาเสพติดให้โทษ พ.ศ. 2522 (ฉบับพิเศษ), 2522) ซึ่งทำให้คนทำผิดในระดับหัวหน้าหรือสั่งการได้รับโทษเช่นเดียวกับคนทำผิดที่เราจับได้พร้อมของกลางตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 91 (พระราชบัญญัติวิธีพิจารณาความอาชญา พ.ศ. 2564 (ฉบับที่ 2), 2564) ต่อให้จะอยู่นอกราชอาณาจักร เราก็เอามาลงโทษในความผิดนี้ได้ ในส่วนความผิดฐานสมคบ (ภูรินทร์ เพชรที่วัง, 2566) อีกประเด็นสำคัญ ก็คือ การริบทรัพย์สิน ถ้าการกระทำความผิดเป็นความผิดร้ายแรงเกี่ยวกับยาเสพติด ซึ่งในกฎหมายเดิมมีการริบทรัพย์แบบเดียวหรือเป็นกรณีการริบทรัพย์สินแบบเฉพาะเจาะจง เช่น คนทำผิดมีรถคันหนึ่งที่ได้มาจากการค้ายา ตำรวจก็สามารถริบรถคันนี้ได้ ซึ่งการริบทรัพย์นี้จะผูกกับผลของคำพิพากษาในคดีอาญา สมมติตำรวจพิสูจน์ไม่ได้ว่าเราค้ายาจริงหรือเปล่า แต่พิสูจน์ได้แค่รถคันนี้ได้มาจากการค้ายา เมื่อคดีถูกศาลยกฟ้อง ก็เท่ากับว่าต้องปล่อยรถคันนี้ไปเลย แต่กฎหมายยาเสพติดใหม่ขยายเรื่องการริบทรัพย์มากขึ้น คือ เราไม่ต้องสนใจผลของคดี แค่พิสูจน์ได้ว่าทรัพย์นั้นเป็นทรัพย์ที่ได้มาจากการกระทำความผิดร้ายแรงเกี่ยวกับยาเสพติด หรือโอนกันไปที่ทอดก็ตาม ก็สามารถตามกลับมาได้หมด เพื่อให้พนักงานอัยการยื่นคำร้องขอริบทรัพย์ และอีกอย่างหนึ่ง คือ กฎหมายใหม่มีรูปแบบของการริบทรัพย์มากกว่าการริบทรัพย์เฉพาะเจาะจง คือ มีการริบทรัพย์ทดแทนและริบทรัพย์ตามมูลค่า ยกตัวอย่างง่าย ๆ สมมติคนเอาเงินที่ได้จากการค้ายาไปซื้อรถมาในราคา 1,300,000 บาท แต่ตอนถูกจับแล้วถูกริบรถมา รถคันนี้ขายทอดตลาดได้แค่ 500,000 บาท ซึ่งเจ้าหน้าที่ก็

สามารถรับได้แค่นั้น โดยที่มูลค่าหายไป 800,000 บาท คือ เราไม่สามารถไปยุ่งกับเงินอื่น ๆ ที่เขาได้มาโดยสุจริต ไม่ได้เลย รับได้เฉพาะสิ่งที่มาจากการค้าขายอย่างเดียว แต่พอเป็นกฎหมายใหม่ เจ้าหน้าที่สามารถริบทรัพย์สินอื่น ๆ ของคนทำผิดเพื่อทดแทนมูลค่า 800,000 บาทที่หายไปได้ ไม่ว่าจะเป็ทรัพย์สินที่ได้มาจากเงินเดือนจากการทำงานโดยสุจริต ได้จากมรดก ได้จากการถูกหวย หรืออะไรก็ตาม เจตนารมณ์ของกฎหมายฉบับนี้ คือ การตัดวงจรทางการเงินของคนค้ายาเสพติด เพราะเขามองว่าคนค้ายาเสพติดไม่กลัวเรื่องการถูกจำคุก พอถูกนั่งโดนจับไปก็เปลี่ยนเอาลูกน้องกลุ่มใหม่มาทำแทน ส่วนตัวคนสั่งการไม่โดนอะไรแล้วยังได้เงินอยู่เรื่อย ๆ ในมูลค่าที่มหาศาล กฎหมายจึงมีเจตนาในการเพิ่มมาตรการริบทรัพย์สินเพื่อปราบปรามผู้กระทำผิดเกี่ยวกับยาเสพติดได้มากขึ้น (ฉัตรสุมน พงศ์ภิญโญ, 2560)

ที่ผ่านมาเจอปัญหาในการบังคับใช้กฎหมายใหม่กับผู้ทำผิดในกลุ่มนี้บ้างหรือเปล่า โดยเฉพาะในประเด็นการริบทรัพย์สินบางอย่างที่คุณเกริ่นไว้ว่ายังไม่มียกเว้นกฎหมายลู่ร่องรับ ณ ตอนนี้อย่างไม่มี คือในการริบทรัพย์สิน ทาง ป.ป.ส. (คณะกรรมการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด) ต้องทำการประเมินราคาทรัพย์สินที่ยึดมา ว่ายึดอะไรมาบ้าง มีมูลค่าเท่าไร ทดแทนเท่าไร จากนั้นก็ทำสำนวนส่งให้อัยการฟ้องริบทรัพย์สิน แต่ตอนนี้อย่างไม่มีการดำเนินคดียึดทรัพย์สินในรูปแบบตามกฎหมายใหม่เลย คิดว่าเป็นเพราะยังอยู่ในช่วงรอยต่อในการปฏิบัติใช้กฎหมายใหม่ โดยคดีเก่า ๆ ก่อนหน้านี้อาจมีคำสั่งตรวจสอบทรัพย์สินตามกฎหมายเก่าไปหมดแล้วแต่ส่วนที่มีความสับสนคือการริบทรัพย์สินของกลางอย่างพวดยาเสพติด หรือทรัพย์สินที่ใช้ในการกระทำความผิด ซึ่งตามกฎหมายเดิมให้ริบทรัพย์สินส่วนนี้เข้ากองทุน ป.ป.ส. ได้ แต่กฎหมายใหม่ยกเลิกไปแล้ว กลายเป็นว่าต้องยึดเข้าหลวงหมด แล้วปัญหาที่เกิดขึ้นตอนนี้ก็คือจะทำอย่างไรกับของกลางในคดีที่ค้างอยู่เก่า เพราะพระราชบัญญัติให้ใช้ประมวลกฎหมายยาเสพติด พ.ศ. 2564 ไม่ได้บัญญัติเกี่ยวกับเรื่องการรับของกลางตามกฎหมายเก่าที่จะใช้เป็นแนวทางได้

กฎหมายใหม่เปิดให้ใช้ดุลยพินิจในการพิจารณาคดีได้กว้างขวางขึ้น ในทางปฏิบัติจะทำให้เราเห็นการพิจารณาคดีของผู้ทำผิดแต่ละคนอย่างสมเหตุสมผลตามการกระทำมากขึ้นจริงหรือไม่ ถ้าว่าตามจริงการใช้ดุลยพินิจของศาลในการกำหนดพฤติการณ์ในการกระทำความผิด หรือความร้ายแรงในการกระทำความผิดตามมาตรา 152 วรรค 2 ถือเป็นเรื่องที่ดี เพราะให้อำนาจศาลในการใช้ดุลยพินิจในการกำหนดโทษได้ ตามมาตรา 152 (พระราชบัญญัติวิธีพิจารณาความอาญา พ.ศ. 2564 (ฉบับที่ 2), 2564) ของกฎหมายใหม่ที่ศาลก็สามารถใช้ดุลยพินิจกำหนดความร้ายแรงของการกระทำความผิดแต่ละกรณี โดยพิจารณาจากฐานะทางเศรษฐกิจและพฤติการณ์ที่เกี่ยวข้องเฉพาะรายได้ นอกจากนี้ในมาตรา 145 วรรค 3 (พระราชบัญญัติยาเสพติดให้โทษ พ.ศ. 2522 (ฉบับพิเศษ), 2522) เองก็บอกว่า ถ้าคนที่กระทำความผิดอยู่ในลักษณะที่เป็นหัวหน้าหรือผู้สั่งการ ก็ต้องรับโทษหนักกว่าคนที่เป็ลูกน้อง คือ ถ้าเป็หัวหน้ามีโทษสูงสุดถึงประหารชีวิต แต่ถ้าเป็ลูกน้อง ก็จะถือว่ากระทำความผิดตามวรรค 2 ของมาตรา 145 รับโทษสูงสุด คือ จำคุก 20 ปี (เกียรติ ก้อง หนูจันทร์, 2566) (พระราชบัญญัติกฎหมายยาเสพติด พ.ศ. 2522) ดังนั้น อัยการก็จะพิจารณาได้ว่า จะเลือกฟ้องผู้ทำผิดในฐานะหัวหน้าหรือลูกน้อง คือ สามารถเลือกฟ้องเฉพาะในส่วนที่ตัวเองเข้าร่วมทำผิด แล้วศาลก็จะใช้ดุลยพินิจกำหนดโทษของแต่ละคนที่ไม่เท่ากัน ดังนั้นถ้ามองมุมนี้ก็ถือว่าเหมาะสม ในแง่ที่ว่าใครทำผิดมากน้อยแค่ไหน ก็ควรต้องรับโทษเท่านั้น ในช่วงการบังคับใช้กฎหมายใหม่ ๆ เคยมีผู้เชี่ยวชาญตั้งข้อสังเกตว่าการเปิดให้ศาลใช้ดุลยพินิจได้กว้างขึ้น อีกด้านหนึ่งอาจเกิดปัญหาเรื่องมาตรฐานในการตัดสินที่ไม่เหมือนกันในผู้พิพากษาแต่ละคน ที่ผ่านมามีเจอปัญหาตรงนี้หรือไม่ ดังนั้น ในกรณีที่มีการใช้ดุลยพินิจแบบนี้ มันต้องมีมาตรฐานและหลักเกณฑ์มารองรับพอสมควร

การออกกฎหมายใหม่มีความตั้งใจอยู่อีกอย่างหนึ่ง คือ การลดจำนวนผู้ต้องขังในเรือนจำ ด้วยการใช้มาตรการอย่างการบำบัดรักษาหรือมาตรการทางเลือกอื่นแทนการคุมขังมากขึ้น เพราะที่ผ่านมาประเทศไทยมีปัญหารอเรือนจำแออัดจากผู้ต้องขังคดียาเสพติดที่มีสูง คุณมองว่าตั้งแต่การบังคับใช้กฎหมายใหม่นี้มา มันช่วยลดจำนวนผู้ต้องขังได้อย่างเห็นผลแล้วหรือยัง มันลดได้ด้วย 2 เหตุผล อย่างแรก คือ มันลดได้ตรงที่มีบทสันนิษฐาน

ครอบครองเพื่อเสพ เพราะสามารถให้ผู้ทำผิดสมัครใจไปบำบัดรักษาได้ และอีกเหตุผล คือ มันมีการปล่อยผู้ต้องหาจากคดีเดิมที่ได้ทำผิดตามกฎหมายเก่า เพราะพอกฎหมายใหม่กำหนดโทษน้อยลง นักโทษก็สามารถยื่นขอพิจารณากำหนดโทษใหม่ ซึ่งที่ผ่านมามีคนโทษจำนวนมากที่ยื่นขอเรื่องนี้ ทำให้ได้รับการปล่อยตัวเร็วขึ้น หรืออย่างน้อยที่กัญชาถูกปลดล็อกออกจากการเป็นยาเสพติด ตอนนั้นก็มีคนโทษได้รับการปล่อยตัวออกมาจำนวนมาก แปลว่าในแง่การระบายผู้ต้องขังออกจากเรือนจำถือว่าประสบความสำเร็จจริงหรือ (สังคิด พิริยะรังสรรค์, 2563)

แต่ปัญหาคือตอนนี้ยังไม่มีศูนย์ในการบำบัดรักษาหรือสถานพยาบาลมารองรับ เมื่อเป็นเช่นนี้ คำถาม คือแล้วตำรวจจะส่งตัวคนติดยาไปบำบัดที่ไหน เพราะฉะนั้นสิ่งที่ตำรวจทำตอนนี้จึงเป็นการต้องไปขอความร่วมมือจากสถานพยาบาลให้ทำการบำบัดรักษาให้ ไม่ว่าจะไปโรงพยาบาล โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล (รพ.สต.) หรือใช้ศูนย์ฟื้นฟูเก่าที่มีอยู่เดิม หรืออาจเป็นสถาบันบำบัดฯ เช่น ธัญญารักษ์ ให้รับไปดูแล แต่ถ้าเป็นอีกกรณีคือมาตรา 114 ตำรวจเป็นผู้จับตัวเองว่าคน ๆ นี้เป็นผู้เสพยาเสพติด เช่น จากการตรวจปัสสาวะ พอตรวจเจอก็เท่ากับว่ามีความผิดข้อหาเสพติด ตำรวจก็ต้องถามต่อว่าผู้เสพสมัครใจบำบัดไหม ถ้าสมัครใจ ก็จะถูกส่งไปบำบัด ซึ่งก็ย้อนกลับไปเหมือนมาตรา 113 (พระราชบัญญัติยาเสพติดให้โทษ พ.ศ. 2522 (ฉบับพิเศษ), 2522) แต่ถ้าไม่สมัครใจบำบัดหรือไม่เข้าเงื่อนไขที่จะบำบัดได้ เช่น กำลังเป็นผู้ต้องขังหรือต้องรับโทษในคดีอื่นอยู่ หรืออาจมีพฤติกรรมที่ไม่สมควรจะได้เข้าสู่การบำบัดรักษา ตำรวจก็จะใช้ดุลยพินิจในการฟ้องศาล แล้วพอเรื่องไปสู่ศาล ศาลก็จะมีสิทธิใช้ดุลยพินิจถามผู้ทำผิดว่าจะสมัครใจบำบัดไหม ถ้าไม่ ก็จะถูกส่งไปดำเนินคดี แต่ถ้าสมัครใจ ศาลก็จะมีคำสั่งให้ไปบำบัด ซึ่งต้องบอกว่าการมีคำสั่งจากศาลให้บำบัด ทำให้ศูนย์หรือโรงพยาบาลต่าง ๆ รับผู้ทำผิดไปบำบัดง่ายกว่าการที่ตำรวจร้องขอ เพราะฉะนั้นถ้าให้สรุป ปัญหาที่เกิดขึ้น คือ แม้กฎหมายในเรื่องการบำบัดรักษาผู้ติดยาจะมีแล้วก็จริง แต่ยังไม่มีการออกระเบียบรองรับ และยังไม่มียุทธศาสตร์บำบัดรักษา รวมทั้งยังไม่มีศูนย์คัดกรองด้วย โดยในเรื่องศูนย์คัดกรอง ตอนนี้เขาให้ใช้ศูนย์ฟื้นฟูที่มีอยู่เก่าทดแทนไปก่อน แต่ก็ยังมีความติดขัดอยู่ ซึ่งข้อจำกัดงบประมาณก็เป็นอีกปัญหาหนึ่ง

การบำบัดยาเสพติดโดยใช้สถานที่บำบัดที่สามารถกลับมาบำบัดที่บ้านได้ ทำให้ชาวบ้านในชุมชนแถวนั้นเกิดความหวาดกลัวต่อผู้ติดยา เพราะไม่สามารถรู้ได้เลยว่าผู้ติดยาเสพติดจะสามารถเลิกเสพยาได้จริงหรือเปล่า เนื่องจากไม่มีผู้ควบคุมอย่างจริงจัง (นพพร แซ่กู่, 2566)

มันอาจจะประสบความสำเร็จในแง่การลดความหนาแน่นในเรือนจำ แต่อีกด้านคนทำความผิดใหม่ก็เยอะนะ เพราะพอโทษเบาลง คนก็กลัวความผิดน้อยลง ดังนั้นคนจึงสามารถกลับเข้าไปสู่การกระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติดได้ง่ายขึ้น ถ้าถามว่ากฎหมายใหม่จะช่วยลดจำนวนนักโทษได้จริงไหม ส่วนตัวคิดว่ามันอาจได้ในช่วงแรกๆ ผู้ต้องขังเดิมได้รับการปล่อยตัวออกมาจากการกำหนดโทษใหม่ แต่ในระยะยาวมันอาจมีคนที่กระทำความผิดมากขึ้นได้ (ปฐพีชัย เหมกั้ง, 2566)

สรุป

ทิศทางเกี่ยวกับยาเสพติดกำลังเปลี่ยนไป หลายประเทศเห็นว่าการแก้ไขปัญหายาเสพติดในเรื่องสิทธิเสรีภาพ และการดูแลสุขภาพอนามัยของผู้เสพ ได้คำนึงถึงการลงโทษที่ได้สัดส่วน เช่น อันตรายของสารกระตุ้นในกลุ่มแอมเฟตามีน ที่มีต่อตนเองและผู้อื่นในสังคม บทบาทของผู้กระทำผิด มาตรการอื่นแทนการลงโทษจำคุก และส่วนกฎหมายยาเสพติดฉบับล่าสุด ปี พ.ศ. 2564 ของไทย เน้นการบำบัดรักษาฟื้นฟู มองผู้เสพเป็นผู้ป่วยมากกว่าผู้กระทำผิด และพยายามลดปริมาณนักโทษในเรือนจำ แก่ปัญหานักโทษล้นคุก แต่เมื่อดูบริบทของสังคมไทยในขณะนี้ จะเห็นได้ว่ายาเสพติดมีการแพร่กระจายอยู่เป็นจำนวนมาก โดยการลักลอบเข้ามาตามแถบแนวชายแดนต่าง ๆ ของไทย และราคาของยาเสพติดในปัจจุบันก็มีราคาที่ถูกลง ทำให้ประชาชน โดยเฉพาะเยาวชนหรือวัยรุ่นเข้าถึงได้ง่ายเนื่องจากราคาถูก และนโยบายการปราบปรามยาเสพติดของไทยยังไม่เป็นรูปธรรมอย่างชัดเจน โดยการปราบปราม

ผู้กระทำความผิดยังมีจุดบกพร่องหลายอย่าง เช่น 1) การใช้งบประมาณที่สูงในการจับกุมและปราบปรามผู้กระทำความผิดคนหนึ่ง ๆ ตลอดจนเสร็จสิ้นสิ้นกระบวนการ จึงควรมีการลดขั้นตอนการทำงานเพื่อลดงบประมาณตรงส่วนนี้ มาใช้ในการบริหารเกี่ยวกับการจัดการยาเสพติดด้านอื่นแทน 2) การเปลี่ยนแปลงโทษยาเสพติด โดยการไม่ได้กำหนดปริมาณยาเสพติดให้แน่ชัดในข้อหาจำคุก แต่ให้ดูพฤติการณ์เป็นหลัก ว่าจำคุกหรือเสพ ทำให้ยากแก่การตั้งข้อหาของเจ้าพนักงานชุดจับกุม และทำให้เกิดความไม่ชัดเจนและเป็นธรรม ควรระบุขนาดและปริมาณยาให้ชัดเจน เพื่อง่ายแก่การตั้งข้อหาและการจับกุม 3) การลงโทษโดยที่เปลี่ยนโทษจำคุกเป็นกักกันแทน ทำให้ผู้กระทำความผิดไม่เกรงกลัวเพราะการที่ไม่ต้องเข้าไปจำคุกหรือรับโทษในเรือนจำ แต่เป็นการกักกันตามสถานที่ต่าง ๆ ก็เหมือนเป็นการลดการควบคุมการจำกัดพื้นที่ จึงทำให้ผู้กระทำความผิดรู้สึกว่าได้จำคุกจริง เกิดอาการลึงโลด และสถานที่กักกันผู้กระทำความผิดก็ไม่มีกำหนดชัดเจนแน่นอนว่าที่ไหน ห่างไกลชุมชนหรือไม่และทำให้ผู้คนชุมชนนั้นหวาดกลัวผู้กระทำความผิดกระทำความผิดซ้ำหรือไม่ ควรกำหนดสถานที่ให้ชัดเจนและเป็นที่ห่างไกลจากชุมชน โดยมีเจ้าหน้าที่ของรัฐในการกำกับดูแล 4) การริบหรือยึดทรัพย์สิน ซึ่งปัจจุบันสามารถทำได้เฉพาะบางรายการที่เกี่ยวข้องกับยาเสพติดที่ได้มาจากการกระทำความผิด ซึ่งยากแก่การตรวจสอบ ควรเปลี่ยนแปลงแก้ไขให้สอดคล้องกับมาตรการที่จะป้องกันและปราบปรามยาเสพติดอย่างจริงจัง คือ ริบหรือยึดทรัพย์สินทุกอย่างของผู้กระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด เพื่อให้เกิดความหวาดกลัวต่อการกระทำความผิด เพราะหากยึดหรือริบทรัพย์สินเฉพาะบางรายการจะยากแก่การตรวจสอบ ควรริบหมดจะได้เกิดความเกรงกลัวว่าหากมาได้เท่าไร สุดท้ายทำผิดก็โดนริบหมด 5) การใช้ดุลพินิจการกำหนดโทษของผู้พิพากษา ในการลงโทษผู้เสพยาเสพติด ควรมีอัตราโทษขั้นต่ำและขั้นสูง เพื่อเป็นพยานการกำหนดโทษที่แน่นอนและชัดเจนในการลงโทษผู้กระทำความผิด ให้เป็นไปในแนวทางเดียวกัน อย่างเป็นรูปธรรม 6) ขณะนี้กฎหมายยาเสพติด พ.ศ. 2564 ของไทยยังไม่มีกฎหมายลูกมารองรับ และกฎหมายยาเสพติดกระจายไปอยู่ในกฎหมายหลายฉบับ ควรเร่งออกกฎหมายลูกมารองรับเพื่อให้กฎหมายสอดคล้องและดำเนินการไปในแนวทิศทางเดียวกัน จากเหตุผลที่กล่าวมาข้างต้น ทางผู้เขียนบทความมีความเห็นว่าหากต้องการแก้ปัญหา ยาเสพติดอย่างจริงจัง เป็นรูปธรรมและให้สอดคล้องกัน ก็ควรแก้กฎหมายให้เป็นไปในแนวทางเดียวกัน และเป็นบทกฎหมายที่ลงโทษผู้กระทำความผิดโดยใช้โทษที่รุนแรงและเด็ดขาดแก่การลงโทษ เพื่อให้ผู้กระทำความผิดได้เกรงกลัวต่อกฎหมายที่จะลงโทษ และเช็ดหลาบต่อการกระทำความผิด หรือไม่มีกระทำความผิดซ้ำเกิดขึ้นอีก และเพื่อเป็นการป้องกันไม่ให้มีผู้กระทำความผิดเกิดขึ้นในอนาคตเพิ่มขึ้นอีกด้วย

เอกสารอ้างอิง

- กรมราชทัณฑ์. (2566). รายงานสถิติผู้ต้องราชทัณฑ์คดี พ.ร.บ. ยาเสพติดทั่วประเทศ. เรียกใช้เมื่อ 6 เมษายน 2566 จาก <http://www.correct.go.th>
- กอบกุล จันทวโร. (2546). กฎหมายระหว่างประเทศเกี่ยวกับยาเสพติด : ในมิติของการปราบปรามการลักลอบค้า ยาเสพติดทางทะเล. เรียกใช้เมื่อ 17 เมษายน 2566 จาก <http://elib.coj.go.th/Article/drug1.pdf>.
- เกียรติก้อง หนูจันทร์. (16 พฤษภาคม 2566). การพิจารณาความผิดของผู้กระทำผิด. (นางสาวภิญญาพัชญ์ เห็นประเสริฐ, ผู้สัมภาษณ์)
- จักรกฤษ บุญหอร. (4 พฤษภาคม 2566). การใช้ดุลพินิจในการดำเนินคดี. (น นางสาวภิญญาพัชญ์ เห็นประเสริฐ, ผู้สัมภาษณ์)
- ฉัตรสุนัน พงศ์ภิญโญ. (2560). กฎหมายควบคุมยาเสพติดเปรียบเทียบ. วารสารกฎหมายสุขภาพและสาธารณสุข, 3(2), 148 - 164.

- ชนะชัย ลิ้มโอภาส. (15 เมษายน 2566). ความสำคัญของการปราบปรามและบังคับใช้กฎหมายยาเสพติดในประเทศไทยปัจจุบัน. (นางสาวภิญญาพัชญ์ เห็นประเสริฐ, ผู้สัมภาษณ์)
- นนทชัย นพรัตน์. (10 พฤษภาคม 2566). การใช้ดุลพินิจในการสืบสวน. (นางสาวภิญญาพัชญ์ เห็นประเสริฐ, ผู้สัมภาษณ์)
- นพพร แซ่ภู่. (15 พฤษภาคม 2566). ปัญหาของสถานที่บำบัดฟื้นฟู. (นางสาวภิญญาพัชญ์ เห็นประเสริฐ, ผู้สัมภาษณ์)
- บัณฑิตย์ สุขะวิศิษฐ์. (10 พฤษภาคม 2566). ปัญหาในการวางแผนจับกุมผู้ค้ายาเสพติด. (นางสาวภิญญาพัชญ์ เห็นประเสริฐ, ผู้สัมภาษณ์)
- ปรุฬห์ชัย เหมงัง. (16 พฤษภาคม 2566). กฎหมายใหม่จะช่วยลดจำนวนนักโทษได้หรือไม่. (นางสาวภิญญาพัชญ์ เห็นประเสริฐ, ผู้สัมภาษณ์)
- พจน์ ยอดพิจิตร. (10 เมษายน 2566). การยึดทรัพย์สินค้ายาเสพติดและการใช้สถานที่บำบัดฟื้นฟู. (นางสาวภิญญาพัชญ์ เห็นประเสริฐ, ผู้สัมภาษณ์)
- พรพจน์ เทพทอง. (13 พฤษภาคม 2566). ช่องว่างของกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด. (นางสาวภิญญาพัชญ์ เห็นประเสริฐ, ผู้สัมภาษณ์)
- พระราชบัญญัติประมวลกฎหมายอาญา พ.ศ. 2499 (ฉบับพิเศษ). (2499). ราชกิจจานุเบกษา เล่ม 73 ตอนที่ 95 หน้า 1 (13 พฤศจิกายน 2499).
- พระราชบัญญัติยาเสพติดให้โทษ พ.ศ. 2522 (ฉบับพิเศษ). (2522). ราชกิจจานุเบกษา เล่ม 96 ตอนที่ 63 หน้า 40 (22 เมษายน 2522).
- พระราชบัญญัติวิธีพิจารณาความอาญา พ.ศ. 2564 (ฉบับที่ 2). (2564). ราชกิจจานุเบกษา เล่ม 138 ตอนที่ 73 ก หน้า 81 (7 พฤศจิกายน 2564).
- ภูรินทร์ เพชรที่วัง. (20 เมษายน 2566). ภาพรวมของปัญหาที่เกิดขึ้นตั้งแต่ประกาศใช้กฎหมายยาเสพติดฉบับใหม่. (นางสาวภิญญาพัชญ์ เห็นประเสริฐ, ผู้สัมภาษณ์)
- ภูวิชชญา เหลืองธีรกุล. (2565). กฎหมายยาเสพติดใหม่: 8 เดือนของการบังคับใช้ในภาวะที่ยังไร้กฎหมายลูก กับ ภูวิชชญา เหลืองธีรกุล. เรียกใช้เมื่อ 20 เมษายน 2566 จาก <https://www.the101.world/eight-months-new-narcotic-bills/>.
- วีระญา คชบริรักษ์. (11 เมษายน 2566). ปัญหาของสถานที่บำบัดฟื้นฟู. (นางสาวภิญญาพัชญ์ เห็นประเสริฐ, ผู้สัมภาษณ์)
- วีระศักดิ์ มะลิทอง. (12 พฤษภาคม 2566). แนวทางการฟ้องและดำเนินคดีกับผู้ทำผิด. (นางสาวภิญญาพัชญ์ เห็นประเสริฐ, ผู้สัมภาษณ์)
- สังคีต พิริยะรังสรรค์. (2563). ต้นทุนทางด้านเศรษฐกิจและสังคมของนโยบายปราบปรามยาเสพติดของไทย. วารสารนวัตกรรมสังคม, 3(1), 21 - 44.
- สุนัย ตูลย์ภักดี. (8 เมษายน 2566). ผลของการเปลี่ยนแปลงอัตราโทษ. (นางสาวภิญญาพัชญ์ เห็นประเสริฐ, ผู้สัมภาษณ์)
- สุวัฒน์ พรหมขุนทอง. (9 พฤษภาคม 2566). ผลของการเปลี่ยนแปลงอัตราโทษ. (นางสาวภิญญาพัชญ์ เห็นประเสริฐ, ผู้สัมภาษณ์)
- สุวิทย์ คุรุครรชิต. (10 เมษายน 2566). ช่องว่างของกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด. (นางสาวภิญญาพัชญ์ เห็นประเสริฐ, ผู้สัมภาษณ์)

**การพัฒนาศักยภาพแหล่งท่องเที่ยวชุมชนเชิงอนุรักษ์ :
กรณีศึกษาชุมชนเขาช้างสี อำเภอลานสกา จังหวัดนครศรีธรรมราช***
**THE POTENTIAL DEVELOPMENT OF CONSERVATIVE COMMUNITY TOURISM :
A CASE STUDY OF KHAO CHANG SRI COMMUNITY, LAN SAKA DISTRICT,
NAKHON SI THAMMARAT PROVINCE**

พระครูสมุห์วชิรวชิญ ธีรปณฺโญ (ภูมี)¹, ดิเรก นุ่นกล้า¹, ไพรัตน์ ฉิมหาดี¹, เดชชาติ ตรีทรัพย์^{2*}

Phrakhrusamu Wachirawit Theerapanyo (Phumee), Direk Nunklam, Pairat Chimhad, Detchat Treetrap

¹หลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย นครศรีธรรมราช ประเทศไทย

Doctor of Philosophy Program, Mahachulalongkornrajavidyalaya University, Nakhon Si Thammarat, Thailand

²หลักสูตรศิลปศาสตรบัณฑิต มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตศรีธรรมโศกราช นครศรีธรรมราช ประเทศไทย

Bachelor of Arts Program, Mahamakut Buddhist University Srithammasokaraja Branch, Nakhon Si Thammarat, Thailand

*Corresponding author E-mail: dekchai.2799@gmail.com

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ 2 ประการ ดังนี้ 1) เพื่อศึกษาการพัฒนาศักยภาพแหล่งท่องเที่ยวชุมชนเชิงอนุรักษ์ : กรณีศึกษาชุมชนเขาช้างสี อำเภอลานสกา จังหวัดนครศรีธรรมราช และ 2) เพื่อศึกษาข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการพัฒนาศักยภาพแหล่งท่องเที่ยวชุมชนเชิงอนุรักษ์ : กรณีศึกษาชุมชนเขาช้างสี เป็นการวิจัยแบบผสมวิธี การวิจัยเชิงปริมาณ เก็บข้อมูลโดยใช้แบบสอบถาม จากกลุ่มตัวอย่างที่มาท่องเที่ยวเขาช้างสี ช่วงเดือนเมษายน พ.ศ. 2566 จำนวน 325 คน และการวิจัยเชิงคุณภาพ เก็บข้อมูลโดยการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ จำนวน 21 คน ผลการวิจัยพบว่า 1) การพัฒนาศักยภาพแหล่งท่องเที่ยวชุมชนเชิงอนุรักษ์ : กรณีศึกษาชุมชนเขาช้างสี อำเภอลานสกา จังหวัดนครศรีธรรมราช โดยรวม มีค่าเฉลี่ยแปลผล อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.91$) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านโดยเรียงลำดับตามค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย พบว่า ศักยภาพด้านการมีส่วนร่วม ($\bar{X} = 4.39$) มีค่าเฉลี่ยสูงสุด รองลงมา ได้แก่ ศักยภาพด้านความรับผิดชอบต่อชุมชน ($\bar{X} = 4.20$) และศักยภาพด้านการจัดการ ($\bar{X} = 4.12$) ส่วนศักยภาพด้านเครือข่ายท่องเที่ยว ($\bar{X} = 2.94$) มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด 2) ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการพัฒนาศักยภาพแหล่งท่องเที่ยวชุมชนเชิงอนุรักษ์ : กรณีศึกษาชุมชนเขาช้างสี อำเภอลานสกา จังหวัดนครศรีธรรมราช พบว่า ควรยกระดับศักยภาพเครือข่ายท่องเที่ยว ด้วยการประสานให้เกิดความร่วมมือกับเครือข่ายภาคอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง ให้มีตัวแทนชุมชนเข้าไปมีส่วนร่วม ในการกำหนดวิสัยทัศน์ จัดทำแผนพร้อมทั้งแนวทางป้องกันแก้ไขปัญหา ร่วมกันวางแผน กำหนดกฎระเบียบข้อบังคับ พร้อมทั้งการปลูกฝังจิตสำนึกอย่างรับผิดชอบต่อชุมชน ส่งเสริม สนับสนุน ปลูกฝังตามมาตรการจัดการสิ่งแวดล้อมและทรัพยากรธรรมชาติ เพื่อให้เกิดความมั่นใจและประทับใจแก่นักท่องเที่ยว รวมทั้งส่งเสริมวัฒนธรรม ประเพณี วิถีชีวิตของชุมชนให้ยั่งยืน เพื่ออนุรักษ์รุ่นหลังต่อไป

คำสำคัญ: การพัฒนาศักยภาพ, แหล่งท่องเที่ยวชุมชน, การท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์

* Received November 12, 2023; Revised November 23, 2023; Accepted November 27, 2023

Abstract

This research article has two objectives as follows: 1) To study the development of resource potential. Eco-community tourism: a case study of the Khao Chang Si community, Lan Saka District, Nakhon Si Thammarat Province and 2) to study recommendations regarding the development of the potential of community eco-tourism destinations: a case study of the Khao Chang Si community. It is a combined method research. Quantitative research Data were collected using a questionnaire from a sample group of people who visited Khao Chang Si. During April 2023, there were 325 people and qualitative research. Data was collected by interviewing 21 key informants. The results found that 1) Development of the potential of community eco - tourism attractions: a case study of Khao Chang Si community. Lansaka District, Nakhon Si Thammarat Province, overall has an average of the results. is at a high level ($\bar{x} = 3.91$) when considering each aspect by Sorted by average from highest to lowest, it was found that participation potential ($\bar{x} = 4.39$) had the highest average, followed by community responsibility potential ($\bar{x} = 4.20$) and management potential ($\bar{x} = 4.12$) Raise the potential of the tourism network ($\bar{x} = 2.94$) had the lowest average. 2) The suggestions found that the potential of the tourism network should be raised. by coordinating cooperation with other sector networks Related have community representatives participate in setting a vision Make a plan together with preventive measures to solve problems together to plan. set rules and regulations Along with instilling a sense of responsibility towards the community, promoting, supporting, instilling in accordance with environmental and natural resource management standards. to create confidence and impress tourists as well as promoting culture, traditions, ways of life of the community to be sustainable. for the next generation

Keywords: Potential Development, Community Tourist Attractions, Ecotourism

บทนำ

พระราชบัญญัตินโยบายการท่องเที่ยวแห่งชาติ (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2562 ระบุไว้ว่าการจัดสร้างพัฒนาและปรับปรุง แหล่งท่องเที่ยว การบริหารจัดการแหล่งท่องเที่ยว การรักษาคุณภาพแหล่งท่องเที่ยว การจัดการกิจกรรมการท่องเที่ยว การพัฒนาบริการท่องเที่ยว การพัฒนาบุคลากรการท่องเที่ยว การสร้างและเผยแพร่องค์ความรู้ทางการท่องเที่ยว การสร้างสินค้าทางการท่องเที่ยว การรักษาความปลอดภัยทางการท่องเที่ยว หรือการอื่นใดที่เกี่ยวข้องกับแหล่งท่องเที่ยว จำเป็นต้องคำนึงถึงหลักการการท่องเที่ยวเพื่อคนทั้งมวล ตลอดจนเพื่อลดความเหลื่อมล้ำและสร้างความเป็นธรรมในสังคม ไม่ว่าจะโดยทางตรงหรือทางอ้อมอันเป็นการสนับสนุนให้เกิดการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน (พระราชบัญญัตินโยบายการท่องเที่ยวแห่งชาติ (ฉบับที่ 2), 2562) การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย จึงตั้งเป้าหมายเรื่องการท่องเที่ยวในปี 2565 ไว้ว่าเราต้องมีการท่องเที่ยวภายในประเทศ โดยคนไทยประมาณ 160 ล้านคน/ครั้ง ที่เพิ่มจากปี 2564 ที่ตัวเลขจนถึงเดือนธันวาคม 2564 อยู่ที่ประมาณ 100 ล้านคน/ครั้ง และสำหรับชาวต่างชาติที่จะเข้ามาในประเทศไทย ตั้งเป้าไว้ตั้งแต่ 5 - 15 ล้านคน โดย 5 ล้านคนหมายถึง การรับนักท่องเที่ยวชาวยุโรป - สหรัฐอเมริกา - เกาหลี - ญี่ปุ่น ประมาณการว่าน่าจะมีนักท่องเที่ยวเข้ามาสักประมาณ 4 - 5 ล้านคน แต่หากจะให้นักท่องเที่ยวเข้ามาถึงระดับ 7 - 8 ล้านคน ควรจะเปิดให้อินเดียกับรัสเซียเข้ามา โดยอำนวยความสะดวกให้เขาเข้ามาประเทศไทยได้สะดวกมากขึ้น แต่หากจะให้ได้ตัวเลขนักท่องเที่ยวชาวต่างชาติ

เข้ามาถึง 15 ล้านคน คงต้องเปิด border สี่ประเทศเพื่อการเดินทางเข้ามาทางบกคือ มาเลเซีย - ลาว - เมียนมา - กัมพูชา ก็จะเป็นการตอกย้ำว่า ในปี 2565 จะมีรายได้จากการท่องเที่ยวทั้งจากการท่องเที่ยวในประเทศและจากนักท่องเที่ยวชาวต่างชาติรวมกัน ตั้งแต่ 1.3 ถึง 1.8 ล้านล้านบาท (พิพัฒน์ รัชกิจประการ, 2564)

ในปี 2565 จะเป็นปีแห่งการปรับโครงสร้างอุตสาหกรรมท่องเที่ยวของไทย มุ่งสู่การเน้นคุณค่าและความยั่งยืน มุ่งเจาะนักท่องเที่ยวกลุ่มคุณภาพ เพื่อสร้างรายได้นำไปสู่การพลิกฟื้นเศรษฐกิจของประเทศ พร้อมทั้งกระจายความมั่งคั่งสู่ท้องถิ่นชุมชน สร้างความสมดุลระหว่างแหล่งท่องเที่ยวและความต้องการของนักท่องเที่ยว ด้วยการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวคุณภาพ และอำนวยความสะดวกในการเดินทาง ตลอดจนสร้างความยั่งยืนของอุตสาหกรรมท่องเที่ยวตามกรอบแนวคิด BCG หรือเศรษฐกิจชีวภาพ เศรษฐกิจหมุนเวียน และเศรษฐกิจสีเขียว (Bio - Circular - Green Economy) เป็นหลัก (ยุทธศักดิ์ สุภสร, 2564) โดยมุ่งความสำคัญกับทรัพยากรการท่องเที่ยวที่เกี่ยวข้องกับประเพณีวัฒนธรรม ประวัติศาสตร์ วิถีชีวิตชุมชน และภูมิปัญญาท้องถิ่นมากขึ้น มีการรณรงค์และส่งเสริมให้มีการอนุรักษ์สิ่งที่เป็นเอกลักษณ์ของชุมชน ทั้งนี้ เพื่อพัฒนาชุมชนให้มีความพร้อมในการพัฒนาเป็นแหล่งท่องเที่ยว การส่งเสริมและผลักดันให้เกิดแหล่งท่องเที่ยวประเภทวิถีชีวิตชุมชนเพื่อการท่องเที่ยวนับเป็นวิธีการในการพัฒนาการท่องเที่ยวของประเทศไทย โดยได้รับการสนับสนุนจากหน่วยงานทั้งภาครัฐและเอกชน รวมถึงองค์กรชุมชน ในพื้นที่ต่าง ๆ ทั้งนี้ เนื่องจากเห็นว่า การท่องเที่ยวสามารถสร้างรายได้สู่ชุมชน นอกจากนี้ ยังเป็นการส่งเสริมให้เกิดการอนุรักษ์วัฒนธรรมของท้องถิ่น ควบคู่ไปกับการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมในชุมชน ซึ่งในปัจจุบันมีแหล่งท่องเที่ยวที่เป็นการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ เพื่อนำไปสู่ความยั่งยืนในหลาย ๆ พื้นที่ทั่วทุกภูมิภาคของประเทศไทย

สถานที่ท่องเที่ยวเขาช้างสี ตำบลลานสกา อำเภอลานสกา จังหวัดนครศรีธรรมราช ซึ่งเป็น 1 ใน 11 จุดเช็คอินทั่วประเทศ ซึ่งจัดอยู่ในลำดับที่ 15 ของประเทศ และเป็นอันดับที่ 2 ของภาคใต้ รองจากจังหวัดภูเก็ต (พิพัฒน์ รัชกิจประการ, 2564) สำหรับแหล่งท่องเที่ยวเขาช้างสี ได้อนุมัติงบประมาณจังหวัด และมอบให้แขวงทางหลวงนครศรีธรรมราชที่ 1 ดำเนินการออกแบบและก่อสร้าง ขณะนี้ได้ทำการก่อสร้างเสร็จเรียบร้อยแล้ว ซึ่งอยู่รอยต่อระหว่างอำเภอลานสกา กับอำเภอร่อนพิบูลย์ ซึ่งจะกลายเป็นแหล่งท่องเที่ยวแห่งใหม่ของจังหวัดนครศรีธรรมราช โดยเฉพาะในพื้นที่อำเภอลานสกา เพื่อระบายนักท่องเที่ยวจากหมู่บ้านคีรีวง ที่ได้รับความนิยมอย่างมาก ที่มีนักท่องเที่ยวแออัดในช่วงเทศกาล ทำให้มีนักท่องเที่ยวเดินทางเข้ามาจำนวนมาก รวมถึงมีนักลงทุนหรือผู้ประกอบการจากภายนอกชุมชนเข้ามาทำธุรกิจมากขึ้น ไม่ว่าจะเป็นร้านกาแฟ ร้านอาหาร หรือที่พักโฮมสเตย์ ทำให้หมู่บ้านเริ่มเกิดปัญหาสังคมตามมา เช่น วิถีชีวิตดั้งเดิมของคนในชุมชนเริ่มเปลี่ยนไป เริ่มมีการย้ายออกของคนในชุมชน อันเกิดจากการขายที่ดินหรือปล่อยเช่าที่ดินให้กับคนภายนอกมากขึ้น ปัญหาความแออัดของนักท่องเที่ยว ปัญหาการจราจรแออัดในช่วงวันหยุด ปัญหาการจัดการขยะ หรือแม้แต่ปัญหาการรุกรานพื้นที่ป่าอนุรักษ์ เป็นต้น จากเหตุผลข้างต้นผู้ศึกษา มองว่าการท่องเที่ยวเป็นเครื่องมือที่ใช้พัฒนาชุมชนได้ในหลายมิติ เช่น เศรษฐกิจ สังคม สิ่งแวดล้อม เป็นต้น ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับบริบทของแหล่งท่องเที่ยวหรือชุมชนนั้น ๆ ว่าเหมาะสมกับการท่องเที่ยวประเภทใด

ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาถึงการพัฒนาศักยภาพแหล่งท่องเที่ยวชุมชนเชิงอนุรักษ์เขาช้างสี อำเภอลานสกา จังหวัดนครศรีธรรมราช ว่าในบริบทชุมชนดังกล่าวชุมชนมีศักยภาพความพร้อมอย่างไร

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาการพัฒนาศักยภาพแหล่งท่องเที่ยวชุมชนเชิงอนุรักษ์ : กรณีศึกษาชุมชนเขาช้างสี อำเภอลานสกา จังหวัดนครศรีธรรมราช
2. เพื่อศึกษาข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการพัฒนาศักยภาพแหล่งท่องเที่ยวชุมชนเชิงอนุรักษ์ : กรณีศึกษาชุมชนเขาช้างสี อำเภอลานสกา จังหวัดนครศรีธรรมราช

วิธีดำเนินการวิจัย

ผู้วิจัยได้กำหนดรูปแบบ โดยใช้ระเบียบวิธีวิจัยแบบผสมผสานวิธี (Mixed Method Research) ประกอบด้วย การวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) ซึ่งเป็นการจัดเก็บข้อมูลโดยใช้เครื่องมือแบบสอบถาม (Questionnaire) ควบคู่กับการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) (สงศรี ชมภูวงศ์, 2554) ซึ่งเป็นการจัดเก็บข้อมูลโดยการสัมภาษณ์เชิงลึก (In - depth Interview) กับกลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informants) ดังนี้

การวิจัยเชิงคุณภาพ

ศึกษาวิธีการสร้างแบบสัมภาษณ์ที่ใช้ในการเก็บข้อมูลจากเอกสาร ตำราและงานวิจัย ที่เกี่ยวข้อง เพื่อเป็นแนวทางในการกำหนดกรอบแนวคิดในการสร้างแบบสัมภาษณ์ที่ตรงและถูกต้องแล้วศึกษาแนวคิด ทฤษฎีและเอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาศักยภาพแหล่งท่องเที่ยวชุมชนเชิงอนุรักษ์ : กรณีศึกษาชุมชนเขาช้างสี อำเภอลานสกา จังหวัดนครศรีธรรมราช โดยพิจารณาถึงรายละเอียดต่าง ๆ เพื่อให้สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ในตัวแปรตามด้านเนื้อหาของการวิจัยที่กำหนดไว้ และดำเนินการสัมภาษณ์กลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญ จำนวน 6 กลุ่มรวม 21 คน แบบจำเพาะเจาะจง เป็นการสัมภาษณ์แบบตัวต่อตัวในลักษณะการสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง โดยผู้วิจัยสัมภาษณ์ด้วยตนเอง จากนั้นทำการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ โดยการรวบรวมข้อมูลที่หลากหลาย เพื่อให้ได้ข้อมูลตามวัตถุประสงค์ของการวิจัยในครั้งนี้ แล้วนำข้อมูลที่ได้มาวิเคราะห์ สังเคราะห์ โดยมีกระบวนการและขั้นตอน คือ การวิเคราะห์ข้อมูลจากการสัมภาษณ์ ด้วยการตรวจสอบความถูกต้อง รวบรวมคำตอบ ข้อมูลจากการสัมภาษณ์เชิงลึกจากกลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญมาวิเคราะห์ และสังเคราะห์เนื้อหาและเรียบเรียงความให้ รัดกุมเข้าใจง่าย โดยแยกออกเป็นแต่ละด้านตามวัตถุประสงค์การวิจัย

การวิจัยเชิงปริมาณ

ศึกษาจากเอกสาร เป็นการค้นคว้าวิจัยจากเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับแนวคิด ทฤษฎี เนื้อหาจากเอกสารตำรา วารสาร บทความทางวิชาการ ที่มีเนื้อหาเกี่ยวข้องกับ การพัฒนาศักยภาพแหล่งท่องเที่ยวชุมชนเชิงอนุรักษ์ ดำเนินการโดยใช้แบบสอบถาม โดยสร้างแบบสอบถามที่เป็นมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ เพื่อสอบถามการพัฒนาศักยภาพแหล่งท่องเที่ยวชุมชนเชิงอนุรักษ์ : กรณีศึกษาชุมชนเขาช้างสี อำเภอลานสกา จังหวัดนครศรีธรรมราช และทำการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณที่ได้จากแบบสอบถาม โดยนำมาตัดแยกตรวจสอบความถูกต้อง แล้วนำข้อมูลมาวิเคราะห์ด้วยเครื่องคอมพิวเตอร์ ใช้โปรแกรมสำเร็จรูปเพื่อวิเคราะห์ข้อมูลค่าสถิติพื้นฐานต่าง ๆ ได้แก่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ผลการวิจัย

การวิจัยเรื่อง “การพัฒนาศักยภาพแหล่งท่องเที่ยวชุมชนเชิงอนุรักษ์ : กรณีศึกษาชุมชนเขาช้างสี อำเภอลานสกา จังหวัดนครศรีธรรมราช” สรุปผลวิจัยได้ ดังนี้

1. การพัฒนาศักยภาพแหล่งท่องเที่ยวชุมชนเชิงอนุรักษ์ : กรณีศึกษาชุมชนเขาช้างสี อำเภอลานสกา จังหวัดนครศรีธรรมราช โดยภาพรวม มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 การพัฒนาศักยภาพแหล่งท่องเที่ยวชุมชนเชิงอนุรักษ์ (n = 325)

ศักยภาพแหล่งท่องเที่ยวชุมชนเชิงอนุรักษ์	ระดับการพัฒนา		
	\bar{x}	S.D.	แปลผล
1. ศักยภาพด้านเครือข่ายท่องเที่ยว	2.94	0.44	ปานกลาง
2. ศักยภาพด้านการมีส่วนร่วม	4.39	0.59	มาก
3. ศักยภาพด้านความรับผิดชอบต่อชุมชน	4.20	0.56	มาก
4. ศักยภาพด้านการจัดการ	4.12	0.52	มาก
รวม	3.91	0.33	มาก

จากตารางที่ 1 พบว่า การพัฒนาศักยภาพแหล่งท่องเที่ยวชุมชนเชิงอนุรักษ์ : กรณีศึกษาชุมชนเขาช้างสี อำเภอลานสกา จังหวัดนครศรีธรรมราช โดยรวม มีค่าเฉลี่ยแปลผล อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.91$) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านโดยเรียงลำดับตามค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย พบว่า การพัฒนาศักยภาพแหล่งท่องเที่ยวชุมชนเชิงอนุรักษ์ เขาช้างสี มีศักยภาพด้านการมีส่วนร่วม มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ($\bar{X} = 4.39$) รองลงมา ได้แก่ มีศักยภาพด้านความรับผิดชอบต่อชุมชน ($\bar{X} = 4.20$) และมีศักยภาพด้านการจัดการ ($\bar{X} = 4.12$) ส่วนศักยภาพด้านเครือข่ายท่องเที่ยว มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด ($\bar{X} = 2.94$) ตามลำดับ

2. ข้อเสนอแนะการพัฒนาศักยภาพแหล่งท่องเที่ยวชุมชนเชิงอนุรักษ์ : กรณีศึกษาชุมชนเขาช้างสี อำเภอลานสกา จังหวัดนครศรีธรรมราช ดังนี้

ศักยภาพด้านเครือข่ายท่องเที่ยว ผู้วิจัยสรุปบทสัมภาษณ์ได้ว่า ชุมชนเขาช้างสีและชุมชนบ้านคีรีวง เป็นชุมชนการท่องเที่ยวที่มีระยะทาง ใกล้เคียงกัน โดยสมาชิกในชุมชนทั้งสองชุมชนได้มีโอกาสพบปะพูดคุยกัน แลกเปลี่ยนความคิดเห็นต่อกัน และร่วมรับการฝึกอบรมจากหน่วยงานภาครัฐด้วยกัน มีวัตถุประสงค์เดียวกัน สมาชิกในเครือข่ายจำเป็นต้องมีวิสัยทัศน์ มีเป้าหมายอันเดียวกัน พร้อมจะทำตามแนวทางปฏิบัติที่ร่วมกันวางแผน พร้อมทั้งจะนำเครือข่ายการจัดการท่องเที่ยว โดยชุมชนเขาช้างสีและชุมชนบ้านคีรีวง ออกสู่สายตานักท่องเที่ยวทั้งชาวไทยและชาวต่างชาติ ผ่านการจัดการ วางแผนการบริหาร การวางกฎระเบียบ ข้อปฏิบัติร่วมกัน การแบ่งหน้าที่ ความรับผิดชอบที่ชัดเจน ไม่ว่าจะเป็นทรัพยากรการท่องเที่ยว ความรู้ และบุคลากร ที่ใช้ร่วมกันทำให้ความผูกพันของเครือข่ายมีความเหนียวแน่น เมื่อมีการเกื้อหนุนกันแล้ว ส่งผลให้สมาชิกมีปฏิสัมพันธ์ที่ีระหว่างกัน

ศักยภาพด้านการมีส่วนร่วม ผู้วิจัยสรุปบทสัมภาษณ์ได้ว่า ส่วนใหญ่ผู้นำท้องถิ่นและผู้นำท้องที่ที่ได้รับเชิญ เข้ามาร่วมประชุม ปรึกษาหารือในการดำเนินงาน ตามแผนการที่วางไว้ เพื่อให้สำเร็จลุล่วงตามวัตถุประสงค์ ประชาชนอาจเป็นผู้คัดเลือกผู้ปฏิบัติงานเป็นตัวแทนในการทำงาน ตัวแทนแต่ละกลุ่มกิจกรรมเข้าร่วมพิจารณาถึงความเป็นไปได้ ความถูกต้องตามเจตนาของผู้คนในพื้นที่ทำให้เกิดประชาคมในระดับหมู่บ้าน ส่วนใหญ่ได้มีการประชุมตกลงกันในหมู่บ้านเพื่อบำรุงรักษาทรัพยากรธรรมชาติที่อุดมสมบูรณ์ นอกจากนี้ ยังเผยแพร่ความรู้ ประสบการณ์ในการดำเนินชีวิตและการประกอบอาชีพ จากผู้มีความรู้ถ่ายทอดให้คนภายในชุมชนเพื่อนำเอาความรู้เหล่านั้นมาประกอบทำแผนเพื่อการพัฒนาชุมชนให้มีความก้าวหน้าโดยอาศัยความรู้ ความสามารถ และประสบการณ์ในการทำงานของคนในชุมชน บวกกับการสนับสนุนจากภาครัฐหรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้องทุกภาคส่วน

ศักยภาพด้านความรับผิดชอบต่อชุมชน ผู้วิจัยสรุปบทสัมภาษณ์ได้ว่า เป็นขั้นตอนของการเสียสละประโยชน์ส่วนตนเพื่อประโยชน์ของส่วนรวม ซึ่งให้เห็นถึงศักยภาพของชุมชน ให้ความสำคัญต่อการแสดงความเป็นมิตร งดเว้นการทำลายแหล่งทรัพยากรธรรมชาติ แต่มุ่งสร้างปฏิสัมพันธ์ และความผูกพันระหว่างเจ้าบ้านที่เป็นมิตรกับผู้มาเยือน เน้นความยั่งยืนและเป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม ช่วยกันวางแผนดำเนินการ ร่วมกันรับผิดชอบต่อชุมชน พัฒนา รวมถึงร่วมกันสร้างกฎ กติกาของชุมชนเพื่อเป็นการป้องปรามไม่ให้เกิดผลกระทบต่อทรัพยากรที่จำเป็นต่อการดำรงชีวิต

ศักยภาพด้านการจัดการ ผู้วิจัยสรุปบทสัมภาษณ์ได้ว่า จะต้องมีการจัดการ ส่งเสริมให้ชาวบ้านในชุมชน ได้มีการตระหนักถึงการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติที่มีอยู่ให้อุดมสมบูรณ์ยิ่งขึ้น ให้ช่วยกันดูแลสอดส่องไม่ให้ใครเข้าไปทำลายหรือบุกรุกกลางป่า ธรรมชาติให้ประชาชนรวบรวมทั้งนักท่องเที่ยวปฏิบัติตามระเบียบข้อบังคับของชุมชนอย่างเคร่งครัด ส่งเสริมให้ผู้ประกอบการใช้วัสดุจากธรรมชาติเพื่อลดปัญหาขยะ นอกจากนี้ยังมีการรณรงค์ ชาวชุมชนและนักท่องเที่ยวให้รู้จักการคัดแยกประเภทขยะก่อนทิ้งให้ถูกต้อง

อภิปรายผล

ผลการศึกษาการพัฒนาศักยภาพแหล่งท่องเที่ยวชุมชนเชิงอนุรักษ์ : กรณีศึกษาชุมชนเขาช้างสี อำเภอลานสกา จังหวัดนครศรีธรรมราช มีประเด็นที่นำมาอภิปรายผล ดังนี้

การพัฒนาศักยภาพแหล่งท่องเที่ยวชุมชนเชิงอนุรักษ์ : กรณีศึกษาชุมชนเขาช้างสี อำเภอลานสกา จังหวัดนครศรีธรรมราช โดยภาพรวม มีค่าแปลผลอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้สามารถอภิปรายผลได้ว่า แหล่งท่องเที่ยวชุมชนอนุรักษ์เขาช้างสี มีสิ่งดึงดูดใจนักท่องเที่ยวให้เข้ามายังแหล่งท่องเที่ยว ทั้งนี้เพราะได้มีการวางแผน ปรับปรุงพัฒนาเพื่อเพิ่มศักยภาพของแหล่งท่องเที่ยวแห่งนี้ให้เป็นที่เหมาะสมเอื้อต่อความต้องการมาพักผ่อนหย่อนใจ ตามที่การศึกษาแนวคิดของ เนตรชนก ดวนใหญ่ ที่กล่าวไว้ว่า การพัฒนาศักยภาพทรัพยากรเป็นกระบวนการวางแผนอย่างเป็นระบบเพื่อพัฒนาศักยภาพและปรับปรุงอย่างมีประสิทธิภาพ (เนตรชนก ดวนใหญ่, 2562) ทั้งแนวคิดของ สนิท สมัครการ ที่กล่าวว่า การพัฒนาต้องอาศัยความร่วมมือกันของบุคคลจากหลาย ๆ ฝ่ายและโดยเฉพาะอย่างยิ่งประชาชนในสังคมนั้น ๆ จะต้องรับรู้พร้อมที่จะให้ข้อมูลที่ถูกต้องและเข้ามามีส่วนร่วมด้วยเสมอ (สนิท สมัครการ, 2526) อีกทั้งยังมีการศึกษาของ นิสากร ยินดีจันทร์และคณะ เรื่อง การพัฒนาศักยภาพชุมชนในการจัดการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน กรณีศึกษา เครือข่ายท่องเที่ยวโดยชุมชนจันทบุรี ผลการศึกษาวิจัยพบว่า โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านแหล่งท่องเที่ยว กลุ่มตัวอย่างมีความพึงพอใจต่อการจัดการท่องเที่ยวของชุมชนจันทบุรี อยู่ในระดับมาก (นิสากร ยินดีจันทร์และคณะ, 2564) นอกจากนี้การศึกษาของ พระศักดิ์ มหาสกุโก (ลิขะไชย) เรื่อง การพัฒนาศักยภาพแหล่งท่องเที่ยวอุทยานแห่งชาติเขาสก ตำบลคลองสก อำเภอพนม จังหวัด สุราษฎร์ธานี ผลการวิจัยพบว่า ระดับการพัฒนาศักยภาพแหล่งท่องเที่ยวอุทยานแห่งชาติเขาสก ตำบลคลองสก อำเภอพนม จังหวัดสุราษฎร์ธานี โดยรวม มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก (พระศักดิ์ มหาสกุโก (ลิขะไชย), 2563)

ด้านที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด มีค่าเฉลี่ยแปลผลอยู่ในระดับมาก ได้แก่ ศักยภาพด้านการมีส่วนร่วม ทั้งนี้ อภิปรายผลได้ว่า การที่ให้คนท้องถิ่นที่อาศัยอยู่ในชุมชน มีส่วนเกี่ยวข้องในการวางแผน จะช่วยลดการต่อต้านการพัฒนาการท่องเที่ยวที่หน่วยงานและกลุ่มคนภายนอกพื้นที่ได้เข้ามามีบทบาท รวมทั้งลดความต้านทานต่อแรงกดดันหรือปัญหาที่จะเกิดขึ้น ตามที่แนวคิดของ พิมระวี โรจน์รุ่งสัจย์ ที่กล่าวไว้ว่า การท่องเที่ยวที่กำเนิดในชุมชนนั้นต้องถูกยอมรับจากชุมชนนั้น ๆ (พิมระวี โรจน์รุ่งสัจย์, 2553) อีกทั้งแนวคิดของ สมบูรณ์ นันทวงศ์ ที่กล่าวไว้ว่า การมีส่วนร่วมของประชาชนถือว่ามีผลสำคัญมากเพราะมาจากวิถีชีวิตประจำวันของประชาชนในเขตนั้นว่า เขามีความต้องการที่จะให้การบริหารเป็นในวิถีทางใดที่สอดคล้องกับการดำรงชีวิต เพื่อให้ชีวิตมีความสุขอยู่ดีกินดี ความสงบสุขในสังคมนั้น ๆ ปัจเจกบุคคลกลุ่มหรือชุมชนมีความเห็นพ้องต้องกันในเรื่องที่มีผลกระทบใด ๆ ต่อการดำเนินชีวิตของตนเอง แล้วมีการแสดงให้เห็นถึงความต้องการร่วมกันที่จะเปลี่ยนแปลงให้เป็นไปตามวัตถุประสงค์ของตน จนมาสู่การตัดสินใจกระทำการเพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์นั้น ๆ มีความร่วมมือและรับผิดชอบ ในกิจกรรมการพัฒนาที่เป็นประโยชน์ต่อสังคม โดยในขั้นตอนต่าง ๆ ของการดำเนินกิจกรรมนั้น ๆ มีกลุ่มหรือองค์กรชุมชนรองรับ ประชาชนที่เข้าร่วมมีการพัฒนาภูมิปัญญา และการรับรู้ สามารถคิดวิเคราะห์ และตัดสินใจเพื่อกำหนดการดำเนินชีวิตของตนเอง ประชาชนหรือชุมชนได้พัฒนาขีดความสามารถของตน ในการจัดการควบคุม การใช้และการกระจายทรัพยากรที่มีอยู่เพื่อประโยชน์ต่อการดำรงชีพทางเศรษฐกิจและสังคม ตามความจำเป็นของศักดิ์ศรีในฐานะสมาชิกของสังคม และ เรื่องการจัดการการท่องเที่ยวชุมชนอย่างยั่งยืน กรณีศึกษา : ชุมชนเกาะยอ จังหวัดสงขลา ผลการศึกษาวิจัยพบว่า การจัดการการท่องเที่ยวของชุมชนเกาะยอ ยังไม่เกิดความยั่งยืน เนื่องจากขาดความสมดุลในการพัฒนาทางด้านมิติของเศรษฐกิจ สังคมวัฒนธรรม และสิ่งแวดล้อม ประกอบกับการมีส่วนร่วมในการจัดการท่องเที่ยวของคนชุมชนอยู่ในระดับต่ำ เนื่องจากประชาชนในชุมชนไม่ได้มีส่วนร่วมในทุก ๆ ขั้นตอนของกระบวนการจัดการ

ด้านที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด มีค่าเฉลี่ยแปรผลอยู่ในระดับปานกลาง ได้แก่ ศักยภาพด้านเครือข่ายท่องเที่ยว ทั้งนี้ก็ปรายผลได้ว่า แหล่งท่องเที่ยวชุมชนเชิงอนุรักษ์ชุมชนเขาช้างสี เพิ่งได้รับการพัฒนาปรับปรุงให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวแห่งใหม่ของจังหวัดนครศรีธรรมราช การเชื่อมประสานความร่วมมือระหว่างเครือข่ายแหล่งท่องเที่ยวชุมชนอื่น ๆ จึงยังขาดสภาพคล่อง จำเป็นต้องเร่งพัฒนาเครือข่ายการท่องเที่ยวของชุมชนเขาช้างสีกับเครือข่ายแหล่งท่องเที่ยวอื่น ๆ ที่อยู่ใกล้เคียง ตามที่แนวคิดของ กัญญาภัค ยามาโมโต้ ที่กล่าวไว้ว่า เครือข่าย หมายถึง รูปแบบหนึ่งของการประสานงานบุคคล กลุ่ม หรือองค์กรหลายองค์กรที่ต่างมีทรัพยากรของตนเอง มีเป้าหมายวิธีการทำงานและมีกลุ่มเป้าหมายของตนเอง บุคคลหรือกลุ่มองค์กรเหล่านี้ได้เข้ามา ประสานงานกันอย่างมีระยะเวลา นานพอสมควร (กัญญาภัค ยามาโมโต้, 2551) อีกทั้งแนวคิดของ กาญจนา แก้วเทพ ที่กล่าวไว้ว่า เครือข่าย คือ รูปแบบหนึ่งของการประสานงานของบุคคลกลุ่มหรือหลายองค์กรหลาย ๆ องค์กรที่ต่างก็มีทรัพยากรเป้าหมาย มีวิธีการ ทำงาน และมีกลุ่มเป้าหมายของตนเอง บุคคลหรือกลุ่มเหล่านี้ได้เข้ามาประสานงานกันอย่างมีระยะเวลา นานพอสมควร แม้อาจจะไม่มีกิจกรรมร่วมกันอย่างสม่ำเสมอก็ตามแต่ ก็จะมีการวางรากฐาน เอาไว้เมื่อฝ่ายใด ฝ่ายหนึ่งมีความต้องการที่จะขอความช่วยเหลือหรือขอความร่วมมือจากกลุ่มอื่น ๆ เพื่อแก้ปัญหาที่สามารถติดต่อ ไปได้เป็นการเข้าร่วมเป็นองค์การเครือข่าย แม้ว่าองค์การเหล่านี้จะมีบาง สิ่งบางอย่างร่วมกัน เช่นมีเป้าหมาย ร่วมกันมีประโยชน์ร่วมกัน องค์กรเหล่านี้ก็ยังคงความเป็นเอกเทศ เพราะการเข้าร่วมเป็นเครือข่ายเป็นการเข้าร่วม เพียงบางส่วนขององค์การเท่านั้น (กาญจนา แก้วเทพ, 2538) ตามที่บทสัมภาษณ์ของ สุนันต์ บันลือพีช ที่กล่าวว่า ชุมชนบ้านคีรีวงเป็นเหมือนพี่ ชุมชนเขาช้างสีเปรียบเหมือนน้อง ที่ได้รับการคำแนะนำต่าง ๆ ในการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชน เช่น การนำเอาผลิตภัณฑ์ที่เป็นเอกลักษณ์ของทั้งสองชุมชน พัฒนาแปรรูปเป็นผลิตภัณฑ์ที่ ระลึกของเครือข่าย เช่น สบู่เปลือกมังคุดมาวางจำหน่าย แกนันทท่องเที่ยวที่จะเดินทางกลับ เพื่อเป็นสินค้าที่ระลึกถึง เครือข่ายการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชน (สุนันต์ บันลือพีช, 2566) อีกทั้งบทสัมภาษณ์ของ บุญธรรม อาสน์ สมโภชน์ ที่กล่าวว่า เครือข่ายการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชนบ้านคีรีวงและชุมชนเขาช้างสีมีการพึ่งพาอาศัยซึ่งกัน และกัน ไม่ว่าจะป็นทรัพยากรการท่องเที่ยว ความรู้ และบุคลากร ที่ใช้ร่วมกันทำให้ความผูกพันของเครือข่ายมี ความเหนียวแน่น เมื่อมีการเกื้อหนุนกันแล้ว จะส่งผลให้ สมาชิกมีปฏิสัมพันธ์ระหว่างกันโดยอัตโนมัติ (บุญธรรม อาสน์สมโภชน์, 2566) อีกทั้งยังมีการศึกษาของ ฐานรินทร์ หาญเกียรติวงศ์ เรื่อง การพัฒนาศักยภาพเครือข่าย ความร่วมมือด้านการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนของชุมชนแห่งหนึ่งใน ตำบลห้วยแก้ว อำเภอแม่อน จังหวัดเชียงใหม่ ผลการศึกษาวิจัยพบว่า การพัฒนาศักยภาพเครือข่ายความร่วมมือด้านการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน ประกอบด้วย องค์ประกอบด้านเครือข่ายทางสังคมของชุมชน องค์ประกอบด้านการพัฒนาการท่องเที่ยวโดยชุมชน และ องค์ประกอบด้านปัจจัยแห่งความสำเร็จเพื่อการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนของชุมชน โดยทำการบูรณาการทำงาน ร่วมกัน (ฐานรินทร์ หาญเกียรติวงศ์, 2564) นอกจากนี้ การศึกษาของ ทิพย์สุวรรณ แซ่ลี เรื่อง รูปแบบเครือข่าย การจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชนที่เหมาะสมของชุมชนบ้านอาลีและชุมชนบ้านอ้อมแก้ว จังหวัดสุรินทร์ ผลการ ศึกษาวิจัยพบว่า เครือข่ายการจัดการท่องเที่ยว โดยชุมชนระหว่างสองชุมชน เป็นรูปแบบเครือข่ายอย่างแท้จริง คือ สมาชิกในเครือข่ายมีการรับรู้ที่เหมือนกัน เข้าใจการวางแผนการจัดการไปในทิศทางเดียวกัน มีวิสัยทัศน์และ เป้าหมายเดียวกัน ทำตามแนวทางปฏิบัติที่ร่วมกันวางแผน มีการวางแผนการแบ่งปันผลประโยชน์กัน มีส่วนร่วมใน การแบ่งปันประสบการณ์ มีการพึ่งพาอาศัยกันไม่ว่าจะเป็นทรัพยากรการท่องเที่ยว ความรู้ และบุคลากร ตลอดจน มีการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นซึ่งกันและกัน (ทิพย์สุวรรณ แซ่ลี, 2561) และการศึกษาของ นิสากร ยินดีจันทร์และ คณะ เรื่อง การพัฒนาศักยภาพชุมชนในการจัดการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน กรณีศึกษา เครือข่ายท่องเที่ยวโดยชุมชน จันทบุรี ผลการศึกษาวิจัยพบว่า กลุ่มตัวอย่างมีความพึงพอใจต่อการจัดการท่องเที่ยวของชุมชนจันทบุรี โดยรวม อยู่ในระดับปานกลาง (นิสากร ยินดีจันทร์และคณะ, 2564)

สรุป/ข้อเสนอแนะ

การพัฒนาศักยภาพแหล่งท่องเที่ยวชุมชนเชิงอนุรักษ์ : กรณีศึกษาชุมชนเขาช้างสี อำเภอลานสกา จังหวัดนครศรีธรรมราช นั้น ในการบริหารจัดการควรส่งเสริมพัฒนาเครือข่ายการท่องเที่ยวที่มีลักษณะใกล้เคียงกัน เพื่อพึ่งพากันทั้งทรัพยากรการท่องเที่ยว เช่นความรู้หรือกิจกรรมต่าง ๆ พร้อมทั้งเปิดโอกาสให้ประชาชนได้เข้ามามีส่วนร่วมในเรื่องต่าง ๆ ให้สามารถเข้าถึงข้อมูล การรับรู้ รับทราบ เกี่ยวกับการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวโดยชุมชนให้ชุมชนมีส่วนในการรับผิดชอบ ที่สะท้อนถึงพลังชุมชนในการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม มีการจัดการทรัพยากรที่มีอยู่ ด้วยการส่งเสริมให้ชุมชนตระหนักถึงการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติให้คงอยู่ ควบคุมชุมชนเพื่ออนุชนรุ่นหลังต่อไป โดยมีข้อเสนอแนะให้มีการบูรณาการยกระดับศักยภาพเครือข่ายท่องเที่ยวด้วยการพัฒนาให้เกิดความร่วมมือกับภาคอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง เป็นตัวกำหนดความเป็นเครือข่าย มีการบูรณาการยกระดับศักยภาพให้ตัวแทนชุมชนเข้าไปมีส่วนร่วม ในการกำหนดวิสัยทัศน์ จัดทำแผนพร้อมแนวทางป้องกันแก้ไขปัญหา โดยคำนึงถึงผลได้ผลเสียของคนในชุมชนเป็นหลัก ร่วมกันวางแผน กำหนดกฎระเบียบ ข้อบังคับ พร้อมทั้งการปลูกฝังจิตสำนึกอย่างรับผิดชอบต่อชุมชน ส่งเสริม สนับสนุน ปลูกฝังตามมาตรการจัดการสิ่งแวดล้อมและทรัพยากรธรรมชาติ เพื่อให้เกิดความมั่นใจและประทับใจแก่นักท่องเที่ยว

เอกสารอ้างอิง

- กัญญาภักดิ์ ยามาโมโต้. (2551). การสร้างรูปแบบเครือข่ายธุรกิจท่องเที่ยว กับโครงการหนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์ของจังหวัดเชียงใหม่. ใน วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ คณะพัฒนาการท่องเที่ยว สาขาการจัดการนันทนาการและการท่องเที่ยว. มหาวิทยาลัยแม่โจ้.
- กาญจนา แก้วเทพ. (2538). เครื่องมือการทำงานแนววัฒนธรรมชุมชน. กรุงเทพมหานคร: สภาคาทอโลกแห่งประเทศไทยเพื่อการพัฒนา.
- ฐานรินทร์ หาญเกียรติวงศ์. (2564). การพัฒนาศักยภาพเครือข่ายความร่วมมือด้านการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนของชุมชนแห่งหนึ่งใน ตำบลห้วยแก้ว อำเภอแม่ออน จังหวัดเชียงใหม่. วารสารวิชาการสังคมศาสตร์เครือข่ายวิจัยประชาชน, 1(1), 1 - 14.
- ทิพย์สุวรรณ แซ่ลี. (2561). รูปแบบเครือข่ายการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชนที่เหมาะสมของชุมชนบ้านอาลีและชุมชนบ้านอ้อมแก้ว จังหวัดสุรินทร์. ใน วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชานวัตกรรมการท่องเที่ยว. มหาวิทยาลัยอุบลราชธานี.
- นิสากร ยินดีจันทร์แลคณะ. (2564). การพัฒนาศักยภาพชุมชนในการจัดการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนกรณีศึกษาเครือข่ายท่องเที่ยวโดยชุมชนจันทบุรี. วารสารมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยนครพนม, 11(1), 257 - 258.
- เนตรชนก ดวนใหญ่. (2562). การพัฒนาศักยภาพของบุคลากรในศาลอาญาอุคคิจิทัล ประจำปี 2562. ใน สารนิพนธ์รัฐศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการเมืองการปกครอง. มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- บุญธรรม อาสน์สมโภชน์. (15 พฤษภาคม 2566). การพัฒนาศักยภาพแหล่งท่องเที่ยวชุมชนเชิงอนุรักษ์: กรณีศึกษาชุมชนเขาช้างสี อำเภอลานสกา จังหวัดนครศรีธรรมราช. (พระครูสมุห์วชิรวิชัย ธีรปญโญ (ภูมี), ผู้สัมภาษณ์)
- พระราชบัญญัตินโยบายการท่องเที่ยวแห่งชาติ (ฉบับที่ 2). (2562). ราชกิจจานุเบกษา เล่ม 136 ตอนที่ 67 ก. 165 - 169 (22 พฤษภาคม 2562).

- พระศักดา มหาสโก (ลิกขะไชย). (2563). การพัฒนาศักยภาพแหล่งท่องเที่ยวอุทยานแห่งชาติเขาสก ตำบลคลองศก อำเภอนม จังหวัดสุราษฎร์ธานี. ใน วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการพัฒนาสังคม. มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- พิพัฒน์ รัชกิจประการ. (2564). ท่องเที่ยวไทยปี 2565 กลางสถานการณ์แทรกซ้อน โอมิครอนรุกคืบประเทศ. เรียกใช้เมื่อ 20 มกราคม 2565 จาก <https://www.thaipost.net/articles-news/52822/>
- พิมพ์ระวี โรจน์รุ่งสัจด์. (2553). การท่องเที่ยวโดยชุมชน. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์โอเดียน สโตร์.
- ยุทธศักดิ์ สุภสร. (2564). ปรับโครงสร้างท่องเที่ยวไทยกลยุทธ์มุ่งสู่การฟื้นตัวปี 2565. เรียกใช้เมื่อ 20 มกราคม 2565 จาก <https://www.thairath.co.th/news/local/2270131>
- สงศรี ชมภูวงศ์. (2554). ระเบียบวิธีวิจัยทางสังคมศาสตร์. (พิมพ์ครั้งที่ 2). นครศรีธรรมราช: วีพีเอส.
- สนิท สมัครการ. (2526). การศึกษากับการพัฒนาชนบท. วารสารการศึกษาแห่งชาติ, 2(1), 2 - 7.
- สุนันต์ บันลือพีช. (9 มิถุนายน 2566). การพัฒนาศักยภาพแหล่งท่องเที่ยวชุมชนเชิงอนุรักษ์: กรณีศึกษาชุมชนเขาช้างสี อำเภอลานสกา จังหวัดนครศรีธรรมราช. (พระครูสมุห์วชิรวิชัย ธีรปญโญ (ภูมี), ผู้สัมภาษณ์)

วัฒนธรรมการเมือง ระบบอุปถัมภ์ กับเครือข่ายความสัมพันธ์ ในการพัฒนาการเมืองท้องถิ่น*

THE POLITICAL CULTURE THE PATRONAGE SYSTEM AND THE RELATIONSHIP NETWORK IN THE DEVELOPMENT OF LOCAL POLITICS

ไพวรรณ ปุริมาต

Paiwan Purimart

หลักสูตรรัฐศาสตรบัณฑิต มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย นครราชสีมา ประเทศไทย

Bachelor of Political Science Curriculum, Mahachulalongkornrajavidyalaya University, Nakhon Ratchasima, Thailand

*Corresponding author E-mail: paiwansweet085@gmail.com

บทคัดย่อ

บทความวิจัยฉบับนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาวัฒนธรรมการเมืองระบบอุปถัมภ์ในจังหวัดนครราชสีมา 2) ศึกษาเครือข่ายความสัมพันธ์ในการพัฒนาการเมืองท้องถิ่นในจังหวัดนครราชสีมา 3) นำเสนอรูปแบบวัฒนธรรมการเมืองระบบอุปถัมภ์กับเครือข่ายความสัมพันธ์ในการพัฒนาการเมืองท้องถิ่น โดยใช้ระเบียบวิธีการวิจัยเชิงคุณภาพ โดยใช้แบบสัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ได้แก่ นักการเมืองท้องถิ่น เจ้าหน้าที่หน่วยงานท้องถิ่น นักวิชาการด้านรัฐศาสตร์ ตัวแทนผู้นำชุมชน ตัวแทนภาคประชาชน รวมจำนวน 18 คน การวิเคราะห์ข้อมูลโดยการพรรณนา ผลการวิจัยพบว่า 1) วัฒนธรรมการเมืองระบบอุปถัมภ์ในจังหวัดนครราชสีมา ระบบอุปถัมภ์จากความสัมพันธ์แบบตัวต่อตัวเป็นความสัมพันธ์ในลักษณะช่วยเหลือซึ่งกันและกัน เข้าไปสร้างความสัมพันธ์ให้เกิดขึ้นนั้น ด้วยวิธีการเข้าไปช่วยเหลือเข้าไปกระชับความสัมพันธ์ เชิงอุปถัมภ์อย่างแนบแน่นกับผู้นำ เพื่อให้การช่วยเหลือเสียสละ กล้าคิด กล้าทำ กล้าตัดสินใจ มีวิสัยทัศน์ สนับสนุนกิจกรรมและงานบุญต่าง ๆ ในพื้นที่ 2) เครือข่ายความสัมพันธ์ในการพัฒนาการเมืองท้องถิ่นในจังหวัดนครราชสีมา เครือข่ายความสัมพันธ์ของพรรคพวกเพื่อนฝูง ความสัมพันธ์ทางสังคมที่มีลักษณะของการพึ่งพาอาศัยช่วยเหลือระหว่างกัน ช่วยเหลือสนับสนุนด้วยความบริสุทธิ์ใจ เมื่อมีการเลือกตั้งในระดับท้องถิ่น เครือญาติ พรรคพวกเพื่อนฝูง ก็จะช่วยเหลือสนับสนุนกันอย่างเหนียวแน่น 3) รูปแบบวัฒนธรรมการเมืองระบบอุปถัมภ์กับเครือข่ายความสัมพันธ์ในการพัฒนาการเมืองท้องถิ่น การมีความเชื่อมั่นศรัทธาต่อหลักการปกครองระบอบประชาธิปไตย ยึดมั่นและเชื่อถือในหลักความสำคัญและศักดิ์ศรีของบุคคล เคารพกติกาของการปกครองแบบประชาธิปไตยมีส่วนร่วมในกิจกรรมทางการเมืองและการปกครองมีสำนึกในหน้าที่พลเมืองของตนเองและมีความเชื่อมั่นในตนเอง การมองโลกในแง่ดีมีความไว้วางใจ เพื่อนมนุษย์รู้จักวิพากษ์วิจารณ์อย่างมีเหตุผลและเป็นไปในทางสร้างสรรค์ และการไม่มีจิตใจแบบเผด็จการ

คำสำคัญ: วัฒนธรรมการเมือง, ระบบอุปถัมภ์, เครือข่าย, การพัฒนา, การเมืองท้องถิ่น

Abstract

The objectives of this research article are: 1) Study the political culture of the patronage system in Nakhon Ratchasima Province. 2) Study the network of relationships in the development

* Received November 13, 2023; Revised November 23, 2023; Accepted November 29, 2023

of local politics in Nakhon Ratchasima Province. 3) Present the model of the political culture of the patronage system and the network of relationships in development. local politics Using qualitative research methods. Important informants include local politicians Local government officials political science academic community leader representatives Public sector representatives total 18 people. Data analysis was done by describing the information. The results of the research found that: 1) The political culture of the patronage system in Nakhon Ratchasima Province. The foster care system changes from a one-to-one relationship to a relationship of mutual assistance. Go in and build relationships to happen. By means of helping and strengthening the patronizing relationship with the leaders. To give help sacrifice dare to think, dare to act dare to make decisions have vision support various activities and merit making events in the area. 2) Network of relationships in the development of local politics in Nakhon Ratchasima Province. Network of relationships among friends and associates social relationships that are characterized by mutual dependence and assistance. Help and support with sincerity. When there is an election at the local level relatives allies and friends they will help and support each other strongly. 3) Political culture model, patronage system and relationship network in local political development. Having faith in the principles of democratic governance Adhere and believe in the importance and dignity of the person. Respect the rules of democratic governance Participate in political and administrative activities Have a sense of their civic duty and have confidence in themselves. Optimism has trust in fellow human beings. Know how to criticize with reason and in a constructive way. and not having a dictatorial mind.

Keywords: Political Culture, Patronage System, Network, Development, Local Politics

บทนำ

จากการเข้าครอบงำทางอำนาจของระบอบประชาธิปไตยเชิงอุปถัมภ์ในสังคมไทย เกิดขึ้นจากอิทธิพลทางวัฒนธรรมของสังคมที่เป็นชนชั้น ภายใต้โครงสร้างการปกครองแบบ ดั้งเดิมของระบบศักดินาได้เผยแพร่แผ่ขยาย อิทธิพลเข้าครอบงำอำนาจทางการเมือง สังคม และเศรษฐกิจแบบทุนนิยม ส่งผลให้ระบอบอุปถัมภ์ จึงเป็นเรื่องที่สำคัญในการพัฒนาระบอบ ประชาธิปไตยในโครงสร้างของสังคมไทย เพราะระบอบประชาธิปไตยในสังคมไทยจะสามารถ พัฒนาไปสู่ประชาชนได้ก็จะต้องผ่านกระบวนการเรียนรู้ในเรื่องของสิทธิหน้าที่ เสรีภาพ ความเสมอภาค ความเท่าเทียมกันในสังคม (ลิขิต ธีรเวคิน, 2529) และความเป็นพลเมืองที่ดีของประชาชน ให้สามารถที่จะพึ่งพิงตัวเองและการรวมกันเป็นกลุ่ม เพื่อการเรียกร้องต่อรองในเรื่องสิทธิและผลประโยชน์ของกลุ่มมากกว่าผลประโยชน์ส่วนตัวลดการพึ่งพิงพึ่งพากลุ่มชนชั้นนำในท้องถิ่นหรือผู้ที่มีฐานะ และตำแหน่งทางเศรษฐกิจสังคม และการเมืองที่เหนือกว่าเข้ามาครอบงำ ให้เกิดความเป็นอิสระในการลงคะแนนเสียงเลือกตั้งจากระบบอุปถัมภ์ซึ่งเป็นระบบของการควบคุมอำนาจทางสังคมที่ได้มีการกำหนดสถานภาพของบุคคล จากบนลงมาสู่ล่าง แบบ “เจ้านาย - ลูกน้อง” หรือ “ผู้ใหญ่ ผู้น้อย” ที่ถูกกำกับโดยศีลธรรม คุณธรรม จารีตประเพณี ความเชื่อ และค่านิยม ต่าง ๆ ในสังคม ซึ่งเน้นความแตกต่างระหว่างฐานะทางตำแหน่งอย่างไม่เท่าเทียมกันของ ทั้งสองฝ่าย โดยฝ่ายที่สูงกว่าจะเป็น “ผู้อุปถัมภ์” และฝ่ายที่ต่ำกว่า จะเป็น “ผู้รับอุปถัมภ์” เป็นความสัมพันธ์ในลักษณะของการพึ่งพาอาศัยกันระหว่างคนในสังคมที่อยู่บนพื้นฐานของ ความเป็นส่วนตัว โดยอยู่ในรูปแบบของความเป็นเครือญาติ พี่น้อง เพื่อนบ้าน พรรคพวก และกลุ่มอาชีพที่เคยรู้จักและมีความใกล้ชิดสนิทสนม เอื้อเฟื้อ ช่วยเหลือตอบแทนซึ่งกันและกันทั้งสอง

ฝ่ายนั้นแล้วได้ถูกนำมายึดถือเป็นหลักเกณฑ์และค่านิยมในการปฏิบัติทางสังคม เพื่อการจัดสรรแบ่งปันผลประโยชน์ทางอำนาจ ตำแหน่งในองกรงาน หรือทรัพยากรอื่น ๆ ให้กับบุคคล และกลุ่มต่าง ๆ ไปตามรูปแบบของความสัมพันธ์ที่เป็นอยู่ (ฉัตรชัย สุระภา, 2554)

นักการเมืองยังเป็นผู้ที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจของประชาชน และยังที่ได้รับการยอมรับจากประชาชน เพื่อให้เข้าไปมีส่วนร่วมทางการเมือง เพราะการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนเป็นกระบวนการซึ่งสาธารณชนมีความห่วงกังวล มีความต้องการและมีทักษะ ที่จะมีส่วนร่วมกับรัฐในการตัดสินใจ กระบวนการมีส่วนร่วมของประชาชนเป็นกระบวนการสื่อสารสองทางที่มีเป้าหมาย โดยรวมเพื่อที่จะเกิดการตัดสินใจที่ดีขึ้นและได้รับการสนับสนุนจากสาธารณชน (วันชัย วัฒนศัพท์, 2544) ประชาชนไม่สามารถที่จะมีส่วนร่วมทางการเมืองได้อย่างมีประสิทธิภาพได้หากไม่ได้รับข้อมูลอย่างเพียงพอเกี่ยวกับทางเลือกและผลที่ติดตามมาภายหลัง ดังนั้นนักการเมืองจึงมีบทบาทที่สำคัญมากในภารกิจที่จะเอื้ออำนวย ส่งเสริมสนับสนุนและมีอิทธิพลต่อการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนโดยอาศัยรูปแบบและโครงสร้างความสัมพันธ์เชิงอุปถัมภ์ในระบบสังคมการเมืองและเศรษฐกิจของชุมชน เพราะสังคมชุมชนยังคงมีวิถีชีวิตที่ผูกพันและพึ่งพาอาศัยซึ่งกันและกัน ประชาชนย่อมมีปฏิสัมพันธ์ต่อกันในลักษณะต่าง ๆ อันเกิดเป็นความสัมพันธ์ทางสังคมขึ้นมา

ลักษณะทางการเมืองในจังหวัดนครราชสีมาจะเป็นการสืบทอดอำนาจทางการเมือง ผ่านระบบเพื่อนพ้อง เครือข่าย โดยเฉพาะทางเครือญาติได้รับการสนับสนุนจากกลุ่มอิทธิพลทางการเมือง ซึ่งในปัจจุบันมีอยู่ด้วยกันหลากหลายกลุ่มโดยเฉพาะในบริบทช่วงหนึ่งทศวรรษที่ผ่านมาที่มีการเกิดการเลือกตั้งและการกระจายอำนาจสู่ท้องถิ่นอย่างจริงจังและเป็นรูปธรรมการทุจริตคอร์รัปชันในจังหวัดนครราชสีมาที่จะลดลงหรือหมดไปสำหรับข้อมูลการทุจริตคอร์รัปชันจึงเป็นปัญหาต่อการพัฒนาเนื่องจากขาดหลักธรรมาภิบาลในการดำเนินงานของหน่วยงานภาครัฐส่งผลให้การพัฒนาในด้านต่าง ๆ ไม่มีประสิทธิภาพเป็นปัญหาที่รัฐบาลได้หาแนวทางป้องกันและปราบปรามเพื่อให้ปัญหาดังกล่าวลดน้อยลงหรือหมดไปจากสังคมไทย (ปรีชา อุยตระกูล และคณะ, 2561)

ผู้วิจัยจึงสนใจศึกษาวัฒนธรรมการเมืองระบบอุปถัมภ์กับเครือข่ายความสัมพันธ์ในการพัฒนาการเมืองท้องถิ่น เนื่องจากการเสริมสร้างวัฒนธรรมทางการเมืองในระบบประชาธิปไตยของนักการเมืองท้องถิ่นจะส่งผลต่อพฤติกรรมทางการเมืองของนักการเมืองท้องถิ่น ฉะนั้นการมีส่วนร่วมของภาคประชาชนนับเป็นการมีส่วนร่วมพื้นฐานที่สำคัญของการเมืองท้องถิ่นในระบบประชาธิปไตย ทั้งนี้ ก็เพราะว่าประชาชนเป็นเจ้าของอำนาจอธิปไตย ซึ่งเป็นอำนาจสูงสุดของรัฐและประชาชนได้ใช้อำนาจผ่านระบบ ตัวแทนที่เลือกเข้าไปทำหน้าที่ในสถาบันทางการเมืองต่าง ๆ ทั้งในระดับชาติและระดับท้องถิ่นสิ่งที่เราให้ความสำคัญคือ การมีส่วนร่วมอย่างมีคุณภาพของประชาชน มีส่วนร่วมทางการเมืองอย่างอิสระบนพื้นฐานของความรู้ความตระหนักถึงสิทธิ และหน้าที่ของประชาชนในระบบประชาธิปไตยอย่างแท้จริงหากนักการเมืองท้องถิ่นมีวัฒนธรรมทางการเมืองที่ดีก็การเสริมสร้างวัฒนธรรมทางการเมืองในระบบประชาธิปไตยของนักการเมืองท้องถิ่นแต่ในทางกลับกันถ้านักการเมืองท้องถิ่นมีวัฒนธรรมทางการเมืองที่ไม่เป็นไปตามระบบการปกครองแบบประชาธิปไตยก็จะส่งผลให้วัฒนธรรมทางการเมืองของท้องถิ่นและชุมชนขาดการพัฒนาทางวัฒนธรรมการเมืองที่ดี และเมื่อเราทราบถึงวัฒนธรรมทางการเมืองของนักการเมืองท้องถิ่น ซึ่งผลที่ได้จากการวิจัยครั้งนี้จะเป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาเชิงพื้นที่และภาคประชาสังคมในการร่วมกันเสริมสร้างวัฒนธรรมทางการเมืองของท้องถิ่นที่เข้มแข็ง อย่างยั่งยืนต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาวัฒนธรรมการเมืองระบบอุปถัมภ์ในจังหวัดนครราชสีมา
2. เพื่อศึกษาเครือข่ายความสัมพันธ์ในการพัฒนาการเมืองท้องถิ่นในจังหวัดนครราชสีมา
3. เพื่อนำเสนอรูปแบบวัฒนธรรมการเมืองระบบอุปถัมภ์กับเครือข่ายความสัมพันธ์ในการพัฒนาการเมือง

ท้องถิ่น

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยเรื่อง วัฒนธรรมการเมืองระบบอุปถัมภ์กับเครือข่ายความสัมพันธ์ในการพัฒนาการเมืองท้องถิ่น มีวิธีดำเนินการวิจัย ดังต่อไปนี้

วิธีการวิจัยเชิงคุณภาพ

1. ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ

ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ได้แก่ นักการเมืองท้องถิ่น จำนวน 3 คน เจ้าหน้าที่หน่วยงานท้องถิ่น จำนวน 3 คน นักวิชาการด้านรัฐศาสตร์ จำนวน 2 คน ตัวแทนภาคประชาชน จำนวน 5 คน ตัวแทนผู้นำชุมชน จำนวน 5 คน รวมจำนวน 18 คน

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

แบบสัมภาษณ์แบบเจาะลึก (In-depth Interview) เป็นการพูดคุยโดยมีประเด็นวัฒนธรรมการเมืองระบบอุปถัมภ์กับเครือข่ายความสัมพันธ์ในการพัฒนาการเมืองท้องถิ่น ซึ่งลักษณะของการสัมภาษณ์เป็นรูปแบบของการให้ผู้ถูกสัมภาษณ์เล่าเรื่องราวต่าง ๆ อย่างมีเป้าหมาย และผู้วิจัยสอบถามข้อมูลเพิ่มเติมประกอบเนื้อหา โดยประเด็นหรือหัวข้อในการสัมภาษณ์ สามารถดัดแปลงให้มีความยืดหยุ่น ได้ตามความเหมาะสม แบบสัมภาษณ์แบบเจาะลึก เป็นแบบสัมภาษณ์ปลายเปิดเพื่อสอบถามประเด็น วัฒนธรรมการเมืองระบบอุปถัมภ์กับเครือข่ายความสัมพันธ์ในการพัฒนาการเมืองท้องถิ่น และการสัมภาษณ์แบบไม่เป็นทางการ (Informal Interview) เป็นการพูดคุย สนทนาเหมือนกับการพูดคุยสนทนาในชีวิตประจำวัน โดยผู้ถูกสัมภาษณ์แสดงความคิดเห็นให้มากที่สุด และอาศัยประเด็นคำถามบางส่วนที่เกี่ยวข้อง มาเชื่อมโยงกับประเด็นในการสัมภาษณ์ เพื่อให้ได้ข้อมูลระดับลึกจากกลุ่มเป้าหมาย โดยประเด็นหรือหัวข้อในการสัมภาษณ์นั้นสามารถดัดแปลงให้มีความยืดหยุ่น ได้ตามความเหมาะสมแต่ต้องเป็นไปตามวัตถุประสงค์และกรอบแนวคิดของการวิจัยซึ่งการสัมภาษณ์ในรูปแบบนี้ทำให้บางครั้งผู้ถูกสัมภาษณ์ยังไม่รู้ตัวด้วยซ้ำว่าการสนทนานั้นเป็นไปตามการสัมภาษณ์ การตรวจสอบและหาคุณภาพของแบบสัมภาษณ์ โดยนำแบบสัมภาษณ์ที่ผ่านความเห็นชอบจากผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 3 คน ประกอบด้วย 1) ผู้เชี่ยวชาญด้านรัฐศาสตร์ 2) ผู้เชี่ยวชาญด้านรัฐศาสตร์ 3) ผู้เชี่ยวชาญด้านการวัดและประเมินผล เพื่อตรวจสอบความเที่ยงตรงตามเนื้อหา (Content Validity) แล้วนำมาหาค่าดัชนีความสอดคล้องของข้อคำถาม (Index of Item Objective Congruence, IOC) ทั้งนี้แบบสัมภาษณ์มีค่าดัชนีความสอดคล้องอยู่ระหว่าง 0.60 - 1.00

3. วิธีเก็บรวบรวมข้อมูล

การสัมภาษณ์แบบเจาะลึก และสัมภาษณ์แบบไม่เป็นทางการกับบุคคลต่าง ๆ ที่ได้กำหนดไว้ โดยทำการสัมภาษณ์และพูดคุยตามประเด็นคำถามที่กำหนดไว้กว้าง ๆ พร้อมทำการจดบันทึกและบันทึกเสียง โดยในการสัมภาษณ์อย่างเป็นทางการนั้นผู้วิจัยได้ทำหนังสือขออนุญาตเก็บข้อมูลภาคสนามเพื่อแสดงต่อ นักการเมืองท้องถิ่น เจ้าหน้าที่หน่วยงานท้องถิ่น นักวิชาการด้านรัฐศาสตร์ ตัวแทนภาคประชาชน ตัวแทนผู้นำชุมชน

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้แบบสัมภาษณ์ ผู้วิจัยตรวจสอบความถูกต้องของข้อมูล และนำข้อมูลจากที่ได้จากการสัมภาษณ์มาแยกประเด็นตามแต่ละประเด็น แล้วนำมาเปรียบเทียบความเหมือนหรือความแตกต่างของผู้สัมภาษณ์แต่ละคน ก่อนจะนำข้อมูลนั้นไปวิเคราะห์ และสรุป อภิปราย และข้อเสนอแนะ

ผลการวิจัย

1. ศึกษาวัฒนธรรมการเมืองระบบอุปถัมภ์ในจังหวัดนครราชสีมา พบว่า วัฒนธรรมการเมืองระบบอุปถัมภ์จากความสัมพันธ์ในลักษณะการแลกเปลี่ยนที่ไม่สมดุลในพื้นที่ที่มีการกระจุกตัวของอำนาจอยู่เฉพาะกลุ่มมาอย่างต่อเนื่องและยาวนานอย่างชัดเจนวิธีการเข้าไปสร้างความสัมพันธ์ให้เกิดขึ้นนั้นด้วยวิธีการเข้าไปช่วยเหลือเข้าไป

กระชับความสัมพันธ์เชิงอุปถัมภ์อย่างแนบแน่นกับผู้นำ ทำหน้าที่เป็นตัวแทนประชาชนอย่างเต็มความสามารถเป็นผู้นำที่กล้าคิด กล้าพูดและกล้าทำด้วยตัวเองจนเป็นที่ยอมรับในพื้นที่ที่มีการดูแลกันเป็นอย่างดี มีการจัดสรรงบประมาณอย่างเท่าเทียม และมีการพัฒนาอย่างต่อเนื่องและเปิดโอกาสให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการร่วมคิด ร่วมทำ ร่วมตัดสินใจและบริหารท้องถิ่นอย่างเต็มที่ วัฒนธรรมการเมืองระบบอุปถัมภ์จากความสัมพันธ์แบบตัวต่อตัว ระบบอุปถัมภ์เป็นความสัมพันธ์ในลักษณะช่วยเหลือซึ่งกันและกันความสัมพันธ์เชิงอุปถัมภ์ยังคงมีอยู่และดำรงบทบาทสำคัญทางสังคมต่อวิถีชีวิตของชุมชนนักรการเมืองท้องถิ่นเป็นผู้ที่อยู่ใกล้ชิดประชาชน สามารถรับรู้ปัญหาและความเดือดร้อนของประชาชนได้เป็นอย่างดีทำงานร่วมกัน ให้เกิดความเสมอภาคกับประชาชนอย่างเท่าเทียมกัน รักษาประโยชน์ส่วนรวม อำนวยความสะดวกและให้บริการประชาชนตามหลักธรรมาภิบาล นอกจากนี้ ยังต้องปฏิบัติหน้าที่ด้วยความซื่อสัตย์สุจริต ใช้ทรัพยากรขององค์กรอย่างประหยัด โปร่งใสเพื่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงไปในแนวทางที่ดีขึ้นและเกิดประโยชน์สูงสุดกับประชาชน ส่งเสริมให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการกำหนดนโยบายและวางแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมในท้องถิ่น ก่อให้เกิดการสร้างผลงานในการพัฒนาท้องถิ่นที่เห็นเป็นรูปธรรมได้อย่างชัดเจน วัฒนธรรมการเมืองระบบอุปถัมภ์จากความสัมพันธ์ที่มีความยืดหยุ่นและซับซ้อน ความสัมพันธ์ระหว่างผู้อุปถัมภ์กับผู้ถูกกระทำจะมีลักษณะไม่แน่นอนตายตัวในพื้นที่ที่มีกิจกรรมปฏิสัมพันธ์กับผู้นำชุมชนและประชาชน เพื่อให้การช่วยเหลือเสียสละ กล้าคิด กล้าทำ กล้าตัดสินใจ มีวิสัยทัศน์ สนับสนุนกิจกรรมและงานบุญต่าง ๆ ในพื้นที่ระบบอุปถัมภ์ของพื้นที่ก็มักเป็นเรื่องงานบุญประเพณี การช่วยเหลืออุปถัมภ์ชาวบ้านในรูปแบบต่าง ๆ ทางสังคมได้เกิดขึ้นเป็นวิถีประเพณีที่สืบทอดกันมาตั้งแต่ในอดีต เป็นวิธีการสร้างความสัมพันธ์อันดีกับประชาชน ซึ่งภายใต้ความสัมพันธ์กันระหว่างนักรการเมืองท้องถิ่นล้วนแต่แฝงไว้ด้วยระบบอุปถัมภ์ทั้งสิ้นสะท้อนออกมาให้เห็นว่าความสัมพันธ์ที่มีนั้นสามารถเป็นแรงจูงใจให้อุปถัมภ์ต่างตอบแทนกันและเป็นฐานเสียงสำหรับการเลือกตั้ง

2. เครือข่ายความสัมพันธ์ในการพัฒนาการเมืองท้องถิ่นในจังหวัดนครราชสีมา พบว่า เครือข่ายความสัมพันธ์ของพรรคพวกเพื่อนฝูงในการพัฒนาการเมืองท้องถิ่น ความสัมพันธ์ทางสังคมที่มีลักษณะของการพึ่งพาอาศัยช่วยเหลือระหว่างกัน ช่วยเหลือสนับสนุนด้วยความบริสุทธิ์ใจ จริงใจ ไม่มีผลตอบแทน เมื่อมีการเลือกตั้งในระดับท้องถิ่น เครือญาติ พรรคพวกเพื่อนฝูง ก็จะช่วยเหลือสนับสนุนกันอย่างเหนียวแน่นด้วยความเอื้ออาทรของคนในชุมชน มาเป็นพื้นฐานในการนำไปสร้างความสัมพันธ์ระหว่าง นักรการเมืองและชาวบ้านในชุมชน การเลือกคนเข้ามาทำงานในท้องถิ่นจะเลือกคนดี มีความรู้ ความสามารถ มีความจริงใจในการทำงาน ผู้สมัครเลือกตั้งในพื้นที่จะมีการสร้างความคุ้นเคยและพูดคุยช่วยเหลือชาวบ้านทั้งก่อนการเลือกตั้งและหลังการเลือกตั้งทำให้สามารถที่จะมีชัยชนะในการเลือกตั้ง เครือข่ายความสัมพันธ์ของเครือญาติในการพัฒนาการเมืองท้องถิ่นซึ่งระบบเครือญาติเกิดขึ้นเองได้ตามธรรมชาติจะคอยช่วยเหลือช่วยเหลือพึ่งพากันผูกพันใกล้ชิดสนิทสนม มีความเอื้ออาทรและเกื้อหนุนกันเนื่องจากเครือญาติมีความสัมพันธ์ที่ยืนนาน และช่วยเหลือกันมาโดยตลอดทำให้ฐานในการเลือกตั้งเข้มแข็ง และเป็นฐานคะแนนเสียงหลักในการลงคะแนนให้กับผู้สมัครรับเลือกตั้ง ยึดมั่นในความซื่อสัตย์สุจริตในการปฏิบัติงานมีการลงพื้นที่โดยให้ญาติพี่น้องเป็นหัวคะแนนเดินเชิญชวนหาเสียง เพื่อขอโอกาสในการเข้าไปทำงานการเมือง เครือข่ายความสัมพันธ์ของหัวคะแนนในการพัฒนาการเมืองท้องถิ่น ความสำเร็จของผู้สมัครรับเลือกตั้งมาจากการมีหัวคะแนนที่มีประสิทธิภาพต่างฝ่ายต่างสนับสนุนซึ่งกันและกัน โดยอาศัยระบบอุปถัมภ์ เป็นกลไกสำคัญสำหรับหัวคะแนนในพื้นที่นั้นจะเป็นที่รู้จักมักคุ้นกับคนในพื้นที่เป็นอย่างดี ช่วยหาเสียงอย่างต่อเนื่องควบคู่กับระบบคุณธรรมเป็นการส่งเสริมช่วยเหลือ สนับสนุนให้โอกาส คนดีมีความรู้ ความสามารถ ซื่อสัตย์ สุจริต มีคุณธรรมเข้ามาบริหารท้องถิ่น ช่วยพัฒนาท้องถิ่นให้มีความเจริญรุ่งเรืองอย่างมั่นคงและยั่งยืน รวมถึงการเป็นตัวแทนของนักรการเมืองในพื้นที่ไปร่วมงานกิจกรรมต่าง ๆ รวมถึงการแก้ไขปัญหาของประชาชนในพื้นที่และยังเป็นตัวแทนจะติดต่อหน่วยงานราชการหากเกิดปัญหาในพื้นที่

3. รูปแบบวัฒนธรรมการเมืองระบบอุปถัมภ์กับเครือข่ายความสัมพันธ์ในการพัฒนาการเมืองท้องถิ่นพบว่า รูปแบบวัฒนธรรมการเมืองระบบอุปถัมภ์กับเครือข่ายความสัมพันธ์ในการพัฒนาการเมืองท้องถิ่นด้านการมีความเชื่อมั่นศรัทธาต่อหลักการปกครองระบอบประชาธิปไตย การปกครองของประชาชนโดยประชาชนและเพื่อประชาชน ประชาชนทุกคนอยู่ภายใต้กฎหมายฉบับเดียวกัน ประชาชนเป็นเจ้าของอำนาจและมีส่วนร่วมในการปกครอง เน้นรับฟังความคิดเห็นของประชาชนทั้งที่เป็นทางการและไม่เป็นทางการเปิดโอกาสให้ประชาชนเข้าร่วมแสดงความคิดเห็นในการพัฒนาท้องถิ่นเพื่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลง และเกิดประโยชน์สูงสุดกับท้องถิ่น ใช้ระบบอุปถัมภ์ควบคุมกำกับระบบคุณธรรมเป็นการช่วยเหลือสนับสนุน ส่งเสริมให้โอกาสคนดี มีความรู้ ความสามารถ มีคุณธรรม มีวิสัยทัศน์ ชื่อสัตย์สุจริต เข้ามาบริหารท้องถิ่นปลุกจิตสำนึกให้นักการเมืองท้องถิ่นทำงานเพื่อส่วนรวม รูปแบบวัฒนธรรมการเมืองระบบอุปถัมภ์กับเครือข่ายความสัมพันธ์ในการพัฒนาการเมืองท้องถิ่นด้านการยึดมั่นและเชื่อถือในหลักความสำคัญและศักดิ์ศรีของบุคคล เปิดโอกาสให้ประชาชนมีบทบาทหรือมีส่วนร่วมในการควบคุมกำกับตรวจสอบ เคารพในกฎหมาย ระเบียบปฏิบัติและใช้ประเพณีวัฒนธรรมอันดีงามของไทยเข้ามามีส่วนร่วมในการปฏิบัติ สร้างความเท่าเทียม ร่วมจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นที่สนองตอบความต้องการของประชาชน กระจายผลประโยชน์ไปสู่ประชาชนอย่างเท่าเทียม การส่งเสริมบทบาทสตรีให้มีความเท่าเทียมกันทางการเมืองโดยเปิดโอกาสให้กลุ่มแม่บ้าน กลุ่มอาสาสมัครส่งเสริมสุขภาพประจำหมู่บ้าน (อสม.) ได้แสดงบทบาทในฐานะนักการเมืองท้องถิ่นภาคประชาชนสนับสนุนให้ใช้บทบาททางสังคมควบคู่กับการแสดงบทบาททางการเมืองเพื่อพัฒนาท้องถิ่นให้ได้รับความเจริญ รูปแบบวัฒนธรรมการเมืองระบบอุปถัมภ์กับเครือข่ายความสัมพันธ์ในการพัฒนาการเมืองท้องถิ่นด้านการเคารพกติกาของการปกครองแบบประชาธิปไตย การปกครองแบบประชาธิปไตยเป็นรูปแบบการปกครองที่ผู้นำได้รับความชอบธรรมในการบริหารจากประชาชนผู้เป็นเจ้าของอำนาจอธิปไตย โดยตรงบนพื้นฐานของสิทธิเสรีภาพ ความเสมอภาค และการเคารพศักดิ์ศรีแห่งความเป็นมนุษย์ โดยมีการแบ่งอำนาจในการปกครองประเทศอย่างชัดเจน ผ่านการกระจายอำนาจ และการถ่วงดุลอำนาจระหว่างฝ่ายบริหารฝ่ายนิติบัญญัติ และฝ่ายตุลาการ เพื่อป้องกันการใช้อำนาจหน้าที่โดยมิชอบ การทำงานท้องถิ่นต้องปฏิบัติ ตามกฎหมาย กฎ ข้อบังคับต่าง ๆ ด้วยความเป็นธรรม ประชาชนทุกคนมีสิทธิในการตัดสินใจปัญหาบ้านเมืองไม่ว่าจะโดยตรงหรือผ่านผู้แทน เปิดโอกาสให้ประชาชนมีส่วนร่วมรับรู้และเสนอแนะความเห็นในการตัดสินใจปัญหาสำคัญของท้องถิ่น ไม่ว่าจะด้วยการแสดงความคิดเห็น การไต่สวนสาธารณะ ประชาพิจารณ์หรือการแสดงประขามติ รูปแบบวัฒนธรรมการเมืองระบบอุปถัมภ์กับเครือข่ายความสัมพันธ์ในการพัฒนาการเมืองท้องถิ่นด้านการมีส่วนร่วมในกิจกรรมทางการเมืองและการปกครอง การมีส่วนร่วมทางการเมืองเป็นกลไกที่มีความสำคัญในระบอบประชาธิปไตย การเปิดโอกาสให้ประชาชนได้เข้าร่วมในกิจกรรมทางการเมือง อย่างไรก็ตามการปกครองระบอบประชาธิปไตยนั้น ประชาชนผู้เป็นเจ้าของอำนาจอธิปไตยการมีส่วนร่วมทางการเมืองการปกครองของประชาชนเป็นหัวใจสำคัญในการเสริมสร้างความเข้มแข็งของระบอบประชาธิปไตยเปิดโอกาสให้ประชาชนได้แสดงทัศนะ ร่วมวางแผนพัฒนาท้องถิ่น ใช้เวทีสาธารณะตรวจสอบคุณธรรม จริยธรรมและ มีส่วนร่วมในการตัดสินใจในเรื่องการพัฒนาท้องถิ่นที่จะมีผลต่อชีวิตความเป็นอยู่ของประชาชน รูปแบบวัฒนธรรมการเมืองระบบอุปถัมภ์กับเครือข่ายความสัมพันธ์ในการพัฒนาการเมืองท้องถิ่นด้านการมีสำนึกในหน้าที่พลเมืองของตนเองและความเชื่อมั่นในตนเอง หลักพื้นฐานสำคัญต้องเคารพศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ที่ทุกคนเกิดมามีคุณค่าเท่ากันมีอาจล่วงละเมิดได้การมีอิสรภาพและความเสมอภาค ร่วมกันคิด ช่วยกันวางแผน และร่วมกันทำงานด้วยความเต็มใจ ร่วมกันรับผิดชอบ ทำงานที่ได้รับมอบหมายให้สำเร็จ ร่วมกันติดตาม ประเมินผลการดำเนินงานอย่างต่อเนื่อง ร่วมกันปรับปรุง มีการแก้ไข พัฒนางานให้มีประสิทธิภาพ ร่วมกันทำงาน โดยคำนึงถึงประโยชน์ของส่วนรวมเป็นหลัก เห็นแก่ประโยชน์ส่วนรวม เคารพในมติของเสียงส่วนมาก ชื่อสัตย์สุจริต รูปแบบวัฒนธรรมการเมืองระบบอุปถัมภ์กับเครือข่ายความสัมพันธ์ในการพัฒนาการเมืองท้องถิ่นด้านการมองโลกในแง่ดีมีความไว้วางใจเพื่อนมนุษย์ การเมืองเป็นเรื่องของความ

ร่วมมือร่วมใจและไว้วางใจกัน ประชาชนจะต้องเชื่อมั่นและศรัทธาว่าระบอบประชาธิปไตยจะช่วยแก้ปัญหาและภาวะวิกฤตต่าง ๆ ได้ นักการเมืองท้องถิ่นสร้างความไว้วางใจซึ่งกันความจริง ความดี ความงาม เป็นพื้นฐานเบื้องต้นในการปกครองท้องถิ่นที่ใช้พัฒนากิจกรรมทางการเมืองและลดความขัดแย้งทางการเมืองที่ส่งเสริมให้ประชาชนเข้าร่วมการบริหาร เพื่อความโปร่งใสตรวจสอบได้ เปิดเผยข้อมูลข่าวสารที่เป็นประโยชน์อย่างตรงไปตรงมา ประชาชนเข้าถึงข้อมูลข่าวสารได้สะดวกและมีกระบวนการทำให้ประชาชนตรวจสอบความถูกต้องก่อให้เกิดการพัฒนาพื้นที่อย่างยั่งยืน รูปแบบวัฒนธรรมการเมืองระบบอุปถัมภ์กับเครือข่ายความสัมพันธ์ในการพัฒนาการเมืองท้องถิ่นด้านการรู้จักวิพากษ์วิจารณ์อย่างมีเหตุผลและเป็นไปในทางสร้างสรรค์ นักการเมืองท้องถิ่นซึ่งจะต้องปฏิบัติตามข้อกำหนดและคุณธรรมยอมรับการวิพากษ์วิจารณ์การทำงาน รับฟังเสียงชี้แนะจากผู้รู้ช่วยให้นักการเมืองท้องถิ่นมีการพัฒนาวิธีการดำเนินกิจกรรมทางการเมืองเชิงสร้างสรรค์ เปิดโอกาสให้ประชาชนได้แสดงความคิดเห็นสะท้อนปัญหาความต้องการของตนเองควบคู่กับการใช้คุณธรรม ประชาชนจะต้องคอยตรวจสอบ การใช้อำนาจของนักการเมือง เปิดโอกาสให้ประชาชนได้แสดงความคิดเห็นสะท้อนปัญหาความต้องการในการพัฒนาพื้นที่ รูปแบบวัฒนธรรมการเมืองระบบอุปถัมภ์กับเครือข่ายความสัมพันธ์ในการพัฒนาการเมืองท้องถิ่นด้านการไม่มีจิตใจแบบเผด็จการ มีจิตสาธารณะไม่แสวงหาผลประโยชน์เพื่อตนเอง รับฟังความคิดเห็นของทุกฝ่ายเพื่อให้เกิดการใช้อำนาจที่เป็นธรรม นำปัญหาความต้องการมาเชื่อมโยงให้เกิดการจัดการที่เหมาะสมจะช่วยลดความขัดแย้ง เปิดโอกาสให้ประชาชนได้เข้ามามีส่วนร่วมในการใช้อำนาจต่าง ๆ รวมถึงการสนับสนุนให้ประชาชนมีความรู้ความเข้าใจทางการเมือง นักการเมืองต้องประพฤติตนเป็นแบบอย่างที่ดีมีความซื่อสัตย์สุจริต มีภาวะผู้นำในการปกครอง มาตรฐานการการตื่นรู้ทางสังคม การบริหารแบบธรรมาภิบาลจะช่วยแก้ปัญหาทุจริตคอร์รัปชัน การใช้หลักธรรมาภิบาลจริยธรรมในการทำงานและปฏิบัติตามกฎหมายระเบียบหรือข้อตกลงร่วมกันของชุมชน

อภิปรายผล

1. ศึกษาวัฒนธรรมการเมืองระบบอุปถัมภ์ในจังหวัดนครราชสีมาจากความสัมพันธ์ในลักษณะการแลกเปลี่ยนที่ไม่สมดุล ในพื้นที่ที่มีการกระจุกตัวของอำนาจอยู่เฉพาะกลุ่มมาอย่างต่อเนื่องและยาวนานอย่างชัดเจน วิธีการเข้าไปสร้างความสัมพันธ์ให้เกิดขึ้นนั้น ด้วยวิธีการเข้าไปช่วยเหลือเข้าไปกระชับความสัมพันธ์เชิงอุปถัมภ์อย่างแนบแน่นกับผู้นำ ทำหน้าที่เป็นตัวแทนประชาชนอย่างเต็มความสามารถเป็นผู้นำที่กล้าคิด กล้าพูดและกล้าทำด้วยตัวเองจนเป็นที่ยอมรับในพื้นที่มีการดูแลกันเป็นอย่างดี มีการจัดสรรงบประมาณอย่างเท่าเทียม ระบบอุปถัมภ์จากความสัมพันธ์แบบตัวต่อตัว ระบบอุปถัมภ์เป็นความสัมพันธ์ในลักษณะช่วยเหลือซึ่งกันและกัน ความสัมพันธ์เชิงอุปถัมภ์ยังคงมีอยู่และดำรงบทบาทสำคัญทางสังคมต่อวิถีชีวิตของชุมชนนักการเมืองท้องถิ่นเป็นผู้ที่อยู่ใกล้ชิดประชาชน สามารถรับรู้ปัญหาและความเดือดร้อนของประชาชนได้เป็นอย่างดีทำงานร่วมกัน ให้เกิดความเสมอภาคกับประชาชนอย่างเท่าเทียมกัน รักษาประโยชน์ส่วนรวม อำนวยความสะดวกและให้บริการประชาชนตามหลักธรรมาภิบาล ระบบอุปถัมภ์จากความสัมพันธ์ที่มีความยึดหยุ่นและซับซ้อน ความสัมพันธ์ระหว่างผู้อุปถัมภ์กับผู้ถูกกระทำจะมีลักษณะไม่แน่นอนตายตัวในพื้นที่มีกิจกรรมปฏิสัมพันธ์กับผู้นำชุมชนและประชาชน เพื่อให้การช่วยเหลือเสียสละ กล้าคิด กล้าทำ กล้าตัดสินใจ มีวิสัยทัศน์ สนับสนุนกิจกรรมและงานบุญต่าง ๆ ในพื้นที่ระบบอุปถัมภ์ของพื้นที่ที่คงเป็นเรื่องงานบุญประเพณี การช่วยเหลืออุปถัมภ์ชาวบ้านในรูปแบบต่าง ๆ ทางสังคมได้เกิดขึ้นเป็นวิถีประเพณีที่สืบทอดกันมาตั้งแต่ในอดีต สอดคล้องกับงานวิจัยของ ต่อสกุล พุทธพักตร์ ได้วิจัยเรื่อง ระบบอุปถัมภ์ในคติเห็นแก่เครือข่ายกับประสิทธิผลของการทำหน้าที่ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น : กรณีศึกษาองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นแห่งหนึ่งในอำเภอเมืองนครราชสีมา จังหวัดนครราชสีมา ผลการวิจัยพบว่า ลักษณะการเมืองท้องถิ่นที่มีระบบอุปถัมภ์ในคติเห็นแก่เครือข่ายในพื้นที่กรณีศึกษา คือ ระบบการเมืองท้องถิ่นที่มีความสัมพันธ์เชิงอุปถัมภ์ในกลุ่มครอบครัวและเครือข่ายโดยสายเลือดของกลุ่มนักการเมืองท้องถิ่น ซึ่งเป็นระบบ

ความสัมพันธ์ที่เชื่อมโยงกันอย่างคงทนถาวรและทำให้การเมืองท้องถิ่นมีโครงสร้างอำนาจในลักษณะทฤษฎีชนชั้นนำ อำนาจอันเกิดจากสิทธิอำนาจตามประเพณีดั้งเดิม ประกอบกับอำนาจจากบารมี นำสู่อำนาจในทางกฎหมาย อยู่ที่กลุ่มคนกลุ่มเดียวที่อยู่เหนือของยอดพีระมิดระบบการเมือง ภายใต้วัฒนธรรมทางการเมืองแบบไพร่ฟ้าและวัฒนธรรมการเมืองท้องถิ่นแบบปรีชาหาหรือของคนในพื้นที่ (ต่อสกุล พุทธพัตร์, 2562) และสอดคล้องกับงานวิจัยของ พรางกูร วงศ์ลือเกียรติ ได้วิจัยเรื่อง ระบบอุปถัมภ์ในการเมืองท้องถิ่น ในเทศบาลนครเชียงใหม่ พบว่าในระยะเริ่มแรกของการปกครองท้องถิ่นนั้น ระบบอุปถัมภ์เป็นความสัมพันธ์ระหว่างผู้แต่งตั้งและผู้ได้รับการแต่งตั้งให้มีอำนาจ หลังจากมีการพัฒนาการจัดการปกครองท้องถิ่นในประเทศไทย โดยเฉพาะการกำหนดให้ผู้บริหารท้องถิ่นมาจากการเลือกตั้ง ทำให้มีการจัดตั้งกลุ่มการเมืองท้องถิ่น ระบบอุปถัมภ์จึงได้ขยายความสัมพันธ์ออกไปอีก 3 ระดับ คือ ความสัมพันธ์ระหว่างกลุ่มผู้นำกับสมาชิกในกลุ่ม (สมาชิกสภาเทศบาล) และประชาชน ซึ่งเป็นความสัมพันธ์เชิงแลกเปลี่ยนซึ่งกันและกัน นักการเมืองท้องถิ่นได้ผลประโยชน์ทางการเมืองจากผู้ได้อุปถัมภ์ อาทิ การเป็นหัวหน้าและฐานคะแนนเสียง ในขณะที่ผู้ได้อุปถัมภ์มักเรียกร้องขอความช่วยเหลือจากนักการเมืองท้องถิ่นเช่นเดียวกัน (พรางกูร วงศ์ลือเกียรติ, 2559)

2. เครือข่ายความสัมพันธ์ในการพัฒนาการเมืองท้องถิ่นในจังหวัดนครราชสีมา เครือข่ายความสัมพันธ์ของพรรคพวกเพื่อนฝูง การพึ่งพาอาศัยช่วยเหลือระหว่างกัน ช่วยเหลือสนับสนุนด้วยความบริสุทธิ์ใจ จริงใจ ไม่มีผลตอบแทน เมื่อมีการเลือกตั้งในระดับท้องถิ่น เครือญาติ พรรคพวกเพื่อนฝูง ก็จะช่วยเหลือสนับสนุนกันอย่างเหนียวแน่นด้วยความเอื้ออาทรของคนในชุมชน มาเป็นพื้นฐานในการนำไปสร้างความสัมพันธ์ระหว่าง นักการเมืองและชาวบ้านในชุมชน เครือข่ายความสัมพันธ์ของเครือญาติ เกิดขึ้นเองได้ตามธรรมชาติจะคอยช่วยเหลือช่วยเหลือพึ่งพากันผูกพันใกล้ชิดสนิทสนม มีความเอื้ออาทรและเกื้อหนุนกัน เนื่องจากเครือญาติมีความสัมพันธ์ที่ยืนนานและช่วยเหลือกันมาโดยตลอดทำให้ฐานในการเลือกตั้งเข้มแข็ง และเป็นฐานคะแนนเสียงหลักในการลงคะแนนให้กับผู้สมัครรับเลือกตั้ง ยึดมั่นในความซื่อสัตย์สุจริตในการปฏิบัติงานมีการลงพื้นที่โดยให้ญาติพี่น้องเป็นหัวหน้าคะแนนเดินเชิญชวนหาเสียง เพื่อขอโอกาสในการเข้าไปทำงานการเมือง เครือข่ายความสัมพันธ์ของหัวหน้าความสำเร็จของผู้สมัครรับเลือกตั้งมาจากการมีหัวหน้าคะแนน ที่มีประสิทธิภาพต่างฝ่ายต่างสนับสนุนซึ่งกันและกัน โดยอาศัยระบบอุปถัมภ์ เป็นกลไกสำคัญสำหรับหัวหน้าคะแนนในพื้นที่นั้นจะเป็นที่รู้จักมักคุ้นกับคนในพื้นที่เป็นอย่างดี ช่วยหาเสียงอย่างต่อเนื่องควบคู่กับระบบคุณธรรมเป็นการส่งเสริมช่วยเหลือ สนับสนุนให้โอกาส คนดีมีความรู้ความสามารถ ซื่อสัตย์ สุจริต มีคุณธรรม เข้ามาบริหารท้องถิ่น สอดคล้องกับงานวิจัยของ ศิริรัตน์ ธรรมใจ ได้วิจัยเรื่อง การรักษาอำนาจทางการเมืองของผู้นำท้องถิ่นในอำเภอแม่ทา จังหวัดลำพูน ผลการวิจัยพบว่า ปัจจัยที่มีผลต่อการรักษาอำนาจทางการเมืองของผู้นำท้องถิ่นที่ได้รับความไว้วางใจจากประชาชนในพื้นที่ คือปัจจัยด้านความสัมพันธ์ของเครือญาติในพื้นที่มีส่วนช่วยเหลือสนับสนุน หาเสียง หรือกระจายข่าวสารของผู้นำท้องถิ่น ปัจจัยด้านการเมือง ผู้นำท้องถิ่นส่วนใหญ่ จะวางตัวเป็นกลางไม่แสดงความสัมพันธ์ทางการเมืองกับพรรคการเมือง สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรให้ประชาชนรับรู้แต่จะมีสายสัมพันธ์กับการเมืองระดับท้องถิ่นด้วยตนเอง ปัจจัยด้านความสัมพันธ์ที่เกี่ยวข้องกับกลุ่มผลประโยชน์ต่าง ๆ ในพื้นที่ เช่น ผู้นำชุมชน อาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน ผู้สูงอายุ (ศิริรัตน์ ธรรมใจ, 2563) และยังสอดคล้องกับงานวิจัยของ ฉัตรชัย สุระภา ได้ศึกษาเรื่อง ระบบอุปถัมภ์ในการเมืองท้องถิ่น: ศึกษาเฉพาะกรณีองค์การบริหารส่วนตำบลธัญญา อำเภอภมลาไสย จังหวัดกาฬสินธุ์ ว่าความสัมพันธ์ในระบบอุปถัมภ์ในการเมืองท้องถิ่นมีด้วยกัน 2 รูปแบบ คือ หนึ่ง ในเชิงการตลาด ที่มีการแลกเปลี่ยนทรัพย์สินต่าง ๆ กับคะแนนเสียงและความนิยมของประชาชนได้ และสอง ในเชิงรัฐศาสตร์ ที่ให้การช่วยเหลือพึ่งพาอาศัยการบริการส่วนตัวหรืองานสาธารณะและการจัดสรรทรัพยากรทางการเมืองตามอำนาจหน้าที่ (ฉัตรชัย สุระภา, 2554) เพื่อแลกเปลี่ยนกับคะแนนเสียงหรือพันธสัญญาที่ผู้อุปถัมภ์ต้องการอันเป็นการตอบแทนบุญคุณที่มีต่อกัน การสร้างเครือข่ายทางการเมืองท้องถิ่นเกิดจากการอาศัยอำนาจหน้าที่ของผู้นำท้องถิ่นของผู้ใหญ่บ้าน

และสมาชิกสภา ผ่านความสัมพันธ์กันแบบเครือข่ายติ พรรคพวกและผู้ร่วมงาน และยังมีการสร้างเครือข่ายทางการเมืองของกำนันและนักการเมืองท้องถิ่นด้วยความสัมพันธ์แบบเครือข่ายติ พรรคพวก และกลุ่มความสัมพันธ์ต่าง ๆ เช่นเดียวกัน ซึ่งความสัมพันธ์แบบอุปถัมภ์ประกอบกับเงินทุนของนักการเมืองท้องถิ่น เป็นปัจจัยสำคัญที่เอื้อต่อการชนะเลือกตั้ง

3. รูปแบบวัฒนธรรมการเมืองระบบอุปถัมภ์กับเครือข่ายความสัมพันธ์ในการพัฒนาการเมืองท้องถิ่น การมีความเชื่อมั่นศรัทธาต่อหลักการปกครองระบอบประชาธิปไตย หลักการที่สำคัญของระบอบประชาธิปไตย คือ หลักสิทธิเสรีภาพเป็นหลักการที่สำคัญขั้นพื้นฐานของการทำงานของนักการเมืองท้องถิ่นที่ต้องตระหนักและเห็นความสำคัญไม่ว่าจะเป็นสิทธิในการแสดงความคิดเห็น เมื่อนักการเมืองท้องถิ่นมีศรัทธาต่อวิชาชีพต่อระบอบประชาธิปไตยแล้วจะมีความเชื่อมั่น ปฏิบัติงานในหน้าที่เพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดต่อประชาชน คำนี้ถึงหลักสิทธิเสรีภาพขั้นพื้นฐานในการทำงาน ประชาชนทุกคนอยู่ภายใต้กฎหมายฉบับเดียวกัน การยึดมั่นและเชื่อถือในหลักความสำคัญและศักดิ์ศรีของบุคคล ประชาชนทุกคนควรมีโอกาสที่เท่าเทียมกันในการมีส่วนร่วมกำหนดนโยบายของรัฐบาล นักการเมืองท้องถิ่นเป็นอาชีพที่มีเกียรติศักดิ์ศรี โดยสร้างความรู้สึที่ดีต่อกันเพื่อทำให้เกิดความเชื่อมั่นศรัทธาในระบอบประชาธิปไตยมีความรับผิดชอบต่อส่วนรวม ประพฤติตนให้เป็นพลเมืองดี การเคารพกติกาของการปกครองแบบประชาธิปไตย มีการจัดกิจกรรมทางการเมืองภายใต้กฎหมายโดยเปิดโอกาสให้ประชาชนเข้ามาส่วนร่วม ส่งเสริมสนับสนุนให้ประชาชนพัฒนาตนเอง การมีส่วนร่วมในกิจกรรมทางการเมืองและการปกครองท้องถิ่นต้องจัดเวทีเปิดโอกาสให้ประชาชนเข้ามาส่วนร่วมในการตรวจสอบการดำเนินงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นซึ่งเป็นสถานที่ปฏิบัติงานของนักการเมืองที่ได้รับเลือกตั้ง การมีสำนึกในหน้าที่พลเมืองของตนเองมีความเชื่อมั่นในตนเอง นักการเมืองท้องถิ่นต้องมีจิตสาธารณะ เลื่อมใสในการปกครองระบอบประชาธิปไตย มีความสามารถทำให้สังคมมีความเจริญก้าวหน้า ปฏิบัติหน้าที่อย่างเต็มกำลังความสามารถ ทำงานในเชิงรุกมุ่งผลงานเป็นหลัก การมองโลกในแง่ดีมีความไว้วางใจเพื่อนมนุษย์ การทำงานของนักการเมืองจะต้องความจริงใจสร้างแต่คุณงามความดี ซึ่งเป็นพื้นฐานเบื้องต้นในการปกครองท้องถิ่น ความเป็นอยู่ของผู้คนในชุมชน นับเป็นปัจจัยสำคัญในการส่งเสริมการพัฒนาของนักการเมืองท้องถิ่น การกระจายอำนาจสู่ท้องถิ่นเป็นปัจจัยเอื้อต่อการความเหลื่อมล้ำและความเสียเปรียบของคนในชุมชน ด้านการรู้จักวิพากษ์วิจารณ์อย่างมีเหตุผลและเป็นไปในทางสร้างสรรค์ เปิดโอกาสในการรับฟังความคิดเห็นทางการเมืองจากภาคประชาชนเสริมสร้างความรู้ในการพัฒนากิจกรรมทางการเมืองที่ส่งผลต่อการพัฒนาท้องถิ่น ปฏิบัติงานตามข้อกำหนดและคุณธรรม รับฟังความคิดเห็นของคนในชุมชนทุกระดับ และด้านการไม่มีจิตใจแบบเผด็จการ การรับฟังความคิดเห็นจะช่วยลดความขัดแย้งและความรุนแรงทางการเมืองใช้ระบอบประชาธิปไตย นำปัญหามาเชื่อมโยงให้เกิดแก้ไข เปิดเผยข้อมูลข่าวสารที่เป็นประโยชน์อย่างตรงไปตรงมา สอดคล้องกับงานวิจัยของ วิศรุตดา ทองแกมแก้ว และคณะ ได้วิจัยเรื่อง “ความสัมพันธ์ระหว่างวัฒนธรรมทางการเมืองแบบปรึกษาหารือกับการกำหนดนโยบายสาธารณะ เพื่อพัฒนาเทศบาลนครหาดใหญ่” ผลการวิจัยพบว่า วัฒนธรรมทางการเมืองแบบปรึกษาหารือของเทศบาล-นครหาดใหญ่อยู่ในระดับปานกลาง ทั้งการตกลงร่วมกันด้วยเหตุผลสามารถเข้าถึงได้ การตัดสินใจที่เป็นข้อผูกมัด และการสนทนาถกเถียงอย่างต่อเนื่องที่ยังไม่มีความครอบคลุมสำหรับประชาชนเนื่องจากเหตุผลของสภาพความเป็นชุมชนเมือง วัฒนธรรมทางการเมืองแบบปรึกษาหารือกับการกำหนดนโยบายสาธารณะเทศบาลนครหาดใหญ่โดยส่วนใหญ่การดำเนินงานจะเป็นไปใน ลักษณะประธานชุมชนเป็นผู้ดำเนินการในฐานะตัวแทนของชุมชน (วิศรุตดา ทองแกมแก้ว และคณะ, 2558) และยังสอดคล้องกับงานวิจัยของ พงษ์เมธี ไชยศรีหา ได้วิจัยเรื่อง “แนวทางการพัฒนาวัฒนธรรมทางการเมืองประชาธิปไตยของประชาชน ในเขตเทศบาลเมืองชุมแพ จังหวัดขอนแก่น” ผลการวิจัยพบว่า แนวทางการพัฒนาวัฒนธรรมทางการเมืองประชาธิปไตย ได้แก่ ความร่วมมือ ร่วมใจกันระหว่างสถาบันครอบครัว สถาบันทางการศึกษา และสถาบันทางการเมืองที่จะร่วมกันอบรมกล่อมเกลากิจกรรมทางการเมืองให้กับ

คนรุ่นใหม่ในชุมชนให้รับรู้และเข้าใจถึงหลักการประชาธิปไตยอย่างถูกต้อง โดยเริ่มจากสถาบันครอบครัวเอาใจใส่ดูแลและอบรมบุตรหลานของตนให้มีอุปนิสัยเอื้อต่อการเป็นประชาชนที่ดีตามระบอบประชาธิปไตย (พงษ์เมธิ ไชยศรีหา, 2561) จากนั้นสถาบันทางการศึกษาทำหน้าที่ในการถ่ายทอดหลักการทฤษฎีที่ถูกต้องทั้งในระบบห้องเรียนและกิจกรรมภายในโรงเรียน และสุดท้ายสถาบันทางการเมืองทำหน้าที่ทั้งในการให้ความรู้และเปิดช่องทางให้ประชาชนได้ทราบถึงกิจกรรมต่าง ๆ ที่ทางสถาบันทางการเมืองในแต่ละประเภทดำเนินการ ทั้งนี้หากทั้งสามสถาบันดำเนินการได้ครบถ้วน การพัฒนาประชาธิปไตยภายในชุมชนก็จะเป็นไปโดยง่าย และสอดคล้องกับงานวิจัยของ ชาญชัย ฮวดศรี ได้วิจัยเรื่อง “รูปแบบการส่งเสริมวัฒนธรรมทางการเมืองเชิงพุทธของผู้นำชุมชนจังหวัดขอนแก่น” ผลการวิจัยพบว่า การส่งเสริมวัฒนธรรมทางการเมืองของผู้นำชุมชนในจังหวัดขอนแก่น ผู้นำ ชุมชน และพระสงฆ์เป็นผู้ที่ได้รับการยอมรับจากประชาชนในชุมชนและมีอิทธิพลต่อการตัดสินใจใน การมีส่วนร่วมทางการเมือง การชักจูงโน้มน้าวให้ประชาชนในชุมชนไปใช้สิทธิในการเลือกตั้ง รูปแบบการส่งเสริมวัฒนธรรมทางการเมืองเชิงพุทธของผู้นำชุมชน คือการใช้หลักธรรมใน การส่งเสริมวัฒนธรรมการเมือง (ชาญชัย ฮวดศรี, 2558) ดังนี้ 1) การเลือกตั้งใช้หลักหลักกคต 4 และธรรมคัมภรองโลก 2) การรณรงค์หาเสียงใช้หลักกอธิปไตย 3) การมีส่วนร่วมในกิจกรรมทางการเมืองใช้หลักหลักสราณีธรรม 6) และบทบาทของผู้นำชุมชนในการกำหนดนโยบายใช้หลักอภิธานิธรรม 7

ภาพที่ 1 โมเดลวัฒนธรรมการเมืองระบบอุปถัมภ์ในจังหวัดนครราชสีมา

สรุป/ข้อเสนอแนะ

วัฒนธรรมการเมืองระบบอุปถัมภ์ในจังหวัดนครราชสีมา ระบบอุปถัมภ์เป็นความสัมพันธ์ในลักษณะช่วยเหลือซึ่งกันและกันความสัมพันธ์เชิงอุปถัมภ์ยังคงมีอยู่และดำรงบทบาทสำคัญทางสังคมต่อวิถีชีวิตของชุมชน นักการเมืองท้องถิ่นเป็นผู้ที่อยู่ใกล้ชิดประชาชน สามารถรับรู้ปัญหาและความเดือดร้อนของประชาชนได้เป็นอย่างดี ทำงานร่วมกัน ให้เกิดความเสมอภาคกับประชาชนอย่างเท่าเทียมกัน ระบบอุปถัมภ์จากความสัมพันธ์ที่มีความ ยืดหยุ่นและซับซ้อน ระบบอุปถัมภ์ของพื้นที่เป็นเรื่องงานบุญประเพณี การช่วยเหลืออุปถัมภ์ชาวบ้านในรูปแบบ ต่าง ๆ เครือข่ายความสัมพันธ์ในการพัฒนาการเมืองท้องถิ่นในจังหวัดนครราชสีมา เครือข่ายความสัมพันธ์ของ พรรคพวกเพื่อนฝูง มีลักษณะของการพึ่งพาอาศัยช่วยเหลือระหว่างกัน ช่วยเหลือสนับสนุนด้วยความบริสุทธิ์ใจ จริงใจ ไม่มีผลตอบแทน เมื่อมีการเลือกตั้งในระดับท้องถิ่น เครือญาติ พรรคพวกเพื่อนฝูง ก็จะช่วยเหลือสนับสนุน กัน เครือข่ายความสัมพันธ์ของเครือญาติ เกิดขึ้นเองได้ตามธรรมชาติจะคอยช่วยเหลือช่วยเหลื่อพึ่งพากันผูกพัน ใกล้ชิดสนิทสนม มีความเอื้ออาทรและเกื้อหนุนกัน เนื่องจากเครือญาติมีความสัมพันธ์ที่ยืนนาน และช่วยเหลือกัน มาโดยตลอดทำให้ฐานในการเลือกตั้งเข้มแข็ง เครือข่ายความสัมพันธ์ของห้วคณะแนว ความสำเร็จของผู้สมัครรับ เลือกตั้งมาจากการมีห้วคณะแนวที่มีประสิทธิภาพต่างฝ่ายต่างสนับสนุนซึ่งกันและกัน โดยอาศัยระบบอุปถัมภ์ เป็นกลไกสำคัญ รูปแบบวัฒนธรรมการเมืองระบบอุปถัมภ์กับเครือข่ายความสัมพันธ์ในการพัฒนาการเมืองท้องถิ่น เชื่อมันศรัทธาต่อหลักการปกครองระบอบประชาธิปไตย เชื่อถือในหลักความสำคัญและศักดิ์ศรีของบุคคล การปกครองแบบประชาธิปไตย กิจกรรมทางการเมืองและการปกครอง การมีสำนึกในหน้าที่พลเมืองของตนและ มีความเชื่อมั่นในตนเอง การมองโลกในแง่ดีมีความไว้วางใจเพื่อนมนุษย์ ด้านการรู้จักวิพากษ์วิจารณ์อย่างมีเหตุผล และเป็นไปในทางสร้างสรรค์ และด้านการไม่มีจิตใจแบบเผด็จการ ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย หน่วยงานภาครัฐควร ส่งเสริมการพัฒนาศักยภาพนักการเมืองท้องถิ่นให้ปฏิบัติหน้าที่เพื่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงหรือการพัฒนาท้องถิ่น ชุมชน หน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรให้การส่งเสริมวัฒนธรรมทางการเมืองแบบประชาธิปไตยขององค์กรปกครองส่วน ท้องถิ่น ในด้านการบริหารงานท้องถิ่นโดยรอบด้าน ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัย ควรศึกษาวิจัยการส่งเสริมวัฒนธรรม ทางการเมืองแบบประชาธิปไตยขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น โดยใช้หลักอภิธานิธรรม 7 ควรศึกษาวิจัย รากฐานความสัมพันธ์ทางเมืองระบบอุปถัมภ์ของการพัฒนาการเมืองท้องถิ่น และ ควรศึกษาวิจัยในเชิงปฏิบัติการ ที่เกี่ยวกับวัฒนธรรมการเมืองระบบอุปถัมภ์กับเครือข่ายความสัมพันธ์ในการพัฒนาการเมืองท้องถิ่นและในพื้นที่อื่น ๆ ที่มีจุดเด่นด้วย

เอกสารอ้างอิง

- ฉัตรชัย สุระภา. (2554). ระบบอุปถัมภ์ในการเมืองท้องถิ่น : ศึกษาเฉพาะกรณีองค์การบริหารส่วนตำบลธัญญา อำเภอกมลาไสย จังหวัดกาฬสินธุ์. มหาสารคาม: มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- ชาญชัย ฮวดศรี. (2558). รูปแบบการส่งเสริมวัฒนธรรมทางการเมืองเชิงพุทธของผู้นำชุมชนจังหวัดขอนแก่น. กำแพงเพชร: มหาวิทยาลัยราชภัฏกำแพงเพชร.
- ต่อสกุล พุทธพัทตร์. (2562). ระบบอุปถัมภ์ในคติเห็นแก่เครือญาติกับประสิทธิผลของการทำหน้าที่ขององค์กร ปกครองส่วนท้องถิ่น : กรณีศึกษาองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นแห่งหนึ่งในอำเภอเมืองนครราชสีมา จังหวัด นครราชสีมา. กรุงเทพมหานคร: สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์.
- ปรีชา อุตระกุล และคณะ. (2561). ประชาสังคมกับการเสริมสร้างธรรมาภิบาลท้องถิ่นเพื่อพัฒนาระบบและกลไก ในการป้องกันการทุจริตคอร์รัปชั่น กรณีศึกษาจังหวัดนครราชสีมา. กรุงเทพมหานคร: สำนักงานกองทุน สนับสนุนการวิจัย.

- พงษ์เมธี ไชยศรีหา. (2561). แนวทางการพัฒนาวัฒนธรรมทางการเมืองประชาธิปไตยของประชาชนในเขตเทศบาลเมืองชุมแพ จังหวัดขอนแก่น. วารสารบัณฑิตศึกษามหาจุฬานาครทรรศน์, 5(2), 243-262.
- พรางกูร วงศ์ลือเกียรติ. (2559). ระบบอุปถัมภ์ในการเมืองท้องถิ่น ในเทศบาลนครเชียงใหม่. เชียงใหม่: มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- ลิขิต อธิเวคิน. (2529). วัฒนธรรมทางการเมืองและการกล่อมเกลาริษฎ์ทางการเมือง. กรุงเทพมหานคร: มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- วันชัย วัฒนศัพท์. (2544). คู่มือการมีส่วนร่วมของประชาชนในการตัดสินใจของชุมชน. กรุงเทพมหานคร: สถาบันพระปกเกล้า.
- วิศรุต ทองแกมแก้ว และคณะ. (2558). ความสัมพันธ์ระหว่างวัฒนธรรมทางการเมืองแบบปรึกษาหารือกับการกำหนดนโยบายสาธารณะเพื่อพัฒนาเทศบาลนครหาดใหญ่. วารสารวิทยบริการมหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์, 26(1), 1-16.
- ศิริรัตน์ ธรรมใจ. (2563). การรักษาอำนาจทางการเมืองของผู้นำท้องถิ่นในอำเภอแม่ทา จังหวัดลำพูน. เชียงใหม่: มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.

กลไกการมีส่วนร่วมของชุมชนในการอนุรักษ์บอนดำสตูล
บ้านค่ายรวมมิตร ตำบลทุ่งนุ้ย อำเภอควนกาหลง จังหวัดสตูล*
MECHANISMS FOR COMMUNITY PARTICIPATION IN CONSERVATION
OF BON DAM SATUN BAN KHAI RUAMMIT, THUNG NUI SUBDISTRICT,
KHUAN KALONG DISTRICT, SATUN PROVINCE

พระกิตติภพ สุวโจ (แก้วคง)*, ดิเรก นุ่นกล้า, เดชชาติ ตรีทรัพย์

Phra Kittipop Suwajo (Kaewkong), Direk Nunklam, Detchat Treesap

หลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย นครศรีธรรมราช ประเทศไทย

Doctor of Philosophy Program, Mahachulalongkornrajavidyalaya University, Nakhon Si Thammarat, Thailand

*Corresponding author E-mail: gittipop.gk@gmail.com

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ คือ 1) เพื่อศึกษากลไกการมีส่วนร่วมของชุมชนในการอนุรักษ์บอนดำสตูล และ 2) เพื่อศึกษาข้อเสนอแนะเกี่ยวกับแนวทางแก้ปัญหา กลไกการมีส่วนร่วมของชุมชนในการอนุรักษ์บอนดำสตูล บ้านค่ายรวมมิตร ตำบลทุ่งนุ้ย อำเภอควนกาหลง จังหวัดสตูล โดยใช้วิธีการวิจัยเชิงปริมาณ กลุ่มตัวอย่าง คือ ประชาชนในเขตพื้นที่บ้านค่ายรวมมิตร ตำบลทุ่งนุ้ย อำเภอควนกาหลง จังหวัดสตูล จำนวน 285 คน เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ได้แก่ แบบสอบถามเพื่อการวิจัย สถิติที่ใช้วิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการวิจัยเชิงคุณภาพ เป็นการจัดเก็บข้อมูลโดยการสัมภาษณ์เชิงลึกกับผู้ให้ข้อมูลสำคัญ จำนวน 24 ราย ผลการวิจัย พบว่า 1) ระดับกลไกการมีส่วนร่วมของชุมชนในการอนุรักษ์บอนดำสตูล ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.88$, S.D. = 0.74) 2) ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับแนวทางแก้ปัญหา กลไกการมีส่วนร่วมของชุมชนในการอนุรักษ์บอนดำสตูล โดยแยกเป็นประเด็นดังต่อไปนี้ 2.1) ด้านการผลิตในการเพาะขยายพันธุ์ ประชาชนผู้เพาะปลูกมีข้อตกลงร่วมกันในการวางแผนการเพาะปลูก 2.2) ด้านการมีส่วนร่วมของประชาชน การมีส่วนร่วมของประชาชนในการปลูกบอนดำไม่เพียงแต่ช่วยให้เกษตรกรมีโอกาปลูกพืชที่มีความคุ้มค่าและได้รับรายได้ที่ดี 2.3) ด้านการควบคุม กำกับ ดูแล การควบคุมและดูแลการปลูกบอนดำเป็นขั้นตอนสำคัญที่จะให้ผลผลิตที่มีคุณภาพและประสิทธิภาพสูง 2.4) ด้านการปลูกทดแทน การปลูกทดแทนเป็นกลยุทธ์ที่ใช้ในการดูแลรักษาและเพิ่มความพร้อมให้กับบอนดำ เนื่องจากความเสียหายจากการรุกราน หรือสภาพอากาศและสภาพแวดล้อมต่าง ๆ

คำสำคัญ: กลไก, การมีส่วนร่วม, การอนุรักษ์, บอนดำสตูล

Abstract

This research comprised these objectives, which included: 1) To study mechanisms for community participation in conservation of Bon Dam Satun and 2) To study suggestions about solutions to mechanisms for community participation in conservation of Bon Dam Satun within Ban Khai Ruammit, Thung Nui Subdistrict, Khuan Kalong District, Satun Province. This research employed

* Received November 14, 2023; Revised November 26, 2023; Accepted November 28, 2023

quantitative approaches to the study. The sample consisted of people within the area of Ban Khai Ruammit, Thung Nui Subdistrict, Khuan Kalong District, Satun Province, with a total number of 285 people. The tool used for data collection was a questionnaire for the research. The statistics used for data analysis included percentage, mean, and standard deviation. In the matter of the qualitative study, it was the data collection by conducting in-depth interviews with 25 key informants. The research results indicated that: 1) The level of mechanisms for community participation in conservation of Bon Dam Satun was at a high level in general. ($\bar{X} = 3.88$, $SD = 0.74$) 2) The suggestions about solutions to mechanisms for community participation in conservation of Bon Dam Satun had distinguished into each aspect as follows: 2.1) The aspect of production in cultivation for propagation, people involved with agreements in cultivation planning. 2.2) The aspect of community participation, the participation of people in the cultivation of Bon Dam Satun, not only gave the opportunity for farmers to cultivate valuable plants to receive a good amount of income. 2.3) The aspect of supervision, the supervision for the cultivation of Bon Dam, was the crucial step to producing the products with high quality and high performance. 2.4) The aspect of reforestation, reforestation was a strategy used in the superintendence and strengthening of Bod Dam due to the damage caused by deforestation or climate change and environmental challenges.

Keywords: Mechanisms, Participation, Conservation, Bon Dam Satun

บทนำ

ยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี พ.ศ. 2561 - 2580 ในประเด็น ยุทธศาสตร์ชาติด้านการสร้างความสามารถในการแข่งขัน ในช่วง 2 ทศวรรษที่ผ่านมา ประเทศไทยเผชิญกับความท้าทายในการพัฒนาเพื่อเสริมสร้างความสามารถทางเศรษฐกิจของประเทศอย่างต่อเนื่อง อาทิ ปัจจัยด้านความผันผวนของเศรษฐกิจโลก กฎ ระเบียบระหว่างประเทศที่เกี่ยวข้องกับการแข่งขันทางการค้า ทักษะความสามารถของแรงงาน โครงสร้างประชากรที่เข้าสู่สังคมสูงวัย และเทคโนโลยีที่มีการพัฒนาอย่างรวดเร็วที่ส่งผลให้ภาคเกษตรกรรม อุตสาหกรรม และภาคบริการต้องปรับตัวให้สอดคล้องกับความต้องการของผู้บริโภค รูปแบบการค้าที่เปลี่ยนแปลงไป รวมทั้งการเปลี่ยนแปลงเชิงนโยบายการพัฒนาของประเทศต่าง ๆ ในภูมิภาคที่ทำให้เกิดการลงทุนจากนักลงทุนต่างประเทศมากขึ้นโดยเฉพาะประเทศในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ ซึ่งจากสถานการณ์การเปลี่ยนแปลงในอนาคต อาทิ เศรษฐกิจโลก โครงสร้างประชากร เทคโนโลยี จะทำให้ประเทศไทยเผชิญความท้าทายมากขึ้นในการเสริมสร้างความสามารถในการแข่งขันของประเทศ ประเทศไทยเป็นหนึ่งในผู้เล่นสำคัญด้านการผลิตและการค้าสินค้าเกษตรในเวทีโลกด้วยพื้นฐานทางพืชเกษตรเขตร้อน และมีข้อได้เปรียบด้านความหลากหลายทางชีวภาพที่สามารถพัฒนาต่อยอดโครงสร้างธุรกิจการเกษตรด้วยการสร้างมูลค่าเพิ่ม เน้นเกษตรคุณภาพสูงและขับเคลื่อนการเกษตรด้วยเทคโนโลยีและนวัตกรรม ที่ให้ความสำคัญกับการเพิ่มผลผลิตการผลิตทั้งเชิงปริมาณและมูลค่า และความหลากหลายของสินค้าเกษตร เพื่อรักษาฐานรายได้เดิมและสร้างฐานอนาคตใหม่ที่สร้างรายได้สูง ทั้งเกษตรอัตลักษณ์พื้นถิ่น เกษตรปลอดภัย เกษตรชีวภาพ เกษตรแปรรูป และเกษตรอัจฉริยะ เพื่อให้เกษตรกรมีรายได้สูงขึ้น (ยุทธศาสตร์ชาติ (พ.ศ. 2561 - 2580), 2561)

พืชเศรษฐกิจ คือ พืชที่ใช้ในการเลี้ยงปากท้องของคนในบ้าน และยังสามารถสร้างรายได้ให้กับครัวเรือนและประเทศได้ ไม่ว่าจะเป็นทั้งแบบผลผลิตหรือนำมาแปรรูป จนกลายมาเป็นพืชเศรษฐกิจที่เกษตรกรสามารถทำเป็นอาชีพได้ ซึ่งพืชเศรษฐกิจของไทยในปัจจุบันที่รู้จักกันอย่างแพร่หลาย ได้แก่ ข้าวหอมมะลิของไทยที่ได้รับ

การยกย่องว่าดีที่สุดในโลกและข้าวสายพันธุ์อื่น ๆ ยางพาราเป็นพืชเศรษฐกิจที่สำคัญเพราะสามารถนำไปแปรรูปไปเป็นส่วนประกอบสำคัญต่าง ๆ เช่น ยางรถยนต์ ยางกันรั้วซึม ตลอดจนส่วนผสมหลักในการเทพื้นยางมะตอย ซึ่งไม่ใช่แค่การใช้งานภายในประเทศเท่านั้นแต่ไทยยังถือเป็นผู้ส่งออกยางพาราอันดับ 1 ของโลกอีกด้วย โดยทั่วไปแล้วประเภทของพืชเศรษฐกิจจะมีด้วยกันทั้งหมด 3 ประเภท ตามรูปแบบการปลูก ได้แก่ พืชไร่ กลุ่มพืชที่มีความต้องการน้ำน้อยหรือมากแล้วแต่สายพันธุ์ สามารถทนต่อความแห้งแล้งได้สูง ปลูกและดูแลได้ง่าย ไม่ต้องการดูแลเอาใจใส่มาก มีอายุการเก็บเกี่ยวสั้น อาทิเช่น ข้าว อ้อย มันสำปะหลัง ปาล์ม ชา ไบยาสูบ ข้าวโพด ฝ้าย ฯลฯ พืชสวน หมายถึง พืชที่ต้องการการดูแลเอาใจใส่มาก มีขั้นตอนการดูแลอย่างพิถีพิถัน ตั้งแต่ขั้นตอนแรกจนถึงการเก็บเกี่ยวอย่างผลไม่ต่าง ๆ หรือพืชที่ออกดอกสวยงาม พืชสวนที่รู้จักกันดีได้แก่ มะม่วง เงาะ ลองกอง ส้มโอทุเรียน มังคุด ขนุน ชมพู่ กล้วย กล้วยไม้ และสมุนไพรรวม ๆ และสมุนไพร ฯลฯ ไม้เศรษฐกิจ ไม้ยืนต้นที่นำเนื้อมาใช้ประโยชน์โดยตรงหรือแปรรูปเพื่อการค้า เช่น ไม้สัก ไม้พยุง ไม้ประดู่ ไม้ยางพารา ไม้ยูคาลิปตัส ไม้ไผ่ ไม้กฤษณา ฯลฯ อย่างไรก็ตามการปลูกไม้เศรษฐกิจ จำเป็นจะต้องปฏิบัติตามข้อกำหนดที่บังคับเนื่องจากบางชนิดเป็นพืชเศรษฐกิจราคาสูง

ปัจจุบันกระแสไม้ประดับในกลุ่มบอน กำลังได้รับความนิยมและความสนใจกันมากขึ้น ส่งผลให้มีราคาสูงขึ้นมาก บอน เป็นต้นไม้ที่คนส่วนใหญ่รู้จักกันดี บอนกลุ่มหนึ่งเป็นพวก “บอนสี” ต้นไม้ยอดฮิตที่เลี้ยงกันมาตั้งแต่รุ่นบรรพบุรุษ อีกส่วนเป็นบอนที่ขึ้นตามพื้นที่ชื้นแฉะ ซึ่งเราเอากันมาแกงกินกันเป็นแกงบอน ในช่วงที่วงการไม้ประดับเฟื่องฟูเช่นนี้ กลุ่มคนหันมาสนใจไม้ใบในกลุ่มบอนกันมากขึ้น แต่เนื่องจากคนส่วนใหญ่เรียกต้นไม้หลายชนิดรวม ๆ บอนเป็นพืชที่อยู่ใน 2 สกุล คือ Colocasia กับ Alocasia ซึ่งทั้งคู่อยู่ร่วมวงศ์ Araceae เช่นเดียวกับไม้ดัง ๆ อย่างมอนสเตอรา ฟิโลเดนดรอน หน้าวัวใบ และพลูด่าง ส่วนกระแส “บอนสี” ที่กำลังฮิต พืชในสองสกุลนี้มีจุดเด่น คือแต่ละชนิดมีขนาดและรูปร่างใบแตกต่างกัน มีลวดลายเฉพาะตัว แต่ในความเหมือนนั้น มีความแตกต่างกันอยู่มาก Colocasia เป็นพืชในสกุลเดียวกับเผือกและบอน มีหัวขนาดใหญ่ ไม่มีลำต้น แต่ก้านที่แทงขึ้นมาอาจสูงได้ท่วมหัวเวลาแตกหน่อจะแตกห่างจากต้นเดิมเล็กน้อย Alocasia แปลว่า ไม่ใช่โคโลคาเซีย เป็นพืชที่มีลำต้นอยู่ใต้ดิน เป็นเหง้ายาว ลำต้นเหนือดินเป็นลักษณะการซ้อนกันของกาบใบ และแตกหน่อใกล้ต้นเดิม (ศิริวิทย์ ริวบำรุง และเจียรลิน สุวรรณรังสิกุล, 2565) ดังนั้น พรรณไม้ในกลุ่มบอนในสกุลโลคาเซีย Alocasia (ซึ่งมีลักษณะคล้ายกับ บอนในสกุลโคโลคาเซีย Colocasia) Alocasia โลคาเซียของไทย พรรณไม้สกุลโลคาเซีย Alocasia หรือสกุลบอนกระดาด ถูกจัดอยู่ในวงศ์บุกบอน (Araceae) มีถิ่นกำเนิด กระจายพันธุ์ในเขตร้อนและกึ่งเขตร้อนของเอเชีย ไปจนถึงทางตะวันออกของออสเตรเลีย ขยายพันธุ์โดยการแยกหัว และเพาะเมล็ด นิยมปลูกเป็นไม้ประดับ ปลูกประดับสถานที่ปลูกเป็นไม้กระถาง ลักษณะทางพฤกษศาสตร์ สกุล Alocasia โลคาเซียลักษณะต้นบอนโลคาเซียเป็นไม้ล้มลุกอายุหลายปี ต้นบอนดำสตูล หรือ Alocasia Longiloba Black Satun หรือชื่อพื้นเมืองที่ชาวบ้านนิยมเรียกกันว่า แก้วหน้าม้า เมื่อมองทางด้านหน้าตรง จะมีลักษณะรูปสามเหลี่ยมยาว มีหูสองข้างคล้ายหน้าม้านั่นเอง หรือชื่อที่ทุกคนรู้จักกันอย่างชินหู คือ บอนดำสตูล สามารถพบเจอได้ในพื้นที่ภูเขาหินปูนที่อุดมสมบูรณ์ในจังหวัดสตูล มีลักษณะใบเขียวสด มีความนูนและใบแข็ง ประดับด้วยเส้นใบสีขาวและสีชมพู แต่สีชมพูมักจะหายากกว่าสีขาว เนื่องจากสีชมพูอาจเกิดความผิดปกติของพันธุกรรม บอนดำสตูล มีลักษณะสวยงามที่โดดเด่นเฉพาะตัว ต้นกำเนิดอยู่บนภูเขาหินปูนตามซอกผาหินที่มีซากวัชพืชและใบไม้แห้งทับถมกัน เป็นพืชที่ชอบอากาศเย็นชื้น แต่ไม่แฉะ และมีอากาศที่ถ่ายเท สามารถโดนแสงแดดที่รำไรได้ แต่ไม่ชอบแสงแดดจ้า ถือว่าเป็นต้นไม้อีกหนึ่งชนิดที่เลี้ยงง่าย สามารถเลี้ยงไว้ชมภายในบ้านได้ การดูแลไม่ยุ่งยาก หรือหากนำมาเลี้ยงเพื่อจำหน่ายแน่นอนว่าได้ราคาดี (ปิยพร วิสระพันธ์, 2565)

ชุมชนบ้านค่ายรวมมิตร ตำบลทุ่งนุ้ย อำเภอควนกาหลง จังหวัดสตูล เป็นหมู่บ้านที่เป็นจุดเริ่มต้นของเส้นทางเข้าสู่จังหวัดสตูล มีการพัฒนาเอกลักษณ์ วัฒนธรรม และภูมิปัญญาของหมู่บ้านและของจังหวัดสตูล เช่น

การพัฒนาริมสองข้างทางถนนให้เป็นตลาดสินค้าพื้นเมือง (OTOP) ของจังหวัดสตูลการพัฒนาที่พักอาศัย (โฮมสเตย์) ให้ได้มาตรฐาน ตลอดจนการให้บริการนักท่องเที่ยวเพื่อให้เกิดความประทับใจ และสนใจที่จะเข้ามาท่องเที่ยว จังหวัดสตูล อีกอย่างที่เป็นสิ่งสำคัญและเป็นกระแส และกำลังฮิตในกลุ่มคนรักต้นไม้ คือ ต้นบอนดำสตูล หรือ Alocasia Longiloba Black Satun สามารถพบเจอได้ในพื้นที่ภูเขาหินปูนที่อุดมสมบูรณ์ ในจังหวัดสตูล เมื่อเกิดการครอบครองจึงเกิดค่านิยม ค่านิยมในปัจจุบันเป็นบ่อเกิดแห่งการทำลายธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม โดยเฉพาะสังคมในปัจจุบันนี้มีค่านิยมแบบใหม่ที่เกิดขึ้นที่นิยมเรียกกันว่าโลกโซเชียลที่เป็นกระแสตอบรับของคนทั่วโลกได้นิยมใช้เป็นการติดต่อสื่อสารกันและนั่นก็เป็นส่วนหนึ่งของการแพร่กระจายพันธุ์ไม้ต่าง ๆ ไปสู่คนหลาย ๆ กลุ่มคนที่มีการสนใจในไม้ดอกไม้ประดับโดยการจัดขายแบบออนไลน์และเป็นสิ่งที่ได้รับการตอบรับผู้คนมากมาย ไม้ประดับที่กำลังเป็นกระแสมาแรงที่จะกล่าวถึงในที่นี้คงจะไม่พ้นบอนดำสตูล หรือ อาโลกาเซียแบล็คสตูล ซึ่งปัจจุบันเป็นที่นิยมกันอย่างแพร่หลายของคนกลุ่มใหญ่ ๆ หลาย ๆ กลุ่มคน จึงเป็นเหตุให้ผู้คนได้มีการบุกป่าฝ่าดงขึ้นเขากันไปเพื่อไปเก็บเอาบอนดำสตูลมาเพื่อสร้างรายได้ให้กับครอบครัวจึงเป็นปัญหาหนักที่เกิดขึ้นเนื่องจากสภาพสิ่งแวดล้อมที่เคยดูสวยงามอุดมสมบูรณ์ทางธรรมชาติในป่าเขาเริ่มขาดหายไปจึงต้องมีการฟื้นฟูอนุรักษ์สภาพสิ่งแวดล้อมเหล่านี้เอาไว้เพื่อให้คงไว้ในสภาพเดิมของป่าเขาให้เกิดความสมดุลทางธรรมชาติเป็นที่พึ่งพาของมนุษย์และสัตว์ต่อไป ดังนั้น ผู้วิจัยจึงการศึกษาเรื่อง กลไกการมีส่วนร่วมของชุมชนในการอนุรักษ์บอนดำสตูล บ้านค่ายรวมมิตร ตำบลทุ่งนุ้ย อำเภอควนกาหลง จังหวัดสตูล เพื่อให้ทราบถึงกลไก และแนวทางแก้ปัญหาการมีส่วนร่วมของชุมชนในการอนุรักษ์บอนดำสตูล เพื่อให้คงไว้ซึ่งอุดมสมบูรณ์ทางธรรมชาติ และอนุรักษ์บอนดำสตูลให้คงไว้คู่ธรรมชาติได้อย่างเหมาะสม และมีความยั่งยืนต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษากลไกการมีส่วนร่วมของชุมชนในการอนุรักษ์บอนดำสตูล บ้านค่ายรวมมิตร ตำบลทุ่งนุ้ย อำเภอควนกาหลง จังหวัดสตูล
2. เพื่อศึกษาข้อเสนอแนะเกี่ยวกับแนวทางแก้ปัญหา กลไกการมีส่วนร่วมของชุมชนในการอนุรักษ์บอนดำสตูล บ้านค่ายรวมมิตร ตำบลทุ่งนุ้ย อำเภอควนกาหลง จังหวัดสตูล

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้กำหนดรูปแบบการวิจัย โดยใช้วิธีการวิจัยแบบผสมวิธี (Mixed Methods Research) ตามลักษณะการศึกษารวบรวมข้อมูลเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ ซึ่งมีวิธีดำเนินการ ดังต่อไปนี้

การวิจัยเชิงปริมาณ

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยเพื่อทำการศึกษาค้นคว้าสำหรับการวิจัยครั้งนี้ คือ ประชาชนในเขตพื้นที่บ้านค่ายรวมมิตร ตำบลทุ่งนุ้ย อำเภอควนกาหลง จังหวัดสตูล จำนวน 1,112 คน โดยผู้วิจัยได้กำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่างตามตารางสำเร็จรูปของเครซีและมอร์แกน (Krejcie & Morgan) ได้กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 285 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเชิงปริมาณเป็นแบบสอบถาม จำนวน 2 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 แบบสอบถามเกี่ยวกับข้อมูลพื้นฐานของผู้ตอบแบบสอบถาม

ตอนที่ 2 แบบสอบถามเกี่ยวกับกลไกการมีส่วนร่วมของชุมชนในการอนุรักษ์บอนดำสตูล บ้านค่ายรวมมิตร ตำบลทุ่งนุ้ย อำเภอควนกาหลง จังหวัดสตูล เป็นคำถามปลายปิดมีลักษณะเป็นแบบเลือกตอบ มี 4 ด้าน ได้แก่ ด้านการผลิตในการเพาะขยายพันธุ์ ด้านการมีส่วนร่วมของประชาชน ด้านการควบคุม กำกับ ดูแล และด้านการปลูกทดแทน จำนวนด้านละ 5 ข้อ รวมเป็นจำนวนทั้งหมด 20 ข้อ

การตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือเชิงปริมาณ นำแบบสอบถามฉบับร่างที่ปรับปรุงแก้ไขแล้วเสนอต่อผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 3 ท่าน เพื่อพิจารณาตรวจสอบความเที่ยงตรงของเนื้อหา ความถูกต้องตามรูปแบบและความถูกต้องของภาษา โดยหาค่าดัชนีความสอดคล้องของข้อคำถามกับวัตถุประสงค์ (Item - Objective Congruence Index : IOC) ซึ่งได้ค่า IOC แต่ละข้อตั้งแต่ 0.66 - 1 และผลการวิเคราะห์หาค่าดัชนีความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามแต่ละข้อกับวัตถุประสงค์ของการวิจัย มีค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) ได้เท่ากับ 0.944 ซึ่งแสดงว่าข้อคำถามนั้นตรงกับวัตถุประสงค์ของการวิจัย สามารถนำไปใช้ได้

การเก็บรวบรวมข้อมูล

การเก็บรวบรวมข้อมูลเชิงปริมาณผู้วิจัยได้จัดเก็บข้อมูลด้วยการแจกแบบสอบถามกับกลุ่มตัวอย่าง โดยผู้วิจัยเป็นผู้ออกเก็บข้อมูล มีขั้นตอนดังต่อไปนี้

1. ทำหนังสือขอความร่วมมือในการทำงานวิจัย เพื่อขอความอนุเคราะห์ในการเข้าไปทำการจัดเก็บรวบรวมข้อมูลพร้อมทั้งแจ้งวัตถุประสงค์และขอความร่วมมือเพื่ออำนวยความสะดวกในการเก็บข้อมูล
2. ผู้วิจัยได้นำหนังสือขอความอนุเคราะห์แจกแบบสอบถาม เพื่อขอความอนุเคราะห์ในการแจกแบบสอบถามแก่ประชาชนในเขตพื้นที่ตำบลทุ่งนุ้ย อำเภอควนกาหลง จังหวัดสตูล
3. ผู้วิจัยได้นำแบบสอบถาม จำนวน 285 ชุด ไปเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยตนเอง โดยทำการชี้แจงรายละเอียดของแบบสอบถามให้กลุ่มตัวอย่างฟัง ให้เวลาผู้ตอบแบบสอบถามในการตอบแบบสอบถาม และรับแบบสอบถามคืนมา

การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยนำข้อมูลที่รวบรวมมาวิเคราะห์ด้วยเครื่องคอมพิวเตอร์และโปรแกรมสำเร็จรูป ซึ่งวิเคราะห์ข้อมูลจากแบบสอบถามโดยมีขั้นตอนการดำเนินการ ดังนี้

1. ข้อมูลสถานภาพพื้นฐานของผู้ตอบแบบสอบถามประกอบด้วย เพศ อายุ อาชีพ ระดับการศึกษา และรายได้เฉลี่ยต่อเดือน โดยใช้สถิติค่าความถี่ (Frequency) และค่าร้อยละ (Percentage)
2. นำข้อมูลมาวิเคราะห์โดยหาค่าเฉลี่ย (\bar{X}) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) โดยแปลผลตามแบบมาตราส่วนประเมินค่า 5 ระดับ และแปลความหมายของค่าเฉลี่ยของผลการวิเคราะห์ข้อมูล
3. วิเคราะห์ข้อเสนอแนะความคิดเห็นตามกลไกการมีส่วนร่วมของชุมชนในการอนุรักษ์บอนดำสตูลบ้านค่ายรวมมิตร ตำบลทุ่งนุ้ย อำเภอควนกาหลง จังหวัดสตูล โดยการประมวลสรุปความคิดเห็นจากกลุ่มตัวอย่างและจากกลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญ

การวิจัยเชิงคุณภาพ

ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ประกอบด้วย กลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญ 5 กลุ่ม รวมจำนวน 24 ราย จำแนก เป็นพระภิกษุจำนวน 1 ราย ผู้นำท้องที่ จำนวน 3 ราย นักวิชาการเกษตร/ปราชญ์ชาวบ้าน จำนวน 5 ราย บุคลากรทางการศึกษาจำนวน 1 ราย และประชาชนในเขตพื้นที่ จำนวน 14 ราย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเชิงคุณภาพเป็นแบบสัมภาษณ์แบบไม่มีโครงสร้าง สัมภาษณ์กลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญเกี่ยวกับกลไกการมีส่วนร่วมของชุมชนในการอนุรักษ์บอนดำสตูลบ้านค่ายรวมมิตร ตำบลทุ่งนุ้ย อำเภอควนกาหลง จังหวัดสตูล จำแนกออกเป็น 2 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 แบบสอบถามข้อมูลพื้นฐานของกลุ่มตัวอย่าง

ตอนที่ 2 แบบสัมภาษณ์เกี่ยวกับข้อเสนอแนะกลไกการมีส่วนร่วมของชุมชนในการอนุรักษ์บอนดำสตูลบ้านค่ายรวมมิตร ตำบลทุ่งนุ้ย อำเภอควนกาหลง จังหวัดสตูล

การเก็บรวบรวมข้อมูล

การสัมภาษณ์แบบไม่มีโครงสร้าง เป็นขั้นตอนรวบรวมข้อมูลจากการลงพื้นที่ภาคสนาม โดยการสัมภาษณ์กลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ซึ่งดำเนินการตามขั้นตอนดังนี้ผู้วิจัยดำเนินการเก็บข้อมูลตามลำดับขั้นตอน ดังนี้

1. ทำหนังสือขอความอนุเคราะห์และขออนุญาตเก็บข้อมูล เพื่อขออนุเคราะห์ในการเก็บรวบรวมข้อมูลให้แก่ผู้ให้ข้อมูลสำคัญที่จะสัมภาษณ์
2. ผู้วิจัยส่งแบบสัมภาษณ์เพื่อนัดวันสัมภาษณ์ให้กับผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ล่วงหน้า 3 วันก่อนที่จะสัมภาษณ์
3. ผู้วิจัยเป็นผู้ลงพื้นที่เก็บรวบรวมข้อมูลเพื่อใช้คำถามที่ถูกรวบรวมขึ้นมาไปสัมภาษณ์ พระภิกษุ, ผู้นำท้องที่, ประชาชนชาวบ้าน, นักวิชาการเกษตร, บุคลากรทางการศึกษา และประชาชนในพื้นที่ ด้วยตนเอง ด้วยอุปกรณ์ที่เอื้อการบันทึกข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลจากการสัมภาษณ์ คือ ผู้วิจัยรวบรวมคำตอบและข้อมูลโดยการสัมภาษณ์เชิงลึกจากกลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญมาวิเคราะห์ สังเคราะห์เนื้อหาและเรียบเรียงให้มีความสละสลวย รัดกุมเข้าใจง่าย และแยกออกเป็นแต่ละด้านตามลำดับ และนำเสนอต่ออาจารย์ที่ปรึกษา

ผลการวิจัย

1. กลไกการมีส่วนร่วมของชุมชนในการอนุรักษ์บอนดำสตูล บ้านค่ายรวมมิตร ตำบลทุ่งนุ้ย อำเภอกวนกาหลง จังหวัดสตูล

ตารางที่ 1 แสดงค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับกลไกการมีส่วนร่วมของชุมชนในการอนุรักษ์บอนดำสตูล บ้านค่ายรวมมิตร ตำบลทุ่งนุ้ย อำเภอกวนกาหลง จังหวัดสตูล โดยรวมทั้ง 4 ด้าน (n = 285)

กลไกการมีส่วนร่วมของชุมชนในการอนุรักษ์บอนดำสตูล บ้านค่ายรวมมิตร ตำบลทุ่งนุ้ย อำเภอกวนกาหลง จังหวัดสตูล	ระดับกลไกการมีส่วนร่วม		
	\bar{X}	S.D.	แปลผล
1. ด้านการผลิตในการเพาะขยายพันธุ์	3.82	0.91	มาก
2. ด้านการมีส่วนร่วมของประชาชน	3.85	0.77	มาก
3. ด้านการควบคุม กำกับ ดูแล	3.81	0.79	มาก
4. ด้านการปลูกทดแทน	4.05	0.73	มาก
ภาพรวม	3.88	0.74	มาก

จากตารางที่ 1 พบว่า ระดับกลไกการมีส่วนร่วมของชุมชนในการอนุรักษ์บอนดำสตูล บ้านค่ายรวมมิตร ตำบลทุ่งนุ้ย อำเภอกวนกาหลง จังหวัดสตูล ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.88$, S.D. = 0.74)

เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน โดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย พบว่า ด้านการปลูกทดแทน มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด ($\bar{X} = 4.05$, S.D. = 0.73) รองลงมา คือ ด้านการมีส่วนร่วมของประชาชน มีค่าเฉลี่ย ($\bar{X} = 3.85$, S.D. = 0.77) ด้านการผลิตในการเพาะขยายพันธุ์ มีค่าเฉลี่ย ($\bar{X} = 3.82$, S.D. = 0.91) และด้านการควบคุม กำกับ ดูแล มีค่าเฉลี่ยน้อยสุด ($\bar{X} = 3.81$, S.D. = 0.79) ตามลำดับ

2. ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับแนวทางแก้ปัญหา กลไกการมีส่วนร่วมของชุมชนในการอนุรักษ์บอนดำสตูล บ้านค่ายรวมมิตร ตำบลทุ่งนุ้ย อำเภอกวนกาหลง จังหวัดสตูล

2.1 ด้านการผลิตในการเพาะขยายพันธุ์ การผลิตในการเพาะขยายพันธุ์บอนดำสตูลนั้นประชาชนผู้เพาะปลูกมีข้อตกลงร่วมกันในการวางแผนการเพาะปลูก แลกเปลี่ยนสายพันธุ์ที่สมบูรณ์ ส่งเสริมและให้ความรู้ด้านการขยายพันธุ์บอนดำสตูล แก่คนในชุมชน ร่วมกันคัดเลือกสายพันธุ์ที่มีความสมบูรณ์ ที่ทนต่อสภาพดินฟ้า

อากาศ พร้อมทั้งมีการส่งเสริมให้ประชาชนในชุมชนได้ใช้เวลาว่างปลูกบอนดำสตูลเพื่อจะเป็นอาชีพเสริมให้กับครอบครัว โดยมีหน่วยงานภาครัฐเข้ามาให้ความรู้ในการขยายพันธุ์และหาช่องทางทางการตลาด

2.2 ด้านการมีส่วนร่วมของประชาชน การมีส่วนร่วมของประชาชนในการปลูกบอนดำไม่เพียงแต่ช่วยให้เกษตรกรมีโอกาสปลูกพืชที่มีความคุ้มค่าและได้รับรายได้ที่ดี แต่ยังช่วยในการสร้างชุมชนที่มีความเข้มแข็งและยั่งยืนในท้องถิ่นของพวกเขาด้วยการทำงานร่วมกันและแบ่งปันความรู้และทรัพยากรในชุมชนเอง ซึ่งคนที่ประสบความสำเร็จ หรือมีประสบการณ์เป็นแบ่งปันถ่ายทอดความรู้ มีส่วนร่วมในการวางแผนเพาะปลูก การจัดหาเครื่องมือที่ทันสมัย มีส่วนร่วมในการหาช่องทางทางการตลาด หรือการใช้ แชร์ หรือใช้เทคโนโลยีสมัยใหม่ร่วมกัน

2.3 ด้านการควบคุม กำกับ ดูแล การควบคุมและดูแลการปลูกบอนดำเป็นขั้นตอนสำคัญที่จะทำให้ผลผลิตที่มีคุณภาพและประสิทธิภาพสูง คือ บางมาตรการที่สามารถนำมาใช้ในการควบคุมและดูแลการปลูกบอนดำ โดยมีการออกกฎ หรือมาตรการ ในการดูแล การขยายพันธุ์บอนดำสตูลเพื่อป้องกันการทำลายบอนดำสตูล ติดตามผลการอนุรักษ์บอนดำสตูลอย่างสม่ำเสมอ และสื่อสารให้ประชาชนและหน่วยงานต่าง ๆ ช่วยกันดูแล ขยายพันธุ์บอนดำสตูล มีการควบคุมสายพันธุ์ การคัดเลือกสายพันธุ์ การตรวจสอบสภาพดินในการเพาะปลูก การกำจัดวัชพืช การควบคุมการให้น้ำให้เพียงพอและไม่มากเกินไป เช็กสภาพของบอนดำว่ามีโรคหรือปัญหาอะไรบ้างให้ปุ๋ยตามความต้องการของบอนดำ และปรับปรุงการให้ปุ๋ยตามผลวิเคราะห์ดินและบอนดำควบคุมวัชพืชที่อาจมีอันตรายต่อการเจริญเติบโตของบอนดำการปรับใช้มาตรการเหล่านี้ตาม สภาพแวดล้อมและเงื่อนไขของพื้นที่ปลูก จะช่วยให้การปลูกบอนดำประสบความสำเร็จและได้ผลผลิตที่ดีในท้ายที่สุด

2.4 ด้านการปลูกทดแทน การปลูกทดแทนเป็นกลยุทธ์ที่ใช้ในการดูแลรักษาและเพิ่มความพร้อมในกรณีที่บอนดำ ต้องถูกปล่อยให้เสียหายเนื่องจาก การรุกราน หรือสภาพอากาศและสภาพแวดล้อมต่าง ๆ หรือเพื่อหลีกเลี่ยงการลดความหลากหลายของพันธุ์พืชที่สำคัญ นอกจากนี้ยังช่วยในการเพิ่มผลผลิตและรักษาความยั่งยืนของบอนดำได้ด้วย การปลูกทดแทนควรจะเป็นกระบวนการที่รอบคอบและต้องมีการติดตามและดูแลรักษาอย่างใกล้ชิด เพื่อให้สามารถเพิ่มคุณค่าในการเกษตรกรรมและประสิทธิภาพในการผลิตในที่สุด โดยการกำหนดมาตรการที่เข้มแข็ง สร้างกติการ่วมของชุมชน กล่าวคือ การคัดเลือกสายพันธุ์ที่สมบูรณ์ที่สุด การปลูกคืนสู่ธรรมชาติ การให้วัดเป็นศูนย์กลางในการเพาะพันธุ์

อภิปรายผล

1. กลไกการมีส่วนร่วมของชุมชนในการอนุรักษ์บอนดำสตูล บ้านค่ายรวมมิตร ตำบลทุ่งนุ้ย อำเภอกวนกาหลง จังหวัดสตูลโดยรวมทั้ง 4 ด้าน อยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน ดังนี้ 1.1) ด้านการผลิตในการเพาะขยายพันธุ์ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาจะเห็นว่า ประชาชนร่วมมือกันเพาะปลูกบอนดำสตูลได้อย่างอิสระ ประชาชนร่วมกันบริจาคสิ่งของต่าง ๆ เช่น บริจาคเงิน บริจาคดิน ปุ๋ย อุปกรณ์ต่าง ๆ เพื่อนำไปใช้ในการขยายพันธุ์ ในส่วนของหน่วยงานของรัฐเข้ามาช่วยสนับสนุนในการผลิตเพาะขยายพันธุ์บอนดำสตูล จัดโครงการฝึกอบรม เพิ่มความรู้ให้กับประชาชนเกี่ยวกับการเพาะขยายพันธุ์บอนดำสตูล ดังการศึกษาของ วรวิรี แสงอาวุธ และคณะ ศึกษาวิจัยเรื่อง การมีส่วนร่วมของชุมชนในการอนุรักษ์และใช้ประโยชน์จากยางนา ผลการวิจัยพบว่า ปฏิบัติการวิจัยแบบมีส่วนร่วมมีศักยภาพในการจูงใจให้ชุมชนเห็นประโยชน์พืชยางนา และก่อให้เกิดแนวโน้มที่ชุมชนจะมีการจัดการพืชชนิดนี้ร่วมกัน โดยมูลเหตุจูงใจสองประการที่กระตุ้นให้ชุมชนเริ่มต้นเปิดรับการใช้ประโยชน์จากยางนามากขึ้น คือ 1) เงื่อนไขสภาพปัญหาทางเศรษฐกิจของชุมชนที่เป็นแรงขับไปสู่ความต้องการหากิจกรรมที่สร้างรายได้ให้มากขึ้น และ 2) การได้รับทราบข้อมูลที่ต้องการเกี่ยวกับยางนา นำไปสู่การเริ่มมีทัศนคติที่สนใจพืชยางนาในฐานะที่เป็นทางเลือกสร้างรายได้ และพบว่า ชุมชนมีการยอมรับการเทคโนโลยีในการทำสบู่อยางนามากกว่าการเจาะและกลั่นน้ำมัน ทั้งในแง่ของปริมาณและคุณภาพ โดยชุมชนมีความตื่นตัวยอมรับและมองว่า

โครงการสบู่างนาสามารถสำเร็จได้ภายใน 6 เดือนตามแผนพัฒนากลุ่มอาชีพการทำสบู่างนาออรัานาหนองทุ่ม (วรวิรี แสงอาวุธ และคณะ, 2562) 1.2) ด้านการมีส่วนร่วมของประชาชน โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาจะเห็นว่า ประชาชนมีส่วนร่วมได้รับผลประโยชน์จากการขายบอนดำสตูล การเข้าร่วมกิจกรรมอนุรักษ์บอนดำสตูล เข้ารับการฝึกอบรมเกี่ยวกับการอนุรักษ์บอนดำสตูล เช่น วิธีการปลูกที่ดี การใช้ดินปลูก การขยายพันธ์อย่างสม่ำเสมอ มีส่วนร่วมในการตัดสินใจเรื่องต่าง ๆ ที่เกี่ยวกับการอนุรักษ์บอนดำสตูล และมีการเสนอปัญหาอุปสรรค และแนวทางแก้ไขต่อที่ประชุม ตามการศึกษาของนภัสสรณ์ ศิริวิสุพันธ์ ศึกษา รูปแบบการมีส่วนร่วมของประชาชนในการอนุรักษ์และใช้ประโยชน์ป่าชุมชน บ้านโนนหินผิง จังหวัดปราจีนบุรี ผลการวิจัยพบว่า ชุมชนให้ความร่วมมือทั้งการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ การร่วมปฏิบัติ การใช้ประโยชน์จากป่าชุมชนการปฏิบัติตามกฎระเบียบ และช่วยกันป้องกันป่าชุมชนให้คงอยู่ เพื่อการใช้สอยไปพร้อมกับการอนุรักษ์เพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดและยั่งยืน (นภัสสรณ์ ศิริวิสุพันธ์, 2564) 1.3) ด้านการควบคุม กำกับ ดูแล โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาจะเห็นว่า วัดเป็นศูนย์กลางในการอนุรักษ์บอนดำสตูล บ้านค่ายรวมมิตร วัดและชุมชนร่วมกันควบคุมและกำกับ การขยายพันธ์บอนดำสตูล เพื่อเพิ่มปริมาณของบอนดำสตูล มีการออกกฎระเบียบในการดูแล การขยายพันธ์บอนดำสตูล และหน่วยงานภาครัฐมีส่วนร่วมในการควบคุม กำกับ และดูแล ในการอนุรักษ์บอนดำสตูลบ้านค่ายรวมมิตรอย่างจริงจัง ดังการศึกษาการอนุรักษ์และสร้างจิตสำนึกต่อภูมิปัญญาท้องถิ่นไทลื้อลวงเหนือ ผ่านการบูรณาการการจัดการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมโดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน ผลการวิจัยพบว่า 1) การบูรณาการการจัดการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานเพื่อสร้างจิตสำนึกใน การอนุรักษ์ภูมิปัญญาท้องถิ่นไทลื้อลวงเหนือ ใช้กระบวนการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม 7 ขั้นตอน คือ 1.1) ขั้นการเตรียมการ 1.2) ขั้นการวางแผน 1.3) ขั้นการปฏิบัติ 1.4) ขั้นการสะท้อนผล 1.5) ขั้นการปฏิบัติ 1.6) ขั้นการสังเกต และ 1.7) ขั้นการสะท้อนผล 2) ผลการสร้างจิตสำนึกในการอนุรักษ์ภูมิปัญญาท้องถิ่นไทลื้อของนักเรียนโรงเรียนบ้านลวงเหนือ 2.1) ผลการเปรียบเทียบคะแนนจิตสำนึกในการอนุรักษ์ภูมิปัญญาท้องถิ่นของนักเรียน พบว่า ค่าเฉลี่ยร้อยละของคะแนนจิตสำนึกในการอนุรักษ์ภูมิปัญญาท้องถิ่นผ่านเกณฑ์ร้อยละ 75 ทุกระดับชั้น 2.2) ความความคิดเห็นของผู้มีส่วนร่วมพบว่า ครูมีความรู้สึกที่ดีต่อการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ ชุมชนมีความรู้สึกดีใจที่ได้เข้ามามีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้จนเกิดศูนย์อัตลักษณ์ไทลื้อขึ้นในโรงเรียน นักเรียนมีความสุข สนุกสนาน เกิดความภาคภูมิใจในศิลปวัฒนธรรม ประเพณี และวิถีชีวิตของไทลื้อ (สำเนา หมิ่นแจ่ม, 2564) 1.4) ด้านการปลูกทดแทน โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นจะเห็นว่า ชุมชนมีการรณรงค์ให้ทุกภาคส่วนเห็นคุณค่าของการปลูกทดแทน มองเห็นการปลูกทดแทนบอนดำสตูลเป็นกิจกรรมส่งเสริมการท่องเที่ยว ในส่วนของความสามัคคีของชุมชนทำให้เกิดการสืบสานต่อยอด เพื่อให้คนรุ่นหลังได้เห็นคุณค่า ความสวยงามของบอนดำสตูล ดังการศึกษาของ สุพัตรา คงขำ เรื่อง การมีส่วนร่วมของชุมชนในการอนุรักษ์และสืบทอดประเพณีการลากพระบก ของอำเภอพิปูน จังหวัดนครศรีธรรมราช ผลการวิจัยพบว่า 1) การมีส่วนร่วมของชุมชนในการอนุรักษ์และสืบทอดประเพณีการลากพระบกภาพรวมอยู่ในระดับมาก ได้แก่ 1.1) ร่วมคิดและตัดสินใจ มีการเชิญผู้นำมาประชุมเพื่อร่วมคิด ตัดสินใจ เสนอความคิดเห็นในการจัดกิจกรรม 1.2) ร่วมดำเนินการ ร่วมเสียสละทรัพย์สิน แรงงาน โดยแบ่งงานกันทำ 1.3) ร่วมรับผลประโยชน์ภาคภูมิใจต่ออัตลักษณ์ประเพณีท้องถิ่น และสร้างรายได้ให้กับชุมชน 1.4) ร่วมติดตามประเมินผล ด้วยการพูดคุย แลกเปลี่ยนความคิดเห็น ให้ข้อเสนอแนะถึงผลการดำเนินงาน (สุพัตรา คงขำ, 2565)

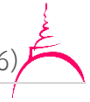
2. ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับแนวทางแก้ปัญหา กลไกการมีส่วนร่วมของชุมชนในการอนุรักษ์บอนดำสตูล บ้านค่ายรวมมิตร ตำบลทุ่งนุ้ย อำเภอควนกาหลง จังหวัดสตูล 2.1) ด้านการผลิตในการเพาะขยายพันธ์ การผลิตในการเพาะขยายพันธ์บอนดำสตูลนั้น ประชาชนผู้เพาะปลูกมีข้อตกลงร่วมกันในการวางแผนการเพาะปลูก แลกเปลี่ยนสายพันธ์ที่สมบูรณ์ ส่งเสริมและให้ความรู้ด้านการขยายพันธ์บอนดำสตูล แก่คนในชุมชน ร่วมกันคัดเลือกสายพันธ์ที่มีความสมบูรณ์ ที่ทนต่อสภาพดินฟ้าอากาศ พร้อมทั้งมีการส่งเสริมให้ประชาชนในชุมชนได้ใช้เวลาว่างปลูกบอนดำ

สตุลเพื่อจะเป็นอาชีพเสริมให้กับครอบครัว โดยมีหน่วยงานภาครัฐเข้ามาให้ความรู้ในการขยายพันธ์และหาช่องทาง การตลาด ดังที่ สมชัย ธรรมารัตน์ และกมลพร กัลยาณมิตร ได้ศึกษาเรื่อง การมีส่วนร่วมของประชาชนใน การอนุรักษ์สถาปัตยกรรมไทยบริเวณเกาะรัตนโกสินทร์ ผลการวิจัยพบว่า วัตถุประสงค์ข้อ 1 เพื่อศึกษาการมีส่วนร่วมของประชาชนในการอนุรักษ์สถาปัตยกรรมไทยบริเวณเกาะรัตนโกสินทร์ สรุปได้ว่า 1) ประชาชนที่อยู่บริเวณ พื้นที่เกาะรัตนโกสินทร์ได้มีส่วนร่วมอนุรักษ์สถาปัตยกรรมไทย โดยในปัจจุบันการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ สถาปัตยกรรมไทยเพิ่มมากขึ้นกว่าในอดีต เพราะประชาชนมีความรู้มากขึ้น และมีความตระหนักในคุณค่า ความสำคัญของมรดกสถาปัตยกรรมไทย อีกส่วนหนึ่งเกิดจากการที่รัฐธรรมนูญแห่งชาติดำเนินนโยบายให้สิทธิแก่ บุคคลและชุมชนในการจัดการดูแลรักษามรดกสถาปัตยกรรมโบราณสถานซึ่งเป็นมรดกวัฒนธรรมของชาติ 2) การส่งเสริมและสนับสนุนจากหน่วยงานราชการที่เกี่ยวข้องมีความสำคัญต่อการอนุรักษ์สถาปัตยกรรมไทย คือ ทำให้เกิดโครงการอนุรักษ์ และการอนุมัติโครงการต่าง ๆ การสนับสนุนงบประมาณ การสนับสนุนบุคลากร หรือ สนับสนุนวิทยากร ทำให้เกิดการมีส่วนร่วมของประชาชนในทุกกระดับ ผ่านกิจกรรม โครงการ ทั้งยังผลักดันให้ ภาคเอกชนเข้ามามีส่วนร่วมกับรัฐเพื่อดูแลคุ้มครองมรดกวัฒนธรรมและสถาปัตยกรรมไทย 3) ภาคเอกชนมีส่วนร่วม และสนับสนุนการอนุรักษ์สถาปัตยกรรมไทย โดยการสนับสนุนงบประมาณเพื่อดำเนินโครงการอนุรักษ์ สถาปัตยกรรม แสดงถึงความรับผิดชอบต่อสังคมขององค์กรธุรกิจ ซึ่งหน่วยงานของรัฐบาลได้ใช้นโยบายการสร้าง แรงจูงใจด้านมาตรการลดหย่อนภาษี เพื่อสร้างแรงจูงใจให้เอกชนบริจาคเงิน หรือสนับสนุนกิจกรรมต่าง ๆ 4) ความรู้ความเข้าใจของประชาชน มีความสำคัญต่อการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์สถาปัตยกรรมไทย เพราะหาก ประชาชนมีความรู้ความเข้าใจในเรื่องของงานอนุรักษ์ก็จะทำการอนุรักษ์ได้อย่างถูกต้อง หากไม่มีความรู้ที่เพียงพอ ก็อาจจะทำให้โบราณสถานเสียหายได้ ความรู้ความเข้าใจของประชาชนที่เกี่ยวข้องกับการอนุรักษ์จึงเป็นสิ่งจำเป็น เพราะถ้าประชาชนเห็นคุณค่า เกิดความรักความผูกพัน และหวงแหน ก็จะนำไปสู่การปกป้องคุ้มครองมรดก สถาปัตยกรรมไทยนั้น ๆ ไว้ เพื่อส่งต่อให้คนรุ่นหลังต่อไป 5) การสื่อสารและการประชาสัมพันธ์ มีความสำคัญต่อ การมีส่วนร่วมอนุรักษ์สถาปัตยกรรมไทย เนื่องจากการให้ความรู้ และส่งเสริมให้ประชาชนเกิดความรู้สึกรัก หวงแหน และอยากดูแลรักษาสถาปัตยกรรมไทยบริเวณพื้นที่เกาะรัตนโกสินทร์ให้คงคุณค่าไว้ 6) ความตระหนัก และความรู้สึกของการเป็นเจ้าของ มีความสำคัญต่อการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์สถาปัตยกรรมไทย ทำให้ ประชาชนเกิดจิตสำนึก ความรัก ความรู้สึกหวงแหน และพร้อมจะร่วมกันปกป้อง อนุรักษ์ สมบัติทางศิลปะและ วัฒนธรรมของชาติต่าง ๆ เหล่านี้ให้เป็นมรดกทางวัฒนธรรมสืบต่อไป 7) การจัดกิจกรรมกระตุ้นจิตสำนึกของ การอนุรักษ์ มีความสำคัญต่อการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์สถาปัตยกรรมไทย มีความสำคัญต่อการมีส่วนร่วมใน การอนุรักษ์มาก เพราะช่วยสร้างความรู้ ความสัมพันธ์ การสื่อสาร และแลกเปลี่ยนเรียนรู้ให้กับประชาชน ทั้งยัง ทำให้ประชาชนเกิดความสนใจและเข้ามามีส่วนร่วมกับภาครัฐในการดำเนินการอนุรักษ์สถาปัตยกรรมไทยบริเวณ พื้นที่เกาะรัตนโกสินทร์ 8) การสร้างโอกาสให้ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วม มีความสำคัญต่อการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ สถาปัตยกรรมไทย มีความสำคัญ เพราะการที่สถาปัตยกรรมไทยอันทรงคุณค่าทางประวัติศาสตร์จะคงอยู่ตลอดไป ได้นั้น ต้องอาศัยความร่วมมือจากหลายฝ่ายร่วมกัน ทั้งภาครัฐ ภาคเอกชน ภาคประชาชน และความเข้มแข็งของ ชุมชนในพื้นที่ที่มีส่วนร่วมสำคัญในการอนุรักษ์ ช่วยกันดูแลรักษาให้คงสภาพเดิม ไม่ให้เกิดความเสื่อมโทรม (สมชัย ธรรมารัตน์ และกมลพร กัลยาณมิตร, 2563) 2.2) ด้านการมีส่วนร่วมของประชาชน การมีส่วนร่วมของ ประชาชนในการปลูกบอนดำไม่เพียงแต่ช่วยให้เกษตรกรมีโอกาสปลูกพืชที่มีความคุ้มค่าและได้รับรายได้ที่ดี แต่ยังช่วยในการสร้างชุมชนที่มีความเข้มแข็งและยั่งยืนในท้องถิ่นของพวกเขาด้วยการทำงานร่วมกันและแบ่งปัน ความรู้และทรัพยากรในชุมชนเอง ซึ่งคนที่ประสบความสำเร็จ หรือมีประสบการณ์เป็นแบ่งปันถ่ายทอดความรู้ มีส่วนร่วมในการวางแผนเพาะปลูก การจัดหาเครื่องมือที่ทันสมัย มีส่วนร่วมในการหาช่องทางการตลาด หรือการใช้ แอร์หรือใช้เทคโนโลยีสมัยใหม่ร่วมกัน ตามการศึกษาเรื่อง การมีส่วนร่วมในพุทธรัฐศาสตร์ในการอนุรักษ์สืบสาน

มรดกโลก จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ผลการวิจัยพบว่า 1) การมีส่วนร่วมด้านการบริหารจัดการมรดกวัฒนธรรมทางพระพุทธศาสนา ภาครัฐและทุกภาคส่วนมีส่วนร่วมโดยนำวัฒนธรรมพื้นบ้านไปใช้ให้เกิดประโยชน์ในเชิงพาณิชย์ สร้างเป็นสัญลักษณ์ของท้องถิ่นหรือการส่งเสริมการคุ้มครองภูมิปัญญาท้องถิ่นและมรดกทางวัฒนธรรม 2) การมีส่วนร่วมด้านวิถีทางที่นำมาสู่รัฐศาสตร์แนวพุทธ คือ การปกครองตามแนวพุทธในการอนุรักษ์สืบสานมรดกโลก เน้นไปที่นักปกครองหรือผู้นำที่เป็นแบบอย่างที่ดี ใช้อำนาจตามแนวพุทธศาสตร์โดยวิธีการบำเพ็ญประโยชน์ทางพุทธรัฐศาสตร์ จูงใจให้ชุมชนในพื้นที่เข้ามามีส่วนร่วมในการอนุรักษ์สืบสานมรดกโลกด้วยหลักพุทธรัฐศาสตร์ด้วยวิถีทางที่นำมาสู่รัฐศาสตร์แนวพุทธ 3) การมีส่วนร่วมด้านภาวะผู้นำทางการเมืองท้องถิ่น ผู้นำท้องถิ่นจะต้องมีภาวะความเป็นผู้นำสูง เป็นคนที่ความสามารถในการมีอำนาจและอิทธิพลต่อการมีส่วนร่วมของชุมชนในการพัฒนาการอนุรักษ์สืบสานมรดกโลก 4) การมีส่วนร่วมด้านหลักพุทธธรรมประชาชนในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น คือ เปิดโอกาสให้ประชาชนได้มีโอกาสในสิทธิ หน้าที่ของพลเมืองและมีเจตคติที่ดีในการอนุรักษ์และสืบสานมรดกโลกอย่างยั่งยืน 5) การมีส่วนร่วมด้านการเน้นประชาชนเป็นศูนย์กลาง การมีส่วนร่วมขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น คือ การบริการสาธารณะที่เกี่ยวข้องกับการอนุรักษ์สืบสานมรดกโลกที่มีความสำคัญต่อการบริหารท้องถิ่นให้มีประสิทธิภาพ คนในท้องถิ่นได้รับการพิจารณาให้เป็นกลุ่มผู้มีส่วนร่วมหลักในการอนุรักษ์สืบสานมรดกโลกให้คงอยู่ในพื้นที่ (สุรศักดิ์ ศรีธรรมกุล, 2566) 2.3) ด้านการควบคุม กำกับ ดูแล การควบคุมและดูแลการปลูกบอนดำเป็นขั้นตอนสำคัญที่จะให้ผลผลิตที่มีคุณภาพและประสิทธิภาพสูง นี้คือ บางมาตรการที่สามารถนำมาใช้ในการควบคุมและดูแลการปลูกบอนดำ โดยมีการออกกฎ หรือมาตรการ ในการดูแล การขยายพันธุ์บอนดำสตูลเพื่อป้องกันการทำลายบอนดำสตูล ติดตามผลการอนุรักษ์บอนดำสตูลอย่างสม่ำเสมอ และสื่อสารให้ประชาชนและหน่วยงานต่าง ๆ ช่วยกันดูแล ขยายพันธุ์บอนดำสตูล มีการควบคุมสายพันธุ์ การคัดเลือกสายพันธุ์ การตรวจสอบสภาพดินในการเพาะปลูก การกำจัดวัชพืช การควบคุมการให้น้ำให้เพียงพอและไม่มากเกินไป เช็สภาพของบอนดำว่ามีโรคหรือปัญหาอะไรบ้างให้ปฎิบัติตามความต้องการของบอนดำ และปรับปรุงการให้ปุ๋ยตามผลวิเคราะห์ดินและบอนดำควบคุมวัชพืชที่อาจมีอันตรายต่อการเจริญเติบโตของบอนดำการปรับใช้มาตรา การเหล่านี้ตามสภาพแวดล้อมและเงื่อนไขของพื้นที่ปลูกจะช่วยให้การปลูกบอนดำประสบความสำเร็จและได้ผลผลิตที่ดีในท้ายที่สุด ตามที่ นิรัตน์ แยมโอษฐ์ และอดิสรณ์ พงษ์สุวรรณ ศึกษาเรื่อง ปัจจัยด้านการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์แหล่งน้ำชุมชนของประชาชนในจังหวัดนนทบุรี” ผลการวิจัยพบว่า 1) การมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์แหล่งน้ำชุมชนของประชาชนในจังหวัดนนทบุรีในภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง โดยด้านการรักษามีค่าเฉลี่ยสูงที่สุด รองลงมาคือ ด้านการฟื้นฟูและด้านการพัฒนา ตามลำดับ 2) ประชาชนในจังหวัดนนทบุรีให้ความสำคัญกับการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์แหล่งน้ำชุมชนด้านการฟื้นฟูแหล่งน้ำชุมชนมากที่สุด รองลงมา คือ ด้านการพัฒนาและด้านการรักษาแหล่งน้ำชุมชน ตามลำดับ และ 3) มีข้อเสนอแนะควรส่งเสริมการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์แหล่งน้ำชุมชนของประชาชนในจังหวัดนนทบุรี โดยเน้นให้ความสำคัญกับการฟื้นฟูแหล่งน้ำชุมชนเป็นลำดับแรก ร่วมกับส่งเสริมการพัฒนาและการรักษาแหล่งน้ำชุมชน เพื่อให้เกิดผลลัพธ์สูงสุดตามการให้ความสำคัญของประชาชนในจังหวัดนนทบุรี (นิรัตน์ แยมโอษฐ์ และอดิสรณ์ พงษ์สุวรรณ, 2563) 2.4) ด้านการปลูกทดแทน การปลูกทดแทนเป็นกลยุทธ์ที่ใช้ในการดูแลรักษาและเพิ่มความพร้อมในกรณีที่บอนดำ ต้องถูกปล่อยให้เสียหายเนื่องจาก การรุกราน หรือสภาพอากาศและสภาพแวดล้อมต่าง ๆ หรือเพื่อหลีกเลี่ยงการลดความหลากหลายของพันธุ์พืชที่สำคัญ นอกจากนี้ยังช่วยในการเพิ่มผลผลิตและรักษาความยั่งยืนของบอนดำได้ด้วย การปลูกทดแทนควรจะเป็นกระบวนการที่รอบคอบและต้องมีการติดตามและดูแลรักษาอย่างใกล้ชิด เพื่อให้สามารถเพิ่มคุณค่าในการเกษตรกรรมและประสิทธิภาพในการผลิตในที่สุด โดยการกำหนดมาตรการที่เข้มแข็ง สร้างกติการ่วมของชุมชน กล่าวคือ การคัดเลือกสายพันธุ์ที่สมบูรณ์ที่สุด การปลูกคืนสู่ธรรมชาติ การให้วัดเป็นศูนย์กลางในการเพาะพันธ์ ดังที่รัฐธรรมา บำรุงศิลป์ และคณะ ได้ศึกษาการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์เพื่อการอนุรักษ์/ต่อยอดวัฒนธรรม

ลาวครั้ง บ้านกุดจอก จังหวัดชัยนาท ผลการวิจัยพบว่า ชุมชนลาวครั้งบ้านกุดจอกเป็นกลุ่มที่มีเอกลักษณ์ทางชาติพันธุ์ที่โดดเด่นและมีทุนทางสังคมที่น่าสนใจ ประกอบไปด้วย ทุนมนุษย์ ทุนสถาบัน ทุนภูมิปัญญาและวัฒนธรรม โดยชุมชนเห็นว่า สิ่งสำคัญที่จะทำให้การอนุรักษ์ และสืบสานวัฒนธรรมของลาวครั้ง บ้านกุดจอกให้ประสบผลสำเร็จ คือ ทุกคนจะต้องร่วมกันในการวางแผน การดำเนินงาน การรับผลประโยชน์ และมีการกระจายรายได้ไปสู่ชุมชนให้มากที่สุด สำหรับศักยภาพ พบว่า สำหรับศักยภาพด้านท่องเที่ยว ชุมชนมีศักยภาพในด้านการจัดการท่องเที่ยว 3 ด้าน ได้แก่ ด้านเศรษฐกิจ ด้านสังคม และด้านสิ่งแวดล้อม เพราะนักท่องเที่ยวส่วนใหญ่มีวัตถุประสงค์ที่จะเข้าร่วมในกิจกรรมด้านการเรียนรู้วัฒนธรรมและประเพณีแบบดั้งเดิมของกลุ่มชาติพันธุ์ลาวครั้ง สำหรับรูปแบบการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์เพื่อการอนุรักษ์/ต่อยอดวัฒนธรรมลาวครั้ง บ้านกุดจอก จังหวัดชัยนาท ผลจากการวิเคราะห์ร่วมระหว่างการศึกษาที่กล่าวมาจะประกอบไปด้วย มีกระบวนการ 4 ขั้นตอน ดังนี้ ขั้นที่ 1 การค้นหาอัตลักษณ์ของชุมชน ขั้นที่ 2 ต้องเสริมและยกระดับภูมิปัญญาท้องถิ่นสู่การพัฒนาเชิงสร้างสรรค์ ขั้นที่ 3 การจัดกิจกรรมใหม่ ๆ จะเป็นการกระตุ้นให้เกิดการเรียนรู้เชิงผสมผสานวิถีถิ่นและวิถีไทยเข้าด้วยกันอย่างสร้างสรรค์ และขั้นที่ 4 การท่องเที่ยวควรจะเป็นไปในลักษณะการสร้างสรรค์ที่จะส่งผลบวกและเกิดประโยชน์ทั้งทางเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อมต่อชุมชนให้มากที่สุด (ฐิตาภา บำรุงศิลป์ และคณะ, 2565)

สรุป/ข้อเสนอแนะ

ระดับกลไกการมีส่วนร่วมของชุมชนในการอนุรักษ์บอนดำสตูล บ้านค่ายรวมมิตร ตำบลทุ่งนุ้ย อำเภอควนกาหลง จังหวัดสตูล ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ในส่วนของข้อเสนอแนะเกี่ยวกับแนวทางแก้ปัญหา กลไกการมีส่วนร่วมของชุมชนในการอนุรักษ์บอนดำสตูล บ้านค่ายรวมมิตร ตำบลทุ่งนุ้ย อำเภอควนกาหลง จังหวัดสตูล โดยแยกเป็นประเด็นดังต่อไปนี้ 1) ด้านการผลิตในการเพาะขยายพันธุ์ การผลิตในการเพาะขยายพันธุ์บอนดำสตูลนั้น ประชาชนผู้เพาะปลูกมีข้อตกลงร่วมกันในการวางแผนการเพาะปลูก แลกเปลี่ยนสายพันธุ์ที่สมบูรณ์ ส่งเสริมและให้ความรู้ด้านการขยายพันธุ์บอนดำสตูล แก่คนในชุมชน 2) ด้านการมีส่วนร่วมของประชาชน การมีส่วนร่วมของประชาชนในการปลูกบอนดำไม่เพียงแต่ช่วยให้เกษตรกรมีโอกาสปลูกพืชที่มีความคุ้มค่าและได้รับรายได้ที่ดี แต่ยังช่วยในการสร้างชุมชนที่มีความเข้มแข็งและยั่งยืนในท้องถิ่น ในชุมชนมีการทำแผนการปลูกร่วมกัน คนที่ประสบความสำเร็จ หรือมีประสบการณ์เป็นผู้แบ่งปันถ่ายทอดความรู้ และมีการรวมตัวเข้ากลุ่มผู้ปลูกบอนดำสตูล 3) ด้านการควบคุม กำกับ ดูแล การควบคุมและดูแลการปลูกบอนดำเป็นขั้นตอนสำคัญที่จะให้ผลผลิตที่มีคุณภาพและประสิทธิภาพสูง คือ มาตรการที่สามารถนำมาใช้ในการควบคุมและดูแลการปลูกบอนดำ โดยมีการออกกฎหมายข้อตกลงร่วมกัน หรือมาตรการ ในการดูแล การคัดเลือกพันธุ์บอนดำสตูล การขยายพันธุ์บอนดำสตูล รวมทั้งการตรวจสอบคุณภาพดิน ปุ๋ย และน้ำ เพื่อป้องกันการทำลายบอนดำสตูล 4) ด้านการปลูกทดแทน การปลูกทดแทนเป็นกลยุทธ์ที่ใช้ในการดูแลรักษาและเพิ่มความพร้อมให้กับบอนดำ เนื่องจากความเสียหายจากการรุกรานหรือสภาพอากาศและสภาพแวดล้อมต่าง ๆ โดยมีวัดเป็นศูนย์กลางในการเพาะพันธุ์ ขยายพันธุ์ ในการปลูกทดแทน และการปลูกคืนสู่ธรรมชาติ การกำหนดให้ทุกครัวเรือนต้องปลูกบอนดำในพื้นที่ที่บ้านของตน การศึกษาคั้งนี้มีข้อเสนอแนะดังนี้ ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย การมีส่วนร่วมของประชาชนในการปลูกบอนดำ ช่วยให้เกษตรกรมีโอกาสปลูกพืชที่มีความคุ้มค่าและได้รับรายได้ที่ดี การควบคุมและดูแลการปลูกบอนดำเป็นขั้นตอนสำคัญที่จะให้ผลผลิตที่มีคุณภาพและประสิทธิภาพ และช่วยในการสร้างชุมชนที่มีความเข้มแข็งและยั่งยืนในท้องถิ่น ข้อเสนอแนะเชิงปฏิบัติ ควรเพิ่มเติมกระบวนการศึกษาดูงาน กำหนดเป็นเวทีแลกเปลี่ยนความรู้ พบปะพูดคุยกับนักวิชาการผู้ประสบความสำเร็จในการทำเกษตรพืชตระกูลบอน ที่มีประสบการณ์ เพื่อสร้างรูปแบบแบบอย่างชัดเจน ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยครั้งต่อไป ศึกษากระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชนในการอนุรักษ์พืชตระกูลบอน เพื่อให้มีรูปแบบ และแบบอย่างในการขับเคลื่อนชุมชน เพื่อสร้างคุณภาพชีวิตที่ดีของคนในชุมชน

เอกสารอ้างอิง

- ฐิตาภา บำรุงศิลป์ และคณะ. (2565). การพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์เพื่อการอนุรักษ์/ต่อยอดวัฒนธรรมลาวครั้ง บ้านกุดจอก จังหวัดชัยนาท. วารสารวิชาการการท่องเที่ยวไทยนานาชาติ, 18(1), 45 - 61.
- นภัสสรณ์ ศิริวิสุพันธ์. (2564). รูปแบบการมีส่วนร่วมของประชาชนในการอนุรักษ์และใช้ประโยชน์ป่าชุมชน บ้านโนนหินผั่ง จังหวัดปราจีนบุรี. วารสาร มจร การพัฒนาสังคม, ปีที่ 6(1), 141-152.
- นิรัตน์ แยมไธสง และอดิสรณ์ พงษ์สุวรรณ. (2563). ปัจจัยด้านการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์แหล่งน้ำชุมชนของประชาชนในจังหวัดนนทบุรี. วารสารอิเล็กทรอนิกส์การเรียนรู้ทางไกลเชิงนวัตกรรม, 10(1), 153-164.
- ปิยพร วิสระพันธ์. (2565). 2 หมู่เกษตรสู่อาชีพปลูกบอนดำสตูล ไม้ใบสวย ดูแลง่าย รายได้ดี. เรียกใช้เมื่อ 21 พฤศจิกายน 2566 จาก https://www.technologychaoban.com/flower-and-decorating-plants/article_196250.
- ยุทธศาสตร์ชาติ (พ.ศ. 2561-2580). (2561). ราชกิจจานุเบกษา เล่ม 135 ตอนที่ 82 ก หน้า 1 (13 ตุลาคม 2561).
- วรวิทย์ แสงอาวูธ และคณะ. (2562). การมีส่วนร่วมของชุมชนในการอนุรักษ์และใช้ประโยชน์จากยางนา. วารสารมนุษยศาสตร์ สังคมศาสตร์, 36(1), 194 - 222.
- ศิริวิทย์ รุ่งบำรุง และเอียรสิน สุวรรณรังสีกุล. (2565). ตะลุมบอน รวมบอนยุคใหม่ในสกุล Colocasia และAlocasia ที่นำหามาไว้ในครอบครอง. เรียกใช้เมื่อ 21 พฤศจิกายน 2566 จาก <https://readthecloud.co/colocasia-alocasia/?swcfpc=1>.
- สมชัย ธรรมารัตน์ และกมลพร กัลยาณมิตร. (2563). การมีส่วนร่วมของประชาชนในการอนุรักษ์สถาปัตยกรรมไทยบริเวณเกาะรัตนโกสินทร์. วารสารวิชาการ สถาบันวิทยาการการจัดการแห่งแปซิฟิก สาขามนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์, 6(2), 312 - 322.
- สำเนา หมิ่นแจ่ม. (2564). การอนุรักษ์และสร้างจิตสำนึกต่อภูมิปัญญาท้องถิ่นไทลื้อลงเหนือผ่านการบูรณาการการจัดการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมโดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน. วารสารวิชาการเครือข่ายบัณฑิตศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏภาคเหนือ, 11(1), 35 - 50.
- สุพัตรา คงขำ. (2565). การมีส่วนร่วมของชุมชนในการอนุรักษ์และสืบทอดประเพณีการลากพระบก ของอำเภอฟิปูน จังหวัดนครศรีธรรมราช. วารสารนาคบุตรปริทรรศน์, 14(1), 121 - 131.
- สุรศักดิ์ ศรีธรรมกุล. (2566). การมีส่วนร่วมในพุทธรัฐศาสตร์ในการอนุรักษ์สืบสานมรดกโลก จังหวัดพระนครศรีอยุธยา. วารสารนวัตกรรมการบริหารและการจัดการ, 11(1), 137 - 149.

การคุ้มครองสิทธิของเด็กที่เกิดตามพระราชบัญญัติเทคโนโลยี ช่วยการเจริญพันธุ์ทางการแพทย์ พ.ศ. 2558*

PROTECTION OF THE RIGHTS OF CHILDREN BORN UNDER THE MEDICALLY ASSISTED REPRODUCTIVE TECHNOLOGY ACT, B.E. 2558

ศุภาพิชญ์ อิงคโชติวัฒน์

Supaphit Ingkachotivanich

คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยรังสิต ปทุมธานี ประเทศไทย

Faculty of Law, Rangsit University, Pathum Thani, Thailand

*Corresponding author E-mail: supaphit.i63@rsu.ac.th

บทคัดย่อ

การศึกษานี้ มีวัตถุประสงค์ของการศึกษา คือ 1) เพื่อศึกษาปัญหาที่เกิดขึ้นเกี่ยวกับการตั้งครรภ์แทนตามกฎหมายไทยในประเด็นเกี่ยวกับกระบวนการในการควบคุมสัญญา สิทธิของเด็กและสิทธิของแม่ผู้บุญ 2) เพื่อศึกษาเปรียบเทียบแนวทางในการกำหนดบทบาทของศาลในการเข้าตรวจสอบสัญญาผู้บุญ การคุ้มครองสิทธิเด็กผู้บุญหลังคลอดและการคุ้มครองสิทธิของมารดาผู้บุญ และ 3) เพื่อปรับปรุงแก้ไขกฎหมายเกี่ยวกับการผู้บุญของประเทศไทยให้มีประสิทธิภาพเพิ่มมากขึ้น เป็นการศึกษาเชิงคุณภาพ ได้มีการศึกษาโดยใช้วิธีการศึกษาจากเอกสาร โดยการเก็บรวบรวมข้อมูลทุติยภูมิ จากรายงานการศึกษาวิจัยเอกสารเฉพาะที่เกี่ยวกับการตั้งครรภ์แทนโดยการสืบค้นข้อมูลจากงานวิจัยทางอินเทอร์เน็ตและนำข้อมูลดังกล่าวมาวิเคราะห์เนื้อหาผลการวิจัยพบว่า 1) ปัญหาการตั้งครรภ์แทนตามกฎหมายไทย สัญญาตั้งครรภ์แทนไม่ได้รับรองโดยศาล อาจละเมิดสิทธิ เด็กควรมีสิทธิตามกฎหมายแม่ผู้บุญควรได้รับค่าตอบแทนที่สมควร ตลอดจนสิทธิในการได้รับการดูแลและรักษาพยาบาลที่เหมาะสมเด็กควรรู้ภูมิหลังของตนเอง รวมถึงข้อมูลเกี่ยวกับแม่ผู้บุญควรติดตามเด็กหลังคลอด 2) แนวทางการกำหนดบทบาทของศาลในการพิจารณาสัญญาตั้งครรภ์แทน ได้แก่ สัญญาการตั้งครรภ์แทน ศาลตรวจสอบความถูกต้องของสัญญาเพื่อให้แน่ใจว่าสอดคล้องกับองค์ประกอบที่จำเป็น และไม่ละเมิดการพิจารณานโยบายสาธารณะ และ 3) การปรับปรุงกฎหมายการตั้งครรภ์แทนในประเทศไทย มุ่งเน้นการปกป้องสิทธิของเด็กที่เกิดจากการตั้งครรภ์แทน รวมถึงการรับรองทางกฎหมาย ความเป็นพลเมือง การรับมรดก และการเข้าถึงข้อมูลทางการแพทย์ รับประกันการยอมรับทางกฎหมายเช่นเดียวกันสำหรับเด็กที่เกิดจากการตั้งครรภ์แทนเช่นเดียวกับเด็กคนอื่น

คำสำคัญ: การคุ้มครอง, สิทธิของเด็ก, พระราชบัญญัติ, การเจริญพันธุ์ทางการแพทย์

Abstract

This study is a qualitative study with the following objectives : 1) To study the problems that arise in surrogacy under Thai law, specifically in the areas of contract regulation, child rights, and surrogate mother rights. 2) To compare approaches to determining the role of the court in

* Received November 19, 2023; Revised November 26, 2023; Accepted November 28, 2023

reviewing surrogacy contracts, protecting the rights of children born through surrogacy after birth, and protecting the rights of surrogate mothers. 3) To improve and revise the laws on surrogacy in Thailand to make them more effective. The study used a document study method to collect secondary data from research reports, specific documents on surrogacy, and internet research. The data was then analyzed. The research findings are as follows: The problems that arise under Thai law include: 1) Problems with surrogacy under Thai law: Surrogacy contracts that are not approved by the court may violate rights. Children should have legal rights. Surrogate mothers should receive fair compensation, as well as the right to receive appropriate care and medical treatment. Children should know their background, including information about the surrogate mother. Children should be followed up after birth. 2) Approaches to determining the role of the court in reviewing surrogacy contracts include: The court reviews the validity of the contract to ensure that it meets the necessary requirements and does not violate public policy considerations. 3) The improvement of surrogacy laws in Thailand focuses on protecting the rights of children born through surrogacy, including legal recognition, citizenship, inheritance, and access to medical information. It guarantees that children born through surrogacy have the same legal recognition as other children.

Keywords: Protection, Rights of The Child, Act, Assisted Reproductive Technology

บทนำ

ครอบครัว คือ กลุ่มคนที่อาศัยอยู่ร่วมกัน โดยมีความสัมพันธ์ทางสายโลหิตผ่านการสมรส หรือผ่านการอุปการะ โดยทั่วไปประกอบด้วยคู่สมรส บุตร พ่อแม่ และพี่น้อง ในอดีต ครอบครัวมักเริ่มต้นจากการที่ชายและหญิงตกลงใช้ชีวิตร่วมกัน โดยอาจมีบุตรหรือไม่มีบุตรก็ได้ แต่ในปัจจุบัน บริบทของครอบครัวเปลี่ยนแปลงไป มีการยอมรับครอบครัวรูปแบบอื่น ๆ มากขึ้น ในประเทศไทยครอบครัวมักเริ่มต้นจากการที่ชายและหญิงแต่งงานกัน โดยในอดีต ผู้หญิงมักแต่งงานตั้งแต่อายุยังน้อยและมีลูกหลายคน (Hadjivasiliou, Z. et al., 2013) ต่อมาเมื่อประเทศไทยมีนโยบายควบคุมประชากร ครอบครัวจึงมีขนาดเล็กลง ปัญหาที่ครอบครัวไทยมักพบ คือ ปัญหาการมีบุตรยาก ซึ่งในอดีตคู่สามีภรรยาที่มีบุตรยากจะต้องยอมรับสภาพ แต่ในปัจจุบัน เทคโนโลยีทางการแพทย์ช่วยให้ผู้มีบุตรยากสามารถมีบุตรได้ อัตราการเกิดในประเทศไทยและทั่วโลกมีแนวโน้มลดลง ซึ่งอาจส่งผลกระทบต่อโครงสร้างทางสังคม โดยประเทศไทยกำลังเข้าสู่สังคมผู้สูงอายุ หากจำนวนประชากรวัยเด็กเกิดน้อยลงจะส่งผลกระทบต่อโครงสร้างสังคมในระยะยาว (Salisbury, P. et al., 2016)

ในยุคปัจจุบัน คู่สมรสหลายคู่อาจประสบปัญหาการมีบุตรยาก สาเหตุอาจเกิดจากความผิดปกติของฝ่ายหญิง เช่น ไม่มีมดลูก หรือเป็นโรคที่ไม่สามารถตั้งครรภ์ได้ เป็นต้น เทคโนโลยีช่วยการเจริญพันธุ์ เช่น การผสมเทียม (IUI) และการปฏิสนธิในหลอดทดลอง (IVF) สามารถช่วยแก้ปัญหามีบุตรยากได้ แต่หากคู่สมรสต้องการมีบุตรที่เกิดจากเซลล์สืบพันธุ์ของตนเอง ก็อาจต้องอาศัยหญิงอื่นมาช่วยในการตั้งครรภ์ เรียกว่า การตั้งครรภ์แทน (Surrogacy) (Tamura, H. et al., 2020) ในประเทศไทยการอุ้มบุญยังไม่ถูกกฎหมาย อนุญาตให้ทำได้เฉพาะในบางกรณี เช่น หญิงที่ไม่สามารถตั้งครรภ์ได้เนื่องจากความผิดปกติของมดลูก และต้องมีผู้รับอุ้มบุญที่เป็นญาติใกล้ชิด ของคู่สมรส แต่หากไม่มีก็สามารถให้หญิงอื่นตั้งครรภ์แทนได้ ดังนั้น การอุ้มบุญเป็นจึงเป็นทางเลือกหนึ่งสำหรับคู่สมรสที่มีบุตรยาก การที่ให้หญิงอื่นตั้งครรภ์แทน มีข้อดี คือ ช่วยคู่สมรสให้มีบุตรได้ แต่ก็มีความเสี่ยงและข้อเสียเช่นกัน เช่น หญิงที่รับอุ้มบุญอาจเกิดภาวะแทรกซ้อนระหว่างตั้งครรภ์และหลังคลอดได้ นอกจากนี้การอุ้มบุญอาจนำไปสู่ปัญหาทางกฎหมาย เช่น การอุ้มบุญทางการค้า สิทธิการรู้ถึงความเป็นมาของเด็ก เป็นต้น (Hibino, Y., 2020)

การอุ้มบุญเป็นเทคโนโลยีช่วยการเจริญพันธุ์ที่มีประโยชน์ แต่ก็ยังมีปัญหาด้านจริยธรรมและกฎหมาย ดังนั้นประเทศไทยควรมีการออกกฎหมายที่ชัดเจนเพื่อคุ้มครองสิทธิของเด็กที่เกิดจากการอุ้มบุญ การรับตั้งครรภ์แทนอาจก่อให้เกิดปัญหาในด้านจริยธรรม บางคนมองว่าการรับตั้งครรภ์แทนเป็นการแสวงหาประโยชน์จากหญิงที่รับตั้งครรภ์แทนหรือเด็กที่เกิดจากการอุ้มบุญ และเป็นการละเมิดสิทธิของเด็ก ในด้านกฎหมาย อีกทั้งสิทธิของเด็กที่เกิดจากการอุ้มบุญยังไม่มีชัดเจน ถึงแม้ว่าการอุ้มบุญในประเทศไทยจะสามารถทำได้ แต่อย่างไรก็ตามยังคงมีช่องว่างทางกฎหมายอยู่ ช่องว่างทางกฎหมายเหล่านี้อาจนำไปสู่การละเมิดสิทธิของเด็กที่เกิดจากการอุ้มบุญได้ การออกกฎหมายที่ชัดเจนเพื่อคุ้มครองสิทธิของเด็กที่เกิดจากการอุ้มบุญจึงเป็นสิ่งจำเป็น กฎหมายควรกำหนดให้เด็กที่เกิดจากการอุ้มบุญมีสิทธิในการดูแลและเลี้ยงดูเช่นเดียวกับเด็กที่เกิดมาจากการปฏิสนธิตามธรรมชาติ นอกจากนี้ กฎหมายควรกำหนดให้มีการตรวจสอบสัญญาตั้งครรภ์แทนโดยระบบศาล เพื่อป้องกันการแสวงหาประโยชน์จากหญิงที่รับตั้งครรภ์แทน (Abdullah, 2019)

การตั้งครรภ์แทนเป็นประเด็นที่ละเอียดอ่อนและซับซ้อน เพราะเป็นการกระทำที่อาจก่อให้เกิดปัญหาทั้งในด้านจริยธรรมและกฎหมาย การทำวิจัยเกี่ยวกับการตั้งครรภ์แทนจึงมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาและวิเคราะห์ปัญหาดังกล่าวอย่างรอบด้าน เพื่อนำไปสู่การปรับปรุงแก้ไขกฎหมายและแนวทางปฏิบัติที่เกี่ยวข้องให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น การทำวิจัยนี้จะช่วยให้เข้าใจปัญหาเกี่ยวกับการตั้งครรภ์แทนในประเทศไทยได้อย่างลึกซึ้งยิ่งขึ้น และสามารถนำผลการศึกษาไปใช้ในการกำหนดแนวทางปฏิบัติเกี่ยวกับการตั้งครรภ์แทนในประเทศไทยได้อย่างเหมาะสม ช่วยให้เกิดการคุ้มครองสิทธิของทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องอย่างมีประสิทธิภาพ และช่วยลดความขัดแย้งและข้อถกเถียงเกี่ยวกับประเด็นดังกล่าวในสังคม

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาปัญหาที่เกิดขึ้นเกี่ยวกับการตั้งครรภ์แทนตามกฎหมายไทยในประเด็นเกี่ยวกับกระบวนการในการควบคุมสัญญา สิทธิของเด็กและสิทธิของแม่อุ้มบุญ
2. เพื่อศึกษาเปรียบเทียบแนวทางในการกำหนดบทบาทของศาลในการเข้าตรวจสอบสัญญาอุ้มบุญ การคุ้มครองสิทธิเด็กอุ้มบุญหลังคลอดและการคุ้มครองสิทธิของมารดาอุ้มบุญ
3. เพื่อปรับปรุงแก้ไขกฎหมายเกี่ยวกับการอุ้มบุญของประเทศไทยให้มีประสิทธิภาพเพิ่มมากขึ้น

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้เน้นการเชื่อมโยงแนวความคิดเรื่องการตั้งครรภ์แทนและข้อกฎหมายที่สามารถนำมาปรับใช้กับการตั้งครรภ์แทน โดยการสำรวจและวิเคราะห์กฎหมายที่เกี่ยวข้องอย่างละเอียด และศึกษาปัญหาทางกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการตั้งครรภ์แทนเพื่อให้เข้าใจถึงสิทธิของเด็กที่เกิดโดยเทคโนโลยีช่วยการเจริญพันธุ์ทางการแพทย์ เราจะทำการเปรียบเทียบกฎหมายที่เกี่ยวข้องในประเทศไทยกับกฎหมายในประเทศสหราชอาณาจักร, สหรัฐอเมริกา และออสเตรเลียเพื่อดูความแตกต่างและความคล้ายคลึงของประเทศต่าง ๆ ผู้ศึกษาจะใช้วิธีการศึกษาเอกสาร (Documentary Research) เพื่อเก็บรวบรวมข้อมูลทุติยภูมิ (Secondary Data) จากรายงานการศึกษาวิจัยเอกสารที่เกี่ยวข้องกับการตั้งครรภ์แทน โดยการสืบค้นข้อมูลงานวิจัยทางอินเทอร์เน็ต เมื่อได้ข้อมูลที่จำเป็นแล้ว ผู้ศึกษาจะทำการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analyses) เพื่อหาความเชื่อมโยงและข้อมูลที่เป็นประโยชน์ในการศึกษานี้

การเก็บรวบรวมข้อมูลการวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพที่มุ่งเน้นการศึกษาวิจัยจากเอกสารและความเห็นของผู้ทรงคุณวุฒิที่มีความเชี่ยวชาญในปัญหาเกี่ยวกับการตั้งครรภ์แทน ทั้งนี้ ผู้วิจัยได้ศึกษาข้อมูลจากเอกสารโดยวิธีการเก็บข้อมูลจาก หนังสือตำราวิชาการ งานนิพนธ์ของนักวิชาการ งานเอกสารวิจัย บทความทางวิชาการที่

เกี่ยวข้องกับงานวิจัยทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษที่เกี่ยวข้องกับปัญหาการอุ้มบุญในสังคมไทยทั้งด้านกฎหมายและทางการแพทย์

การวิเคราะห์ข้อมูลผู้วิจัยได้จัดเก็บรวบรวมและตรวจสอบข้อมูลในแต่ละประเด็นอย่างครบถ้วนแล้วจึงนำข้อมูลมาจัดเก็บเป็นหมวดหมู่และเรียงลำดับตามวัตถุประสงค์ของการวิจัยในวิทยานิพนธ์ โดยมุ่งเน้นการสืบค้นเก็บรวบรวมข้อมูลจากงานวิจัย ตำราวิชาการและเอกสารทางวิชาการอื่น ๆ เน้นวิธีการแสวงหาความรู้ที่เกี่ยวกับปัญหาการอุ้มบุญในประเทศไทย ทั้งด้านกฎหมายและทางการแพทย์เพื่อหาแนวทางในการแก้ไขปัญหามุญบุญในสังคมไทย จากนั้นผู้วิจัยจึงได้ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลที่เกี่ยวข้องมาวิเคราะห์สังเคราะห์ข้อมูลตามเนื้อหาที่ได้มาจากงานวิจัยต่าง ๆ โดยใช้รูปแบบการพรรณนาวิเคราะห์

ผลการวิจัย

จากการศึกษาทบทวนคดีที่เกี่ยวข้องกับการตั้งครรภ์โดยใช้เทคโนโลยีทางการแพทย์ ซึ่งมีการออกกฎหมายรับรองให้สามารถตั้งครรภ์แทนในประเทศไทยได้ ทั้งนี้ ตามพระราชบัญญัติเทคโนโลยีทางการแพทย์ พ.ศ. 2558 ซึ่งเมื่อพิจารณาเด็กที่เกิดขึ้นจากการใช้เทคโนโลยีทางการแพทย์ดังกล่าว จะเห็นได้ว่าประเด็นหนึ่งซึ่งเป็นประเด็นที่จะต้องให้ความสำคัญ คือ สิทธิของเด็กที่เกิดขึ้นจากกระบวนการดังกล่าว ทั้งนี้เนื่องจากเมื่อพิจารณาบทบัญญัติของกฎหมายทั้งกฎหมายที่มีอยู่เดิมเกี่ยวข้องกับสิทธิของเด็กและกฎหมายที่ได้บัญญัติไว้ในพระราชบัญญัติเทคโนโลยีทางการแพทย์ จะเห็นได้ว่ายังมีประเด็นบางประเด็นเกี่ยวกับข้อกฎหมายซึ่งยังมีความคลุมเครือเกี่ยวกับสิทธิของเด็กที่เกิดขึ้นจากการช่วยเจริญพันธุ์ทางการแพทย์ ซึ่งสามารถแยกพิจารณาสิทธิของเด็กโดยแยกประเด็นได้ ดังต่อไปนี้

1. ประเด็นเกี่ยวกับการคุ้มครองสิทธิของเด็กที่เกิดขึ้นจากเทคโนโลยีทางการแพทย์ กรณีการติดตามชีวิตเด็กหลังคลอด

กฎหมายของสหราชอาณาจักรให้ความสำคัญกับสวัสดิภาพของเด็กที่เกิดโดยอาศัยเทคโนโลยีทางการแพทย์ การเจริญพันธุ์ทางการแพทย์ โดยกำหนดให้เด็กที่เกิดโดยอาศัยเทคโนโลยีดังกล่าวเป็นบุตรชอบด้วยกฎหมายของสามีและภรรยาที่ประสงค์จะมีบุตร โดยที่ศาลมีอำนาจออกคำสั่งเกี่ยวกับการดูแลเด็ก ซึ่งกำหนดว่าเด็กจะอาศัยอยู่กับใครและติดต่อสื่อสารกับใคร ในการตัดสินว่าจะมีคำสั่งกำหนดความเป็นบิดามารดาหรือไม่ ศาลจะพิจารณาถึงความผาสุกของเด็กเป็นอันดับแรก หากเด็กได้แสดงความปรารถนาที่จะอาศัยอยู่กับบิดามารดาคนใดคนหนึ่ง ศาลจะต้องให้น้ำหนักแก่ความปรารถนาและความรู้สึกของเด็กตามสมควร อย่างไรก็ตาม ศาลจะพิจารณาถึงความจำเป็นของเด็กเป็นสำคัญ หากปรากฏว่า บิดามารดาคนใดคนหนึ่งมีทรัพย์สินมากกว่า หรือมีความสามารถในการจัดหาสภาวะแวดล้อมที่ดีกว่าอีกฝ่ายหนึ่ง ศาลจะให้ความสำคัญกับความจำเป็นของเด็กมากกว่าความต้องการของเด็ก เพื่อให้เด็กได้รับการดูแลเอาใจใส่อย่างเหมาะสม

ประเทศไทยและสหรัฐอเมริกามีแนวคิดที่แตกต่างกันเกี่ยวกับการเป็นบุตรโดยชอบด้วยกฎหมายของเด็กที่เกิดโดยใช้เทคโนโลยีทางการแพทย์ ประเทศไทยกำหนดให้บุตรเป็นบุตรโดยชอบด้วยกฎหมายของคู่สมรสที่ต้องการมีบุตรเท่านั้น โดยไม่คำนึงถึงมารดาผู้อุ้มบุญ ในขณะที่สหรัฐอเมริกามีแนวคิดที่แตกต่างกันไปในแต่ละมลรัฐ แต่กฎหมายของออสเตรเลียกำหนดให้มารดาผู้ให้กำเนิดบุตรแต่เพียงผู้เดียวเท่านั้น คือ มารดาโดยชอบด้วยกฎหมาย สามีของหญิงที่ให้กำเนิดบุตรเป็นบิดาโดยชอบด้วยกฎหมายของเด็กนั้นเช่นกัน คู่สมรสซึ่งขอให้มีการตั้งครรภ์จะความเป็นบิดามารดาโดยชอบด้วยกฎหมายของเด็กที่เกิดจากการตั้งครรภ์แทนได้นั้นจะต้องมีการยื่นคำขอต่อศาลเพื่อขอให้ศาลมีคำสั่งให้ตนเป็นบิดา มารดา โดยชอบด้วยกฎหมายของเด็ก จะเห็นได้ว่าข้อดีของแนวคิดของประเทศไทย คือ มีความชัดเจนและแน่นอนตามกฎหมาย หากมีข้อพิพาทเกิดขึ้นย่อมมีหลักในการตัดสินพิจารณาไปตามตัวบทที่กฎหมายกำหนด อย่างไรก็ตาม แนวคิดดังกล่าวอาจทำให้เกิดปัญหากับสิทธิของ

เด็กในกรณีที่คุณสมรสที่ต้องการมีบุตรหลีกเลี่ยงไม่รับเด็กเป็นบุตร เด็กอาจถูกทอดทิ้ง ข้อดีของแนวคิดของสหรัฐอเมริกา คือ มีความยืดหยุ่นและครอบคลุมมากขึ้น โดยคำนึงถึงเจตจำนงของคุณสัญญา ความสัมพันธ์ทางพันธุกรรม และการให้กำเนิดบุตร อย่างไรก็ตาม แนวคิดดังกล่าวอาจทำให้เกิดปัญหาในการบังคับใช้กฎหมาย เนื่องจากกฎหมายของแต่ละมลรัฐแตกต่างกันไป ข้อดีของแนวคิดของออสเตรเลีย คือ คำนึงถึงสิทธิของเด็กที่เกิดโดยใช้เทคโนโลยีช่วยการเจริญพันธุ์ทางการแพทย์ โดยคุ้มครองสิทธิของเด็กที่จะได้อยู่ภายใต้การดูแลของบิดามารดาโดยชอบด้วยกฎหมายที่แท้จริงของตน อย่างไรก็ตาม แนวคิดดังกล่าวอาจทำให้เกิดปัญหาในการบังคับใช้กฎหมาย เนื่องจากต้องอาศัยกระบวนการทางศาล ซึ่งอาจใช้เวลาและค่าใช้จ่ายสูง

2. ประเด็นเกี่ยวกับสิทธิในการที่จะรู้ถึงความเป็นแม่ผู้บุญของเด็ก เมื่อถึงระยะเวลาที่เหมาะสม

สิทธิในการรู้ต้นกำเนิดทางพันธุกรรมของเด็กที่เกิดจากการตั้งครรภแทนเป็นประเด็นที่สำคัญ เนื่องจากเด็กทุกคนมีสิทธิที่จะรู้ตัวตนและที่มาของตนเอง การละเมิดสิทธิในการรู้ต้นกำเนิดทางพันธุกรรมของเด็กที่เกิดจากการตั้งครรภแทนอย่างชัดเจนนั้นจะช่วยให้เด็กมีสิทธิในการเข้าถึงข้อมูลเกี่ยวกับตัวตนและที่มาของเด็ก และช่วยส่งเสริมเด็กในสิทธิอื่น ๆ โดยเฉพาะควรทราบตัวตนเกี่ยวกับแม่ผู้บุญในประเทศไทย พระราชบัญญัติคุ้มครองเด็กที่เกิดโดยอาศัยเทคโนโลยีช่วยการเจริญพันธุ์ พ.ศ. 2558 ยังไม่มีการกำหนดให้เด็กที่เกิดจากการตั้งครรภแทนมีสิทธิเข้าถึงข้อมูลเกี่ยวกับแม่ผู้บุญ อย่างไรก็ตาม ยังมีบางประเทศที่อนุญาตให้เด็กสามารถเข้าถึงข้อมูลเกี่ยวกับพ่อแม่ผู้ให้กำเนิดได้ เมื่อมีอายุครบ 18 ปีบริบูรณ์ เช่น สหภาพยุโรปกำหนดให้ประเทศสมาชิกยกเลิกการไม่เปิดเผยตัวตนของผู้บริจาคอสุจิและไข่ในอนาคต ดังนั้น การกำหนดให้มีการเปิดเผยข้อมูลของแม่ผู้บุญดังกล่าวหรือวางไว้ในสูติบัตรของเด็ก ถือเป็นเรื่องที่สำคัญต่อตัวเด็กเป็นอย่างยิ่ง ไม่เพียงแต่เรื่องสิทธิของเด็กที่ควรจะได้รับรู้ที่มาจากตน แต่ยังรวมถึงเรื่องของปัญหาสุขภาพที่อาจเกิดจากโรคทางพันธุกรรมอีกด้วย

3. ประเด็นเกี่ยวกับบทบาทของศาลในการอนุมัติสัญญาตั้งครรภแทน

ประเทศไทยควรมีกฎหมายให้ศาลเข้ามาตรวจสอบสัญญาตั้งครรภแทน โดยให้ศาลมีอำนาจในการตรวจสอบและอนุมัติข้อตกลงก่อนที่จะดำเนินการตามกระบวนการ การให้ศาลมีอำนาจอนุมัติสัญญาถือเป็นกลไกเพื่อความปลอดภัยและความถูกต้อง ประโยชน์ที่เป็นรูปธรรมของการใช้ระบบที่ศาลอนุมัติสัญญาการตั้งครรภแทนในประเทศไทย ได้แก่ การกำหนดกรอบกฎหมายที่ชัดเจนสำหรับการจัดการโดยไม่ก่อให้เกิดความคลุมเครือหรือความไม่แน่นอน ปกป้องสิทธิและความเป็นอยู่ที่ดีของแม่ผู้บุญ ช่วยลดความเสี่ยงของข้อพิพาททางกฎหมายที่อาจเกิดขึ้นในระหว่างหรือภายหลังการตั้งครรภ การอนุญาตให้ศาลอนุมัติสัญญาการตั้งครรภแทนนั้นมีทั้งข้อดีและข้อเสีย การมีส่วนร่วมของศาลมีกรอบกฎหมายและการกำกับดูแลเพื่อให้แน่ใจว่าทุกฝ่ายปฏิบัติตามกฎหมายและข้อบังคับที่เกี่ยวข้องของการอนุมัติของศาลทำให้สัญญามีผลสมบูรณ์และบังคับใช้ได้ ซึ่งจะช่วยปกป้องสิทธิและผลประโยชน์ของทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้อง ยังช่วยยืนยันว่าข้อตกลงสอดคล้องกับการพิจารณานโยบายสาธารณะและปกป้องประโยชน์สูงสุดของเด็ก การมีส่วนร่วมของศาลอาจจำกัด ความยืดหยุ่นและความเป็นอิสระของคุณสัญญาในการเจรจาและปรับแต่งเงื่อนไขของคุณสัญญา

อภิปรายผล

จากการศึกษาการคุ้มครองสิทธิของเด็กที่เกิดตามพระราชบัญญัติเทคโนโลยีช่วยการเจริญพันธุ์ทางการแพทย์ พ.ศ. 2558 สามารถอภิปรายผลตามวัตถุประสงค์การวิจัยได้ ดังนี้

1. ปัญหาที่เกิดขึ้นเกี่ยวกับการตั้งครรภแทนตามกฎหมายไทยในประเด็นเกี่ยวกับกระบวนการในการควบคุมสัญญา สิทธิของเด็กและสิทธิของแม่ผู้บุญ กระบวนการในการควบคุมสัญญา ในปัจจุบันสัญญาการตั้งครรภแทนไม่ได้ผ่านการตรวจสอบจากศาลก่อน จึงอาจมีการละเมิดสิทธิของเด็กหรือแม่ผู้บุญ สิทธิของเด็กที่เกิดจากการตั้งครรภแทนควรมีสิทธิได้รับการคุ้มครองตามกฎหมายเช่นเดียวกับเด็กทั่วไป เช่น มีสถานะเป็น

บุตรชอบด้วยกฎหมาย ได้รับการดูแลและเลี้ยงดู ได้รับการศึกษา และได้รับมรดก สิทธิของแม่อุ้มบุญ แม่อุ้มบุญควรมีสสิทธิได้รับค่าตอบแทนที่เหมาะสม ตลอดจนสิทธิในการได้รับการดูแลและรักษาพยาบาลที่เหมาะสมในระหว่างการตั้งครรภ์และคลอดบุตร สิทธิในการรู้ภูมิหลัง เด็กควรมีสสิทธิในการรู้ภูมิหลังของตนเอง รวมถึงข้อมูลเกี่ยวกับแม่อุ้มบุญ การติดตามชีวิตเด็กหลังคลอด ควรมีการติดตามชีวิตเด็กหลังคลอด เพื่อให้แน่ใจว่าเด็กได้รับการเลี้ยงดูอย่างเหมาะสม ซึ่ง (Gunnarsson, P. J. et al., 2020) ได้กล่าวว่า หญิงที่มีอายุระหว่าง 20 - 35 ปี ตั้งครรภ์ได้อย่างปลอดภัยทั้งแม่และลูก เพราะมีร่างกายสมบูรณ์พร้อมทั้งร่างกาย จิตใจ อารมณ์ และสังคม แต่อย่างไรก็ตามก็อาจมีปัญหาเกี่ยวกับการคลอดที่มีโรคแทรกซ้อน เช่น ตกเลือด ความดันโลหิตสูง เด็กที่เกิดอาจมีน้ำหนักตัวน้อยกว่าปกติ ไม่แข็งแรง และเสี่ยงพิการหรือปัญญาอ่อน ทั้งนี้ Lewis, S. ยังกล่าวว่า การค้ามนุษย์เป็นปัญหาร้ายแรงระดับชาติ เพราะมีกระบวนการเป็นธุรกิจข้ามชาติ โดยมีบุคคลบางกลุ่มอาศัยความต้องการในการมีบุตรและวิธีการทางการแพทย์ที่ล้ำสมัยกระทำการผิดกฎหมาย ซึ่งอาจมีการบังคับขู่เข็ญหรือกักขังหญิงที่รับตั้งครรภ์แทนตลอดการตั้งครรภ์จนถึงคลอด แล้วนำทารกไปส่งมอบให้กับผู้ที่ต้องการมีบุตร หญิงที่รับตั้งครรภ์แทนอาจตกเป็นเหยื่อการค้ามนุษย์ได้ (Lewis, S., 2021)

2. แนวทางในการกำหนดบทบาทของศาลในการเข้าตรวจสอบสัญญาอุ้มบุญ การคุ้มครองสิทธิเด็กอุ้มบุญ หลังคลอดและการคุ้มครองสิทธิของมารดาอุ้มบุญ ศาลมีบทบาทสำคัญในการอนุมัติสัญญาอุ้มบุญ เพื่อปกป้องความถูกต้องตามกฎหมาย การบังคับใช้ และความเป็นธรรมโดยรวมของข้อตกลงในสัญญา เมื่อนำสัญญาดังกล่าวมายื่นต่อศาลเพื่อขอให้ศาลอนุมัติข้อตกลงตามสัญญา ศาลอาจตรวจสอบข้อตกลงต่าง ๆ เพื่อให้แน่ใจว่าทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องได้ทำสัญญาด้วยใจสมัคร และสอดคล้องกับพระราชบัญญัติคุ้มครองเด็กที่เกิดโดยอาศัยเทคโนโลยีช่วยการเจริญพันธุ์ทางการแพทย์ พ.ศ. 2558 มาตรา 24 ที่ห้ามการตั้งครรภ์แทนเชิงพาณิชย์ และสอดคล้องกับหลักนิติปรัชญาของ (Abdullah, F. M., 2019) ที่กล่าวว่า มนุษย์ไม่ควรถูกใช้เป็นเครื่องมือเพื่อบรรลุวัตถุประสงค์ของผู้อื่น แนวทางในการกำหนดบทบาทของศาลในการเข้าตรวจสอบสัญญาอุ้มบุญ มีดังนี้

2.1 ศาลมีบทบาทในการพิจารณาความถูกต้อง ความยุติธรรม และความเป็นธรรมของสัญญาอุ้มบุญ

2.2 ศาลพิจารณาองค์ประกอบที่จำเป็นของสัญญา ความสมัครใจของคู่สัญญา ความสอดคล้องกับกฎหมายและข้อบังคับ และมาตรฐานทางจริยธรรม

2.3 ศาลมีบทบาทในการแก้ไขข้อพิพาทที่เกิดขึ้นภายใต้สัญญา เช่น ตีความข้อกำหนดของข้อตกลง กำหนดสิทธิและหน้าที่ของคู่สัญญา และให้การเยียวยาในกรณีที่มีการละเมิดหรือไม่ปฏิบัติตาม

3. การปรับปรุงแก้ไขกฎหมายเกี่ยวกับการอุ้มบุญของประเทศไทยให้มีประสิทธิภาพเพิ่มมากขึ้น กฎหมายเกี่ยวกับการอุ้มบุญของประเทศไทยควรให้ความสำคัญกับการคุ้มครองสิทธิของเด็กที่เกิดจากการอุ้มบุญ โดยการคุ้มครองเด็กที่เกิดจากการตั้งครรภ์แทน ตั้งแต่ก่อนคลอดจนถึงหลังคลอด รวมถึงการคุ้มครองเด็กที่เกิดจากการตั้งครรภ์ของแม่อุ้มบุญ ให้ได้รับสิทธิตามกฎหมาย เช่น การรับมรดก และการรู้ภูมิหลังของตนเองเกี่ยวกับแม่อุ้มบุญเพื่อการรักษาทางการแพทย์ หากพบว่า มีโรคที่เกี่ยวกับพันธุกรรม การคุ้มครองสิทธิของเด็กที่เกิดจากการอุ้มบุญจึงเป็นสิ่งสำคัญอย่างยิ่ง และเพื่อให้เด็กได้รับการยอมรับทางกฎหมายอย่างเท่าเทียมกันเช่นเดียวกับเด็กที่เกิดโดยวิธีธรรมชาติ เช่น เด็กคนอื่น ๆ

สรุป/ข้อเสนอแนะ

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงเอกสาร เพื่อศึกษาพระราชบัญญัติคุ้มครองเด็กที่เกิดโดยอาศัยเทคโนโลยีช่วยการเจริญพันธุ์ทางการแพทย์ พ.ศ. 2558 และเสนอข้อเสนอนี้สำหรับการแก้ไขกฎหมายให้มีความสมบูรณ์ และเพื่อคุ้มครองสิทธิของเด็กที่เกิดจากการตั้งครรภ์แทนได้อย่างมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น ผลการศึกษาพบว่ากฎหมายไทยในปัจจุบันได้กำหนดถึงความคุ้มครองสิทธิของเด็กที่เกิดโดยอาศัยเทคโนโลยีช่วยการเจริญพันธุ์ทาง

การแพทย์ไว้แล้ว แต่อย่างไรก็ตาม ยังมีประเด็นที่น่าสนใจและควรได้รับการแก้ไขเพิ่มเติม ทั้งนี้เพื่อให้กฎหมายมีความสมบูรณ์และสามารถคุ้มครองสิทธิของเด็กที่เกิดจากการตั้งครรภ์แทนได้อย่างมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น โดยขอให้กำหนดให้เด็กที่เกิดโดยอาศัยเทคโนโลยีช่วยการเจริญพันธุ์ทางการแพทย์มีสิทธิที่จะรู้ภูมิหลังของตนเอง เมื่อถึงระยะเวลาที่เหมาะสม และให้ศาลมีอำนาจอนุมัติและตรวจสอบสัญญาตั้งครรภ์แทนก่อนที่จะมีการดำเนินการตั้งครรภ์แทน รวมไปถึงการให้ติดตามชีวิตเด็กหลังจากคลอดด้วย ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยในครั้งถัดไปได้แก่ การศึกษาเพิ่มเติมเกี่ยวกับประเด็นสิทธิในการรู้ภูมิหลังของเด็กที่เกิดจากการตั้งครรภ์แทน และการศึกษาเพิ่มเติมเกี่ยวกับประเด็นบทบาทของศาลในการอนุมัติสัญญาตั้งครรภ์แทน เพื่อนำไปสู่การปรับปรุงกฎหมายให้มีความเหมาะสมยิ่งขึ้นต่อไป

เอกสารอ้างอิง

- Abdullah, F. M. (2019). Legal and ethical aspects beyond commercial surrogacy: Modern form of human trafficking. *Journal of Legal, Ethical and Regulatory Issues*, 22(2), 1-7.
- Gunnarsson, P. J. et al. (2020). Surrogacy relationships: a critical interpretative review. *Upsala journal of medical sciences*, 125(2), 183 - 191.
- Hadjivasiliou, Z. et al. (2013). Dynamics of mitochondrial inheritance in the evolution of binary mating types and two sexes. *Proceedings of the Royal Society B: Biological Sciences*, 280(1769), 1 - 8.
- Hibino, Y. (2020). Non-commercial surrogacy in Thailand: ethical, legal, and social implications in local and global contexts. *Asian Bioethics Review*, 12(1), 135 - 147.
- Lewis, S. (2021). surrogacy now: Feminism against family. Retrieved February 20, 2022, from <https://www.versobooks.com/en-gb/products/711-full-surrogacy-now>
- Salisbury, P. et al, . (2016). Family planning knowledge, attitudes and practices in refugee and migrant pregnant and post-partum women on the Thailand-Myanmar border—a mixed methods study. *Reproductive health*, 13(1), 1 - 13.
- Tamura, H. et al. (2020). Importance of melatonin in assisted reproductive technology and ovarian aging. *International journal of molecular sciences*, 21(3), 11 - 35.

พฤติกรรมในการเลือกใช้บริการและปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดที่ส่งผลต่อ
การตัดสินใจสั่งอาหารผ่านแอปพลิเคชันออนไลน์ของผู้บริโภค ในเขตกรุงเทพมหานคร*
SERVICE SELECTION BEHAVIOR AND MARKETING MIX FACTORS AFFECTING
THE DECISION TO ORDER FOOD THROUGH ONLINE APPLICATIONS OF
CONSUMERS IN BANGKOK

ทรงกลด วณิชเสถียร* และพจนนา ฐูปแก้ว

SongKlod Vanichstian and Potchana Toopkaew

คณะศิลปศาสตร์, มหาวิทยาลัยเกริก, กรุงเทพมหานคร ประเทศไทย

Faculty of Liberal Arts, Krirk University, Bangkok, Thailand

*Corresponding author Email: Ooam9605@gmail.com

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาพฤติกรรมการเลือกใช้บริการสั่งอาหาร 2) ศึกษาปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดที่ส่งผลต่อการตัดสินใจสั่งอาหาร และ 3) ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างพฤติกรรมการเลือกใช้บริการสั่งอาหารกับปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดที่ส่งผลต่อการตัดสินใจสั่งอาหารผ่านแอปพลิเคชันออนไลน์ของผู้บริโภคในเขตกรุงเทพมหานคร โดยใช้รูปแบบการวิจัยเชิงปริมาณ กลุ่มตัวอย่าง คือ ผู้บริโภคในเขตกรุงเทพมหานครที่เคยใช้บริการสั่งอาหารผ่านแอปพลิเคชันออนไลน์ จำนวน 400 คน เครื่องมือที่ใช้วิจัยในการเก็บรวบรวมข้อมูล คือ แบบสอบถาม และสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าร้อยละ, ค่าเฉลี่ย, ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน, T - test และ F - test ผลการศึกษาพบว่า 1) พฤติกรรมการเลือกใช้บริการสั่งอาหาร ส่วนใหญ่ตัดสินใจเลือกสั่งอาหารจำแนกตามประเภทแอปพลิเคชัน คือ ฟู้ดแพนด้า โดยสั่งประเภทอาหารสำเร็จรูป ความถี่การสั่งอาหาร 6 - 10 ครั้งต่อเดือน ช่วงเวลาที่เลือกใช้บริการ 14.01 - 18.00 น. ค่าใช้จ่ายเฉลี่ยต่อครั้ง 501 - 1,000 บาท และเหตุผลในการเลือกใช้บริการ เพราะมีบริการที่ครบถ้วน 2) ปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดที่ส่งผลต่อการตัดสินใจสั่งอาหาร ภาพรวมอยู่ในระดับมาก อันดับแรก ด้านสถานที่ รองลงมา ด้านกระบวนการ และด้านผลิตภัณฑ์ อันดับท้ายสุด ด้านบุคคล 3) ความสัมพันธ์ระหว่างพฤติกรรมการเลือกใช้บริการสั่งอาหาร ประเภทแอปพลิเคชัน ประเภทอาหาร ช่วงเวลาที่เลือกใช้บริการ และค่าใช้จ่ายต่อครั้ง กับปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดด้านผลิตภัณฑ์ ด้านราคา ด้านส่งเสริมการตลาด ด้านสถานที่ ด้านบุคคล ด้านกระบวนการบริการ และด้านลักษณะทางกายภาพ ที่ส่งผลต่อการตัดสินใจสั่งอาหารผ่านแอปพลิเคชันออนไลน์ของผู้บริโภคในเขตกรุงเทพมหานครแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ส่วนความถี่และเหตุผลในการเลือกใช้บริการ ไม่แตกต่างกัน

คำสำคัญ: ปัจจัยส่วนประสมทางการตลาด, แอปพลิเคชันออนไลน์, ผู้บริโภคในเขตกรุงเทพมหานคร, พฤติกรรมการเลือกใช้บริการ

* Received November 18, 2023; Revised November 23, 2023; Accepted November 28, 2023

Abstract

The objectives of this research article were 1) to study on behavior to order food; 2) to study on marketing mix factors that influence the decision to order food; and 3) to study the relationship between the behavior to order food and marketing mix factors affecting the decision to order food through online applications of consumers in Bangkok. Using a quantitative research model. The sample group used in this study was 400 consumers in Bangkok who had used the service to order food through online applications. The research tool used to collect data is a questionnaire. The statistics used to analyze the data included percentage, mean, and standard deviation values, T - test, and F - test. The results of the study found that 1) Behavior in selecting food ordering services, most decide to order food by type of application, Food Panda, by ordering ready-made food. Food ordering frequency 6 - 10 times per month. The time period for choosing the service is 2:01 p.m. - 6:00 p.m. The average cost per time is 501 - 1,000 baht, and the reason for choosing the service. Because there is a complete service. 2) Marketing mix factors that affect food ordering decisions. The overall picture is at a high level, first in the location aspect, followed by the process, and products. The last is personnel. 3) Relationship between behavior in selecting food ordering services Application type, food type, service period selected, and cost per time with marketing mix factors product, price, marketing promotion, location, personnel, service process, and physical characteristics that affect the decision to order food through online applications of consumers in Bangkok are different at a statistical significance at the .05 level. As for the frequency and reasons for choosing the service no different.

Keywords: Marketing Mix Factor, Online Application, Consumer in Bangkok, Behavior of Service Selection

บทนำ

อาหารถือเป็นปัจจัยหลักและเป็นสิ่งจำเป็นพื้นฐานในการดำรงชีวิตของมนุษย์ โดยรูปแบบการบริโภคอาหารนั้นก็มีการเปลี่ยนแปลงไปตามกาลเวลาและยุคสมัยที่เปลี่ยนไป ไม่ว่าจะเป็นเมนูอาหารต่าง ๆ หรือแม้กระทั่งวิธีการซื้ออาหารมาบริโภคนั้นก็เปลี่ยนแปลงไปตามกาลเวลาเช่นกัน ไม่ใช่แค่เฉพาะในประเทศไทยเท่านั้น แต่รวมไปถึงการรับประทานอาหารของชาติอื่น ๆ นานาอารยประเทศที่มีการเปลี่ยนแปลงไปตามกาลเวลาเช่นกัน ในอดีตนั้นเรานิยมทำอาหารรับประทานกันเองภายในบ้าน ต่อมาจึงมีร้านอาหารต่าง ๆ เกิดขึ้น เริ่มมีการปรับพฤติกรรมการบริโภคอาหารนอกบ้านมากยิ่งขึ้น กลายเป็นกระแสค่านิยมและเกิดเป็นรูปแบบของการเปิดร้านอาหารเพื่อจัดส่งให้ผู้บริโภคเกิดขึ้นมากมาย ผู้บริโภคส่วนมากมักจะนิยมเปิดให้บริการตามแหล่งที่มีคนสัญจรไปมา เช่น ในศูนย์การค้า ใกล้แหล่งศึกษา ใกล้ที่ทำงาน ใกล้ย่านชุมชน ส่งผลกระทบต่อการการจราจรที่ติดขัด ไม่มีที่จอดรถ รอคิวนาน อาหารที่ตั้งใจไปทานขายหมด ทำให้ผู้บริโภคเริ่มเบื่อหน่ายกับการออกไปรับประทานอาหารนอกบ้าน จึงพัฒนารูปแบบการให้บริการจัดส่งอาหารถึงบ้านเรือนผู้บริโภคอย่างรวดเร็ว ผู้ใช้บริการสามารถเรียกใช้บริการผ่านแอปพลิเคชันสั่งอาหาร ผู้ให้บริการหลายรายพัฒนารูปแบบการใช้งานที่ง่าย สะดวกสบาย ทำให้การใช้บริการส่งสินค้าที่เรียกใช้ผ่านแอปพลิเคชัน กลายเป็นความจำเป็นของกลุ่มผู้ใช้บริการส่วนหนึ่งของสังคมของคนในสังคมเมือง (นักสิทธิ์ ปัญญาใหญ่, 2565)

กรุงเทพมหานครเป็นศูนย์กลางการปกครอง เป็นเมืองเศรษฐกิจหลักของประเทศ ด้วยรูปแบบการใช้ชีวิตประจำวันถูกจำกัดของเรื่องเวลา จึงต้องการวางแผนการปฏิบัติงานต่าง ๆ การเดินทางเพื่อไปทำงานหรือปฏิบัติกิจธุระ แม้แต่เวลาในการรับประทานอาหารก็ต้องคำนึงถึงความรวดเร็ว ประหยัดเวลา สะดวกสบาย อาหารแบบเดลิเวอรี่จึงเป็นอีกทางเลือกหนึ่งของผู้บริโภคที่จะช่วยตอบสนองความต้องการของประชาชนได้ (ธนรัตน์ ศรีสำออง, 2558) จากสถานการณ์การแพร่ระบาดของเชื้อโรคไวรัสโคโรนา ที่ได้กลับมาระบาดระลอกใหม่หรือระลอก 3 ตั้งแต่เดือนเมษายน ปี 2564 จนถึงปัจจุบัน จากข้อจำกัดในการเดินทางและห้ามรับประทานอาหารและเครื่องดื่มภายในร้าน ธุรกิจการจัดส่งอาหารจึงมีบทบาทอย่างมากสำหรับการดำเนินชีวิตของประชาชนในยุคนี้นี้ รวมทั้งเป็นช่องทางของธุรกิจหรืออาชีพใหม่ของผู้ประกอบการร้านอาหารและผลิตภัณฑ์อาหารเพิ่มขึ้น ธุรกิจการให้บริการส่งอาหารผ่านแอปพลิเคชันและส่งอาหารให้ผู้บริโภคมีแนวโน้มที่จะมีการแข่งขันกันมากขึ้น ทำให้เป็นธุรกิจที่เติบโตมากขึ้นทั้งจากแพลตฟอร์มการจัดส่งอาหารที่ขยายบริการไปด้านอื่น ๆ และจากแพลตฟอร์มที่เน้นบริการด้านอื่นที่หันมาให้บริการการส่งอาหารผ่านแอปพลิเคชันออนไลน์ ในเขตกรุงเทพมหานคร พบว่าผู้ประกอบการร้านอาหารและเครื่องดื่มต้องหันมาพึ่งพาประโยชน์จากบริการจัดส่งอาหารเดลิเวอรี่เพื่อให้เกิดการดำเนินธุรกิจเป็นไปอย่างต่อเนื่อง ลักษณะการบริการของแอปพลิเคชันส่งอาหารออนไลน์ในประเทศไทยที่ผู้บริโภคนิยมอย่างมากใช้บริการในขณะนี้ มี 5 ราย ดังนี้ 1) GRAB FOOD บริการรับส่งอาหารภายใต้ชื่อ แกร็บฟู้ด ร้านอาหารเป็นร้านที่อยู่ใกล้เคียงหรืออยู่ในละแวกที่เราปักหมุดเป็นหลัก โดยระยะทางจากร้านที่ใกล้ที่สุดจะอยู่ราว ๆ 15 กิโลเมตร ภายในแอปพลิเคชันมีร้านอาหารให้เลือกส่งมากมาย ความเด่น คือ อัตราค่าส่งราคาถูก โดยค่าส่งขั้นต่ำจะเริ่มต้นที่ 10 บาท 2) LINE MAN เป็นแอปพลิเคชันส่งอาหารที่ได้รับความนิยมเป็นอย่างมาก โดยรวมร้านอาหารที่มีชื่อเสียงในกรุงเทพมหานครมาไว้ให้เลือกส่งกัน ช่วยเพิ่มการตัดสินใจและมีโปรโมชั่นส่วนลดหรือ 1 แถม 1 สามารถส่งอาหารจากร้านที่อยู่ ใกล้เคียงกับพื้นที่ที่ปักหมุดได้เช่นกัน ราคาค่าจัดส่งขึ้นอยู่กับระยะทางขั้นต่ำเริ่มต้นที่ 10 บาท 3) Food panda แอปพลิเคชันส่งอาหารที่รวมร้านอาหารเอาไว้ให้เลือกมากมาย มีทั้งอาหารไทย และอาหารนานาชาติ นอกจากนี้ยังสามารถระบุคุณลักษณะอาหารได้อย่างเจาะจงด้วย สามารถตอบโจทย์ผู้บริโภคได้อย่างมาก และยังมีสิทธิพิเศษส่งฟรีจากร้านต่าง ๆ อยู่หลายร้าน ราคาค่าจัดส่งส่วนใหญ่จะอยู่ที่ประมาณ 40-50 บาท 4) Get Food แอปพลิเคชันส่งอาหารที่มีอาหารให้เลือกส่งอย่างหลากหลาย ความน่าสนใจในการส่งอาหาร คือ การจัดหมวดหมู่อาหารไว้อย่างละเอียด โดยรวมร้านอาหารประเภทเดียวกันไว้ โดยเฉพาะ นอกจากนี้ยังมีสิทธิพิเศษพิเศษจากหลาย ๆ ร้านเช่นกัน ไม่ว่าจะเป็น 1 แถม 1 หรือส่วนลดค่าอาหาร และสำหรับค่าจัดส่งนั้น หากอยู่ในระยะไม่เกิน 5 กิโลเมตร เก็ทฟู้ดจะคิดค่าบริการ 10 บาทเท่านั้น และ 5) Robinhood แอปพลิเคชันส่งอาหารที่อยู่ภายใต้การบริหารของธนาคารไทยพาณิชย์ ให้บริการโดยไม่มีการเก็บค่าธรรมเนียม เนื่องจากมีความตั้งใจอยากให้คนไทยมีค่าครองชีพที่ถูกลง นอกจากนี้ทางโรบินฮู้ดก็มีความต้องการที่จะมีการส่งเสริมการสร้างอาชีพและรายได้ให้กับพนักงานส่งอาหาร โดยพนักงานส่งอาหารของแอปพลิเคชันโรบินฮู้ดนั้นไม่ต้องสำรองเงินจ่ายค่าอาหารให้กับลูกค้า เนื่องจากได้มีการกำหนดให้ระบบการชำระเงินเป็นดิจิทัลเพย์เมนต์ทั้งหมด (TOT e-service, 2020)

การใช้บริการจัดส่งอาหารให้กับผู้บริโภคอย่างแพร่หลายได้ช่วยให้รายได้ของเจ้าของแอปพลิเคชันส่งอาหารที่ให้บริการในหลายประเทศทั่วโลกเติบโตสูงและมีอัตรากำไรที่ดีขึ้น เป็นหนึ่งในการเปลี่ยนแปลงจากทางด้านเทคโนโลยีที่เข้ามามีผลอย่างมากต่อธุรกิจร้านอาหารในช่วง 5 ปีที่ผ่านมา รวมทั้งผู้ประกอบการร้านอาหารขนาดเล็กและขนาดกลาง หรือ SME สามารถใช้ประโยชน์จากแอปพลิเคชันส่งอาหารเพื่อขยายจำนวนฐานลูกค้า โดยที่ไม่ต้องเพิ่มทรัพยากรเงินทุนระยะยาวและแรงงานในส่วนหนึ่งของระบบขนส่ง ซึ่งอาจช่วยให้มียอดขายเพิ่มขึ้นจากการขยายตัวของฐานลูกค้าใหม่ ๆ (ศูนย์วิจัยกสิกรไทย, 2562) ในมุมมองของนักการตลาดเชื่อว่าพฤติกรรมการซื้อของผู้บริโภคจำเป็นต้องมีการนำทฤษฎีทางจิตวิทยามาประยุกต์กับการสื่อสารการตลาด โดยมีแนวคิดที่ว่า

พฤติกรรมจะเกิดขึ้นได้จะต้องมีสาเหตุหรือมีสิ่งเร้าทำให้เกิด และจากสิ่งเร้าจะกลายเป็นแรงจูงใจให้เกิดพฤติกรรมต่าง ๆ ออกมาเพื่อสนองตอบต่อสิ่งเร้านั้นโดยที่สิ่งเร้าทางการตลาดและสิ่งเร้าอื่น ๆ จะเข้าสู่กล่องดำ (Black Box) ของผู้บริโภคและจะมีผลตอบสนองบางอย่างออกมา โดยที่สิ่งเร้าทางการตลาด คือ ส่วนประสมทางการตลาด (Marketing Mix) องค์ประกอบสำคัญในการดำเนินการตลาด ซึ่งแรกเริ่มเดิมทีนั้นส่วนประสมทางการตลาดมีแค่ 4 องค์ประกอบ คือ ผลิตภัณฑ์ (Product) การจัดจำหน่าย (Place) การกำหนดราคา (Price) และการส่งเสริมการตลาด (Promotion) เท่านั้น ทำให้มีชื่อเรียกว่า 4Ps แต่เนื่องจากส่วนประสมทางการตลาดแบบเดิมครอบคลุมเฉพาะธุรกิจสินค้าเท่านั้น จึงมีการเพิ่มอีก 3 องค์ประกอบเข้ามา นั่นคือ บุคคล (People) กระบวนการ (Process) และสิ่งแวดล้อมทางกายภาพ (Physical Evidence) เพื่อให้ส่วนประสมทางการตลาดสามารถตอบโจทย์และครอบคลุมทั้งธุรกิจสินค้าและบริการ จึงทำให้มีชื่อเรียกใหม่ว่า 7Ps ปัจจุบันการแข่งขันทางการตลาดธุรกิจอาหารและการจัดส่งอาหารมีแนวโน้มได้รับความนิยมอย่างต่อเนื่อง นักการตลาดได้นำหลักการตลาดที่เรียกว่าส่วนประสมทางการตลาด (7Ps) มาใช้ในธุรกิจอาหารและบริการจัดส่งอาหาร ทำให้เกิดผู้ประกอบการรายใหม่ในธุรกิจอาหารและบริการจัดส่งอาหารเพิ่มขึ้น ทำให้เกิดการขยายพื้นที่การให้บริการ จึงเป็นประเด็นที่มีความน่าสนใจศึกษาเป็นอย่างยิ่ง (ศิริวรรณ เสรีรัตน์ และคณะ, 2560)

ดังนั้น ผู้ศึกษามีความสนใจที่จะศึกษาพฤติกรรมการเลือกใช้บริการสั่งอาหารของผู้บริโภคในเขตกรุงเทพมหานคร เป็นอย่างไร และปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดที่นำมาใช้ในธุรกิจนี้มีส่วนสำคัญอย่างไรในต่อการตัดสินใจสั่งอาหารผ่านแอปพลิเคชันออนไลน์ของผู้บริโภคหรือไม่ อย่างไร และมีความสัมพันธ์กันอย่างไร นอกจากนี้มีมุมมองที่จะนำผลการศึกษาที่ได้เผยแพร่ให้ผู้ประกอบการปรับปรุงและพัฒนาบริการเพิ่มประสิทธิภาพเพื่อกระตุ้นความต้องการของผู้บริโภคในการสั่งอาหารผ่านแอปพลิเคชันออนไลน์ และสามารถนำมาเป็นแนวทางในการกำหนดกลยุทธ์เพื่อการปรับปรุงพัฒนาการสั่งอาหารผ่านแอปพลิเคชันออนไลน์ได้อย่างเหมาะสมและสอดคล้องกับความต้องการต่อผู้บริโภคให้มีประสิทธิภาพอย่างสูงสุดต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาพฤติกรรมการเลือกใช้บริการสั่งอาหารผ่านแอปพลิเคชันออนไลน์ ของผู้บริโภคในเขตกรุงเทพมหานคร
2. เพื่อศึกษาปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดที่ตัดสินใจเลือกใช้บริการสั่งอาหารผ่านแอปพลิเคชันออนไลน์ของผู้บริโภคในเขตกรุงเทพมหานคร
3. เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างพฤติกรรมการเลือกใช้บริการสั่งอาหารกับปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดที่ส่งผลต่อการตัดสินใจสั่งอาหารผ่านแอปพลิเคชันออนไลน์ของผู้บริโภคในเขตกรุงเทพมหานคร

วิธีดำเนินการวิจัย

การศึกษาพฤติกรรมการเลือกใช้บริการและปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดที่ส่งผลต่อการตัดสินใจสั่งอาหารผ่านแอปพลิเคชันออนไลน์ของผู้บริโภคในเขตกรุงเทพมหานคร โดยใช้วิธีการวิจัยปริมาณ (Quantitative Research) ดำเนินการตามขั้นตอน ดังนี้

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากร คือ ผู้ที่เคยใช้บริการสั่งอาหารผ่านแอปพลิเคชันออนไลน์ของผู้บริโภคในเขตกรุงเทพมหานคร

กลุ่มตัวอย่างในการวิจัยในครั้งนี้ ผู้วิจัยได้เลือกวิธีการสุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง (Purposive sampling) โดยเลือกศึกษาจากประชาชนที่เคยใช้แอปพลิเคชันสั่งอาหารออนไลน์ในเขตกรุงเทพมหานคร เนื่องจากไม่ทราบจำนวนประชากรที่แน่นอนไม่สามารถนับจำนวนได้ (Infinite Population) ใช้สูตรคำนวณกรณีไม่ทราบจำนวนประชากร กำหนดค่าความเชื่อมั่น 95% ความผิดพลาดที่ยอมรับได้ไม่เกิน 5% ได้ขนาดกลุ่มตัวอย่างจำนวน 384 คน

(ธานีรินทร์ ศิลป์จารุ, 2555) เพื่อป้องกันความผิดพลาดที่จะเกิดขึ้น จากความไม่ครบถ้วนสมบูรณ์ของแบบสอบถาม ทั้งนี้ผู้วิจัยจึงได้เพิ่มขนาดตัวอย่างอีก 16 ตัวอย่างรวมเป็น 400 ตัวอย่าง

เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษา

เครื่องมือที่ใช้วิจัยในการเก็บรวบรวมข้อมูล คือ แบบสอบถาม (Questionnaires) ผู้วิจัยได้สร้างขึ้นจากการศึกษากรอบแนวคิดทฤษฎีและผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้องตลอดจนคำชี้แนะและประยุกต์ใช้เพื่อเป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลซึ่งมีรายละเอียดของขั้นตอนในการสร้างเครื่องมือดังต่อไปนี้

ส่วนที่ 1 แบบสอบถามเกี่ยวกับปัจจัยด้านประชากรศาสตร์ในด้าน เพศ อายุ สถานภาพ ระดับการศึกษา อาชีพ และรายได้เฉลี่ยต่อเดือน ซึ่งแบบสอบถามมีลักษณะเป็นคำถามปลายปิดแบบเลือกตอบเพียงข้อเดียว (Multiple Choices)

ส่วนที่ 2 พฤติกรรมการเลือกใช้บริการสั่งอาหารผ่านแอปพลิเคชันออนไลน์ของผู้บริโภคในเขตกรุงเทพมหานคร ซึ่งแบบสอบถามมีลักษณะเป็นคำถามปลายปิดแบบเลือกตอบเพียงข้อเดียว (Multiple Choices) อันประกอบด้วยแอปพลิเคชันที่เลือกใช้บริการ ประเภทอาหารที่สั่งซื้อ ความถี่ในการเลือกใช้บริการต่อเดือน แอปพลิเคชันสั่งอาหารต่อเดือน ช่วงเวลาที่ท่านเลือกใช้บริการแอปพลิเคชันสั่งอาหาร ค่าใช้จ่ายต่อครั้ง และเหตุผลในการเลือกใช้บริการแอปพลิเคชันสั่งอาหาร

ส่วนที่ 3 แบบสอบถามเกี่ยวกับปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดที่ส่งผลต่อการตัดสินใจเลือกใช้บริการสั่งอาหารผ่านแอปพลิเคชันออนไลน์ของผู้บริโภคในเขตกรุงเทพมหานคร มีทั้งหมด 7 ด้าน ได้แก่ ด้านผลิตภัณฑ์ ด้านราคา ด้านส่งเสริมการตลาด ด้านสถานที่ ด้านบุคคล ด้านการบริการ และด้านลักษณะทางกายภาพซึ่งแบบสอบถามมีลักษณะเป็นแบบสอบถามแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Likert Scales) 5 ระดับ ให้แบบ Rating Scales ของ (Likert, R., 1967) (Method of Summated Rating: Likert Scale)

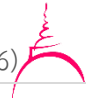
ทั้งนี้ แบบสอบถามได้มีการทดสอบความเชื่อมั่นของแบบสอบถาม (Reliability) โดยใช้โปรแกรม SPSS for windows ประมวลผลด้วยค่า Cronbach's Alpha และใช้ค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของ Cronbach's Alpha ผู้วิจัยทำการทดสอบค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามต้นแบบ จำนวน 100 ชุด ได้ค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของ Cronbach's Alpha เท่ากับ 0.863 แสดงว่าแบบสอบถามที่ใช้ในการวิจัยมีความน่าเชื่อถือ สามารถนำมาใช้ในการวิจัยได้ โดยค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของปัจจัยส่วนประสมทางการตลาด ดังนี้

1. ด้านผลิตภัณฑ์ = .829
2. ด้านราคา = .832
3. ด้านส่งเสริมการตลาด = .895
4. ด้านสถานที่ = .816
5. ด้านบุคคล = .926
6. ด้านการบริการ = .877
7. ด้านลักษณะทางกายภาพ = .864

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยได้เก็บรวบรวมข้อมูล ดังนี้

1. ผู้วิจัยและทีมงานได้นำแบบสอบถาม จำนวน 400 ชุด ไปเก็บข้อมูลกับกลุ่มตัวอย่างตามแหล่งชุมชนต่าง ๆ ได้แก่ ศูนย์การค้า ตลาด สถานที่ราชการ ชุมชน
2. สามารถรวบรวมแบบสอบถามที่สมบูรณ์ครบถ้วน
3. ตรวจสอบความสมบูรณ์ของคำตอบในแบบสอบถาม
4. จัดหมวดหมู่ของข้อมูลในแบบสอบถามเพื่อนำข้อมูลไปวิเคราะห์ทางสถิติ

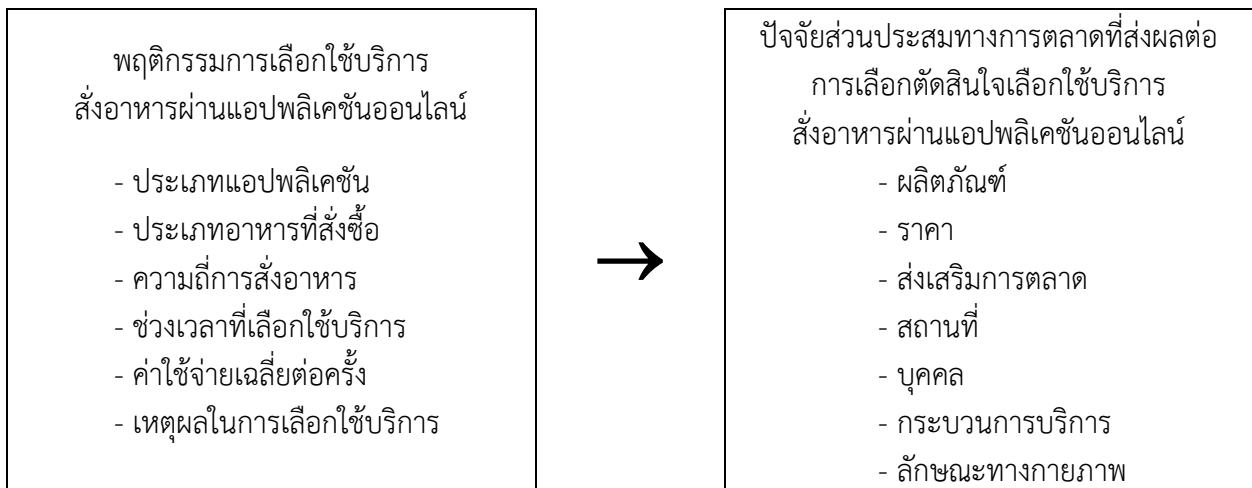
การวิเคราะห์ข้อมูล

1. การวิเคราะห์ข้อมูลในการวิจัยครั้งนี้เป็นการวิเคราะห์แบบบรรยาย (Descriptive Method) และการวิเคราะห์เชิงปริมาณ (Quantitative Method) ร่วมกันโดยมีการประมวลผลข้อมูล ดังนี้
2. การตรวจสอบข้อมูล (Editing) เป็นการตรวจสอบความสมบูรณ์ในการตอบแบบสอบถามจากกลุ่มตัวอย่าง การลงรหัส (Coding) เป็นการนำแบบสอบถามที่ตรวจสอบความถูกต้องเรียบร้อยแล้วมาลงรหัสตามกำหนดรหัสไว้
3. การประมวลผลข้อมูล (Processing) เป็นการนำข้อมูลที่ได้จากการลงรหัสมาบันทึกใส่ในเครื่องคอมพิวเตอร์ โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปทางสถิติ

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

1. การวิเคราะห์ข้อมูลส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม สำหรับสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ ผู้วิจัยเลือกใช้ สถิติเชิงพรรณนา (Descriptive Statistic) ในการนำมาวิเคราะห์ข้อมูล ประกอบด้วย ค่าร้อยละ (Percentage) ค่าความถี่ (Frequency) ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation)
2. การวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติเชิงอนุมาน สำหรับสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ ผู้วิจัยเลือกใช้ t - test (Independent t - test) และ F - test (One - way ANOVA) เมื่อพบว่า มีความสำคัญที่แตกต่างของค่าเฉลี่ย อย่างน้อย 1 คู่ จะใช้การเปรียบเทียบพหุคูณ (Pairwise Multiple Comparison) โดยใช้วิธีผลต่างนัยสำคัญ (Least Significant Difference : LSD) และเป็นการวิเคราะห์ด้วยโปรแกรมสำเร็จรูปทางสถิติ

กรอบแนวคิดการวิจัย

ผลการวิจัย

1. การวิเคราะห์ข้อมูลพฤติกรรมการใช้บริการสั่งอาหารผ่านแอปพลิเคชันของผู้บริโภคในเขตกรุงเทพมหานคร

ตารางที่ 1 พฤติกรรมการใช้บริการสั่งอาหารผ่านแอปพลิเคชันของผู้บริโภคในเขตกรุงเทพมหานคร

พฤติกรรมการใช้บริการสั่งอาหารผ่านแอปพลิเคชัน	จำนวน	ร้อยละ
แอปพลิเคชันสั่งอาหาร		
แกร็บฟู้ด	86	21.5
ฟู้ดแพนด้า	117	29.3
โรบินฮู้ด	114	28.5
ไลน์แมน	68	17.0
เก็ตฟู้ด	15	3.7

ตารางที่ 1 พฤติกรรมการเลือกใช้บริการสั่งอาหารผ่านแอปพลิเคชันของผู้บริโภคในเขตกรุงเทพมหานคร (ต่อ)

พฤติกรรมการเลือกใช้บริการสั่งอาหารผ่านแอปพลิเคชัน	จำนวน	ร้อยละ
ประเภทอาหาร		
เครื่องดื่ม	80	20.0
อาหารสด	120	30.0
อาหารสำเร็จรูป	135	33.8
อาหารแช่แข็ง	54	13.5
อื่น ๆ	11	2.7
ความถี่ในการเลือกใช้บริการต่อเดือน		
เป็นประจำทุกวัน	62	15.5
น้อยกว่า 5 ครั้ง	69	17.3
6 - 10 ครั้ง	143	35.7
11 - 15 ครั้ง	84	21.0
มากกว่า 15 ครั้ง	42	10.5
ช่วงเวลาที่ใช้บริการ		
06.00 - 10.00 น.	78	19.5
10.01 - 14.00 น.	113	28.3
14.01 - 18.00 น.	124	31.0
18.01 - 22.00 น.	61	15.2
ไม่มีเวลาที่แน่นอน	24	6.0
ค่าใช้จ่ายต่อครั้ง		
น้อยกว่าหรือเท่ากับ 200 บาท	79	19.8
201 - 500 บาท	121	30.2
501 - 1,000 บาท	125	31.3
1,000 บาทขึ้นไป	75	18.7
เหตุผลในการเลือกใช้บริการ		
คนรู้จักแนะนำ	19.0	19.0
การบริการที่ครบถ้วน	26.8	26.8
ความน่าเชื่อถือแอปพลิเคชัน	22.2	22.2
ความรู้ความสามารถในการให้บริการ	19.5	19.5
อริยาถัยของพนักงานจัดส่งอาหาร	10.5	10.5
อื่น ๆ	2.0	2.0

จากตารางที่ 1 พบว่า พฤติกรรมเลือกใช้บริการสั่งอาหารผ่านแอปพลิเคชันของผู้บริโภคในเขตกรุงเทพมหานคร มีดังนี้ การตัดสินใจสั่งอาหารจำแนกตามแอปพลิเคชันสั่งอาหารที่มากที่สุด คือ ฟู้ดแพนด้า คิดเป็นร้อยละ 29.3 โดยมีพฤติกรรมเลือกใช้บริการสั่งประเภทอาหาร คือ อาหารสำเร็จรูปมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 33.8 โดยเลือกสั่งอาหาร 6 - 10 ครั้งต่อเดือนมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 35.7 ช่วงเวลาที่ใช้บริการที่มากที่สุด คือ ช่วงเวลา 14.01 - 18.00 น. คิดเป็นร้อยละ 31.0 ค่าใช้จ่ายต่อครั้งที่มากที่สุด คือ 501 - 1,000 บาท คิดเป็นร้อยละ 31.3 และเหตุผลในการเลือกใช้บริการมากที่สุด คือ มีบริการที่ครบถ้วน คิดเป็นร้อยละ 26.8

2. ปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดที่ส่งผลต่อการตัดสินใจสั่งอาหารผ่านแอปพลิเคชันออนไลน์ของผู้บริโภคในเขตกรุงเทพมหานคร

ตารางที่ 2 ปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดที่ส่งผลต่อการตัดสินใจสั่งอาหารผ่านแอปพลิเคชันออนไลน์ของผู้บริโภคในเขตกรุงเทพมหานคร

ปัจจัยส่วนประสมทางการตลาด	ระดับความคิดเห็น			อันดับ
	\bar{X}	S.D.	แปลผล	
1. ด้านผลิตภัณฑ์	3.52	.332	มาก	3
2. ด้านราคา	3.50	.371	มาก	4
3. ด้านส่งเสริมการตลาด	3.43	.315	มาก	6
4. ด้านสถานที่	3.63	.371	มาก	1
5. ด้านบุคคล	3.39	.280	ปานกลาง	7
6. ด้านการบริการ	3.62	.418	มาก	2
7. ด้านลักษณะทางกายภาพ	3.44	.366	มาก	5
ภาพรวม	3.51	.199	มาก	

จากตารางที่ 2 พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามให้ความคิดเห็นเกี่ยวกับปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดที่ส่งผลต่อการตัดสินใจสั่งอาหารผ่านแอปพลิเคชันออนไลน์ของผู้บริโภค ในเขตกรุงเทพมหานคร โดยภาพรวม อยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า อันดับแรก คือ ด้านสถานที่ รองลงมา คือ ด้านการบริการ และด้านผลิตภัณฑ์ ส่วนอันดับท้ายสุด คือ ด้านบุคคล

3. ความสัมพันธ์ระหว่างพฤติกรรมทางเลือกใช้บริการกับปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดที่ส่งผลต่อการตัดสินใจสั่งอาหารผ่านแอปพลิเคชันออนไลน์ของผู้บริโภคในเขตกรุงเทพมหานคร

ตารางที่ 3 ความสัมพันธ์ระหว่างพฤติกรรมทางเลือกใช้บริการกับปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดที่ส่งผลต่อการตัดสินใจสั่งอาหารผ่านแอปพลิเคชันออนไลน์ของผู้บริโภคในเขตกรุงเทพมหานคร

สมมติฐานการวิจัย	ผลการทดสอบสมมติฐานการวิจัย
1. ผู้บริโภคในเขตกรุงเทพมหานครที่มีแอปพลิเคชันสั่งอาหารต่างกัน เลือกใช้ปัจจัยส่วนประสมการตลาดที่ส่งผลต่อการตัดสินใจสั่งอาหารผ่านแอปพลิเคชันออนไลน์ แตกต่างกัน	ยอมรับสมมติฐาน
2. ผู้บริโภคในเขตกรุงเทพมหานครที่มีประเภทอาหารต่างกัน เลือกใช้ปัจจัยส่วนประสมการตลาดที่ส่งผลต่อการตัดสินใจสั่งอาหารผ่านแอปพลิเคชันออนไลน์ แตกต่างกัน	ยอมรับสมมติฐาน
3. ผู้บริโภคในเขตกรุงเทพมหานครที่มีความถี่ในการเลือกใช้บริการต่อเดือนต่างกัน เลือกใช้ปัจจัยส่วนประสมการตลาดที่ส่งผลต่อการตัดสินใจสั่งอาหารผ่านแอปพลิเคชันออนไลน์ แตกต่างกัน	ปฏิเสธสมมติฐาน
4. ผู้บริโภคในเขตกรุงเทพมหานครที่มีช่วงเวลาที่เลือกใช้บริการต่างกัน เลือกใช้ปัจจัยส่วนประสมการตลาดที่ส่งผลต่อการตัดสินใจสั่งอาหารผ่านแอปพลิเคชันออนไลน์ แตกต่างกัน	ยอมรับสมมติฐาน
5. ผู้บริโภคในเขตกรุงเทพมหานครที่มีค่าใช้จ่ายต่อครั้งต่างกัน เลือกใช้ปัจจัยส่วนประสมการตลาดที่ส่งผลต่อการตัดสินใจสั่งอาหารผ่านแอปพลิเคชันออนไลน์ แตกต่างกัน	ยอมรับสมมติฐาน
6. ผู้บริโภคในเขตกรุงเทพมหานครที่มีเหตุผลในการเลือกใช้บริการต่างกัน เลือกใช้ปัจจัยส่วนประสมการตลาดที่ส่งผลต่อการตัดสินใจสั่งอาหารผ่านแอปพลิเคชันออนไลน์ แตกต่างกัน	ปฏิเสธสมมติฐาน

จากตารางที่ 3 พบว่า ผู้บริโภคในเขตกรุงเทพมหานครที่มีแอปพลิเคชันสั่งอาหาร ประเภทอาหาร ช่วงเวลาที่เลือกใช้บริการ และมีค่าใช้จ่ายต่อครั้งที่ต่างกันจะเลือกใช้ปัจจัยส่วนประสมการตลาดที่ส่งผลต่อการตัดสินใจสั่งอาหารผ่านแอปพลิเคชันออนไลน์ แตกต่างกัน ทั้งนี้ ผู้บริโภคในเขตกรุงเทพมหานครที่มีความถี่ในการเลือกใช้บริการต่อเดือนและมีเหตุผลในการเลือกใช้บริการต่างกัน จะเลือกใช้ปัจจัยส่วนประสมการตลาดที่ส่งผลต่อการตัดสินใจสั่งอาหารผ่านแอปพลิเคชันออนไลน์ ไม่แตกต่างกันอีกด้วย

อภิปรายผล

1. พฤติกรรมเลือกใช้บริการสั่งอาหารผ่านแอปพลิเคชันของผู้บริโภคในเขตกรุงเทพมหานคร ตัดสินใจเลือกสั่งอาหารผ่านแอปพลิเคชัน ฟู้ดแพนด้า เลือกสั่งอาหารสำเร็จรูป 6 - 10 ครั้งต่อเดือน ช่วงเวลาที่เลือกใช้บริการ 14.01 - 18.00 น. ค่าใช้จ่ายต่อครั้ง 501 - 1,000 บาท และเหตุผลในการเลือกใช้บริการ มีบริการที่ครบถ้วน ทั้งนี้ บริการสั่งอาหารผ่านแอปพลิเคชันออนไลน์ได้รับความนิยม และเป็นช่องทางส่งเสริมทางการตลาดที่เข้าถึงลูกค้า ตลอดจนอำนวยความสะดวกแก่ผู้บริโภคในเขตกรุงเทพมหานคร สอดคล้องกับงานวิจัยของ ธัญพร จันชัน ที่ได้ศึกษาเรื่อง การตัดสินใจใช้บริการซื้ออาหารผ่านแอปพลิเคชัน Foodpanda ในเขตกรุงเทพฯ ช่วงสถานการณ์ COVID - 19 ผลการศึกษาพบว่า ปัจจัยพฤติกรรมผู้บริโภคของประชากรที่ใช้บริการซื้ออาหารผ่านแอปพลิเคชัน Foodpanda ในเขตกรุงเทพฯ ช่วงสถานการณ์ COVID-19 จะใช้บริการเฉลี่ยเดือนละ 6 ครั้ง โดยสั่งเฉลี่ยวันละ 1 ร้าน ครั้งละ 2 เมนู มีค่าใช้จ่ายเฉลี่ย 228 บาท/ ครั้ง และในแต่ละครั้งร่วมรับประทานด้วยกันเฉลี่ย 2 คน (ธัญพร จันชัน, 2564)

2. ปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดที่ส่งผลต่อการตัดสินใจสั่งอาหารผ่านแอปพลิเคชันออนไลน์ของผู้บริโภคในเขตกรุงเทพมหานคร โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ดังนี้

2.1 ด้านผลิตภัณฑ์ อยู่ในระดับมาก อันดับแรก คือ แอปพลิเคชันมีการจัดแบ่งเมนูแยกชัดเจน และค้นหาง่ายต่อการสั่งซื้อ รองลงมา คือ ร้านอาหารที่ให้บริการมีตั้งแต่ร้านอาหารขนาดเล็กไปจนถึงร้านอาหารชั้นนำ และมีชื่อเสียง และมีระบบติดตามการจัดส่ง และระบุหมายเหตุเฉพาะ รายการที่ส่งได้อย่างชัดเจนเหมาะสม) ส่วนอันดับท้ายสุด คือ บริการสั่งอาหารบนแอปพลิเคชันมีร้านค้าให้เลือกหลากหลาย ทั้งนี้ แอปพลิเคชันเป็นส่วนที่สำคัญและเป็นการกระตุ้นต่อการตัดสินใจสั่งอาหารของผู้บริโภค สอดคล้องกับแนวคิดของ Kotler, P. & Armstrong, G. ที่กล่าวไว้ว่าผลิตภัณฑ์ (Product) เป็นองค์ประกอบแรกและสำคัญมากที่สุดของส่วนประสมทางการตลาดผลิตภัณฑ์ (Kotler, P. & Armstrong, G., 2013) และสอดคล้องกับงานวิจัยของ สุวัจน์ เพชรรัตน์ ได้ศึกษาเรื่อง ส่วนประสมทางการตลาดที่มีผลต่อการเลือกใช้ Application Food Delivery ของประชาชนในเขตเทศบาลนครหาดใหญ่ ผลการศึกษาพบว่า การให้ความสำคัญกับส่วนประสมทางการตลาดของ Application Food Delivery ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก (สุวัจน์ เพชรรัตน์, 2563)

2.2 ด้านราคา อยู่ในระดับมาก อันดับแรก คือ มีการแจ้งราคาให้ลูกค้าทราบทุกครั้งที่ใช้บริการ รองลงมา คือ มีบริการรับชำระหลากหลายรูปแบบ และรายการอาหารแสดงราคาไว้อย่างชัดเจน ส่วนอันดับท้ายสุด คือ สมาชิกได้รับส่วนลดกับการใช้บริการสั่งอาหาร ทั้งนี้ ราคาเป็นปัจจัยหนึ่งซึ่งช่วยในการตัดสินใจสั่งอาหารของผู้บริโภค สอดคล้องกับงานวิจัยของ ชัชดาภรณ์ จอมโคกกราด ที่ได้ศึกษาเรื่อง ปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจเลือกใช้บริการจัดส่งอาหารในเขตพื้นที่อำเภอเมือง จังหวัดนครราชสีมา ผลการศึกษาพบว่า ปัจจัยด้านราคามีอิทธิพลในการตัดสินใจเลือกใช้บริการจัดส่งอาหารอยู่ในระดับมาก ซึ่งอิทธิพลของปัจจัยดังกล่าวสามารถให้ผู้บริการจัดส่งอาหารใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาบริการให้ตอบสนองตามความต้องการของลูกค้าได้ (ชัชดาภรณ์ จอมโคกกราด, 2564) และสอดคล้องกับแนวคิดของ Kotler, P. & Armstrong, G. ที่กล่าวว่า ราคานั้นเป็นต้นทุนของลูกค้า ผู้บริโภคจะเปรียบเทียบระหว่างคุณค่า ของผลิตภัณฑ์กับราคาผลิตภัณฑ์นั้น ถ้าคุณค่าของผลิตภัณฑ์สูงกว่าเขาก็จะตัดสินใจซื้อ กลยุทธ์ของราคานั้นจะต้องคำนึงถึงคุณค่าในสายตาของผู้บริโภค ต้นทุนสินค้า ค่าใช้จ่ายที่เกี่ยวข้องการแข่งขันและปัจจัยอื่น ๆ (Kotler, P. & Armstrong, G., 2013)

2.3 ด้านส่งเสริมการตลาด อยู่ในระดับปานกลาง อันดับแรก คือ มีการโฆษณาประชาสัมพันธ์ข่าวสารการให้บริการแอปพลิเคชัน รองลงมา คือ มีการรับประกันการให้บริการ เช่น ยกเลิก เปลี่ยนและคืนสินค้าเมื่อไม่ตรงตามที่แจ้งไว้ และมีการจัดรายการโปรโมชั่นสะสมคะแนน ลดราคา แจกโค้ดส่วนลดให้กับลูกค้าให้กับลูกค้า ส่วนอันดับท้ายสุด คือ มีช่องทางการรับข้อมูลข่าวสารและสื่อโฆษณาทางอินเทอร์เน็ต ทั้งนี้ การส่งเสริม

การตลาดเป็นเครื่องมือหนึ่งที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจสั่งอาหารของผู้บริโภค สอดคล้องกับงานวิจัยของ ชัชดาภรณ์ จอมโคกกราด ได้ศึกษาเรื่อง ปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจเลือกใช้บริการจัดส่งอาหารในเขตพื้นที่ อำเภอเมือง จังหวัดนครราชสีมา ผลการศึกษาพบว่า ปัจจัยด้านการส่งเสริมการตลาด อยู่ในระดับปานกลาง ซึ่งอิทธิพลของปัจจัยดังกล่าว สามารถให้ผู้บริการจัดส่งอาหารใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาบริการให้ตอบสนองตาม ความต้องการของลูกค้าได้ (ชัชดาภรณ์ จอมโคกกราด, 2564) และสอดคล้องกับแนวคิดของ Kotler, P. & Armstrong, G. ที่กล่าวว่า การส่งเสริมการตลาด ที่มีลักษณะเป็นการติดต่อสื่อสารทางการตลาดเกี่ยวกับข้อมูล ทางการตลาด ระหว่าง ผู้ส่งข่าวสาร และผู้รับข่าวสาร เพื่อเตือนความทรงจำ การแจ้งข่าวสาร และเพื่อจูงใจให้เกิด ความต้องการใช้ผลิตภัณฑ์ซึ่งจะทำให้เกิดพฤติกรรมการตัดสินใจเลือกซื้อซึ่งถือว่าเป็นการขายโดยใช้พนักงานขาย ประกอบด้วย การโฆษณาการตลาดทางตรง การส่งเสริมการขาย การเผยแพร่ข่าวสารและการประชาสัมพันธ์ (Kotler, P. & Armstrong, G., 2013)

2.4 ด้านสถานที่ อยู่ในระดับมาก อันดับแรก คือ พื้นที่ในการให้บริการของแอปพลิเคชัน ครอบคลุมทั่วทั้งกรุงเทพมหานคร รองลงมา คือ มีกฎ ระเบียบ และเกณฑ์ของแอปพลิเคชันเหมาะสมต่อการใช้งาน และแอปพลิเคชันมีความปลอดภัย ในการผูกบัญชีธนาคารในการหักชำระค่าบริการ ส่วนอันดับท้ายสุด คือ สามารถเข้าถึงแอปพลิเคชันสั่งอาหารได้ทุกพื้นที่และตลอดเวลา ทั้งนี้ สถานที่ที่เป็นปัจจัยหนึ่งที่มีส่วนสำคัญต่อการ ตัดสินใจสั่งอาหารของผู้บริโภค สอดคล้องกับ Kotler, P. ที่กล่าวไว้ว่า สถานที่เป็นกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับ บรรยากาศสิ่งแวดล้อมในการนำเสนอบริการให้แก่ลูกค้า ซึ่งมีผลต่อการรับรู้ของลูกค้าในคุณค่าและคุณประโยชน์ ของบริการที่นำเสนอ ซึ่งจะต้องพิจารณาในด้านทำเลที่ตั้ง และช่องทางในการนำเสนอบริการ (Kotler, P., 2014) และสอดคล้องกับงานวิจัยของ เนติรัฐ ปรีกมาส ได้ศึกษาเรื่อง ปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจเลือกใช้บริการส่งอาหาร ในจังหวัดปทุมธานี ผลการศึกษาพบว่า ความคิดเห็นต่อปัจจัยส่วนประสมการตลาด ด้านสถานที่ในภาพรวมอยู่ใน ระดับมาก (เนติรัฐ ปรีกมาส, 2563)

2.5 ด้านบุคคล อยู่ในระดับปานกลาง อันดับแรก คือ พนักงานจัดส่งอาหาร สามารถตรวจสอบ และติดตามข้อมูลการสั่งซื้อได้อย่างถูกต้อง เหมาะสม รองลงมา คือ มีพนักงานคอยรับเรื่องร้องเรียน และแก้ไข ปัญหาตลอด 24 ชม. และพนักงานมีบุคลิกภาพที่ดี สุภาพ และพูดจาไพเราะ เหมาะสมกับการให้บริการ ส่วน อันดับท้ายสุด คือ พนักงานจัดส่งอาหารตรงต่อเวลา ทั้งนี้ บุคคลเป็นปัจจัยหนึ่งที่มีส่วนสำคัญต่อการตัดสินใจสั่ง อาหารของผู้บริโภค สอดคล้องกับงานวิจัยของ ภัทรินทร์ เทียนดำ ที่ได้ศึกษาเรื่อง ส่วนประสมทางการตลาดออนไลน์ และกระบวนการตัดสินใจซื้อสินค้าไอทีทางออนไลน์ในยุควิถีปกติใหม่ ผลการศึกษาพบว่า ส่วนประสมทางการตลาด สินค้าไอทีทางออนไลน์ในยุควิถีปกติใหม่ ด้านการให้บริการส่วนบุคคลอยู่ในระดับปานกลาง (ภัทรินทร์ เทียนดำ, 2563)

2.6 ด้านการบริการ อยู่ในระดับมาก อันดับแรก คือ แอปพลิเคชันมีการนำเทคโนโลยีและรูปแบบ ที่ทันสมัยมาใช้ในการให้บริการ รองลงมา คือ มีอุปกรณ์และเครื่องมือในการป้องกันอาหารไม่ให้เกิดความเสียหาย และติดต่อ สอบถามข้อมูลการสั่งซื้ออาหารผ่านแอปพลิเคชันได้ตลอดเวลา ส่วนอันดับท้ายสุด คือ มีความรวดเร็ว และระยะเวลาการให้บริการอย่างเหมาะสม ทั้งนี้ การบริการเป็นปัจจัยหนึ่งที่มีส่วนสำคัญต่อการตัดสินใจสั่งอาหาร ของผู้บริโภค สอดคล้องกับแนวคิดของส่วนประสมทางการตลาดของ Kotler, P. ที่กล่าวว่า การบริการเป็น กิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับระเบียบวิธีการและงานปฏิบัติในการบริการ ที่นำเสนอให้กับผู้ใช้บริการเพื่อมอบ การให้บริการอย่างถูกต้องรวดเร็วและทำให้ผู้ใช้บริการเกิดความประทับใจ (Kotler, P., 2014) และสอดคล้องกับ งานวิจัยของ เนติรัฐ ปรีกมาส ได้ศึกษาเรื่อง ปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจเลือกใช้บริการส่งอาหารในจังหวัด ปทุมธานี ผลการศึกษาพบว่า ผู้ใช้บริการส่งอาหารในจังหวัดปทุมธานีมีความคิดเห็นต่อปัจจัยส่วนประสมทาง การตลาด ด้านการบริการหรือกระบวนการ อยู่ในระดับมาก อันดับแรก คือ การบริการจัดส่งอาหาร มีระบบสั่ง อาหารหลากหลายช่องทาง เช่น ทางเว็บไซต์ แอปพลิเคชันต่าง ๆ ทางโทรศัพท์ และอื่น ๆ รองลงมา คือ ชั้นตอน

ในการสมัคร และเข้าใช้บริการมีความสะดวกรวดเร็ว และการให้บริการมีการติดต่อประสานงาน แจ้งข้อมูลหรือ แก้ไขปัญหา กับลูกค้าอย่างรวดเร็ว (เนติรัฐ ปรีกมาส, 2563)

2.7 ด้านลักษณะทางกายภาพ อยู่ในระดับมาก อันดับแรก คือ แอปพลิเคชันมีการอัปเดตระบบ ความปลอดภัยสม่ำเสมอ รองลงมา คือ มีการรักษาความลับ หรือข้อมูลเฉพาะบุคคลอย่างดี และภาชนะบรรจุอาหารของร้านในแอปพลิเคชันมีความสะอาด ปลอดภัย และได้มาตรฐาน ส่วนอันดับท้ายสุด คือ ร้านอาหารในแอปพลิเคชันมีคุณภาพ สะอาด และปลอดภัยตามมาตรฐาน ทั้งนี้ ลักษณะทางกายภาพเป็นปัจจัยหนึ่งที่มีส่วนสำคัญต่อการตัดสินใจสั่งอาหารของผู้บริโภค สอดคล้องกับงานวิจัยของ ธัญพร จันชนัน ที่ได้ศึกษาเรื่อง การตัดสินใจใช้บริการซื้ออาหารผ่านแอปพลิเคชัน Foodpanda ในเขตกรุงเทพฯ ช่วงสถานการณ์ COVID - 19 ผลการศึกษาพบว่า ปัจจัยพฤติกรรมผู้บริโภคของประชากรที่ใช้บริการซื้ออาหารผ่านแอปพลิเคชัน Foodpanda ปัจจัยส่วนประสมทางการตลาด ด้านสภาพแวดล้อมทางกายภาพมีผลต่อการตัดสินใจด้านการค้นหาข้อมูลข่าวสาร และด้านการตัดสินใจซื้อต่อการใช้บริการซื้ออาหารผ่านแอปพลิเคชัน Foodpanda (ธัญพร จันชนัน, 2564) และสอดคล้องกับงานวิจัยของ ชัชดาภรณ์ จอมโคกกราด ที่ได้ศึกษาเรื่อง ปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจเลือกใช้บริการจัดส่งอาหารในเขตพื้นที่อำเภอเมือง จังหวัดนครราชสีมา ผลการศึกษาพบว่า รูปแบบการให้บริการจัดส่งอาหารในพื้นที่อำเภอเมือง จังหวัดนครราชสีมา ปัจจัยด้านสิ่งแวดล้อมทางกายภาพของปัจจัยดังกล่าว สามารถให้ผู้บริการจัดส่งอาหารใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาบริการให้ตอบสนองตามความต้องการของลูกค้าได้ (ชัชดาภรณ์ จอมโคกกราด, 2564)

3. ความสัมพันธ์ระหว่างพฤติกรรมเลือกใช้บริการกับปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดที่ส่งผลต่อการตัดสินใจสั่งอาหารผ่านแอปพลิเคชันออนไลน์ของผู้บริโภคในเขตกรุงเทพมหานคร พบว่า ผู้บริโภคในเขตกรุงเทพมหานครที่มีแอปพลิเคชันสั่งอาหาร ประเภทอาหาร ช่วงเวลาที่เลือกใช้บริการ และมีค่าใช้จ่ายต่อครั้งที่ต่างกันจะเลือกใช้ปัจจัยส่วนประสมการตลาดที่ส่งผลต่อการตัดสินใจสั่งอาหารผ่านแอปพลิเคชันออนไลน์ แตกต่างกันอย่างเพราะปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดมีอิทธิพลต่อพฤติกรรมของผู้บริโภค สอดคล้องกับงานวิจัยของ ทรงพร เทือกสุบรรณกา ได้ศึกษาเรื่อง ปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดบริการ (7P's) ที่ส่งผลต่อพฤติกรรมการซื้อสินค้าผ่านแอปพลิเคชัน Shopee ของผู้บริโภคในเขตกรุงเทพมหานคร ผลการศึกษาพบว่า สอดคล้องปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดบริการ (7Ps) ได้แก่ ด้านราคา ด้านบุคลากร ด้านสภาพแวดล้อมทางกายภาพ และด้านกระบวนการให้บริการ มีความสัมพันธ์ต่อพฤติกรรมการซื้อสินค้าผ่านแอปพลิเคชัน Shopee ของผู้บริโภคในเขตกรุงเทพมหานคร อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 (ทรงพร เทือกสุบรรณกา, 2562) และสอดคล้องกับงานวิจัยของ ภาราดา แก้วนิยม ได้ศึกษาเรื่อง ส่วนประสมทางการตลาด และการสื่อสารออนไลน์ที่มีผลต่อการตัดสินใจซื้อกระเป๋าแบรนด์ แบ็ก อินดีด (BAG INDEED) ผลการศึกษาพบว่า พฤติกรรมการซื้อสินค้าออนไลน์แตกต่างกัน มีผลต่อการตัดสินใจซื้อกระเป๋าแบรนด์ แบ็ก อินดีด (Bag Indeed) แตกต่างกันในเหตุผลในการตัดสินใจซื้อสินค้าแตกต่างกัน มีการตัดสินใจซื้อกระเป๋าแบรนด์ แบ็ก อินดีด (Bag Indeed) แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 (ภาราดา แก้วนิยม, 2564)

สรุป/ข้อเสนอแนะ

การศึกษา “พฤติกรรมการเลือกใช้บริการและปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดที่ส่งผลต่อการตัดสินใจสั่งอาหารผ่านแอปพลิเคชันออนไลน์ของผู้บริโภคในเขตกรุงเทพมหานคร” สรุปได้ดังนี้ 1) พฤติกรรมเลือกใช้บริการสั่งอาหาร แอปพลิเคชันสั่งอาหารมากที่สุด คือ ฟู้ดแพนด้า ประเภทอาหารสำเร็จรูป เลือกสั่งอาหาร 6 - 10 ครั้งต่อเดือน ช่วงเวลา 14.01 - 18.00 น. ค่าใช้จ่ายต่อครั้ง 501 - 1,000 บาท และเหตุผลในการเลือกใช้บริการ คือ มีบริการที่ครบถ้วน 2) ปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดที่ส่งผลต่อการตัดสินใจสั่งอาหาร โดยภาพรวม อยู่ในระดับมาก อันดับแรก คือ ด้านสถานที่ รองลงมา คือ ด้านการบริการ และด้านผลิตภัณฑ์ อันดับท้ายสุด คือ ด้านบุคคล

3) ความสัมพันธ์ระหว่างพฤติกรรมทางเลือกใช้บริการสั่งอาหาร การใช้แอปพลิเคชัน ประเภทอาหาร ช่วงเวลาที่เลือกใช้บริการ และค่าใช้จ่ายต่อครั้ง กับปัจจัยส่วนประสมทางการตลาด ด้านผลิตภัณฑ์ ด้านราคา ด้านสถานที่ ด้านบุคคล ด้านการบริการ และด้านลักษณะทางกายภาพ ที่ส่งผลต่อการตัดสินใจสั่งอาหารผ่านแอปพลิเคชันออนไลน์ของผู้บริโภคในเขตกรุงเทพมหานคร แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะ ดังนี้ 1) นำคุณลักษณะผู้ใช้บริการแต่ละกลุ่มมาวางแผนเพื่อส่งเสริมการขายให้ลูกค้าให้ได้รับความพึงพอใจและมีปริมาณการสั่งอาหารที่เพิ่มขึ้น 2) ควรเร่งส่งเสริมปัจจัยส่วนประสมทางการตลาด ด้านบุคคล ให้มีคุณภาพเพื่อตอบโจทย์ปัญหาเกี่ยวกับลูกค้าให้เห็นเป็นรูปธรรม 3) ปัจจัยส่วนประสมทางการตลาด (7Ps) ด้านการส่งเสริมการตลาด ควรมีการจัดอย่างพอดีและมีความเหมาะสม 4) ควรมีการพัฒนาระบบให้เสถียรและง่ายต่อการใช้งาน เพื่ออำนวยความสะดวกให้แก่ผู้ใช้บริการให้มากที่สุด และข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป ดังนี้ 1) ควรศึกษาปัจจัยอื่น ๆ ที่จะส่งผลต่อพฤติกรรมการใช้บริการสั่งอาหารผ่านแอปพลิเคชันออนไลน์ เพื่อนำผลการศึกษาที่ได้มาวางแผนสำหรับพัฒนาในด้านอื่นให้ดียิ่งขึ้นครบทุกด้าน 2) ควรศึกษาเรื่องปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมการใช้บริการสั่งอาหารผ่านแอปพลิเคชันของผู้บริโภคในจังหวัดอื่น ๆ เพื่อนำผลการศึกษาที่ได้มาเปรียบเทียบและวางแผนให้ตอบสนองความต้องการของผู้บริโภคทั่วประเทศได้ในลำดับต่อไป

เอกสารอ้างอิง

- ชัชดาภรณ์ จอมโคกกราด. (2564). ปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจเลือกใช้บริการจัดส่งอาหารในเขตพื้นที่อำเภอเมืองจังหวัดนครราชสีมา. ใน วิทยานิพนธ์วิทยาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการโลจิสติกส์และโซ่อุปทาน. มหาวิทยาลัยบูรพา.
- ทรงพร เทือกสุบรรณกา. (2562). ปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดบริการ (7P's) ที่ส่งผลต่อพฤติกรรมการซื้อสินค้าผ่านแอปพลิเคชัน Shopee ของผู้บริโภคในเขตกรุงเทพมหานคร. ใน การค้นคว้าอิสระบริหารธุรกิจมหาบัณฑิต วิชาเอกการตลาด. มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี.
- ธนรัตน์ ศรีสำอาง. (2558). พฤติกรรมผู้บริโภคในกรุงเทพมหานครต่อการใช้บริการสั่งอาหารเดลิเวอรี่ผ่านเว็บไซต์. ใน การค้นคว้าแบบอิสระบริหารธุรกิจมหาบัณฑิต สาขาวิชาบริหารธุรกิจ. มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- ธัญพร จันชัน. (2564). การตัดสินใจใช้บริการซื้ออาหารผ่านแอปพลิเคชัน Foodpanda ในเขตกรุงเทพฯ ช่วงสถานการณ์ COVID - 19. เรียกใช้เมื่อ 15 มีนาคม 2566 จาก <https://mmm.ru.ac.th/MMM/IS/vlt15-2/6114993283.pdf>
- ชานินทร์ ศิลป์จารุ. (2555). การวิจัยและวิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติด้วย SPSS. (พิมพ์ครั้งที่ 11). กรุงเทพมหานคร: ปิสนิเนสอาร์แอนด์ตี.
- นักสิทธิ์ ปัญญาใหญ่. (2565). สุขภาพโภชนาการอาหารและการประกันคุณภาพอาหาร. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- เนตรรัฐ ปริกมาส. (2563). ปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจเลือกใช้บริการสั่งอาหารในจังหวัดปทุมธานี. ใน การค้นคว้าอิสระบริหารธุรกิจมหาบัณฑิต สาขาบริหารธุรกิจ. มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี.
- ภัทรินทร์ เทียนดำ. (2563). ส่วนประสมทางการตลาดออนไลน์และกระบวนการตัดสินใจซื้อสินค้าไอทีทางออนไลน์ในยุควิถีปกติใหม่. วารสารบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยราชพฤกษ์, 1(2), 18 - 32.
- ภาราดา แก้วนิยม. (2564). ส่วนประสมทางการตลาด และการสื่อสารออนไลน์ที่มีผลต่อการตัดสินใจซื้อกระเป๋าแบรนด์ แบ็ก อินดีด. ใน วิทยานิพนธ์นิเทศศาสตรมหาบัณฑิต สาขานิเทศศาสตร์. มหาวิทยาลัยศรีปทุม.
- ศิริวรรณ เสรีรัตน์ และคณะ. (2560). การบริหารการตลาดยุคใหม่. กรุงเทพมหานคร: ธรรมสาร.

- ศูนย์วิจัยกสิกรไทย. (2562). การแข่งขันของแอปพลิเคชันสั่งอาหาร ดันธุรกิจ Food Delivery เติบโตต่อเนื่อง คาดมีมูลค่าสูงถึง 33,000 – 35,000 ล้านบาท ในปี 2562. เรียกใช้เมื่อ 15 มีนาคม 2566 จาก <https://www.kasikornresearch.com/th/analysis/k-econ/business/Pages/z2995.aspx>
- สุวัจน์ เพชรรัตน์. (2563). พฤติกรรมการบริโภคผลิตภัณฑ์เครื่องแกงของประชาชนในจังหวัดสงขลา. ใน การประชุมหาดใหญ่วิชาการระดับชาติและนานาชาติ (ครั้งที่ 11). มหาวิทยาลัยหาดใหญ่.
- Kotler, P. & Armstrong, G. (2013). Principle of Marketing. (15th Edition). New York: Saddle River.
- Kotler, P. (2014). Marketing Management. (15th Edition). New York: Wiley & Son.
- LiKert, R. (1967). The Method of Constructing and Attitude Scale. In Reading in Fishbein, M. (Ed.). Attitude Theory and Measurement. New York: Wiley & Son.
- TOT e - service. (2020). แอปพลิเคชันสั่งอาหาร ตอบโจทย์เวลาหิว. Retrieved มกราคม 10, 2566, from <https://www.tot.co.th/blogs/ดิจิทัลทิปส์/life-hack/ดิจิทัลทิปส์/2019/07/25/4 แอปพลิเคชันสั่งอาหาร - ตอบโจทย์เวลาหิว>

การประเมินหลักสูตรประกาศนียบัตรบัณฑิตวิชาชีพครู (หลักสูตรปรับปรุง พ.ศ. 2562)**คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏราชนครินทร์*****A CURRICULUM EVALUATION FOR GRADUATE DIPLOMA PROGRAM IN TEACHING PROFESSION (REVISED CURRICULUM, B.E. 2562) FACULTY OF EDUCATION, RAJABHAT RAJANAGARINDRA UNIVERSITY**

พรทิพย์ อ้นเกษม, อังคณา กุลนภาดล*, ธัญญภัทร์ ศิรธัชชนโรจน์, จิราภรณ์ พจนานารีวงศ์, สรรเสริญ หุ่นแสน

Pomtip Onkasem, Aungkana Koolnapadol, Thanyaphat Sirathatnarrojana, Jiraporn Potjana-areewong, Sansern Hunsae

คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏราชนครินทร์ ฉะเชิงเทรา ประเทศไทย

Faculty of Education, Rajabhat Rajanagarindra University, Chachoengsao, Thailand

*Corresponding author E-mail: aungkanakool@gmail.com

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อประเมินหลักสูตรประกาศนียบัตรบัณฑิตวิชาชีพครู (หลักสูตรปรับปรุง พ.ศ. 2562) คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏราชนครินทร์ โดยประยุกต์ใช้รูปแบบการประเมินแบบชิปปี้ และเกณฑ์มาตรฐานระดับหลักสูตรบัณฑิตศึกษา 2558 ประกอบด้วย ด้านบริบท ด้านปัจจัยพื้นฐาน ด้านกระบวนการ ด้านผลผลิต กลุ่มตัวอย่าง ประกอบด้วย อาจารย์รับผิดชอบหลักสูตร 5 คน อาจารย์ผู้สอนจำนวน 23 คน โดยการเลือกแบบเจาะจง และนักศึกษาศิษย์เก่า ศิษย์ปัจจุบัน จำนวน 217 คน ผู้ใช้บัณฑิต จำนวน 217 คน กำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างโดยใช้ตารางสำเร็จรูปของ (หลักสูตรปรับปรุง พ.ศ. 2562) และใช้วิธีการเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบบังเอิญ เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ได้แก่ แบบประเมินหลักสูตรประกาศนียบัตรบัณฑิตวิชาชีพครู (หลักสูตรปรับปรุง พ.ศ. 2562) สำหรับอาจารย์ผู้รับผิดชอบหลักสูตร แบบประเมินหลักสูตรประกาศนียบัตรบัณฑิตวิชาชีพครู (หลักสูตรปรับปรุง พ.ศ. 2562) สำหรับผู้ใช้บัณฑิต และแบบประเมินหลักสูตรประกาศนียบัตรบัณฑิตวิชาชีพครู (หลักสูตรปรับปรุง พ.ศ. 2562) สำหรับนักศึกษา ตรวจสอบความเที่ยงตรงด้วยการวิเคราะห์หาค่าความสอดคล้องของรายการประเมินกับวัตถุประสงค์ของการวิจัยตามความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญ ได้ค่าความสอดคล้องอยู่ระหว่าง .80 - 1.00 และนำไปทดลองใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลเพื่อพิจารณาความเหมาะสม และความเป็นไปได้ วิเคราะห์ข้อมูลด้วยค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ผลการวิจัย พบว่า ความคิดเห็นของอาจารย์ผู้รับผิดชอบหลักสูตร อาจารย์ผู้สอน และศิษย์เก่า ศิษย์ปัจจุบัน คิดเห็นสอดคล้องกันว่า หลักสูตรประกาศนียบัตรบัณฑิตวิชาชีพครู (หลักสูตรปรับปรุง พ.ศ. 2562) ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ได้แก่ ด้านบริบท รองลงมา ได้แก่ ด้านผลผลิต ด้านปัจจัยพื้นฐาน และอันดับสุดท้าย ได้แก่ ด้านกระบวนการ จากการสอบถามความคิดเห็นของผู้ใช้บัณฑิตเพิ่มเติม พบว่า ด้านผลผลิต ภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด 2 ด้าน ได้แก่ 1) ด้านคุณลักษณะบัณฑิตที่พึงประสงค์ และ 2) ด้านความพึงพอใจต่อการปฏิบัติงาน

คำสำคัญ: การประเมินหลักสูตร, หลักสูตรประกาศนียบัตรบัณฑิตวิชาชีพครู, คณะครุศาสตร์

* Received November 11, 2023; Revised November 24, 2023; Accepted November 30, 2023

Abstract

This research aims to evaluate the Graduate Diploma Program in Teaching Profession Curriculum (Revised curriculum, B.E. 2562), Faculty of Education, Rajabhat Rajanagarindra University, by applying the CIPP assessment model and standard criteria for graduate programs B.E. 2558, which consisted of the context, fundamental factors, process, and products. The sample consisted of 5 teachers responsible for the curriculum, and 23 instructors by selective sampling, 217 alumni and current students, and 217 entrepreneurs. The sample size was determined by using Krejcie and Morgan's table and the accidental sampling method was used. The instrument used for data collection was a curriculum evaluation form of Graduate Diploma Program in Teaching Profession (Revised Curriculum, B.E. 2562) for the teachers responsible for the curriculum, and a curriculum evaluation form of Graduate Diploma Program in Teaching Profession (Revised Curriculum, B.E. 2562) for the students. The validity was examined by analyzing the consistency of the evaluation items with the research objectives according to the opinions of experts, with a consistency between .80 - 1.00 and it was used to try out to collect data to determine suitability and possibility. Percentage, mean, and standard deviation were used for data analysis. The research findings were as follows: the opinions of teachers responsible for the curriculum, instructors, alumni and current students were consistent that the Graduate Diploma Program in Teaching Profession (Revised curriculum, B.E. 2562) in the aspects with the highest average were context, followed by products, fundamental factors, and the last aspect was the process. In terms of the further inquiry of the entrepreneurs' opinions, it was found that the overall product aspect was at a high level in both domains, namely 1) desirable graduate characteristics, and 2) satisfaction towards work performance

Keywords: Curriculum Evaluation, Graduate Diploma Program Curriculum, Faculty of Education

บทนำ

การพัฒนาการศึกษาในปัจจุบัน เป็นที่ยอมรับกันว่าหลักสูตรเป็นสิ่งสำคัญที่จะทำให้การศึกษามีคุณภาพ ซึ่งในปัจจุบันประเทศไทยมีการพัฒนาอย่างรวดเร็วในทุก ๆ ด้าน เช่น ด้านอุตสาหกรรม เศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรม การเมือง การปกครอง และเทคโนโลยีต่าง ๆ ซึ่งทรัพยากรมนุษย์เป็นสิ่งสำคัญที่สุดที่ส่งเสริมให้เกิดการพัฒนา เสริมสร้างศักยภาพ และความสามารถได้โดยระบบการศึกษาเป็นสำคัญ เมื่อสังคมเปลี่ยนแปลง หลักสูตรย่อมมีการพัฒนาเปลี่ยนแปลงตามไปด้วย สำหรับการพัฒนหลักสูตรให้ทันกับการเปลี่ยนแปลงขั้นแรกของการพัฒนา คือ ตัวผู้พัฒนาหลักสูตรควรทราบว่าหลักสูตรที่เราใช้อยู่ควรมีการปรับเปลี่ยน แก้ไขในส่วนใด มีข้อบกพร่องตรงไหน อย่างไรบ้าง ต้องใช้กระบวนการ และวิธีการอย่างไรในการปรับเปลี่ยน เพื่อให้การปรับปรุงแก้ไขบรรลุเป้าหมายให้ดีที่สุด ดังนั้น การทำให้ประเทศชาติเจริญก้าวหน้า พัฒนาอย่างมั่นคงได้อย่างยั่งยืน จะต้องมีการจัดระบบการศึกษาที่มีแนวทางอย่างมีระบบแบบแผน และมีประสิทธิภาพ ดังนั้น จึงต้องมีการพัฒนาและปรับเปลี่ยนหลักสูตรการศึกษาให้ทันต่อสภาพปัจจุบัน (คณะครุศาสตร์, 2560)

ในการดำเนินการด้านหลักสูตรนั้น กระทรวงการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัย และนวัตกรรม มีข้อกำหนดว่าให้ทุกหลักสูตรมีการพัฒนาหลักสูตรให้ทันสมัย แสดงการปรับปรุงดัชนีมาตรฐาน และคุณภาพการศึกษาเป็นระยะ ๆ อย่างต่อเนื่อง อย่างน้อยทุก ๆ 5 ปี (กระทรวงศึกษา, 2558) รวมทั้งควรมีการประเมินเพื่อพัฒนาหลักสูตรและให้

สอดคล้องกับสภาพสังคมในปัจจุบันที่เปลี่ยนแปลงไปในด้านวิทยาศาสตร์ และเทคโนโลยีต่าง ๆ ที่มีการพัฒนาไปอย่างรวดเร็ว ดังนั้นหลักสูตรจึงเป็นที่ต้องมีการพัฒนาให้ทันสมัยในด้านวิชาการ และการฝึกปฏิบัติการ เพื่อเป็นแนวทางในการปรับปรุงหลักสูตรให้ชัดเจน โดยมีการวางแผนกำหนดโครงสร้างของหลักสูตร รูปแบบของระบบหลักสูตร การบริหารงานและการสอนตามหลักสูตรให้เป็นไปในทิศทางที่ถูกต้อง เหมาะสมและสอดคล้องกับสภาพความเป็นจริงและความต้องการในปัจจุบันมากขึ้น เพื่อวัดประสิทธิผลของผลผลิต (ทีศนา แคมมณี, 2544); (เจียรนัย ศิริสวัสดิ์, 2526)

การประเมินหลักสูตร เป็นกระบวนการแสวงหาข้อมูลและการจัดเตรียมสารสนเทศที่เป็นประโยชน์ต่อการตัดสินใจ และแสวงหาทางเลือกที่เหมาะสมในการดำเนินการเกี่ยวกับหลักสูตร (Stufflebeam, D.L., & Shinkfield, A.J., 2007) การประเมินหลักสูตรเป็นการพัฒนาเกี่ยวกับคุณค่าของหลักสูตร โดยใช้ผลจากการวัดในแง่มุมต่าง ๆ ของสิ่งที่ประเมินเพื่อนำมาพิจารณาาร่วมกัน และสรุปว่า จะให้คุณค่าของหลักสูตรที่พัฒนาขึ้นนั้นเป็นอย่างไร มีคุณภาพดีหรือไม่เพียงใด หรือได้ผลตรงตามวัตถุประสงค์ที่กำหนดหรือไม่ มีส่วนใดที่จะต้องปรับปรุงแก้ไข (วิชัย วงษ์ใหญ่, 2554) การประเมินหลักสูตรจึงเป็นกระบวนการสำคัญ และจำเป็นอย่างยิ่งในการพัฒนาคุณภาพของหลักสูตร ช่วยให้เราทราบสารสนเทศที่บ่งบอกถึงประสิทธิภาพของหลักสูตร เพื่อใช้ในการปรับปรุงหลักสูตรให้เหมาะสมกับนโยบายของรัฐ และสภาวการณ์เปลี่ยนแปลงของสังคม เศรษฐกิจ และการเมือง ทั้งยังช่วยเสริมแรงให้กับผู้บริหารหลักสูตร ผู้สอน และผู้เกี่ยวข้องกับการใช้หลักสูตรในการบริหารหลักสูตร และจัดการเรียนการสอนให้มีประสิทธิภาพ และมีมาตรฐาน อันจะเกิดคุณค่า และประโยชน์สูงสุดแก่ผู้เรียนหรือสถานศึกษา และเป็นการตรวจสอบคุณภาพของผลผลิตของหลักสูตรนั้น ๆ ว่า บรรลุตามเป้าหมาย และวัตถุประสงค์ของหลักสูตรนั้นหรือไม่ เพื่อนำมาพิจารณาตัดสินใจ ปรับปรุงแก้ไข หรือพัฒนาหลักสูตรให้มีประสิทธิภาพ สามารถผลิตบัณฑิตให้ตอบสนองต่อความต้องการของวิชาชีพและสังคมได้ (มารุต พัฒนา, 2562)

จากความสำคัญดังกล่าว คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏราชชนครินทร์ เป็นสถาบันการศึกษาที่เน้นการผลิตบัณฑิตที่มีคุณภาพทั้งในด้านวิชาการ และด้านปฏิบัติการ ส่งเสริมให้บัณฑิตมีความรู้ความเชี่ยวชาญในศาสตร์ ส่งเสริมให้มีการศึกษาทั้งใน และนอกห้องเรียน มีการลงพื้นที่ปฏิบัติจริงเพื่อกระตุ้นให้เกิดการเรียนรู้อย่างมีประสิทธิภาพ มีการศึกษาค้นคว้าวิจัยเทคโนโลยี นวัตกรรมใหม่ ๆ ที่เป็นประโยชน์ทางการเรียนการสอน โดยมีหลักสูตรประกาศนียบัตรบัณฑิตวิชาชีพครู เป็นหลักสูตรจัดการเรียนการสอนในคณะครุศาสตร์ เริ่มใช้หลักสูตรตั้งแต่ปีการศึกษา 2549 และมีการปรับปรุงหลักสูตรอย่างต่อเนื่องจนถึงปัจจุบัน ดังนั้น เพื่อให้สอดคล้องกับความต้องการของผู้เรียน สังคม และการประกันคุณภาพการศึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏราชชนครินทร์ จึงทำการประเมินหลักสูตร ประกาศนียบัตรบัณฑิตวิชาชีพครู (หลักสูตรปรับปรุง พ.ศ. 2562) โดยใช้ CIPP Model (Stufflebeam, D.L., & Shinkfield, A.J., 2007) ซึ่งเป็นการประเมินหลักสูตรใน 4 องค์ประกอบคือ ด้านบริบท (Context) ด้านปัจจัยพื้นฐาน (Input) ด้านกระบวนการ (Process) และด้านผลผลิต (Product) ข้อมูลที่ได้จากการประเมินในครั้งนี้ จะเป็นประโยชน์ในการปรับปรุง และพัฒนาหลักสูตร ประกาศนียบัตรบัณฑิตวิชาชีพครู (หลักสูตรปรับปรุง พ.ศ. 2567) ของคณะครุศาสตร์ต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

เพื่อประเมินหลักสูตรประกาศนียบัตรบัณฑิตวิชาชีพครู (หลักสูตรปรับปรุง พ.ศ.2562) คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏราชชนครินทร์

วิธีการดำเนินการวิจัย

การประเมินหลักสูตรประกาศนียบัตรบัณฑิตวิชาชีพครู (หลักสูตรปรับปรุง พ.ศ. 2562) คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏราชชนครินทร์ครั้งนี้ คณะผู้วิจัยได้ดำเนินการประเมินโดยใช้รูปแบบซีบีพี (CIPP Model) และเกณฑ์มาตรฐานหลักสูตรระดับบัณฑิตศึกษา พ.ศ. 2558 โดยดำเนินการ ดังนี้

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บข้อมูล

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บข้อมูลครั้งนี้ เป็นแบบสอบถามที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นเอง เพื่อประเมินหลักสูตรโดยใช้แบบประเมิน รูปแบบซิปป์ จำนวน 3 ชุด ดังนี้

1. แบบประเมินหลักสูตรประกาศนียบัตรบัณฑิตวิชาชีพครู (หลักสูตรปรับปรุงพ.ศ. 2562) สำหรับอาจารย์ผู้รับผิดชอบหลักสูตร และสำหรับอาจารย์ผู้สอนประกอบด้วยข้อคำถามจำนวน 3 ตอน คือ ตอนที่ 1 ข้อมูลเกี่ยวกับสถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถามตอนที่ 2 คำถามเพื่อการประเมินหลักสูตรในด้านต่าง ๆ และตอนที่ 3 ข้อเสนอแนะและความคิดเห็นทั่วไปเกี่ยวกับหลักสูตรในด้านต่าง ๆ

2. แบบประเมินหลักสูตรประกาศนียบัตรบัณฑิตวิชาชีพครู (หลักสูตรปรับปรุงพ.ศ. 2562) สำหรับผู้ใช้บัณฑิต ประกอบด้วยข้อคำถามจำนวน 3 ตอน คือ ตอนที่ 1 ข้อมูลเกี่ยวกับสถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถามตอนที่ 2 คำถามเพื่อการประเมินหลักสูตรในด้านต่าง ๆ และตอนที่ 3 ข้อเสนอแนะและความคิดเห็นทั่วไปเกี่ยวกับหลักสูตรในด้านต่าง ๆ

3. แบบประเมินหลักสูตรประกาศนียบัตรบัณฑิตวิชาชีพครู (หลักสูตรปรับปรุงพ.ศ. 2562) สำหรับนักศึกษา ประกอบด้วยข้อคำถามจำนวน 3 ตอน คือ ตอนที่ 1 ข้อมูลเกี่ยวกับสถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถามตอนที่ 2 คำถามเพื่อการประเมินหลักสูตรในด้านต่าง ๆ และตอนที่ 3 ข้อเสนอแนะและความคิดเห็นทั่วไปเกี่ยวกับหลักสูตรในด้านต่าง ๆ

ขั้นตอนการพัฒนาเครื่องมือ

1. ศึกษาเอกสารหลักสูตรประกาศนียบัตรบัณฑิตวิชาชีพครู (หลักสูตรปรับปรุง พ.ศ. 2562)
2. ศึกษาเอกสาร ตำรา งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับหลักสูตร การประเมินหลักสูตร และการพัฒนาหลักสูตร
3. ประชุมเพื่อเลือกรูปแบบการประเมิน กำหนดขอบเขตและแนวทางในการประเมินหลักสูตร
4. ดำเนินการสร้างเครื่องมือ คือ แบบสอบถามแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ (Rating scale) ตามขอบเขตและแนวทางในการประเมินที่กำหนดไว้ เพื่อใช้ประเมินหลักสูตรประกาศนียบัตรบัณฑิตวิชาชีพครู (หลักสูตรปรับปรุง พ.ศ. 2562)

5. ตรวจสอบคุณภาพของแบบสอบถาม โดยมีการวิเคราะห์คุณภาพของแบบสอบถามเพื่อตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา (Content validity) ด้วยการวิเคราะห์หาค่าความสอดคล้องของรายการประเมินกับวัตถุประสงค์ของการวิจัยตามความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญ (IOC) จำนวน 5 คน ได้ค่าความสอดคล้องอยู่ระหว่าง .80 - 1.00 และนำไปทดลองใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลเพื่อพิจารณาความเหมาะสม และความเป็นไปได้ ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

การเก็บรวบรวมข้อมูล

การเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลเป็น 4 กลุ่ม ดังนี้
กลุ่มที่ 1 อาจารย์ผู้รับผิดชอบหลักสูตร อาจารย์ผู้สอน เก็บรวบรวมข้อมูลจากแบบสอบถามออนไลน์
กลุ่มที่ 2 ศิษย์เก่าและศิษย์ปัจจุบัน เก็บรวบรวมข้อมูลจากแบบสอบถามออนไลน์
กลุ่มที่ 3 ผู้ใช้บัณฑิตในที่นี้ ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษาหรือผู้บังคับบัญชา เก็บรวบรวมข้อมูลจากแบบสอบถามออนไลน์

การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลของการวิจัยครั้งนี้ ใช้การวิเคราะห์ข้อมูลในเชิงปริมาณ และเชิงคุณภาพ ดังนี้
1. ข้อมูลจากแบบสัมภาษณ์ ผู้วิจัยได้วิเคราะห์เชิงคุณภาพโดยเขียนบรรยายเป็นความเรียงซึ่งสามารถดูรายละเอียดขอบเขตและแนวทางการประเมินหลักสูตร (Evaluation Framework) ได้เป็น 6 มิติ อันประกอบด้วยวัตถุประสงค์การประเมินหรือสิ่งที่ประเมิน ตัวบ่งชี้ แหล่งข้อมูล วิธีหรือเครื่องมือวัด วิธีวิเคราะห์ทางสถิติ และเกณฑ์

2. ข้อมูลที่ได้จากแบบสอบถาม ผู้วิจัยตรวจสอบความสมบูรณ์ของแบบสอบถามแต่ละฉบับ จากนั้นนำแบบสอบถามมาวิเคราะห์เชิงปริมาณโดยการหาค่าเฉลี่ย ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และแปลความหมายระดับความคิดเห็นต่อความเหมาะสมของหลักสูตรโดยใช้เกณฑ์ต่อไปนี้

- 4.51 - 5.00 หมายถึง หลักสูตรมีความเหมาะสมในระดับมากที่สุด
- 3.51 - 4.50 หมายถึง หลักสูตรมีความเหมาะสมในระดับมาก
- 2.51 - 3.50 หมายถึง หลักสูตรมีความเหมาะสมในระดับปานกลาง
- 1.51 - 2.50 หมายถึง หลักสูตรมีความเหมาะสมในระดับน้อย
- 1.00 - 1.50 หมายถึง หลักสูตรมีความเหมาะสมในระดับน้อยที่สุด

ผลการวิจัย

ตารางที่ 1 ผลการประเมินหลักสูตรตามความคิดเห็นของอาจารย์ผู้รับผิดชอบหลักสูตร อาจารย์ผู้สอน

ด้าน	n = 28			
	\bar{X}	S.D.	ระดับ	อันดับที่
1.บริบท	4.49	0.23	มาก	1
2.ปัจจัยพื้นฐาน	4.20	0.10	มาก	3
3.กระบวนการ	3.50	0.24	มาก	4
4.ผลผลิต	4.40	0.24	มาก	2
ภาพรวม	4.14	0.10	มาก	

ตารางที่ 1 พบว่า ความคิดเห็นของอาจารย์ผู้รับผิดชอบหลักสูตร อาจารย์ผู้สอน ภาพรวมอยู่ในระดับมาก มีคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 4.14 และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน เท่ากับ 0.10 เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ได้แก่ ด้านบริบท ($\bar{X} = 4.49$) รองลงมา ได้แก่ ด้านผลผลิต ($\bar{X} = 4.40$) และอันดับสุดท้าย ได้แก่ ด้านกระบวนการ ($\bar{X} = 3.49$) ตามอันดับ

ตารางที่ 2 ผลการประเมินหลักสูตรตามความคิดเห็นของศิษย์เก่าและศิษย์ปัจจุบัน

ด้าน	n = 217			
	\bar{X}	S.D.	ระดับ	อันดับที่
1.บริบท	4.20	0.23	มาก	1
2.ปัจจัยพื้นฐาน	3.52	0.10	มาก	3
3.กระบวนการ	3.50	0.24	มาก	4
4.ผลผลิต	4.10	0.24	มาก	2
ภาพรวม	3.83	0.10	มาก	

ตารางที่ 2 พบว่า ความคิดเห็นของศิษย์เก่าและศิษย์ปัจจุบัน ภาพรวมอยู่ในระดับมากมีคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 3.81 และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน เท่ากับ 0.10 เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ได้แก่ ด้านบริบท ($\bar{X} = 4.20$) รองลงมา ได้แก่ ด้านผลผลิต ($\bar{X} = 4.10$) และอันดับสุดท้าย ได้แก่ ด้านกระบวนการ ($\bar{X} = 3.45$) ตามอันดับ

ตารางที่ 3 ผลการประเมินหลักสูตรด้านผลผลิตตามความคิดเห็นของผู้ใช้บัณฑิต

ด้าน	n = 217			
	\bar{X}	S.D.	ระดับ	อันดับที่
1.คุณลักษณะที่พึงประสงค์	4.45	0.20	มาก	1
2.ความพึงพอใจต่อการปฏิบัติงาน	4.20	0.10	มาก	2
ภาพรวม	4.32	0.12	มาก	

ตารางที่ 3 พบว่า ความคิดเห็นของผู้ใช้บัณฑิต ภาพรวมอยู่ในระดับมากมีคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 4.32 และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน เท่ากับ 0.12 เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ได้แก่ ด้านคุณลักษณะอันพึงประสงค์ ($\bar{X} = 4.45$) รองลงมา ได้แก่ ด้านความพึงพอใจต่อการปฏิบัติงาน ($\bar{X} = 4.20$) ตามอันดับ

อภิปรายผล

1. ด้านบริบท ของหลักสูตร พบว่า โดยภาพรวมมีความเหมาะสมในระดับมาก ทั้งนี้อาจเป็นเพราะหลักสูตรมีการปรับปรุงหลักสูตรโดยผ่านคณะกรรมการต่าง ๆ ของมหาวิทยาลัย และของคุรุสภา ส่งผลให้ด้านบริบทของหลักสูตร หลักสูตรมีความเหมาะสมในระดับมาก ซึ่งสนองตอบแผนอุดมศึกษาระยะยาว 20 ปี (สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา, 2561) และแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12 (สำนักงานนายกรัฐมนตรี, 2559) ในการยกระดับคุณภาพการอุดมศึกษาของไทยเพื่อพัฒนาบัณฑิตที่มี คุณภาพสู่สังคมและพร้อมจะแข่งขันกับนานาชาติประเทศ และสอดคล้องกับงานวิจัยของ คหาวุธ กุลศิริรัตน์ และคณะ ได้สรุปผลการวิจัยด้านบริบท ของหลักสูตรไว้ว่า โครงสร้างหลักสูตรมีความเหมาะสม วัตถุประสงค์ของหลักสูตรมีความชัดเจนสอดคล้องกับสภาพปัจจุบันและการพัฒนาประเทศ และสามารถนำไปปฏิบัติได้จริงในชีวิตประจำวัน ทั้งอาจารย์ผู้รับผิดชอบหลักสูตร อาจารย์ผู้สอน และนักศึกษามีความเห็นสอดคล้องกันอยู่ในระดับมาก (คหาวุธ กุลศิริรัตน์, 2561)

2. ด้านผลผลิต จากการสอบถามความคิดเห็นของผู้ใช้บัณฑิต พบว่า ภาพรวมอยู่ในระดับมาก ทั้ง 2 ด้าน ได้แก่ 1) ด้านคุณลักษณะบัณฑิตที่พึงประสงค์ และ 2) ด้านความพึงพอใจต่อการปฏิบัติงาน ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากก่อนเข้าศึกษาเป็นบุคลากรที่ปฏิบัติการสอนอยู่ในสถานศึกษาซึ่งมีประสบการณ์ในการจัดการเรียนการสอน และการปฏิบัติงานด้านอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการสอนในหน้าที่ครู เมื่อนักศึกษาเข้ามาศึกษาตามหลักสูตร ซึ่งมีการจัดการเรียนการสอนทั้งภาคทฤษฎี และปฏิบัติ และพัฒนาคุณลักษณะบัณฑิตที่พึงประสงค์ตามเกณฑ์ของ สกอ. ตามที่กำหนดไว้ใน มคอ. 2 รายละเอียดหลักสูตรประกาศนียบัตรบัณฑิตวิชาชีพครู (ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2562) นอกจากนี้ได้จัดกิจกรรมเสริมความเป็นครู เพื่อสร้างเสริมให้มีจิตอาสา ใฝ่รู้ ใฝ่งาน เพื่อนำไปสู่การเป็นครูดี มีความรู้ และมุ่งพัฒนาท้องถิ่น โดยกำหนดให้นักศึกษาปฏิบัติกิจกรรม 7 กิจกรรม ได้แก่ 1) ร่วมเป็นสมาชิกชมรม และร่วมกิจกรรมชมรม 2) บริการสาธารณะ หรือค่ายอาสาหรือกิจกรรมอาสาเพื่อสังคมหรือกิจกรรมที่สอนน้อง 3) เข้าร่วมโครงการพัฒนาบุคลิกภาพ 4) เป็นสมาชิกวารสารทางวิชาการ และสังเคราะห์ความรู้ 5) เข้าร่วมประชุมวิชาการตามหัวข้อที่สนใจ หรือเสนอผลงานวิชาการในหัวข้อที่สนใจ 6) ปฏิบัติกิจกรรมเพื่อพัฒนาจิต เจริญปัญญา 7) วิเคราะห์และแก้ปัญหาข้อบกพร่องของตนเอง ทุกกิจกรรมเน้นให้นักศึกษำบันทึกการเข้าร่วมกิจกรรม สรุปองค์ความรู้ที่ได้รับ และการนำความรู้ไปประยุกต์ใช้ในวิชาชีพครูได้ โดยมีสมุดบันทึกให้ที่ได้รับจากการเข้าร่วมกิจกรรม (คณะครุศาสตร์, 2562) จึงส่งผลให้นักศึกษามีคุณภาพในทุกด้านอยู่ในระดับดีมาก ทั้งนี้ ในการประเมินหลักสูตรด้านผลผลิต โดยใช้รูปแบบซีป (CIPP Model) นั้นในการรวบรวมข้อมูลอย่างเป็นระบบ และสามารถทำให้การตัดสินใจในการพัฒนาหลักสูตรมีความยั่งยืนและสอดคล้องกับความต้องการของผู้ใช้บัณฑิตซึ่งสอดคล้องกับ Guili Zhang et al ได้กล่าวว่า CIPP เป็นกระบวนการประเมินที่อิงสังคม ผู้เข้าร่วมในการเรียนรู้โดยการบริการสังคมทุกฝ่ายช่วยกันออกแบบกิจกรรมที่เห็นต้องตรงกันเกี่ยวกับความต้องการของทั้งผู้ให้บริการ (มหาวิทยาลัย) และ

ผู้รับบริการ (ชุมชน) การตัดสินใจร่วมกันนั้นเป็นสิ่งจำเป็นเนื่องจากการมีส่วนร่วมในเชิงสนับสนุนทำให้ผู้เกี่ยวข้องทุกส่วนสามารถให้ข้อมูลและแนวคิดที่มีค่า และทำให้ทุกส่วนได้เรียนรู้ ยอมรับ เห็นคุณค่า และลงมือทำรายงานการประเมิน ซึ่งกระบวนการระบบสังคมทำให้เกิดความเข้าใจและเชื่อมโยงระหว่างผู้ให้บริการ ผู้สนับสนุนในชุมชน และผู้มีส่วนได้ส่วนเสียอื่น ๆ และสามารถทำให้เกิดโครงการเรียนรู้โดยการบริการสังคมที่ยั่งยืนในระยะยาวได้ (Guili Zhang et al., 2011)

3. ด้านปัจจัยพื้นฐาน พบว่า โดยภาพรวมมีความเหมาะสมในระดับมาก เมื่อพิจารณาด้านคุณสมบัติของผู้เข้าศึกษาเป็นไปตามเกณฑ์มาตรฐานคุณวุฒิแห่งชาติ และเป็นไปตามข้อบังคับของมหาวิทยาลัยราชภัฏราชนครินทร์ ว่าด้วยการศึกษาในระดับอนุปริญญาและปริญญาตรี พ.ศ. 2558 ด้านอาจารย์ประจำหลักสูตร มีคุณวุฒิตรงและสัมพันธ์กับหลักสูตร มีความรู้ ความสามารถ และประสบการณ์ที่ทันกับความเปลี่ยนแปลงทางวิชาการ ส่งเสริมให้นักศึกษาคิดวิเคราะห์และกล้าแสดงออก มีการบูรณาการความรู้ต่าง ๆ ให้นักศึกษา เป็นแบบอย่างที่ดี และมีคุณธรรมจริยธรรมเหมาะสมกับการเป็นอาจารย์ด้านแผนการศึกษา มีความต่อเนื่องจากง่ายไปหายาก และมีความต่อเนื่องเชื่อมโยงจากพื้นฐานไปสู่วิชาชีพและจำนวนหน่วยกิตแต่ละภาคเรียนมีความเหมาะสม ทั้งนี้ อาจเป็นเพราะกระทรวงศึกษาธิการ ได้ประกาศในราชกิจจานุเบกษา เรื่อง เกณฑ์มาตรฐานหลักสูตรระดับบัณฑิตศึกษา พ.ศ. 2558 ได้กำหนดไว้ว่า อาจารย์ผู้รับผิดชอบหลักสูตร ต้องเป็นอาจารย์ประจำหลักสูตร มีคุณวุฒิปริญญาเอกหรือเทียบเท่า หรือเป็นผู้ที่ดำรงตำแหน่งทางวิชาการไม่ต่ำกว่ารองศาสตราจารย์ในสาขาวิชานั้นหรือสาขาวิชาที่สัมพันธ์กันและการพัฒนาหลักสูตร ให้ทุกหลักสูตรมีการพัฒนาหลักสูตรให้ทันสมัย (กระทรวงศึกษา, 2558)

4. ด้านกระบวนการ โดยภาพรวมมีความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้ เนื่องจากมีการนำผลการประเมินของการดำเนินการตามหลักสูตรไปใช้ในการปรับปรุงหลักสูตร ด้านบริหารและพัฒนาอาจารย์ คณะกรรมการบริหารหลักสูตร มีการจัดทำแผนพัฒนาอาจารย์ให้ศึกษาต่อในระดับที่สูงขึ้น มีการสนับสนุนให้ทำผลงานวิชาการมีการส่งเสริมให้เข้าร่วมโครงการพัฒนาอาจารย์ทั้งตามศาสตร์และด้านที่เกี่ยวข้องด้านทรัพยากรในการดำเนินการ โดยจัดให้มีเครื่องคอมพิวเตอร์ ระบบเครือข่าย และอินเทอร์เน็ตเพียงพอ มีห้องสมุดและแหล่งค้นคว้าตำราในการเรียนการสอนเพียงพอมีแหล่งเรียนรู้อื่น ๆ ผ่านระบบเครือข่ายคอมพิวเตอร์อย่างเพียงพอ มีห้องปฏิบัติการที่มีวัสดุครุภัณฑ์เพียงพอต่อการปฏิบัติ มีห้องเรียนมีครุภัณฑ์โสตทัศนูปกรณ์เพียงพอต่อการเรียนการสอน และมีสถานที่ฝึกปฏิบัติการเหมาะสมกับการฝึกปฏิบัติ ด้านการจัดการเรียนการสอนและการวัดและประเมินผลโดยหลักสูตรมีการจัดทำแผนบริหารการสอน (มคอ. 3 และ มคอ. 4) และจัดการเรียนการสอนตามแผนบริหารการสอน (มคอ.3 และ มคอ.4) มีการแจ้งจุดประสงค์ขอบข่าย เนื้อหาวิชา กิจกรรมการเรียนการสอน และการประเมินผลอย่างชัดเจน และจัดการเรียนการสอนให้นักศึกษาสามารถเชื่อมโยงความรู้ทางทฤษฎีสู่การปฏิบัติจริง จัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ให้นักศึกษาสามารถคิดวิเคราะห์ตัดสินใจ แก้ไขปัญหาอย่างมีระบบ สามารถศึกษาและแสวงหาความรู้ด้วยตนเอง การพัฒนาผู้เรียนให้มีทักษะมีกิจกรรมเสริมความรู้และทักษะนอกชั้นเรียนเพื่อให้นักศึกษามีประสบการณ์ตรงทั้งทฤษฎีและปฏิบัติ ส่งเสริมให้นักศึกษาได้ศึกษาค้นคว้าและการทำงานร่วมกัน และให้ผู้มีประสบการณ์ทางวิชาการหรือวิชาชีพจากหน่วยงานหรือชุมชนภายนอกเข้ามามีส่วนร่วมในกระบวนการเรียนการสอน ซึ่งสอดคล้องกับ พิมพ์ันท์ เดชะคุปต์ และพะเยาว์ ยินดีสุข ได้กล่าวว่า สภาพสังคมของประเทศไทยปัจจุบันเป้าหมายของการศึกษานั้นทักษะการคิดเพื่อสร้างความรู้ ค้นหาความรู้จากแหล่งต่าง ๆ มีความคิด อย่างมีวิจรรย์ญาณในการเลือก การตัดสินใจในเรื่องต่าง ๆ อย่างถูกต้องและเป็นประโยชน์ต่อส่วนร่วม (พิมพ์ันท์ เดชะคุปต์ และพะเยาว์ ยินดีสุข, 2558) และสุคนธ์ สนิธพานนท์ ได้เสนอว่า การสร้างความร่วมมือระหว่างสถานศึกษากับชุมชน สถานศึกษาจะต้องได้รับความร่วมมือจากชุมชนต่าง ๆ เพื่อเปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ และมีประสบการณ์ตรงในการอยู่ร่วมในสังคมเป็นทั้งผู้รับความรู้และประสบการณ์จากแหล่งเรียนรู้ของชุมชน นอกจากนี้การจัดการเรียนการสอนยังมีสื่อและเทคโนโลยีช่วยส่งเสริมการเรียนรู้ความเข้าใจในเนื้อหาอย่างเพียงพอ มีเอกสาร

ประกอบการสอนสอดคล้องกับเนื้อหาวิชาที่มีการจัดการเรียนรู้ที่พัฒนาจากการทำวิจัยหรือกระบวนการจัดการความรู้ เพื่อพัฒนาการเรียนการสอนการสอดแทรกคุณธรรมจริยธรรมและจรรยาบรรณในวิชาชีพ (สุคนธ์ สินธพานนท์, 2560)

สรุป/ข้อเสนอแนะ

ความคิดเห็นของอาจารย์ผู้รับผิดชอบหลักสูตร อาจารย์ผู้สอน และศิษย์เก่า ศิษย์ปัจจุบัน คิดเห็นสอดคล้องกันว่า หลักสูตรประกาศนียบัตรบัณฑิตวิชาชีพครู (หลักสูตรปรับปรุง พ.ศ. 2562) ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงที่สุด ได้แก่ ด้านบริบท รองลงมา ได้แก่ ด้านผลผลิต ด้านปัจจัยพื้นฐาน และอันดับสุดท้าย ได้แก่ ด้านกระบวนการจากการสอบถามความคิดเห็นของผู้ใช้บัณฑิตเพิ่มเติม พบว่า ด้านผลผลิต ภาพรวมอยู่ในระดับมาก ทั้ง 2 ด้าน ได้แก่ 1) ด้านคุณลักษณะบัณฑิตที่พึงประสงค์ และ 2) ด้านความพึงพอใจต่อการปฏิบัติงาน ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้ 1) ควรนำผลที่ได้จากการประเมินหลักสูตรไปเป็นแนวทางในการดำเนินการปรับปรุงและพัฒนาหลักสูตรประกาศนียบัตรบัณฑิตวิชาชีพครู (หลักสูตรปรับปรุง 2567) ให้มีคุณภาพดียิ่งขึ้น 2) ควรส่งเสริมให้มีการทำวิจัยหลักสูตรอย่างต่อเนื่องอย่างน้อย 2 ปีต่อครั้ง 3) ผู้สอนควรมีการบูรณาการประยุกต์ใช้ความรู้ นวัตกรรมและเทคโนโลยีใหม่ ๆ มาประกอบการเรียนการสอนในเนื้อหาวิชาต่าง ๆ 4) การพัฒนาหลักสูตร ควรเพิ่มกิจกรรมการสอนที่สอดคล้องกับการบริการวิชาการเพื่อชุมชนให้มากยิ่งขึ้น ข้อเสนอแนะการวิจัยครั้งต่อไปควรมีการสนทนากลุ่มผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย ได้แก่ อาจารย์ประจำหลักสูตร อาจารย์ผู้สอน ผู้ใช้บัณฑิต ทั้งในสถานศึกษาและท้องถิ่น และนักศึกษา เพื่อนำมาวิเคราะห์ข้อมูลในเชิงคุณภาพด้วย

เอกสารอ้างอิง

- กระทรวงศึกษา. (2558). เกณฑ์มาตรฐานหลักสูตรระดับบัณฑิตศึกษาพ.ศ. 2558. เรียกใช้เมื่อ 29 มิถุนายน 2566 จาก http://www.mua.go.th/user/bhes/front_home/criterion58/criterion%20_m58.PDF
- คณะครุศาสตร์. (2560). คู่มือกิจกรรมเสริมความเป็นครูหลักสูตรประกาศนียบัตรบัณฑิตวิชาชีพครูประจำปีการศึกษา 2562 คณะครุศาสตร์มหาวิทยาลัยราชภัฏราชชนครินทร์. ฉะเชิงเทรา: คณะครุศาสตร์.
- คณะครุศาสตร์. (2562). มคอ. 2 รายละเอียดหลักสูตรประกาศนียบัตรบัณฑิตวิชาชีพครู (หลักสูตรปรับปรุง พ.ศ. 2562). ฉะเชิงเทรา: คณะครุศาสตร์.
- คทาวิฑูรย์ กุลศิริรัตน์. (2561). การประเมินหลักสูตรครุศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาวิทยาศาสตร์ทั่วไป (หลักสูตรปรับปรุง ปี พ.ศ. 2559) คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏราชชนครินทร์. ฉะเชิงเทรา: คณะครุศาสตร์.
- เจียรนัย ศิริสวัสดิ์. (2526). การประเมินหลักสูตรครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการสอนภาษาไทย. ใน วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต. จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ทิตนา เขมมณี. (2544). รวบรวมบทความทางการประเมินโครงการ. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- พิมพ์พันธ์ เดชะคุปต์ และพะเยาว์ ยินดีสุข. (2558). การจัดการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21. (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- มารุต พัฒผล. (2562). แนวคิดหลักการพัฒนาหลักสูตร. กรุงเทพมหานคร: ศูนย์ผู้นำนวัตกรรมหลักสูตรและการเรียนรู้.
- วิชัย วงษ์ใหญ่. (2554). การพัฒนาหลักสูตรระดับอุดมศึกษา. (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพมหานคร: อาร์ แอนด์ ปริ้นท์ จำกัด.
- สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา. (2561). คู่มือการประกันคุณภาพการศึกษาภายใน ระดับอุดมศึกษา พ.ศ. 2557. กรุงเทพมหานคร: ภาพพิมพ์.

- สำนักนายกรัฐมนตรี. (2559). แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12 (พ.ศ. 2560-2564). กรุงเทพมหานคร: สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ.
- สุคนธ์ สินธพานนท์. (2560). ครูยุคใหม่กับการการเรียนรู้สู่การศึกษา 4.0. กรุงเทพมหานคร: 919 เทคนิคพรินต์ติ้ง.
- Guili Zhang et al. (2011). Using the Context, Input, Process, and Product Evaluation Model (CIPP) as a Comprehensive Framework to Guide the Planning, Implementation, and Assessment of Service-learning Programs. *Journal of Higher Education Outreach and Engagement*, 15(4), 79.
- Stufflebeam, D.L., & Shinkfield, A.J. (2007). *Evaluation theory, models, and application*. San Francisco: Jossey - Bess.

อัตลักษณ์พระสังฆราชแห่งกรุงรัตนโกสินทร์*

IDENTITIES OF THE SUPREME PATRIARCH OF RATTANAKOSIN

สุภักซ์ สุธนภิญโญ*

Suphakkhathat Suthanaphinyo

คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา กรุงเทพมหานคร ประเทศไทย

Faculty of Education, Suan Sunandha Rajabhat University, Bangkok, Thailand

*Corresponding author E-mail: suphakkhathat.su@ssru.ac.th

บทคัดย่อ

บทความนี้มุ่งศึกษาอัตลักษณ์ทางสังคมของพระสังฆราชแห่งกรุงรัตนโกสินทร์ ใช้ข้อมูลจากหนังสือพระประวัติสมเด็จพระสังฆราชแห่งกรุงรัตนโกสินทร์ 19 พระองค์ วัดบวรนิเวศวิหารจัดพิมพ์ในโอกาสฉลองพระชันษา 96 ปี สมเด็จพระญาณสังวร สมเด็จพระสังฆราช สกลมหาสังฆปริณายก 3 ตุลาคม 2552 และใช้แนวคิดอัตลักษณ์ (Identity) เป็นกรอบในการวิเคราะห์ ผลการศึกษาพบว่า พระสังฆราชแห่งกรุงรัตนโกสินทร์มีอัตลักษณ์ทางสังคม (Social Identity) ที่ปรากฏโดดเด่น 4 ด้าน ได้แก่ 1) อัตลักษณ์พระราชาอุปัชฌายาจารย์ 2) อัตลักษณ์นักปราชญ์ 3) อัตลักษณ์นักการศึกษา และ 4) อัตลักษณ์นักปกครอง โดยอัตลักษณ์แต่ละด้านมีความเชื่อมโยง สามารถทับซ้อนปรากฏร่วมกันได้มากกว่า 1 ด้าน และมีพลวัตที่ปรับเปลี่ยนได้ตามบริบททางสังคมในแต่ละสมัย ทั้งนี้อัตลักษณ์ดังกล่าวทำหน้าที่ยกย่องพระเกียรติคุณของพระสังฆราชแต่ละพระองค์ในสมัยรัตนโกสินทร์ให้เป็นที่ปรากฏเด่นชัดยิ่งขึ้น นอกจากนี้ อัตลักษณ์ยังแสดงให้เห็นว่าพระสังฆราชเป็นกลุ่มทางสังคมที่มีบทบาทสำคัญในการดำรงสถาบันชาติ ศาสนา และพระมหากษัตริย์ เกื้อกูลในฐานะผู้อุปถัมภ์ซึ่งกันและกัน อีกทั้งเป็นพึงพอใจของบุคคลทุกชนชั้นในสังคมไทย ตลอดจนมีส่วนร่วมช่วยจรรโลงสังคมและสร้างคุณูปการด้านต่าง ๆ แก่สังคมไทยมาอย่างต่อเนื่องยาวนาน ดังนั้นอัตลักษณ์ทางสังคมของพระสังฆราชแห่งกรุงรัตนโกสินทร์ทั้ง 19 พระองค์คือทรงเป็นอภิบุชนียบุคคลของสังคมไทย และอาจกล่าวได้ว่าอัตลักษณ์กลุ่มของพระสังฆราชแห่งกรุงรัตนโกสินทร์คือ “ทรงเป็นสัญลักษณ์ของคุณความดี”

คำสำคัญ: อัตลักษณ์, พระสังฆราช, กรุงรัตนโกสินทร์, ชีวประวัติ

Abstract

This article aimed to study identities of the Supreme Patriarch relying on data from the book entitled “The Biography of 19 Supreme Patriarchs of Rattanakosin” of Wat Bowonniwet Vihara publicized to celebrate the 96th birthday anniversary of His Holiness Somdet Phra Nyanasamvara, the Supreme Patriarch of Thailand on October 3, 2009, and using the identity concept as an analytical framework. The result revealed that the Supreme Patriarch of Rattanakosin had 4 outstanding social identities: 1) being a teacher, 2) being a philosopher, 3) being an educator, and 4) being a governor. These identities were relevant and overlapped each other more than one identity, and each had its dynamic that could be able to be adjusted

* Received November 12, 2023; Revised November 25, 2023; Accepted November 29, 2023

according to the social context in each era. However, all of them obviously played a key role in honoring each Supreme Patriarch of Rattanakosin. In addition, it was found that Supreme Patriarch was a social group playing an important role in maintaining nation, religion, and monarchy institutions, being a spiritual anchor for people of all classes in Thai society, sustaining society and creating various contributions to Thai society continuously for a long time. Therefore, social identity of 19 Supreme Patriarchs of Rattanakosin is being venerable persons of Thai society. It can be said that the identity of the Supreme Patriarchs of Rattanakosin is “being the symbol of goodness.”

Keywords: Identities, Supreme Patriarch, Rattanakosin, Biography

บทนำ

สังคมไทยนับถือพระพุทธศาสนามาช้านาน พุทธศาสนิกชนและสถาบันศาสนามีความยึดโยงผูกพัน เกื้อกูล มีบทบาทต่อวิถีชีวิตและสังคมไทยในหลากหลายมิติ ทั้งยังดำรงความสัมพันธ์มาถึงปัจจุบัน ดังหลักฐานที่ปรากฏ ในศิลาจารึกหลักที่ 1 ว่า ในเมืองสุโขทัยนั้นมีวิหาร มีพระพุทธรูป มีการทำทาน มีพระเถระ มีพระสังฆราช ที่พ่อขุนรามคำแหงทรงนิมนต์มาจากนครศรีธรรมราช โดยเฉพาะตำแหน่งพระสังฆราชที่ถือเป็นประมุขฝ่าย พุทธจักรนั้นย่อมมีความสำคัญในฐานะประมุขสูงสุดของคณะสงฆ์ ตามที่ ชมรมคณาจารย์แห่งประเทศไทย กล่าวว่า “สมเด็จพระเจ้าบรมวงศ์เธอ กรมพระยาดำรงราชานุภาพ ได้ทรงพระนิพนธ์หนังสือ เรื่อง “ตำนานคณะสงฆ์” ทรงกล่าวถึงการปกครองของคณะสงฆ์ในสมัยกรุงสุโขทัยไว้ว่า...“สมณศักดิ์ในสยามประเทศที่ได้พบหลักฐานเป็นเก่าก่อนที่สุดมีในศิลาจารึกของ พ่อขุนรามคำแหง ซึ่งเป็นพระเจ้าแผ่นดินรัชกาลที่ 3 ในราชวงศ์พระร่วงครองกรุงสุโขทัยเป็นราชธานี จารึกไว้ เมื่อราว พ.ศ. 1835 ว่าที่พระนครสุโขทัย มีสังฆราช มีครู มีมหาเถระและ มีเถระสังฆราช เห็นจะเป็นตำแหน่งสังฆนายกชั้นสูงสุด” (ชมรมคณาจารย์แห่งประเทศไทย, 2536)

สมัยกรุงศรีอยุธยา มีตำแหน่งพระสังฆราช 2 พระองค์ แยกกันปกครองไม่ขึ้นตรงต่อกัน แบ่งเป็น 2 คณะใหญ่ ได้แก่ ฝ่ายคามวาสี มีราชทินนามว่า พระพุทธโฆษาจารย์ เป็นเจ้าคณะใหญ่ ฝ่ายอรัญวาสี มีราชทินนาม พระวันรัตน์ เป็นเจ้าคณะใหญ่ (โกวิท ตั้งตรงจิตร, 2549) สมัยรัตนโกสินทร์มีพระมหาเถระผู้ดำรงตำแหน่งพระสังฆราช นับถึงปัจจุบัน (พ.ศ.2325 - 2566) ทั้งสิ้น 20 พระองค์ ทรงทำหน้าที่ในการบริหารกิจการคณะสงฆ์ เผยแผ่พระธรรมคำสอน ระวังอธิกรณ์ รับภาระพระพุทธรูปศาสนาสืบต่อเนื่องมาเป็นลำดับ พระกรณียกิจต่าง ๆ ยังประโยชน์แก่พระพุทธศาสนาและสังคมไทย พระเกียรติคุณของแต่ละพระองค์ปรากฏเป็นที่ ยอมรับทั่วไปในสังคมชนและพุทธศาสนิกชนตลอดมา พระประวัติของแต่ละพระองค์จึงมีลักษณะเฉพาะและน่าสนใจ กล่าวคือ บางพระองค์ได้รับการยกย่องเป็นบุคคลสำคัญของโลกจากองค์การเพื่อการศึกษา วิทยาศาสตร์ และวัฒนธรรมแห่งสหประชาชาติหรือยูเนสโก (UNESCO) บางพระองค์ทรงเป็นที่ยกย่องในทางวิปัสสนาธุระ บางพระองค์ทรงแตกฉานในพระไตรปิฎกและพระปริยัติธรรม บางพระองค์ทรงเป็นกวี ลักษณะดังกล่าวนี้ทำให้พระองค์มีบทบาททางสังคม สอดคล้องกับแนวคิดเรื่องอัตลักษณ์ (Identity) ซึ่ง ศิริพร ภัคดีผาสุก นิยามอัตลักษณ์ในแง่ของการปฏิสัมพันธ์ว่า “การกระทำเพื่อสื่อความหมายเกี่ยวกับตัวตน การนำเสนออัตลักษณ์เกิดขึ้นได้ในขณะที่มีการปฏิสัมพันธ์ทางสังคมเมื่อมีการแสดงให้รู้ว่าผู้นั้นเป็นใคร นอกจากนี้อัตลักษณ์เป็นกระบวนการต่อรองว่าด้วยการนำเสนอและตีความเกี่ยวกับตำแหน่งแห่งหนทางสังคม สังกัดทางสังคม บทบาท สถานภาพ และหมวดหมู่ทางสังคม” (ศิริพร ภัคดีผาสุก, 2561)

ผู้เขียนสังเกตว่ามีหนังสือที่รวบรวมและเผยแพร่พระประวัติของพระสังฆราชแห่งกรุงรัตนโกสินทร์ไว้มากมาย ซึ่งเป็นข้อมูลในกลุ่มชีวประวัตินักบุญ (Hagiography) ตามที่ สายป่าน ปุริวรรณชนะ กล่าวว่า “เป็น

วรรณกรรมประเภทหนึ่งในคริสต์ศาสนา งานเขียนประเภทชีวประวัตินักบุญ หมายถึง ข้อมูลเกี่ยวกับศาสนบุคคล ซึ่งควรเป็นไปเพื่อเสริมสร้างศรัทธาปสาทะ ดังนั้นคำจำกัดความเพียงประการเดียวของวรรณกรรมประเภทนี้ อาจหมายถึงงานประพันธ์ที่ได้รับแรงบันดาลใจมาจากความเลื่อมใสศรัทธา และตั้งใจที่จะเผยแผ่เกียรติคุณของนักบุญผู้นั้น” (สายป่าน ปุริวรรณชนะ, 2555) จากการทบทวนสถานภาพการศึกษาวรรณกรรมโดยใช้แนวคิดอัตลักษณ์ (Identity) ในงานวิทยานิพนธ์ไทย (พ.ศ.2543 – 2563) (อิทธิพร เอิบกมล และ พัทธลีนจ จินนุ่น, 2564)พบว่ากลุ่มข้อมูลที่นำมาศึกษาได้แก่ นวนิยาย เรื่องสั้น กวีนิพนธ์ บทเพลง นิตยสาร บทละคร เรื่องเล่าและการ์ตูน ส่วนการศึกษาอัตลักษณ์กลุ่มแม้จะมีการศึกษาไว้มากแต่มักเป็นการศึกษากลุ่มทางสังคมอื่น ๆ อาทิ กลุ่มเพศที่สาม กลุ่มคนชายขอบ กลุ่มบุคคลที่เป็นที่สนใจในสังคม เช่น กลุ่มนักร้องเมือง กลุ่มผู้มีชื่อเสียง เป็นต้น ส่วนการศึกษากลุ่มพระสงฆ์ที่ใช้ข้อมูลประเภทเรื่องเล่าและตัวบททางวรรณกรรมมีการศึกษาไว้บางส่วน อาทิ งานวิจัยเรื่อง ภาพลักษณ์ของพระสงฆ์ ในเรื่องสั้นไทย ระหว่าง พ.ศ.2532-2543 (นิโลบล นาคพลังกุล, 2546) งานวิจัยเรื่อง อิทธิปาฏิหาริย์กับการสร้างเรื่องเล่าศักดิ์สิทธิ์ : ขนบนิยมและพลวัตในประวัติพระเกจิอาจารย์ในสังคมไทยภาคกลาง (สายป่าน ปุริวรรณชนะ, 2555) บทความเรื่อง ภาพเสนอพระสงฆ์ในเรื่องสั้นของมาลา คำจันทร์ (สุนทร คำยอด, 2557) บทความเรื่อง ภาพลักษณ์พระสงฆ์ในเอกสารโบราณล้านนา (สุนทร คำยอด และคณะ, 2565) งานวิจัยเรื่อง ความสัมพันธ์ระหว่างกลวิธีทางภาษากับภาพตัวแทนพระสงฆ์ผู้กระทำผิดในวาทกรรมข่าวออนไลน์: การศึกษาตามแนววาทกรรมวิเคราะห์เชิงวิพากษ์ (ยุทธการ ปัทมโรจน์ และ ศิริพร ภัคดีผาสุก, 2565) โดยงานวิจัยทั้ง 3 เรื่องใช้แนวคิดภาพตัวแทน (Representation) และวาทกรรมวิเคราะห์เชิงวิพากษ์เป็นกรอบการศึกษา ทว่า ยังไม่มีงานใดที่มุ่งศึกษากลุ่มพระสังฆราชอันเป็นกลุ่มทางสังคมที่มีบทบาทต่อสังคมไทยมาอย่างยาวนาน (อิทธิพร เอิบกมล และ พัทธลีนจ จินนุ่น, 2564) ด้วยเหตุนี้ผู้เขียนจึงสนใจศึกษาอัตลักษณ์พระสังฆราชแห่งกรุงรัตนโกสินทร์ ผ่านตัวบทประเภทชีวประวัติ โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาอัตลักษณ์ทางสังคมของพระสังฆราชแห่งกรุงรัตนโกสินทร์ ซึ่งมีคำถามว่าพระประวัติสมเด็จพระสังฆราชแห่งกรุงรัตนโกสินทร์มีการนำเสนออัตลักษณ์ทางสังคมด้านใดบ้าง ทั้งนี้อาจนำไปสู่การสรุปอัตลักษณ์กลุ่มในท้ายที่สุด

ข้อมูลที่ใช้ศึกษา

ศึกษาจากหนังสือ พระประวัติ สมเด็จพระสังฆราชแห่งกรุงรัตนโกสินทร์ 19 พระองค์ วัดบวรนิเวศวิหาร จัดพิมพ์ในวโรกาสฉลองพระชันษา 96 ปี สมเด็จพระญาณสังวร สมเด็จพระสังฆราชสกลมหาสังฆปริณายก 3 ตุลาคม 2552 ซึ่งมีเนื้อหาที่ถูกต้องสมบูรณ์ โดยมีรายพระนามสมเด็จพระสังฆราช ดังนี้

ตารางที่ 1 รายพระนามสมเด็จพระสังฆราชแห่งกรุงรัตนโกสินทร์

ลำดับที่ - ปีพุทธศักราช	พระนาม	สถิต ณ
1. พ.ศ.2325 -2337	สมเด็จพระอริยวงษญาณ สมเด็จพระสังฆราช (สี)	วัดระฆังโฆสิตาราม วรมหาวิหาร
2. พ.ศ.2337-2359	สมเด็จพระอริยวงษญาณ สมเด็จพระสังฆราช (ศุข)	วัดมหาธาตุยุวราชรังสฤษฎิ์ ราชวรมหาวิหาร
3. พ.ศ.2359 -2362	สมเด็จพระอริยวงษญาณ สมเด็จพระสังฆราช (มี)	วัดมหาธาตุยุวราชรังสฤษฎิ์ ราชวรมหาวิหาร
4. พ.ศ.2363 -2365	สมเด็จพระอริยวงษญาณ สมเด็จพระสังฆราช (สุก ญาณสังวร)	วัดมหาธาตุยุวราชรังสฤษฎิ์ ราชวรมหาวิหาร
5. พ.ศ.2365 -2385	สมเด็จพระอริยวงษญาณ สมเด็จพระสังฆราช (ด่อน)	วัดมหาธาตุยุวราชรังสฤษฎิ์ ราชวรมหาวิหาร

ตารางที่ 1 รายพระนามสมเด็จพระสังฆราชแห่งกรุงรัตนโกสินทร์ (ต่อ)

ลำดับที่ - ปีพุทธศักราช	พระนาม	สถิต ณ
6. พ.ศ.2386 -2392	สมเด็จพระอริยวงษญาณ สมเด็จพระสังฆราช (นาค)	วัดราชบูรณะ ราชวรวิหาร
7. พ.ศ.2394 -2396	สมเด็จพระมหาสมณเจ้า กรมพระปรมานุชิต ชิโนรส (พระองค์เจ้าवासกรี)	วัดพระเชตุพนวิมลมังคลาราม ราชวรมหาวิหาร
8. พ.ศ.2434 -2435	สมเด็จพระมหาสมณเจ้า กรมพระยาปวเรศ วริยา ลงกรณ์ (พระองค์เจ้าฤกษ์)	วัดบวรนิเวศวิหาร ราชวรวิหาร
9. พ.ศ.2436 -2442	สมเด็จพระอริยวงศาคตญาณ สมเด็จพระสังฆราช (สา ปุสฺสเทโว)	วัดราชประดิษฐ์สถิตมหาสีมาราม ราชวรวิหาร
10. พ.ศ.2453 -2464	สมเด็จพระมหาสมณเจ้า กรมพระยาวชิรญาณ วโร รส (พระองค์เจ้ามนุษยนาคมานพ)	วัดบวรนิเวศวิหาร ราชวรวิหาร
11. พ.ศ.2464 -2480	สมเด็จพระสังฆราชเจ้า กรมหลวงชินวราธิบดี (หม่อมเจ้าภูษงค์)	วัดราชบพิธสถิตมหาสีมาราม ราชวรวิหาร
12. พ.ศ.2481 -2487	สมเด็จพระอริยวงศาคตญาณ สมเด็จพระสังฆราช (แพ ตีสฺสเทโว)	วัดสุทัศน์เทพวราราม ราชวรมหาวิหาร
13. พ.ศ.2488 -2501	สมเด็จพระสังฆราชเจ้า กรมหลวงวชิรญาณวงศ์ (หม่อมราชวงศ์ชื่น นภวงศ์)	วัดบวรนิเวศวิหาร ราชวรวิหาร
14. พ.ศ.2503 -2505	สมเด็จพระอริยวงศาคตญาณ สมเด็จพระสังฆราช (ปลด กิตฺติโสภโณ)	วัดเบญจมบพิตรดุสิตวนาราม ราช วรวิหาร
15. พ.ศ.2506 -2508	สมเด็จพระอริยวงศาคตญาณ สมเด็จพระสังฆราช (อยู่ ญาโณทโย)	วัดสระเกศ ราชวรมหาวิหาร
16. พ.ศ.2508 -2514	สมเด็จพระอริยวงศาคตญาณ สมเด็จพระสังฆราช (จวน อุฏฺฐายี)	วัดมกุฏกษัตริยาราม ราชวรวิหาร
17. พ.ศ.2515 -2516	สมเด็จพระอริยวงศาคตญาณ สมเด็จพระสังฆราช (ปุ่น ปุณฺณสิริ)	วัดพระเชตุพนวิมลมังคลาราม ราชวรมหาวิหาร
18. พ.ศ.2517 -2531	สมเด็จพระอริยวงศาคตญาณ สมเด็จพระสังฆราช (วาสน์ วาสโน)	วัดราชบพิธสถิตมหาสีมาราม ราชวรวิหาร
19. พ.ศ.2532 -2556	สมเด็จพระญาณสังวร สมเด็จพระสังฆราช สกล มหาสังฆปริณายก (เจริญ สุวฑฺฒโน)	วัดบวรนิเวศวิหาร ราชวรวิหาร

แนวคิดที่ใช้ในการศึกษา

นิยาม “อัตลักษณ์” (Identity)

อภิญา เพ็ญฟูสกุล กล่าวถึง Identity หรือ อัตลักษณ์ ว่าเป็นพื้นที่ที่เชื่อมต่อระหว่างความเป็นปัจเจกกับสังคม (Social aspect) สังคมกำหนดบทบาทหน้าที่และระบบคุณค่าที่ติดมากับความเป็นพ่อ ความเป็นเพื่อน ความเป็นสามี-ภรรยา ความเป็นศิษย์-อาจารย์ ในมิตินี้ อัตลักษณ์ จึงเป็นเรื่องของการใช้สัญลักษณ์ (Symbolic aspect) ด้วย เพราะการแสดงออกซึ่งความสัมพันธ์ดังกล่าวกระทำผ่านระบบสัญลักษณ์หลากหลาย อีกด้านหนึ่ง อัตลักษณ์เกี่ยวข้องกับมิติ “ภายใน” ของความเป็นตัวเราอย่างมากทั้งในด้านอารมณ์ ความรู้สึกนึกคิด เพราะมนุษย์ให้ความหมายหรือเปลี่ยนแปลงความหมายเกี่ยวกับตนเองในกระบวนการที่เขาสัมพันธ์กับสังคม ดังนั้นอัตลักษณ์จึงซ้อนทับกัน จึงมีการแบ่งอัตลักษณ์เป็นสองระดับคือ อัตลักษณ์บุคคล (Personal identity) และอัตลักษณ์ทางสังคม (Social identity) เพื่อศึกษาความคาบเกี่ยวและปฏิสัมพันธ์ของทั้งสองระดับนี้ (อภิญา เพ็ญฟู

สกุล, 2546) ศิริพร ภักดีผาสุข กล่าวว่า อัตลักษณ์คือ การนิยามความหมายของตัวตนและการจัดวางตำแหน่งแห่งหนให้แก่ตัวตนซึ่งเกี่ยวข้องกับความเข้าใจของเราว่า “เราเป็นใคร” และ “ผู้อื่นเป็นใคร” นอกจากนี้ในทางกลับกันก็เกี่ยวข้องกับความเข้าใจของผู้อื่นในสังคมต่อตัวตนของเขาและ ตัวตนของเราด้วย อัตลักษณ์จึงเกี่ยวข้องกับการต่อรองความหมาย เกี่ยวกับตัวตนของคนในสังคมและเป็นกระบวนการที่มีลักษณะ “สหสัมพันธ์” (Intersubjective) กล่าวคือความหมายของตัวตน ขึ้นอยู่กับการต่อรองระหว่างตัวเราและสังคม” (ศิริพร ภักดีผาสุข, 2561)

กล่าวโดยสรุป อัตลักษณ์ หมายถึง การนิยามความหมายของตัวตนและการจัดวางตำแหน่งของตัวตน ซึ่งเกี่ยวข้องกับปฏิสัมพันธ์ระหว่างตัวตนของเราและสังคม อัตลักษณ์จึงเป็นกระบวนการนิยามความหมายของความ เป็นปัจเจกและกลุ่มทางสังคม ซึ่งสามารถทับซ้อน สลับไหลและปรับเปลี่ยนไปตามยุคสมัยรวมทั้งบริบท ของสังคม

อัตลักษณ์พระสังฆราชแห่งกรุงรัตนโกสินทร์

จากกลุ่มข้อมูลที่น่ามาศึกษาพบว่า อัตลักษณ์ทางสังคมที่โดดเด่นของพระสังฆราชแห่งกรุงรัตนโกสินทร์ มี 4 ด้าน ดังนี้

1. อัตลักษณ์พระราชอุปัชฌายจารย์

จากข้อมูลที่ศึกษาพระสังฆราชทุกพระองค์ทรงเป็นที่เคารพศรัทธาของพระมหากษัตริย์ พระบรมวงศานุวงศ์ และเจ้านายในราชสำนัก โดยเฉพาะการเป็นพระราชอุปัชฌายจารย์ พระอาจารย์ พระกรรมวาจาจารย์ พระอภิบาลซึ่งเป็นสถานะที่ได้มาก่อนได้รับการสถาปนาให้ดำรงตำแหน่งพระสังฆราช คือทรงเป็นพระมหาเถระ ที่พระมหากษัตริย์มีพระราชศรัทธานับถือมากกว่าพระเถระรูปอื่น เมื่อเจ้านายเหล่านั้นขึ้นเสวยราชย์เป็น พระเจ้าแผ่นดินก็ทรงยกย่องให้มีสมณศักดิ์สูงขึ้นตามลำดับ และทรงสถาปนาเป็นพระสังฆราชในที่สุด ดังข้อความต่อไปนี้

“พ.ศ. 2331 สมเด็จพระสังฆราช (สี) ทรงเป็นพระราชอุปัชฌายจารย์ ในพระบาทสมเด็จพระพุทธเลิศหล้านภาลัย เมื่อครั้งทรงพระผนวชเป็นพระภิกษุ ขณะทรงดำรงพระราชอิสริยยศเป็นสมเด็จพระเจ้าลูกยาเธอ เจ้าฟ้ากรมหลวงอิศรสุนทร และสมเด็จพระเจ้าหลานเธออีก 2 พระองค์ คือ สมเด็จพระเจ้าหลานเธอ เจ้าฟ้ากรมหลวงนรินทรรรณเรศ และสมเด็จพระเจ้าหลานเธอ เจ้าฟ้ากรมหลวงเทพหริรักษ์ ทรงพระผนวช ณ พระอุโบสถวัดพระศรีรัตนศาสดาราม ในพระบรมมหาราชวัง”

ข้อความข้างต้นแสดงให้เห็นว่า สมเด็จพระสังฆราช (สี) ทรงเป็นพระราชอุปัชฌายจารย์ ในพระบาทสมเด็จพระพุทธเลิศหล้านภาลัยและพระบรมวงศานุวงศ์ ชั้นสูง หรือหากไม่ได้เป็นพระราชอุปัชฌายจารย์ ก็มักมีความเกี่ยวข้องกับพระเจ้าแผ่นดินในทางใดทางหนึ่ง เช่น เป็นผู้ถวายพระนามพระเจ้าลูกยาเธอและพระเจ้าลูกเธอ เป็นพระอาจารย์ หรือพระกรรมวาจาจารย์ พระอภิบาล ดังข้อความต่อไปนี้

“พ.ศ. 2499 สมเด็จพระสังฆราชเจ้า กรมหลวงวชิรญาณวงศ์ ทรงเลือกให้เป็นพระอภิบาล (พระพี่เลี้ยง) ของพระภิกษุพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ในระหว่างที่ทรงพระผนวชเป็นพระภิกษุ...พ.ศ. 2521 ทรงเป็นพระกรรมวาจาจารย์ในสมเด็จพระบรมโอรสาธิราช เจ้าฟ้า มหาวชิราลงกรณ สยามมกุฎราชกุมาร ในการทรงผนวช ณ พระอุโบสถวัดพระศรีรัตนศาสดาราม ทรงเป็นพระอาจารย์ถวายการอบรมพระธรรมวินัย ขณะที่ทรงผนวชเป็นพระภิกษุและ เสด็จประทับ ณ วัดบวรนิเวศวิหาร ระหว่างวันที่ 6 - 20 พฤศจิกายน พ.ศ. 2521”

ข้อความข้างต้นกล่าวถึงสมเด็จพระสังฆราชเจ้า กรมหลวงวชิรญาณสังวร พระสังฆราชพระองค์ ที่ 19 ว่า ทรงเป็นพระอภิบาลพระภิกษุ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 9 และเป็นพระกรรมวาจาจารย์ ในพระภิกษุพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว รัชกาลปัจจุบัน จากข้อมูลที่นำมาศึกษา มีเพียง 4 พระองค์ ได้แก่ สมเด็จพระอริยวงษญาณ สมเด็จพระสังฆราช (นาค) สมเด็จพระอริยวงศาตตญาณ สมเด็จพระสังฆราช (แพ ตีสู่สเทโว) สมเด็จพระอริยวงศาตตญาณ สมเด็จพระสังฆราช (อยู่ ญาณโทโย) และสมเด็จพระอริยวงศาตตญาณ สมเด็จพระสังฆราช

(ปุณ ปุณณสิริ) ที่มีได้มีพระกรณียกิจพิเศษเกี่ยวข้องกับพระเจ้าแผ่นดินหรือพระบรมวงศานุวงศ์มาก่อน แต่ก็ทรงเป็นผู้อาวุโสและมีพระบรมราชวินิจฉัยว่ามีพระคุณสมบัติสมควรแก่ตำแหน่งพระสังฆราช จึงกล่าวได้ว่า อัตลักษณ์พระราชอุปัทยาจารย์นี้เป็นอัตลักษณ์โดดเด่น กล่าวคือ พระสังฆราชส่วนใหญ่ต้องมีพระกรณียกิจที่เกี่ยวข้องกับพระเจ้าแผ่นดิน ตามที่ วัดบวรนิเวศวิหาร กล่าวไว้ว่า

“ตั้งแต่สมัยโบราณมา พระเถระผู้จะได้รับสถาปนาเป็นสมเด็จพระสังฆราช และสมเด็จพระราชาคณะนั้น ปรากฏตามพระอธิบายของสมเด็จพระมหาสมณเจ้า กรมพระยาวชิรญาณวโรรส ว่า “เฉพาะบางรูป ผู้ทรงคุณพิเศษ เช่น เป็นพระอุปัชฌาย์ หรือพระอาจารย์ของพระราชอา” หากมิใช่พระอุปัชฌาย์อาจารย์ก็ “ทรงเลือกที่เป็นผู้ใหญ่ผู้เฒ่า” ซึ่งกล่าวโดยสรุปคือ “พระเถระผู้ที่จะได้รับสถาปนาเป็นสมเด็จพระสังฆราชนั้น จะต้องมีความเกี่ยวข้องกับสมเด็จพระเจ้าแผ่นดินในทางใดทางหนึ่ง” ฉะนั้น ในบางรัชกาลเมื่อหมดท่านที่ดำรงอยู่ในฐานะดังกล่าวแล้ว จึงมิได้ทรงสถาปนาพระเถระรูปใดเป็นสมเด็จพระสังฆราช และมิได้ทรงสถาปนาสมเด็จพระราชาคณะบางตำแหน่งด้วย” (วัดบวรนิเวศวิหาร, 2552)

อัตลักษณ์พระราชอุปัทยาจารย์ ทำให้พระสังฆราชทรงมีบทบาททางสังคมมากกว่าพระเถระทั่วไป เพราะทรงเป็นที่ศรัทธา ใกล้ชิด และไว้วางพระราชหฤทัยของพระเจ้าแผ่นดิน สอดคล้องกับอัตลักษณ์ตามมุมมอง สารัตถนิยม (Essentialism) เพราะเป็นภาพสะท้อนแก่นแท้ (Essence) ของตัวตนซึ่งเกิดขึ้นโดยธรรมชาติ สามารถแสดงออกให้ทั้งเราและผู้อื่นสังเกตเห็นได้ นำไปสู่กลุ่มทางสังคมที่มีคุณลักษณะโดดเด่นซึ่งช่วยให้จำกัดขอบเขตของกลุ่มได้อย่างชัดเจน ส่งผลให้พระพุทธรศาสนาในประเทศไทยมีความเจริญรุ่งเรือง ดังที่ ดินาร์ บุญธรรมกล่าวว่า “ข้อเท็จจริงสำคัญข้อหนึ่งที่ไม่อาจปฏิเสธได้คือ พระมหากษัตริย์ไทยทุกยุคสมัยมีบทบาทในการสร้างความเจริญรุ่งเรืองให้แก่พระพุทธศาสนาเถรวาทในประเทศไทย...ด้วยการอุปถัมภ์พระพุทธศาสนาและ คณะสงฆ์” (ดินาร์ บุญธรรม, 2551)

2. อัตลักษณ์นักปราชญ์

พระสังฆราชแต่ละพระองค์ทรงมีคุณสมบัติพิเศษหรือเป็นเลิศในแต่ละด้าน อาทิ เป็นผู้แตกฉานในพระไตรปิฎก คัมภีร์ทางศาสนา อักษรศาสตร์ (ภาษาบาลี) โหราศาสตร์ ทรงพระปรีชาในด้านการรจนาหนังสือหรือพระธรรมเทศนา บทประพันธ์ทั้งร้อยแก้วร้อยกรอง ทรงเป็นปราชญ์ทั้งทางคติโลกและคติธรรม ดังข้อความต่อไปนี้

“สมเด็จพระสังฆราช (สา ปุสฺสเทวมหาเถร) ได้เข้าถวายตัวเป็นศิษย์อยู่ในสำนักพระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว ขณะยังทรงพระผนวชอยู่ตั้งแต่เป็นสามเณร และได้ศึกษาพระปริยัติธรรมต่อที่สำนักวัดราชาธิวาส จนพระชันษาได้ 18 ปี จึงได้เข้าแปลพระปริยัติธรรมอีกครั้ง และแปลได้หมดทั้ง 9 ประโยค ในคราวเดียว ได้เป็นเปรียญเอก ตั้งแต่ยังทรงเป็นสามเณร นับเป็นสามเณรรูปแรกที่ได้เปรียญ 9 ประโยค ในสมัยกรุงรัตนโกสินทร์...เมื่อทรงอุปสมบทแล้วได้เข้าแปลพระปริยัติธรรมอีกครั้งหนึ่ง และแปลได้หมดทั้ง 9 ประโยค ด้วยเหตุนี้จึงมักมีผู้กล่าวถึงพระองค์ด้วยสมัญญาว่า “สังฆราช 18 ประโยค”

ข้อความข้างต้น แสดงให้เห็นว่า สมเด็จพระสังฆราช (สา) ทรงเป็นปราชญ์ในทางพระปริยัติธรรม ทรงสอบเปรียญธรรม 9 ประโยค อันเป็นการศึกษาขั้นสูงสุดของคณะสงฆ์ไทย พระคุณสมบัติเหล่านี้ทรงทำให้เป็นที่ยอมรับของพระเจ้าแผ่นดิน สหธรรมิก และพุทธศาสนิกชนทั่วไป ดังข้อความต่อไปนี้

“...หลังจากทรงบรรพชาได้ 3 เดือน ได้เข้าแปลพระปริยัติธรรม ณ วัดพระศรีรัตนศาสดาราม โดยพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวได้เสด็จพระราชดำเนินมาทรงฟังการแปลพระปริยัติธรรมในครั้งนั้นด้วย ทอดพระเนตรเห็นสามเณรแปลเข้าแปลได้ประโยค 1 มีรับสั่งว่า “เณรเล็ก ๆ ก็แปลได้” จึงทรงพระกรุณาโปรดให้ย้ายไปอยู่วัดเบญจมบพิตรดุสิตวนารามตั้งแต่วันนั้น...เมื่อย้ายมาอยู่วัดเบญจมบพิตรดุสิตวนารามแล้ว ได้ทรงศึกษาพระปริยัติธรรมสูงขึ้นตามลำดับ และทรงเข้าแปลพระปริยัติธรรมได้เป็นเปรียญ 9 ประโยค เมื่อวันที่ 28 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2451 ทรงเป็นสามเณรเปรียญ 9 ประโยค รูปแรกในรัชกาลพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว และ

เป็นรูปที่ 2 แห่งกรุงรัตนโกสินทร์ ต่อจากสมเด็จพระสังฆราช (สา ปุสฺสเทวมหาเถร) วัดราชประดิษฐสถิตมหาสีมาราม”

นอกจากจะทรงเป็นนักปราชญ์ในทางพระปริยัติธรรม อันถือเป็นคุณสมบัติที่ภิกษุพึงมีแล้ว พระสังฆราชบางพระองค์ ยังทรงเป็นนักปราชญ์ในด้านอื่น อาทิ อักษรศาสตร์ จนทรงได้รับการยกย่องให้เป็นบุคคลสำคัญของโลกจากองค์การเพื่อการศึกษา วิทยาศาสตร์ และวัฒนธรรมแห่งสหประชาชาติหรือยูเนสโก (UNESCO) ดังข้อความต่อไปนี้

“สมเด็จพระมหาสมณเจ้า กรมพระปรมานุชิตชิโนรส นอกจากจะทรงพระปรีชาญาณในทาง พระพุทธศาสนา ราชศาสตร์ แบบอย่างโบราณราชประเพณีต่าง ๆ ตลอดจนทรงรอบรู้ในทางไสยศาสตร์ โหราศาสตร์ ภาษามคธ ภาษาขอม และภาษาไทยเป็นอย่างดีแล้ว ยังทรงรอบรู้ในทางโคลง ฉันท์ กาพย์ กลอน อย่างลึกซึ้งอีกด้วย ทรงเป็นกวีที่เยี่ยมยอดในหลายด้าน โดยเฉพาะอย่างยิ่งทรงพระปรีชา สามารถในการใช้ภาษาได้อย่างไพเราะเพราะพริ้ง และทรงเป็นผู้มีความละเอียดรอบคอบในการนิพนธ์ หนังสือ พระองค์ได้ทรงสร้างสมวรรณกรรมของชาติไว้มากมาย ได้ทรงนิพนธ์เรื่องพระปฐมโพธิกถา ร่ายยาวมหาเวสสันดรชาดก หรือร่ายยาวมหาชาติ ที่ถือกันว่าเป็นวรรณกรรมชิ้นเอกทาง พระพุทธศาสนาในยุคกรุงรัตนโกสินทร์”

“ในทางประวัติศาสตร์และโบราณคดีได้ทรงนิพนธ์เรื่องต่าง ๆ ไว้มาก เช่น ลิลิตตะเลงพ่าย พระราชพงศาวดารฉบับความสมเด็จกรมพระปรมานุชิตชิโนรส เทศนาพงศาวดารกรุงศรีอยุธยา เป็นต้น นอกจากนี้ยังมีบทพระนิพนธ์ประเภทบทกวีเบ็ดเตล็ดอีกมาก ซึ่งล้วนเป็นผลงานชิ้นเอก ทางวรรณกรรมไทยทั้งนั้น ทรงใช้เวลาส่วนใหญ่ในทางนิพนธ์หนังสือ ทั้งในทางพระพุทธศาสนา และวรรณคดีทั่วไป ทั้งที่เป็นร้อยแก้วและร้อยกรอง ทรงเริ่มงานนิพนธ์มาตั้งแต่ในสมัยรัชกาลที่ 2 จนกระทั่งถึงรัชกาลที่ 4 อาจกล่าวได้ว่าในสมัยรัชกาลที่ 3 เป็นระยะเวลาที่พระองค์ทรงนิพนธ์หนังสือต่าง ๆ ไว้มากที่สุด จึงนับได้ว่าพระองค์ทรงเป็นรัตนกวีของไทย”

ตัวอย่างข้างต้นแสดงอัตลักษณ์นักปราชญ์ได้อย่างชัดเจน ส่งผลให้พระสังฆราชแต่ละพระองค์มี พระปรีชาสามารถโดดเด่นโดยเฉพาะความเป็นเลิศในด้านพระปัญญาเฉลียวฉลาด ทรงแตกฉาน รอบรู้ เชี่ยวชาญในพระธรรมคัมภีร์ ทำให้ทรงโดดเด่นเหนือภิกษุรูปอื่น ส่งผลให้มีโอกาสได้สนองงานพระศาสนา เช่น เป็นครูสอนบาลี เป็นแม่กองบาลี เป็นแม่กองธรรมสนามหลวง เป็นสมณทูตในการเจริญสัมพันธไมตรี หรือเป็นผู้นำในการสังคายนาพระไตรปิฎก อันเป็นภาระหน้าที่ที่ต้องอาศัยความรับผิดชอบและต้องมีพระปัญญาสูงส่งจึงจะกระทำสำเร็จ ด้วยเหตุนี้จึงทรงเป็นที่เคารพสักการะและเป็นที่ยกย่องสรรเสริญให้ทรงเป็นที่ปรึกษากิจการงานแผ่นดิน ตามที่ วัดบวรนิเวศวิหาร กล่าวว่า

“สมเด็จพระมหาสมณเจ้า กรมพระยาปวเรศวริยาลงกรณ์ ทรงเป็นที่เคารพนับถือของพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว ตลอดถึงพระบรมวงศานุวงศ์เป็นอันมาก ทรงเป็นที่ปรึกษาในกิจการบ้านเมืองที่สำคัญ ๆ ของพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว ดังจะเห็นได้จากความในพระราชหัตถเลขาที่กราบทูลสมเด็จพระมหาสมณเจ้า กรมพระยาปวเรศวริยาลงกรณ์ บางตอนว่า “ทุกวันนี้หม่อมฉันเหมือนตัวคนเดียว ได้อาศัยอยู่แต่สมเด็จพระกรมพระกับเสด็จเป็น ที่พึ่ง ที่ปรึกษา เป็นพระบรมวงศ์ผู้ใหญ่ ขอให้ทรงพิเคราะห์การให้ละเอียดด้วย”

ข้อความข้างต้นแสดงให้เห็นถึงความเชื่อมโยงระหว่างอัตลักษณ์นักปราชญ์อันเป็นที่มาของอัตลักษณ์ พระราชาอุปถัมภ์ ด้วยเพราะทรงเฉลียวฉลาด เป็นปราชญ์ในด้านต่าง ๆ จึงทรงเป็นที่ไว้วางพระราชหฤทัย นอกจากความเป็นปราชญ์ด้านคันถธุระแล้วยังพบว่าพระสังฆราชบางพระองค์ยังทรงคุณในด้านวิปัสสนาธุระ สามารถควบคุมจิตอันเป็นสภาวะขั้นสูงในทางธรรมได้อย่างดีเยี่ยม ดังข้อความต่อไปนี้

“สมเด็จพระสังฆราช (สุก ญาณสังวร) ทรงเป็นพระมหาเถระที่ทรงพระเกียรติคุณเป็นที่เลื่องลือพระองค์หนึ่งในสมัยกรุงรัตนโกสินทร์ ทรงพระคุณพิเศษในทางวิปัสสนาธุระ ทรงมีเมตตาจิตสูงส่งสามารถแผ่พรหมวิหาร

ธรรม ทำให้ไก่อปาเชื่องเป็นไก่อบ้านได้ จนได้รับการถวายสมัญญาว่า “พระสังฆราชไก่อเถื่อน” (วัดบวรนิเวศวิหาร, 2552)

ข้อความข้างต้นแสดงให้เห็นว่าสมเด็จพระสังฆราช (สุก ญาณสังวร) ทรงมีอำนาจจิตและบารมีธรรมขั้นสูง ที่มีได้จำกัดอยู่แต่เฉพาะมนุษย์ ทว่าสัตว์ก็สามารถรับรู้ได้ ดังจะเห็นได้จากพระนาม “ญาณสังวร” ที่มีพระสังฆราช เพียง 2 พระองค์แห่งกรุงรัตนโกสินทร์ คือ สมเด็จพระสังฆราช (สุก ญาณสังวร) และสมเด็จพระญาณสังวร สมเด็จพระสังฆราช สกลมหาสังฆปริณายก (เจริญ สุวฑฺฒโน) พระสังฆราชพระองค์ที่ 19 ที่ทรงมีภูมิธรรมด้านวิปัสสนา เป็นที่ยอมรับ ตามที่ วลัย ชูธรรมธัช กล่าวไว้ว่า

“พระนามญาณสังวรของสมเด็จพระสังฆราชทั้งสองพระองค์ แห่งกรุงรัตนโกสินทร์จึงมีที่มาจากคำว่า ญาณสังวรและความหมายของญาณสังวรอันเป็นภูมิธรรมขั้นสูงและสูงที่สุดในพระพุทธศาสนานั้นเอง คือสังวร อินทริยสังวร และญาณสังวร เมื่อปริบรูณ์แล้วพระตถาคตเจ้าทรงตรัสรับรองว่าสามารถกระทำอิทธิปาฏิหาริย์ได้นานา ประการอันสมเด็จพระญาณสังวร สมเด็จพระสังฆราช พระองค์ปัจจุบันนี้ ทรงอิทธิปาฏิหาริย์หลายประการ ทั้งอนุศาสน์ปาฏิหาริย์ และอิทธิปาฏิหาริย์” (วลัย ชูธรรมธัช, 2557)

อัตลักษณ์นักปราชญ์นี้สอดคล้องกับแนวคิดความมนุษย์เรามี “ตัวตนที่แท้จริง” (True self) ซึ่งก็คือ อัตลักษณ์ของเราเองอันอาจเป็นตัวตนภายในซึ่งผู้อื่นสามารถมองเห็นได้ อัตลักษณ์นักปราชญ์นี้เป็นประจักษ์ชัดเจนว่าพระสังฆราชทรงเป็นกลุ่มทางสังคมที่โดดเด่น เป็นที่พึ่งของชนทุกชั้น ทรงเปี่ยมด้วยพระปัญญา บริบูรณ์ด้วยพระปรีชาสามารถรอบด้านทั้งคณฤชระและวิปัสสนาธุระ ทรงปฏิบัติพระองค์ให้เป็นไปตามพระธรรมวินัยสืบทอดพระพุทธศาสนาผ่านการศึกษาพระปริยัติธรรม และเน้นการฝึกฝนจิตภาวนาเพื่อให้พ้นจากกิเลสทั้งปวง

3. อัตลักษณ์นักการศึกษา

ระบบการศึกษาของไทยในอดีตมีวัดเป็นศูนย์กลางจัดการศึกษา มีพระสงฆ์ทำหน้าที่ครู จนกระทั่งรัชสมัยพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวมีพระราชดำริปฏิรูปการศึกษาและขยายการศึกษาไปสู่หัวเมือง ก็มีพระบรมราชวินิจฉัยให้พระสังฆราชทรงเป็นธุระสนองพระบรมราโชบาย ดังข้อความต่อไปนี้

“พ.ศ. 2451 พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว ทรงพระราชดำริที่จะขยายการศึกษาขั้นพื้นฐานไปยังประชาชนทั่วราชอาณาจักร ทรงเห็นว่าวัดเป็นแหล่งให้การศึกษแก่คนไทยมาแต่โบราณกาล การใช้วัดเป็นฐานในการขยายการศึกษาจะทำให้ขยายได้รวดเร็วและทั่วถึง จึงทรงอาราธนาสมเด็จพระมหาสมณเจ้า กรมพระยาวชิรญาณวโรรส ขณะทรงดำรง พระอิสริยยศเป็นกรมหมื่นวชิรญาณวโรรส ให้ทรงอำนวยการจัดการศึกษา ในหัวเมืองทั่ว พระราชอาณาจักรสมเด็จพระมหาสมณเจ้า กรมพระยาวชิรญาณวโรรส ได้ทรงเลือกพระเถระผู้มีความสามารถทั้งฝ่ายธรรมยุต และมหานิกายรวม 13 รูป เป็นผู้อำนวยการศึกษามณฑลต่าง ๆ เพื่อดำเนินการจัดการศึกษาในหัวเมืองต่าง ๆ พระองค์ทรงรับหน้าที่อำนวยการในการจัดการศึกษาหัวเมืองอยู่ 5 ปี ก็สามารถขยายการศึกษาขั้นพื้นฐาน คือ ชั้นประถมศึกษาออกไปได้ทั่วประเทศ เมื่อทรงวางรากฐานการศึกษาในหัวเมืองจนมั่นคงพอสมควรแล้ว ก็ทรงมอบให้ เป็นหน้าที่ของกระทรวงธรรมการดำเนินการต่อไป”

ข้อความข้างต้นแสดงให้เห็นว่า พระสังฆราชทรงเป็นนักการศึกษา นับเป็นคุณูปการต่อวงการการศึกษาไทยที่ทำให้ประชาชนในภูมิภาคได้รับการศึกษาอย่างทั่วถึง นอกจากการศึกษาของฆราวาสแล้ว พระสังฆราชในฐานะประมุขของคณะสงฆ์ยังได้ทรงปรับปรุงและจัดการศึกษาของคณะสงฆ์ไทยให้ดีขึ้นเป็นลำดับ อาทิ การปรับปรุงรูปแบบการเรียนการสอน การสอบ และการตั้งมหาวิทยาลัยสำหรับพระสงฆ์ ดังข้อความต่อไปนี้

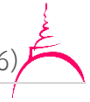
“พ.ศ. 2436 สมเด็จพระมหาสมณเจ้า กรมพระยาวชิรญาณวโรรส พร้อมด้วย พระเถระานุเถระในคณะธรรมยุต ได้ทรงจัดตั้งมหาวิทยาลัยขึ้น เพื่อเป็นที่เล่าเรียน พระปริยัติธรรมของพระภิกษุ และสามเณรในคณะธรรมยุตินิกาย และเป็นที่ประชุมสอบไล่ พระปริยัติธรรม สมเด็จพระสังฆราชเจ้า กรมหลวงวชิรญาณวงศ์

ขณะ ทรงเป็น ม.ร.ว. พระชิน สุจิตโต เปรียญ ได้ทรงช่วยสมเด็จพระมหาสมณเจ้า กรมพระยาวชิรญาณวโรรสในการจัดการศึกษา”

“การศึกษาพระปริยัติธรรมตั้งแต่ครั้งกรุงศรีอยุธยาแบ่งเป็น 3 ชั้น เรียกว่า บาเรียนตรี บาเรียนโท บาเรียนเอก หลักสูตรที่ใช้เรียนใช้สอบก็คือพระไตรปิฎก ทั้ง 3 คัมภีร์ ได้แก่ พระวินัย พระสูตร พระอภิธรรม มาถึงรัชกาลพระบาทสมเด็จพระพุทธเลิศหล้านภาลัย ได้โปรดให้ปรับปรุงการศึกษาพระปริยัติธรรมเพื่อให้พระภิกษุสามเณรที่สอบไล่ได้เป็นบาเรียนมีความรู้กว้างขวางยิ่งขึ้น สมเด็จพระสังฆราช (มี) จึงทรงเป็นธุระในการปรับปรุงการศึกษาพระปริยัติธรรม ทรงปรึกษาราชบัณฑิตยสถาน จนเห็นชอบทั่วกันในการปรับปรุงแก้ไขวิธีการสอนและการสอบไล่พระปริยัติธรรมใหม่ ทรงกำหนดหลักสูตรการศึกษาพระปริยัติธรรมโดยขยายการศึกษาออกไปเป็น 9 ประโยค ผู้สอบไล่ได้ตั้งแต่ 3 ประโยคขึ้นไปเรียกว่าเป็นบาเรียนหรือเปรียญ และหลักสูตรพระปริยัติธรรมที่ปรับปรุงขึ้นใหม่ในสมัยสมเด็จพระสังฆราช (มี) นี้ ได้ใช้เป็นแบบแผนการศึกษาพระปริยัติธรรมของคณะสงฆ์ไทยสืบมาจนปัจจุบัน”

จากข้อความข้างต้นแสดงให้เห็นว่า พระสังฆราชแต่ละพระองค์ยังทรงเป็นนักการศึกษา ทรงจัดการศึกษา พัฒนารูปแบบการศึกษา ทรงเป็นครูหรืออาจารย์ด้วยพระองค์เอง ขยายการศึกษาทั้งของคณะสงฆ์และฆราวาส อันเป็นพื้นฐานการศึกษาของประเทศไทยมาจนกระทั่งปัจจุบัน ส่งผลต่อการพัฒนาการศึกษาของประเทศ ซึ่ง พระมหาเจริญ กตปัญญาและคณะ กล่าวถึงกฎหมายการศึกษาของคณะสงฆ์ไทยไว้ว่า “เพื่อให้ภิกษุสามเณรได้มีการเรียนรู้ที่ทันกับยุคสมัย สอดรับกับการเปลี่ยนแปลงของโลกยุคใหม่ ซึ่งจะเป็นผลดีทั้งต่อประเทศชาติและพระศาสนา ประกอบกับในยุคปัจจุบันสถานศึกษาในพระพุทธศาสนามีกระจายอยู่ทั่วประเทศ มีการจัดการเรียนการสอนอยู่ภายในบริเวณของวัด ทั้งบุคลากรที่จัดการศึกษาส่วนมากก็เป็นพระภิกษุ ด้วยเหตุผลดังกล่าวพระราชบัญญัติฉบับนี้จึงเกิดขึ้นเพื่อช่วยเสริมสร้างศักยภาพด้านการบริหารและการจัดการศึกษาของคณะสงฆ์ไทยให้มีประสิทธิภาพใกล้เคียงกับการจัดการศึกษาของโรงเรียนรัฐทั่วไป” (พระมหาเจริญ กตปัญญา และคณะ, 2565) อัตลักษณ์นักศึกษาคือเป็นอัตลักษณ์ที่สืบเนื่องมาจากอัตลักษณ์พระราชอุปัชยาจารย์และอัตลักษณ์นักปราชญ์เป็นอัตลักษณ์ที่ได้มาภายหลัง แต่เป็นอัตลักษณ์ที่มีบทบาทโดดเด่นที่สุดในอดีต แม้ว่าปัจจุบันการศึกษาของประเทศจะมีกระทรวงศึกษาธิการกำกับดูแล แต่บทบาทการจัดการศึกษาของพระสงฆ์ก็ยังทรงมีพระสังฆราชเป็นที่ปรึกษา แม้ว่าปัจจุบันจะลดความสำคัญลงไปเพราะบทบาทหน้าที่ที่ถูกจำกัดไว้ตามกฎหมาย ดังนั้นอัตลักษณ์นักศึกษานี้จึงเป็นสอดคล้องกับมุมมองต่อต้านสารัตถนิยม (Essentialism) เพราะเชื่อว่า อัตลักษณ์ไม่ใช่สิ่งคงทนตายตัว แต่มีลักษณะ “กระบวนการกลายมาเป็น” (Process of becoming) เพราะไม่ได้เกิดจากแก่นแท้ของตัวตน แต่เป็นการสร้างและนำเสนอตัวตนอันเป็นเพียงส่วนหนึ่งในความหมายที่เกี่ยวกับตัวตนของเรา อัตลักษณ์จึงเปลี่ยนแปลงไปตามกาลเวลาบริบททางสังคมซึ่งมีพลวัต (Dynamics) ซึ่งเป็นไปตามทฤษฎี “การกลายเป็นเรื่องโลกย์” (Secularization) ตามที่ อภิญา เพ็องฟูสกุล กล่าวถึงสมมติฐานของทฤษฎีนี้ว่า ในสังคมก่อนสมัยใหม่ศาสนามีบทบาทสูงในแง่ที่เป็นองค์ประกอบสำคัญของโลกทัศน์และอัตลักษณ์ บทบาทดังกล่าวมีทั้งด้านที่เป็นบทบาททางจิตวิญญาณที่ชี้ทางหลุดพ้น ในแง่ศาสนาจะวางตำแหน่งแห่งที่ของ “ตัวฉัน” ภายในจักรวาลวิทยาทั้งหมด บทบาทอีกด้านคือบทบาทสังคม เช่น จะเห็นว่าวัดในชนบทเป็นโรงเรียน เป็นแหล่งเก็บองค์ความรู้ทางแพทย์แผนโบราณ เป็นที่แสดงออกของงานศิลปะ ศาลาวัดเป็นที่พักอาศัยคนเดินทางเป็นที่ประชุม ของชาวบ้านและเป็นที่ยึดเหนี่ยวของการชุมนุม บทบาททางสังคมอีกด้านก็คือการกำหนดอัตลักษณ์ทางสังคมของคนผ่านทางกฎศีลธรรมซึ่งกลายมาเป็นกรอบกำหนดแบบแผนความประพฤติทางสังคม (อภิญา เพ็องฟูสกุล, 2546)

4. อັตลัษณ์นั้กปคอรอง

อັตลัษณ์นั้กปคอรองนั้บเป็นอັตลัษณ์ที่ซั้ดเจนนั้หลังจกการปรรกาคั้ใช้ พรบ.ลัษณะปคอรองคณะสงษั้ ร.ศ.121 ในสมั้ยสมเด็้จพระมหาสมณเจ้่า กรมพระยวชิรญาณวโรรส (พระองค์เจ้่ามณุชยนาคมานพ) ทรงดำรงตำแหน่งพระสังฆราช ทำั้ให้ทรงปคอรองคณะสงษั้ตามอ้านาจที่ตราไว้ในกฎหมาย ส่งผลให้พระองค์มีบทบาทในฐานะนั้กปคอรอง ดังข้อความต่อไปนี้

“ผลจกการจัดการคั้ศึกษาในหัวเมือง สมเด็้จพระมหาสมณเจ้่า กรมพระยวชิรญาณวโรรส ได้ทรงพบความไม่เรีัยบร็อยในการปคอรองคณะสงษั้ ดั่งนั้นพระองค์ จึงได้ทรงพระดำริจัดรูปแบ้การปคอรองคณะสงษั้ ซึ้นใหม่ เพื่อให้การปคอรองคณะสงษั้มีความเป็นระเบียบเรีัยบร็อย เอื้ออ้านวยต่อการที่จะพัฒนาตัวเองและบ้านเมือง ให้เจริญก้าวหน้าซึ้น เป็นเหตุให้เกิด พระราชบัญญัติลัษณะปคอรองคณะสงษั้ ร.ศ.121 (พ.ศ. 2445) ซึ้น ซึ่งเป็นพระราชบัญญัติคณะสงษั้ฉบับแรกของไทย สาระสำคัญของพระราชบัญญัติฉบับนี้ ได้จัดคณะสงษั้ออกเป็น 4 คณะ คือ คณะเหนือ คณะใต้ คณะกลาง และคณะธรรมยุตติกา มีสมเด็้จพระราชาคณะเป็นเจ้่าคณะ และมีพระราชาคณะเป็นเจ้่าคณะรอง คณะละหนึ้งรูป รวมเป็น 8 รูป ทั้ง 8 รูปนี้ ยกซึ้นเป็น มหาเถรสมาคม ซึ่งเป็นองค์กรสูงสุดของคณะสงษั้ เป็นที่ปรรักษาในการพระศาสนาและการคณะสงษั้ของพระมหากษั้ตริย มีเจ้่าคณะปคอรองลดหลั่นไปตามลำดับ คือ เจ้่าคณะมณฑล เจ้่าคณะเมือง เจ้่าคณะแขวง และเจ้่าอววาส นับเป็นครั้งแรกที่คณะสงษั้ไทยมีการจัดการปคอรองอย่างเป็นระบบมีแบ้แผนทีซั้ดเจนนั้ โดยมีกฎหมายทางบ้านเมืองเข้ามารองรับ การดำเนินการ พระศาสนาและการคณะสงษั้ด้วย”

ข้อความข้างต้นแสดงให้เห็นว่พระองค์สังฆราช ทรงมีบทบาทด้านการปคอรองคณะสงษั้ตามบทบัญญัติแห่งกฎหมาย ส่งผลให้พระองค์ทรงจัดการปคอรองคณะสงษั้ได้อย่างชอบธรรม ทำั้ให้กิจการของคณะสงษั้มีทิศทางทีซั้ดเจนนั้ และมีการปรรักษากฎหมายคณะสงษั้ และถือเป็นแนวปฏิบัติสืบต่อมาจนกระทั่งปัจจุบัน

“ต่อมาได้มีการเปลี่ยนแบ้การปคอรองคณะสงษั้ ในปี พ.ศ.2484 ในรัชกาลพระบาทสมเด็้จพระเจ้าอยู่หัวอ้านันทมหิตล ได้ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้ตราพระราชบัญญัติคณะสงษั้ พุทธศักราช 2484 ซึ้นแทนพระราชบัญญัติลัษณะปคอรองคณะสงษั้ ร.ศ. 121 จัดการปคอรองคณะสงษั้โดยอนุโลมตามระบอบการปคอรองบ้านเมือง เทาที่ไมซั้ดกับพระธรรมวินัย และถือหลักว่การกระทำทุกอย่างจะต้อง เป็นไปในทางรักษาพระวินัยให้เคร่งครัด สิ่งหนึ้งที่น่ายนิตีเกี่ยวกับพระราชบัญญัติคณะสงษั้ฉบับใหม่นี้ก็ค็ือเป็นการเปิดทางให้ได้ทำสังคายนาพระไตรปิฎกครั้งใหญ่ และการรวมนิกายสงษั้เข้าด้วยกัน อันจะก่อให้เกิดความสามัคคีกลมเกลียวกันทั้งในชาติบ้านเมืองและพระศาสนา”

อັตลัษณ์นั้กปคอรองซึ้ให้เห็นว่เกิดขึ้นจกความโดดเด่นของอັตลัษณ์ทั้ง 3 ด้านทีกล่าวมาข้างต้น จึงทำั้ให้ทรงได้รับสถาปนาให้ดำรงตำแหน่งพระสังฆราช ทำั้ให้ทรงมีบทบาททางสังคมทีโดดเด่นในฐานะประมุขแห่งพุทธจักร มีอ้านาจปคอรองคณะสงษั้ทั่วสังฆมณฑลซึ่งเป็นไปตามบทบัญญัติแห่งกฎหมาย นอกจากนี้ยังแสดงให้เห็นถึงความสัมพันธ์ระหว่งประมุขฝ่ายอาณาจักรคือพระเจ้าแผ่นดินทีทรงเป็นอัครศาสนูปถัมภก ทรงนับถือพระพุทศาสนา ทำนุบำรุงคณะสงษั้ในทุกมิติ และมีพระราชอ้านาจในการสถาปนาพระมหาเถระผู้มีคุณลักษณะครบถ้วนตามพระบรมราชวินิจฉัยให้ดำรงตำแหน่งพระสังฆราชแต่เปลี่ยนแบ้ไปตามรัชสมั้ ดังที กริช ภูณิยามากล่าวว่

“รัฐธรรมนูญอันเป็นแหล่งที่มาแห่งพระราชอ้านาจของพระมหากษั้ตริยในการสถาปนาฐานันดรศักดิ์มีลัษณะแปรเปลี่ยนไปตามแต่ละช่วงเวลา กล่าวคือ กฎเกณฑ์ดังกล่าวมีทั้งทีปรากฏในรูปของรัฐธรรมนูญจาริตประเพณี หลักกฎหมายทั่วไปทางรัฐธรรมนูญ และบทบัญญัติรัฐธรรมนูญลายลัษณ์อักษร แต่ไม่ว่รัฐธรรมนูญอันเป็นแหล่งที่มาแห่งพระราชอ้านาจจะปรากฏในรูปแบ้ใด ข้อเท็จจริงทางประวัติศาสตร์ได้แสดงให้เห็นอย่างซั้ดเจนนั้

ว่า การใช้พระราชอำนาจในเรื่องนี้ของพระมหากษัตริย์ล้วนเป็นไปตามการถวายคำแนะนำของฝ่ายบริหาร” (กรีช ญียามา, 2561)

จากข้อความข้างต้นแสดงให้เห็นว่าอัตลักษณ์นักปกครองของพระสังฆราช เป็นอัตลักษณ์โดดเด่นที่เป็นรูปธรรมที่สุดเพราะทรงดำรงพระองค์เป็นประมุขแห่งสังฆมณฑล อันเป็นอัตลักษณ์ที่บ่งบอกว่า “พระองค์เป็นใคร” และทำให้ทรงมีบทบาททางสังคมในด้านอื่น ๆ ตามมามากยิ่งขึ้น

อัตลักษณ์ที่พบจากการศึกษาครั้งนี้ทำให้ ทราบว่า พระสังฆราชเป็นกลุ่มทางสังคมที่มีบทบาทสำคัญในการดำรงสถาบันชาติ ศาสนา และพระมหากษัตริย์ เกื้อกูลในฐานะผู้อุปถัมภ์ซึ่งกันและกัน เป็นสถาบันที่เป็นที่พึ่งทางใจของบุคคลทุกชนชั้นในสังคม เป็นสถาบันที่มีส่วนจรรโลงสังคมและสร้างคุณูปการแก่สังคมอย่างต่อเนื่องยาวนาน ดำรงอยู่ท่ามกลางความเปลี่ยนแปลงและท้าทายผ่านการตั้งคำถามต่อสถานะของพระพุทธศาสนา ความเที่ยงแท้ของพระสัทธรรม และภาพลักษณ์ของพระสงฆ์ แต่บทบาทของพระสังฆราชที่ทรงเป็นประมุขแห่งพุทธจักรได้วางพระองค์ไว้ได้อย่างน่าเลื่อมใส เป็นที่เคารพศรัทธาและน่ายกย่อง สอดคล้องกับงานวิจัยเรื่อง Media image of Pope Francis I (Kollárová & Ungerova, 2019) ที่กล่าวถึงภาพลักษณ์ของพระสันตะปาปาฟรานซิสที่ 1 ประมุขแห่งคริสตจักรไว้ว่า “On the occasion of the fifth anniversary of the accession, the Pew Research Centre released in March 2018 poll results that describe six facts on how the pope is perceived by the American Catholics. Pope Francis remains very popular among the American Catholics; they describe him as sympathetic, modest, and liberal.”

สรุป

จากการศึกษาอัตลักษณ์ทางสังคมของพระสังฆราชแห่งกรุงรัตนโกสินทร์ 19 พระองค์ จากข้อมูลหนังสือ พระประวัติ สมเด็จพระสังฆราชแห่งกรุงรัตนโกสินทร์ 19 พระองค์ โดยใช้แนวคิด อัตลักษณ์ (Identity) เป็นกรอบการวิเคราะห์ สรุปได้ว่า อัตลักษณ์ทางสังคม (Social Identity) ของพระสังฆราชแห่งกรุงรัตนโกสินทร์ที่โดดเด่นมี 4 ด้าน ได้แก่ 1) อัตลักษณ์พระราชอุปัชยาจารย์ 2) อัตลักษณ์นักปราชญ์ 3) อัตลักษณ์นักการศึกษา และ 4) อัตลักษณ์นักปกครอง อัตลักษณ์แต่ละด้านมีความเชื่อมโยงกันในมิติใดมิติหนึ่ง กล่าวคือ อัตลักษณ์นักปราชญ์เป็นที่มาของ อัตลักษณ์พระราชอุปัชยาจารย์ อัตลักษณ์พระราชอุปัชยาจารย์ส่งผลให้เกิดอัตลักษณ์นักการศึกษา และอัตลักษณ์ทั้ง 3 ด้านนำไปสู่การเกิดอัตลักษณ์นักปกครอง ทั้งนี้อัตลักษณ์ดังกล่าวสามารถทับซ้อน ปรากฏร่วมกันได้มากกว่า 1 ด้าน มีพลวัตที่ปรับเปลี่ยนได้ตามบริบททางสังคมในแต่ละสมัย โดยอัตลักษณ์แต่ละด้านทำหน้าที่ยกย่องพระเกียรติคุณให้ปรากฏเด่นชัดยิ่งขึ้น ดังนั้นอัตลักษณ์พระสังฆราชแห่งกรุงรัตนโกสินทร์ ทั้ง 19 พระองค์คือทรงเป็นอภิบุชนียบุคคลของสังคมไทย และอาจกล่าวได้ว่าอัตลักษณ์กลุ่มของพระสังฆราชแห่งกรุงรัตนโกสินทร์คือ “ทรงเป็นสัญลักษณ์ของคุณความดี”

กิตติกรรมประกาศ

นมัสการขอขอบคุณ พระมหาวิโรจน์ ธรรมวโร (ป.ธ.4) วัดบวรนิเวศวิหาร กรุงเทพมหานคร ที่เมตตาอนุเคราะห์หนังสือให้ใช้เป็นข้อมูลในการศึกษา รวมทั้งช่วยเสนอแนะมุมมองที่เป็นประโยชน์ และนมัสการขอขอบคุณ พระมหาวิมล ธรรมวโร (ป.ธ.6) อาจารย์ใหญ่สำนักศาสนศึกษา วัดศรีรัตนธรรมาราม จังหวัดสมุทรปราการ ที่ให้ข้อคิดเห็นเกี่ยวกับการใช้สมณโวหาร

เอกสารอ้างอิง

- กรีช ภูญิยามา. (2561). “ใต้เงาเศวตฉัตร” ว่าด้วยการสถาปนาสมเด็จพระสังฆราชตามบทบัญญัติรัฐธรรมนูญ และพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ (ตอนที่ 2). วารสารนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 47(4), 847-848.
- โกวิท ตั้งตรงจิตร. (2549). 19 สมเด็จพระสังฆราช กรุงรัตนโกสินทร์. กรุงเทพมหานคร: พิมพ์คำ.
- ชมรมคณาจารย์แห่งประเทศไทย. (2536). พระประวัติสมเด็จพระสังฆราชแห่งกรุงรัตนโกสินทร์ 19 พระองค์ พร้อมทั้งเหตุการณ์ 700 ปีของประเทศไทย พิมพ์เนื่องในวโรกาสฉลองพระชนมายุ 80 พรรษา สมเด็จพระญาณสังวร สมเด็จพระสังฆราช สกลมหาสังฆปริณายก 3 ตุลาคม 2536. กรุงเทพมหานคร: กรมการศาสนา.
- ตินาร์ บุญธรรม. (2551). พระมหากษัตริย์กับพระพุทธศาสนา. กรุงเทพมหานคร: อมรินทร์พริ้นติ้งแอนด์พับลิชชิ่ง.
- นิโลบล นาคพลังกุล. (2546). ภาพลักษณ์ของพระสงฆ์ ในเรื่องสั้นไทย ระหว่าง พ.ศ.2532-2543. ใน วิทยานิพนธ์อักษรศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาภาษาไทย. มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- พระมหาเจริญ กตปถิโย และคณะ. (2565). การศึกษาของคณะสงฆ์ไทยภายใต้พระราชบัญญัติคณะสงฆ์. วารสารปรัชญาและศาสนา มหาวิทยาลัยขอนแก่น, 6(2), 25-49.
- ยุทธการ ปัทมโรจน์ และ ศิริพร ภัคดีผาสุก. (2565). ความสัมพันธ์ระหว่างกลวิธีทางภาษากับภาพตัวแทนพระสงฆ์ ผู้กระทำความผิดในวาทกรรมข่าวออนไลน์: การศึกษาตามแนววาทกรรมวิเคราะห์เชิงวิพากษ์. วารสารวรรณวิทัศน์, 22(2), 1-40.
- วลัย ชูธรรมธัช. (2557). คำสอนสมเด็จพระสังฆราช 19 พระองค์. กรุงเทพมหานคร: ย้อนรอย.
- วัดบวรนิเวศวิหาร. (2552). พระประวัติ สมเด็จพระสังฆราชแห่งกรุงรัตนโกสินทร์ 19 พระองค์ จัดพิมพ์ในวโรกาสฉลองพระชันษา 96 ปี สมเด็จพระญาณสังวร สมเด็จพระสังฆราช สกลมหาสังฆปริณายก 3 ตุลาคม 2552. กรุงเทพมหานคร: วัดบวรนิเวศวิหาร.
- ศิริพร ภัคดีผาสุก. (2561). ความสัมพันธ์ระหว่างภาษากับอัตลักษณ์และแนวทางการนำมาศึกษาภาษาไทย. กรุงเทพมหานคร: โครงการเผยแพร่ผลงานวิชาการ คณะอักษรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สายป่าน ปุริวรรณชนะ. (2555). อิทธิปาฏิหาริย์กับการสร้างเรื่องเล่าศักดิ์สิทธิ์ : ขนบนิยมและพลวัตในประวัติพระเกจิอาจารย์ในสังคมไทยภาคกลาง. ใน ดุษฎีนิพนธ์อักษรศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาภาษาไทย. จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สุนทร คำยอด. (2557). ภาพเสนอพระสงฆ์ในเรื่องสั้นของมาลา คำจันทร์. วารสารศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยแม่โจ้, 2(1), 72-90.
- สุนทร คำยอด และคณะ. (2565). ภาพลักษณ์พระสงฆ์ในเอกสารโบราณล้านนา. วารสารมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยพะเยา, 10(2), 145-161.
- อธิภัทร เอิบกมล และ พัชลินิจ จินนุ่น. (2564). สถานภาพการศึกษาวรรณกรรมโดยใช้แนวคิดอัตลักษณ์ (Identity) ในงานวิทยานิพนธ์ไทย (พ.ศ.2543 – 2563). เรียกใช้เมื่อ 2 กุมภาพันธ์ 2566 จาก [https://www.hu.ac.th/conference/conference2021/Proceeding/doc/02%20HU/079-HU%20\(P.511%20-%20529\).pdf](https://www.hu.ac.th/conference/conference2021/Proceeding/doc/02%20HU/079-HU%20(P.511%20-%20529).pdf)
- อภิญญา เพ็องฟูสกุล. (2546). อัตลักษณ์ Identity การทบทวนทฤษฎีและกรอบแนวคิด. กรุงเทพมหานคร: สำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ.

การอำพรางตัวแห่งธรรมชาติของอัตตา : พันธนาการแห่งกรรม ตามทัศนะของศาสนาเซน*

OBSCURATION OF THE INTRINSIC NATURE OF THE SELF: KARMIC BONDAGE IN JAINA'S PERSPECTIVE

พระพจนันท์ อภิวิฑฒโน*, พระครูปลัดสุรวุฒิ จันทธมโม, พระมหาวิรุธ วิโรจโน, ภักธรชัย อุทาพันธ์

Phrapojanun Apiwuttano, Phrakoooparadsurawoot Cundadhammo, Phramahawirut Wirocano, Bhadrchai Udapundh

คณะศาสนาและปรัชญา มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตอีสาน ขอนแก่น ประเทศไทย

Faculty of Religion and Philosophy, Mahamakut Buddhist University Isan Campus, KhonKaen, Thailand

*Corresponding author E-mail: poj.j.dxn@gmail.com

บทคัดย่อ

บทความนี้มีวัตถุประสงค์ เพื่อศึกษาธรรมชาติของอัตตาและการอำพรางตัวแห่งธรรมชาติของอัตตา อันเป็นผลจากพันธนาการแห่งกรรมตามทัศนะของศาสนาเซน ตามความเห็นของเซน อัตตาทั้งหมดมีความบริสุทธิ์จากภายในสภาวะที่มีมาแต่กำเนิดและในอุดมคติ มีคุณสมบัติแห่งความรู้อันไม่มีที่สิ้นสุด การรับรู้อันไม่มีที่สิ้นสุด ความสุขอันไม่มีที่สิ้นสุด และพลังงานอันไม่มีที่สิ้นสุด พวกมันไม่ถูกยึดเกาะ ไม่ถูกสัมผัสด้วยสสารกรรม ไม่แบ่งแยกให้แตกต่าง โดยตลอดการเวียนว่ายตายเกิดยังคงไม่ผันแปร อย่างไรก็ตาม เนื่องด้วยห้วงเวลาอันหาจุดเริ่มต้นมิได้ตามประสบการณ์ที่กำลังดำเนินอยู่ คุณสมบัติเหล่านี้ถูกพบว่ามีควมมัวหมองและถูกขัดขวาง เนื่องจากอัตตาเกิดพันธนาการกับกรรม อันเป็นผลจากการทำให้ต่างพร้อยที่จิตสำนึกโดยความเชื่อที่ผิด ๆ อวิชชา และอารมณ์ที่ไม่อยู่ในร่องรอย เช่นเชื่อว่าการกรรมเป็นสสารทางกายภาพที่มีอยู่ทุกหนทุกแห่งในจักรวาล อนุภาคกรรมจะถูกดึงดูดเข้าสู่ชีวะโดยการกระทำของวิญญาณ เมื่อเราทำ คิดหรือพูดสิ่งต่าง ๆ ฆ่าบางสิ่ง โทก หรือขโมยของและอื่น ๆ กรรมไม่เพียงแต่ครอบคลุมถึงสาเหตุของการข้ามภพเท่านั้น แต่ยังมองเป็นเรื่องละเอียดอ่อนอย่างยิ่ง ซึ่งแทรกซึมเข้าไปในชีวะโดยปิดบังอำพรางคุณสมบัติตามธรรมชาติ อันโปร่งใส บริสุทธิ์ของอัตตา กรรมถือเป็นมลพิษชนิดหนึ่งที่แปดเปื้อนดวงวิญญาณ ทำให้มีสีต่าง ๆ ขึ้นอยู่กับชนิดกรรมของมัน ชีวะจะหลุดพ้นและฟื้นฟูธรรมชาติที่แท้จริงของอัตตาคลับคืนมาด้วยการหยุดการไหลบ่าของกรรมเข้าสู่ช่องว่างของอัตตาเท่านั้น

คำสำคัญ: การอำพรางตัว, อัตตา, พันธนาการ, กรรม, ศาสนาเซน

Abstract

This academic article aims to study the intrinsic nature of the self and to study obscuration of the intrinsic nature of the self associated with karmic bondage in Jaina's perspective. According to Jains, all souls are intrinsically pure in their inherent and ideal state, possessing the qualities of infinite knowledge, infinite perception, infinite bliss and infinite energy. They are also unbound, untouched by karmic matter, undifferentiated, and throughout its transmigration it remains unaltered. However, since beginningless time, in contemporary experience, these qualities are

* Received November 7, 2023; Revised November 27, 2023; Accepted November 30, 2023

found to be defiled and obstructed, on account of the bondage of these souls with karma resulting from the corruption of its consciousness by false belief, ignorance and mental dispositions. Jains believe that karma is a physical substance that is everywhere in the universe. Karma particles are attracted to Jiva by the actions of that soul. Karma particles are attracted when we do, think, or say things, when we kill something, when we lie, when we steal and so on. Karma not only encompasses the causality of transmigration, but is also conceived of as an extremely subtle matter, which infiltrates the soul-obscuring its natural, transparent and pure qualities. Karma is thought of as a kind of pollution, that taints the soul with various colours, based on its kind of karma. Jiva will be liberation and restoration true nature of the self only by stoppage influx of Karma to space-point of it.

Keywords: Obscuration, The Self, Bondage, Karma, Jainism

บทนำ

ศาสนาเซนรับรู้โลกอยู่ภายในการทำงานร่วมกันของสิ่งจริง 6 ชนิด ประกอบด้วยแก่นสารทั้งหลาย (ทราวียะ) ที่ไม่ได้ถูกสร้างขึ้นมีลักษณะหลากหลายทัพบทวิ, แยกกันอยู่, ดำรงอยู่ได้ด้วยตนเอง, เป็นอัตตาที่มีความรู้สึกเรียกว่า ‘ชีวะ’ และแก่นสารที่ไร้ความรู้สึก ‘อชีวะ’ 5 อย่าง ได้แก่ สสาร (ปุทคละ), ตัวกลางของการเคลื่อนไหว (อธรรมะ), ตัวกลางของการหยุดนิ่ง (อธรรม), ช่องว่าง (อากาศะ) และเวลา (กาละ) (Dundas, P., 2002) แม้ว่าแก่นสารทั้งหกนี้จะประกอบกันอย่างรวมหมู่เป็นจักรวาลของศาสนาเซน ก็ไม่ต้องสงสัยเลยว่าแก่นสาร และอัตตา คือตัวตั้งต้น เนื่องจากอีกทำนองที่เหลื่อมมีอยู่เพื่อประโยชน์เกื้อกูลแก่จักรวาลนี้ และจัดเตรียม “กลไกซึ่งมันนำไปใช้ทำงานได้” ยกเว้นเวลาซึ่งขาดความสัมพันธ์เชิงพื้นที่และด้วยเหตุนี้จึงเป็นมิติเชิงเดี่ยว สารตั้งต้นเหล่านี้ประกอบด้วยจุดอวกาศและความสัมพันธ์เชิงพื้นที่อันมีจำนวนนับไม่ถ้วนซึ่งเป็นเหตุผลว่า ทำไมสารตั้งต้นเหล่านี้จึงถูกกำหนดให้เป็น ‘ร่างกายที่มีอยู่’ (อาสติกายะ) (Chakravarti, A. N., 2001) ยังมีกระบวนการทัศน์ทางภววิทยาที่สำคัญที่เท่าเทียมกันในศาสนาเซนอย่างอื่นอีก คือ การจัดหมวดหมู่ของความจริง 7 ประการ แบ่งออกเป็นสองกลุ่ม กลุ่มแรกมีคุณลักษณะที่นับไม่ถ้วน, แยกกันอยู่, ดำรงอยู่ได้ด้วยตนเอง, เป็นอัตตาที่มีความรู้สึกนึกคิด (ชีวะ) และกลุ่มที่สองมีคุณลักษณะเป็นสิ่งมีตัวตนที่ไร้ความรู้สึก (อชีวะ)

หกอย่าง ได้แก่ การไหลบ่าของกรรม (อาสวะ), พันธนาการ (พันธะ), การหยุดยั้งการไหลบ่าของกรรม (สังวะระ), การทำลายกรรม (นิรัชรา) และการหลุดพ้น (โมกษะ) (Tatia, N., 1994) ความเข้าใจที่ถูกต้องในความจริงทั้ง 7 ตามที่นักอภิปรัชญาเซนเชื่อ ถือเป็นสิ่งจำเป็นสำหรับการบรรลุความหลุดพ้น กุณฑคุนทะ (Kundakunda) และนักอภิปรัชญาเซนอีกสองสามคนเพิ่มหมวดหมู่ คุณธรรม (ปัญญา) และ ความชั่วร้าย (ปาปะ) เข้ากับแบบแผนความจริงเจ็ดประการนี้ การค้นพบสิ่งเหล่านี้ทั้งหมดยกเว้นข้อการหยุดการไหลบ่าของกรรมที่กล่าวไว้ในคัมภีร์ เศวตามพร อจารังคะ (Svetambara, Acaranga) (แม้ว่าจะยังไม่ใช้อย่างเป็นระบบ) พอล ทัณฑาส (Paul Dundas) สรุปการปรากฏขึ้นของความจริงทั้ง 7 ข้อ อัน “...อยู่ในช่วงเริ่มแรกสุดของคำสอนในศาสนาเซนในฐานะที่ถูกสร้างขึ้นตามถ้อยคำในคัมภีร์ต้นฉบับ” (Dundas, P., 2002)

จักรวาลตามคติของเซน แผ่ซ่านไปด้วยจำนวนนับไม่ถ้วนของชีวะที่มีสำนึก จักรวาลแต่ละแห่งประกอบด้วยจุดช่องว่าง (Space-Points) จำนวนนับไม่ถ้วน และไม่คำนึงถึงขนาดร่างกายที่ชีวะครอบครองจำนวนจุดช่องว่างของมันถูกกำหนดให้คงที่เสมอ แผ่ซ่านไปทั่วอวกาศเดียวกันในฐานะเป็นชีวะและการรวมตัวและการแยกออกดำเนินไปอย่างต่อเนื่องไม่มีที่สิ้นสุด และแผ่ซ่านในฐานะเป็นอนุภาคที่ไม่ขยายออกและมองไม่เห็นของสสารที่ไร้สำนึก (ปุทคละ) (Dundas, P., 2002) ซึ่งประกอบด้วยธาตุหยาบและละเอียดของการปรากฏเป็นรูปธรรม

เช่น กาย วาจา ใจ ลมหายใจเข้า ลมหายใจออก ความสุข ความทุกข์ ชีวิตและร่างกายแห่งกรรมที่ไม่มีจุดเริ่มต้น อนุภาคเชิงวัตถุเหล่านี้ประกอบขึ้นเป็นกรรมและรับผิดชอบต่อความหลากหลายของชีวะในจักรวาล และกำเนิดของชีวะในภพภูมิต่าง ๆ ในโลก สารสำคัญของกรรมเป็นเรื่องเฉพาะของหลักคำสอนของเซน ในทศโวกาลิกสูตร โศลกที่ 12.10 ทันทาส พบ "จุดเชื่อมต่อของการอุปมาที่เก่าแก่ที่สุดซึ่งกรรมมักเปรียบได้กับผงธุลี..." ในทางกลับกัน ธรรมะและอธรรมไม่ใช่ทั้งความรู้สึก ไม่ใช่วัตถุ หรือ จลภาวะ (Active) แต่เป็นเพียงสื่อกลางของการเคลื่อนไหวและการหยุดนิ่ง ธรรมะและอธรรมอำนวยความสะดวกในการเคลื่อนไหวและการกลับสู่ภาวะหยุดนิ่งของชีวะ และอนุภาคของสสารในลักษณะเดียวกันอย่างน้ำเป็นตัวกลางให้ปลาวายน้ำ และถ้าไม่มีน้ำปลาจะว่ายน้ำไม่ได้ แม้ว่าความสามารถในการเคลื่อนไหวจะเป็นธรรมชาติสำหรับทั้งชีวะและบุพทละ แต่การเคลื่อนที่ไปจะสำเร็จได้ก็ด้วยอาศัยสื่อกลางของธรรมะและอธรรมเท่านั้น (Jain, M. K., 2001) ต่างจากชีวะและอนุภาคของสสารซึ่งมีจำนวนไม่สิ้นสุด ตัวกลางของการเคลื่อนที่ การหยุดนิ่ง และช่องว่างแต่ละอันมีส่วนขยายเดียวอย่างต่อเนื่องและด้วยเหตุนี้จึงปราศจากความหลากหลาย อย่างไรก็ตาม ภายในการขยายออกที่ต่อเนื่องและไร้ขอบเขต ของอวกาศ พื้นที่ภายในซึ่งมีจำนวนนับไม่ถ้วนของออตตาและอนุภาคของสสารดำรงอยู่ และภายในซึ่งตัวกลางของการเคลื่อนที่และการหยุดนิ่งปฏิบัติการ ถูกจำแนกเป็น 'โลก' (โลกา) และการขยายออกที่วัดไม่ได้เหนือโลก ในฐานะที่ "ไม่ใช่โลก" (อโลกะ) สรรพสัตว์ที่หลุดพ้นแล้วย่อมพักพิงอยู่ในปริภูมิแห่งอโลกะ แม้ว่าจักรวาลจะกว้างใหญ่ไพศาล โศลกหนึ่งในปรากฏกล่าววว่า "ไม่มีจุดเดียวในอวกาศทั้งหมดซึ่งชีวะมิได้เข้ามาหรือจากไป" (Sastri, P., 2000) แก่นสารที่หก เวลาเป็นนิรันดร์และไม่เปลี่ยนแปลง แต่มันจะถูกแบ่งออกเป็นช่วงเวลาตามแบบแผนและถูกรับรู้ได้ในฐานะเป็นการเปลี่ยนแปลง อย่างไรก็ตามในศาสนาเซน ช่วงเวลาโดยพื้นฐานแล้วเป็นเครื่องหมายของการเปลี่ยนแปลงในสิ่งต่าง ๆ (Chakravarti, A. N., 2001) และเวลาเองก็เป็นสาเหตุของการเปลี่ยนแปลงของมัน

การดำรงอยู่ตามที่กล่าวไว้ใน ตตตวาระสูตร เป็นคุณลักษณะของแก่นสารทั้งหก และประกอบด้วยการกำเนิด การสิ้นสุด และความคงตัว (Tatia, N., 1994) ดังนั้น แก่นสารแต่ละชนิดจึงแปรรู้อย่างต่อเนื่องเป็นรูปแบบอันหลากหลาย ด้วยแรงผลักดันของเหตุภายในและภายนอกของมัน ในขณะที่ธรรมชาติพื้นฐานยังมั่นคงและไม่เปลี่ยนแปลงชั่วกาลนาน ถึงกระนั้นก็มาสัมพันธ์กับอนุภาคกรรม เกิดการอำพรางตัวแห่งธรรมชาติของออตตา ซึ่งหลักอภิปรัชญาและหลักกรรมของศาสนาเซนแตกต่างจากของระบบปรัชญาอื่น ฉะนั้นบทความนี้จึงมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาธรรมชาติของออตตาและ การอำพรางตัวแห่งธรรมชาติของออตตาอันเป็นผลจากพันธุกรรมแห่งกรรมตามทัศนะของศาสนาเซน ซึ่งจะช่วยให้ได้อรรถความรู้ใหม่ที่อธิบายธรรมชาติของออตตาตามทัศนะของเซนว่าเป็นอย่างไร และสัมพันธ์อย่างไรกับอนุภาคของกรรมที่ผูกติดอยู่กับชีวะ

ธรรมชาติของออตตา

ดังที่ได้กล่าวไว้ก่อนหน้านี้ ศาสนาเซนเข้าใจจักรวาลที่ถูกแผ่ขานไปด้วยชีวะจำนวนนับไม่ถ้วน แต่ละชีวะถือครองจุดช่องว่าง (Space Point) จำนวนนับไม่ถ้วน จำนวนจุดช่องว่างของชีวะนั้นคงที่เสมอ โดยไม่คำนึงถึงขนาดของร่างกายที่มันครอบครองอยู่ ชีวะที่อาศัยอยู่ในร่างกายเล็กและใหญ่จะปรับตัวตามขนาดของร่างกายที่ถูกครอบครองโดยการหดตัวและขยายจุดว่างของมัน เปรียบเหมือนแสงของตะเกียงที่สาดส่องไปทั่วทั้งห้อง (Sastri, P., 2000) ตามการจัด 2 ประเภทหลักของชีวะในหลักคำสอนเซน ได้แก่ การกลับชาติมาเกิดและการหลุดพ้น สิ่งที่เกิดอยู่ในประเภทแรกครอบครองพลังลมปราณหรือพลังชีวิต (ปราณ) 4 ชนิด ได้แก่ พลังชีวิตทางประสาทสัมผัส (ช่วงจากหนึ่งถึงห้าในอายตนะที่แตกต่างกันไป) กำลังแห่งพลังชีวิต (ประกอบด้วย จิตใจ คำพูด และร่างกาย) พลังชีวิตแห่งอายุ และพลังชีวิตแห่งลมหายใจ ชีวะประเภทต่าง ๆ เหล่านี้ยังแบ่งตามลำดับขั้นตามอวัยวะรับสัมผัสที่ครอบครองอยู่ ตั้งแต่มีห้าอายตนะไปจนถึงมีหนึ่งอายตนะ และชีวะที่มีห้าอายตนะยังแบ่งย่อยออกเป็นพวกมีจิต และพวกไม่มีจิต ที่ด้านล่างสุดของลำดับขั้นนี้ คือ พวกที่มีขนาดเล็กมาก, มีอายตนะเดียว, 'สถวิระ' (หยุดนิ่ง) ชีวะ

รู้จักกันในชื่อ ‘นิโคตมะ’, ประกอบด้วยร่างดิน, ร่างน้ำ, ร่างไฟ, ร่างอากาศ, ร่างพืช และพวกมันครอบครองเพียงแค่ว่า พลัง อายุ และพลังชีวิตเท่านั้น ส่วนที่เหลือเรียกว่า ‘ตรีสะชีวะ’ (ภาวะเคลื่อนไหว) คือ สิ่งมีชีวิตจำนวนไม่จำกัดดำรงอยู่ในช่องแคบตามแนวแกนตั้ง (ตรีสะ) ส่วนกลาง ที่ไหลผ่านแดนนรกทั้งเจ็ด (ด้านล่าง) สองแดนตรงกลางและด้านบนมีเจ็ดชั้นอยู่ในแดนสวรรค์ของจักรวาลของเซน ดังนั้น ธรรมชาติของอตตาสำนึกรู้ได้โดยผู้หยั่งรู้ (Seer) ของเซน และมีความซับซ้อนและละเอียดอ่อนประณีตมาก ชีวะที่หลุดพ้นแล้วมีอิสระจากพันธนาการแห่งกรรมบริสุทธิ์อย่างหมดจดและเป็นสัพพัญญูโดยสมบูรณ์ อิสระจากความตายและความเป็นช่วงเวลา

ด้วยเหตุนี้ จุดมุ่งหมายของชีวิต คือ การทำตนให้พ้นจากกรรม ก็เหมือนกัระบบปรัชญาอินเดียอื่น ๆ ที่เซนมีความเชื่อในเรื่องการหลุดไปเกิดในร่างใหม่ของชีวะ แต่ทรรศนะของเซนว่าด้วยหลักกรรมไม่เหมือนของระบบปรัชญาอื่น เช่นถือว่ากรรมเป็นวัตถุแทรกซึมอยู่ในชีวะทั้งหมดและทำให้ชีวะมีน้ำหนักตกลงสู่ระดับโลกีย์ ชีวะที่มาสัมพันธ์เกี่ยวข้องกับกรรมเกิดเป็นพันธะขึ้นอยู่กับคุณธรรมและความชั่ว ด้วยเหตุนี้แนวทางที่จะเกิดพ้นทุกข์พ้นในแต่ละคนจึงแตกต่างกัน หากชีวะเป็นอิสระหลุดพ้นจากพันธะของร่างกาย ชีวะก็จะมีน้ำหนักเบาสามารถลอยขึ้นไปข้างบนจนกระทั่งถึงยอดสุดของจักรวาลที่เรียกว่า โอภาสะ ณ ที่นี้ชีวะจะพำนักด้วยความปิติสุขนิรันดร์ (เอ็ม หิริยานนะ, 2520) อย่างไรก็ตามจะเกิดขึ้นได้ก็ด้วยการรู้แจ้งตนของชีวะ

ชีวะนี้ในธรรมชาติที่แท้จริง (สวสมยะ) ของมัน กุนทะกุนทะ (Kundakunda) กล่าวว่า ถูกบัญญัติขึ้นตามความเชื่อที่รู้แจ้งหรือการรับรู้ที่รู้แจ้ง ความรู้ที่รู้แจ้งและการประพฤติที่รู้แจ้งแล้ว (Chakravarti, A. N., 2001) (ฉะนั้น จึงกลายเป็นคุณสมบัติทั้งหลายที่แยกออกจากกันไม่ได้ของชีวะ และทั้งหมดก็ได้ให้นิยามความหมายสิ่งที่มีมันเป็นอย่างแท้จริง สรรวาสลิตธิอธิบาย ‘ความเชื่อที่รู้แจ้ง’ ในฐานะเป็นความเชื่อในแก่นสารทั้งหลายอย่างที่มีมันเป็น คือ ‘ความรู้ที่รู้แจ้ง’ คือ รู้หนทางที่เที่ยงตรงในอันซึ่งแก่นสาร เช่น อตตาสและอื่น ๆ มีอยู่จริงและ ‘การประพฤติที่รู้แจ้ง’ อยู่ในฐานะการหยุดกิจกรรมที่นำไปสู่การเกิดขึ้นของกรรมโดยผู้มีปัญญา ที่มุ่งกำจัดเหตุแห่งของการกลับชาติมาเกิด (Sastri, P., 2000) นอกจากนี้ ตตวาระสูตร ยังได้อธิบายคุณสมบัติทั้งสามนี้ว่าเป็น “วิธีการแห่งการหลุดพ้น” (Tatia, N., 1994) นัยว่าความรู้เรื่องความเป็นจริงและวิถีแห่งความหลุดพ้นมีอยู่ในตัวชีวะแล้ว สรรวาสลิตธิ นิยาม ‘การรับรู้’ ว่า “สิ่งที่ได้เห็น สิ่งที่ถูกเห็น และเห็นได้เอง”, “ความรู้” เป็น “สิ่งที่ได้รู้, สิ่งที่ถูกรู้ และรู้ได้เอง”, และ “ความประพฤติ” เป็น “สิ่งที่กระทำ, สิ่งที่ซึ่งถูกกระทำและกระทำเอง” ดังนั้น โดยเนื้อแท้แล้ว อตตาคือ กลุ่มก้อนที่รวมกันแห่งตัวสำนึกรู้, สิ่งที่ถูกสำนึกรู้ และการสำนึกรู้ ตัวรู้ สิ่งที่ถูกรู้และความรู้ และตัวแสดง ตัวที่ถูกแสดงและการแสดง

กุนทะกุนทะ ยังอธิบายอตตาดโดยเนื้อแท้ว่า “ไม่ถูกผูกมัด ไม่ถูกแตะต้องด้วยสิ่งใด มันคง ไม่แตกต่างและไม่รวมเข้ากัน” ‘ไม่ถูกผูกมัด’ และ ‘ไม่ถูกแตะต้อง’ เอ.จักรวาร์ตี (A. Chakravarti) ให้คำอธิบายว่าหมายถึง ความบริสุทธิ์ภายในของอตตาด เพราะไม่มีกรรมหรืออนันตริยกรรมมาผูกมัดหรือแตะต้องเลย จึงคงความบริสุทธิ์แต่แรกเริ่มเอาไว้ได้ตลอดไป เหมือนใบบัวที่ไม่ถูกน้ำมาแตะต้อง เขาอธิบาย ‘เรื่องกรรม’ ดังนี้

“สสารกรรม” หมายถึง อนุภาคที่ละเอียดอ่อนของสสารเหมาะสมที่จะก่อร่างสร้างตัวเป็นกายแห่งกรรมที่ละเอียดอ่อน ซึ่งคงอยู่สืบเนื่องเกี่ยวพันกับวิญญาณตลอดวัฏสงสารแห่งการเวียนว่ายตายเกิด จนกว่าอตตาดจะบรรลุความหลุดพ้นโดยการทำลายล้างกรรมเมื่อกายแห่งกรรมอันตรธานไป สสารที่ไม่ใช่กรรม หมายถึง โมเลกุลทางวัตถุของกายอินทรีย์ของแต่ละปัจเจกบุคคล ร่างกายที่ปรากฏเมื่อแรกเกิดและแตกสลายไปหลังความตาย (Chakravarti, A. N., 2001)

ดังนั้น อตตาดจึงมีอิสระจากทั้งกรรมและวัตถุโดยเนื้อแท้ตั้งแต่กาลเริ่มต้น ดังนั้น จึงบริสุทธิ์อย่างสมบูรณ์ตลอดกาล ไม่ใช่อย่างอื่นนอกจากตัวมันเอง’ เขาอธิบายว่าแม้ว่าดวงวิญญาณจะมีการเปลี่ยนแปลงที่แตกต่างกันไปในการท่องเที่ยวไปในภพชาติต่าง ๆ กันในฐานะมนุษย์หรือเทวดา ฯลฯ ดวงวิญญาณทั้งหมดยังคงรักษาเอกลักษณ์ของ

ตนไว้ เช่นเดียวกับดินเหนียวที่ยังคงเป็นดินเหนียวในขณะที่มันถูกหล่อหลอมเป็นรูปแบบต่าง ๆ บนวงล้อของช่างปั้นหม้อ

“มั่นคง” หมายถึง วิญญาณ ทั้ง ๆ ที่มีการเปลี่ยนแปลงแก้ไขทางจิตหลายครั้ง แต่ก็ยังคงเสมอต้นเสมอปลายในตัวเอง ไม่ถูกทำให้ยุ่งเหยิง เช่นเดียวกับทะเลที่ยังคงนิ่งแม้จะมีการรบกวนที่เกิดจากคลื่นบนผิวน้ำ

‘ไม่แตกต่าง’ หมายถึง การมีคุณสมบัติทางจิต เช่น ความรู้ ญาณ ฯลฯ ไม่ได้เป็นหนทางใดที่ทำให้เกิดความแตกต่างกันแต่อย่างใด มันยังคงไม่มีความแตกต่างแม้ว่าจะมีคุณสมบัติเช่นเดียวกับที่ “...น้ำหนัก สี และความอ่อนตัว ไม่ได้รบกวนธรรมชาติของทองคำแต่อย่างใด”

และ ‘ไม่รวมเข้ากัน’ หมายถึง ความเป็นไปไม่ได้ของคุณลักษณะทางอารมณ์โดยบังเอิญ เช่น ความปรารถนาและความเกลียดชัง ที่จะรวมเข้ากับธรรมชาติที่แท้จริงของวิญญาณ นี่แสดงนัยว่าอดีตไม่สามารถถือได้ว่าเป็นอย่างเดียวกับอารมณ์ต่าง ๆ ซึ่งเป็นคุณลักษณะโดยบังเอิญ

หากเปรียบเทียบกับตถาคตครุฑ อตฺตาแห่งเซนก็ไม่เคยถูกผูกมัดด้วยกรรมหรือมัวหมองอย่างแท้จริง ฉะนั้น ทั้งสองจึงบริสุทธิ์ตลอดกาล ทั้งสองจะมั่นคงและไม่เปลี่ยนแปลงเสมอ และเมื่อเป็นเช่นนี้ จึงดำรงอยู่ชั่ววินาทีในธรรมชาติที่บริสุทธิ์ภายในของตน ความเป็นอิสระจากกรรมและวัตถุของชีวะบ่งบอกว่ามันหลุดพ้นโดยเนื้อแท้ แม้ว่ากุนทะกุนทะไม่ได้อ้างถึงมัน เช่นเดียวกับในกรณีของตถาคตครุฑการหลุดพ้นตามธรรมชาติของชีวะไม่ได้หมายความว่าหลุดพ้นแล้ว เพราะธรรมชาติแต่ดั้งเดิมของมันถูกบดบังด้วยสสารกรรมที่เกาะติดอยู่กับชีวะนั้น จนกระทั่งสสารกรรมที่บดบังนั้นถูกขจัดออกไปอย่างสิ้นเชิง ซึ่งชีวะก็ยังไม่บรรลุความเชื่อที่รู้แจ้ง ความรู้ที่รู้แจ้ง การประพุดที่รู้แจ้ง นั่นคือ ชีวะยังไม่ถูกทำให้หลุดพ้น

ในที่นี้ กุนทะกุนทะ ยืนยันการไม่อาจเข้าใจได้และการไม่อาจจะพรรณนาได้แห่งธรรมชาติที่แท้จริงของอตฺตา ฉะนั้น คุณสมบัติที่แยกจากกันไม่ได้ของมัน เช่น การรับรู้ที่แจ่มแจ้ง ความรู้ที่แจ่มแจ้งและการพฤติกรรมที่แจ่มแจ้งและอื่น ๆ ถือว่าสมเหตุสมผลตามจารีตเท่านั้น ดูเหมือนว่าพรรคคนะนี้ไม่ตรงกับพรรคคนะเดิมของเขาที่ว่าอตฺตาที่ประกอบขึ้นด้วยการกระทำ ญาณ และความรู้ แท้จริงแล้วเป็นธรรมชาติที่แท้จริงของมัน (สวสมายัง) ไม่มี ความบาดหมางกันอย่างแท้จริงระหว่างคำยืนยันทั้งสองของเขาในมุมมองของธรรมชาติที่ไม่แตกต่างกันโดยพื้นฐานของอตฺตา ฉะนั้น คุณสมบัติดังกล่าวจึงไม่เป็นเหตุให้เกิดการแบ่งแยกและแตกต่างในอตฺตา การไม่อาจพรรณนาได้ และไม่อาจเข้าใจได้ถึงธรรมชาติที่แท้จริงแห่งอตฺตาพร้อมกับความสมเหตุสมผลตามจารีตของคุณสมบัตินั้น ชวนให้นึกถึงวาทกรรมของมารยิมิกะ ซึ่งยังคงรักษาซึ่งการไม่อาจพรรณนาได้และไม่อาจเข้าใจได้ทั้งหมดของความเป็นจริงสูงสุดและความสมเหตุสมผลตามจารีตของคำอธิบายทั้งหมดของมัน (Eckel, M. D., 2009) เช่นเดียวกับ ธรรมชาติของอตฺตาแห่งเซนและธรรมชาติของตถาคตครุฑ ก็ไม่อาจพรรณนาได้และไม่อาจเข้าใจได้อย่างที่ที่สุด

แตกต่างจาก กุนทะกุนทะ, อุมาสวาตี นำเสนอชุดของคุณสมบัติภายในของอตฺตาจากมุมมองเชิงลักษณะการ (Modes) ที่ประกอบด้วยจิตสำนึก, ความสามารถในการบรรลุความหลุดพ้น (ภาวียะ) และการไร้ความสามารถในการบรรลุความหลุดพ้น (อภาวียะ) (Tatia, N., 1994) จิตสำนึก (อุบโยคะ) คือ คุณลักษณะที่โดดเด่นของอตฺตา ซึ่งแยกแยะมันจากร่างกาย ประกอบด้วยความรู้และการรับรู้ ความรู้แสดงนัยของจิตสำนึกด้วยรายละเอียด ส่วนการรับรู้ไม่ต้องมีรายละเอียด ทั้งสองเกิดขึ้นต่อเนื่องไปในระยะที่กรรมผูกพันในภาวะความเป็นอยู่ แต่ในภาวะเป็นสัพพัญญูทั้งสองก็ปรากฏพร้อมกัน (Sastri, P., 2000) Nathmal Tatia ตั้งข้อสังเกตว่า อตฺตาไม่เคยขาดจิตสำนึกไม่ว่ามันจะอ่อนกำลังและไม่แจ่มแจ้งเพียงใด มันก็อาจดำรงอยู่ด้วยอวัยวะรับสัมผัสขั้นต่ำในฐานะสิ่งที่ยังไม่พัฒนาก็ตาม ฉะนั้น จิตสำนึกเป็นคุณลักษณะเด่นของชีวะ ประกอบด้วย การรับรู้และความรู้ ปุชยปาหะ กล่าวว่า ความเชื่อในแก่นสาร (Substances) ทั้งหลายอย่างชีวะเป็นก็ถือว่ามีมาแต่ดั้งเดิมของอตฺตา ฉะนั้น ในศักยภาพเหล่านั้นของการบรรลุความหลุดพ้น มันจึงเป็นวิธีการที่ได้ผลในการบรรลุความหลุดพ้น (Tatia, N., 1994) เนื่องจากความ

เชื่อและความรู้ในธรรมชาติที่แท้จริงของแก่นสารเป็นสิ่งที่มิได้อยู่ภายในอตตาท ทั้งสองมีอยู่ในสิ่งมีชีวิตทั้งหมดโดยไม่มีเงื่อนไข ทำลายไม่ได้ และเป็นนิรันดร์

เมื่อความเชื่อและความรู้ในธรรมชาติที่แท้จริงของสิ่งทั้งหลายมีอยู่โดยเนื้อแท้ในแต่ละภาวะการเป็นและทุกๆภาวะการเป็น (being) รวมทั้งการไร้ความสามารถเหล่านั้นในการบรรลุความหลุดพ้น (อภิวินัย) แล้วอะไรจะขัดขวางไม่ให้ภาวะการเป็นกลุ่มหลังบรรลุความหลุดพ้น ปุชยปาหะตอบว่า จากมุมมองเชิงแก่นสาร แม้ว่าภาวะการเป็นเหล่านี้มีพลังแห่งการส่งโทรจิต และสัพพัญญุตญาณ (Omniscience) จากมุมมองเชิงลักษณะการ พวกมันขาดความสามารถในการแสดงพลังของตนเอง ตามที่เขากล่าว ภาวะการเป็นทั้งสองกลุ่มนี้มีความคล้ายคลึงกับการมีอยู่ของทั้งหินทองคำและหินอื่น ๆ ดูเหมือนว่าเขาจะกล่าวว่าแม้ว่าพลังของกระแสจิตและ สัพพัญญุตญาณยังมีมาแต่กำเนิดในอตตาทที่ไม่สามารถบรรลุความหลุดพ้นได้ อตตาทเหล่านี้มีความบกพร่องโดยธรรมชาติจากการตั้งพลังออกมาใช้จริง ดังนั้น จึงไม่มีวันหลุดพ้นได้ เป็นผลให้พวกมันต้องเพนจรชัวันรันดร์ในวิภูสงสาร การไร้ความสามารถตามธรรมชาติของสิ่งมีชีวิตบางชนิดที่สำแดงศักยภาพของพวกมัน เพื่อบรรลุการหลุดพ้นบ่งบอกถึงการคัดเลือกให้พ้นภัยจากกรรมตามธรรมชาติของสิ่งมีชีวิตไม่ใช่หรือ และสิ่งนี้อาจจะเป็นหลักเกณฑ์การคัดเลือกครั้งนี้หรือวัตถุประสงค์ของการคัดเลือกครั้งนี้คืออะไร ไม่มีทั้งผู้เขียนตัวบทในคัมภีร์หรือปรมาจารย์ของเซนที่เรียนรู้แล้วพยายามอธิบายมัน นั่นก็เพื่อที่จะสอนให้เห็นว่า สิ่งกีดขวางการหลุดพ้นของเซน อภิวินัย นั้นยากที่จะเอาชนะได้ ฉะนั้น ชีวะทั้งหลายถูกกำหนดให้ท่องเที่ยวไปอย่างไม่รู้จบในวิภูสงสาร

อตตาท ตามทัศนะของเซน ยังมีความสามารถตามธรรมชาติเพิ่มเติมอีกสี่ประการในการมีปฏิสัมพันธ์กับสสาร เช่น การทรุดตัว การพังทลาย การพังทลาย-การทรุดตัว และการเกิดขึ้นของกรรม (Tatia, N., 1994) เฉพาะพวกอภิวินัยเท่านั้นที่สามารถใช้ทั้งการทรุดตัวและการพังทลาย ในขณะที่การพังทลาย-การทรุดตัว และการเกิดขึ้นของกรรม ใช้ได้กับทั้งพวกอภิวินัย และอภิวินัย “การทรุดตัว” หมายถึง “การไม่สำแดงตัวในอตตาทของความสามารถที่มีมาแต่กำเนิดของกรรม (ที่จะส่งผลเป็นวิบาก) อันเนื่องมาจากแรงผลักดันของเหตุ” และมันก็เปรียบได้กับการตกตะกอนของโคลนในน้ำเมื่อการชะล้างเมล็ดถั่วที่เปื้อนโคลนเกิดขึ้นในน้ำ (Sastri, P., 2000) พุดงาย ๆ ก็คือ มันหมายถึงความสามารถของอตตาทที่จะระงับการให้ผลหรือการอุบัติขึ้นของผลจากกรรมเฉพาะอย่างในทางกลับกัน “การพังทลาย” หมายถึง “การยุติลงอย่างสิ้นเชิงของการให้ผลของกรรม” เปรียบเหมือนการไม่มีโคลนตก เมื่อมีน้ำอันเดียวกันที่ใสแล้วถูกเทลงในหม้อที่สะอาด เห็นได้ชัดว่า “การทรุดตัว-การพังทลาย” เป็นส่วนผสมของทั้งสองอย่าง ดังนั้น จึงเปรียบได้กับการไม่มีโคลนอยู่ในน้ำและการมีอยู่ของโคลนบางส่วนในน้ำนั้น เนื่องด้วยการปรากฏของเมล็ดถั่วที่ชำระล้างแล้ว เป็นต้น “การเกิดขึ้น” หมายถึง “กรรมที่ให้ผลโดยแรงผลักดันของแก่นสาร เป็นต้นในฐานะเป็นเหตุ”

ตามทัศนะของพวกเซน จิตสำนึก (ใจต้นยะ) พลังงาน (วีริยะ) และปิติ (สุขะ) เป็นคุณสมบัติที่มีมาแต่กำเนิดของอตตาท ด้วยการดำเนินงานของจิตสำนึกซึ่งเป็นคุณสมบัติเด่นของชีวะ ชีวะจึงกลายเป็นตัวรู้ทั้งของวัตถุและธรรมชาติของมันเอง ขึ้นอยู่กับการได้มาซึ่งความรู้ตนเองอันให้ประสบการณ์แห่งความสุข เขากล่าวเสริมพูดตรง ๆ ก็คือ “ความสุขอันบริสุทธิ์” เป็นเพียงฉลากกำกับสำหรับสถานะที่สมบูรณ์แบบและพึ่งตนเองได้ (Self-Contained) ของวิญญาณ ความสุขนั้นไม่บริสุทธิ์หรือมีมลทิน (วิภาวะ) ในทางกลับกัน วิญญาณเก็บงำความปรารถนาเพื่อที่จะสะท้อนให้เห็นวัตถุภายนอก (Jaini, P. S. , 2001) เขาอธิบายให้ชัดเจนว่า คุณภาพของอตตาทแห่งความสุขเท่านั้นที่สามารถถูกเปลี่ยนรูปเป็นบางสิ่งที่มีธรรมชาติแตกต่างออกไป ในขณะที่คุณสมบัติอื่น ๆ ก็เพียงแค่ออกบดบังหรือปิดกั้นโดยกรรมที่เคลือบคลุมอยู่ ‘พลังงาน’ เป็นคุณสมบัติที่สามของชีวะ เขาอธิบายว่า ทำหน้าที่เป็นประเภทของคุณภาพขนาดใหญ่ (Meta-Quality) ซึ่งเป็นแรงเชิงนามธรรมที่ทำให้มีพลังอย่างที่มีนัยจะเป็น ปฏิบัติการอย่างแข่งขันในคุณภาพแห่งความรู้และการรับรู้ ฉะนั้น จะกล่าวได้ว่ากระบวนการรับรู้ทั้งสองรูปแบบนั้นสำแดงออกมาในช่วงเวลาที่กำหนด ในสัดส่วนที่แน่นอน ให้เห็นแจ่มชัดถึงพลังงานอันไร้ขอบเขตของวิญญาณมีอยู่ก็เปอร์เซ็นต์ได้

ปรากฏขึ้นในช่วงเวลานั้น ชิดจำกัดถูกกำหนดตามจำนวนของวีริยะ (Virya) โดยเงื่อนไขของตัวมันเองที่ก่อตัวขึ้น สถานะเชิงโลกิยะที่เป็นไปตามกรรมนี้ยังชี้้นำทางไปหรือ 'บิดเบือน' เป็นเหตุให้มันบังเกิดการเคลื่อนที่หรือการ สั่นสะเทือน (โยคะ) ของจิตวิญญาณ การสั่นสะเทือนเช่นนี้ดึงสสารกรรมใหม่เข้ามาเกี่ยวข้องกับแก่นสารของ วิญญาณ

เมื่อพิจารณาคุณสมบัติทั้งหลายอันเป็นธรรมชาติของอตตาท พอจะวิเคราะห์ให้เห็นได้ว่าเซนรับรองการให้ ความหมายแก่กันและกันของวัตถุและชีวะที่พวกเซนถือว่าไม่มีสิ่งใดเป็นอิสระโดยสิ้นเชิง ด้วยเหตุนี้อาจเรียกทัศนะ เช่นนี้ว่าเป็น “สัมพัทธนิยม” (relativism) อันอยู่บนทัศนะเชิง ‘พหุนิยม’ (pluralism) เนื่องจากเซนยอมรับจำนวน ไม่จำกัดของชีวะและวัตถุธาตุ ทำให้สามารถตีความสู่ข้อสรุปหลายประการที่สามารถดึงออกมาจากความ หลากหลายทางคุณสมบัติที่มีมาแต่กำเนิดของอตตาทตามแนวคิดของเซน ประการแรก อตตาทไม่เคยขาดจิตสำนึกซึ่ง ประกอบด้วยความเชื่อหรือการหยั่งรู้ที่แจ่มแจ้ง ความรู้ที่แจ่มแจ้ง และความประพฤติที่แจ่มแจ้ง มันจึงมีอิสระตาม ธรรมชาติจากพันธนาการ, สสารกรรมและกายแห่งกรรม, ย่อมมันคง ไม่แตกต่าง, แยกออกจากอารมณ์โดยบังเอิญ และมีความสามารถที่จะบรรลุความหลุดพ้น แม้ว่าอตตาทบางอย่างไม่สามารถบรรลุได้ คุณสมบัติเหล่านี้ยังไม่เกิด ไม่ มีเงื่อนไข ไม่อาจทำลายได้ และคงทน ด้วยเหตุนี้อตตาทจึงไม่เคยแยกจากคุณสมบัติเหล่านี้ ยิ่งไปกว่านั้นความรู้ เกี่ยวกับความเป็นจริงและวิธีการบรรลุความหลุดพ้นมีอยู่โดยเนื้อแท้ในทุกอตตาท ด้วยเหตุผลบางประการ อภิวีระ ภาวะจึงไม่สามารถสำแดงพลังภายในของกระแสจิตและสัพพัญญุตาทเพื่อบรรลุธรรมชาติที่แท้จริงของมันได้ อีกทั้ง คุณสมบัติต่าง ๆ เช่น ความประพฤติ การรับรู้และความรู้ ซึ่งสรวารณะสิทธิ พิจารณามีอยู่ภายในอตตาท ตาม ความเห็นของกุนทะกุนทะก็เป็นเพียงความสมเหตุสมผลตามจารีตเดิมๆ เท่านั้นเพราะจากมุมมองเชิงปรมาตม์แล้ว อตตาทนี้ก็ไม่อาจรับรู้และพรรณนาได้ นอกจากนี้อตตาทยังมีศักยภาพเสริมเพื่อจะได้มีปฏิสัมพันธ์กับสสารในรูปแบบ ของการหลุดตัว, การพังทลาย-การหลุดตัว, การพังทลาย และการเกิดขึ้นของกรรม พวกเซนรับรู้ถึงจิตสำนึก ปีติสุข และพลังงานในฐานะเป็นคุณสมบัติภายในของอตตาท อันแรกแสดงคุณสมบัติซึ่งอตตาทรู้เกี่ยวกับโลกแห่งวัตถุและ บรรลุการรู้แจ้งตนเอง (Self-Realization) อันที่สอง แสดงถึงประสบการณ์ของอตตาทเกี่ยวกับธรรมชาติภายในที่ สมบูรณ์และพึงตนเองได้ของมัน และอันที่สามแสดงถึงพลังหรือพลังงานภายในมีอยู่ในอตตาทที่ขับเคลื่อนปฏิบัติการ ของคุณสมบัติแห่งความรู้และการรับรู้ของอตตาท การสำแดงตัวของสิ่งหลังได้สัดส่วนกับปริมาณพลังงาน ที่มีอยู่ใน ช่วงขณะแห่งความรู้หรือการรับรู้เกิดขึ้น คุณภาพพลังงานอันไร้ขีดจำกัดของอตตาทถูกจำกัดระหว่างการก่อร่างสร้าง ตัว

การอำพรางตัวแห่งธรรมชาติภายในอตตาท อันเป็นผลจากพันธนาการแห่งกรรม

แนวคิดเรื่องกรรมของเซนนั้นซับซ้อน และมีเอกลักษณ์ ผู้หยั่งรู้ของเซนสำนึกกรรมในฐานะเป็นอนุภาคที่ ไม่อาจแบ่งแยกได้ของสสารด้วยความสามารถในการทะลุทะลวงจุดว่างของอตตาท เพื่อผูกมัดกับอตตาทและทำหน้าที่ เป็นกรรม อกะลังกะเทวะอธิบายว่า เหมือนอย่างไฟหนึ่งดวงมีความสามารถในการเผาไหม้ปรุงอาหาร และให้แสง สว่าง ในทำนองเดียวกัน อนุภาคหนึ่งของสสารสามารถบดบังและสื่อถึงความสุขหรือความทุกข์ยากได้ (Jain, M. K., 2001) ฉะนั้น อนุภาคเชิงวัตถุที่ไม่อาจแบ่งแยกได้จึงสามารถทำหน้าที่ในสมรรถภาพที่หลากหลายได้อย่างเช่น กรรม พวกมันสามารถบดบังการรับรู้และความรู้หลอกลวง ชัดขวางพลังแห่งอตตาท ผลิตกายเนื้อ กำหนดตระกูล หรือสายโลหิตที่จะเกิดในชาติใดชาติหนึ่ง กำหนดระยะเวลาของการดำรงอยู่แต่ละภพชาติ และถ่ายทอดความสุข หรือความทุกข์ แม้ว่าอนุภาคทั้งหลายจะมีความเป็นกลางทางกรรมโดยพื้นฐาน หรือไม่ได้มีส่วนรับผิดชอบต่อ ความสามารถทางกรรมใด ๆ เป็นพิเศษ พวกมันรับเอาความสามารถทางกรรมขึ้นอยู่กับจิตนิสัยและต้นเหตุทางใจ ที่กำกับการกระทำของบุคคล ดูเหมือนว่าจิตนิสัยและต้นเหตุทางใจส่งต่อความสามารถเฉพาะไปยังอนุภาคแห่ง กรรม ซึ่งสิ่งหลังคงอยู่จนกระทั่งเกิดเงื่อนไขปัจจัยที่เหมาะสม และเมื่อปัจจัยนั้นเกิดขึ้น อนุภาคจะถ่ายโอน

ความสามารถเฉพาะไปยังอดีต นอกจากนี้อการยึดเกาะของอนุภาคกรรมกับจุดว่างของชีวะนั้นถูกทำให้สะดวกขึ้น โดยการหล่อเลี้ยง จุดว่างนั้นด้วยจิตนิสัยทางใจ เมื่อไม่มีจิตนิสัยทางใจ ก็ไม่เกิดการยึดเกาะ เช่น ในกรณีบุคคล สัพพัญญู

ในตัวบทของพระคัมภีร์เซนยุคต้น กิจกรรมใด ๆ ที่เป็นเหตุให้เกิดความเสียหายต่อสิ่งมีชีวิตอื่นนำไปสู่การ ยกเว้นโทษตามธรรมชาติของพันธนาการแห่งกรรม ทสเวยาลิยะสูตร กล่าวว่า “ผู้เดิน (ยืน นั่ง นอน กิน และพูด) โดยประมาท ย่อมทำร้ายสัตว์ เขาผูกมัดกรรมชั่วซึ่งเป็นรางวัลอันขมขื่นของเขา” ตัวบทเดียวกันนี้กำหนดเงื่อนไขว่า “เขาควรเดิน ยืน นั่ง และนอนอย่างระมัดระวัง ถ้าเขากินและพูดอย่างระมัดระวัง เขาจะไม่ผูกมัดกรรมชั่ว” (Schubring, W., 1932) ในสุยคทั้งคະສູຕຣ ມຫາວິຣະສະດຸກຳສອນວ່າ “แม้ว่าคนโง่ไม่พิจารณาภิรยาอาการของ จิต วาจา และกาย ไม่พิจารณาเห็นแม้ความฝัน เขาก็ยังทำบาปอยู่” (Jacobi, H., 1973) พระสูตรกล่าวต่อไปว่า แม้แต่วิญญูณที่อายุตนะเดียว

...สัตว์เหล่านี้แม้ไม่มีจิต ไม่มีวาจา ถึงอย่างนั้นทั้งจิตและวาจาก็เป็นเหตุให้เจ็บปวด โทมนัส ให้เสียหาย เป็นอันตราย ให้กระทบกระเทือน ต้องถือว่า ไม่เว้นจากการเป็นเหตุให้เกิดความเจ็บปวดเป็นต้น.... ฉะนั้น สัตว์ที่ไร้ ความรู้สึกก็ถือว่าเป็นสื่อให้นำมาซึ่งการฆ่าสิ่งมีชีวิต

ดังนั้น สาเหตุของพันธนาการแห่งกรรมจึงไม่ใช่เจตนา หรือความตั้งใจในการกระทำตามความคิดของนัก อภิปรัชญาเซนยุคแรก แต่เป็นการกระทำที่ประมาทเลินเล่อต่างหาก ด้วยการจัดระบบของหลักคำสอนในช่วง ระยะเวลาหนึ่ง ดูเหมือนว่าจะเกิดการเปลี่ยนแปลงขึ้นในแนวคิดเรื่องกรรมของพวกเขา ซึ่งจะเห็นได้ชัดในการ สนทนาด้านล่าง

ตามข้อมูลใน สรรวาระสิทธิ จิตสำนึกของอดีตที่ก่อตัวขึ้นถูกบิดเบือนไปเนื่องจากกาลเวลาที่ไม้อาจหยั่งรู้ ได้ด้วยความเชื่อที่ผิด (มถิยาตวะ) และความรู้ (อัชฌานะ) ทั้งสองอย่างนี้ถือเป็นประตูแรกสู่การหลงใหลของ กรรม และส่งผลให้อัตตาระบุตัวตนที่ผิดพลาดของตัวเองกับร่างกายและลตทอนคุณภาพของ พลังงานตาม ธรรมชาติ การมีจิตสำนึกอยู่ในกำมือของความเชื่อผิด ๆ และความรู้ตัวบทเสริมอีกว่า ก่อให้เกิดจิตนิสัยทางใจ (กษายะ) เป็นจุดกำเนิดต้นตอต่าง ๆ เช่น ความโกรธ ความโลภ ความหยิ่งโส และการคดโกง (Johnson, W.J., 1995) การผิดเพี้ยนไปของคุณภาพพลังงานของอตัตตายังก่อให้เกิดการสันสะเทือน (โยคะ) ในอตัตตอีกด้วย ซึ่ง บังคับให้จุดช่องว่างของมันเปิดออก และอนุภาคของสสารที่ "ล่องลอยอย่างอิสระ" ในทุกส่วนของที่ว่างที่ถูกยึด ครอง จะแทรกซึมเข้าไปและเกาะติดกับจุดช่องว่างเหล่านั้น การสันสะเทือน ในความเห็นของพวกเขาเช่นถือเป็น ตัวแทนของกิจกรรมที่จิตใจของปัจเจกบุคคลที่แสดงออกทางกาย จิตใจ และวาจา (Jaini, P. S. , 2001) เจตนาหรือ ความตั้งใจยังเป็นเครื่องมือในการสร้างกรรมในหลักคำสอนตถาคตครรรค์ด้วย แต่จะไม่ทำให้เกิดการสันสะเทือนใน ตถาคตครรรค์

อุปนิสัยใจคอและต้นตอเป็นประตูที่สองสู่การหลงใหลของสสารกรรม และบทบาทสำคัญที่พวกมันแสดง ต่อปรากฏการณ์ของพันธนาการทางกรรมถูกเผยให้เห็นในคำจำกัดความต่อไปนี้ โดยอุมาสาวตี “เนื่องจากอุปนิสัย ทางใจของมัน อตัตตาค่อย ๆ ดูดซับสสาร สามารถเปลี่ยนสภาพเป็นส่วนหนึ่งของกรรม นี้ก็คือ พันธนาการ” (Tatia, N., 1994) สามารถปรากฏการณ์ระดับจุลภาคสามารถระบุได้ในคำจำกัดความนี้ กล่าวคือ อุปนิสัยทางใจของอตัตตาดึงดูดสสาร สสารมีความสามารถที่จะสำแดงตัวในฐานะเป็นกรรม และร่วมกันเป็นเหตุให้เกิดพันธนาการ อุปนิสัย ทางใจดูเหมือนจะเป็นแม่เหล็กทางจิตวิทยาประเภทหนึ่งซึ่งดึงดูดสสารเข้าหาอตัตต และสสารที่ถูกดึงดูดเข้ามาก็ จะถูกหลอมรวมเป็นหนึ่งเดียว พวกเขาเชื่อว่าอุปนิสัยทางใจถูกสร้างขึ้นเมื่อกรรมเกิดขึ้นและวงจรแห่งความคิดนี้ เป็นเพียงการแสดงออกถึงการพึ่งพาซึ่งกันและกัน และการหล่อเลี้ยงจิตและกรรมร่วมกัน นอกจากนี้ยังแสดงให้เห็นถึงการทำงานร่วมกันระหว่างอารมณ์ต่าง ๆ ของอตัตต (ภวกรรมะ) กับสสาร (ทรวิชะกรรม)

ปุชยปาทะ ได้อธิบายปรากฏการณ์ของการจับสสารโดยอุปนิสัยทางใจ ด้วยอุปมาอุปไมยของอาหาร เขาเขียนว่า เหมือนอย่างอาหารถูกดูดซึมสอดคล้องตามไฟ่อยในกระเพาะฉันใด ในทำนองเดียวกัน ระยะเวลาและประสบการณ์ของกรรมเฉพาะหนึ่ง ๆ ก็เป็นไปตามธรรมชาติของอุปนิสัยทางใจที่รุนแรง ปานกลาง หรือเบาบาง (Sastri, P., 2000)

ระยะเวลาของการให้ผลของกรรมใดกรรมหนึ่งซึ่งประสบในรูปของความสุข หรือความทุกข์ เขากล่าวเสริมว่า เป็นสัดส่วนโดยตรงกับความเข้มของอุปนิสัยทางใจ ฉะนั้น ยิ่งความรุนแรงของอุปนิสัยทางใจมากเท่าไร ผลของพันธนาการทางกรรมก็จะยิ่งยาวนานขึ้นเท่านั้น และประสบการณ์แห่งความสุขหรือความทุกข์ก็รุนแรงไม่แพ้กัน ยิ่งกว่านั้น อุปนิสัยทางใจในรูปของความโกรธและอื่น ๆ ทำให้เกิดสีสัน (เลศยา) แก่อดีตในลักษณะเดียวกับสีของน้ำมะเดื่อที่ติดอยู่กับผ้าที่สัมผัส แม้ว่าการใช้สีจะเป็นทั้งทางกายภาพ (ทริวิยะเลศยา) และทางจิต (ภาวะเลศยา) สรวารณะสีทิ อธิบายเฉพาะอย่างหลังเท่านั้นเพราะคัมภีร์กล่าวว่า จุดเน้นเฉพาะในบพนี้ คือ ปัจจัยต่าง ๆ ทางจิตของอดีต การระบายสีทางจิตทำให้เกิดความสันสะเทือนในอดีตและทำให้เป็นสีดำ น้ำเงิน เทา เหลือง ชมพู หรือขาว ดังนั้น สสารกรรมนอกจากจะก่อให้เกิดการบดบังและทำให้คุณสมบัติโดยกำเนิดของความรู้ การรับรู้ ความสุข และพลังงานของอดีตลดลงแล้ว ยังแต่งแต้มสีสันให้อดีตอีกด้วย และแท้จริงแล้วเป็นการยึดมั่นไว้ทางกายภาพในโลกแห่งปรากฏการณ์

ประตูที่สามสู่การหลังไหลของกรรม คือ กิจกรรม (โยคะ) ซึ่งเป็นความซับซ้อนของการกระทำทางกาย วาจา และจิตใจพร้อมกับการสันสะเทือนที่เกิดจากการกระทำเหล่านั้นในขอบเขตของอดีต มุมมองก่อนหน้านี้ที่ว่า การกระทำเป็นปัจจัยเดียวของพันธนาการทางกรรม ดูเหมือนว่าจะไม่ดึงดูดใจนักอภิปรัชญาของเซนแบบคลาสสิกมากนัก เพราะพวกเขาเชื่อว่าลักษณะของเจตนาหรือเจตจำนงที่ก่อให้เกิดการกระทำจะเป็นตัวกำหนดคุณภาพของกรรม และการหลังไหลของคุณธรรม หรืออกุศล เจตนาดีของการกระทำ ตามสรวารณะสีทิ ก่อให้เกิดกรรมดีและทำให้เกิดการหลังไหลของคุณธรรม ในขณะที่สิ่งที่ตรงกันข้ามทำให้เกิดกรรมที่เป็นอันตรายและทำให้เกิดการหลังไหลของอบาย การกระทำของสิ่งมีชีวิตที่ปฏิบัติตามข้อแรกจนถึงจิตวิญญาณชั้นที่สิบถูกกระตุ้นโดยกิเลสตัณหา ดังนั้น จึงทำให้เกิดพันธนาการระยะยาวและการกลับชาติมาเกิด การสันสะเทือนเพียงอย่างเดียวเป็นสาเหตุของการหลังไหลของกรรมในชั้นจิตวิญญาณที่สิบเอ็ดถึงสิบสี่ (สุดท้าย) และเนื่องจากการกระทำของพวกเขาปราศจากกิเลส พันธนาการที่เกิดขึ้นนั้นเกิดขึ้นเพียงชั่วพริบตาเท่านั้น นอกจากนี้ การกระทำทางร่างกาย จิตใจ และเสียงเป็นตัวกำหนดว่ากรรมที่จะผูกพันจะอยู่ในประเภทที่เป็นอันตรายหรือไม่เป็นอันตราย ปริมาณของกรรมที่จะผูกมัด (ซึ่งหมายถึง พื้นที่ - พันธนาการ) ระยะเวลาของกรรมใดกรรมหนึ่ง และความรุนแรงของประสบการณ์กรรมนั้นขึ้นอยู่กับอุปนิสัยทางใจและกิเลสตัณหาด้วยพันธนาการแห่งช่องว่างยัง หมายถึง การกำหนดปริมาณมวลรวมของสสารจำนวนหนึ่งที่จะเปลี่ยนเป็นทริวิยะกรรม อันขึ้นอยู่กับเพิ่มขึ้นของภาวะกรรม

อวัยวะรับความรู้สึกประกอบเป็นประตูสุดท้ายสู่การหลังไหลของกระแสกรรม อดีตที่ได้รับข้อมูลจากอายตนะทั้งหลายนั้นจะมีส่วนร่วมและหมกมุ่นอยู่กับโลกภายนอก ศาสนาเซนพิจารณาทั้งอวัยวะรับความรู้สึกและวัตถุเชิงเนื้อหาของพวกมันบนพื้นฐานที่ว่า อายตนะเข้าใจความหมายโดยความรู้สึกเชิงเนื้อหา เมื่อร่วมกับกิจกรรมทั้งสามประเภทแล้วอายตนะก็สร้างทริวิยะกรรม ในบรรดาประตูทั้งสี่นี้ ความไม่รู้ ความเชื่อผิด ๆ และอุปนิสัยทางใจก่อรูปเป็นองค์ประกอบทางจิตวิทยาของกรรม (ภาวะกรรม) ในขณะที่กิจกรรมและอวัยวะรับสัมผัสสร้างองค์ประกอบทางวัตถุของกรรม (ทริวิยะกรรม)

นอกจากนี้ ความไม่เป็นกายวัตถุ (Non-Materiality) ของอดีตในทัศนะของเซน ดูเหมือนค่อนข้างน่าสงสัยเมื่อพิจารณาจากการครอบครองจุดช่องว่างที่สามารถเปิดและปิด ขยายและหดตัว ความสามารถในการสันการยึดเกาะของสสารทางกายรูป (Corporeal) และการเปลี่ยนสี พวกเซนโต้แย้งต่อความเป็นกายวัตถุของอดีต ยืนยันว่ามีเพียงความเกี่ยวข้องกัน (เช่น เอกาวคาหะ, ตามรูปศัพท์ หมายถึง ครอบครองตำแหน่งเดียวกัน) ระหว่าง

อิตตาและสสารกรรม แต่ไม่มีการติดต่อกันจริง ๆ เนื่องจากการสัมผัสจะสร้างภาพกายรูปร่างอย่างหลัง เช่น กรรม (Jaini, P. S. , 2001) ถ้าความสัมพันธ์ของชีวะกับสสารกรรมถูกให้คุณลักษณะเฉพาะโดยความเกี่ยวข้องกัน เท่านั้น เช่นนี้แล้ว มันก็จะคล้ายกับความสัมพันธ์ของปุรุชะกับประกฤติ โดยที่ตัวแรกไม่แปรเปลี่ยนด้วยการกระทำของตัวหลัง แต่ปุรุชะไม่ได้ครอบครองจุดว่าง (Space-Points) และบางขณะก็ไม่ได้สำนึกกรรมในฐานะเป็นกายรูป ดังนั้น จึงไม่มีอนุภาคกรรมติดปุรุชะและเปลี่ยนสีมัน ดังนั้น การขาดการติดต่อกันระหว่างปุรุชะและประกฤติจึงเป็นไปได้อย่างสมบูรณ์ แต่ไม่ใช่ในกรณีของอิตตาของเซน ในคำถามที่ว่าอิตตาเป็นกายรูปหรือไม่ สรวารณะสิทธิ เสนอว่า

จากจุดยืนของการเปลี่ยนรูปในช่วงระหว่างพันธนาการแห่งกรรม อันเป็นผลจากอิทธิพลของอนุภาคกรรม มันจึงเป็นกายรูป อย่างไรก็ตาม จากมุมมองของธรรมชาติอันบริสุทธิ์ของมัน มันจะไม่แสดงตัวเป็นกายรูป (Sastri, P., 2000)

ปุชยะปาหะ ผู้เขียนตัวบทไม่ได้คำนึงถึงการครอบครองจุดว่างของชีวะ การเกาะติดของสสารกับชีวะ และการเปลี่ยนสีซึ่งเป็นคุณลักษณะที่สำคัญของมัน การตัดออกไปของคุณลักษณะเหล่านั้นทำให้คำอธิบายของเขาไม่น่าเชื่อถือ ยิ่งกว่านั้น ถ้าเขายืนยันว่าความเป็นกายวัตถุของอิตตาถูกจำกัดอยู่เฉพาะช่วงเวลาที่มันถูกแทรกซึมเข้าไปโดยสสารกรรม กล่าวคือ อยู่ในวงสถานะที่ก่อร่างสร้างตัว แต่จริง ๆ แล้ว มันไม่เป็นกายวัตถุซึ่งก็เช่นกัน เป็นเรื่องที่ไม่มีความหมายและไม่น่าเชื่อถือ ในประจวบเหมาะของกุนทะกุนทะ พวกเขาจะมีการอ้างว่า ความเกี่ยวข้องเช่นนั้นสามารถอนุมานได้จากประสบการณ์ที่เป็นของเราเองในพันธนาการ ก็เหมือนกับที่เราอนุมานความสัมพันธ์ของจิตสำนึกที่ไม่มีเนื้อหา กับวัตถุที่มีเนื้อหาจากประสบการณ์ของการรับรู้ (Jaini, P. S. , 2001) พวกเขายังให้ข้อสังเกตด้วยว่า “...พวกเขาเองไม่ได้เคร่งครัดอย่างตายตัวในการอ้างไว้ซึ่งความไม่เป็นกายวัตถุของอิตตา” สำหรับปุชยะปาหะแล้ว กายวัตถุของกรรม ก็คือ ความสามารถในการทะลุทะลวง การยึดเกาะ และอื่น ๆ อันเป็นมรดกตกทอดทางความเชื่อของเซนที่เก่าแก่ ซึ่งไม่ลงรอยกับแบบแผนทางภววิทยาที่ถูกพัฒนาขึ้นในยุคต่อมา แต่เนื่องจากความเชื่อเก่า ๆ ไม่เคยถูกละทิ้งในทุกศาสนาของอินเดีย ความเชื่อเหล่านี้จึงดำรงอยู่ควบคู่ไปกับความเชื่อใหม่ ๆ และทิ้งร่องรอยแห่งความคลุมเครือและความขัดแย้ง

การบดบังธรรมชาติภายในของอิตตายังชี้ให้เห็นถึงการดำรงอยู่ร่วมกันของอิตตา 2 ประการ คือ ลักษณะภายในและลักษณะที่แปรเปลี่ยนและถูกบดบัง จิตสำนึกที่บริสุทธิ์จากภายในของชีวะนั้นฝังรากอยู่ชั่ววินาที และไม่เปลี่ยนแปลงในการรับรู้ที่รู้แจ้งโดยธรรมชาติ ความรู้แจ้งและการปฏิบัติที่รู้แจ้ง ไม่ถูกผูกมัดและไม่ถูกแต่ต้องทั้งเรื่องที่เป็นกรรมและไม่เป็นกรรม คงที่และไม่เปลี่ยนแปลงและปราศจากอวิชชา อารมณ์และกิจกรรม เต็มไปด้วยพลังงานอันไร้ขอบเขตและความสุขอันไร้ขอบเขต และไม่เนาเปื่อย ที่อยู่ร่วมกับลักษณะภายในนี้เป็นลักษณะที่เป็นตัวเป็นตน คลุ่มเครือ บิดเบี้ยว และหลงผิด ซึ่งจิตสำนึกของอิตตาถูกลอก และถูกบดบังด้วยความเชื่อที่ผิดและความไม่รู้ มีเงื่อนไขและความคลุมเครือโดยอารมณ์จิต อิตตาที่เป็นตัวเป็นตนมีส่วนร่วมอย่างแข็งขันในโลกผ่านอวัยวะสัมผัสการกระทำทางร่างกาย จิตใจ และวาจาทำให้เกิดความรุนแรง มันเกิดพันธนาการทางกรรมและเปลี่ยนสีพลังงานของมันบดพร่อง มันมีความสุขและความทุกข์ และท่องเที่ยวไปในมหาสมุทรแห่งการเวียนว่ายตายเกิด

สรุป

การปิดบังอำพรางแห่งอิตตาของเซนเป็นทั้งทางร่างกายและจิตใจ ซึ่งสสารกรรมเจาะทะลุจุดช่องว่างทั้งทางร่างกายและจิตใจ ถ้าไม่ก่อให้เกิดการปิดบังอำพรางความรู้และการรับรู้โดยธรรมชาติของอิตตา ก็จะหลอกหรือขัดขวางคุณภาพแห่งพลังงานของอิตตา ในขณะที่ภาวะความเป็นอยู่หรือการดำรงอยู่ เป็นคุณลักษณะหลักของแก่นสารทั้งหกและแต่ละอย่างก็เป็นกลุ่มก้อนแห่งคุณสมบัติอันนิรันดร์และทำลายไม่ได้ ไม่อาจแยกจากกันได้ แสดงออกมาในรูปแบบที่หลากหลายนับไม่ถ้วน ขึ้นอยู่กับความเกิดขึ้นของเงื่อนไขปัจจัยภายในและภายนอก

คุณสมบัติต่าง ๆ เช่น จิตสำนึก ความสุข และพลังงานแสดงคุณลักษณะของอัตตา ในขณะที่วัตถุ การยึดเกาะ การให้สี ฯลฯ เป็นคุณสมบัติของสสาร ตัวแบบทั้งหลาย ในทางกลับกัน มีภาวะผันแปร มีมากมาย ไม่ถาวร และแยกออกจากแก่นสารได้ ฉะนั้น ความเป็นจริง สามารถดูได้ทั้งจากจุดยืนของแก่นสารและจากจุดยืนของตัวแบบ จุดยืนทั้งสองมีส่วนทำให้เกิดทฤษฎีพุทธศันนิยะ ซึ่งทุกมุมมองของสิ่งหนึ่งมีความสมเหตุสมผลอย่างเท่าเทียมกัน ธรรมชาติแต่เดิมแท้ของอัตตา คือ การหยั่งรู้ที่แจ่มแจ้ง ความรู้ที่แจ่มแจ้ง ความรู้แจ้ง และการปฏิบัติที่ทำให้ความรู้ชัด อัตตาไม่ถูกผูกมัด ไม่ถูกแตะต้องสัมผัสด้วยสสารแห่งกรรม ไม่ถูกแบ่งแยก และตลอดทั่วทั้งการท่องไปในสังสารของมัน มันยังคงไม่เปลี่ยนแปลง อย่างไรก็ตาม เนื่องจากกาลเวลาที่ไร้จุดเริ่มต้น มันถูกผูกมัดด้วยอนุภาคแห่งกรรมของสสารซึ่งทะลุผ่านจุดช่องว่างของมันซึ่งถูกเปิดออกด้วยแรงสั่นสะเทือนของมันเองอันเป็นผลจากความเสื่อมทรุดของจิตสำนึกเนื่องจากความเชื่อผิด ๆ อวิชชา และจิตปรุงแต่ง อนุภาคเหล่านี้ยึดติดกับจุดช่องว่างผูกติดกับมัน ครอบงำความคิดมัน และสร้างเงื่อนไขให้ พวกมันแปรสภาพเป็นกรรมแปดรูปแบบ โดยสี่รูปแบบที่เป็นอันตราย พวกมันอำพราง หลอกลวง หรือทำให้คุณสมบัติโดยธรรมชาติของความรู้ การรับรู้ ความประพฤติ และพลังงานลดลง และอีกสี่รูปแบบ คือ ที่เกี่ยวข้องกับศูนย์รวมและถือว่าไม่เป็นอันตราย ความเชื่อที่ผิดและอวิชชา อุปนิสัยทางใจและกิเลสตัณหา การกระทำและอวัยวะสัมผัสเป็นประตูสู่วิบากกรรมที่หลังไหลเข้ามา การกระทำเป็นตัวกำหนดลักษณะของกรรม ที่จะถูกผูกมัดและปริมาณของอนุภาควัสดุที่จะจับกับจุดช่องว่าง ระยะเวลาของการให้ผลของกรรมซึ่งมีประสบการณ์ในรูปของความสุขหรือความเจ็บปวดเป็นส่วนหนึ่งกับความรุนแรงของอารมณ์และความสนใจ อวิชชา อุปนิสัยทางใจและกิเลสตัณหาของอัตตา และอนุภาคกรรมทางวัตถุที่เกาะเกี่ยวกันจะปรับสภาพซึ่งกันและกัน และร่วมกันรักษาการหลังไหลของกรรมและพันธุนาการของอัตตา อัตตามีความสามารถโดยธรรมชาติในการยับยั้ง ทำลาย ยับยั้ง - ควบคุม - ทำลาย หรือให้ผลกรรมที่ผูกเวรไว้ ยิ่งไปกว่านั้น ความไม่เป็นรูปธรรมของอัตตาแห่งเซน นั้นค่อนข้างน่าสงสัยเมื่อพิจารณาว่ามีจุดว่างที่สามารถเปิดและปิดได้ การขยายและการหดตัวได้ กรรมนั้นเป็นวัตถุในธรรมชาติและถูกกำหนดตามเงื่อนไขให้ทะลุทะลวงเข้าสู่จุดช่องว่างของอัตตา เพื่อที่จะยึดเกาะจุดช่องว่างเหล่านั้นและบิดเบือนจิตสำนึกของอัตตาในหลาย ๆ วิธีทาง

เอกสารอ้างอิง

- เอ็ม หิริยันนะ. (2520). ปรัชญาอินเดียสังเขป. กรุงเทพมหานคร: ไทยวัฒนาพานิช.
- Chakravarti, A. N. (2001). *Acarya Kundakunda's Samayasara*. ed. and trans. Englishtrans. and commentary based on Atmacandra's *Atmakhyati*, 5 th. ed. New Delhi: Bharatiya Jnanapith.
- Dundas, P. (2002). *The Jains*. 2 nd ed. London, New York: Routledge.
- Eckel, M. D. (2009). *Bhaviveka and His Buddhist Opponents: Chapters Four and Five of the verses on the Heart of the Middle Way (Madhyamakahrydayakarika) with commentary entitled The Flame of Reason (Tarkajvala) (Harvard Oriental Series)*. Boston: Harvard University Press.
- Jacobi, H. (1973). "Suyagadanga - sutam" as "The Sutakrtanga Sutra". *Jaina Sutras*. Part 2, (Sacred Books of the East, Vol. 45). Delhi: Trans and introduction.
- Jain, M. K. (2001). ed. and trans. *Tattvarthavartika of Sri Akalankadeva*. Parts 1 and 2. 6th. ed. New Delhi: Bharatiya Jnanapith.
- Jaini, P. S. . (2001). *The Jaina Path of Purification*. Delhi: Motilal Banarsidass.
- Johnson, W.J. (1995). *Harmless Souls: Karmic Bondage and Religious Change in Early Jainism with Special Reference to Umasvati and Kundakunda*. Delhi: Motilal.

- Sastri, P. (2000). *Srimad - Acarya - Pujiyapada-viracita: Sarvarthasiddhi (Srimad - Acaryagrddhapicchapranitasya Tattvarthasutrasya-vrttii.* ed. and trans. 10th ed. New Delhi: Bharatiya Jnanapitha.
- Schubring, W. (1932). “Dasaveyaliya Sutta”. *Kleine Schriften* trans. E. Bijnor. Leumann (ed.). Bijnor: Jaina Parisad Publishing House.
- Tatia, N. (1994). *Tattvarthasutra: That Which Is, A Classic Jain Manual for Understanding the True Nature of Reality.* Umasvati/Umasvami. with Combined Commentaries of Umasvati/Umasvami Pujiyapada and Siddhasenagani. trans. And introduction. San Francisco: Harper Collins.

ปัญหาและแนวทางการบูรณาการการป้องกันปัญหายาเสพติดของเยาวชนในสถานศึกษา*

THE PROBLEMS AND GUIDELINES FOR INTEGRATION PROTECTION FOR DRUGS PROBLEM OF YOUTH IN SCHOOL

พระสมุห์ธนภัทร ธนภทโท (ทิพย์วงศ์)*, พระครูวุฒิสภาธรรม (สาคร สาครโร), ไพรัตน์ ฉิมหาด

Phrasamu Thanapat Dhanabhaddo (Tipwong), Phrakru Wutthisakorntham (Sakorn Sakaro), Pairat Chimhad

หลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย นครศรีธรรมราช ประเทศไทย

Doctor of Buddhist Studies Program, Mahachulalongkornrajavidyalaya University, Nakhon Si Thammarat, Thailand

*Corresponding author E-mail: thanapat5919@gmail.com

บทคัดย่อ

บทความนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อนำเสนอปัญหาและแนวทางการบูรณาการการป้องกันปัญหายาเสพติดของเยาวชนในสถานศึกษาในกลุ่มนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาและระดับมัธยมศึกษา จากข้อมูล พบว่า เยาวชนที่เป็นนักเรียน/นักศึกษาอยู่ในกลุ่มเสี่ยง จำนวน 152,504 คน อยู่ในกลุ่มผู้เสพ จำนวน 8,138 คน และอยู่ในกลุ่มผู้ค้า จำนวน 127 คน ซึ่งแสดงให้เห็นว่าสถานการณ์ปัญหายาเสพติดในสถานศึกษามีความรุนแรงอย่างต่อเนื่อง ยาเสพติดที่มีการแพร่ระบาดมากที่สุด คือ ยาบ้า ร่องลงมา คือ ไอซ์ กัญชา และเฮโรอีน รวมถึงการใช้สารเสพติดที่มีส่วนผสมหลายชนิด มีผลต่อการออกฤทธิ์ต่อระบบประสาท ซึ่งมีสาเหตุมาจาก 1) ปัจจัยส่วนบุคคล 2) ปัจจัยด้านครอบครัว 3) ปัจจัยด้านสิ่งแวดล้อม สำหรับการแก้ไขปัญหานั้นได้จัดทำโครงการสถานศึกษาสีขาวปลอดยาเสพติด โดยการมีส่วนร่วมของผู้บริหาร คณะกรรมการสถานศึกษา ผู้ปกครอง ครู นักเรียน และชุมชน แต่พบปัญหาการดำเนินงาน คือ การดำเนินงานที่ไม่ต่อเนื่อง ขาดการประเมินผลอย่างเป็นรูปธรรม รวมทั้งการแก้ไขปัญหที่ไม่ตรงกับกลุ่มเป้าหมาย ดังนั้น แนวทางในการป้องกันปัญหายาเสพติดในสถานศึกษา มีดังนี้ 1) มีฐานข้อมูลที่ชัดเจน 2) มีภาคีเครือข่ายที่ขับเคลื่อนอย่างจริงจัง 3) พัฒนาระบบสารสนเทศให้ทันสมัย 4) พัฒนาวิจัยและนวัตกรรม 5) สร้างทางเลือกที่เหมาะสม รวมถึงควรให้ความสำคัญกับการสร้างภูมิคุ้มกันให้กับเด็กและเยาวชน โดยปลูกฝังค่านิยมและทัศนคติที่ดีต่อตนเองและสังคม ส่งเสริมให้เด็กและเยาวชนรู้จักการคิดวิเคราะห์อย่างมีวิจารณญาณ และสร้างทักษะชีวิตที่จำเป็นในการดำรงชีวิตอย่างมีความสุข เพื่อให้เด็กและเยาวชนไทยเติบโตขึ้นเป็นพลเมืองที่มีคุณภาพและห่างไกลจากยาเสพติด

คำสำคัญ: ปัญหายาเสพติด, แนวทางการบูรณาการการป้องกันปัญหายาเสพติด, เยาวชน, สถานศึกษา

Abstract

This article aims to present problems and integrated approaches to drug problem prevention. of youth in educational institutions, among students at the primary and secondary levels from the information it was found that There are 152,504 youths who are students in the at-risk group, 8,138 are in the drug users group, and 127 are in the dealer group, which shows that the drug problem situation in educational institutions is very serious. continuously violent. The

* Received November 10, 2023; Revised November 29, 2023; Accepted November 30, 2023

most prevalent drug is methamphetamine, followed by ice, marijuana, and heroin. Affects the nervous system which is caused by 1) personal factors 2) family factors 3) environmental factors for solving past problems has created a drug-free white educational institution project. with the participation of executives the school board, parents, teachers, students, and community, however, encountered operational problems, namely inconsistent operations and a lack of concrete evaluation. Including solving problems that do not match the target group. Therefore, guidelines for prevention drug problems in educational institutions are as follows: 1) have a clear database 2) have network partners who are actively driving it 3) develop modern information systems 4) develop research and innovation 5) create appropriate alternatives, including providing. The importance of building immunity for children and youth by instilling good values and attitudes towards oneself and society, encouraging children and youth to think critically and analytically. and build life skills needed to live happily to enable Thai children and youth to grow up to be quality citizens and stay away from drugs.

Keywords: Preventive Drugs Problem, Guidelines for Integration Protection for Drugs Problem, Youth, Schools

บทนำ

จากแผนยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี (พ.ศ. 2561 - 2580) ของคณะรัฐบาลพลเอกประยุทธ์ จันทร์โอชา นายกรัฐมนตรี ได้กำหนดยุทธศาสตร์ชาติด้านความมั่นคงจึงกำหนดประเด็นยุทธศาสตร์ที่ให้ความสำคัญกับการรักษาความสงบภายในประเทศ เพื่อปรับสภาพแวดล้อมด้าน ความมั่นคงให้ประเทศมีความสงบเรียบร้อยและสันติสุข ในขณะที่เดียวกันก็ต้องมีการป้องกันและแก้ไขปัญหาที่มีผลกระทบต่อความมั่นคงที่มีอยู่ในปัจจุบัน โดยเฉพาะปัญหายาเสพติดซึ่งเป็นนโยบายเร่งด่วนที่รัฐบาลต้องเร่งดำเนินการแก้ไข (คณะกรรมการยุทธศาสตร์ชาติ, 2561) และยังคงคล้องกับแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12 ยุทธศาสตร์การเสริมสร้างความมั่นคงแห่งชาติเพื่อการพัฒนาประเทศสู่ความมั่งคั่งและยั่งยืน รัฐบาลจึงได้กำหนดแผนยุทธศาสตร์การป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติด พ.ศ. 2558 - 2562 เพื่อกำหนดกรอบทิศทางการทำงาน โดยให้สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด (สำนักงาน ป.ป.ส.) ร่วมกับหน่วยงานหลักที่เกี่ยวข้องจัดทำแผนปฏิบัติการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดประจำปีให้สอดคล้องรองรับกับแผนยุทธศาสตร์การป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติด พ.ศ. 2558 - 2562 (คณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2560)

สถานการณ์การแพร่ระบาดของยาเสพติดในปัจจุบัน พบว่า เด็กและเยาวชนถูกดำเนินคดียาเสพติดให้โทษ โดยสถานพินิจคุ้มครองเด็กและเยาวชนทั่วประเทศ มีแนวโน้มเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่องในระหว่างปี พ.ศ. 2559 - 2563 คือ ร้อยละ 42.3, 44.6, 50.1, 51.4 และ 52.1 ตามลำดับ ส่วนใหญ่เป็นเพศชายที่มีอายุ 15 - 19 ปี ร้อยละ 85 ซึ่งประเภทของยาเสพติดที่เป็นที่นิยมอย่างแพร่หลาย คือ ยาบ้า ยาไอซ์ กัญชา กระท่อม เฮโรอีน และสารอื่น ๆ (คณะกรรมการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด, 2563) ปัจจัยและสาเหตุที่เกี่ยวข้องของปัญหาเสพติดของเด็กและเยาวชน ได้แก่ 1) พฤติกรรมส่วนบุคคล มีฐานะเศรษฐกิจที่ต่ำ มีภาวะแรงขับเคลื่อน/การเปลี่ยนแปลงทางร่างกาย เพื่อตอบสนองความต้องการยาเสพติดในเชิงบวก สามารถควบคุมตัวเองได้ทั้งร่างกายและจิตใจ รวมทั้งอยากสู้อยากลอง 2) ครอบครัวที่ไม่สมบูรณ์ คือ ครอบครัวแตกแยก การเลี้ยงดูที่ไม่เหมาะสมจนมีการปล่อยปะละเลย และ 3) สภาพแวดล้อมและสังคมที่ไม่เหมาะสม การคบหาเพื่อนที่อยู่ในกลุ่มติดยาเสพติด แหล่งชุมชนที่มี

การมั่วสุ่มยาเสพติด และการถูกตีตราจากสังคมจนไม่มีโอกาสได้ชีวิตในสังคมได้อย่างมีความสุข (วิไลลักษณ์ ลังกา และคณะ, 2562)

กระทรวงศึกษาธิการ โดย สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (สพฐ.) ได้บูรณาการร่วมกับ สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด (สำนักงาน ป.ป.ส.) ในการดำเนินงานป้องกันและแก้ไข ปัญหาเสพติดที่เกิดจากภัยและการใช้ยาเสพติดของนักเรียนในสถานศึกษา สังกัดสำนักงาน คณะกรรมการ การศึกษาขั้นพื้นฐาน ตั้งแต่ระดับปฐมวัยจนถึงระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย โดยสร้างภูมิคุ้มกันตามบริบทให้กับ นักเรียนในแต่ละระดับชั้น ได้มีองค์ความรู้และเกิดความเข้าใจเพื่อสามารถจำแนก วิเคราะห์ความสำคัญรวมโทษ และพิษภัยของยาเสพติด โดยดำเนินการ 7 ด้าน ได้แก่ 1) การดำเนินการตามนโยบายของสำนักงานคณะกรรมการ ป้องกันและปราบปรามยาเสพติด (ป.ป.ส.) และ ศูนย์อำนวยการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด กระทรวงศึกษาธิการ 2) การพัฒนาระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน 3) การเสริมสร้างภูมิคุ้มกันทางสังคม 4) การเฝ้าระวังและส่งเสริมความประพฤตินักเรียน 5) การคุ้มครองและช่วยเหลือนักเรียน (กลุ่มเสี่ยง/กลุ่มเสพ/ กลุ่มค้า) 6) โครงการ TO BE NUMBER ONE และ 7) การป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติด (เหล้า/บุหรี่) (สำนัก ติดตามและประเมินผลการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2562)

ในปัจจุบันการป้องกันปัญหาเสพติดในสถานศึกษามีปัญหาและอุปสรรคที่ซับซ้อนแม้ว่าจะมีการปราบปรามอย่างจริงจังแต่ไม่มีแนวโน้มว่าจะลดลงกลับเพิ่มจำนวนมากขึ้น เนื่องจาก กลุ่มขบวนการค้ายาเสพติดได้พยายามแสวงหาวิธีการใหม่บนพื้นฐานการพัฒนาของเทคโนโลยี เพื่อให้สามารถลำเลียงยาเสพติดเข้ามาในพื้นที่ได้เพิ่มมากขึ้นและทุกกลุ่มวัย โดยเฉพาะเด็กและเยาวชนสามารถเข้าถึงยาเสพติดได้ง่ายขึ้น (คณะกรรมการ ป้องกันและปราบปรามยาเสพติด, 2565) จึงทำให้เยาวชน ซึ่งเป็นนักเรียนมีส่วนในการเป็นผู้ค้ารายย่อยให้กับกลุ่ม เพื่อนนักเรียนด้วยกันเอง มีทั้งลักษณะการขายเพื่อหารายได้สำหรับไว้ซื้อยามาเพื่อใช้เสพเองและการเป็นส่วนหนึ่งของขบวนการค้ายาเสพติดรายย่อยที่ปลอมตัวเป็นนักเรียนเข้าในสถานศึกษาจึงเป็นที่น่าสังเกตว่า เกือบทุกครั้งที่มีการจับกลุ่มผู้ค้าได้มักจะได้เพียงผู้เสพหรือผู้ค้ารายย่อย ๆ เท่านั้น ทำให้เกิดปัญหาหลากหลายและซับซ้อนมากขึ้น ในการดำเนินการป้องกันและปราบปรามอย่างจริงจัง

สถานการณ์การแพร่ระบาดของยาเสพติด

ปัญหาเสพติดที่เกิดขึ้นในปัจจุบัน ยังคงเป็นปัญหาที่มีความรุนแรงเพิ่มมากขึ้นแบบก้าวกระโดด ซึ่งเป็นภัยที่ร้ายแรงต่อสังคมไทยมาอย่างยาวนาน แม้จะมีการป้องกันและปราบปรามอย่างจริงจัง แต่แนวโน้มของ สถานการณ์กลับไม่ลดลง เนื่องจากกลุ่มขบวนการค้ายาเสพติดได้พยายามแสวงหาวิธีการใหม่บนพื้นฐานการพัฒนา ของเทคโนโลยี เพื่อให้สามารถลำเลียงยาเสพติดเข้ามาในพื้นที่ได้เพิ่มมากขึ้นและทุกกลุ่มวัย โดยเฉพาะเด็กและ เยาวชนสามารถเข้าถึงยาเสพติดได้ง่ายขึ้น (สำนักงานตำรวจแห่งชาติ, 2565) ดังนั้น สถานการณ์การแพร่ระบาดของ ยาเสพติด จึงแบ่งได้เป็น 3 มิติ (คณะกรรมการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด, 2565) คือ

1. มิติตัวยา

จากข้อมูลสถิติการจับกุมของกลางยาเสพติดในปีงบประมาณ 2565 พบว่า ของกลางประเภทยาบ้า จำนวน 504.61 ล้านเม็ด เฮโรอีน จำนวน 640.15 กิโลกรัม ไอซ์ จำนวน 12,561.41 กิโลกรัม กัญชา จำนวน 52,324.81 กิโลกรัม และคีตา มีน จำนวน 1,206.77 กิโลกรัม และมีผู้เข้ารับการบำบัดส่วนใหญ่เข้าบำบัดยาบ้ามากที่สุด ร้อยละ 78.10 รองลงมา คือ เฮโรอีน ร้อยละ 5.52 ผีน ร้อยละ 5.20 และไอซ์ ร้อยละ 4.60 (คณะกรรมการ ป้องกันและปราบปรามยาเสพติด, 2565)

2. มิติพฤติกรรม

ในช่วงของการแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19) พบว่า มีการลักลอบนำเข้ายาเสพติด รวมทั้งมีการซื้อขายยาเสพติดผ่านระบบออนไลน์ โดยการโพสต์อธิบายสรรพคุณ การจำหน่ายในราคาถูก สามารถหาซื้อได้ง่าย และแสดงวิธีการใช้ยาเสพติดแบบผสมผสาน ทำให้เด็กและเยาวชนเลียนแบบเมื่อเสพเกินขนาดทำให้เกิดอาการคุ้มคลั่ง ทำร้ายบุคคลในครอบครัว ทำลายทรัพย์สิน มีพฤติกรรมทางเพศที่ไม่เหมาะสม จนถึงขั้นทำให้ผู้เสพเสียชีวิต

3. มิติสถานที่การแพร่ระบาดของยาเสพติด

3.1 สถานประกอบการประเภทที่อยู่อาศัยเชิงพาณิชย์ เช่น หอพัก คอนโดมิเนียม บ้านเช่า ห้องเช่า พบว่า ผู้เช่า/ผู้พักอาศัยมีผู้สูบบุหรี่และพาร์ตี้เสพยาเสพติด รวมถึงการชุกช่อนยาเสพติดไว้ในที่พัก

3.2 สถานประกอบการประเภทกิจการขนส่งสินค้า พบว่า ผู้ค้ายาเสพติดได้ใช้ช่องทางบริการขนส่งสินค้า โลจิสติกส์ ไปรษณีย์ ลักลอบขนส่งยาเสพติด

3.3 สถานบริการ/สถานบันเทิง พบว่า มีการใช้ยาเสพติดในสถานบันเทิงเพิ่มมากขึ้น โดยเฉพาะหลังจากคลายมาตรการการควบคุมโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID - 19)

กลุ่มผู้เกี่ยวข้องรายใหม่ยังคงเป็นปัญหาหลักในอนาคต ซึ่งพบว่ามีสัดส่วนสูงทั้งในกลุ่มผู้ค้าและกลุ่มผู้เสพ แม้ว่าจะมีแนวโน้มสัดส่วนลดลงแต่ในกลุ่มผู้เข้าบำบัดรักษาก็ยังมีไม่ต่ำกว่า 3 ใน 5 ขณะที่กลุ่ม ผู้ต้องหามีถึงร้อยละ 70 โดยกลุ่มเยาวชนอายุ 15 - 24 ปี ถือเป็นกลุ่มหลักที่เข้ามาเกี่ยวข้องซึ่งพบทั้งที่อยู่ใน สถานศึกษาและนอกสถานศึกษา โดยกลุ่มนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นและระดับประถมศึกษา เป็นสองกลุ่มที่มีโอกาสเข้ามาเกี่ยวข้องกับยาเสพติดมากกว่ากลุ่มอื่น ๆ ซึ่งหากสามารถผลักดันให้นักเรียน ในระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นเรียนต่อถึงระดับมัธยมศึกษาตอนปลายได้จะทำให้อัตราการเข้าไปเกี่ยวข้องกับยาเสพติดลดลง ดังนั้น ปัจจัยเสี่ยงที่จะทำให้เด็กและเยาวชนมีโอกาสเกี่ยวข้องกับยาเสพติด จากการศึกษางานวิจัยของจินตนา นามวงศ์ ได้วิจัยเรื่องการศึกษากิจกรรมการกระทำผิดซ้ำของเด็กและเยาวชนที่เกี่ยวข้องกับยาเสพติดในสถานพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชนจังหวัดสมุทรปราการ (จินตนา นามวงศ์, 2566) สามารถสรุปได้ดังนี้

1. **สภาพแวดล้อม** ได้แก่ การคบเพื่อนที่มีพฤติกรรมเกี่ยวข้องกับยาเสพติด การอยู่ในแหล่งชุมชนที่มีการนำเข้ายาเสพติด รวมถึงการเลียนแบบพฤติกรรม

2. **การถูกสังคมตราหน้า** ได้แก่ ไม่ได้มีโอกาส ถูกปิดกั้น และถูกต่อต้านจากสังคม เช่น เพื่อนเริ่มไม่คบ เป็นที่รังเกียจของบุคคลรอบข้าง เพราะมองว่า คนที่เกี่ยวข้องหรือมีพฤติกรรมเสี่ยงเกี่ยวกับยาเสพติด เป็นภัยของสังคม แม้จะมีระบบการบำบัด มีการติดตามควบคุมพฤติกรรม แต่ไม่มีโอกาสที่จะกลับตัวเป็นคนใหม่ได้เลย เนื่องจากสังคมได้สร้างกฎเกณฑ์เป็นบรรทัดฐานเพื่อแบ่งแยกคนออกจากสังคม ซึ่งในทางกลับกันเป็นเพิ่มปัญหาให้กับสังคมมากกว่าเดิม อันเป็นปัจจัยเสี่ยงที่จะทำให้เด็กและเยาวชนมีโอกาสกลับไปติดยาเสพติดเพิ่มขึ้น

3. **ไม่ได้กลับเข้าสู่ระบบการศึกษา** ได้แก่ สถานศึกษาไม่ต้อนรับผู้ที่มีพฤติกรรมหรือเคยกระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด แม้อยู่ในสถานศึกษา หากพบว่ามีข้องเกี่ยวกับแล้ว จะถูกผลักออกจากระบบการศึกษาทันที ซึ่งผู้เขียนมองว่า เป็นการแก้ปัญหาที่ปลายเหตุ และเพิ่มจำนวนผู้ติดยาเสพติดด้วย ซึ่งในข้อนี้เป็นการประทุษร้ายมลทินให้กับตัวเด็กและเยาวชน

4. **มีทัศนคติที่ดีต่อยาเสพติด** ได้แก่ เด็กและเยาวชนมีความเชื่อที่ผิดว่า ยาเสพติดช่วยทำให้ผ่อนคลายรู้สึกเพลิดเพลินและสนุกสนาน และถูกยอมรับเข้ากลุ่มผู้เสพยาเสพติดด้วยกันได้

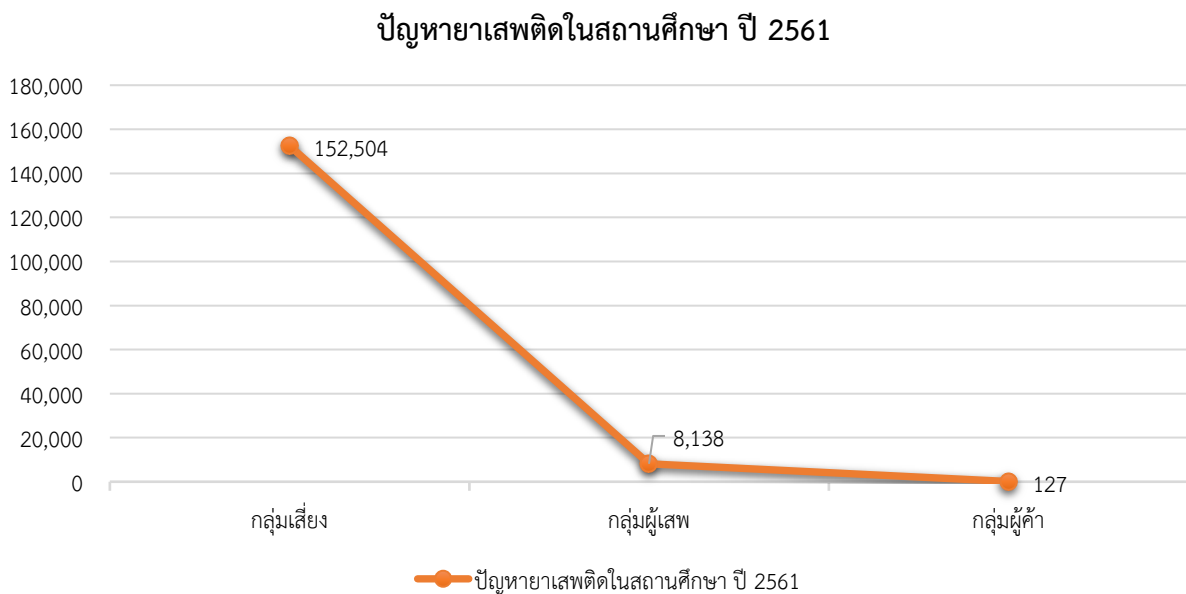
5. **ต้องการหารายได้ในทางที่ผิด** ได้แก่ สภาพทางเศรษฐกิจของครอบครัวมีรายได้ไม่พอใช้จ่ายความกดดันจากสังคม จึงทำให้ไม่มีทักษะทางอาชีพและแก้ปัญหาไม่ถูกต้อง ทำให้มองว่ายาเสพติดเป็นช่องทางในการหารายได้อย่างง่ายดายโดยไม่เกรงกลัวกฎหมาย

6. ไม่กลัวการถูกจับ ได้แก่ เด็กและเยาวชนไม่กลัวการถูกจับหรือถูกดำเนินคดีตามกฎหมาย เพราะเข้าใจว่ากฎหมายลงโทษเด็กและเยาวชน ไม่ได้มีโทษร้ายแรง แต่ถูกส่งตัวไปสถานพินิจ ๆ ทำให้มีการกระทำผิดซ้ำแล้วซ้ำอีก

เพราะฉะนั้น สถานการณ์การแพร่ระบาดของยาเสพติด โดยเฉพาะยาบ้า ยังคงมีส่วนแบ่งทางการตลาดที่สูงกว่าตัวยาเสพติดอื่นอย่างชัดเจน ในขณะที่ไอซ์ กลุ่มนักค้ายังคงใช้กลยุทธ์ทางการตลาดเดิม ๆ เพื่อที่จะสร้างความต้องการในตลาดเพิ่มมากขึ้นและยังคงเป็นตัวยาที่ต้องเฝ้าระวังอย่างใกล้ชิด ขณะที่พืชกระท่อมและสี่คูณร้อย แม้ว่าสถิติการจับกุมและสถิติการบำบัดรักษาจะไม่เพิ่มขึ้นแต่พบการกระจายตัวของผู้เสพไปยังภูมิภาคอื่นเพิ่มขึ้น รวมถึงการเป็นสิ่งเสพติดที่มีราคาไม่สูง สามารถจัดทำขึ้นมาเสพเองได้ง่ายเป็นปัจจัยที่อาจส่งผลกระทบต่อการแพร่ระบาดในอนาคตเพิ่มมากขึ้น (สำนักยุทธศาสตร์, 2562) ทำให้ผู้ค้ายาเสพติดมีความมุ่งมั่นที่จะสร้างประสบการณ์ที่น่าประทับใจให้กับลูกค้า โดยการเข้าถึงอารมณ์และความรู้สึกสร้างความคาดหวังต่อลูกค้าหลังเสพยา ทำให้อยากเสพยามมากขึ้น ด้วยการจัดส่งแบบเดลิเวอรี่เพื่อลดความเสี่ยงในการถูกจับกุม การมอบประสบการณ์ที่ดีที่สุดแก่ผู้เสพ โดยการจัดตั้งชุมชนแลกเปลี่ยนความรู้เกี่ยวกับชนิดยา วิธีการจัดซื้อ การเตรียม การเพาะปลูก/การผลิต อุปกรณ์ และวิธีการเสพ รวมทั้งผลที่ได้รับจากการเสพ ซึ่งตลาดการค้ายาในประเทศไทยมีการขยายตัวอย่างต่อเนื่อง เชื่อมโยงโลกออนไลน์และออฟไลน์ร่วมกับการใช้เทคโนโลยีในการสื่อสารที่ทันสมัยในการขยายโอกาสที่ทำให้เข้าถึงยาเสพติดได้ง่ายและสามารถซื้อขายได้ตลอด 24 ชั่วโมง (กนิษฐา ไทยกล้า, 2565)

สถานการณ์ปัญหายาเสพติดในสถานศึกษา

จากข้อมูลปัญหายาเสพติดในสถานศึกษา พบว่า ในปี 2561 เยาวชนที่เป็นนักเรียน/นักศึกษาอยู่ในกลุ่มเสี่ยง จำนวน 152,504 คน อยู่ในกลุ่มผู้เสพ จำนวน 8,138 คน และอยู่ในกลุ่มผู้ค้า จำนวน 127 คน ซึ่งแสดงให้เห็นว่าสถานการณ์ปัญหายาเสพติดในสถานศึกษามีความรุนแรงอย่างต่อเนื่อง (คณะกรรมการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด, 2562) แสดงได้จากข้อมูลสถิติดังต่อไปนี้

ภาพที่ 1 ปัญหายาเสพติดในสถานศึกษา

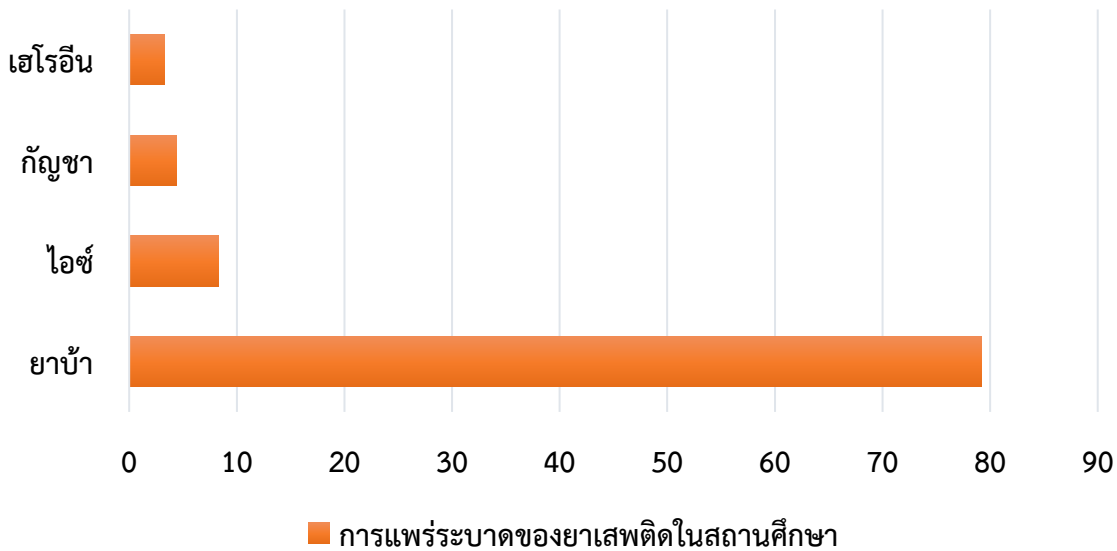
ดังนั้น ปัญหายาเสพติดในสถานศึกษา นับว่าเป็นปัญหาที่สำคัญ แม้ว่าทุกหน่วยงานจะร่วมมือในการแก้ไขอย่างเต็มกำลังความสามารถแล้ว ทั้งการเสริมสร้างให้มีทักษะรู้เท่าทันยาเสพติด การนำเยาวชนที่เป็นนักเรียน/นักศึกษาที่ติดยาเสพติดมาทำการบำบัดรักษา การเฝ้าระวัง กวดขัน เข้มงวด พฤติกรรมของนักเรียน/นักศึกษา

รวมถึงการตรวจปัสสาวะเพื่อหาสารเสพติด และการบูรณาการการดำเนินงานการป้องกันปัญหาเสพติดร่วมกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง แต่ปัญหาดังกล่าวยังมีความรุนแรงอย่างต่อเนื่องและสามารถพัฒนาไปเป็นกลุ่มที่ติดยาเสพติดภายในระยะเวลาอันรวดเร็ว ซึ่งในปัจจุบันมีการออกมาตรการการแก้ไขปัญหายาอย่างถูกต้องและตรงจุด แต่ปัญหาดังกล่าวยังไม่ลดลงและการดำเนินการยังไม่มีอย่างต่อเนื่อง

เพราะฉะนั้น ผู้เขียนจึงสรุปได้ว่า สถานศึกษาเป็นแหล่งที่สำคัญการในการแพร่ระบาดของยาเสพติด เด็กและเยาวชนที่เป็นนักเรียนนักศึกษา มีแนวโน้มกลับไปติดยาเสพติดซ้ำสูงขึ้น เนื่องจากการเข้าถึงยาเสพติดในปัจจุบัน สามารถเข้าถึงได้ง่าย โดยการซื้อขายผ่านระบบสื่อสังคมออนไลน์และจัดส่งผ่านพัสดุไปรษณีย์ ความปลอดภัยจากการจับกุมของเจ้าหน้าที่ตำรวจ ซึ่งยาเสพติดที่มีการแพร่ระบาดมากที่สุด คือ ยาบ้า รองลงมาคือ ไอซ์ กัญชา และเฮโรอีน รวมถึงการใช้สารเสพติดที่มีส่วนผสมหลายชนิด (Drug Cocktails) มีผลต่อการออกฤทธิ์ต่อระบบประสาท จึงต้องมีการเฝ้าระวังพร้อมกับสร้างการป้องกันมากกว่ามาแก้ไขปัญหามา เมื่อเกิดเหตุการณ์ขึ้นแล้วสามารถแสดงเป็นสถิติ ได้ดังนี้

การแพร่ระบาดของยาเสพติดในสถานศึกษา

ภาพที่ 2 การแพร่ระบาดของยาเสพติดในสถานศึกษา

ปัจจัยที่ทำให้เกิดปัญหายาเสพติดในสถานศึกษา

ปัญหายาเสพติดที่เกิดขึ้นในโรงเรียนหรือสถานศึกษานั้นย่อมมีส่วนเกี่ยวข้องกับสังคมภายนอกตั้งแต่ครอบครัว ชุมชน สิ่งแวดล้อมรอบข้าง ดังนั้น โรงเรียนหรือสถานศึกษามีใช่เป็นปัจจัยที่โดดเดี่ยวแต่ลำพังซึ่งปัจจัยที่ทำให้เกิดปัญหายาเสพติดในสถานศึกษาสามารถพิจารณาได้ ดังนี้

1. ปัจจัยส่วนบุคคล

ปัจจัยส่วนบุคคลที่ทำให้เกิดปัญหายาเสพติดขึ้นในสถานศึกษา คือ การถูกเพื่อนชักชวนให้ใช้ยาเสพติด โดยเริ่มต้นเป็นการทดลองเสพก่อน จากนั้นจึงเพิ่มปริมาณการเสพยามากขึ้นตามลำดับ และความอยากรู้อยากลอง เนื่องจากเด็กและเยาวชนในวัยเรียน เป็นวัยที่ขาดความยับยั้งชั่งใจ ทำให้เข้าถึงยาเสพติดได้ง่ายขึ้น เช่น บุหรี่ กัญชา น้ำกระท่อม ไปจนถึงยาบ้า (พิชเยศ ชูเมือง, 2563)

2. ปัจจัยด้านครอบครัว

ปัจจัยด้านครอบครัว เป็นสาเหตุที่สำคัญที่ทำให้เกิดปัญหาเสพติด เนื่องจากเด็กและเยาวชนที่อยู่ในระบบสถานศึกษา บางรายพ่อแม่หย่าร้างหรือแยกทางกัน จึงต้องอยู่กับญาติพี่น้อง ทำให้การเลี้ยงดูไม่ทั่วถึงหรือไม่ค่อยได้ใส่ใจในการติดตามพฤติกรรมของบุตรหลาน รวมทั้งปัญหาครอบครัว เช่น พ่อแม่ทะเลาะกันสามารถถูกชักชวนจากเพื่อนที่อยู่ในกลุ่มติดยาเสพติดได้โดยง่าย เพราะคิดว่าเป็นทางออกของปัญหาเหล่านี้ได้ (พิชเยศ ชูเมือง, 2563)

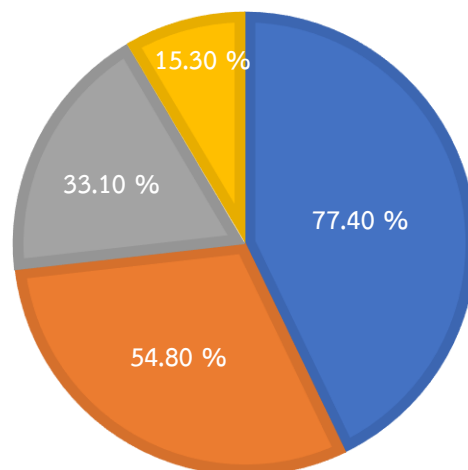
3. ปัจจัยด้านสิ่งแวดล้อม

ปัจจัยด้านสิ่งแวดล้อมที่ทำให้เกิดปัญหาเสพติด ได้แก่ การคบเพื่อนที่ใช้สารเสพติด การอยู่ในชุมชนที่มีผู้เสพและค้ายาเสพติดเป็นจำนวนมาก รวมทั้งที่อยู่อาศัยยากต่อการเข้าถึงของเจ้าหน้าที่บ้านเมือง ทำให้ได้รับการชักชวนจากเพื่อนหรือคนรอบข้างที่โรงเรียนชักชวนให้เสพ โดยเริ่มต้นจะเริ่มเสพ 2-3 คน จากนั้นก็จะทำการมั่วสุมเป็นกลุ่มเพราะเกิดจากการดูแบบอย่าง จนนำไปสู่การเลียนแบบ เกิดเป็นกลุ่ม เป็นเครือข่ายในที่สุดและเป็นช่องทางในการหารายได้พิเศษแบบรวดเร็ว กลายเป็นแหล่งซื้อขายและมั่วสุมยาเสพติดถูกชักชวนและทดลองเสพจากผู้ขาย หรือเลียนแบบจากรุ่นพี่ที่เรียนไม่จบ ทำให้ยาเสพติดแพร่ระบาดอย่างรวดเร็วในสถานศึกษา (มนัสนันท์ ผลานิสงค์, 2564)

เพราะฉะนั้น สาเหตุของปัญหาเสพติดในสถานศึกษานั้น เริ่มต้นจากตัวบุคคล ได้แก่ การขาดทักษะชีวิต ขาดวิจารณญาณในการพิจารณาถึงคุณและโทษของสิ่งต่าง ๆ รวมทั้งการขาดความรู้และเข้าใจเกี่ยวกับโทษยาเสพติดอย่างต่อเนื่อง ด้านครอบครัว ได้แก่ ขาดการอบรมสั่งสอนบุตรหลาน เช่น เลี้ยงดูแบบตามใจ เป็นแบบอย่างในทางที่ไม่ถูกต้อง รวมถึงครอบครัวแตกแยก พ่อแม่ทะเลาะกัน ทำให้ขาดที่พึ่ง ความรัก ความอบอุ่นที่พึงจะได้จากพ่อแม่ กลายเป็นเด็กที่มีพฤติกรรมเสี่ยงไปโดยปริยาย และด้านสิ่งแวดล้อม ได้แก่ การคบเพื่อนที่ติดยาเสพติด อยู่ในสถานที่มีมีการมั่วสุมยาเสพติด พฤติกรรมการเลียนแบบจากรุ่นพี่ที่หลุดจากระบบการศึกษา สามารถแสดงเป็นสถิติ (วรกาญจน์ สุขสดเขียว, 2561) ได้ดังนี้

สาเหตุของปัญหาเสพติดในสถานศึกษา

■ อายากรู้ยากลอง ■ เพื่อนชักชวน ■ ความเครียด ■ ขัดแย้งกับคนในครอบครัว

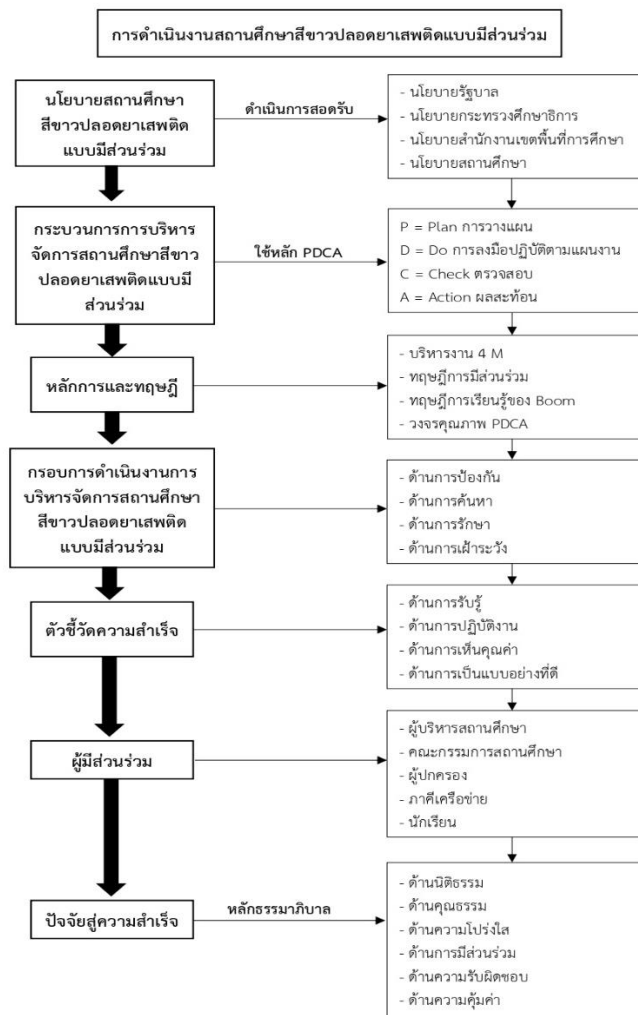

ภาพที่ 3 สาเหตุของปัญหาเสพติดในสถานศึกษา

การบูรณาการการป้องกันปัญหาเสพติดในสถานศึกษา

การบูรณาการการป้องกันปัญหาเสพติดในสถานศึกษาที่ผ่านมา นั้น จากการศึกษางานวิจัยของกัญญา รัตน์ นามวิเศษ ได้ทำการวิจัยเรื่อง รูปแบบการบริหารจัดการศึกษาสถานศึกษาสีขาวปลอดยาเสพติดและอบายมุข แบบมีส่วนร่วม พบว่า ได้มีการดำเนินการจัดทำโครงการสถานศึกษาสีขาวปลอดยาเสพติดแบบมีส่วนร่วมตาม องค์ประกอบ 7 ส่วน ได้แก่ 1) นโยบายการบริหารจัดการสถานศึกษาสีขาวปลอดยาเสพติดแบบมีส่วนร่วม ซึ่งสอดคล้องกับนโยบายรัฐบาล นโยบายกระทรวงศึกษาธิการ นโยบายสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา นโยบาย สถานศึกษา 2) กระบวนการการบริหารจัดการสถานศึกษาสีขาวปลอดยาเสพติดแบบมีส่วนร่วม ดำเนินงานตามหลัก PDCA ประกอบด้วย P = Plan การวางแผน D = Do การลงมือปฏิบัติตามแผนงาน C = Check ตรวจสอบ A = Action ผลสะท้อน 3) หลักการและทฤษฎี ประกอบด้วย หลักการบริหารงาน 4 M, ทฤษฎีการมีส่วนร่วม, ทฤษฎีการเรียนรู้ของ Boom, วงจรคุณภาพ PDCA 4) กรอบการดำเนินงานการบริหารจัดการสถานศึกษาสีขาว ปลอดยาเสพติดแบบมีส่วนร่วม ประกอบด้วย ด้านการป้องกัน ด้านการค้นหา ด้านการรักษา ด้านการเฝ้าระวัง 5) ตัวชี้วัดความสำเร็จ ประกอบด้วย ด้านการรับรู้ ด้านการปฏิบัติงาน ด้านการเห็นคุณค่า ด้านการเป็นแบบอย่างที่ดี 6) ผู้มีส่วนร่วม ประกอบด้วย ผู้บริหารสถานศึกษา คณะกรรมการสถานศึกษา ผู้ปกครอง ภาศีเครือข่าย นักเรียน และ 7) ปัจจัยสู่ความสำเร็จ คือ การดำเนินงานตามหลักธรรมาภิบาล ประกอบด้วย ด้านนิติธรรม ด้านคุณธรรม ด้านความโปร่งใส ด้านการมีส่วนร่วมด้านความรับผิดชอบ ด้านความคุ้มค่า (กัญญารัตน์ นามวิเศษ, 2562) ซึ่งรูปแบบการดำเนินงานดังกล่าวสามารถสรุปเป็นแผนภาพได้ดังนี้

ภาพที่ 4 การบูรณาการการป้องกันปัญหาเสพติดในสถานศึกษา

จากการบูรณาการการป้องกันปัญหาเสพติดในสถานศึกษา โดยดำเนินงานตามโครงการสถานศึกษาสีขาวปลอดยาเสพติด มีระดับผลการดำเนินงานอยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อจำแนกเป็นรายด้าน พบว่า ด้านการค้นหา มีผลการดำเนินงานระดับมากที่สุด รองลงมา ด้านการรักษา และด้านการเฝ้าระวัง ส่วนด้านการป้องกันและด้านการบริหารจัดการ มีผลการดำเนินงานอยู่ในระดับมาก ตามลำดับ ดังแสดงได้จากตารางต่อไปนี้

ตารางที่ 1 แสดงผลการดำเนินงานโครงการสถานศึกษาสีขาวปลอดยาเสพติด

การดำเนินงานโครงการสถานศึกษาสีขาวปลอดยาเสพติด	\bar{X}	S.D.	ผลการดำเนินงาน
1. ด้านการป้องกัน	4.40	0.49	มาก
2. ด้านการค้นหา	4.80	0.40	มากที่สุด
3. ด้านการรักษา	4.60	0.49	มากที่สุด
4. ด้านการเฝ้าระวัง	4.60	0.49	มากที่สุด
5. ด้านการบริหารจัดการ	4.40	0.80	มาก
รวม	4.56	0.53	มากที่สุด

ปัญหาในการบูรณาการการป้องกันปัญหาเสพติดในสถานศึกษา

จากผลการศึกษาวิเคราะห์ พบว่า ในการบูรณาการการป้องกันปัญหาเสพติดของเยาวชนในสถานศึกษา มีปัญหาที่สำคัญในการดำเนินการ มีดังนี้

1. ด้านการป้องกัน การป้องกันและแก้ไขปัญหาเสพติดในสถานศึกษายังมีข้อจำกัดอยู่มาก พบว่า ผู้บริหารสถานศึกษาส่วนหนึ่ง มีทัศนคติปกป้องชื่อเสียงของโรงเรียนมากกว่าเปิดใจที่จะป้องกันและแก้ไขปัญหาเสพติดอย่างจริงจัง ไม่เอื้ออำนวยต่อการทำงานร่วมกับหน่วยงานต่าง ๆ จึงทำให้มีการแต่งตั้งบุคลากรที่รับผิดชอบงานด้านยาเสพติดโดยตรง แต่ไม่สามารถดำเนินงานได้อย่างต่อเนื่อง หรือแม้แต่กิจกรรมที่ส่งเสริมการแก้ปัญหาเสพติด ไม่ได้รับการสนับสนุนอย่างจริงจัง รวมทั้งไม่ได้ติดตามผลการดำเนินงานที่เป็นรูปธรรม (ศักดิ์ดา มิ่งคะรรัตน์, 2563)

2. ด้านการปฏิบัติหน้าที่ ผู้บริหารสถานศึกษาบางแห่งขาดความมุ่งมั่นและเด็ดขาดในการป้องกันยาเสพติดในสถานศึกษา จึงทำให้การควบคุมกวดขันการเสพสารเสพติดในโรงเรียนไม่เข้มงวด ส่งผลให้นักเรียนเสพสารเสพติดในโรงเรียนได้ง่ายและแพร่หลายมากขึ้น รวมถึงการจัดทำฐานข้อมูลพฤติกรรมนักเรียนที่อยู่ในกลุ่มติดยาเสพติดที่ไม่ต่อเนื่องและไม่เป็นปัจจุบัน นำไปสู่การรายงานข้อมูลที่ไม่สอดคล้องกับหน่วยงานต่าง ๆ ที่ได้จัดทำไว้ ทำให้การแก้ปัญหาไม่มีความต่อเนื่องและไม่ตรงจุด (ศักดิ์ดา มิ่งคะรรัตน์, 2563)

3. ด้านการปราบปราม ยังมีช่องว่างของกฎหมายเอื้อต่อการกระทำความผิดยาเสพติด เช่น ปัญหาการจับกุมเด็กหรือเยาวชนที่มีอายุต่ำกว่า 18 ปี ในกรณีมีไว้ซึ่งยาเสพติดในครอบครองโดยถือจำนวนยาบ้าเป็นเกณฑ์เป็นช่องว่างให้ผู้ค้ายาเสพติด ปรับเปลี่ยนกลยุทธ์ทางการค้าตามช่องทางของกฎหมายเพื่อหลีกเลี่ยงโทษจำคุกและนักเรียน/นักศึกษาบางคนเป็นบุตรหลานผู้มีอิทธิพลในพื้นที่ซึ่งเป็นรายสำคัญของขบวนการมีอำนาจทางการเงิน ตำแหน่งหน้าที่ คอยควบคุมอยู่เบื้องหลัง จึงไม่สามารถปราบปรามและป้องกันได้อย่างเด็ดขาดได้

4. ด้านการเข้าถึงข้อมูล ในปัจจุบันสื่อสังคมออนไลน์ถูกนำมาใช้ในการค้ายาเสพติดในทุกระดับและใช้กันอย่างแพร่หลายรวมทั้งรูปแบบการชำระเงินผ่านระบบออนไลน์และระบบ ซึ่งติดตามร่องรอยได้ยากกว่าเดิมที่ใช้โทรศัพท์ติดต่อเป็นหลัก

5. ด้านการบริหารจัดการ ระบบการรายงานสารสนเทศยาเสพติดในระดับสถานศึกษา (NISPA) พบว่าสถานศึกษาบางแห่งรายงานผลการดำเนินการล่าช้าหรือบางแห่งรายงานผลไม่ตรงกับความเป็นจริงและยิ่งไปกว่านั้นไม่มีการดำเนินการใด ๆ เลย ทำให้ข้อมูลไม่ตรงกับความเป็นจริงในปัจจุบันไม่สามารถป้องกันและแก้ไขปัญหาเสพติดในสถานศึกษาได้อย่างตรงจุดได้ เนื่องจากขาดแคลนงบประมาณ บุคลากร เครื่องมือในการสอดส่องติดตาม และคุมประพฤตินักเรียนได้อย่างมีประสิทธิภาพ (วิวัฒนพงศ์ วงศ์ใหญ่, 2563)

6. ด้านการบำบัดรักษา ทางสถานศึกษาได้ส่งนักเรียน/นักศึกษาที่อยู่ในกลุ่มติดยาเสพติดเข้ารับการบำบัดนั้นก็จริง แต่ว่าเป็นการสมัครใจแบบกึ่งบังคับ เนื่องจากในการตรวจคัดกรองเพื่อค้นหาผู้ที่มีสารเสพติดไม่ได้รับการควบคุมอย่างเข้มงวดและจริงจัง เช่น การตรวจปัสสาวะ บางคนรู้ตัวว่ามีสารเสพติดอาศัยการแบ่งปัสสาวะของผู้ที่ไม่เสพยาเสพติดหรือบางคนหนีเพื่อหลีกเลี่ยงการคัดกรอง และไม่ปฏิบัติตามกระบวนการนโยบายของรัฐบาล ทำให้ผู้เข้ารับการบำบัดระบบสมัครใจจึงมิใช่ผู้เสพ/ผู้ติดที่มีความสมัครใจอย่างแท้จริง

จากปัญหาการบูรณาการการป้องกันปัญหาเสพติดของเยาวชนในสถานศึกษา สามารถสรุปเป็นแผนภาพได้ดังนี้

ภาพที่ 5 ปัญหาการบูรณาการการป้องกันปัญหาเสพติดของเยาวชนในสถานศึกษา

แนวทางในการบูรณาการการป้องกันปัญหาเสพติดในสถานศึกษา

การบูรณาการการป้องกันยาเสพติดของเยาวชนในสถานศึกษา มีดังนี้

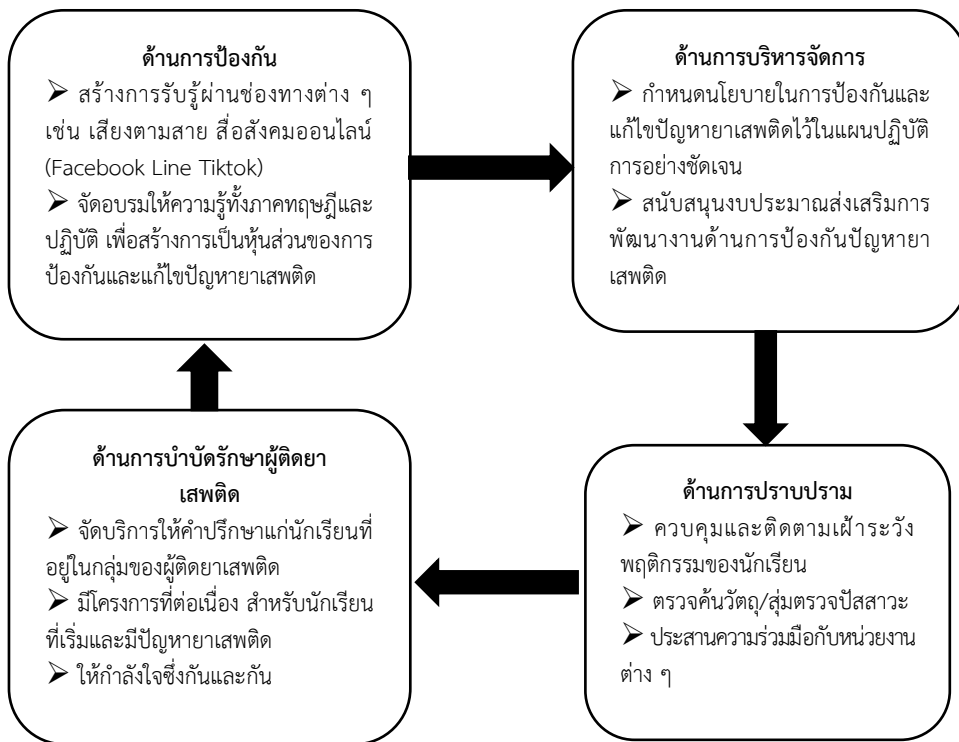
1. ด้านการป้องกัน ได้แก่ การสร้างการรับรู้ผ่านกิจกรรมรณรงค์ประชาสัมพันธ์เกี่ยวกับการป้องกันและเฝ้าระวังปัญหาเสพติดผ่านช่องทางต่าง ๆ เช่น เสียงตามสายของโรงเรียน สื่อสังคมออนไลน์ เช่น Facebook Line เป็นต้น พร้อมทั้งบูรณาการผ่านกิจกรรมการเรียนรู้ทั้งในและนอกชั้นเรียน โดยประสานความร่วมมือสร้างเครือข่ายนักเรียน ครู ผู้ปกครอง กรรมการสถานศึกษา ชุมชน และควรจัดอบรมให้ความรู้ทั้งภาคทฤษฎีและปฏิบัติ เพื่อสร้างนักเรียนเป็นหุ้นส่วนของการป้องกันยาเสพติดในสถานศึกษา จึงจำเป็นต้องอาศัยการมีส่วนร่วมของบุคลากรในสถานศึกษาและหน่วยงานภายนอกตลอดจนเครือข่ายผู้ปกครอง ชุมชนจะส่งผลให้เกิดประสิทธิผลอย่างรอบด้าน (อิชานนท์ ณ บางช้าง, 2565)

2. ด้านการบริหารจัดการ ผู้บริหารสถานศึกษาจะต้องกำหนดนโยบายในการป้องกันและแก้ไขปัญหาเสพติดไว้ในแผนปฏิบัติการอย่างชัดเจน พร้อมแต่งตั้งคณะกรรมการผู้รับผิดชอบด้านการป้องกันยาเสพติด และดำเนินงานควบคู่กับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเพื่อเฝ้าระวังและแก้ไขปัญหาเฉพาะกลุ่ม ทั้งนี้ ผู้ปกครองและชุมชนควรให้การสนับสนุนงบประมาณส่งเสริมการพัฒนางานด้านการป้องกันปัญหาเสพติด เพราะการบริหารจัดการปัญหาเสพติดในสถานศึกษา เป็นปัญหาที่เกี่ยวข้องกับหลายฝ่าย (อิชานนท์ ณ บางช้าง, 2565) ดังนั้น ผู้บริหาร

ควรมีการกำหนดนโยบาย แผนงาน และผู้รับผิดชอบในแต่ละส่วนงานให้มีความชัดเจนเพื่อสะดวกต่อการขับเคลื่อนงานการบริหารจัดการปัญหาเสพติดร่วมกับหน่วยงานนอกได้อย่างมีประสิทธิภาพ (อำพร คนชื่อ, 2562)

3. ด้านการบำบัดรักษาผู้ติดยาเสพติด สถานศึกษาจะต้องจัดบริการให้คำปรึกษาแก่นักเรียนที่อยู่ในกลุ่มของผู้ติดยาเสพติด เพื่อให้ปรับเปลี่ยนพฤติกรรมที่จะเป็นกลุ่มเสี่ยง ดังนั้น ประสานงานกับผู้ปกครองอย่างใกล้ชิดเพื่อที่จะแก้ปัญหาาร่วมกัน โดยการมีส่วนร่วมผ่านรูปแบบการจัดโครงการที่ต่อเนื่อง สำหรับนักเรียนที่เริ่มและมีปัญหาเสพติด ควรไปพบแพทย์ เพื่อทำการบำบัดรักษา ซึ่งทั้งสถานศึกษาและผู้ปกครองต้องทำร่วมกันอย่างเป็นระบบและต่อเนื่อง ให้กำลังใจซึ่งกันและกัน พร้อมทั้งจะคืนคนใหม่สู่สังคม (อิชานนท์ ณ บางช้าง, 2565)

4. ด้านการปราบปราม สถานศึกษาจะต้องมีการควบคุมและติดตามเฝ้าระวังพฤติกรรมการใช้สารเสพติดของนักเรียน รวมทั้งการตรวจค้นวัตถุที่เป็นสารเสพติดอย่างเข้มงวด การสุ่มตรวจปัสสาวะโดยไม่มีการแจ้งล่วงหน้า (อิชานนท์ ณ บางช้าง, 2565) ซึ่งการดำเนินการเช่นนี้ เป็นการปราบปรามเชิงรุก ทั้งนี้ มีการประสานความร่วมมือไปยังสถานีตำรวจ เครือข่ายลูกเสือจังหวัด เช่น 1 โรงเรียน 1 ตำรวจ, สารวัตรลูกเสือต้านภัยยาเสพติด เป็นต้น เพราะฉะนั้น แนวทางการบริหารจัดการจึงเป็นแนวทางที่สอดคล้องกับแนวคิดการบูรณาการ ซึ่งเน้นการประสานงานระหว่างหน่วยงานกับสถานศึกษาเพื่อช่วยให้เกิดการแลกเปลี่ยนกันในการกำหนดแผนทั้งในด้านความคิดเห็นรวมถึงข้อมูลสภาพปัญหาในพื้นที่ ทำให้การดำเนินงานสามารถบรรลุเป้าหมายตามที่กำหนดไว้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งจะต้องทำงานแบบเชิงรุก มีทีมที่เข้มแข็ง และการดำเนินงานที่ต่อเนื่อง เป็นรูปธรรม

ภาพที่ 6 การบูรณาการการป้องกันยาเสพติดของเยาวชนในสถานศึกษา

ดังนั้น แนวทางการบูรณาการในการป้องกันปัญหายาเสพติดของเยาวชนสถานศึกษา โดยสรุปดังนี้

1. มีฐานข้อมูลที่ชัดเจน (Data) แต่ละสถานศึกษาต้องสำรวจข้อมูลเป็นประจำทุกปีทั้งในรูปแบบเชิงสถิติและเชิงพื้นที่ เพราะที่ผ่านมารายงานผลในเชิงสถิติเพียงอย่างเดียวทำให้ไม่มีความน่าเชื่อถือเท่าที่ควร จึงต้องมีการเก็บข้อมูลในเชิงพื้นที่ด้วย เพื่อจะทำให้ทราบสาเหตุหรือปัจจัยต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นในตัวบุคคล โดยไม่

เปิดเผยข้อมูลส่วนบุคคล รวมไปถึงหน่วยงานที่เกี่ยวข้องต้องทำฐานข้อมูลปัญหาสุขภาพจิตในสถานศึกษาให้เป็น การเฉพาะและสามารถนำไปประโยชน์ได้

2. มีภาคีเครือข่าย (Networks Partners) ภาคีเครือข่ายหรือองค์กรที่เกี่ยวข้องกับการป้องกันปัญหาสุขภาพจิตของเยาวชนในสถานศึกษา ต้องขับเคลื่อนอย่างจริงจังและติดตามผลการดำเนินงานอย่างต่อเนื่อง เพราะที่ผ่านมา มีความล้มเหลว ไม่ประสบความสำเร็จ เนื่องจากการสนับสนุนยังมีไม่มากพอและขาดความร่วมมือจากทุกฝ่าย รวมไปถึงนโยบายที่มีความไม่แน่นอน เช่น การเปลี่ยนผู้บริหารสถานศึกษา เป็นต้น ดังนั้น ภาคีเครือข่ายต้องเข้ามามี ส่วนร่วมให้มากกว่าที่เป็นอยู่ โดยใช้หลักของ บวร คือ บ้าน (ชุมชน) วัด และส่วนราชการ เป็นฐานในการสร้างความร่วมมือ จึงจะเกิดความเข้มแข็งภายใต้หลักแนวคิด เข้าใจ เข้าถึง และพัฒนา

3. พัฒนาระบบสารสนเทศ (Information System Development) ระบบการรายงานสารสนเทศสุขภาพจิตในระดับสถานศึกษา (NISPA) จะต้องพลิกโฉมให้มีความทันสมัยและเสริมระบบติดตามการดำเนินงาน การป้องกันปัญหาสุขภาพจิตในสถานศึกษา รวมไปถึงจัดทำเป็นแอปพลิเคชันติดตามข้อมูลได้ทั้งในระดับบุคคล สถานศึกษา และระดับเขตพื้นที่ ข้อมูลเหล่านี้สามารถนำไปวิเคราะห์แบบอัตโนมัติเพื่อให้ทราบจุดเด่นและ จุดบกพร่องได้อย่างชัดเจน สะดวก รวดเร็ว และสามารถพัฒนาการดำเนินงานได้อย่างถูกต้อง

4. พัฒนางานวิจัยและนวัตกรรม (Research and Innovation Development) วิจัยและนวัตกรรม เป็นสิ่งสำคัญในการพัฒนาและแก้ไขปัญหาสังคม รัฐบาลต้องสนับสนุนอย่างจริงจังเพื่อให้เกิดกำลังใจในการทำงานเพื่อสังคม งานวิจัยและนวัตกรรมที่ได้รับการพัฒนาทุกชิ้นต้องเหมาะสมกับบริบทในพื้นที่นั้น ๆ ด้วย และ เปิดโอกาสให้คนรุ่นใหม่ได้เข้ามามีส่วนร่วมแลกเปลี่ยนเรียนรู้ ร่วมออกแบบวิธีการป้องกัน เกิดเป็นรูปธรรม สามารถใช้ได้จริง มากกว่าการสรุปจบเป็นเอกสารเพียงอย่างเดียว

5. สร้างทางเลือกที่เหมาะสม (Choice) การป้องกันปัญหาสุขภาพจิตในสถานศึกษานั้น ไม่ใช่บังคับใช้ กฎหมายหรือกฎระเบียบอย่างเดียว เพราะไม่สามารถแก้ปัญหาได้ทั้งหมด ดังนั้น ต้องมีทักษะทางวิชาชีพเป็น ทางเลือกอย่างหนึ่งสำหรับผู้ที่อยู่ในกลุ่มเสี่ยงหรือมีพฤติกรรมเกี่ยวกับยาเสพติด นำฝึก เรียนรู้ ตามงานที่ตนเอง ถนัด อีกทั้งเป็นการลดปัญหานักเรียนหลุดออกจากระบบการศึกษาได้เป็นอย่างดี สถานศึกษาต้องบรรจุหลักสูตร วิชาชีพเหล่านี้ลงไปด้วย ไม่ใช่เพื่อเพียงให้พอรู้ แต่ต้องปฏิบัติได้จริง สามารถสร้างรายได้ ใช้เวลาให้เกิดประโยชน์ ตามนโยบายลดเวลาเรียน เพิ่มเวลารู้

ภาพที่ 7 แนวทางการบูรณาการการป้องกันยาเสพติดของเยาวชนในสถานศึกษา

สรุป

ปัญหาสุขภาพจิตในสถานศึกษาเป็นปัญหาสำคัญที่ส่งผลกระทบต่อเด็กและเยาวชนไทยเป็นอย่างมาก ส่งผลให้เกิดปัญหาด้านสุขภาพ สังคม และเศรษฐกิจตามมา ดังนั้น การบูรณาการการป้องกันปัญหาสุขภาพจิตในสถานศึกษาจึงมีความสำคัญอย่างยิ่ง โดยมีแนวทางในการบูรณาการ มีดังนี้ 1) มีฐานข้อมูลที่ชัดเจนสถานศึกษาและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องต้องร่วมกันเก็บรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับปัญหาสุขภาพจิตในสถานศึกษาอย่างครอบคลุมและถูกต้อง ทั้งในรูปแบบเชิงสถิติและเชิงพื้นที่ เพื่อให้ทราบถึงสภาพปัญหาที่เกิดขึ้นอย่างแท้จริง และสามารถนำข้อมูลไปใช้ในการวางแผนและดำเนินงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ 2) มีภาคีเครือข่าย ภาคีเครือข่ายที่เกี่ยวข้องต้องร่วมมือกันทำงานอย่างจริงจังและต่อเนื่อง โดยสร้างความร่วมมือในระดับชุมชน ท้องถิ่น และระดับประเทศ เพื่อให้เกิดพลังในการแก้ไขปัญหาสุขภาพจิตอย่างเป็นรูปธรรม 3) พัฒนาระบบสารสนเทศ ระบบสารสนเทศที่เกี่ยวข้องกับการป้องกันปัญหาสุขภาพจิตในสถานศึกษาต้องมีความทันสมัยและสามารถใช้งานได้มีประสิทธิภาพ เพื่อให้สามารถเก็บรวบรวมและวิเคราะห์ข้อมูลได้อย่างสะดวก รวดเร็ว และนำไปใช้ประโยชน์ได้ 4) พัฒนางานวิจัยและนวัตกรรม หน่วยงานที่เกี่ยวข้องต้องสนับสนุนการวิจัยและการพัฒนานวัตกรรมใหม่ ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการป้องกันปัญหาสุขภาพจิต เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการแก้ไขปัญหาและสร้างความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับยาเสพติดให้กับเด็กและเยาวชน นอกจากนี้ แนวทางการบูรณาการการป้องกันปัญหาสุขภาพจิตในสถานศึกษา ควรให้ความสำคัญกับการสร้างภูมิคุ้มกันให้กับเด็กและเยาวชน โดยปลูกฝังค่านิยมและทัศนคติที่ดีต่อตนเองและสังคม ส่งเสริมให้เด็กและเยาวชนรู้จักการคิดวิเคราะห์อย่างมีวิจารณญาณ และสร้างทักษะชีวิตที่จำเป็นในการดำรงชีวิตอย่างมีความสุข จึงเป็นแนวทางที่สำคัญที่จะช่วยแก้ไขปัญหาสุขภาพจิตในสถานศึกษาได้อย่างมีประสิทธิภาพ อย่างไรก็ตาม สิ่งสำคัญที่สุด คือ ความร่วมมือจากทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้อง เพื่อให้เด็กและเยาวชนไทยเติบโตขึ้นเป็นพลเมืองที่มีคุณภาพและห่างไกลจากยาเสพติด

เอกสารอ้างอิง

- กนิษฐา ไทยกล้า. (2565). ตลาดการค้ายาเสพติดในประเทศไทย. ใน รายงานการวิจัย. ศูนย์ศึกษาปัญหาการเสพติด (ศศก.) คณะแพทยศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- กัญญารัตน์ นามวิเศษ. (2562). รูปแบบการบริหารจัดการศึกษาสถานศึกษาสีขาวปลอดยาเสพติดและอบายมุขแบบมีส่วนร่วม. วารสารวิชาการการจัดการเทคโนโลยีสารสนเทศและนวัตกรรม คณะเทคโนโลยีสารสนเทศ มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม, 6 (1), 17 - 28.
- คณะกรรมการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด. (2562). แผนปฏิบัติการป้องกัน ปราบปราม และบำบัดรักษา ยาเสพติด ปี 2562. กรุงเทพมหานคร: สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด.
- คณะกรรมการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด. (2563). แผนยุทธศาสตร์การป้องกันและแก้ไขปัญหา ยาเสพติด พ.ศ. 2563-2567. กรุงเทพมหานคร: สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด.
- คณะกรรมการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด. (2565). แผนปฏิบัติการด้านการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด พ.ศ. 2565. กรุงเทพมหานคร: สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด.
- คณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (2560). แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่สิบสอง พ.ศ. 2560-2564. กรุงเทพมหานคร: สำนักนายกรัฐมนตรี.
- คณะกรรมการยุทธศาสตร์ชาติ. (2561). ยุทธศาสตร์ชาติ (พ.ศ. 2561- 2580). กรุงเทพมหานคร: สำนักนายกรัฐมนตรี.
- จินตนา นามวงศ์. (2566). การศึกษาพฤติกรรมกรรมการกระทำผิดซ้ำของเด็กและเยาวชนที่เกี่ยวข้องกับยาเสพติดในสถานพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชน จังหวัดสมุทรปราการ. วารสาร มจร อุบลปริทรรศน์, 8(2), 610 - 612.

- ธิดานนท์ ณ บางช้าง. (2565). การบริหารงานตามแนวทางการป้องกันและแก้ไขปัญหาเสพติดของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาขนาดนทบุรี. วารสารมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชพฤกษ์, 8(3), 248 - 263.
- พิชเยศ ชูเมือง. (2563). ปัจจัยที่ส่งผลต่อการเสพยาเสพติดของผู้ต้องหาคดียาเสพติด : กรณีศึกษาในพื้นที่ จังหวัด สงขลา. ใน สารนิพนธ์ปริญญารัฐประศาสนศาสตร์มหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์.
- มนัสนันท์ ผลานิสงค์. (2564). ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมกำหนัดยาเสพติดของนักเรียนระดับ ประถมศึกษาปีที่ ๖ จังหวัดกำแพงเพชร. ใน รายงานการวิจัย. สำนักงานสาธารณสุข จังหวัดกำแพงเพชร กระทรวงสาธารณสุข.
- วรกาญจน์ สุขสดเขียว. (2561). การบริหารระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนเพื่อการพัฒนาคุณธรรมและจริยธรรม นักเรียน. วารสารมนุษยศาสตร์ สังคมศาสตร์ และศิลปะ, 11(3), 35 - 54.
- วัฒนพงศ์ วงศ์ใหญ่. (2563). มาตรการทางกฎหมายกับผู้เสพยาเสพติดของไทย. วารสารนิติ รัฐกิจ และ สังคมศาสตร์, 4(1), 93 - 108.
- วิไลลักษณ์ ลังกา และคณะ. (2562). การวิเคราะห์สภาพการณ์ปัจจุบันของปัจจัยเสี่ยง ปัจจัยภูมิคุ้มกันและ พฤติกรรมเสี่ยงต่อการใช้สารเสพติดของเด็กและเยาวชนในพื้นที่หมู่บ้านอาสาพัฒนาและป้องกันตนเอง (อพป.). วารสารการจัดการทางการศึกษาปฐมวัย, 1(1), 28 - 43.
- ศักดิ์ดา มังคะรัตน์. (2563). แนวทางการดำเนินงานป้องกันและแก้ไขปัญหาเสพติดในสถานศึกษา สังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 3 จังหวัดพระนครศรีอยุธยา. ใน วิทยานิพนธ์ปริญญา ครุศาสตร์มหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา. มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา.
- สำนักงานตำรวจแห่งชาติ. (2565). แผนปฏิบัติการราชการสำนักงานตำรวจแห่งชาติ ประจำปีงบประมาณ 2565. กรุงเทพมหานคร: สำนักงานตำรวจแห่งชาติ.
- สำนักติดตามและประเมินผลการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2562). รายงานผลการขับเคลื่อนการดำเนินงาน ป้องกันและแก้ไขปัญหาเสพติดในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2562. กรุงเทพมหานคร: สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน.
- สำนักยุทธศาสตร์. (2562). แผนยุทธศาสตร์การป้องกันและแก้ไขปัญหาเสพติด พ.ศ. 2558 - 2562. กรุงเทพมหานคร: สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด.
- อำพร คนชื้อ. (2562). แนวทางการดำเนินงานป้องกันและแก้ไขปัญหาเสพติดในสถานศึกษา สังกัดสำนักงาน พื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 25. ใน วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตร์มหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา. มหาวิทยาลัยตะวันออกเฉียงเหนือ.

วิเคราะห์มาตรา 112 แห่งประมวลกฎหมายอาญาด้วยนิติปรัชญา (1)*

ANALYSIS OF ARTICLE 112 OF THE THAI CRIMINAL CODE THROUGH LEGAL PHILOSOPHY

มงคล เทียนประเทืองชัย

Mongkol Thianprathuangchai

คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยรังสิต กรุงเทพมหานคร ประเทศไทย

Faculty of Law, Rangsit University, Bangkok, Thailand

*Corresponding author E-mail: mongthian65@gmail.com

บทคัดย่อ

บทความวิชาการเรื่อง “วิเคราะห์มาตรา 112 แห่งประมวลกฎหมายอาญาด้วยนิติปรัชญา (1)” นี้มีวัตถุประสงค์ 2 ประการ คือ 1) เพื่อศึกษาสารบัญญัติและการบังคับใช้มาตรา 112 ว่าเน้นถึงแก่นที่แท้จริงของกฎหมายตามแนวคิดใดในทางนิติปรัชญา 2) เพื่อศึกษาความคิดที่แตกต่างกันในการแก้ไขมาตรา 112 ว่าใช้ตรรกะทางนิติปรัชญาหรือปรัชญาใด โดยวิธีการวิจัยเอกสาร คือ รวบรวมและวิเคราะห์จากเอกสารต่าง ๆ ประการแรกพบว่า สารบัญญัติ (ความผิดอาญาและระวางโทษ) และการบังคับใช้มาตรา 112 นั้น ส่วนใหญ่ไม่ตรงกับแก่นแท้ของกฎหมายในแนวคิดแบบธรรมชาตินิยมทางกฎหมาย แนวคิดแบบปฏิฐานนิยมทางกฎหมาย หรือแนวคิดแบบประวัติศาสตร์นิยมทางกฎหมาย ที่เป็นภววิสัยปราศจากอคติ 4 และสามารถแก้ไขได้โดยไม่ต้องอิงอยู่กับอคติใด ส่วนประการที่สอง พบว่า ความคิดเห็นที่แตกต่างกันในการแก้ไขสารบัญญัติของมาตรา 112 นั้น เป็นการยึดถือหรือถูกครอบงำ (ในด้านดีหรือด้านไม่ดี) ด้วยกรอบชุดข้อความ ความคิด ความรู้ ความเชื่อ และความจริงในแบบต่าง ๆ เช่น แบบศาสนา แบบทางการศึกษา แบบทางสังคม แบบทางเศรษฐกิจ และการเมืองการปกครอง จึงทำให้ความคิดเห็นที่แตกต่างกัน ที่สำคัญ คือ ไม่เน้นตรรกะทางปรัชญาจนทำให้อคติแทรกได้ง่ายกระทบต่อความยุติธรรมและเสรีภาพ (สิทธิ หน้าที่ และความรับผิดชอบ) ในระบอบประชาธิปไตยและระบบธรรมาธิปไตย ทางแก้ไขควรใช้ปัญญานำศรัทธา อย่างมีเหตุผลและเจตจำนงที่ดี ยึดในจารีตประเพณีที่เหมาะสมกับยุคสมัย ในแนวทางแบบปรัชญาและนิติปรัชญาเชื่อว่าก่อให้เกิดการเคารพความคิดเห็นที่แตกต่างซึ่งกันและกัน และสามารถอยู่ร่วมกันอย่างสันติสุข

คำสำคัญ: ยุติธรรม, ความเท่าเทียม, เสรีภาพ, ความรับผิดชอบ

Abstract

This Academic article on “Analysis of Article 112 of the Thai Criminal Code through Legal Philosophy (1)” has two objectives: 1) To study the essence of the law and the enforcement of Article 112 to determine the true essence of the law according to which legal philosophy concept. 2) To study There are different opinions on amending Article 112 as to what kind of legal logic or philosophy should be used. By Documentary Research Method (collecting and analyzing from various documents). From The study, it is found that: 1) The substance of the Act (criminal offenses and penalties) and the enforcement of Article 112 largely do not correspond to the essence of the

* Received November 13, 2023; Revised November 25, 2023; Accepted November 30, 2023

law under legal naturalism, legal positivism or legal historicism which is objectively free of the 4 biases (Agati 4). They can be resolved without relying on any bias. 2) The different opinions regarding the amendment of the provisions of Article 112 were held or dominated (in the good or the bad). They are the framework of dominates, ideas, knowledges, Beliefs, and truths in various forms such as Religious, Educational, Social, Economic, and Political forms. They are causing different opinions. Importantly, they do not emphasize philosophical logic to use amendment for it. The Point is the bias can easily penetrate and affect the Justice and Freedom (rights, duties, and responsibilities) in democracies and governance systems. The solution should be to use wisdom and faith. With reason and good intentions Adhere to traditions appropriate to the era. In the approach of philosophy and legal philosophy, it is believed that it will lead to respect for different opinions from each other and to live together in peace.

Keywords: Justice, Equality, Freedom, Responsibility

บทนำ

ปัญหาการบังคับใช้ประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 112 ในช่วงสิบกว่าปีที่ผ่านมาบางส่วนถูกมองว่ามีอคติหรือถูกใช้เป็นเครื่องมือกำจัดผู้ที่ไม่เห็นต่าง เนื่องจากมีผู้ถูกดำเนินคดีตามมาตรา 112 นี้เพิ่มมากขึ้น อาจเป็นผลจากการตีความเนื้อหาของสาระที่บัญญัติไว้กว้างเกินกว่าหลักนิติวิธี (คือ ตีความกฎหมายที่เน้นตัวอักษรควบคู่กับเจตนารมณ์) ประกอบกับระวางโทษที่มากเกินไปเกินสมควรไม่เหมาะสมกับยุคสมัยที่เปลี่ยนไป (ภัยคอมมิวนิสต์ไม่มีแล้ว) หลายฝ่ายจึงเห็นควรแก้ไข แต่ก็ยังมีบางฝ่ายยึดมั่นจะคงไว้ โดยการอ้างแนวคิดเรื่องความจงรักภักดีหรือการล้มล้างสถาบันพระมหากษัตริย์ อาจต้องย้อนกลับไปพิจารณาข้อถกเถียงในทางนิติปรัชญา ที่ว่า “กฎหมายที่แท้จริงคืออะไร (What the Law Really is? ในแง่ Metaphysics of Law) ปัญหาการให้เหตุผลทางกฎหมาย (The problem of Legal reasoning ในแง่ Epistemology of Law) และปัญหาเกี่ยวกับคุณค่าที่เป็นภววิสัยในใจความต่าง ๆ ของกฎหมาย (The question of the objective value of our ideas of the law ในแง่ Ethical Values in Law)” (จรัญ โฆษณานันท์, 2561) ทางหนึ่งในการตอบปัญหานี้ได้ดี คือ อาศัยแนวคิด ทฤษฎีทางปรัชญา (เพราะทัศนะทางปรัชญานั้น คำตอบที่ถูกต้องอาจไม่ได้มีหนึ่งเดียว) โดยเฉพาะแนวคิด ทฤษฎีความจริงของสรรพสิ่ง (ชีวิต โลก และจักรวาล) และแนวคิด ทฤษฎีอำนาจหรือพลังแห่งผู้สร้าง (หรือผู้ทำลาย) สรรพสิ่ง เพื่อการแสวงหา “แก่น” หรือ “สาระ” ที่แท้จริงของสรรพสิ่ง สิ่งหนึ่งที่มนุษย์สมมติร่วมกันเรียกว่า “กฎหมาย” ซึ่งประกอบไปด้วยแนวคิดต่าง ๆ มากมาย เช่น แนวคิดแบบธรรมชาตินิยมทางกฎหมาย แนวคิดแบบปฏิฐานนิยมทางกฎหมาย และแนวคิดแบบประวัติศาสตร์นิยมทางกฎหมาย เป็นต้น ทั้งนี้ เพื่อชี้ให้เห็นถึงความคิดที่นำไปสู่การกระทำของคนเรา ในเรื่องความรู้ ความเชื่อ และความจริงนั้น อาจมองได้หลายมิติ ขึ้นอยู่กับจริยศาสตร์ (เกณฑ์ตัดสิน) ของแต่ละแนวคิด ที่มนุษย์แต่ละคนยึดถือหรือถูกครอบงำ (ในด้านดีหรือด้านไม่ดี) เช่น การยึดถือหรือถูกครอบงำด้วยกรอบชุดข้อความความคิดแบบวิทยาศาสตร์ การยึดถือหรือถูกครอบงำด้วยกรอบชุดข้อความความคิดแบบศาสนา การยึดถือหรือถูกครอบงำด้วยกรอบชุดข้อความความคิดทางการศึกษา การยึดถือหรือถูกครอบงำด้วยกรอบชุดข้อความความคิดทางสังคม เศรษฐกิจ การเมือง การปกครอง และกฎหมาย เป็นต้น เพื่อให้เคารพความคิดเห็นที่แตกต่างหลากหลายซึ่งกันและกัน ด้วยความเป็นกลางปราศจากอคติ พิจารณาถึงผลดีผลเสียให้รอบด้านต่อการแก้ไขหรือไม่แก้ไขมาตรา 112 นี้ และที่สำคัญต้องไม่สูญเสียหรือเป็นการหยุดยั้งการแสดงออกต่อความยุติธรรม ความเท่าเทียม และเสรีภาพ (สิทธิ หน้าที่ และความรับผิดชอบ) ตามระบอบประชาธิปไตยและระบบการตัดสินใจแบบธรรมาธิปไตย (มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, 2539)

แนวคิด/ทฤษฎีทางนิติปรัชญา

แนวคิดซึ่งบางส่วนได้พัฒนาไปเป็นทฤษฎีแล้ว แต่ในที่นี้ขอกล่าวรวมกันไปเป็นแนวคิดทางนิติปรัชญา ในการตอบปัญหาว่า กฎหมายที่แท้จริง คืออะไร มาหรือเกิดจากสิ่งใด ภายใต้กรอบแนวคิด/ทฤษฎีทางปรัชญา 2 แนว คือ แนวคิด/ทฤษฎีความจริงของสรรพสิ่ง (ชีวิต โลก และจักรวาล) ที่เป็นแบบปรมาตถสัจจะหรือแบบสมมติสัจจะ (สมเด็จพระพุทธโฆษาจารย์ (ป.อ. ปยุตฺโต), 2562) และแนวคิด/ทฤษฎีอำนาจหรือพลังแห่งผู้สร้างหรือผู้ทำลายสรรพสิ่ง (ธรรมชาติ สิ่งเหนือธรรมชาติหรือมนุษย์สร้าง) โดยจะไม่กล่าวลงไปในรายละเอียด แต่จะยกสาระสำคัญบางส่วนมากล่าวแทรกไปกับแนวคิดทั้ง 3 ในทางนิติปรัชญา ที่ใช้แสวงหา “แก่น” หรือ “สาระ” สำคัญที่แท้จริงของกฎหมาย คือ

1. แนวคิดแบบธรรมชาตินิยมทางกฎหมาย (Legal Naturalism) ที่ใช้แสวงหา “แก่น” หรือ “สาระ” สำคัญที่แท้จริงของกฎหมาย ทั้งแบบปรมาตถสัจจะและแบบสมมติสัจจะ ในข้อถกเถียงที่ว่า กฎหมายที่แท้จริง คือ อะไรมาหรือเกิดจากสิ่งใดนั้นพอจะสรุปสาระสำคัญของแนวคิดนี้ (จรัญ โฆษณานันท์, 2561); (วรเจตน์ ภาคีรัตน์, 2561); (สมภาร พรหมทา, 2561) มากล่าวโดยย่อได้ดังนี้ “กฎหมาย” คือ กฎธรรมชาติ หรือสิ่งที่สอดคล้องกับธรรมชาติ หรือกฎของพระเจ้า (ในฐานะที่พระเจ้าเป็นธรรมชาติชนิดหนึ่ง) ซึ่งเป็นภววิสัย (Objective) ปราศจากอคติ เคลื่อนไหวเปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลา เป็นอยู่อย่างนิรันดร์ อาจอยู่เป็นชุดข้อความในรูปอักษรหรือไม่เป็นอักษร แก่นหรือสาระสำคัญของกฎหมายมีทั้งส่วนที่เป็นปรมาตถสัจจะและส่วนที่เป็นสมมติสัจจะ ที่มนุษย์สมมติบัญญัติขึ้น การเข้าถึงต้องใช้ปัญญา เหตุผลของมนุษย์ในการเข้าถึง ในด้านผู้สร้างหรือผู้ทำลายในแนวคิดนี้ เห็นว่า “ธรรมชาติ” เป็นผู้สร้างกฎหมาย แม้ในปัจจุบันตามแนวคิดสัญญาประชาคมจะเห็นว่า “มนุษย์” เป็นผู้สร้างและผู้ยกเลิกกฎหมาย แต่แนวคิดนี้เห็นว่า มนุษย์เป็นเพียงผู้นำต้นแบบจากกฎธรรมชาติมากำหนดเป็นกฎเกณฑ์บังคับใช้ในสังคมให้เกิดความเป็นธรรม (ที่บางส่วนต้องอาศัยปัญญาและเหตุผลของมนุษย์ในฐานะเป็นส่วนหนึ่งของธรรมชาติ) กล่าวคือ กฎหมายเป็นเครื่องมือนำไปสู่อุดมคติหรือเป้าหมายอันสูงสุด คือ ความเป็นธรรมหรือความยุติธรรมที่เท่าเทียมกันมีเสรีภาพ (รวมสิทธิ หน้าที่และความรับผิดชอบ) ที่มีอยู่เสมอภาคกันตามกฎธรรมชาติ เป็นกลางปราศจากอคติเป็นนิรันดร์ ครั้นมีแนวคิดเรื่องศีลธรรมในศาสนาต่าง ๆ เข้ามาปะปนเมื่อนำไปเป็นหลักเกณฑ์ของกฎหมาย เช่น หลักนิติธรรม (The Rule of Law) จึงมีความหลากหลายอาจเป็นหลักนิติธรรมแบบตะวันตกที่เน้นความเสมอภาคกัน และหลักนิติธรรมแบบตะวันออกที่ยอมรับความเหมาะสมตามเหตุปัจจัย จากแนวคิดเหล่านี้เมื่อนำไปใช้ออกหรือแก้ไขหรือยกเลิกกฎหมาย ที่อาศัยแนวคิดแบบสัญญาประชาคมซึ่งมีหลายแนวคิด จึงอาจทำให้มีอคติ 4: ฉันทาคติ โทสาคติ โมหาคติ ภัยาคติ (มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, 2539) เข้าแทรกแตกต่างกันไป เช่น ในระดับที่มองแค่เจตจำนงของมนุษย์ผู้เป็นรัฐอธิปัตย์เป็นสำคัญตามแนวคิดแบบปฏิฐานนิยมทางกฎหมาย เป็นต้น

2. แนวคิดแบบปฏิฐานนิยมทางกฎหมาย (Legal Positivism) ที่ใช้แสวงหา “สาระ” สำคัญที่แท้จริงของกฎหมาย ต่อข้อถกเถียงที่ว่า กฎหมายที่แท้จริงคืออะไร มาหรือเกิดจากสิ่งใดนั้น พอจะสรุปสาระสำคัญของแนวคิดนี้ (จรัญ โฆษณานันท์, 2561); (วรเจตน์ ภาคีรัตน์, 2561); (สมภาร พรหมทา, 2561) มากล่าวโดยย่อได้ดังนี้ “กฎหมาย” คือ บรรดาคำสั่งหรือข้อบังคับของรัฐอธิปัตย์ ที่มาจากเจตจำนงประกอบด้วยหลักการเป็นประโยชน์สูงสุดต่อคนจำนวนมากที่สุดตามทฤษฎีอรรถประโยชน์นิยม กฎหมายมีความสมบูรณ์อยู่ในตัวเองไม่ต้องอาศัยศีลธรรมในทางศาสนา หรือคุณค่าใด ๆ มาปนโดยที่หลักการสำคัญของแนวคิดนี้ คือ ความเป็นธรรมหรือความยุติธรรมตามกฎหมาย สาระสำคัญที่แท้จริงของกฎหมายเน้นแค่สมมติบัญญัติ ที่เข้าถึงได้ด้วยอายตนะ 5 แบบประสบการณ์นิยม “มนุษย์ผู้เป็นรัฐอธิปัตย์” เป็นผู้สร้างและผู้ทำลายกฎหมาย ตามแนวคิดมนุษยนิยมที่มองมนุษย์แยกจากธรรมชาติ ดังนั้น การบัญญัติ การแก้ไข และการยกเลิกกฎหมาย จึงมีได้แต่ควรระวังในด้านเจตนารมณ์ของผู้ออกกฎหมายกับเจตนารมณ์ของกฎหมาย กล่าวคือ ผู้ปกครองที่เป็นรัฐอธิปัตย์จะอ้าง

เจตจำนงของตน เพื่อออกหรือแก้ไขหรือยกเลิกกฎหมายได้เอง หรือต้องให้ประชาชนที่ถือว่าเป็นรัฐอธิปไตยเป็นผู้แสดงเจตจำนงในการออกหรือแก้ไขหรือยกเลิกกฎหมาย และหนีไม่พ้นอคติ 4 (รัก โลภ โกรธ หลง) อีกเช่นกัน อาจจะได้รับอิทธิพลจากขนบธรรมเนียม จารีตประเพณีตามแนวคิดแบบประวัติศาสตร์นิยมทางกฎหมายบางส่วน

3. แนวคิดแบบประวัติศาสตร์นิยมทางกฎหมาย (Legal Historicism) ที่ใช้แสวงหา “แก่น” หรือ “สาระ” สำคัญที่แท้จริงของกฎหมาย ต่อข้อถกเถียงที่ว่า กฎหมายที่แท้จริงคืออะไร มาหรือเกิดจากสิ่งใดนั้น พอจะสรุปสาระสำคัญของแนวคิดนี้ (จรัญ โฆษณานันท์, 2561); (วรเจตน์ ภาคีรัตน์, 2561); (สมภาร พรหมทา, 2561) มากล่าวโดยย่อได้ดังนี้ “กฎหมาย” คือ จิตวิญญาณร่วมของชนชาติ เช่น ภาษา วัฒนธรรม จารีตประเพณี ขนบธรรมเนียม และเรื่องเล่า เป็นต้น แนวคิดนี้ เห็นว่า มนุษย์ที่เป็นพลเมืองส่วนใหญ่ของประเทศเป็นผู้สร้างหรือผู้ทำลายกฎหมาย ไม่ใช่แค่คนกลุ่มใดกลุ่มหนึ่งหรือชนชั้นใดชั้นหนึ่งเท่านั้น กฎหมายไม่ได้เกิดจากเจตจำนงของมนุษย์หรือกฎธรรมชาติ แต่เกิดจากบรรยากาศทางประวัติศาสตร์ของสังคมในขณะนั้น ๆ คือ เริ่มด้วยประวัติศาสตร์แบบ Metaphysics แล้วค่อย ๆ วิวัฒนาการคลี่คลายไปตามธรรมชาติและทิ้งร่องรอยเอาไว้จนกลายเป็นประวัติศาสตร์แบบ Academic activities เมื่อจะสร้างกฎหมายของประเทศใดเป็นหน้าที่ของนักกฎหมายที่ต้องไปศึกษาประวัติศาสตร์แล้วตีความก่อนเพื่อออกกฎหมาย โดยรวมเห็นว่ากฎหมายแม้จะถือว่าเป็นจิตวิญญาณร่วมของชนชาติก็แก้ไขเปลี่ยนแปลงได้ คือ ค่อย ๆ พัฒนาการคลี่คลายไปตามกาลเวลา กล่าวคือ จารีตประเพณีใดที่ไม่เหมาะสมต่อยุคสมัยก็อาจถูกแก้ไขเปลี่ยนแปลงให้ดีขึ้นหรือถูกยกเลิกแล้วสร้างใหม่ได้ เพียงแต่การกระทำเหล่านั้นอาจเสี่ยงต่ออคติ 4 (รัก โลภ โกรธ หลง) แทรกมากพอสมควร เนื่องจากจารีตประเพณีบางอย่างก็เป็นไปแบบบริสุทธิ์ แต่จารีตประเพณีบางอย่างก็มีผลประโยชน์แอบแฝงอยู่จึงอาจครอบงำกัน (ในด้านดีหรือด้านไม่ดี) ด้วยกรอบชุดข้อความความคิดในแบบต่าง ๆ เช่น กรอบชุดข้อความความคิดแบบวิทยาศาสตร์ แบบศาสนา แบบทางการศึกษา แบบทางสังคม เศรษฐกิจ การเมืองการปกครองและกฎหมาย เป็นต้น

ทั้ง 3 แนวคิดที่กล่าวมานี้จะเห็นได้ว่ามีหลายส่วนของการมองกฎหมายและความยุติธรรมแตกต่างกันไป ด้วยความเคารพในความแตกต่างหลากหลาย จะขอนำไปใช้วิเคราะห์ “สารบัญญัติ” (ความผิดอาญาและระวางโทษ) ในมาตรา 112 แห่งประมวลกฎหมายอาญา เพื่อแสดงให้เห็นถึง “แก่น” หรือ “สาระ” สำคัญที่แท้จริงของกฎหมาย คืออะไร ใครหรือสิ่งใดสร้าง สามารถแก้ไขเปลี่ยนแปลงได้หรือไม่ อย่างไร ส่วนประเด็น การแก้ไขหรือการยกเลิกจะเป็นการไม่จงรักภักดีหรือเป็นการล้มล้างสถาบันพระมหากษัตริย์หรือไม่ อย่างไรนั้น แม้ในทางปรัชญาสามารถเห็นต่างกันได้ ดังนั้นจะแสดงเท่าที่เป็นไปตามตรรกะที่เกี่ยวข้องเท่านั้น เนื่องจากเห็นว่าเป็นปัญหาใหญ่และสำคัญยิ่งที่แยกออกได้เป็นอีกประเด็นหนึ่ง

วิเคราะห์มาตรา 112 แห่งประมวลกฎหมายอาญา ด้วยแนวคิดและทฤษฎีทางนิติปรัชญา

ปัญหาว่า มาตรา 112 แห่งประมวลกฎหมายอาญา แก้ไขได้หรือไม่ โดยเฉพาะส่วนที่เป็น “สารบัญญัติ” คือ ความผิดอาญาและระวางโทษของมาตรานี้ ก่อนอื่นขอกล่าวถึงบ่อเกิดหรือที่มาและวิวัฒนาการของสารบัญญัติในมาตรานี้โดยย่อต่อไปนี้

เมื่อปี พ.ศ. 2451 ได้มีการประกาศใช้ กฎหมายลักษณะอาญา ร.ศ. 127 โดยมีสารบัญญัติในทำนองเดียวกับมาตรา 112 แห่งประมวลกฎหมายอาญาในปัจจุบันนี้ คือ ภาค 2 ว่าด้วยความผิดประทุษร้ายต่อพระเจ้าอยู่หัวแลพระราชอาณาจักร หมวดที่ 1 ความผิดฐานประทุษร้ายต่อพระบรมราชตระกูล มาตรา 98 ที่บัญญัติว่า “ผู้ใดทงองอาจแสดงความอาฆาตมาดร้ายหรือหมิ่นประมาทต่อสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวก็ดี สมเด็จพระมหาชายะก็ดี มกุฎราชกุมารก็ดี ต่อผู้สำเร็จราชการแผ่นดินในเวลารักษาราชการต่างพระองค์สมเด็จพระเจ้าอยู่หัวก็ดี ท่านว่าโทษของมันถึงจำคุกไม่เกินกว่าเจ็ดปี แลให้ปรับไม่เกินกว่าห้าพันบาทด้วยอีกโสดหนึ่ง” และหมวดที่ 2 มาตรา 104 บัญญัติไว้ว่า “ผู้ใดกระทำให้ปรากฏแก่คนทั้งหลายด้วยประการใดใด โดยเจตนาต่อผลอย่างหนึ่งอย่างใดที่ว่าต่อไป

ในมาตรานี้ คือ 1) เพื่อจะให้ขาดความจงรักภักดีหรือดูหมิ่นต่อสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวก็ดี ต่อรัฐบาลก็ดี หรือต่อราชการแผ่นดินก็ดี 2) - 3)...ท่านให้อาหมั้นผู้กระทำการอย่างใดโดยเจตนาเช่นว่ามานี้ลงอาญาจำคุกไม่เกินกว่าสามปี แลให้ปรับไม่เกินกว่าพันบาทด้วยอีกโสดหนึ่ง” (พนารัตน์ มาศฉมาตล, ม.ป.ป.) เหตุผลของการบัญญัติขึ้นพอสรุปได้ว่า ในส่วนที่เป็นเจตนารมณ์ของกฎหมาย (การให้ความคุ้มครองและการกำหนดอัตราโทษ) อาจจะเป็นการเน้นรูปแบบมากกว่าเนื้อหา แต่ในด้านเจตนารมณ์ของผู้ออกกฎหมาย (เสนอร่าง พิจารณา ตรา และประกาศใช้) น่าจะเพื่อให้กฎหมายของไทยเทียบเท่ากับกฎหมายในนานาอารยประเทศทางตะวันตก และเพื่อให้ได้สิทธิภาพทางศาลคืนจากประเทศที่มีสิทธิภาพทางศาลเหนือประเทศสยามในขณะนั้น

ต่อมาใน พ.ศ. 2470 มีการแก้ไขมาตรา 104 (1) เป็นให้การสั่งสอนทฤษฎีการเมืองหรือเศรษฐกิจเพื่อให้เกิดความเกลียดชังดูหมิ่นสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวหรือเกิดความเกลียดชังระหว่างชนชั้น เป็นความผิด มีระวางโทษจำคุกไม่เกินสิบปี ปรับไม่เกินห้าพันบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ และในปี พ.ศ. 2477 แก้ไขมาตรา 104 (1) ของกฎหมายลักษณะอาญา ร.ศ.127 เป็นว่า “ผู้ใดกระทำการให้ปรากฏแก่คนทั้งหลายด้วยวาจาหรือลายลักษณ์อักษรหรือเอกสารตีพิมพ์ หรือด้วยอุบายอย่างใด ๆ ดังต่อไปนี้ ก) ให้เกิดความดูหมิ่นต่อพระมหากษัตริย์ หรือรัฐบาลหรือข้าราชการแผ่นดินในหมู่ประชาชนก็ดี... ผู้นั้นมีความผิดต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินกว่าเจ็ดปี และให้ปรับไม่เกินกว่าสองพันบาท ด้วยอีกโสดหนึ่ง แต่ถ้าวาจา หรือลายลักษณ์อักษร หรือเอกสารตีพิมพ์ หรืออุบายอย่างใด ๆ ที่ได้กระทำไปภายในความมุ่งหมายแห่งรัฐธรรมนูญ หรือเพื่อสาธารณประโยชน์ หรือเป็นเพียงการแสดงความคิดเห็นโดยสุจริต หรือเป็นเพียงการติชมตามปกติวิสัย ในบรรดาการกระทำของรัฐบาลหรือของราชการแผ่นดิน การกระทำนั้นไม่ถือว่าเป็นความผิด” (ไอลอร์ ฟรีดอม, 2558) ทำให้เห็นเจตนารมณ์ของกฎหมายชัดเจนขึ้น คือมุ่งเน้นคุ้มครองสถาบันพระมหากษัตริย์ตามแบบอย่างนานาอารยประเทศ และเน้นความเป็นสากลแบบนิติธรรมทางตะวันตก ดังจะเห็นว่ามิได้หลักการคล้ายกับมาตรา 326 และมาตรา 329 แห่งประมวลกฎหมายอาญา

ครั้นเมื่อเปลี่ยนมาใช้ประมวลกฎหมายอาญา พ.ศ.2499 ตั้งแต่วันที่ 1 มกราคม 2500 (พระราชบัญญัติให้ใช้ประมวลกฎหมายอาญา (ฉบับพิเศษ), 2499) แทนกฎหมายลักษณะอาญา ร.ศ. 127 ข้อความในทำนองเดียวกับบทบัญญัติมาตรา 98 และมาตรา 104 ก็พัฒนาการไปปรากฏอยู่ในประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 112 แต่เปลี่ยนเป็นว่า “ผู้ใดหมิ่นประมาท ดูหมิ่น หรือแสดงความอาฆาตมาดร้าย พระมหากษัตริย์ พระราชินี รัชทายาท หรือผู้สำเร็จราชการแทนพระองค์ ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินเจ็ดปี” อาจถือว่า ยังเน้นเจตนารมณ์ของกฎหมายสำคัญกว่าเจตนารมณ์ของผู้ออกกฎหมาย

ต่อมาในปี พ.ศ.2519 คณะปฏิรูปการปกครองแผ่นดินทำรัฐประหารเมื่อวันที่ 6 ตุลาคม 2519 โดยอ้างในแถลงการณ์ถึงเหตุผลของการยึดอำนาจว่ามี “กลุ่มบุคคล...ได้กระทำการหมิ่นพระบรมเดชานุภาพอันเป็นการเหยียดหยามจิตใจของคนไทยทั้งชาติ โดยเจตนาทำลายสถาบัน...ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของแผนคอมมิวนิสต์ที่จะเข้ายึดครองประเทศไทย...” และต่อมาได้ออกคำสั่งคณะปฏิวัติให้แก้ไขประมวลกฎหมายอาญามาตรา 112 ให้เป็นดังเช่นปัจจุบันที่เราเห็นอยู่ คือ มาตรา 112 บัญญัติว่า “ผู้ใดหมิ่นประมาท ดูหมิ่น หรือแสดงความอาฆาตมาดร้าย พระมหากษัตริย์ พระราชินี รัชทายาท หรือผู้สำเร็จราชการแทนพระองค์ ต้องระวางโทษจำคุกตั้งแต่สามปีถึงสิบห้าปี” (คำสั่งของคณะปฏิรูปการปกครองแผ่นดิน (ฉบับที่ 41), 2519) อาจถือว่า เริ่มเน้นเจตนารมณ์ของผู้ออกกฎหมายสำคัญกว่าเจตนารมณ์ของกฎหมาย และยังส่งผลต่อการบังคับใช้กฎหมาย (คือ ด้านตัวผู้ใช้ วิธีการ และผล) ในเวลาต่อมาจนถึงปัจจุบัน ดังนั้น ต่อความเห็นที่แตกต่างในเรื่อง การแก้ไขเปลี่ยนแปลง (อาจรวมไปถึงการยกเลิกด้วย) ได้หรือไม่ รวมถึงการแก้ไขหรือการยกเลิกจะเป็นการไม่จงรักภักดีหรือล้มล้างสถาบันฯ จริงหรือไม่ ขอให้ลองพิจารณาจากตรรกะหรือเหตุผลในทางนิติปรัชญา ของ 3 แนวคิด/ทฤษฎี ที่กล่าวไว้ข้างต้นดังต่อไปนี้

จาก “สารบัญญัติ” (ความผิดอาญาและระวางโทษ) ในมาตรา 112 แห่งประมวลกฎหมายอาญา และ มาตรา 98 มาตรา 104 (1) ในกฎหมายลักษณะอาญา ร.ศ.127 ถ้าพิจารณาให้ลึกถึง “แก่น” ที่แท้จริงจะ พบว่า ในสารบัญญัติเหล่านี้ มีแนวคิดแบบธรรมชาตินิยมทางกฎหมายอยู่บางส่วน ภายใต้ “กระพี้” แนวคิดแบบปฏิฐานนิยมทางกฎหมาย คือ ชีวิต ร่างกาย และเสรีภาพของมนุษย์ (ที่เป็นองค์พระมหากษัตริย์) ที่ตามกฎหมายธรรมชาติ ถือว่าทุกคนมีเสมอภาคกัน เพียงแต่อาจจะเสมอภาคกันในลักษณะเท่าเทียมกันแบบคณิตศาสตร์ คือ $1 = 1$ หรือในลักษณะเหมาะสมตามสัดส่วน เช่น ให้อาหารคนตัวเล็กกับคนตัวใหญ่รับประทานอาหารคนละหนึ่งอิม ที่คนตัวเล็กได้จานเล็ก คนตัวใหญ่ได้จานใหญ่ เป็นต้น หรือเสมอภาคกันตามเหตุปัจจัย เช่น ในแนวคิดเรื่องชั้นห้า (สมเด็จพระพุทธโฆษาจารย์ (ป.อ. ปยุตโต), 2562) ที่ทุกคนมีเท่ากันแต่คุณสมบัติอาจไม่เหมือนกัน นี่คือ ความยุติธรรมทางสังคมแบบหนึ่ง คือ ชีวิต ร่างกาย และเสรีภาพ ที่เป็นกฎหมายหรือสิ่งสอดคล้องกับธรรมชาติ กฎหมายควรให้ความคุ้มครองอย่างเท่าเทียมกัน ทั้งในด้านความผิดอาญาและระวางโทษ แต่บางอย่างอาจใช้แนวคิดความเป็นธรรมหรือยุติธรรมตามความเหมาะสมในด้านต่าง ๆ ได้ เช่น ความสามารถ ความจำเป็น และสิทธิหน้าที่ เป็นต้น ตัวอย่าง เรื่องราชาปราชญ์ (Philosopher King) ของเพลโต ที่เห็นว่า จิตวิญญาณในคนแต่ละคนนั้นไม่เท่ากัน จึงแบ่งชนออกเป็นสามชั้น คือ ชนชั้นทั่วไปหรือราษฎรทั้งหลาย (ที่มีจิตวิญญาณแห่งความอยากหรือความต้องการมาก) ชนชั้นผู้พิทักษ์ (ที่มีจิตวิญญาณที่เป็นเจตจำนงหรือจิตอาสา) และชนชั้นผู้ปกครองหรือราชาปราชญ์ (ที่มีจิตวิญญาณในส่วนที่เป็นเหตุผลมากกว่าชนชั้นอื่น) เมื่อทุกชนชั้นได้ทำหน้าที่ของตนที่ควรจะต้องทำแล้ว ระบบระเบียบแห่งสังคมที่เป็นธรรมก็จะปรากฏ หรือแนวคิดความเท่าเทียมและการกำเนิดมนุษย์ โลกและจักราล ในอัครคัมภีร์ (มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, 2539) ที่เห็นว่าโดยธรรมชาติทุกคนเท่าเทียมกัน แต่การที่ชนชั้นผู้ปกครองหรือกษัตริย์เหนือกว่าผู้อื่นนั้น มาจากการสมมติ (ที่เรียกว่า สมมติเทพหรือสมมติราช) คือ เลือคนที่น่าเกรงขามมาเป็นผู้คอยเตือนผู้ที่ควรเตือนหรือลงโทษผู้ที่ควรลงโทษ (เพราะความละโมภโลภมากทำผิดกฎของสังคม) โดยผู้ปกครองต้องมีศัพิศราชธรรม (คุณธรรม) ส่วนการกำหนดระวางโทษที่เกิดจากปัญหา เหตุผลของมนุษย์ (ในลักษณะที่มนุษย์เป็นส่วนหนึ่งของธรรมชาติ) ให้เหมาะสมตามสัดส่วน (เช่น แนวคิดเรื่องความยุติธรรมตามสัดส่วนของอาริสโตเติล เป็นต้น) ทั้งหมดที่กล่าวมานี้จัดอยู่ในแนวคิดแบบธรรมชาตินิยมทางกฎหมาย

ดังนั้น จึงตีความได้ว่า “สารบัญญัติ” ในมาตรา 112 แห่งประมวลกฎหมายอาญา รวมถึงในมาตรา 98 และมาตรา 104 (1) ด้วย โดยแก่นสารลึก ๆ เป็นไปตามกฎหมายหรือไม่ก็เป็นสิ่งที่สอดคล้องกับธรรมชาติจึงสามารถแก้ไขเปลี่ยนแปลงได้ รวมไปถึงการยกเลิกหรือบัญญัติขึ้นใหม่ด้วย เพราะกฎหมายที่มีอยู่เป็นภววิสัยปราศจากอคตินั้น ย่อมเปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลาเป็นนิจันรันดร์ เพียงแต่การแก้ไขเปลี่ยนแปลง รวมถึงการยกเลิกและการร่างขึ้นใหม่นั้น อาจมีอคติ (ทั้งด้านดีและไม่ดี เช่น อคติ 4: ฉันทาคติ โมหาคติ โทสะคติ ภยาคติ) แทรกได้ง่ายและมากพอสมควร เช่น แทรกอยู่ในเรื่องหลักนิติธรรม เรื่องความจงรักภักดี เรื่องความมั่นคง และเรื่องการล้มล้างสถาบันฯ เป็นต้น ดังเห็นได้จากประวัติศาสตร์ที่ผ่านมาที่มีการแก้ไขมาหลายครั้ง คือ ปี 2470, ปี 2477 ปี 2499 และปี 2519 โดยเฉพาะการแก้ไขเมื่อปี 2519 นั้น จะพบ ภยาคติหรือความกลัวด้านการใช้ประโยชน์ (คือ แผนคอมมิวนิสต์ที่จะเข้ายึดครองประเทศไทยแล้วทำให้ฝ่ายโลกเสรีอย่างเช่น ประเทศสหรัฐอเมริกาต้องสูญเสียผลประโยชน์ รวมไปถึงสถาบันพระมหากษัตริย์อาจถูกล้มล้าง) เด่นชัดกว่าอคติอื่น ดังนั้น ประเด็นที่ว่า ถ้ามีการแก้ไขเปลี่ยนแปลงหรือยกเลิก มาตรา 112 นี้เป็นการไม่จงรักภักดีหรือเป็นการล้มล้างสถาบันพระมหากษัตริย์ (โทสะคติ) โดยตรรกะไม่อาจสรุปเช่นนั้นได้ เพราะโดยตรรกะแล้ว ถ้าแก้ไขเปลี่ยนแปลงไปตามหลักนิติธรรมที่เหมาะสมกับยุคสมัยกลับจะเป็นการเพิ่มความจงรักภักดีและความมั่นคงของสถาบันกษัตริย์ให้มากยิ่งขึ้น แต่ถ้าแก้ไขโดยมีอคติในด้านไม่ดีอาจจะเสี่ยงต่อความจงรักภักดีและการล้มล้างสถาบันได้ ในทางกลับกันการคงเดิมไว้โดยไม่ให้มีการแก้ไขเปลี่ยนแปลงนั้นมีความเสี่ยงมากกว่า เพราะขัดกับกฎหมายหรือไม่สอดคล้องกับธรรมชาติที่ต้องมีการคัดสรรเพื่อความอยู่รอดของสรรพสิ่งอยู่ตลอดเวลา ไม่ยกเว้นแม้แต่กฎหมาย

ส่วนสาระสำคัญที่แท้จริงของ “สารบัญญัติ” ในมาตรา 112 แห่งประมวลกฎหมายอาญา รวมถึงมาตรา 98 และมาตรา 104 (1) ในกฎหมายลักษณะอาญา ร.ศ.127 ด้วยนั้น เมื่อเปลี่ยนมาวิเคราะห์ด้วยแนวคิดแบบปฏิฐานนิยมทางกฎหมาย ที่มองความจริงของกฎหมาย แค่กฎหมายที่เป็นอยู่สำคัญกว่ากฎหมายที่ควรจะเป็น ในระดับที่เป็นอยู่ จะพบว่า สถาบันพระมหากษัตริย์นั้นประกอบด้วย 2 ส่วน คือ 1) ส่วนที่เป็นสถาบันไม่มีชีวิตจิตใจที่มนุษย์ร่วมกันสมมติบัญญัติขึ้นเป็นองค์กร และ 2) ส่วนที่เป็นมนุษย์มีชีวิตจิตใจ มีฐานันดรศักดิ์เป็นองค์พระมหากษัตริย์และเป็นประมุขของรัฐ โดยทั้งสองส่วนนี้คนส่วนใหญ่ในสังคมนั้น ๆ ต่างเห็นว่าเป็นสิ่งดีงาม (คุณธรรมทางกฎหมาย) เช่น เป็นศูนย์รวมจิตใจก่อให้เกิดความมั่นคงแห่งรัฐ และทรงเป็นผู้อุปถัมภ์ผู้ใต้ปกครองจึงก่อให้เกิดความจงรักภักดี จึงเห็นสมควรบัญญัติกฎหมายให้ความคุ้มครองไว้เป็นพิเศษ (คือ เป็นการคุ้มครอง อธิปไตย ประโยชน์สาธารณะ และบุคคล ไปพร้อม ๆ กัน) ทั้งส่วนที่ระบุว่ากระทำอย่างไรเป็นความผิด และส่วนที่กำหนดระวางโทษ ของมาตรา 112 ที่จำเป็นต้องแตกต่างมากกว่า การดูหมิ่น (มาตรา 393) หรือหมิ่นประมาท (มาตรา 326) บุคคลธรรมดาทั่วไป ที่เน้นคุ้มครองเฉพาะเสรีภาพและชื่อเสียงของบุคคลแต่ละคน แต่ทั้งหมดนี้เกิดตามแนวคิดสัญญาประชาคมเหมือนกัน เพียงแต่อาจเป็นแบบสัญญาสวามีภักดีและทฤษฎีเทวสิทธิ์ตามแนวคิดของทอมัส ฮอบส์ หรือสัญญาประชาคมที่ส่งเสริมประชาธิปไตยตามแนวคิดของ จอห์น ล็อก ก็ได้

ดังนั้น ถ้าตีความว่า “สารบัญญัติ” (ความผิดอาญาและระวางโทษ) ในมาตรา 112 รวมไปถึงมาตรา 98 และมาตรา 104 (1) เป็นคำสั่งหรือข้อบังคับของรัฐอธิปไตยที่เกิดจากเจตจำนง เมื่อทำสัญญาประชาคมมีเจตจำนงร่วมกันเห็นควรแก้ไขก็สามารถแก้ไขเปลี่ยนแปลง เพื่อประโยชน์สูงสุดของคนจำนวนมากที่สุด ตามทฤษฎีอรรถประโยชน์นิยม (Bentham, J. , 1969) แนวคิดกฎหมายแยกจากศีลธรรม (ในทางศาสนา) ตามแนวคิดของจอห์น ออสติน และทฤษฎีกฎหมายบริสุทธิ์ของฮันส์ เคลเซน ที่ห้ามนำคุณค่าใด ๆ มาปนกับกฎหมาย ดังนั้น ถ้าว่าด้วยแก่นสารที่แท้จริงของกฎหมายตามแนวคิดนี้จึงสามารถแก้ไขได้ รวมไปถึงการยกเลิกหรือการร่างขึ้นมาใหม่ด้วยการอ้างถึงความจงรักภักดีหรือการล้มล้างสถาบันนั้นเป็นการนำคุณค่าอื่นมาปน พร้อมทั้งจากประวัติศาสตร์ที่ผ่านมาได้มีการแก้ไขมาหลายครั้ง (คือ ปี 2470, ปี 2477 ปี 2499 และปี 2519) โดยที่การแก้ไขแต่ละครั้งทั้งเจตนารมณ์ของกฎหมาย คือ ให้ความคุ้มครองและกำหนดอัตราโทษ และเจตนารมณ์ของผู้ออกกฎหมาย คือ การร่าง การพิจารณา การตรา และประกาศใช้ นั้น มีอคติ (รัก โลภ โกรธ หลง) แทรกได้ง่ายและมากพอสมควร รวมไปถึงขั้นตอนบังคับใช้กฎหมาย (ผู้ใช้ วิธีการ และผล) ด้วยที่ดูเหมือนจะขัดกับเจตนารมณ์ของกฎหมายที่แท้จริงในการคุ้มครองสถาบันพระมหากษัตริย์ จนกลายเป็นข้ออ้างเพื่อผลประโยชน์ของรัฐบาลในแต่ละยุคสมัย (คือตีความโดยนำคุณค่าอื่นมาปะปนกับกฎหมาย) ส่วนในประเด็นการแก้ไขมาตรานี้จะถือว่าเป็นการไม่จงรักภักดีหรือเป็นการล้มล้างสถาบัน ถือว่าใช้ตรรกะไม่ตรงกับข้ออ้าง เพราะโดยตรรกะไม่อาจสรุปเช่นนั้นได้ เหตุผลคล้ายกับแนวคิดแบบธรรมชาตินิยมทางกฎหมาย

สำหรับตามแนวคิดแบบประวัติศาสตร์นิยมทางกฎหมาย ต่อ “สารบัญญัติ” (ความผิดอาญาและระวางโทษ) ของมาตรา 112 แห่งประมวลกฎหมายอาญา รวมถึง มาตรา 98 และมาตรา 104 (1) ในกฎหมายลักษณะอาญา ร.ศ.127 ด้วยนั้น ตามแนวคิดของซาวินญู ที่เห็นว่า กฎหมาย คือ จิตวิญญาณร่วมของชนชาติ (เช่น วัฒนธรรม ขนบธรรมเนียม จารีตประเพณี และเรื่องเล่า เป็นต้น) ที่เป็นพลเมืองส่วนใหญ่ของประเทศ เป็นแบบอารมณนิยม (Romanticism) ที่เกิดจากบรรยากาศทางประวัติศาสตร์ของสังคมในขณะนั้น ๆ คือ เริ่มจากประวัติศาสตร์แบบ Metaphysics แล้วทิ้งร่องรอยทับถมไว้ผ่านกาลเวลาจนกลายเป็นประวัติศาสตร์แบบ Academic activities ดังนั้น การจะออกกฎหมายหรือแก้ไขกฎหมาย ต้องอาศัยนักกฎหมายไปศึกษาตีความหลักฐานเหล่านั้น เมื่อพิจารณาขนบธรรมเนียม จารีตประเพณีและเรื่องเล่าอันยาวนานของไทย ต่อกรณีการแก้ไขกฎหมายก็พบได้ในตัวของมาตรา 112 นี้ ที่มีวิวัฒนาการมาจาก มาตรา 98 และมาตรา 104 (1) แห่งกฎหมายลักษณะอาญา ร.ศ.127 ว่ามีการแก้ไขถึง 2 ครั้ง พอพัฒนามาเป็นมาตรา 112 ก็มีการแก้ไขอีก 2 ครั้ง ดังนั้น จึงตีความได้ว่า ต่อให้เป็นกฎหมาย

ตามแนวคิดประวัติศาสตร์นิยมทางกฎหมายก็สามารถแก้ไขได้ (แบบค่อยเป็นไปตามบรรยากาศทางประวัติศาสตร์ของสังคมในขณะนั้น ๆ) เพียงแต่การแก้ไขแต่ละครั้งนั้น จะพบว่ามโนคติ (ทั้งดีและไม่ดี) แทรกได้ง่าย เช่น การแก้ไขเมื่อปี 2519 ที่อ้างว่า “มีกลุ่มบุคคล...ได้กระทำการหมิ่นพระบรมเดชานุภาพอันเป็นการเหยียดหยามจิตใจของคนไทยทั้งชาติ โดยเจตจำนงทำลายสถาบัน...” นั้น จะเห็นฉันทาคติค่อนข้างเด่นชัดเกินกว่าคติอื่น แต่ปัญหา คือ ฉันทาคติที่อยู่ในจิตวิญญาณ อาจเป็นจิตวิญญาณร่วมของชนชั้นสูงหรือผู้ปกครองเท่านั้นไม่ใช่จิตวิญญาณร่วมของชนส่วนใหญ่ของประเทศ หรืออาจเป็นจิตวิญญาณร่วมที่ยึดถือหรือถูกรอบงำด้วยกรอบชุดข้อความทางการศึกษาทางสังคม การเมืองการปกครอง เป็นต้น ส่วนประเด็น การแก้ไขเปลี่ยนแปลง (รวมถึงการยกเลิก) โดยตรรกะแล้ว ยังไม่สามารถสรุปได้ว่า เป็นการไม่จงรักภักดีหรือเป็นการล้มล้างสถาบันฯ ขึ้นอยู่กับคติที่แทรกอยู่ในการแก้ไขแต่ละครั้ง เหตุผลคล้ายแนวคิดแบบธรรมเนียมทางกฎหมายและแนวคิดแบบปฏิฐานนิยมทางกฎหมาย ส่วนประเด็นปัญหาที่ลุกลามไปถึงจนนำมาสู่การเรียกร้องให้มีการแก้ไขมาตรา 112 คือ ปัญหาการบังคับใช้กฎหมายโดยเฉพาะการตีความแห่งกฎหมายที่อาจจะไม่ตรงกับเจตนารมณ์แห่งกฎหมายและไม่ตรงกับแนวคิดแบบประวัติศาสตร์นิยมทางกฎหมายของตะวันตก

สรุป

ผลจากการวิเคราะห์ด้วยกรอบนิติปรัชญาต่อสารบัญญัติ คือ ความผิดอาญาและระวางโทษของมาตรา 112 แห่งประมวลกฎหมายอาญา รวมถึงในมาตรา 98 และมาตรา 104 (1) ของกฎหมายลักษณะอาญาร.ศ.127 ในระดับสัญญาประชาคมในปัจจุบันและแนวคิดแบบต่าง ๆ ในทางนิติปรัชญาที่สืกลงไปถึง “แก่น” หรือ “สาระ” สำคัญที่แท้จริงของกฎหมาย และความยุติธรรม โดยบางส่วนอาศัยกรอบแบบกว้าง ๆ ทางปรัชญา คือ แนวคิด ทฤษฎีความจริงของสรรพสิ่ง และแนวคิด ทฤษฎีอำนาจหรือพลังแห่งผู้สร้างหรือผู้ทำลายสรรพสิ่ง พบว่า ถ้ามองด้วยแนวคิดแบบธรรมเนียมทางกฎหมาย มาตรา 112 แห่งประมวลกฎหมายอาญานั้น มีส่วนหนึ่งที่เป็นแก่นสารสำคัญ คือ ชีวิต ร่างกาย และเสรีภาพ (ในการแสดงความคิดและถูกวิพากษ์วิจารณ์ได้เป็นธรรมดา) ที่ทุกคนมีอยู่อย่างเท่าเทียมกันตามกฎธรรมชาติ เปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลาเป็นนิรันดร์ แต่กฎหมายมาตรานี้กลับมีเนื้อหาสารบัญญัติ (ความผิดและระวางโทษ) ที่แตกต่างกับหลักกฎธรรมชาติและการบังคับใช้ที่ก่อให้เกิดความแตกต่างกัน ทั้งด้านความยุติธรรม ความเท่าเทียม และเสรีภาพ (สิทธิ หน้าที่ และความรับผิดชอบ) รวมทั้งแนวคิด ความมั่นคงไม่ยอมแก้ไข ทำให้มาตรา 112 แห่งประมวลกฎหมายอาญานี้ ส่วนใหญ่ไม่สอดคล้องกับแนวคิดแบบธรรมเนียมทางกฎหมายในนิติปรัชญาตะวันตก เมื่อมองด้วยแนวคิดแบบปฏิฐานนิยมทางกฎหมาย ที่เน้นแก่นแท้จริงของกฎหมาย คือ บรรดาคำสั่งหรือข้อบังคับของรัฐอธิปไตยที่เกิดจากเจตจำนงและหลักประโยชน์สุขสูงสุดของคนจำนวนมากที่สุด สมบูรณ์อยู่ในตัวเอง ไม่ต้องอาศัยคุณค่าใด ๆ มาปะปน แม้แต่ศีลธรรมในศาสนา แต่มาตรา 112 นี้กลับมีคุณค่าอื่น ๆ มาปะปนทั้งเนื้อหาสารบัญญัติและระวางโทษ ทำให้มโนคติทั้งการบังคับใช้และการแก้ไข จึงทำให้เห็นว่าไม่สอดคล้องกับแนวคิดแบบปฏิฐานนิยมทางกฎหมาย และความยุติธรรมตามกฎหมายของแนวคิดนี้ สุดท้ายเมื่อมองด้วยแนวคิดแบบประวัติศาสตร์นิยมทางกฎหมาย ที่เน้นแก่นแท้จริงของกฎหมาย คือ จิตวิญญาณร่วมของชนชาติ ที่เป็นประชาชนคนส่วนใหญ่ของประเทศ ทำให้เห็นว่ามาตรา 112 แห่งประมวลกฎหมายอาญาใกล้เคียงแนวคิดนี้มากที่สุด เนื่องด้วยมีประชาชนชาวไทยส่วนใหญ่ตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน ต่างให้ความเคารพจงรักภักดีต่อสถาบันพระมหากษัตริย์ แต่จากการวิเคราะห์เอกสารในระบบการศึกษา สังคม การเมือง และกฎหมายรัฐธรรมนูญ เหมือนเป็นหน้าที่หรือถูกโน้มน้าวให้ต้องจงรักภักดีต่อสถาบันพระมหากษัตริย์ยังสรุปไม่ได้ว่า เป็นจิตวิญญาณร่วมของคนส่วนใหญ่ที่สมัครใจแบบธรรมาธิปไตย หรือแนวคิดแบบโลกาธิปไตย ที่ถูกรอบรอบงำ (ทั้งด้านดีและไม่ดี) ด้วยกรอบชุดข้อความ ความคิด ความรู้ ความเชื่อ และความจริงในแบบต่าง ๆ เช่น แบบศาสนา แบบทางการศึกษา ทางสังคม ทางเศรษฐกิจ และการเมืองการปกครอง เป็นต้น จึงเห็นว่าไม่ตรงกับ

แนวคิดแบบประวัติศาสตร์นิยมทางกฎหมายของนิติปรัชญาตะวันตก ส่วนแนวทางแก้ไขต่อความคิดเห็นไม่ตรงกัน ถ้าใช้แนวทางปรัชญาและนิติปรัชญา เชื่อว่าน่าจะทำให้เห็นข้อดีข้อด้อยอย่างรอบด้าน ช่วยกันสร้างสรรค์อย่างมี เหตุผลและเจตจำนงที่ดี ยึดในจารีตประเพณีที่เหมาะสมกับยุคสมัย ก่อให้เกิดการเคารพความคิดเห็นที่แตกต่างซึ่ง กันและกัน อันจะทำให้สังคมเราอยู่ร่วมกันอย่างสันติสุขยิ่งขึ้น

เอกสารอ้างอิง

- คำสั่งของคณะปฏิรูปการปกครองแผ่นดิน (ฉบับที่ 41). (2519). ราชกิจจานุเบกษา เล่ม 93 ตอนที่ 134 หน้า 46 (21 ตุลาคม 2519).
- จรรย์ โฆษณานันท์. (2561). นิติปรัชญา. (พิมพ์ครั้งที่ 20). กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- พนารัตน์ มาศฉมาดล. (ม.ป.ป.). แนวความคิดในการจัดทำกฎหมายลักษณะอาญา ร.ศ.127. เรียกใช้เมื่อ 22 กรกฎาคม 2566 จาก <http://wiki.kpi.ac.th/index.php?title=%E0%B8%81%E0%B8%8E%E0%B8%AB%>
- พระราชบัญญัติให้ใช้ประมวลกฎหมายอาญา (ฉบับพิเศษ). (2499). ราชกิจจานุเบกษา เล่ม 73 ตอนที่ 95 หน้า 1 (15 พฤศจิกายน 2499).
- มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. (2539). โปรแกรมพระไตรปิฎกภาษาไทย ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. เรียกใช้เมื่อ 20 กรกฎาคม 2566 จาก <http://www.geocities.ws/tmchote/tpd-mcu/tpd16.htm>
- วรเจตน์ ภาคีรัตน์. (2561). ประวัติศาสตร์ความคิดนิติปรัชญา. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์อ่านกฎหมาย.
- สมเด็จพระพุทธโฆษาจารย์ (ป.อ. ปยุตโต). (2562). พุทธธรรม ฉบับปรับขยาย. เรียกใช้เมื่อ 20 กรกฎาคม 2566 จาก https://www.watnyanaves.net/uploads/File/books/pdf/buddhadhamma_extended_edition.pdf
- สมภาร พรหมทา. (2561). “คำบรรยายวิชานิติปรัชญา ตอนที่ 1 - 10” ในศูนย์ศึกษาพุทธปรัชญา มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. เรียกใช้เมื่อ 15 กรกฎาคม 2566 จาก <http://csbp.mcu.ac.th/>
- ไอลอร์ ฟรีดอม. (2558). วิวัฒนาการของ “กฎหมายหมิ่นประมาทพระมหากษัตริย์” ในรอบ 200 ปี ตามบริบทสังคมการเมือง. เรียกใช้เมื่อ 28 กรกฎาคม 2566 จาก <https://freedom.ilaw.or.th/blog/Historyof112>
- Bentham, J. . (1969). Introduction to the Principles of Moral and Legislation. New York: Macmillan Co. Ltd.

การประเมินความพึงพอใจในการใช้แอปพลิเคชันเพื่อสนับสนุนการวางแผน ทางการเรียนของนักศึกษาชั้นปีที่ 1 มหาวิทยาลัยสวนดุสิต*

SATISFACTORY ASSESSMENT FOR APPLICATION USED IN FIRST - YEAR STUDENTS' ACADEMIC PLANNING AT SUAN DUSIT UNIVERSITY

ปริศนา มัชฌิมา, บรรพต พิจิตรกำเนิด, สุदारัตน์ เจตน์ปัญจภัก, วรุตต์ อินทสระ, สายสุตา ปันตระกูล*

Prisana Mutchima, Bunpod Pijitkamnerd, Sudarat Jatepanjapak, Warat Intasara, Saisuda Pantrakool

คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยสวนดุสิต กรุงเทพมหานคร ประเทศไทย

Faculty of Humanities and Social Sciences, Suan Dusit University, Bangkok, Thailand

*Corresponding author E-mail: saisuda_pan@dusit.ac.th

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อประเมินความพึงพอใจในการใช้แอปพลิเคชันเพื่อสนับสนุนการวางแผนทางการเรียนของนักศึกษาชั้นปีที่ 1 มหาวิทยาลัยสวนดุสิต และ 2) เพื่อเปรียบเทียบความพึงพอใจในการใช้แอปพลิเคชันเพื่อสนับสนุนการวางแผนทางการเรียนของนักศึกษาชั้นปีที่ 1 มหาวิทยาลัยสวนดุสิต เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง คือ นักศึกษาชั้นปีที่ 1 หลักสูตรเทคโนโลยีสารสนเทศ คณะวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี มหาวิทยาลัยสวนดุสิต จำนวน 40 คน ซึ่งได้มาโดยการเลือกแบบเจาะจง เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยคือ แบบสอบถาม วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้แบบสอบถาม สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานและการวิเคราะห์ความแปรปรวน ผลการวิจัย พบว่า 1) ผลการประเมินความพึงพอใจในการใช้แอปพลิเคชันเพื่อสนับสนุนการวางแผนทางการเรียน (SDU 4S) ในภาพรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านเนื้อหา รายชื่อเนื้อหาความเหมาะสมของเนื้อหา มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด รองลงมา คือ ด้านการติดตั้งใช้งานและการล็อกอินเข้าใช้ระบบ รายชื่อการติดตั้งแอปพลิเคชัน ด้านรูปแบบการนำเสนอมีข้อความน่าสนใจและด้านการจัดการแอปพลิเคชัน 2) ผลการเปรียบเทียบความแตกต่างของการใช้แอปพลิเคชันเพื่อสนับสนุนการวางแผนทางการเรียนของนักศึกษาชั้นปีที่ 1 มหาวิทยาลัยสวนดุสิต พบว่า ผู้เรียนที่มีอายุแตกต่างกันมีการประเมินความพึงพอใจในการใช้แอปพลิเคชัน โดยรวมและรายด้านไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

คำสำคัญ: การประเมินความพึงพอใจ, แอปพลิเคชัน, การวางแผนทางการเรียน

Abstract

The objectives of this research were 1) to study the satisfaction with the use of an application to support the academic planning of first-year students at Suan Dusit University, and 2) to compare the satisfaction with the use of the application among different groups of first-year students. The research utilized a quantitative approach and involved a population and sample group of 40 first-year students in the Information Technology Program, Faculty of Science and

* Received November 8, 2023; Revised November 23, 2023; Accepted November 30, 2023

Technology, Suan Dusit University. The sample was selected by using purposive sampling technique. The research tool was a questionnaire, and the data was collected from questionnaires. Four main statistical analysis methods were employed in data analysis: percentages, means, standard deviations, and one-way ANOVA. The research findings revealed that 1) the results of the satisfactory assessment in using the application to support the academic planning (SDU 4S) in overall and in each specific aspect were at a high level. According to each specific aspect, it was found that the content, and the appropriateness of the content were in the highest mean score, followed by the installation and login process, presentation format, and application management respectively. 2) The results of comparing the differences in the use of applications to support the academic planning among different age groups of first-year students at Suan Dusit University showed no statistically significant differences in overall satisfaction and specific aspects at the significance level of .05.

Keywords: Satisfactory assessment, Application, Academic planning

บทนำ

การจัดการเรียนการสอนในระดับอุดมศึกษาในยุคปัจจุบัน มุ่งเน้นการจัดกิจกรรมให้ผู้เรียนได้เรียนรู้จากประสบการณ์จริง โดยผสมผสานสาระความรู้และการฝึกปฏิบัติ การจัดบรรยากาศให้เหมาะสมกับการเรียนรู้ การนำเทคโนโลยีใหม่ ๆ มาใช้เป็นเครื่องมือหรือสื่อการเรียนรู้ที่ช่วยอำนวยความสะดวก ผู้เรียนสามารถเรียนรู้ด้วยตนเองได้อย่างเหมาะสม (กระทรวงศึกษาธิการ, 2560) ผ่านเว็บไซต์ โปรแกรมหรือแอปพลิเคชันที่เป็นสื่อกลางในการเข้าถึงแหล่งความรู้ (ใจทิพย์ ณ สงขลา, 2561)

มหาวิทยาลัยสวนดุสิต ได้พัฒนาแอปพลิเคชันเพื่อสนับสนุนการวางแผนการเรียนของนักศึกษา (SDU 4S) สำหรับนักศึกษามหาวิทยาลัยสวนดุสิต เพื่อช่วยในการเข้าถึงข้อมูลทางวิชาการ ปฏิทินการศึกษาพร้อมการแจ้งเตือน ประวัติการลงทะเบียนพร้อมตารางเรียน ประวัติการชำระเงิน เกรด การนัดหมายกับที่ปรึกษา แหล่งข้อมูลการเรียนรู้ การประเมินผู้สอน สถานะค่าขอและข้อมูลติดต่อพร้อมแผนที่สำหรับสาขาภายในมหาวิทยาลัยสวนดุสิต อีกทั้ง SDU 4S ยังเป็นแพลตฟอร์มส่วนกลางสำหรับผู้เรียนในการเข้าถึงแหล่งข้อมูลวิชาการ โดยมีพื้นที่เก็บข้อมูลของหลักสูตร เอกสารประกอบการบรรยาย การมอบหมายงาน และทรัพยากรที่เกี่ยวข้อง รองรับการใช้งานทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ (มหาวิทยาลัยสวนดุสิต, 2563) นอกจากนี้ยังอำนวยความสะดวกในการสื่อสารระหว่างนักศึกษาและคณาจารย์ ช่วยให้สามารถถามคำถาม ขอคำชี้แจง และมีส่วนร่วมในการอภิปรายนอกห้องเรียน คุณสมบัติของแอปพลิเคชันสามารถช่วยส่งเสริมสภาพแวดล้อมให้เกิดการเรียนรู้ร่วมกัน (Demir, K. & Akpinar, E., 2018) และปรับปรุงประสบการณ์ทางวิชาการโดยรวมให้แก่ผู้เรียน (Al-Adwan, A. S. et al., 2018)

การนำแอปพลิเคชันมาประยุกต์ใช้ในการวางแผนการเรียนรู้มีประโยชน์หลากหลาย ขณะเดียวกันอาจมีปัญหาก่เกิดขึ้นในกระบวนการใช้งานได้ (เสกสรร สายสีสอด และคณะ, 2564) เช่น ความยากในการเข้าถึงหรือไม่มีเนื้อหาที่สอดคล้องกับวิชาที่ต้องการ มีเนื้อหาที่ไม่เพียงพอหรือไม่ได้รับการปรับปรุงให้เข้ากับเปลี่ยนแปลงในสาขาวิชา หรืออาจมีปัญหาด้านเทคนิคเกี่ยวกับการใช้งาน เช่น การเชื่อมต่ออินเทอร์เน็ตที่ไม่เสถียร ส่งผลให้ผู้ผู้ใช้มีประสบการณ์การใช้งานไม่ดี (อรลดา แซ่ไคว้, 2558) ผู้สอนควรสังเกตความคาดหวังของผู้เรียนซึ่งสามารถทำได้โดยการสำรวจหรือสนทนากลุ่มย่อย การกำหนดข้อตกลงและเป้าหมายที่ต้องการร่วมกัน เพื่อใช้เป็นแนวทางในการให้คำแนะนำเพื่อให้ผู้เรียนบรรลุเป้าหมายตามความต้องการ อีกทั้งยังเป็นการแก้ไขปัญหาเป็นรายบุคคลและช่วยเพิ่มความพึงพอใจเชิงบวกให้แก่ผู้เรียน (ภาณุวัฒน์ เรื่องกุลทรัพย์ และคณะ, 2565)

แอปพลิเคชันเพื่อสนับสนุนการวางแผนทางการเรียนมีบทบาทสำคัญในการเรียนรู้ของผู้เรียนในมหาวิทยาลัย เป็นเครื่องมือที่ตอบสนองความต้องการของคนรุ่นใหม่ แต่สิ่งที่สำคัญคือผู้เรียนต้องสามารถนำไปปฏิบัติหรือใช้ให้เกิดประโยชน์ ดังนั้นคณะผู้วิจัยจึงสนใจศึกษาการประเมินความพึงพอใจในการใช้แอปพลิเคชันเพื่อสนับสนุนการวางแผนทางการเรียน (SDU 4S) ของนักศึกษาชั้นปีที่ 1 มหาวิทยาลัยสวนดุสิต เพื่อทราบว่าผู้เรียนมีความพึงพอใจอย่างไร เพื่อนำไปปรับปรุงแอปพลิเคชันให้เหมาะสมกับความต้องการและช่วยส่งเสริมการเรียนรู้ของผู้เรียนให้เกิดความมั่นใจและมีความสุขในการเรียน

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อประเมินความพึงพอใจในการใช้แอปพลิเคชันเพื่อสนับสนุนการวางแผนทางการเรียนของนักศึกษาชั้นปีที่ 1 มหาวิทยาลัยสวนดุสิต
2. เพื่อเปรียบเทียบความพึงพอใจในการใช้แอปพลิเคชันเพื่อสนับสนุนการวางแผนทางการเรียนของนักศึกษาชั้นปีที่ 1 มหาวิทยาลัยสวนดุสิต

วิธีดำเนินการวิจัย

การประเมินความพึงพอใจในการใช้แอปพลิเคชันเพื่อสนับสนุนการวางแผนทางการเรียนของนักศึกษาชั้นปีที่ 1 มหาวิทยาลัยสวนดุสิต เป็นวิจัยแบบปริมาณ ซึ่งมีวิธีดำเนินการวิจัย ดังนี้

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1. ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ นักศึกษาชั้นปีที่ 1 หลักสูตรเทคโนโลยีสารสนเทศ คณะวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี มหาวิทยาลัยสวนดุสิต จำนวน 40 คน
2. กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ นักศึกษาชั้นปีที่ 1 หลักสูตรเทคโนโลยีสารสนเทศ คณะวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี มหาวิทยาลัยสวนดุสิต จำนวน 40 คน ซึ่งได้มาโดยการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Selection) และการศึกษาครั้งนี้ใช้ประชากรทั้งหมดเป็นกลุ่มตัวอย่าง

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

1. เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล คือ แบบสอบถามเกี่ยวกับความพึงพอใจในการใช้ แอปพลิเคชันเพื่อสนับสนุนการวางแผนทางการเรียนของนักศึกษาชั้นปีที่ 1 โดยแบ่งออกเป็น 3 ตอน ดังนี้
 - ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไป ประกอบด้วย เพศ อายุและอุปกรณ์ในการใช้งาน ลักษณะข้อคำถามเป็นแบบเลือกตอบและปลายเปิด
 - ตอนที่ 2 ข้อคำถามเกี่ยวกับการประเมินความพึงพอใจในการใช้แอปพลิเคชันเพื่อสนับสนุนการวางแผนทางการเรียน ลักษณะข้อคำถามเป็นแบบมาตราส่วน 5 ระดับ
 - ตอนที่ 3 ข้อเสนอแนะเพิ่มเติมเกี่ยวกับแอปพลิเคชันเพื่อสนับสนุนการวางแผนทางการเรียน
2. การสร้างเครื่องมือและการตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือในการวิจัย
 - 2.1 ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการประเมินความพึงพอใจในการใช้ แอปพลิเคชันเพื่อวางแผนการเรียน (SDU 4S) ของนักศึกษาชั้นปีที่ 1 มหาวิทยาลัยสวนดุสิต
 - 2.2 กำหนดขอบเขตและกรอบคำถามที่ครอบคลุมวัตถุประสงค์ของการวิจัย
 - 2.3 สร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบสอบถามเกี่ยวกับความพึงพอใจในการใช้ แอปพลิเคชันเพื่อสนับสนุนการวางแผนทางการเรียน (SDU 4S) ของนักศึกษาชั้นปีที่ 1 มหาวิทยาลัยสวนดุสิต
 - 2.4 นำแบบสอบถามที่สร้างเสนอให้ที่ปรึกษาและผู้เชี่ยวชาญ 3 ท่าน ตรวจสอบพิจารณาความถูกต้องและความชัดเจนของข้อคำถาม ความเหมาะสมในการใช้ถ้อยคำและความตรงทางเนื้อหา (Evidence based on

instrument content) เพื่อนำมาปรับปรุงแก้ไข โดยนำแบบสอบถามมาแก้ไขตามข้อเสนอแนะของที่ปรึกษาและผู้เชี่ยวชาญ เพื่อพิจารณาความถูกต้อง ความตรงทางเนื้อหาและความตรงทางโครงสร้าง

2.5 นำแบบสอบถามมาแก้ไขปรับปรุงตามที่คุณเชี่ยวชาญเสนอแนะปรับปรุงและนำไปทดลองใช้ (Try-out) กับนักศึกษาที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่างในการวิจัย จำนวน 5 คน ประกอบด้วย ด้านการจัดการเรียนการสอน ด้านเทคโนโลยีสารสนเทศหรือสาขาที่เกี่ยวข้อง โดยมีประสบการณ์การทำงานอย่างน้อย 5 ปี แล้วนำมาหาค่าความเที่ยง (Reliability) โดยใช้วิธีสัมประสิทธิ์แอลฟา (Alpha coefficient) ได้ค่าอำนาจจำแนกของแบบสอบถามทั้งหมดเท่ากับ 0.84

การเก็บรวบรวมข้อมูล

คณะผู้วิจัยได้ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูล ตามลำดับขั้นตอน ดังนี้

1. คณะผู้วิจัยดำเนินการเก็บรวบรวมแบบสอบถามโดยการแจกแบบสอบถามด้วยตนเอง
2. ข้อมูลที่เก็บรวบรวมมาได้ทั้งหมด คณะผู้วิจัยนำมาตรวจสอบความสมบูรณ์ของแบบสอบถาม โดยคัดเลือกเฉพาะแบบสอบถามชุดที่สมบูรณ์ จำนวน 40 ชุด เพื่อทำการวิเคราะห์ข้อมูลตามขั้นตอนต่อไป

การวิเคราะห์ข้อมูล

คณะผู้วิจัยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปทางสถิติ คำนวณค่าสถิติของข้อมูลที่ได้จากแบบสอบถาม โดยวิธีการดังนี้

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไป คำถามมีลักษณะเป็นแบบเลือกตอบและปลายเปิด ใช้วิธีการคำนวณหาค่าร้อยละ (Percentage)

ตอนที่ 2 ข้อมูลพฤติกรรมและความพึงพอใจ ใช้วิธีการคำนวณหาค่าเฉลี่ย (Mean) และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard deviation) และเปรียบเทียบการประเมินความพึงพอใจโดยใช้สถิติ T - test Independent และ One - way ANOVA

ผลการวิจัย

การศึกษาเรื่อง การประเมินความพึงพอใจในการใช้แอปพลิเคชันเพื่อสนับสนุนการวางแผนทางการเรียน (SDU 4S) ของนักศึกษาชั้นปีที่ 1 มหาวิทยาลัยสวนดุสิต มีผลการวิจัยดังรายละเอียดในตาราง 1 - 4

ตารางที่ 1 ผลการประเมินความพึงพอใจในการใช้แอปพลิเคชันเพื่อสนับสนุนการวางแผนทางการเรียนของนักศึกษาชั้นปีที่ 1 มหาวิทยาลัยสวนดุสิต

รายการ	\bar{X}	S.D.	ระดับความพึงพอใจ
1. ด้านเนื้อหา	4.22	0.69	มาก
1.1 ความถูกต้อง ครบถ้วน สมบูรณ์ของเนื้อหา	4.28	0.82	มาก
1.2 ความเหมาะสมของเนื้อหา	4.18	0.88	มาก
1.3 เนื้อหาเป็นประโยชน์ตรงกับความต้องการใช้งาน	4.10	0.81	มาก
2. รูปแบบการนำเสนอ	4.03	0.81	มาก
2.1 ความน่าสนใจในการนำเสนอ	4.08	0.86	มาก
2.2 สีของตัวอักษรและพื้นหลัง	4.05	0.90	มาก
2.3 ขนาดของตัวอักษร	3.98	0.83	มาก
3. ด้านการติดตั้งใช้งานและการล็อกอินเข้าใช้ระบบ	4.13	0.67	มาก
3.1 การดาวน์โหลดแอปพลิเคชัน	4.00	0.78	มาก
3.2 การติดตั้งแอปพลิเคชัน	4.23	0.77	มาก
3.3 การล็อกอินเข้าแอปพลิเคชัน	4.18	0.68	มาก

ตารางที่ 1 ผลการประเมินความพึงพอใจในการใช้แอปพลิเคชันเพื่อสนับสนุนการวางแผนทางการเรียนของนักศึกษาชั้นปีที่ 1 มหาวิทยาลัยสวนดุสิต (ต่อ)

รายการ	\bar{X}	S.D.	ระดับความพึงพอใจ
4. ด้านการจัดการแอปพลิเคชัน	4.03	0.73	มาก
4.1 ความเหมาะสมของเมนูการใช้งาน	4.23	0.73	มาก
4.2 ความง่ายในการใช้งาน	4.05	0.90	มาก
4.3 เข้าถึงข้อมูลภายในแอปพลิเคชันได้อย่างรวดเร็ว	4.00	0.85	มาก
4.4 มีระบบรักษาข้อมูลของนักศึกษา	3.95	0.88	มาก
รวมทั้งหมด	4.11	0.62	มาก

จากตารางที่ 1 พบว่า การประเมินความพึงพอใจในการใช้แอปพลิเคชันเพื่อสนับสนุนการวางแผนทางการเรียนในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.11$, S.D. = 0.62) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านและรายข้อ สามารถสรุประดับการประเมินความพึงพอใจ ได้ดังนี้

ด้านเนื้อหา โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.22$, S.D. = 0.69) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ความถูกต้องครบถ้วน สมบูรณ์ของเนื้อหา ($\bar{X} = 4.28$, S.D. = 0.82) มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด รองลงมา คือ ความเหมาะสมของเนื้อหา ($\bar{X} = 4.18$, S.D. = 0.88) และเนื้อหาเป็นประโยชน์ตรงกับความต้องการใช้งาน ($\bar{X} = 4.10$, S.D. = 0.81)

ด้านรูปแบบการนำเสนอ โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.03$, S.D. = 0.81) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ความน่าสนใจในการนำเสนอ ($\bar{X} = 4.08$, S.D. = 0.86) มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด รองลงมาคือ สีของตัวอักษรและพื้นหลัง ($\bar{X} = 4.05$, S.D. = 0.90) และขนาดของตัวอักษร ($\bar{X} = 3.98$, S.D. = 0.83)

ด้านการติดตั้งใช้งานและการล็อกอินเข้าใช้ระบบ โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.13$, S.D. = 0.67) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า การติดตั้งแอปพลิเคชัน ($\bar{X} = 4.23$, S.D. = 0.77) มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด รองลงมา คือ การล็อกอินเข้าแอปพลิเคชัน ($\bar{X} = 4.18$, S.D. = 0.68) และการดาวน์โหลดแอปพลิเคชัน ($\bar{X} = 4.00$, S.D. = 0.78) ด้านการจัดการแอปพลิเคชัน โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.03$, S.D. = 0.73) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ความเหมาะสมของเมนูการใช้งาน ($\bar{X} = 4.23$, S.D. = 0.73) มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด รองลงมา คือ ความง่ายในการใช้งาน ($\bar{X} = 4.05$, S.D. = 0.90) เข้าถึงข้อมูลภายในแอปพลิเคชันได้อย่างรวดเร็ว ($\bar{X} = 4.00$, S.D. = 0.85) และมีระบบรักษาข้อมูลของนักศึกษา ($\bar{X} = 3.95$, S.D. = 0.88)

ตารางที่ 2 ผลการเปรียบเทียบการใช้แอปพลิเคชันเพื่อสนับสนุนการวางแผนทางการเรียนของนักศึกษาชั้นปีที่ 1 มหาวิทยาลัยสวนดุสิต โดยการจำแนกตามเพศ ดังนี้

การใช้แอปพลิเคชัน	เพศชาย		เพศหญิง		t	Sig.
	\bar{X}	S.D.	\bar{X}	S.D.		
ด้านเนื้อหา	4.20	.65	4.33	1.03	-.400	.145
ด้านรูปแบบการนำเสนอ	4.04	.75	4.00	1.25	.067	.026*
ด้านการติดตั้งใช้งานและการล็อกอินเข้าใช้ระบบ	4.14	.61	4.07	1.09	.235	.186
ด้านการจัดการแอปพลิเคชัน	4.08	.65	3.80	1.26	.489	.008*
รวม	4.12	.55	4.05	1.08	.133	.006*

*0.05

จากตารางที่ 2 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเปรียบเทียบความแตกต่างของการประเมินความพึงพอใจต่อการใช้แอปพลิเคชันเพื่อสนับสนุนการวางแผนทางการเรียน (SDU 4S) ของนักศึกษาชั้นปีที่ 1 มหาวิทยาลัยสวนดุสิต โดยการจำแนกตามเพศ พบว่า ผู้เรียนที่มีเพศแตกต่างกันมีการประเมินความพึงพอใจในการใช้แอปพลิเคชัน

โดยรวมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านรูปแบบการนำเสนอและด้านการจัดการแอปพลิเคชันแตกต่างกัน ส่วนด้านเนื้อหาและด้านการติดตั้งใช้งานและการล็อกอินเข้าใช้ระบบไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ตารางที่ 3 ผลการเปรียบเทียบการใช้แอปพลิเคชันเพื่อสนับสนุนการวางแผนทางการเรียนของนักศึกษาชั้นปีที่ 1 มหาวิทยาลัยสุโขทัยนครสวรรค์ โดยการจำแนกตามอายุ ดังนี้

การใช้แอปพลิเคชัน		SS	df	MS	F	Sig.
ความแปรปรวน						
ด้านเนื้อหา	ระหว่างกลุ่ม	1.340	2	.670	1.439	.250
	ภายในกลุ่ม	17.227	37	.466		
	รวม	18.567	39			
ด้านรูปแบบการนำเสนอ	ระหว่างกลุ่ม	1.367	2	.683	1.057	.358
	ภายในกลุ่ม	23.922	37	.647		
	รวม	25.289	39			
ด้านการติดตั้งใช้งานและการล็อกอินเข้าใช้ระบบ	ระหว่างกลุ่ม	.417	2	.209	.451	.640
	ภายในกลุ่ม	17.094	37	.462		
	รวม	17.511	39			
ด้านการจัดการแอปพลิเคชัน	ระหว่างกลุ่ม	.717	2	.359	.657	.524
	ภายในกลุ่ม	20.202	37	.546		
	รวม	20.919	39			
รวม	ระหว่างกลุ่ม	.761	2	.381	1.004	.376
	ภายในกลุ่ม	14.034	37	.379		
	รวม	14.795	39			

*0.05

จากตารางที่ 3 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเปรียบเทียบความแตกต่างของการประเมินความพึงพอใจต่อการใช้ออปพลิเคชันเพื่อสนับสนุนการวางแผนทางการเรียน (SDU 4S) ของนักศึกษาชั้นปีที่ 1 มหาวิทยาลัยสุโขทัยนครสวรรค์ โดยการจำแนกตามอายุ พบว่า ผู้เรียนที่มีอายุแตกต่างกันมีการประเมินความพึงพอใจในการใช้ออปพลิเคชันโดยรวมและรายด้าน ไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ตารางที่ 4 ผลการเปรียบเทียบการใช้แอปพลิเคชันเพื่อสนับสนุนการวางแผนทางการเรียนของนักศึกษาชั้นปีที่ 1 มหาวิทยาลัยสุโขทัยนครสวรรค์ โดยการจำแนกตามอุปกรณ์ในการใช้งาน ดังนี้

การใช้แอปพลิเคชัน		SS	df	MS	F	Sig.
ความแปรปรวน						
ด้านเนื้อหา	ระหว่างกลุ่ม	1.292	1	1.292	2.842	.100
	ภายในกลุ่ม	17.275	38	.455		
	รวม	18.567	39			
ด้านรูปแบบการนำเสนอ	ระหว่างกลุ่ม	1.347	1	1.347	2.139	.152
	ภายในกลุ่ม	23.942	38	.630		
	รวม	25.289	39			

ตารางที่ 4 ผลการเปรียบเทียบการใช้แอปพลิเคชันเพื่อสนับสนุนการวางแผนทางการเรียนของนักศึกษาชั้นปีที่ 1 มหาวิทยาลัยสวนดุสิต โดยการจำแนกตามอุปกรณ์ในการใช้งาน ดังนี้ (ต่อ)

การใช้แอปพลิเคชัน		SS	df	MS	F	Sig.
ความแปรปรวน						
ด้านการติดตั้งใช้งานและการล็อกอินเข้าใช้ระบบ	ระหว่างกลุ่ม	.283	1	.283	.624	.434
	ภายในกลุ่ม	17.228	38	.453		
	รวม	17.511	39			
ด้านการจัดการแอปพลิเคชัน	ระหว่างกลุ่ม	.436	1	.436	.809	.374
	ภายในกลุ่ม	20.483	38	.539		
	รวม	20.919	39			
รวม	ระหว่างกลุ่ม	.761	1	.761	2.061	.159
	ภายในกลุ่ม	14.034	38	.369		
	รวม	14.795	39			

*0.05

จากตารางที่ 4 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเปรียบเทียบความแตกต่างของการประเมินความพึงพอใจต่อการใช้แอปพลิเคชันเพื่อสนับสนุนการวางแผนทางการเรียน (SDU 4S) ของนักศึกษาชั้นปีที่ 1 มหาวิทยาลัยสวนดุสิต โดยการจำแนกตามอุปกรณ์ในการใช้งาน พบว่า ผู้เรียนที่มีอุปกรณ์ในการใช้งานแตกต่างกันมีการประเมินความพึงพอใจในการใช้แอปพลิเคชัน โดยรวมและรายด้าน ไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ข้อเสนอแนะเพิ่มเติมเกี่ยวกับแอปพลิเคชันเพื่อสนับสนุนการวางแผนทางการเรียน

1. ควรมีการอัปเดตข้อมูลหรือกิจกรรมลงในเว็บแอปพลิเคชัน
2. ควรมีช่องทางการติดต่อสอบถาม ประสานงานระหว่างผู้สอนและผู้เรียนเพิ่มขึ้น
3. ควรมีการเพิ่มองค์ประกอบต่าง ๆ เช่น การตกแต่งหน้าจอ UX/UI การเข้าถึงข้อมูลของมหาวิทยาลัย

และการใช้เมนูของแอปพลิเคชันให้เต็มประสิทธิภาพ

อภิปรายผล

การประเมินความพึงพอใจในการใช้แอปพลิเคชันเพื่อสนับสนุนการวางแผนทางการเรียนของนักศึกษาชั้นปีที่ 1 มหาวิทยาลัยสวนดุสิต ผลการศึกษา พบว่า นักศึกษามีการประเมินความพึงพอใจในการใช้ แอปพลิเคชัน โดยรวมและรายด้านอยู่ในระดับมากทุกด้าน โดยเฉพาะด้านเนื้อหาที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด ในประเด็นเกี่ยวกับความถูกต้อง ครบถ้วน และสมบูรณ์ของเนื้อหา ผลการวิจัยปรากฏ ดังนี้ อาจเป็นเพราะในยุคปัจจุบันผู้เรียนสามารถเข้าถึงข้อมูลเนื้อหาที่ต้องการผ่านแอปพลิเคชันได้ทุกที่ทุกเวลา ไม่ว่าจะเป็นการเรียนรู้อิงห้องเรียน ที่บ้าน หรือที่อื่น ๆ นอกจากนี้ยังสามารถศึกษาข้อมูลเพิ่มเติมในการวางแผนการเรียนตามความสนใจ การเข้าถึงเนื้อหาที่มีประโยชน์เพื่อติดตามกิจกรรมหรือปฏิทินวิชาการในการเรียนได้ สอดคล้องกับงานวิจัยเรื่องผลของการใช้สื่อการเรียนรู้แอปพลิเคชันเพื่อพัฒนาความรู้และทักษะ การช่วยฟื้นคืนชีพขั้นพื้นฐานสำหรับนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลาย (ปาจารย์ ตรีนนท์ และคณะ, 2562) พบว่า ด้านเนื้อหาและการนำไปใช้ พบว่า อยู่ในระดับมากที่สุดทั้งนี้ สื่อการเรียนรู้รูปแบบแอปพลิเคชันเป็นการนำเสนอบทเรียนในรูปแบบที่เป็นรูปธรรมมากขึ้นสามารถแสดงภาพสี่เหลี่ยมเห็นชัดเจน เข้าใจง่ายทำให้น่าสนใจไม่น่าเบื่อเหมือนบทเรียนปกติมีการตอบสนองทันทีที่ผู้เรียนสามารถเปิดหน้าย้อนกลับได้ทำให้ ผู้เรียนรู้สึกสนุกสนาน อีกทั้งยังสามารถเรียนรู้ได้ตามความสามารถของตนเองเพราะผู้เรียนแต่ละคนจะเรียนรู้ได้ตามวิถีของตนนอกจากนั้นยังเป็นสื่อหรือเครื่องมือที่เอื้อประโยชน์ ต่อผู้ใช้ในทุกสถานการณ์

ด้านรูปแบบการนำเสนอ และด้านการจัดการแอปพลิเคชัน พบว่า ความน่าสนใจในการนำเสนอของแอปพลิเคชัน สีและขนาดตัวอักษร ความเหมาะสมของเมนูการใช้งาน และเข้าถึงข้อมูลภายในแอปพลิเคชันได้อย่างรวดเร็ว มีส่วนช่วยสร้างประสบการณ์การเข้าถึงที่น่าสนใจ อาจเป็นเพราะแอปพลิเคชันทางการศึกษามักมีวิธีการนำเสนอเนื้อหาที่น่าสนใจและสร้างความตื่นเต้นให้กับผู้เรียน ด้วยการใช้สื่อต่าง ๆ เช่น ภาพถ่าย วิดีโอ และแอนิเมชัน ซึ่งช่วยให้ผู้เรียนมีสมาธิในการเรียนรู้และเข้าใจเนื้อหาได้ดียิ่งขึ้น นอกจากนี้ยังช่วยให้ผู้เรียนเป็นคนที่มีการรับรู้และนำเอาเทคโนโลยีเข้ามาใช้ในการเรียนรู้ การนำเสนอและชีวิตประจำวันได้มากขึ้น สอดคล้องกับผลการศึกษาการพัฒนาแอปพลิเคชันสื่อการเรียนรู้บนอุปกรณ์เคลื่อนที่ เรื่อง ภาษาอังกฤษสำหรับนักสารสนเทศ (ชินวัจน์ งามวรรณกร, 2562) พบว่า ผู้ใช้มีความพึงพอใจต่อแอปพลิเคชันสื่อการเรียนรู้บนอุปกรณ์เคลื่อนที่ เรื่อง ภาษาอังกฤษสำหรับนักสารสนเทศ โดยรวมอยู่ในระดับมาก

ด้านการติดตั้งใช้งานและการล็อกอินเข้าใช้ระบบ พบว่า การติดตั้งแอปพลิเคชัน SDU 4S ทำได้ง่ายและสะดวก แอปพลิเคชันสามารถติดตั้งได้ทั้งระบบแอนดรอย์และไอโอเอส รองรับการใช้งานได้ทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ ผลการวิจัยพบดังนี้ ผู้เรียนเน้นที่การใช้งานง่าย สะดวก และเข้าถึงได้ทุกที่ตลอดเวลาผ่านสมาร์ทโฟน แสดงให้เห็นว่าการเข้าถึงเทคโนโลยีสารสนเทศของนักศึกษาในปัจจุบันได้ใช้เทคโนโลยี เพื่อประโยชน์ด้านต่าง ๆ เพิ่มมากขึ้น สอดคล้องกับผลการศึกษาพฤติกรรมการใช้และความพึงพอใจในการใช้แอปพลิเคชัน TikTok ของนักเรียน นักศึกษาในเขตเทศบาลนครอุดรธานี (เสกสรร สายสีสุด และคณะ, 2564) พบว่า นักเรียน นักศึกษา พึงพอใจต่อความสะดวกในการเลือกชม ที่สามารถชมได้ทั้งโทรศัพท์มือถือหรือแท็บเล็ต อยู่ในเกณฑ์มาก เช่นเดียวกับผลการประเมินการใช้งานแอปพลิเคชัน 7 - Eleven TH บนพื้นฐานของทฤษฎีการยอมรับและการใช้เทคโนโลยี ด้านพฤติกรรมการใช้งานแอปพลิเคชัน (สุ่มพร ปานทรัพย์ และดัจจรงค์ ต้นเจริญ, 2563) พบว่า พฤติกรรมการใช้งานแอปพลิเคชันอยู่ในระดับค่อนข้างมาก

การเปรียบเทียบความพึงพอใจในการใช้แอปพลิเคชันเพื่อสนับสนุนการวางแผนทางการเรียนของนักศึกษาชั้นปีที่ 1 มหาวิทยาลัยสวนดุสิต พบว่า ผู้เรียนที่มีระดับอายุแตกต่างกันมีการประเมินความพึงพอใจในการใช้แอปพลิเคชัน โดยรวมและรายด้าน ไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 สอดคล้องกับการใช้สื่อการเรียนรู้แอปพลิเคชันเพื่อพัฒนาความรู้ และทักษะการช่วยฟื้นคืนชีพขั้นพื้นฐานสำหรับนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลาย (ปาจริย์ ตรินนท์ และคณะ, 2562) พบว่า กลุ่มตัวอย่างมีความรู้หลังการใช้สื่อการเรียนรู้แอปพลิเคชันเพิ่มขึ้นอย่างมีนัยสำคัญ เช่นเดียวกับการศึกษาความคิดเห็นต่อการใช้แอปพลิเคชันไลน์ ในด้านความพึงพอใจกลุ่มตัวอย่างมีความคิดเห็นโดยรวม อยู่ในระดับมาก นอกจากนี้ยัง พบว่า เพศ อายุระดับการศึกษาอาชีพ และรายได้เฉลี่ยที่แตกต่างกันมีพฤติกรรมการใช้แอปพลิเคชันที่ไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ที่ระดับ 0.01 (กฤษณี เสือใหญ่, 2558) และสัมพันธ์กับผลการศึกษาผลกระทบของการใช้แอปพลิเคชันการเรียนรู้ผ่านมือถือของนักศึกษาระดับปริญญาตรีที่มีต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เจตคติการเรียนรู้ (Demir, K. & Akpınar, E., 2018) พบว่า การเรียนรู้ผ่านแอปพลิเคชันบนมือถือช่วยส่งเสริมผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของผู้เรียนให้สูงทั้งสองกลุ่มอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ นอกจากนี้ ผู้เรียนเห็นว่าการเรียนรู้ผ่านแอปพลิเคชันเป็นแนวทางที่ช่วยเพิ่มแรงจูงใจต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน

องค์ความรู้ใหม่

องค์ความรู้ที่ได้จากการประเมินความพึงพอใจในการใช้แอปพลิเคชันเพื่อสนับสนุนการวางแผนทางการเรียนของนักศึกษาชั้นปีที่ 1 มหาวิทยาลัยสวนดุสิต พบว่า นักศึกษาที่เป็นคนรุ่นใหม่ที่เกิดมาพร้อมกับสิ่งอำนวยความสะดวกที่สร้างจากเทคโนโลยีดิจิทัลอย่างจริงจัง นักศึกษาเหล่านี้สามารถเข้าถึงและใช้งานอุปกรณ์ดิจิทัลได้อย่างคล่องแคล่ว เช่น แท็บเล็ต สมาร์ท โฟน ตลอดจนการเข้าถึงและใช้งานแอปพลิเคชันต่าง ๆ ทั้งด้านวิชาการ

และบันเทิงได้อย่างรวดเร็ว โดยเฉพาะนักศึกษาชั้นปีที่ 1 ที่เข้ามหาวิทยาลัยต้องมีการปรับตัวต่อรูปแบบการเรียนรู้ในระดับปริญญาตรี การใช้แอปพลิเคชันเพื่อสนับสนุนการวางแผนทางการเรียนสามารถช่วยให้ นักศึกษาวางแผนการเรียนได้ตามความต้องการของตนเองได้อย่างเหมาะสม

สรุป/ข้อเสนอแนะ

การวิจัยเรื่องนี้ สรุปได้ว่า การประเมินความพึงพอใจในการใช้แอปพลิเคชันเพื่อสนับสนุนการวางแผนทางการเรียนของนักศึกษาชั้นปีที่ 1 มหาวิทยาลัยสวนดุสิต พบว่า ผลการประเมินความพึงพอใจในการใช้แอปพลิเคชันเพื่อสนับสนุนการวางแผนทางการเรียนในภาพรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก ด้านการจัดการแอปพลิเคชันและด้านรูปแบบการนำเสนอมีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด จากผลการวิจัยสามารถนำไปเป็นข้อมูลปรับปรุงแอปพลิเคชันเพื่อวางแผนทางการเรียนและส่งเสริมให้ผู้เรียนได้ความรู้และได้ประโยชน์อย่างเต็มที่ เป็นแนวทางในการทำวิจัยในครั้งต่อ ๆ ไปได้ ข้อเสนอแนะเพิ่มเติม 1) ควรมีการอัปเดตข้อมูลหรือกิจกรรมลงในเว็บแอปพลิเคชัน 2) ควรมีช่องทางการติดต่อสอบถาม ประสานงานระหว่างผู้สอนและผู้เรียนเพิ่มขึ้น 3) เพิ่มองค์ประกอบการตกแต่งหน้าจอ UX/UI การเข้าถึงข้อมูลของมหาวิทยาลัยและการใช้เมนูของแอปพลิเคชันให้เต็มประสิทธิภาพ

เอกสารอ้างอิง

- กระทรวงศึกษาธิการ. (2560). แผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2560 - 2579. กรุงเทพมหานคร: สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา.
- กฤษณี เสือใหญ่. (2558). พฤติกรรมการใช้แอปพลิเคชันไลน์ความพึงพอใจและการนำไปใช้ประโยชน์ของคนในกรุงเทพมหานคร. ใน วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขานิเทศศาสตร์และนวัตกรรมการสื่อสาร. สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์.
- ใจทิพย์ ณ สงขลา. (2561). การออกแบบการเรียนรู้แบบดิจิทัล. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ชินวรณ์ งามวรรณกร. (2562). การพัฒนาแอปพลิเคชันสื่อการเรียนรู้บนอุปกรณ์เคลื่อนที่ เรื่อง ภาษาอังกฤษสำหรับนักสารสนเทศ. ใน รายงานการวิจัย. มหาวิทยาลัยราชภัฏยะลา.
- ปาจริย์ ตรินนท์ และคณะ. (2562). ผลของการใช้สื่อการเรียนรู้แอปพลิเคชันเพื่อพัฒนาความรู้ และทักษะการช่วยฟื้นคืนชีพขั้นพื้นฐานสำหรับนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลาย. วารสารการพยาบาลและการดูแลสุขภาพ, 37(3), 98 - 105.
- ภาณุวัฒน์ เรื่องกุลทรัพย์ และคณะ. (2565). การพัฒนาสื่อแอปพลิเคชันบนอุปกรณ์เคลื่อนที่สำหรับการเรียนรู้คำศัพท์ภาษาญี่ปุ่นระดับพื้นฐาน ด้วยเทคโนโลยีความจริงเสริม. วารสารวิชาการและวิจัย มหาวิทยาลัยภาคตะวันออกเฉียงเหนือ, 12(2), 298 - 312.
- มหาวิทยาลัยสวนดุสิต. (2563). คู่มือการใช้งานโมบายแอปพลิเคชันเพื่อสนับสนุนการวางแผนการเรียน. เรียกใช้เมื่อ 8 ตุลาคม 2565 จาก <https://arit.dusit.ac.th/uploads/manual/sdu4smanual.pdf>
- สุ่มพร ปานทรัพย์ และดชกรณัฏ์ ต้นเจริญ. (2563). การประเมินการใช้งานแอปพลิเคชัน 7-Eleven TH บนพื้นฐานของทฤษฎีการยอมรับและการใช้เทคโนโลยี. วารสารวิทยาการและเทคโนโลยีสารสนเทศ, 10(1), 85 - 97.
- เสกสรร สายสีสด และคณะ. (2564). การศึกษาพฤติกรรมการใช้และความพึงพอใจในการใช้ แอปพลิเคชัน TikTok ของนักเรียน นักศึกษาในเขตเทศบาลนครอุดรธานี. วารสารวิทยาการจัดการ คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม, 2(3), 11 - 26.

- อรลดา แซ่ไคว้. (2558). เว็บแอปพลิเคชันการจัดการความรู้ ผ่านโทรศัพท์เคลื่อนที่สำหรับนักศึกษาระดับปริญญาตรี. ใน วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาเทคโนโลยีการบริหารการศึกษา . มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี.
- Al-Adwan, A. S. et al. (2018). Modeling Students' Readiness to Adopt Mobile Learning in Higher Education: An Empirical Study. *International Review of Research in Open and Distance Learning*, 19(1), 221 - 241.
- Demir, K. & Akpinar, E. (2018). The effect of mobile learning applications on students' academic achievement and attitudes toward mobile learning. *Malaysian Online Journal of Educational Technology*, 6(2), 48 - 59.

ศึกษาวิเคราะห์เรื่องกามในนิพเพธิกสูตร: สาเหตุและกลยุทธ์การแก้ไข ตามแนวพุทธศาสตร์*

AN ANALYTICAL STUDY OF KAMA IN NIBBEDHIKASUTTAVANNANA: CAUSES AND TACTICS FOR SOLVING ACCORDING TO BUDDHIST CONCEPTS

พระมหาสมบัติ คุณะโสภ*, พระมหาวิไลศักดิ์ ปญญาวโร, พระมหาวิรุธ วิโรจโน, พระครูวินัยธร ทวี อภโย, พระณัฐวุฒิ อภิบุณโย

Phramaha Sombat Gunesako, Phramaha Wilaisak Panyawaro, Phramaha Wiruth Wirocano, Phrakhruwinaidhorn Thawee Abhayo, Phra Natthawut Abhipunyo

คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬารามราชวิทยาลัย วิทยาเขตอีสาน ขอนแก่น ประเทศไทย

Social Science Faculty, Mahamakut Buddhist University, Isan Campus, Khon Kaen, Thailand

*Corresponding author E-mail: khoontawee@hotmail.com

บทคัดย่อ

บทความนี้มุ่งนำเสนอผลการวิเคราะห์นิพเพธิกสูตรเกี่ยวกับ เรื่อง ความหมายของกาม กามคุณ กามราคะ ในประเด็นความแตกต่างโดยรูปศัพท์ วิเคราะห์วิบากแห่งกาม ความดับแห่งกาม และกลยุทธ์การแก้ไขจุดเริ่มต้นของปัญหาเกิดจากอวิชชา คือ ความไม่รู้ ประเด็นปัญหา คือ อวิชชามาจากไหน เกิดขึ้นได้อย่างไร ทั้ง ๆ ที่พระพุทธเจ้าทรงสอนให้รู้จักข่มหรือดับผัสสะแห่งกามทั้งหลาย ปัญหาจึงเกิดตามมาว่า เราจะขจัดอุปสรรคกั้นขวางเครื่องดับแห่งความกำหนัดในกามได้อย่างไร トラบใดที่เรายังอยู่ใต้อำนาจแห่งกามก็จะเกิดแรงผลักดันเร่งให้เกิดความทุกข์มากมาย ผลการศึกษาพบว่า อวิชชาเกิดจากจิตถูกกิเลสเข้าครอบงำ และบดบังปัญญา ทำให้หมู่มสัตว์เห็นผิดเพี้ยนในการกระทำทางกาย ทางวาจา และทางใจ ตามอิทธิพลของกามเวทนาที่ผ่านมาจากอายตนะทั้ง 5 ในชีวิตประจำวันของมนุษย์ และแนวทางขจัดอุปสรรคกั้นขวางเครื่องดับแห่งความกำหนัดในกาม คือ ปฏิบัติที่นำไปสู่ความดับแห่งกาม การตระหนักถึงโทษแห่งกาม รวมทั้งอานิสงส์ของการสำรวมในกาม ตลอดถึงแนวทางในการหลีกเลี่ยงกามด้วยการดับผัสสะ โดยการใช้หลักอริยมรรคมีองค์ 8 ประการ บทความนี้ได้นำเสนอเนื้อหาของพระนักวิชาการและคฤหัสถ์ที่ศึกษาเรื่องราวของกามในหลากหลายแนวคิด ถ่ายทอดองค์ความรู้ผ่านบทความวิชาการหรือตำราแล้วนำมาวิเคราะห์กับหลักธรรมที่เกี่ยวข้องกับกามตามแนวพุทธศาสตร์ ในลักษณะเปรียบเทียบว่าแนวคิดกับหลักการในพระไตรปิฎกจะมีความผิดแผกแตกต่างกันในบางประเด็นหรือไม่ หากมีจะเป็นประเด็นใดแนวคิดเช่นนั้นส่งผลให้เกิดความรู้ความเข้าใจประการใดสำหรับผู้สนใจศึกษาหรือไม่ เพื่อนำมาใช้ในการดับกามราคะลงได้อย่างมีประสิทธิภาพ

คำสำคัญ: นิพเพธิกสูตร, กามราคะ, กลยุทธ์การแก้ไข, พุทธศาสตร์

Abstract

This academic article aims to present an analytical result of Nibbedhikasuttavannana about definition of Kama, desire, sensuality as difference manner by terms, fruit of Kama, cessation of kama, and strategies to restoration. The beginning of the problem arises from avijja. The problem is where does ignorance come from? how did it happen? in spite of the fact that

* Received November 12, 2023; Revised November 26, 2023; Accepted November 30, 2023

the Buddha taught how to suppress or extinguish all sensual sensations, the problem therefore arises that how can we remove the obstacles blocking the extinguisher of sexual desire? As long as we are under the influence of our desires, there will be a drive to cause a lot of suffering. The results of the study found that Ignorance arises from the mind being dominated by defilements. and obscure wisdom It causes animals to see distortions in their physical, verbal, and mental actions according to the influence of sensual feelings through the five sense organs in human daily life. and the way to remove obstacles blocking the extinguisher of sexual desire is the path that leads to the extinguishment of sexual desire. Awareness of the dangers of sexual desire Including the benefits of being restrained in sex. as well as methods for avoiding sensual pleasures by extinguishing the senses by using the principles The Noble Eightfold Path. This article draws on the contents of monks, scholars and laypeople who study the story of kama in various concepts, transfer knowledge through academic articles or textbooks and bring it Analyze with principles related to sensuality according to Buddhist science. In a comparative manner, whether the concepts and principles in the Tripitaka are different in some points or not. If so, what would be the issue? does such a concept result in any knowledge or understanding for those interested in studying it? to be used to effectively extinguish lust.

Keywords: Nibbedhikasuttavannana, Kama, Tactics for Solving, Buddhist Concepts

บทนำ

สังคมไทยในปัจจุบันมีความเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วด้วยอำนาจเทคโนโลยี ข้อมูลข่าวสารที่สามารถรับรู้กันได้อย่างทั่วถึงและกว้างขวางไม่จำเพาะแต่ภายในประเทศเท่านั้น แม้แต่เรื่องราวที่เกิดขึ้นกับคนทั้งโลก ก็ย่อมสามารถติดตามรับรู้กันได้อย่างแพร่หลาย ซึ่งอาจมองว่าเป็นประหนึ่งดาบสองคมที่ก่อประโยชน์อนันต์ แต่ให้โทษมหันต์ หากไม่พิจารณาเสพสื่อต่าง ๆ ที่ประเดประดังหลั่งไหลเข้ามาให้พบเห็นด้วยตา ได้ยินด้วยหูอยู่ทุกเมื่อเชิ้อวัน เมื่อสังคมไทยมีความล่อแหลมต่อสิ่งที่น่าทำทายเป็นยุคดิจิทัลเช่นนี้แล้ว หากคนในสังคมต่างลุ่มหลงเสพสื่อต่าง ๆ เหล่านี้โดยไม่พิจารณา ย่อมสามารถจะส่งผลให้เกิดความวุ่นวาย เตือร้อนด้วยพฤติกรรมเลียนแบบ จากการเสพคุ่นอยู่กับสิ่งที่มีประสาทสัมผัสอยู่กับสิ่งใดสิ่งหนึ่งอยู่เสมอด้วยตา เสียงที่ได้ยินด้วยหู เป็นต้น (พระธรรมกิตติวงศ์ (ทองดี สุรเตโช), 2548) ด้วยอำนาจแห่งสติสัมปชัญญะแล้ว ย่อมน่าเป็นห่วงอย่างยิ่งโดยเฉพาะกลุ่มเยาวชน แทนที่จะเกิดขึ้นมาด้วยธรรมชาติที่เกิดจากวิจรรย์ญาณอันสุขุมรอบคอบที่ต้องอาศัยการหล่อหลอมจากแบบพิมพ์ที่ถูกที่ควร จึงมีอยู่บ่อยครั้งที่พบเจอปัญหาจากเด็กสมาธิสั้น เด็กที่ทำผิดกฎหมายแต่วัยเยาว์ เป็นต้น

พฤติกรรมต่าง ๆ ที่เราประสบกันอยู่ในปัจจุบันนี้หากพิจารณาเปรียบเทียบกับสังคมไทยในอดีตแล้วก็พอมองเห็นความแตกต่างบางประเด็นปัญหาอยู่บ้าง เช่น ในอดีตเด็กมีโอกาสอยู่ใกล้ชิดผู้ปกครองมากกว่าในสมัยปัจจุบัน โอกาสที่เด็กจะมีพฤติกรรมนอกกลุ่มนอกทางจึงทำได้ยาก เมื่ออยู่ใกล้ชิดผู้ใหญ่ย่อมมีโอกาสได้รับการอบรมสั่งสอนมากกว่าที่เด็กจะแสวงหาความรู้จากอินเทอร์เน็ต ภัยอันตรายจากสังคมที่เปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็วสามารถทำให้เด็กไทยซึ่งเป็นเยาวชนเปลี่ยนพฤติกรรมไปได้อย่างที่ปรากฏเห็นอยู่ในปัจจุบันชนิดหน้ามือเป็นหลังมือได้ อาจเป็นเพราะความยับยั้งชั่งใจ ความอดทนรอคอย ความอดกลั้นต่อความเพลิดเพลินที่ยั่ววนให้เกิดกามราคะนั้นยังมีน้อย ไม่มีกำลังพอที่จะหักห้ามความรู้สึกมากในกามได้ จึงส่งผลให้ผลอผลกระททำสิ่งที่ไม่น่าจะทำลงไปได้ อย่างที่ปรากฏให้เห็นและสร้างความหดหู่ใจให้เกิดขึ้นกับใครหลาย ๆ คนที่ประสบพบเห็นข่าวสารต่าง ๆ ที่ไม่น่าจะบังเกิดขึ้นได้ในสังคมไทยปัจจุบัน (Williams, M., 1992)

ฉะนั้น เพื่อให้การเรียนรู้และสร้างความเข้าใจเรื่องกามให้กระจ่าง อันเป็นเรื่องใกล้ตัวที่สามารถเกิดขึ้นกับเราอยู่ตลอดเวลา บทความนี้จึงมีวัตถุประสงค์เพื่อวิเคราะห์นิพเพติกสูตรเกี่ยวกับเรื่องความหมายของกาม กามคุณ กามราคะ ในประเด็นความแตกต่างโดยรูปศัพท์ วิเคราะห์วิพากษ์แห่งกาม ความดับแห่งกาม และกลยุทธ์การแก้ไข เพราะเรื่องกามคุณหากเราไม่รู้ชัดแล้ว จะก่อทุกข์ให้เกิดแก่เราอยู่ร่ำไป แม้แต่เครื่องมือที่เกี่ยวข้องกับเทคโนโลยีสมัยใหม่ต่าง ๆ เมื่อพิจารณาอย่างถี่ถ้วนแล้วสิ่งเหล่านี้ก็เข้าข่ายเป็นวัตถุกามได้ เพราะเป็นเครื่องมือที่ดึงดูดและโน้มน้าวจิตใจคนให้หลงไหลเพลิดเพลินอยู่กับสิ่งเหล่านั้นอย่างไม่รู้ตัว อีกทั้งเป็นตัวกระตุ้นให้เกิดกิเลสตามมาด้วยอย่างเป็นกระบวนการ ซึ่งนับเป็นมายาคติของกามอย่างหนึ่งก็ว่าได้

ความหมายและความสำคัญของกามราคะ

ในสังคมไทยคุ้นเคยกับคำว่า “กาม” อยู่ในลักษณะที่ข้องเกี่ยวกับอารมณ์ความรู้สึกทางเพศเสียเป็นส่วนใหญ่ แรกเริ่มมักจะตีความกันเช่นนั้น ต่อเมื่อได้ศึกษาทำความเข้าใจให้ลึกซึ้งเข้าไปถึงความหมายที่แท้จริงของกามแล้ว ความหมายของกามจะกว้างขวางและครอบคลุมเรื่องพฤติกรรมต่าง ๆ ที่เรามองข้ามไปเสียเป็นส่วนใหญ่ เช่น ความอยากที่จะกินอาหารรสชาติอร่อยลิ้น แล้วเที่ยวเสาะแสวงหาอาหารชนิดนั้นตามร้านอาหารมีชื่อตามสถานที่ต่าง ๆ อาจจะเป็นต่างจังหวัด หรือไม่ก็อยู่ไกลถึงต่างประเทศก็มี ถึงกระนั้นก็ยังพยายามดันดันไปลิ้มลองอาหารชนิดนั้นจนได้ กระทั่งสามารถสนองต่อความต้องการของลิ้นแล้ว บางรายก็พอใจ บางรายก็ผิดหวังกับรสชาติอาหารดังกล่าวก็มี ซึ่งความพอใจ (กามราคะ) หรือไม่พอใจ (ปฏิฆะ) นี้เองที่เป็นผลข้างเคียงจากกาม อันเกิดจากปฏิฆะเป็นตัวผลักดันให้เกิดความไม่พอใจ และราคะ ความพอใจยินดี จะเป็นตัวผลักดันให้เกิดกามราคะนั่นเอง

ความหมายของกามจึงกว้างขวางครอบคลุมสิ่งต่าง ๆ ที่มนุษย์เราเข้าไปสัมผัสด้วยอายตนะภายในทั้ง 6 อย่าง คือ ตา หู จมูก ลิ้น กาย และใจ กามราคะจึงเป็นกิเลสชนิดหนึ่ง ที่จิตพึงพอใจในกาม ได้แก่ ความพึงพอใจติดตรึงใจในรูป เสียง กลิ่น รส และสัมผัสทางกาย เป็นคำที่กว้างกว่าความต้องการทางเพศ

แต่พระพุทธเจ้าก็ทรงแสดงว่า รูป เสียง กลิ่น รส สัมผัสของสตรีเป็นที่พึงใจของบุรุษ และรูป เสียง กลิ่น รส สัมผัสของบุรุษเป็นที่พึงใจของสตรี ดังนั้น เรื่องของเพศตรงข้ามจึงจัดเป็นกามราคะที่ร้ายแรงมากกว่ารูปवादสวย ๆ เสียงเพลงเพราะ ๆ ดอกไม้หอม ๆ อาหารรสอร่อย

สรุปได้ว่า กาม คือ ความรู้สึกที่พบเจอในชีวิตประจำวันผ่านตา หู จมูก ลิ้น กาย และใจ เมื่อพบสิ่งที่สมปรารถนาก็เกิดราคะ ความกำหนัดยินดี เรียกว่า กามราคะ เมื่อพบสิ่งไม่สมปรารถนาก็ยินร้าย ที่เรียกว่า ปฏิฆะ เกิดดับสลับหมุนเวียนเช่นนี้อยู่เรื่อยไป กามราคะมีทั้งระดับพื้นฐานและระดับร้ายแรงความหลงใหลรูปสวย ๆ ชอบฟังเพลงเพราะ ๆ ชอบกลิ่นหอม ๆ ชอบรับประทานอาหารที่โอชะถือเป็นกามขั้นพื้นฐานที่มนุษย์สัมผัสในชีวิตประจำวัน ส่วนกามขั้นร้ายแรง และควรระวังให้มาก คือ ความกำหนัดยินดีในรูป เสียง กลิ่น รส สัมผัสที่เกิดความพึงพอใจของกันและกันระหว่างบุรุษและสตรี ซึ่งเป็นเรื่องที่ต้องตระหนักให้มากในปัจจุบัน

ความหมายของกาม

พจนานุกรมไทย ฉบับราชบัณฑิตยสถานให้ความหมายของกามไว้ว่า กาม หมายถึง ความใคร่, ความใคร่ทางเมถุน (ราชบัณฑิตยสถาน, 2556)

Monier William ให้ความหมายไว้ว่า กาม แปลว่า ความต้องการ ความปรารถนา ความหวัง (Williams, M., 1992)

Macy Joanna และ Lorin Roche มองถึงความหมายโดยกว้างขวางของกาม จึงให้ความเห็นเพิ่มเติมไว้ว่า แนวคิดของกามนั้นครอบคลุมความหมายกว้าง ๆ ว่าความต้องการ ความหวัง ความใคร่ ความปรารถนา ความสุข

ใจอันเกิดจากผัสสะ ความต้องการถึง บรรณาถึงการมีความสุขไปกับสุนทรียภาพ ชีวิต ความรักใคร่ ความหลง การมีความสุขกับความรัก (Joanna, M., 1975); (Roche, L., 2017)

ตามทัศนะของพระพุทธศาสนาเถรวาทได้ให้ความหมายของคำว่า กาม คือ “ความอยากในกาม ความเยื่อใยในกาม โดยทั่วไป หมายถึง ความอยากในกามคุณ 5 คือ รูป เสียง กลิ่น รส และโผฏฐัพพะ” และถือว่า “ใจความสูงสุดของกามตัณหา หมายถึง ความยินดี ความติดใจ ความพอใจในกามภพอันเป็นที่เกิดของผู้ยังเกี่ยวข้องด้วยกามซึ่งพร้อมมูลด้วยกามได้แก่โลกมนุษย์และเทวโลก” (พระธรรมกิตติวงศ์ (ทองดี สุรเตโช), 2548)

ทัศนะของศาสนาฮินดูกล่าวว่า กามเป็นหนึ่งในเป้าหมายสี่ประการของชีวิตมนุษย์ (Kama Shastra Society. H., 1925) กามถือเป็นสิ่งจำเป็นและเป็นเป้าหมายอันดีต่อสุขภาพของชีวิตมนุษย์เมื่อได้ทำตามหากแต่ต้องไม่ละทิ้งเป้าหมายอีกสามประการที่เหลือ คือ ธรรม, อรรถ, และ โมกษะ (Sharma, A., 1999) เป้าหมายทั้งสี่ประการของชีวิตที่กล่าวมานี้เรียกรวมกันว่าเป็นปุรุชาณะ (Britannica, E., 2009)

กล่าวโดยสรุปแล้วความหมายของกามจึงครอบคลุมกว้างขวางถึงความต้องการ ความหวัง ความใคร่ ความปรารถนา ความสุขใจอันเกิดจากผัสสะ ความพอใจในกามภพอันเป็นที่เกิดของผู้ยังเกี่ยวข้องด้วยกาม ได้แก่ มนุษย์โลกและเทวโลก ซึ่งมีได้จำกัดอยู่เพียงความใคร่ทางเมถุนเท่านั้น

ความหมายของราคะ

พจนานุกรมไทยฉบับราชบัณฑิตยสถานให้ความหมายไว้ว่า ราคะ หมายถึงความกำหนัดยินดีในกามารมณ์ ความใคร่ในกามคุณ (ราชบัณฑิตยสถาน, 2556)

พระธรรมกิตติวงศ์ (ทองดี สุรเตโช) ให้ความหมายว่า ราคะ แปลว่า ความกำหนัดยินดี, ความพอใจ, ความติดใจ จริต แปลว่า ความประพฤติ, พฤติกรรมปกติ หมายถึงความประพฤติที่ติดต่อกับสิ่งเนื่องมานานจนเป็นเรื่องปกติของผู้นั้น ใ้ว่า จริยา ก็ได้ (พระธรรมกิตติวงศ์ (ทองดี สุรเตโช), 2548)

ส่วน ราคะ หรือ รากจริต นั้นพระธรรมกิตติวงศ์ (ทองดี สุรเตโช) กล่าวถึงความหมายไว้ว่า เป็นพฤติกรรมของคนที่มีความรักเป็นปกติ คือ รักสวयรักงาม มีกิริยา คือ ยืน เดิน นั่ง นอน เป็นต้นที่เรียบร้อย นุ่มนวล ชอบสะอาด ทำกิจต่าง ๆ ไม่รีบร้อน ชอบกินของที่บรรจงจัด ชอบของหวาน มีอารมณ์สุนทรีย์ ดูอะไรก็ดูนาน ละเอียดพิเคราะห์ อุปนิสัยเป็นคนเจ้าเล่ห์ ถือตัว แข็งนอน ชอบवाद ชอบบอ ออยากได้หน้า รากจริตแก้ได้ด้วยการศึกษากายคตาศติ หรือ อสุภกรรมฐาน (พระธรรมกิตติวงศ์ (ทองดี สุรเตโช), 2548)

กล่าวโดยสรุป ราคะจึงเป็นความใคร่ในกามคุณ ภาษาพระท่านเรียกว่า ความกำหนัด ความติดใจในสิ่งใดสิ่งหนึ่งจนยากต่อการละวาง กระสับกระส่ายกระวนกระวายที่จะสนองความต้องการแล้วเกิดความยินดีพอใจเมื่อได้สมความปรารถนานั้นแล้ว

ความหมายของกามราคะ

พระธรรมกิตติวงศ์ (ทองดี สุรเตโช) กล่าวว่า กามราคะ คือ ความกำหนัดในกาม เป็นอาการที่จิตยินดี เพลิดเพลินในกามคุณ ด้วยอำนาจของกิเลสกาม โดยปกติใช้อธิบายถึงสาเหตุที่ทำให้คนหมกมุ่น หลงใหล ยินดี ติดอยู่ในเรื่องโลกวิสัยของมนุษย์ อย่างที่เรามักจะได้ยินว่า “ด้วยอำนาจกามราคะอย่างเดียวจึงทำให้เขาทิ้งลูกทิ้งเมียไปหาหญิงอื่น” เป็นต้น (พระธรรมกิตติวงศ์ (ทองดี สุรเตโช), 2548)

กล่าวโดยสรุป การที่คนในสังคมขาดความรับผิดชอบต่อครอบครัว ถึงขนาดทิ้งลูกทิ้งเมียไปหาหญิงอื่นได้ จึงแสดงถึงความไม่รู้จักรักพอในกามราคะ ซึ่งมีอำนาจมากพอที่จะทำให้คนในสังคมลุ่มหลงจนไม่อาจแยกแยะดีชั่ว ผิดชอบ ควรไม่ควรแล้วผล่อใจกระทำการที่ก่อให้เกิดความร้ายแฉกแตกแยกในครอบครัวได้

กามราคะ คือ ความกำหนัดในกาม (ราชบัณฑิตยสถาน, 2556)

กามราคะ หมายถึง อาการที่จิตยินดีเพลิดเพลินในรูป เสียง กลิ่น รส สัมผัส ซึ่งเรียกว่ากามคุณ จนหลงใหล ไม่ปล่อยวางง่าย และหมายถึง อาการที่จิตยินดีเพลิดเพลินในกามคุณเช่นนั้นด้วย อำนาจกิเลสกาม มีกิเลสกามเป็นเหตุให้ทำนำให้มีความยินดีเพลิดเพลิน เช่น ยินดีเพลิดเพลินในรูปและเสียงด้วยความอยาก

กามราคะ คือ ความกำหนดด้วยอำนาจกิเลสกาม, ความใคร่กาม (พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ.ปยุตฺโต), 2546)

กามราคะ โดยปกติใช้อธิบายเกี่ยวกับสาเหตุที่ทำให้ผู้คนหมกมุ่น หลงใหล ยินดี ติดอยู่ในเรื่องโลกีย์วิสัยของมนุษย์ เช่น ใช้ว่า “ด้วยอำนาจกามราคะอย่างเดียวจึงทำให้เขาทิ้งลูกทิ้งเมียไปหาหญิงอื่น” (พระธรรมกิตติวงศ์ (ทองดี สุรเตโช), 2548)

กามราคะ เป็นกิเลสชนิดหนึ่ง ที่จิตพึงพอใจในกาม ได้แก่ ความพึงพอใจ ติดตรึงใจในรูป เสียง กลิ่น รส และสัมผัสทางกาย เป็นคำที่กว้างกว่าความต้องการทางเพศ แต่พระพุทธเจ้าก็ทรงแสดงว่า รูป เสียง กลิ่น รส สัมผัสของสตรีเป็นที่พึงใจของบุรุษ และรูป เสียง กลิ่น รส สัมผัสของบุรุษเป็นที่พึงใจของสตรี ดังนั้น เรื่องของเพศตรงข้ามจึงจัดเป็นกามราคะที่ร้ายแรงมาก มากกว่ารูปวาดสวย ๆ เสียงเพลงเพราะ ๆ ดอกไม้หอม ๆ อาหารรสอร่อย (ปราโมทย์, 2543)

กล่าวโดยสรุป กามราคะเป็นคำรวมของคำ 2 คำ คือ กาม และราคะ หมายถึง ความกำหนัดยินดีในกาม ความติดใจในรูป เสียง กลิ่น รส และสัมผัสทางกาย มิได้จำเพาะหมายเอาเพียงความต้องการทางเพศเท่านั้น หากแต่เรื่องของเพศตรงข้ามจัดเป็นกามราคะที่ร้ายแรงมากสำหรับผู้ประพฤติพรหมจรรย์ เช่น พระสงฆ์ เพราะสัมผัสของสตรีเป็นที่พึงใจของบุรุษ และสัมผัสของบุรุษก็เป็นที่พึงใจสำหรับสตรีเช่นกัน

องค์ประกอบของกามราคะ

กามราคะมีปรากฏอยู่ในสังโยชน์ 10 ประการ ประเภทโอรัมภาคียสังโยชน์ สังโยชน์เบื้องต่ำซึ่งมีทั้งหมด 5 ประการ ได้แก่ สักกายทิฏฐิ วิจิกิจฉา สีลัพพตปรามาส กามราคะ และปฏิฆะ ส่วนราคะมีปรากฏเช่นกันอยู่ในอุทัมภาคียสังโยชน์ สังโยชน์เบื้องสูง มีอยู่ 5 ประการเช่นเดียวกัน ได้แก่ รูปราคะ อรูปราคะ มานะ อุทธัจจะ และอวิชา ซึ่งสังโยชน์ 10 ประการ เหล่านี้เป็นสิ่งที่พระผู้ฝึกปฏิบัติตนเพื่อมุ่งหวังความพ้นทุกข์จะต้องกำจัดให้หมดสิ้น ด้วยการบำเพ็ญเพียรเจริญจิตภาวนาให้เกิดปัญญาแก่กล้าจนพิจารณาให้เห็นความเป็นจริง จนสามารถละสังโยชน์เหล่านี้ได้หมดสิ้นแล้ว จึงจะเป็นพระอริยบุคคลได้อย่างสมบูรณ์ เฉพาะองค์ประกอบของกามอย่างเดียวน่าว่าไว้มี 2 อย่าง คือ 1) วัตถุกาม วัตถุอันน่าใคร่ ได้แก่ กามคุณ 5 อย่าง 2) กิเลสกาม กิเลสที่ทำให้ใคร่

กามราคะมี 2 สภาวะ คือ สภาวะแบบหยาบ และสภาวะแบบละเอียด

1. กามราคะที่มีสภาวะแบบหยาบ จะเกิดขึ้นในการดำเนินชีวิตทางผัสสะที่ปรากฏเป็นรูปที่มีบังเกิดขึ้น

2. กามราคะที่มีสภาวะแบบละเอียด จะเกิดขึ้นขณะจิตเป็นสมาธิอยู่ขึ้นอยู่กับกำลังของสมาธิ ที่เกิดขึ้น

ขณะนั้นด้วย หากเป็นสมาธิที่มีความรู้สึกตัวเกิดขึ้นร่วม ผัสสะต่าง ๆ จะสามารถเกิดขึ้นได้ คือ ความรู้ชัดในผัสสะที่เกิดขึ้นแม้ไม่ได้ปรากฏให้เห็นทางตาแต่ปรากฏทางใจ และกายสัมผัสแทน (อรุป)

หากทำความเพียรต่อเนื่อง ไม่ว่าผัสสะใด ๆ (สภาวะ) เกิดขึ้น สักแต่รู้ว่ารู้ว่ามีเกิดขึ้นแต่ไม่เอามาเป็นอารมณ์ หรือ ปล่อยให้ไหลไปตามผัสสะนั้น ๆ แรกนี้อาจจะมีไหลตาม ปรงแต่งตามไปบ้าง เมื่อฝึกแคร์ว่ามีมากขึ้น ไม่คล้อยตามมากนัก สติจะมีกำลังมากขึ้น สัมผัสสัญญาย่อมเกิดเป็นเงาตามตัว สมาธิที่เกิดขึ้นจะพอประมาณ เป็นเหตุให้กลับมารู้ชัดอยู่ที่กายมากขึ้น เช่น อาจจะมีมารู้ที่ท้องพองยุบ หรือการเต้นของหัวใจ หรือการเต้นของชีพจร ตามจุดต่าง ๆ ของร่างกาย หรือรู้ชัดจุดอื่น ๆ ในร่างกายมากกว่าจะโน้มไปสู่อารมณ์ (ผัสสะ) ที่กำลังเกิดขึ้น

เมื่อมารู้ชัดที่กายเป็นอารมณ์หลัก อารมณ์รองผัสสะที่เกิดขึ้น จะอ่อนกำลังลงและดับหายไปไปในที่สุด เพราะเหตุนี้ กามราคะที่มีอยู่จะค่อย ๆ เบาบางลง ความสงบของจิตย่อมมีมากขึ้น ตามเหตุปัจจัยตราบใดที่กิเลสสังโยชน์ยังไม่ถูกทำลายลง เป็นสมุจเฉทประหาน (สภาวะความตายที่เกิดขณะจิตเป็นสมาธิ) ตราบนั้น ขณะจิตเป็น

สมาธิอยู่ สภาวะกามราคะ หรือผัสสะ ที่มาในรูปแบบที่ละเอียดมากขึ้น ย่อมมีปรากฏขึ้นอย่างแน่นอน บางคนอาจไปปรากฏในรูปแบบของความฝัน

ทั้งนี้ จะกล่าวโทษกันไม่ได้เลย ทั้งผู้แนะนำ และผู้ถูกแนะนำ เพราะ อวิชชาตัวเดียวแท้ ๆ ภาวะปัจจุบัน และ ภาวะการเวียนว่าย ในวัฏฏสงสาร จึงมีบังเกิดขึ้น เพราะเหตุนี้ หลุมพรางของกิเลส ล่อลวงให้หลงอยู่ในสังสารวัฏ มีมากมายหลายช่องทาง เผอิญคิดเข้าข้างตัวเอง (ความยึดมั่นกับผัสสะที่เกิดขึ้น) ไม่ได้อย่างเด็ดขาดจิตจะหลงทันที

ฉะนั้น จึงต้องทำความเข้าใจให้เป็นเรื่องสักแต่ว่ามีผัสสะเกิดขึ้น แม้ยังไม่รู้ชัดในผัสสะที่เกิดขึ้น ด้วยตนเองก็ตาม ให้พยายามกำหนดสักแต่ว่าเข้าใจ จึงจะแคล้วคลาดเอาตัวรอดจากอุปกิเลสได้ (Walailoo, 2014)

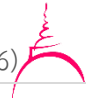
ความกำหนดที่เกิดด้วยสามารถแห่งความดำริของบุรุษ ชื่อว่ากาม ส่วนอารมณ์อันวิจิตรทั้งหลายในโลกนี้นั้นไม่ชื่อว่ากามความกำหนดที่เกิดขึ้นด้วยสามารถแห่งความดำริของบุรุษ ชื่อว่ากาม อารมณ์อันวิจิตรทั้งหลายในโลกย่อมตั้งอยู่ตามสภาพของตน ส่วนว่าธีรชนทั้งหลายย่อมกำจัดความพอใจในอารมณ์อันวิจิตรเหล่านั้นให้ได้ (มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, 2564) นอกจากนี้พระพุทธองค์ได้ตรัสถึงกาม และกามคุณมีความแตกต่างกันอย่างไร ทรงชี้แจงว่า กามคุณ 5 ประการ ดังนี้ คือ รูปที่พึงรู้แจ้งด้วยจักขุ อันน่าปรารถนา น่าใคร่ น่าพอใจ เป็นที่รัก ยั่วชวนชวนให้กำหนด ได้แก่ เสียงที่พึงรู้แจ้งด้วยหู, กลิ่นที่พึงรู้แจ้งด้วยจมูก, รสที่พึงรู้แจ้งด้วยลิ้น, โผฏฐัพพะที่พึงรู้แจ้งด้วยกาย อันน่าปรารถนา น่าใคร่ น่าพอใจเป็นที่รัก ยั่วชวน ชวนให้กำหนด ก็แต่ว่าสิ่งเหล่านี้ไม่ชื่อว่า กาม แต่เรียกสิ่งเหล่านี้ว่า กามคุณ ในวินัยของพระอริยะเจ้าฯ (มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, 2564)

วิเคราะห์สาเหตุและกลุ่การแก้ไข

วิเคราะห์สาเหตุและกลุ่การแก้ไขการเกิดความกำหนัดในกามคุณ ให้พิจารณาไปที่พุทธดำรัสที่อยู่ท้ายนิพเพธิกสูตร ดังความว่า “ภิกษุทั้งหลาย ก็เมื่อใด อริยสาวกย่อมทราบชัดกาม เหตุเกิดแห่งกาม ความต่างแห่งกาม วิกาแห่งกาม ความดับแห่งกาม ปฏิบัติให้ถึงความดับแห่งกาม อย่างนี้ ๆ เมื่อนั้น อริยสาวกนั้น ย่อมทราบชัดพรหมจรรย์อันเป็นไปในส่วนแห่งการชำระกิเลสอันเป็นที่ดับแห่งกาม” (มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, 2564)

ความสัมพันธ์ของกาม, กามราคะ และกามคุณ พระพุทธองค์ได้ตรัสถึงกามและกามคุณในนิพเพธิกสูตร ระบุถึงความแตกต่างระหว่างกาม กามราคะ และกามคุณ ไว้ดังนี้ ความกำหนัดที่เกิดด้วยสามารถแห่งความดำริของบุรุษ ชื่อว่ากาม ความกำหนัดรักใคร่ พอใจ ยินดี ตัดใจในรูปแบบที่พึงรู้แจ้งด้วยจักขุ, เสียงที่พึงรู้แจ้งด้วยโสต, กลิ่นที่พึงรู้แจ้งด้วยฆานะ, รสที่พึงรู้แจ้งด้วยชีวหา และโผฏฐัพพะที่พึงรู้แจ้งด้วยกาย ชื่อว่า กามราคะ ส่วนรูปที่พึงรู้แจ้งด้วยจักขุ, เสียงที่พึงรู้แจ้งด้วยหู, กลิ่นที่พึงรู้แจ้งด้วยจมูก, รสที่พึงรู้แจ้งด้วยลิ้น และโผฏฐัพพะที่พึงรู้แจ้งด้วยกาย อันน่าปรารถนา น่าใคร่ น่าพอใจ อันเป็นที่รัก ยั่วชวน ชวนให้กำหนด ก็แต่ว่าสิ่งเหล่านี้ไม่ชื่อว่า กาม แต่เรียกสิ่งเหล่านี้ว่า กามคุณ ในวินัยของพระอริยะเจ้าฯ

เหมือนกับครูบาอาจารย์ที่ท่านฉลาด เอากิเลสมาแก้กิเลส เอาหนามบ่งหนาม ซ่อนมีตัวอย่างจากพระชาวออสเตรเลียรูปหนึ่ง ท่านศรัทธาพระพุทธานุชาตถึงขั้นตัดสินใจเข้ามาบวชพระเลยทีเดียว กาลต่อมาปรากฏว่าท่านเครียดและหงุดหงิดใจอยู่เสมอเนื่องจากต้องมาอยู่ในสภาพแวดล้อมที่ไม่คุ้นเคยมากมายครูบาอาจารย์จึงออกอุบายอนุญาตให้ท่านเลี้ยงไก่สวยงามนานาชนิดได้ ผลปรากฏว่าเนื่องจากท่านชอบไก่มาก พอเห็นไก่แล้ว ท่านจะอารมณ์ดีหายหงุดหงิดได้ทันใด ซ่อนนี้แสดงว่าครูบาอาจารย์ท่านฉลาดมาก คือ ท่านแก้ปัญหะ ด้วยกามราคะ เนื่องจากปัญหะที่ต่อเนื่องรุนแรงนั้น แทบจะทำให้พระรูปนี้ทิ้งวัดไป ทั้งสถานะของพระไปจึงต้องล่อด้วยของที่ชอบใจ คือ ไก่ที่สวยงามไว้ เมื่อพระท่านดูแลไก่นานเข้า ไม่ไปสนใจกับผู้อื่นจิตใจของท่านกลับผ่อนคลาย เกิดความนุ่มนวลอ่อนโยนแล้วจิตใจก็เปลี่ยนจากกาม ไปเป็นความเมตตาต่อไก่อันเป็นกุศลจิตและทำให้ง่ายที่จะปฏิบัติธรรมต่อไป

แต่การแก้ไขปัญหาลักษณะเดียวกันนี้ควรระมัดระวัง ใ้ว่าจะใช้วิธีการเช่นนี้ได้ทุกรูปนาม ขึ้นอยู่กับจริตของแต่ละบุคคลด้วย จึงต้องพิจารณาใคร่ครวญให้จงดี

กลยุทธ์ในการบรรเทาหรือดับกามราคะ คำว่ากลยุทธ์ (Tactics) มีความหมายที่เกี่ยวข้องกับคำว่า ยุทธศาสตร์ (Strategy) ว่ากันตามพจนานุกรมของต่างประเทศมักให้ความหมายในลักษณะที่เป็นศาสตร์และศิลป์ แห่งการวางแผนและปฏิบัติการในสงคราม ส่วนกลยุทธ์จะหมายถึง วิธีการจัดกระบวนการเพื่อให้ได้ชัยชนะในการสู้รบหรือเพื่อบรรลุวัตถุประสงค์เฉพาะหน้า ดังนั้น ในบทความนี้จะกล่าวถึงคำว่า กลยุทธ์ (Tactics) ซึ่งมีความหมายเป็นพหุวจนะนับได้ด้วย และตรงกับกลวิธีที่ใช้แก้กามราคะได้มากกว่าคำว่ายุทธศาสตร์ซึ่งกว้างขวางครอบคลุมถึงการแก้ปัญหาในระดับองค์กร (สมานิศ วิจิตร, 2561)

เสรี พงศ์พิศ กล่าวถึงความหมายของกลยุทธ์ไว้อย่างน่าสนใจว่า กลยุทธ์ต่างจากยุทธศาสตร์ตรงที่ การวางแผนและปฏิบัติการเป็นเรื่องของยุทธศาสตร์ แต่กลยุทธ์เป็นวิธีการที่เกิดจากการวิเคราะห์อดีต รู้จักปัจจุบัน รู้ทันอนาคตทำให้เกิดกระบวนการวางแผนที่ดี บริหารจัดการแผนอย่างมีประสิทธิภาพ เกิดประสิทธิผลที่ปรากฏจริง (เสรี พงศ์พิศ, 2548)

กลยุทธ์ในการต่อสู้กับกามราคะจึงเป็นเรื่องของการหาวิธีแก้ไขตัวเอง วิเคราะห์การเกิดขึ้นของกามราคะ ทั้งในช่วงอดีต ปัจจุบันขณะ และรู้เท่าทันว่ากามราคะจะเกิดขึ้นล่วงหน้าอย่างไรในอนาคต ด้วยสติสัมปชัญญะอันสมบูรณ์และมีกำลังเพียงพอจากการเจริญสมาธิ ระดับการเจริญสมาธิจึงเป็นกำลังสำคัญซึ่งเกี่ยวข้องอยู่กับการบริหารตนเองอย่างมีประสิทธิภาพ จึงจะบังเกิดประสิทธิผลต่อการรู้เท่าทันกามราคะได้จริงหรือไม่อย่างไร อุบายภาวนาในการสู้กับกาม ก็มีเป็นขั้น ๆ ไปอย่างอ่อน ๆ ก็เช่น การหลีกเลี่ยงผัสสะเช่นครูบาอาจารย์บางท่าน เมื่อประสบกับกามราคะ พบกับสภาวะที่จิตใจต่อสู้กับความลุ่มหลงในรูปกายของเพศตรงข้ามเข้า สภาวะจิตจึงเต็มไปด้วยความกำหนัดยินดีในกาม ในความรักใคร่ พอใจ ความหลงใหลในเพศตรงข้าม แก้ไม่ตก ไม่อาจหาอุบายวิธีแก้ได้ สำหรับอุบายการใช้ปัญญาพิจารณาดนเองนั้น พระส่วนมากท่านพิจารณาร่างกายของท่านลงเป็นอสุภะบ้าง พิจารณาความตายบ้าง พิจารณาความเป็นทุกข์ของกายบ้าง วิธีนี้เป็นวิธีที่ประณีตยิ่งขึ้น เพราะเป็นการพิจารณาตนเอง พิจารณาสอนจิตตนเองให้คลายความยึดติดยินดีอยู่ในบ่วงแห่งกาม มีจุดหมายเพื่อการละกามราคะที่ครอบงำจิตใจของตนอยู่เป็นการเฉพาะ ซึ่งไม่ใช่วิธีพิจารณาเพศตรงข้าม หรือหนีเพศตรงข้ามอันเป็นอุบายพิจารณาสิ่งที่อยู่ภายนอกเข้ามาหาตน ทั้งนี้ ขึ้นอยู่กับการรู้เท่าทันในขณะที่ประสบกับกามราคะนั้น บริบทในการแก้ไขตนเองจะเหมาะสมกับการเลือกใช้วิธีใด ขึ้นอยู่กับเหตุการณ์เฉพาะหน้าที่ประสบด้วยตนเองเป็นสำคัญ ซึ่ง จะขาดเสียจากสติสัมปชัญญะอันหนักแน่นเข้มแข็งไม่ได้เลย

อุบายวิธีถัดมาเป็นการทรมานตนเอง เช่น พระบางรูปไปหลงรักผู้หญิง ท่านทรมานตนเองด้วยการอดน้ำอดอาหารจนกว่าจะตัดรักได้ เพราะพิจารณาว่ากามราคะเหล่านี้เกิดขึ้นงอกงามกับจิตใจได้ เพราะอาศัยอาหารและน้ำเป็นเครื่องบำรุงเลี้ยง เมื่อเลี้ยงกายอย่างสมบูรณ์ไม่ขาดตกบกพร่องแล้ว ก็ส่งผลให้ใจเกิดความสุขสบาย เพลิดเพลิน เกิดความลุ่มหลงเหินห่างจากการปฏิบัติเรื่อยไป ครวที่เราระงับให้อาหารทางกายเสีย ความเจริญงอกงามของราคะน่าจะระงับไปเสียได้ จึงเริ่มต้นฝึกทรมานตนด้วยการอดอาหาร เริ่มจากลดปริมาณอาหารจนถึงการงดฉันไปเลยเพื่อเป็นการฝึกตน ระยะแรกอาจจะยังบรรเทาไม่ได้ เพราะเป็นช่วงเริ่มต้นร่างกายยังไม่ได้รับผลกระทบจากการอดอาหารเท่าที่ควรจะเป็น หลังจากทำอย่างจริงจังจึงเป็นเวลาหลายวันเข้าก็ตัดได้ อาจเป็นเพราะจิตกลัวว่ากายจะตายจึงเลิกรักผู้หญิง เนื่องจากในความเป็นจริงแล้ว สิ่งที่เรารักที่สุด ก็คือ ตัวเราเอง (Walailoo, 2014)

หลวงพ่อดุสิต ฐานิโย เคยเล่าไว้ในหนังสือประวัติของท่านว่า มีพระรูปหนึ่งบริโภคมธุรสได้ไม่นาน จิตกลับไปบริโภคมธุรสกับชื้อหญิงคนรัก หลวงพ่อจึงให้บริกรรมชื้อหญิงผู้นั้นต่อไป จนกระทั่งเกิดนิมิตรูปหญิงดังกล่าวขึ้นมาชัดเจนในโนนสำนึก พระท่านก็ดูรูปแล้วบริกรรมต่อไป สติจดจ่ออยู่กับรูปนั้นอย่างเข้มข้น สักพักก็ปรากฏเห็นรูปนั้นเริ่มเหี่ยวแห้ง ทรวดโรทรมลงไปในทุกขณะ กระทั่งหมดสวยหมดงามเมื่อยามเปลี่ยนแปลงไปเมื่อถึง

คราวเฒ่าชะแรแก่ชรา เมื่อนั้นขณะจิตเกิดความสลดสังเวชท้อเหี่ยวหัวใจอย่างไม่เคยปรากฏมาก่อน จากนั้นจิตของท่านก็ถอนจากสมาธิ เกิดความรู้สึกจากวิปัสสนาญาณในคราวครั้งนั้นว่า ความหลงใหลในรูปที่ไม่จีรังยั่งยืน ตกอยู่ในหลักอนิจจังเช่นนี้ ไม่ใช่ความเข้าใจที่ถูกต้องเสียเลย ควรที่เราจะพิจารณาตัดใจเสียจากกามราคะในรูปเช่นนั้นเสียและสามารถตัดความผูกพันในกามกับหญิงผู้เคยรู้จักและรักใคร่ผูกพันมาแต่เดิมได้ด้วยการพิจารณาให้เห็นถึงความจริงดังกล่าว (Walailoo, 2014)

อีกอุทาหรณ์หนึ่ง ท่านพระอาจารย์จวน กุลเชฏโฐ สมัยเป็นฆราวาส ท่านแก้ความรักผู้หญิงโดยการไปพิจารณาให้เห็นสิ่งไม่สวยไม่งามของผู้หญิงที่ท่านรู้สึกพอใจรักใคร่ โดยเฝ้าสังเกตดูการไปถ่ายหนักของเธอ แล้วตามไปพิจารณาดูสิ่งที่เธอขับถ่ายไว้ เป็นอันสลดสังเวชและเบื่อหน่ายแล้วเกิดคำถามสอนใจตนเองว่า จะมัวหลงใหลได้ปลื้มกับร่างกายที่หุ้มห่อสิ่งปฏิกูลที่เป็นอุจจาระปัสสาวะเช่นนี้ต่อไปละหรือ? สมัยนั้นพิจารณาด้วยอุบายวิธีเช่นนี้ได้ เพราะชาวบ้านยังใช้ทุ่งนาป่าเขาเป็นที่ขับถ่ายกันตามประสาคนชนบทในสมัยนั้นอยู่ (Walailoo, 2014)

ในนิพเพติกสูตร พระพุทธองค์ได้ทรงแสดงวิธีดับกามราคะไว้ว่า ความดับแห่งกามเกิดขึ้นได้เพราะอาศัยการดับลงแห่งผัสสะ หมายความว่า อย่าเป็นคนอยากเห็นมาก นักท่องเที่ยวมักพาดดวงตาไปหาตุรูป สถานที่ที่พึงพอใจ ลิ้มลองอาหารที่แปลก ๆ หรือ อยากได้ยินได้ฟังอะไรใหม่ ๆ ด้วยนิสัยที่อยากรู้อยากเห็น เป็นต้น เมื่อทราบถึงความพอใจและปรารถนามีต้นตอมาจากการดูเห็น ได้ฟัง ดมกลิ่น ลิ้มรส ตัดใจในการสัมผัส ก็ต้องหาวิธีแก้ด้วยหาทางปลีกวิเวก หาที่สงบจิต บ้างนั้นแล ผีกเจริญสมาธิ เจริญเมตตาอันเป็นหนทางในการสำรวมระวางอินทรีย์ทั้งหลาย คือ ตา, หู, จมูก, ลิ้น, กาย และใจไม่ให้ยินดียินร้ายเวลาที่เกิดการสัมผัสกันของอินทรีย์เหล่านั้นนั้นแล

ท้ายที่สุดแล้ว ปฏิบัติหรือเครื่องดำเนินไปสู่ความดับแห่งกามได้นั้น จำเป็นต้องอาศัยอัฐธังคิกมรรค คือ อริยมรรคอันประกอบด้วยองค์ 8 ประการนี้แล คือ สัมมาทิฐิ สัมมาสังกัปปะ สัมมาวาจา สัมมากัมมันตะ สัมมาอาชีวะ สัมมาวายามะ สัมมาสติ สัมมาสมาธิ เป็นปฏิบัติให้ถึงความดับแห่งกามได้

พระพุทธองค์ตรัสถึงภิกษุทั้งหลายในตอนท้ายพระสูตรว่า “ก็เมื่อใด อริยสาวกย่อมทราบชัดกามเหตุเกิดแห่งกาม ความต่างแห่งกาม วิบากแห่งกาม ความดับแห่งกาม ปฏิบัติให้ถึงความดับแห่งกาม อย่างนี้ ๆ เมื่อนั้นอริยสาวกนั้นย่อมทราบชัดถึงพรหมจรรย์อันเป็นไปในส่วนแห่งการชำแรกกิเลส เป็นที่ดับแห่งกามได้

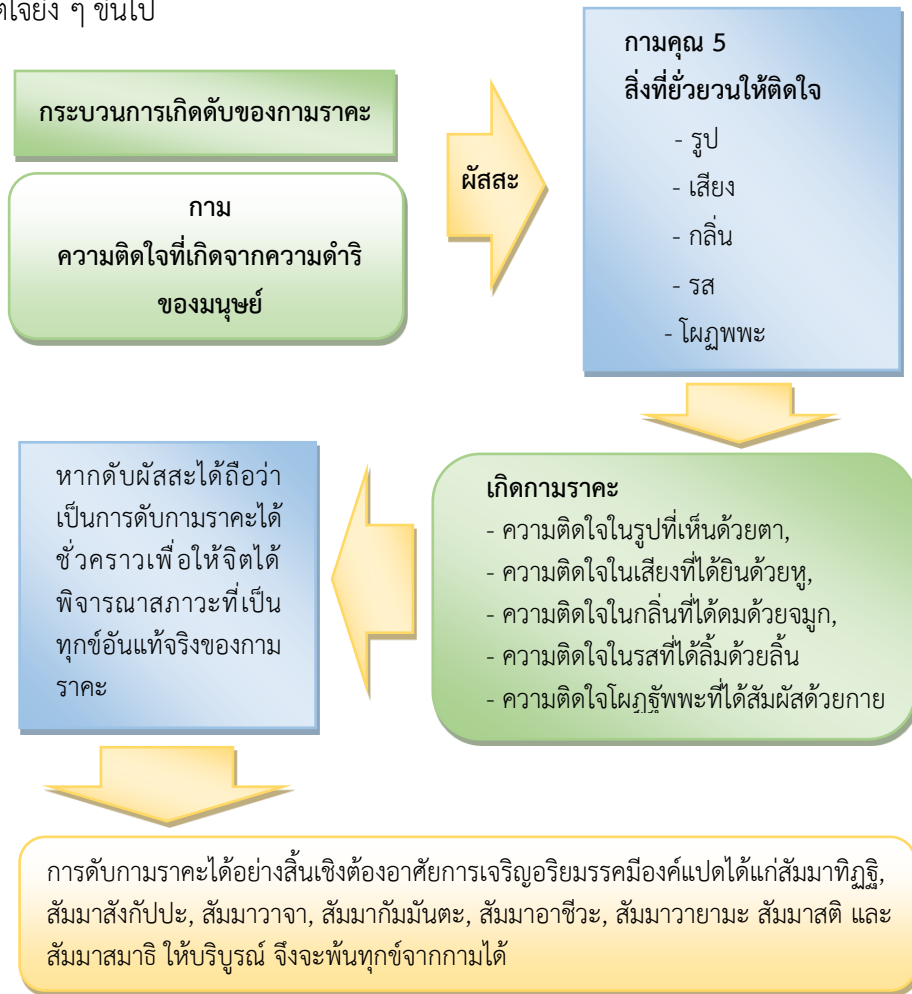
ข้อที่เรากล่าวไว้ว่า เธอทั้งหลายพึงทราบกาม เหตุเกิดแห่งกาม ความต่างแห่งกาม วิบากแห่งกาม ความดับแห่งกาม ปฏิบัติให้ถึงความดับแห่งกาม ดังนี้ นั้นเราอาศัยข้อนี้กล่าวว่าเป็นธรรมปริยายอันเป็นไปในส่วนแห่งการชำแรกกิเลสเป็นที่ดับแห่งกามฯ (มหาวิทาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, 2564)

ดังนั้น ความกำหนดที่เกิดด้วยสามารถแห่งความดำริของบุรุษ ชื่อว่ากาม ความกำหนดรักใคร่ พพอใจ ยินดี ตัดใจในรูปที่พึงรู้แจ้งด้วยจักขุ, เสียงที่พึงรู้แจ้งด้วยโสต, กลิ่นที่พึงรู้แจ้งด้วยฆานะ, รสที่พึงรู้แจ้งด้วยชีวา และ โผฏฐัพพะที่พึงรู้แจ้งด้วยกาย ชื่อว่า กามราคะ ส่วนรูปที่พึงรู้แจ้งด้วยจักขุ, เสียงที่พึงรู้แจ้งด้วยหู, กลิ่นที่พึงรู้แจ้งด้วยจมูก, รสที่พึงรู้แจ้งด้วยลิ้น และโผฏฐัพพะที่พึงรู้แจ้งด้วยกาย อันน่าปรารถนา น่าใคร่ น่าพอใจ อันเป็นที่รัก ยั่วชวน ชวนให้กำหนด ก็แต่ว่าสิ่งเหล่านี้ไม่ชื่อว่า กาม แต่เรียกสิ่งเหล่านี้ว่า กามคุณ ในวินัยของพระอริยะเจ้า ท้ายที่สุดแล้ว ปฏิบัติเครื่องดำเนินไปสู่ความดับแห่งกามได้นั้น จำเป็นต้องอาศัยอัฐธังคิกมรรค คือ อริยมรรคอันประกอบด้วยองค์ 8 ประการนี้แล คือ สัมมาทิฐิ สัมมาสังกัปปะ สัมมาวาจา สัมมากัมมันตะ สัมมาอาชีวะ สัมมาวายามะ สัมมาสติ สัมมาสมาธิ เป็นปฏิบัติให้ถึงความดับแห่งกามได้

สรุป

มวลมนุษยชาติอยู่ในโลกใบนี้ในฐานะที่เป็นกามาวจรภพ ที่อยู่อาศัยแห่งบุคคลผู้ยังท่องเที่ยวอยู่ในกามชีวิตประจำวันของมนุษย์จึงจำเป็นต้องเกี่ยวเนื่องอยู่ด้วย “กาม” คือ ความปรารถนาแห่งใจที่มีอยู่ด้วยกันแห่งมนุษย์ทุกรูปนาม และยังต้องอาศัยประโยชน์หรือคุณจากกามในการรับรู้อารมณ์ต่าง ๆ ที่เข้ามากระทบอยู่ทุกวันเวลาตลอดช่วงชีวิตของมนุษย์ที่ยังเป็นอยู่ที่เรียกว่า “กามคุณ” หากแต่คุณประโยชน์ที่มนุษย์ได้รับรู้ผ่านผัสสะ คือ การกระทบกันของอายตนะภายในกับอายตนะภายนอกเกิดการรับรู้ขึ้นมาแล้วกลับกลายเป็นพิษ หรือเป็นโทษยังใจให้เศร้าหมอง ทุกข์ระทมขมขื่นได้นั้น เป็นผลมาจาก “กามราคะ” คือ ความกำหนัดยินดี รักใคร่พอใจ หลงใหลอยู่ในกามคุณที่เกิดขึ้นกับมนุษย์อยู่ทุกเมื่อเชื่อกันว่า พระพุทธองค์จึงทรงแสดงวิธีการที่จะดับกามราคะได้ก็ด้วยอาศัยการดับผัสสะ ตัดการรับรู้สัมผัสกับรูป เสียง กลิ่น รส โผฏฐัพพะ และธรรมารมณ์ลงเสียชั่วคราว เพื่อให้จิตได้รับการพักผ่อน ซ่อมแซม และสร้างเสริมกำลังของจิตในการพิจารณารับรู้สรรพเรื่องราวที่เกิดขึ้นกับมนุษย์อยู่ตลอดเวลาที่ได้ออกไป トラบเท่าที่มนุษย์ยังไม่สามารถหยุดยั้งการเวียนว่ายตายเกิด สร้างภพ ก่อโลก กำเนิดกายมาเป็นมนุษย์อีกครั้ง หมุนวนอยู่เช่นนี้เป็นวัฏจักรแห่งการกลับมาสู่อำนาจแห่งกาม “กามาวจร” อยู่ร่ำไป พระพุทธองค์จึงทรงแสดงหนทางแห่งการดับกามราคะลงได้ด้วยมรรคมืองค์ 8 ประการ คือ สัมมาทิฐิ สัมมาสังกัปปะ สัมมาวาจา สัมมากัมมันตะ สัมมาอาชีวะ สัมมาวายามะ สัมมาสติ และสัมมาสมาธิ ที่เรียกว่าอัฐมรรคเพื่อเป็นปฏิบัติให้ถึงความดับแห่งกามราคะนั้นได้ ควรที่เราชาวพุทธศาสนิกชนทั้งหลายจะน้อมรำลึก ตระหนักในการน้อมนำแนวทางนี้ไปเป็นเครื่องดำเนินชีวิตให้เกิดความเจริญรุ่งเรืองในชีวิต และนำพาสันติสุขให้เกิดความสงบภายในจิตใจยิ่ง ๆ ขึ้นไป

ภาพที่ 1 กระบวนการเกิดดับของกามราคะ

เอกสารอ้างอิง

- พระธรรมกิตติวงศ์ (ทองดี สุรเตโช). (2548). พจนานุกรมเพื่อการศึกษาพุทธศาสน์ ชุดคำจำกัด. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์ธรรมสภาและสถาบันบันลือธรรม.
- พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ.ปยุตฺโต). (2546). พจนานุกรมพุทธศาสน์ ฉบับประมวลศัพท์. (พิมพ์ครั้งที่ 10). กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์สหธรรมิก.
- มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. (2564). พระไตรปิฎกฉบับภาษาไทย ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- ราชบัณฑิตยสถาน. (2556). พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ.2554. (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพมหานคร: นานมีบุ๊คส์.
- สมานิต วิจิตร. (2561). ความหมายของยุทธศาสตร์และยุทธวิธี. เรียกใช้เมื่อ 9 กรกฎาคม 2564 จาก http://samanit.blogspot.com/2008/09/blog-post_22.html
- เสรี พงศ์พิศ. (2548). เครือข่าย: ยุทธวิธีเพื่อประชาคมเข้มแข็งชุมชนเข้มแข็ง. กรุงเทพมหานคร: โครงการมหาวิทยาลัยชีวิตสถาบันการเรียนรู้เพื่อปวงชน.
- ปราโมทย์. (2543). อุบายสูীগาม. เรียกใช้เมื่อ 8 กรกฎาคม 2564 จาก <http://www.dhammadownload.com/wimutti/ID00000152.htm>
- Britannica, E. (2009). Kama. Chicago: Britannica Educational Publishing.
- Joanna, M. (1975). The Dialectics of Desire. Numen. (BRILL). JSTOR 3269765, 22(2), 60 - 145.
- Kama Shastra Society. H. (1925). The Kama Sutra of Vatsyayana. Benares. New York: Printed for the Society of the Friends of India.
- Roche, L. (2017). "Love-Kama". Retrieved December 1, 2023, from http://samanit.blogspot.com/2008/09/blog-post_22.html
- Sharma, A. (1999). The Purusarthas: An Axiological Exploration of Hinduism. The Journal of Religious Ethics, 27(2), 223 - 256.
- Walailoo. (2014). The Subtle of Sensual Desires. Retrieved July 8, 2021, from <https://walailoo2010.wordpress.com/2014/04/28/>
- Williams, M. (1992). Kama Monier - Williams Sanskrit English Dictionary, pp 271, see 3rd column. New York: Oxford University Press.

ระบบสารสนเทศเพื่อการบริหารจัดการตู้เจริญการช่าง*

MANAGEMENT INFORMATION SYSTEM FOR CHAROEN KARNCHANG GARAGE

ศรินญา หวาจ้อย^{1*} และจักรพันธ์ หวาจ้อย²

Sarinya Whajoy and Jakkapan Whajoy

¹คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏกำแพงเพชร กำแพงเพชร ประเทศไทย

Faculty of Education, Kamphaengphet Rajabhat University, Kamphaengphet, Thailand

²คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏกำแพงเพชร กำแพงเพชร ประเทศไทย

Faculty of Management Science, Kamphaengphet Rajabhat University, Kamphaengphet, Thailand

*Corresponding author E-mail: thumayot@hotmail.com

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ออกแบบระบบสารสนเทศเพื่อการบริหารจัดการตู้เจริญการช่าง 2) พัฒนาระบบสารสนเทศเพื่อการบริหารจัดการตู้เจริญการช่าง 3) ประเมินประสิทธิภาพของระบบสารสนเทศเพื่อการบริหารจัดการตู้เจริญการช่าง ระบบที่พัฒนาขึ้นสามารถจัดการข้อมูลพนักงาน ข้อมูลลูกค้า ข้อมูลค่าบริการ ข้อมูลการซ่อม ออกใบเสร็จรับเงิน และยังสามารถตรวจสอบข้อมูลย้อนหลังได้ เพื่อทดแทนระบบงานเดิมที่กระทำด้วยการจดบันทึกลงในเอกสารไม่มีการจัดเก็บในรูปแบบฐานข้อมูล ซึ่งระบบใหม่ลดปัญหาการสูญหายของข้อมูล เพิ่มความสะดวกในการจัดการข้อมูลต่าง ๆ ของตู้เจริญการช่าง โดยจัดเก็บข้อมูลต่าง ๆ ของตู้เจริญการช่าง ให้อยู่ในรูปแบบฐานข้อมูล ดังนั้น ผู้วิจัยได้ออกแบบและพัฒนาระบบสารสนเทศเพื่อการบริหารจัดการตู้เจริญการช่าง โดยใช้โปรแกรม Microsoft Visual Studio 2012 เขียนโปรแกรมให้สามารถทำงานตามที่ได้ออกแบบ โดยโครงสร้างฐานข้อมูลของระบบใช้ระบบจัดการฐานข้อมูล Microsoft Access 2016 เป็นตัวช่วยในการบริหารจัดการ ซึ่งระบบนี้มีผู้ที่เกี่ยวข้องกับระบบ คือ 1) เจ้าของกิจการเป็นผู้เข้าสู่ระบบในฐานะผู้ดูแลระบบ ทำหน้าที่ดูแลจัดการข้อมูลทั้งหมด รวมทั้งการจัดการฐานข้อมูล 2) พนักงาน เป็นผู้ที่สามารถจัดการข้อมูลการซ่อมได้ 3) ลูกค้า เป็นผู้ที่สามารถขอข้อมูลตนเอง ข้อมูลการซ่อม และใบเสร็จรับเงิน หลังจากได้พัฒนาระบบเสร็จเรียบร้อยแล้ว ได้ทดสอบการทำงานของระบบสารสนเทศเพื่อการบริหารจัดการตู้เจริญการช่าง ซึ่งระบบสามารถทำงานได้อย่างถูกต้อง แม่นยำ รวดเร็วและตรงตามความต้องการของผู้ใช้ กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ผู้เชี่ยวชาญด้านการพัฒนาระบบสารสนเทศ จำนวน 3 คน ผลการประเมินประสิทธิภาพของระบบโดยผู้เชี่ยวชาญในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ปรากฏว่ามีค่าเฉลี่ย เท่ากับ 4.20 จากระดับคะแนน 5.00 สรุปได้ว่า ระบบมีประสิทธิภาพดี ในด้านกระบวนการทำงาน มีความสะดวก รวดเร็ว ข้อมูลมีความถูกต้องมากขึ้น และสามารถนำไปใช้ได้จริง

คำสำคัญ: ระบบสารสนเทศ, บริหารจัดการ, ตู้ซ่อมรถ

Abstract

The purpose of this research article is to 1) Design a management information system for Charoen Karnchang Garage 2) Develop a management information system for Charoen Karnchang

* Received November 16, 2023; Revised November 28, 2023; Accepted November 30, 2023

Garage 3) Evaluate the efficiency of the management information system for Charoen Karnchang Garage. The developed system was capable of manage employee information, customer information, fee information repair information issue a receipt and can also check historical data to replace the former system which was based on the documents without database storage; To develop the efficiency of the system in reducing the problems of data loss; and to store the various information of Charoen Karnchang Garage in the database. Therefore, the researcher has designed and developed a management information system for Charoen Karnchang Garage. Using Microsoft Visual Studio 2012, write programs to work as designed. The database structure of the system uses the Microsoft Access 2016 database management system to help with management. This system has people involved with the system 1) The business owner logs in as an administrator. Responsible for managing all information including database management. 2) Employees are those who can manage repair information. 3) Customers are the ones who can request to see their own information, repair information and receipt. After the system development has been completed. Tested the operation of the management information system for Charoen Karnchang Garage. The system can work correctly, accurately, quickly and according to the needs of the user. The sample group included 3 information system development experts. The results of the overall evaluation of the system's efficiency by experts were at a high level. It appeared that the average was equal to 4.10 on a score scale of 5.00. In conclusion, the system's efficiency was at a high level in terms of working processing, convenience, information's accuracy, and introduction into practice

Keywords: Information System, Management, Garage

บทนำ

ในปัจจุบันคอมพิวเตอร์และเทคโนโลยีได้เข้ามามีบทบาทสำคัญในชีวิตประจำวันของมนุษย์มากยิ่งขึ้น จนกลายเป็นปัจจัยอีกปัจจัยหนึ่งที่ขาดไม่ได้เลยก็ว่าได้ มนุษย์ได้นำเอาคอมพิวเตอร์และเทคโนโลยี เข้ามาช่วยอำนวยความสะดวกในการทำงาน การติดต่อสื่อสาร การโทรคมนาคมมากยิ่งขึ้นทั้งภายในส่วนขององค์กรภาครัฐ และเอกชนรวมถึงองค์กรที่ทำหน้าที่ในด้านของการค้าและบริการได้นำเอาคอมพิวเตอร์และเทคโนโลยี เข้ามาช่วยในการบริหารจัดการรวมถึงการจัดเก็บข้อมูลต่าง ๆ ขององค์กรอีกด้วย ไม่ว่าจะเป็นข้อมูลสมาชิก ข้อมูลการซื้อขายสินค้า ข้อมูลการรับสินค้า ข้อมูลสินค้าคงเหลือและข้อมูลรายงานต่าง ๆ เป็นต้น (ชัยรัตน์ รอดเคราะห์, 2555) ปัจจุบันจึงมีการนำเอาคอมพิวเตอร์และเทคโนโลยีสารสนเทศเข้ามามีใช้กันอย่างแพร่หลาย ซึ่งระบบสารสนเทศเป็นเครื่องมือสำคัญที่จะต้องนำมาใช้ในการดำเนินงานเพื่อให้การดำเนินธุรกิจประสบผลสำเร็จ นอกจากนี้ยังเป็นเครื่องมือที่ผู้บริหารสามารถใช้เป็นแนวทางในการตัดสินใจ และสนับสนุนการปฏิบัติงานต่าง ๆ โดยสืบเนื่องจากอยู่เจริญการช่างตั้งอยู่ที่บ้านเลขที่ 8/6 หมู่ 1 ตำบลนครชุม อำเภอเมือง จังหวัดกำแพงเพชร 62000 บริหารงานโดย คุณเจริญ พรหมศิริ ซึ่งเป็นศูนย์ให้บริการในด้านการซ่อมบำรุงรถ เช่น เบรก ช่วงล่าง ครีซ ซ่อมเครื่องยนต์ ถ้ายน้ำมันเครื่อง เกียร์ เป็นต้น ซึ่ง ปัจจุบันยังใช้วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูลลูกค้าเป็นแบบเอกสารโดยยังคงมีการทำงานด้วยระบบมือ ซึ่งอาจจะทำให้เกิดปัญหาในภายหลังได้ จากการที่ไม่มีการจัดเอกสารให้เป็นระเบียบ เอกสารกระจายไม่เป็นหมวดหมู่ จึงทำให้ค้นหาเอกสารต่าง ๆ ไม่พบ หรือเอกสารเกิดการสูญหาย การทำงานมีความล่าช้า เปลืองพื้นที่ในการจัดเก็บเอกสาร เพราะเอกสารแบบเดิมต้องจัดเก็บในตู้เก็บเอกสาร

จากปัญหาดังกล่าวผู้พัฒนาจึงมีแนวคิดที่จะแก้ปัญหาโดยจัดทำระบบสารสนเทศเพื่อการบริหารจัดการอยู่เจริญการช่าง ซึ่งทางอยู่เจริญการช่างจะได้มีระบบระบบสารสนเทศมาช่วยในการบริหารจัดการอยู่ในการจัดการข้อมูลพนักงาน ข้อมูลลูกค้า ข้อมูลค่าบริการ ข้อมูลการซ่อม การออกไปเสิร์ฟรับเงิน และยังสามารถตรวจสอบข้อมูลย้อนหลังได้ง่าย สะดวก รวดเร็ว และมีประสิทธิภาพ ลดการเกิดปัญหาข้อมูลสูญหายอีกด้วย (นิตนา ฐานิธรนกร และธนภฤต เศรษฐ์สิริโชค, 2555)

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อออกแบบระบบสารสนเทศเพื่อการบริหารจัดการอยู่เจริญการช่าง
2. เพื่อพัฒนาระบบสารสนเทศเพื่อการบริหารจัดการอยู่เจริญการช่าง
3. เพื่อประเมินประสิทธิภาพของระบบสารสนเทศเพื่อการบริหารจัดการอยู่เจริญการช่าง

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ เป็นการออกแบบและพัฒนาระบบสารสนเทศเพื่อการบริหารจัดการอยู่เจริญการช่าง โดยประยุกต์ใช้หลักการวงจรพัฒนาระบบ(System Development Life Cycle: SDLC) ในการออกแบบและพัฒนาระบบ ทำการวิเคราะห์และออกแบบระบบโดยใช้แผนภาพการไหลของข้อมูล (Data Flow Diagram) และแบบจำลองความสัมพันธ์เอนทิตี (E - R Diagram) ไว้ โดยโครงสร้างฐานข้อมูลของระบบใช้ระบบจัดการฐานข้อมูลไมโครซอฟต์แอคเซส (Microsoft Access) (โอภาส เอี่ยมสิริวงศ์, 2556) เป็นตัวช่วยในการบริหารจัดการ และใช้ภาษาวิซวลเบสิก (Visual Basic) ซึ่งเป็นภาษาโปรแกรมแบบ Graphical User Interface (GUI) เขียนโปรแกรมให้สามารถทำงานตามที่ได้ทำการออกแบบ หลังจากนี้ ผู้พัฒนาได้ยกตัวอย่างหน้าจอการเข้าสู่ระบบ หน้าจอหลัก หน้าจอสำหรับจัดการข้อมูลลูกค้า หน้าจอสำหรับจัดการข้อมูลการซ่อม ส่วนข้อมูลที่น่ามาศึกษาเพื่อใช้ในการออกแบบและพัฒนา ได้แก่ ข้อมูลพนักงาน ข้อมูลลูกค้า ข้อมูลค่าบริการ และข้อมูลการซ่อม

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

การวิจัยในครั้งนี้มีเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ เครื่องคอมพิวเตอร์ ซึ่งประกอบด้วยส่วนของฮาร์ดแวร์ และซอฟต์แวร์ ดังนี้

1. ฮาร์ดแวร์ ประกอบด้วย
 - 1.1 Processor Intel(R) Core (TM) i7-5500U CPU @ 2.4GHz
 - 1.2 Memory 8GB DDR3
 - 1.3 Solid State Drive 256 GB
 - 1.4 Graphics NVIDIA GeForce 940M
2. ซอฟต์แวร์ ประกอบด้วย
 - 2.1 Operating System Windows 11
 - 2.2 Microsoft Visual Studio 2012
 - 2.3 Microsoft Office 2016
 - 2.4 ภาษา Visual Basic

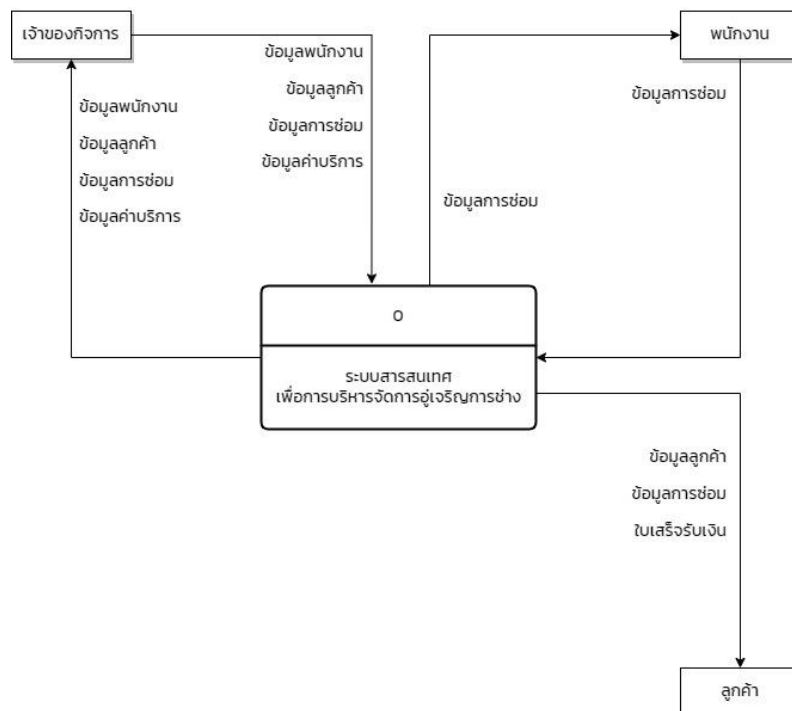
การเก็บรวบรวมข้อมูล

การเก็บรวบรวมข้อมูลในครั้งนี้ผู้วิจัยดำเนินการดังต่อไปนี้

การวิเคราะห์ระบบ (System Analysis)

จากการศึกษาปัญหาของอยู่เจริญการช่าง ทำให้ทราบปัญหาและความต้องการของผู้ใช้ ซึ่งเป็นแนวทางให้ผู้พัฒนาได้วิเคราะห์และออกแบบเพื่อพัฒนาระบบสารสนเทศ (สุพล พรหมมาพันธุ์, 2554) เพื่อการบริหารจัดการ

อยู่เจริญการช่าง โดยได้อาศัยเครื่องมือ คือ แผนภาพการไหลของข้อมูล (Data Flow Diagram) เพื่ออธิบายภาพรวมของระบบโดยแสดงขั้นตอนการทำงานของระบบ ระบุแหล่งกำเนิดของข้อมูล การไหลของข้อมูล ปลายทางข้อมูล การเก็บข้อมูลและการประมวลผลข้อมูล โดยใช้แผนภาพบริบท (Context Diagram) คือ แผนภาพกระแสข้อมูลระดับสูงสุดซึ่งเป็นภาพรวมทั้งหมดของระบบสามารถบอกให้ทราบว่า ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องแต่ละกลุ่มสามารถทำอะไรได้บ้างกับระบบ สามารถเขียนได้ดังภาพที่ 1 ระบบได้กำหนดสิทธิ์และหน้าที่ของกลุ่มผู้ใช้แต่ละกลุ่ม รวมทั้งแหล่งข้อมูลจากภายนอก ที่สามารถนำเข้าสู่ระบบและนำข้อมูลต่าง ๆ ที่มีอยู่ไปใช้ประโยชน์ตามสิทธิ์ที่กำหนด หลังจากนั้นได้ใช้เครื่องมือในการออกแบบฐานข้อมูล โดยใช้แบบจำลองความสัมพันธ์เอนทิตี (Entity Relationship Diagram: E - R Diagram) ซึ่งแสดงความสัมพันธ์ของข้อมูลทั้งระบบ (ณัฐพันธ์ เขจรนันท์, 2551)

ภาพที่ 1 Context Diagram ของระบบ

1. เจ้าของกิจการ คือ ผู้เข้าสู่ระบบในฐานะผู้ดูแลระบบ ทำหน้าที่ดูแลจัดการข้อมูลทั้งหมด รวมทั้งการจัดการฐานข้อมูล ซึ่งมีหน้าที่ คือ การจัดการข้อมูลพนักงาน จัดการข้อมูลลูกค้า จัดการข้อมูลการซ่อม และจัดการข้อมูลค่าบริการ

2. พนักงาน คือ ผู้ที่เข้าสู่ระบบในฐานะพนักงานของร้าน ซึ่งมีหน้าที่ในการจัดการข้อมูลการซ่อม

3. ลูกค้า คือ ผู้ที่เข้ามาใช้บริการ สามารถขอข้อมูลตนเอง ข้อมูลการซ่อม และใบเสร็จรับเงิน

ออกแบบและพัฒนาระบบ (Design and Develop the System)

1. การออกแบบ หลังจากที่ได้ทำการวิเคราะห์และออกแบบระบบ โดยใช้แผนภาพการไหลของข้อมูล (Data Flow Diagram) และแบบจำลองความสัมพันธ์เอนทิตี (Entity Relationship Diagram: E-R Diagram) แล้วนั้นทำให้ทราบถึงการไหลของข้อมูลที่มีอยู่ในระบบทั้งหมด ขั้นตอนต่อไปเป็นขั้นตอนการออกแบบระบบเป็นการออกแบบหน้าจอของโปรแกรม ซึ่งทำให้ทราบถึงการทำงานของโปรแกรม ก่อนที่นำไปสู่ขั้นตอนการพัฒนาต่อไป ผู้พัฒนาได้ยกตัวอย่างการออกแบบหน้าจอของการเข้าสู่ระบบดังนี้ (ทัศนเทพ ดลโสภณ และคณะ, 2557)

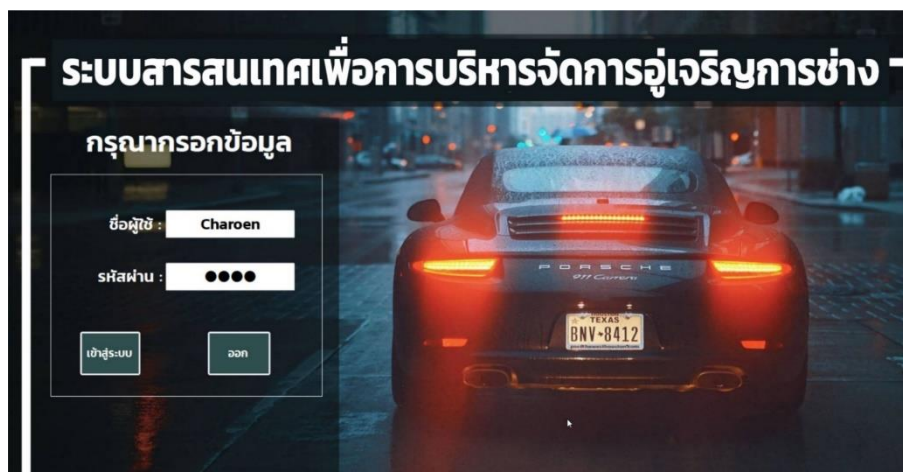
ระบบสารสนเทศเพื่อการบริหารจัดการอู่เจริญการช่าง

ชื่อผู้ใช้งาน :

รหัสผ่าน :

ภาพที่ 2 การออกแบบหน้าจอของการเข้าสู่ระบบ

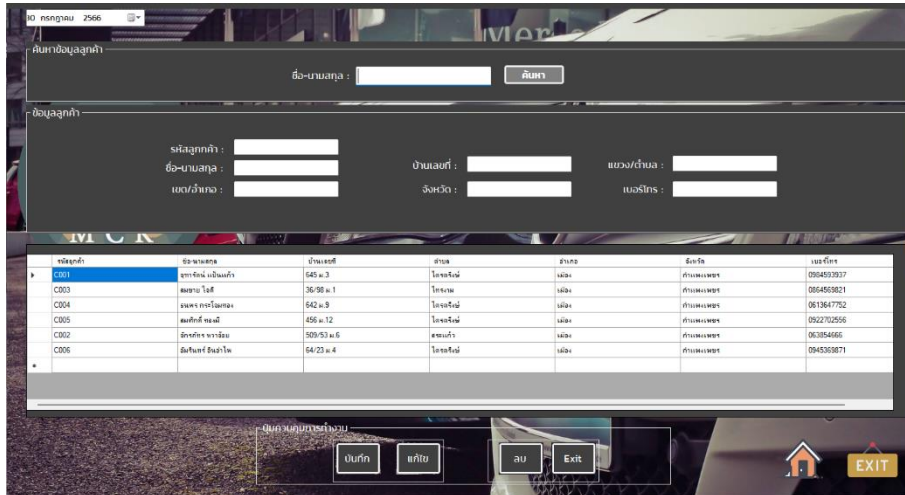
2. การพัฒนาระบบ สำหรับขั้นตอนการพัฒนาระบบนี้เป็นขั้นตอนการเขียนโปรแกรม ซึ่งโปรแกรมที่พัฒนาขึ้นนี้ใช้ภาษาวิซวลเบสิก (Visual Basic) (บัญชา ปะสีละเตสัง, 2558) ซึ่งต้องเขียนโปรแกรมให้สามารถทำงานตามที่ได้ทำการออกแบบไว้ โดยโครงสร้างฐานข้อมูลของระบบ ใช้โปรแกรมไมโครซอฟท์แอคเซส (Microsoft Access) (เทพฤทธิ์ บัณฑิตวัฒนาวงศ์, 2554) เป็นเครื่องมือที่ใช้จัดการฐานข้อมูล ผู้พัฒนาได้ยกตัวอย่างหน้าจอ ดังนี้

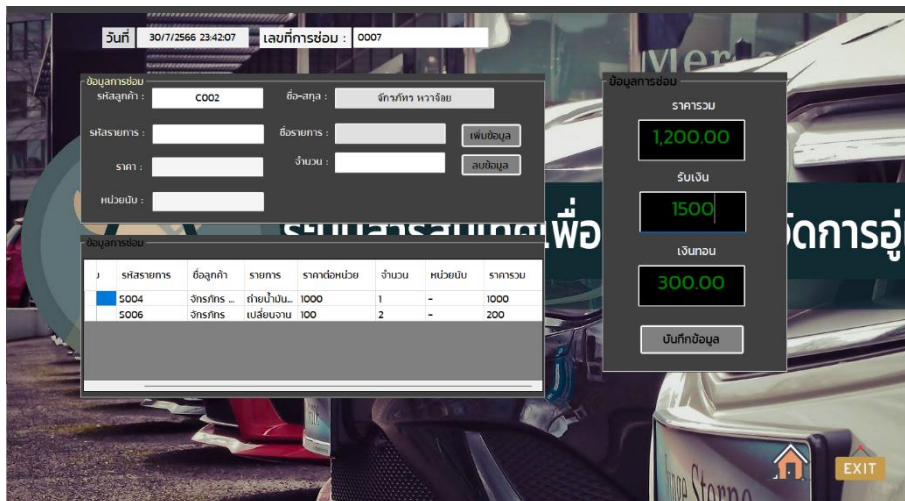
ภาพที่ 3 หน้าจอของการหน้าจอของการเข้าสู่ระบบ

ภาพที่ 4 หน้าจอหลัก

ภาพที่ 5 หน้าจอจัดการข้อมูลรถ

ภาพที่ 6 หน้าจอจัดการข้อมูลการซ่อม

การทดสอบระบบ (System Test)

หลังจากได้ทำการพัฒนาระบบเสร็จเรียบร้อยแล้ว ได้ทำการทดสอบการทำงานของระบบสารสนเทศเพื่อการบริหารจัดการอยู่เจริญการช่าง ซึ่งรายละเอียดเกี่ยวกับวิธีการประเมินประกอบด้วย เครื่องมือที่ใช้ในการประเมิน ประชากรกลุ่มตัวอย่าง การเก็บรวบรวมข้อมูล การวิเคราะห์ข้อมูล และการแปลผลจากการวิเคราะห์ข้อมูล ตามวิธีการ ดังนี้ (สุธรรม เลิศพงษ์ประเสริฐ และธนชาติ ประทุมสวัสดิ์, 2561)

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่างในการประเมินประสิทธิภาพและคุณภาพของระบบสารสนเทศเพื่อการบริหารจัดการอยู่เจริญการช่าง ผู้พัฒนาได้ใช้กลุ่มตัวอย่าง คือ ผู้เชี่ยวชาญที่มีความรู้ความชำนาญในด้านของโปรแกรม จำนวน 5 ท่าน

2. เครื่องมือประเมินประสิทธิภาพและคุณภาพของโปรแกรม ผู้พัฒนาได้ออกแบบสอบถามเพื่อประเมินหาประสิทธิภาพและคุณภาพของระบบสารสนเทศเพื่อการบริหารจัดการอยู่เจริญการช่างที่พัฒนาขึ้น โดยแบ่งการประเมินประสิทธิภาพและคุณภาพของโปรแกรมไว้ 5 ด้าน ดังนี้ 1) สามารถทำงานได้ตรงตามความต้องการของผู้ใช้ 2) ความถูกต้องในการทำงานของระบบ 3) ความสามารถของระบบในการติดต่อกับผู้ใช้ 4) ประสิทธิภาพการทำงานของระบบ 5) การรักษาความปลอดภัยของข้อมูล (อุดม จินประดับ และคณะ, 2555)

การวิเคราะห์ข้อมูล

หาค่าสถิติพื้นฐาน ได้แก่ โดยการหาค่าเฉลี่ย (\bar{x}) ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) (บุญชม ศรีสะอาด, 2556)

คะแนนเฉลี่ย (Mean : \bar{x})

สูตร
$$\bar{x} = \frac{\sum x}{n}$$

เมื่อ \bar{x} = ค่าเฉลี่ยเลขคณิต

x = ข้อมูลแต่ละค่า

n = จำนวนข้อมูล

ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation: S.D.)

สูตร
$$S.D. = \sqrt{\frac{\sum(x-\bar{x})^2}{n-1}}$$

เมื่อ S.D. = ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation)

x = ข้อมูลแต่ละตัว

\bar{x} = ค่าเฉลี่ยเลขคณิต

n = จำนวนข้อมูล

ผลการวิจัย

จากการพัฒนาระบบสารสนเทศเพื่อการบริหารจัดการอุ้งเจริญการช่าง พบว่า ระบบสามารถจัดการข้อมูลพนักงาน ข้อมูลลูกค้า ข้อมูลค่าบริการ ข้อมูลการซ่อม ออกใบเสร็จรับเงิน และยังสามารถตรวจสอบข้อมูลย้อนหลังได้อย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งระบบสามารถทำงานได้อย่างถูกต้อง แม่นยำ รวดเร็วและตรงตามความต้องการของผู้ใช้ สามารถนำไปประยุกต์ใช้ในกิจการซ่อมรถหรือกิจการอื่น ๆ ที่มีความใกล้เคียงกัน สำหรับการหาประสิทธิภาพและคุณภาพของระบบ ได้นำมาประเมินหาประสิทธิภาพและคุณภาพของระบบที่ได้พัฒนาขึ้นโดยผู้เชี่ยวชาญที่มีความรู้และความชำนาญในด้านของระบบ จำนวน 5 ท่าน ซึ่งผลค่าเฉลี่ยของแต่ละรายการที่ประเมินได้การแปลผลอยู่ในระดับมากทุกด้าน รายละเอียดผลการประเมินประสิทธิภาพและคุณภาพ แสดงในตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ผลประเมินประสิทธิภาพและคุณภาพของระบบสารสนเทศเพื่อการบริหารจัดการอุ้งเจริญการช่าง

ข้อ	รายการ	ค่าเฉลี่ย	ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน	ความหมาย
1	สามารถทำงานได้ตรงตามความต้องการของผู้ใช้	4.37	0.56	มาก
2	ความถูกต้องในการทำงานของระบบ	3.92	0.61	มาก
3	ความสามารถของระบบในการติดต่อกับผู้ใช้	4.20	0.58	มาก
4	ประสิทธิภาพการทำงานของระบบ	4.20	0.81	มาก
5	การรักษาความปลอดภัยของข้อมูล	4.32	0.62	มาก
	รวม	4.20	0.64	มาก

จากตารางที่ 1 การสรุปผลโดยรวมของผู้เชี่ยวชาญที่มีความรู้และความชำนาญในด้านของระบบสารสนเทศเพื่อการบริหารจัดการอุ้งเจริญการช่าง พบว่า ด้านที่มีผลการประเมินมากที่สุด คือ ความสามารถทำงานได้ตรงตามความต้องการของผู้ใช้ (ค่าเฉลี่ยอยู่ที่ 4.37) เมื่อเปรียบเทียบกับข้ออื่น ๆ โดยพิจารณาจากค่าเฉลี่ยสูงสุด ส่วนด้านที่มีผลการประเมินน้อยที่สุด คือ ความถูกต้องในการทำงานของระบบ (ค่าเฉลี่ยอยู่ที่ 3.92) และเมื่อพิจารณาถึงผลการประเมินของผู้เชี่ยวชาญต่อระบบสารสนเทศเพื่อการบริหารจัดการอุ้งเจริญการช่าง โดยรวมอยู่ในระดับมาก

อภิปรายผล

ผลจากการวิเคราะห์ ระบบสารสนเทศเพื่อการบริหารจัดการอยู่เจริญการช่าง โดยมีขั้นตอนในการพัฒนา ดังนี้
ศึกษาระบบงานและรวบรวมความรู้ โดยผู้พัฒนาได้ทำการศึกษาระบบงานเดิม และความต้องการของ
ผู้ใช้งาน รวมถึงเอกสารต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับระบบสารสนเทศเพื่อการบริหารจัดการอยู่เจริญการช่าง หลังจากนั้น
จึงนำผลที่ได้มาทำการวิเคราะห์และออกแบบระบบ

วิเคราะห์และออกแบบระบบ ผู้พัฒนาได้ทำการวิเคราะห์และออกแบบระบบ โดยใช้แผนภาพการไหล
ของข้อมูล (Data Flow Diagram) เพื่อให้เห็นภาพรวมของระบบทั้งข้อมูลและขั้นตอนการทำงาน โดยใช้แผน
ภาพอี - อาร์ (Entity Relationship Diagram: E-R Diagram) เป็นเครื่องมือในการออกแบบฐานข้อมูล

การพัฒนา ระบบ ซึ่งโปรแกรมพัฒนาขึ้นจากภาษาวิซวลเบสิก (Visual Basic) และใช้โปรแกรมไมโครซอฟท์
แอกเซส (Microsoft Access) เป็นเครื่องมือที่ใช้ในการจัดการฐานข้อมูล โดยภายในระบบมีการออกแบบระบบ ดังนี้

- เจ้าของกิจการสามารถเข้าไปจัดการข้อมูลพนักงาน จัดการข้อมูลลูกค้า จัดการข้อมูลการบริการ
และจัดการข้อมูลการซ่อมได้

- พนักงานสามารถเข้าไปจัดการข้อมูลการซ่อมได้

- ลูกค้าสามารถขอข้อมูลตนเอง ข้อมูลการซ่อม และใบเสร็จรับเงินได้

ซึ่งภายหลังจากการได้พัฒนาและทดสอบระบบแล้ว พบว่า เป็นไปตามที่ได้ทำการออกแบบไว้ ระบบ
สารสนเทศเพื่อการบริหารจัดการอยู่เจริญการช่างที่พัฒนาขึ้นเป็นระบบที่ช่วยให้การทำงานมีประสิทธิภาพมากขึ้น
และระบบสามารถนำไปใช้กับระบบงานปัจจุบันของอยู่เจริญการช่างได้จริง ทำให้การบริการจัดการของอยู่เจริญ
การช่างในภาพรวมดีขึ้นจากเดิม นอกจากนี้การศึกษาของ ภิราภรณ์ บุตรชอ และคณะ เรื่อง ที่ทำการพัฒนาระบบ
สารสนเทศเพื่อจัดจำหน่ายสินค้าวิสาหกิจชุมชน กรณีศึกษา กลุ่มผลิตหมวกยางพารา อำเภอเมือง จังหวัดลำปาง
ผลการศึกษาพบว่า ระบบสารสนเทศเพื่อจัดการข้อมูลวิสาหกิจชุมชน ทำให้เก็บข้อมูลเป็นระเบียบมากยิ่งขึ้น
ช่วยให้ข้อมูลเป็นปัจจุบัน และสะดวกรวดเร็วในการบริหารจัดการข้อมูลวิสาหกิจชุมชน (ภิราภรณ์ บุตรชอ และ
คณะ, 2565) นอกจากนี้การศึกษาของ วิจิตร จารุโณประถัมภ์ เรื่อง ที่ทำการพัฒนาฐานข้อมูลการผลิตข้าว และ
แนวทางการลดต้นทุนการผลิตในอำเภอสรรคบุรี จังหวัดชัยนาท ผลการศึกษาพบว่า ฐานข้อมูลการผลิตข้าว
สามารถใช้งานได้จริง โดยมีหน้าที่ในการเพิ่มข้อมูล การแก้ไขข้อมูล การดูข้อมูล การลบข้อมูล การค้นหาข้อมูล
และการดาวน์โหลดข้อมูล (วิจิตร จารุโณประถัมภ์, 2564)

สรุป/ข้อเสนอแนะ

อยู่เจริญการช่างได้มีการนำเอาระบบสารสนเทศเข้ามาช่วยในการบริหารจัดการโดยมีขั้นตอนในการพัฒนา
ดังนี้ 1) การวิเคราะห์ระบบ (System Analysis) 2) ออกแบบและพัฒนาระบบ (Design and Implementation)
3) การทดสอบระบบ (System Test) ซึ่งระบบนี้มีผู้ที่เกี่ยวข้องกับระบบ คือ 1) เจ้าของกิจการเป็นผู้เข้าสู่ระบบใน
ฐานะผู้ดูแลระบบ ทำหน้าที่ดูแลจัดการข้อมูลทั้งหมด รวมทั้งการจัดการฐานข้อมูล ซึ่งมีหน้าที่ คือ การจัดการ
ข้อมูลพนักงาน จัดการข้อมูลลูกค้า จัดการข้อมูลการบริการและจัดการข้อมูลการซ่อม 2) พนักงาน เป็นผู้ที่
สามารถจัดการข้อมูลการซ่อมได้ 3) ลูกค้า เป็นผู้ที่สามารถขอข้อมูลตนเอง ข้อมูลการซ่อม และใบเสร็จรับเงิน
แล้วได้นำมาประเมินหาประสิทธิภาพและคุณภาพของระบบที่ได้พัฒนาขึ้นโดยผู้เชี่ยวชาญที่มีความรู้และ
ความชำนาญในด้านของระบบ จำนวน 5 ท่าน ซึ่งผลค่าเฉลี่ยของแต่ละรายการที่ประเมินได้การแปลผลอยู่ในระดับ
มากทุกด้าน ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป 1) ควรมีระบบออกรายงานการซ่อม เพื่อที่จะได้เห็นภาพรวม
ของข้อมูลการซ่อม ประจำวัน ประจำเดือน หรือประจำปี 2) ควรมีการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับระบบสารสนเทศเพื่อ

การบริหารจัดการอุ้งเจริญการช่างบนอุปกรณ์สมาร์ตโฟน 3) ควรมีการเพิ่มระบบความปลอดภัยของข้อมูล ในส่วนของการสำรองข้อมูลเพื่อช่วยป้องกันข้อมูลและระบบสูญหายในกรณีที่เกิดความเสียหาย

เอกสารอ้างอิง

- ชัยรัตน์ รอดเคราะห์. (2555). การพัฒนาระบบสารสนเทศ เพื่อการบริหารจัดการงานปริญญาโทและสารนิพนธ์ บัณฑิตวิทยาลัยมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ใน วิทยานิพนธ์วิทยาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาการจัดการทางวิศวกรรม. มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- ณัฐพันธ์ เขจรนันท์. (2551). การวิเคราะห์และออกแบบระบบสารสนเทศ. กรุงเทพมหานคร: ซีเอ็ดยูเคชั่น.
- ทัศน์เทพ ดลโสภณ และคณะ. (2557). การพัฒนาระบบสารสนเทศเพื่อการจัดทำรายงานสุขภาพจากฐานข้อมูลกลางของสำนักงานสาธารณสุขจังหวัดกาฬสินธุ์. นนทบุรี: มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
- เทพฤทธิ์ บัณฑิตวัฒนาวงศ์. (2554). คู่มือเรียนวิเคราะห์และออกแบบฐานข้อมูล. กรุงเทพมหานคร: โปรวิชั่น.
- นิตนา ฐานิตธนกร และธนกฤต เศรษฐ์สิริโชค. (2555). ปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจเลือกใช้บริการอุ้งมรดยนต์. ใน วารสารวิชาการและวิจัย มทร.พระนคร. 6(2), 113 - 128.
- บัญชา ปะสีละเตสัง. (2558). สร้าง Windows Application ด้วย Visual2015. กรุงเทพมหานคร: ซีเอ็ดยูเคชั่น.
- บุญชม ศรีสะอาด. (2556). วิธีการทางสถิติสำหรับการวิจัย เล่ม 1. กรุงเทพมหานคร: สุวีริยาสาส์น.
- ภิราภรณ์ บุตรชอ และคณะ. (2565). การพัฒนาระบบสารสนเทศเพื่อจัดจำหน่ายสินค้าวิสาหกิจชุมชนกรณีศึกษา กลุ่มผลิตหมวกยางพารา อำเภอเมือง จังหวัดลำปาง. วารสารวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี มหาวิทยาลัยราชภัฏศรีสะเกษ, 2(1), 43 - 53.
- วิจิตร จารุโณประถัมภ์. (2564). การพัฒนาฐานข้อมูลการผลิตข้าว และแนวทางการลดต้นทุนการผลิตในอำเภอสรรคบุรี จังหวัดชัยนาท. วารสารวิชาการจัดการปริทัศน์, 23(2), 123 - 132.
- สุธรรม เลิศพงษ์ประเสริฐ และธนชาติ ประทุมสวัสดิ. (2561). คุณภาพการบริการของศูนย์ซ่อมตัวถังและสีรถยนต์มาตรฐานในจังหวัดนนทบุรี. วารสารวิชาการสถาบันเทคโนโลยีแห่งสุวรรณภูมิ, 6(2), 17 - 28.
- สุพล พรหมมาพันธ์. (2554). ระบบสารสนเทศเพื่อการจัดการธุรกิจ. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยศรีปทุม.
- อุดม จินประดับ และคณะ. (2555). การศึกษาการพัฒนาฐานข้อมูลการตรวจสอบภายในของกระทรวงอุตสาหกรรม. วารสารวิชาการพระจอมเกล้าพระนครเหนือ, 22(1), 160 - 169.
- โอภาส เอี่ยมสิริวงศ์. (2556). ระบบฐานข้อมูล (Database Systems). กรุงเทพมหานคร: ซีเอ็ดยูเคชั่น.

แนวทางการบริหารจัดการเชิงนโยบายและกลยุทธ์ของการบริหารทรัพยากรมนุษย์
ของวิทยาลัยและมหาวิทยาลัยในมณฑลหูหนาน ประเทศสาธารณรัฐประชาชนจีน*

POLICY AND STRATEGIC MANAGEMENT APPROACH OF HUMAN
RESOURCE MANAGEMENT OF COLLEGES AND UNIVERSITIES IN HUNAN
PROVINCE PEOPLE'S REPUBLIC OF CHINA

เฟิ่ง เสี่ยวปัว, นีรันตร์ สุธีนันตร์, จิตติวิสุทธิ์ วิมุตติปัญญา*, กุลสิรินทร์ อภิรัตน์วรเดช

Ferng Seypore, Niran Suteeniran, Jittawisut Wimuttipanya, Kulsirin Apirathworadej

คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยา กรุงเทพมหานคร ประเทศไทย

Faculty of Education, Bansomdejchaopraya Rajabhat University, Bangkok, Thailand

*Corresponding author E-mail: jittawisut.wi@bsru.ac.th

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาการบริหารจัดการเชิงนโยบายและกลยุทธ์ของการบริหารทรัพยากรมนุษย์ของวิทยาลัย 2) ประเมินคุณลักษณะการบริหารจัดการเชิงนโยบายและกลยุทธ์ของการบริหารทรัพยากรมนุษย์ของวิทยาลัย 3) ศึกษาแนวทางการบริหารจัดการเชิงนโยบายและกลยุทธ์ของการบริหารทรัพยากรมนุษย์ของวิทยาลัยและมหาวิทยาลัยในมณฑลหูหนาน ประเทศสาธารณรัฐประชาชนจีน โดยใช้รูปแบบการวิจัยแบบผสมผสาน กลุ่มตัวอย่าง ประกอบด้วย 1) การสรรหาและคัดเลือก 2) การพัฒนาฝึกอบรม 3) การประเมินผลการปฏิบัติงาน 4) ค่าตอบแทนและสิทธิประโยชน์อื่น ๆ ประชากรที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ วิทยาลัยและมหาวิทยาลัยในมณฑลหูหนาน ประเทศสาธารณรัฐประชาชนจีน จำนวน 488 คน ผลการวิจัย พบว่าแนวทางการบริหารจัดการเชิงนโยบายและกลยุทธ์ของการบริหารทรัพยากรมนุษย์ของวิทยาลัยและมหาวิทยาลัยในมณฑลหูหนานประเทศสาธารณรัฐประชาชนจีนซึ่งทางการบริหารจัดการเชิงนโยบายและกลยุทธ์ของการบริหารทรัพยากรมนุษย์โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ลำดับถัดมา ได้แก่ ด้านค่าตอบแทนและสิทธิประโยชน์ ด้านการสรรหาและคัดเลือก และกำหนดแผนการฝึกอบรมและพัฒนาเฉพาะบุคคลตามความสามารถและความต้องการของบุคลากร แนวทางการบริหารจัดการเชิงนโยบายและกลยุทธ์ของการบริหารทรัพยากรมนุษย์ มีผลดังนี้ ผู้บริหารมีการสรรหาบุคลากรที่มีคุณสมบัติที่เหมาะสมกับงาน โดยการสรรหาบุคคลจากแหล่งกำลังคนภายนอกโดยใช้กลยุทธ์และวิธีการสรรหาที่เหมาะสมเพื่อให้เกิดการสรรหาบุคลากรที่มีประสิทธิภาพ ผู้บริหารสามารถบริหารจัดการได้อย่างมีประสิทธิภาพมีการกำหนดแนวทางในการบรรจุแต่งตั้งบุคลากรตามระเบียบอย่างชัดเจนและมีระบบครอบคลุมเป้าหมายองค์กร มีการออกแบบการวัดประเมินผลที่ครอบคลุมเป้าหมายการพัฒนาของการบริหารจัดการเชิงนโยบายและกลยุทธ์ของการบริหารทรัพยากรมนุษย์ของวิทยาลัย

คำสำคัญ: การบริหารจัดการ, นโยบาย, ทรัพยากรมนุษย์

* Received November 11, 2023; Revised November 28, 2023; Accepted November 30, 2023

Abstract

The purpose of study on 1) to study policy and strategic management approaches of Human Resource Management of Colleges and Universities in Hunan Province, People's Republic of China. 2) to assess policy and strategic management approaches of Human Resource Management of Colleges and Universities in Hunan Province, People's Republic of China. 3) To study policy and strategic management approaches of Human Resource Management of Colleges and Universities in Hunan Province, People's Republic of China with Mixed Method Research were aspects: 1) Recruitment and Selection 2) Training development 3) Performance Evaluation 4) Remuneration and Benefits. The population of the study were 488 Colleges. The results showed that Policies and strategic management approaches of human resource management of colleges and universities in Hunan Province, People's Republic of China, in which the overall policy and strategic management of human resource management was at a high level. Next were: Compensation and benefits Recruitment and selection performance appraisal and determine individual training and development plans according to the abilities and needs of personnel Management guidelines for policy and strategy of human resource management are as follows: Executives recruit personnel with suitable qualifications for the job. By recruiting people from external sources using appropriate recruitment strategies and methods to achieve the most effective recruitment. Executives are able to manage effectively. Guidelines for recruitment and appointment of personnel are clearly defined in accordance with the regulations and the system covers the organization's goals. There is an evaluation measurement design that covers the development goals of the college's policy and strategic management of human resource management.

Keywords: Management, Strategic, Human Resource

บทนำ

การบริหารจัดการทรัพยากรมนุษย์ (Human Resource Management : HRM) เป็นกลยุทธ์ และกระบวนการในการจัดการบุคลากรในองค์กรตามมิติต่าง ๆ เพื่อให้บุคลากรสามารถดำเนินการทำงานและปฏิบัติ ตามหน้าที่ของตนให้เกิดประสิทธิภาพมีคุณภาพสูงสุดและเกิดปัญหาที่น้อยที่สุด เฮนเดอร์ชอร์ต เอนเน่ ไรท์ เซลล่า และเฮนเดอร์สัน (Hendershott, A. & Sheila P., 1992) ได้ให้คำนิยามของการบริหารทรัพยากรมนุษย์ไว้ว่า คือ การบริหารกิจการที่ดำเนินการดึงดูด (Attract) พัฒนา (Develop) และธำรงรักษาไว้ (Maintain) ของกำลังคนให้ ปฏิบัติงานได้ผลสูง (High performing workforce) รวมไปถึงการมุ่งไปสู่ความเป็นเลิศขององค์กร (Corporate excellence) แกรี่ เดสเลอร์ (Gary D. , 2013) ให้ความหมายการบริหารทรัพยากรมนุษย์ว่าเป็นกระบวนการให้ ได้มาซึ่งมีการฝึกอบรม การประเมิน และการจ่ายค่าตอบแทนให้พนักงานและให้ความสนใจในเรื่องแรงงานสัมพันธ์ สุขภาพอนามัยและความปลอดภัย องค์กรประกอบของ กระบวนการจัดการทรัพยากรมนุษย์ที่สำคัญ มี 7 ประการด้วยกัน องค์กรประกอบที่ 1 คือ การวางแผนทรัพยากรมนุษย์ (Human Resource Planning) องค์กรประกอบที่ 2 คือ การสรรหาและการคัดเลือก (Recruitment and Selection) องค์กรประกอบที่ 3 คือ การฝึกอบรมและพัฒนา พนักงาน (Training and Development) องค์กรประกอบที่ 4 คือ การประเมินผลปฏิบัติงานและผลป้อนกลับของงาน (Performance appraisal) องค์กรประกอบที่ 5 คือ การให้ค่าตอบแทน (Compensation) องค์กรประกอบที่ 6 คือ พนักงานสัมพันธ์ (Employee) องค์กรประกอบที่ 7 คือ การโยกย้ายพนักงานและการทดแทน

ในปี พ.ศ. 2563 ได้มีการสำรวจจำนวนวิทยาลัยและมหาวิทยาลัยในมณฑลหูหนาน (ไม่รวมมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีป้องกันประเทศและวิทยาลัยอิสระ) พบว่า มีทั้งหมด 122 แห่ง โดยมีมหาวิทยาลัยทั่วไป 110 แห่งที่เปิดสอนในระดับปริญญาตรีจำนวน 36 แห่งและระดับอาชีวศึกษา จำนวน 74 แห่ง รายงานการวิจัยเกี่ยวกับสถานการณ์การดำเนินงานตลาดและแนวโน้มการพัฒนาของอุตสาหกรรมการศึกษาและการฝึกอบรมของจีนปี 2020 - 2026 และมีนักศึกษาระดับปริญญาตรี ทั้งหมด 1,406,900 คน เพิ่มขึ้นจากปี พ.ศ. 2562 จำนวน 80,100 คน หรือคิดเป็นร้อยละ 6.04% จากปีก่อนหน้า นอกจากนี้ยังมีนักศึกษาระดับบัณฑิตศึกษาทั้งหมด 93,500 คน เพิ่มขึ้นจากปี พ.ศ. 2562 จำนวน 7,641 คน หรือคิดเป็นร้อยละ 8.9% จากปีก่อนหน้า นโยบายการส่งเสริมการพัฒนาอุดมศึกษาของรัฐบาลมณฑลหูหนาน รัฐบาลมณฑลหูหนาน (Chih-Hsun C. & Hui L., 2010) ปฏิบัติตามแนวทางของการพัฒนาการศึกษาตามยุทธศาสตร์ “ยกระดับสามด้านและพัฒนานวัตกรรมสี่ด้าน” โดยมุ่งยกระดับศักยภาพของมหาวิทยาลัยและสาขาวิชาให้มีศักยภาพมากขึ้น ยกระดับคุณภาพการจัดการศึกษาในระดับปริญญาตรีและระดับบัณฑิตศึกษาและมีคุณภาพและมีประสิทธิภาพมากขึ้น และยกระดับสภรณะบัณฑิตระดับปริญญาตรีและบัณฑิตศึกษามีสมรรถนะที่สูงขึ้น (Mathew R. & Collins A., 2013)

การบริหารจัดการและการพัฒนาตามยุทธศาสตร์องค์กรควรต้องมีการพัฒนานวัตกรรมสี่ด้าน ได้แก่ พัฒนาวัตกรรม พัฒนานวัตกรรม พัฒนาทักษะความคิดสร้างสรรค์ สร้างเวทีเผยแพร่นวัตกรรม สนับสนุนให้วิทยาลัยและมหาวิทยาลัยดำเนินการความร่วมมือในเชิงลึกกับมหาวิทยาลัยและสถาบันการศึกษาชั้นนำทั่วโลก ผลักดันให้มีความร่วมมือในการแลกเปลี่ยนหน่วยกิต การให้ปริญญาร่วมกัน และทุนสนับสนุนร่วมกัน ดำเนินการวิจัยร่วมกัน และร่วมกันสร้างห้องปฏิบัติการ สนับสนุนวิทยาลัยและมหาวิทยาลัยนำเข้าองค์ความรู้และแหล่งเรียนรู้คุณภาพสูงจากต่างประเทศ และส่งเสริมการผลิตบัณฑิตร่วมกัน และที่สำคัญในเรื่องของแนวทางการบริหารจัดการเชิงนโยบายและกลยุทธ์ของการบริหารจัดการทรัพยากรมนุษย์ จะได้มีการพัฒนา มีประสิทธิภาพและคุณภาพ รวมทั้งข้อมูลที่ได้จะเป็นแนวทางปรับปรุงแก้ไข และพัฒนาในด้านต่าง ๆ ให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้นต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาการบริหารจัดการเชิงนโยบายและกลยุทธ์ของการบริหารทรัพยากรมนุษย์ของวิทยาลัยและมหาวิทยาลัยในมณฑลหูหนาน ประเทศสาธารณรัฐประชาชนจีน
2. เพื่อประเมินคุณลักษณะการบริหารจัดการเชิงนโยบายและกลยุทธ์ของการบริหารทรัพยากรมนุษย์ของวิทยาลัยและมหาวิทยาลัยในมณฑลหูหนาน ประเทศสาธารณรัฐประชาชนจีน
3. เพื่อศึกษาแนวทางการบริหารจัดการเชิงนโยบายและกลยุทธ์ของการบริหารทรัพยากรมนุษย์ของวิทยาลัยและมหาวิทยาลัยในมณฑลหูหนาน ประเทศสาธารณรัฐประชาชนจีน

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัย เรื่อง แนวทางการบริหารจัดการเชิงนโยบายและกลยุทธ์ของการบริหารทรัพยากรมนุษย์ของวิทยาลัยและมหาวิทยาลัยในมณฑลหูหนาน ประเทศสาธารณรัฐประชาชนจีน เป็นรูปแบบการวิจัยแบบผสมผสาน (Mixed Method Research)

ประชากร ได้แก่ วิทยาลัยและมหาวิทยาลัยในมณฑลหูหนาน ประเทศสาธารณรัฐประชาชนจีน จำนวน 122 แห่ง

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ ได้แก่ ผู้บริหาร และอาจารย์ประจำการ วิทยาลัยและมหาวิทยาลัยในมณฑลหูหนาน ประเทศสาธารณรัฐประชาชนจีน โดยการสุ่มแบบเจาะจง จำนวน 122 แห่ง ๆ ละ 4 คนรวมทั้งสิ้น 488 คน

กลุ่มผู้ให้ข้อมูลการสัมภาษณ์

กลุ่มผู้ให้ข้อมูลการสัมภาษณ์ ได้แก่ อธิการบดีหรือรองอธิการบดีของวิทยาลัยและมหาวิทยาลัยในมณฑลหูหนาน ประเทศสาธารณรัฐประชาชนจีน วิทยาลัยมหาวิทยาลัยละ 1 คน รวมทั้งสิ้น 122 คน

กลุ่มผู้ประเมินความเหมาะสมในการนำไปปฏิบัติ

กลุ่มผู้ประเมินความเหมาะสมในการนำไปปฏิบัติ ประกอบด้วย ผู้ทรงคุณวุฒิ คณาจารย์ ในมหาวิทยาลัยและผู้ที่มีบทบาทหลักในการบริหารจัดการเชิงนโยบายและกลยุทธ์ จำนวน 20 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลเพื่อใช้ในการวิจัยในครั้งนี้ เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับแนวทางการบริหารจัดการเชิงนโยบายและกลยุทธ์ของการบริหารทรัพยากรมนุษย์ของวิทยาลัยและมหาวิทยาลัยในมณฑลหูหนาน ประเทศสาธารณรัฐประชาชนจีน ยึดกรอบแนวคิด มี 4 ด้าน ดังนี้ 1) การสรรหาและคัดเลือก 2) การพัฒนาและฝึกอบรม 3) การประเมินผลการปฏิบัติงาน 4) ค่าตอบแทนและสิทธิประโยชน์อื่น ๆ

ขั้นตอนในการสร้างเครื่องมือ

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้เป็นแบบสอบถาม ผู้วิจัยได้ดำเนินการตามขั้นตอน ดังนี้

1. ศึกษาทฤษฎี เอกสาร และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เพื่อนำข้อมูลมาเป็นแนวทางในการบริหารจัดการเชิงนโยบายและกลยุทธ์ของการบริหารทรัพยากรมนุษย์ของวิทยาลัยและมหาวิทยาลัยในมณฑลหูหนาน ประเทศสาธารณรัฐประชาชนจีน

2. นำข้อมูลมาวิเคราะห์เนื้อหา กำหนดแนวทางในการการบริหารจัดการเชิงนโยบายและกลยุทธ์ของการบริหารทรัพยากรมนุษย์ของวิทยาลัยและมหาวิทยาลัยในมณฑลหูหนาน ประเทศสาธารณรัฐประชาชนจีน

3. สร้างแบบสอบถามการบริหารจัดการเชิงนโยบายและกลยุทธ์ของการบริหารทรัพยากรมนุษย์โดยใช้ทฤษฎีของ Mondy, Noe and Premeaux. มี 4 ด้าน ดังนี้ 1) การสรรหาและคัดเลือก 2) การพัฒนาและฝึกอบรม 3) การประเมินผลการปฏิบัติงาน 4) ค่าตอบแทนและสิทธิประโยชน์อื่น ๆ แล้วนำฉบับร่างเสนอต่อกรรมการที่ปรึกษาดุษฎีนิพนธ์ เพื่อพิจารณาตรวจสอบแก้ไข ปรับปรุง ให้ถูกต้องเหมาะสม ตรงตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย

4. นำแบบสอบถามให้ผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 3 ท่าน ประกอบด้วย ด้านบริหารการศึกษา ด้านการจัดการเรียนรู้ และด้านการวัดประเมินผล ตรวจสอบความถูกต้องและความเที่ยงตรงของเนื้อหาของแต่ละข้อคำถามได้ค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC, Index of Objective Congruence) มีค่าเท่ากับ 1.00

5. ทำการปรับปรุงแก้ไขแบบสอบถามตามข้อเสนอแนะของผู้เชี่ยวชาญเป็นฉบับสมบูรณ์

6. นำแบบสอบถามที่มีการปรับปรุง แก้ไขสมบูรณ์แล้ว ไปทดลองใช้กับวิทยาลัยและมหาวิทยาลัยในมณฑลหูหนาน ประเทศสาธารณรัฐประชาชนจีน จำนวน 30 คน แล้วหาค่าความเชื่อมั่น (Reliability) ของแบบสอบถามโดยวิธีหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของ ครอนบาค (Cronbach's Alpha Coefficient) ได้ความเชื่อมั่น 0.927

7. นำแบบสอบถามที่ผ่านการตรวจสอบคุณภาพ ด้านความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา และความเชื่อมั่น ไปใช้กับวิทยาลัยและมหาวิทยาลัยในมณฑลหูหนาน ประเทศสาธารณรัฐประชาชนจีน จำนวน 20 ท่าน โดยกลุ่มผู้ประเมินความเหมาะสมในการนำไปปฏิบัติ ประกอบด้วย ผู้ทรงคุณวุฒิ คณาจารย์ ในมหาวิทยาลัยด้านการบริหารการศึกษา บริหารทรัพยากรมนุษย์ บริหารกลยุทธ์ บริหารคุณภาพ ฯลฯ ซึ่งเป็นผู้ที่มีบทบาทหลักในการบริหารจัดการเชิงนโยบายและกลยุทธ์

การเก็บรวบรวมข้อมูล

การเก็บรวบรวมเครื่องมือ ในการวิจัยครั้งนี้ได้ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลตามขั้นตอน ดังนี้

1. นำหนังสือจากบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยา ไปขอความร่วมมือจากวิทยาลัยและมหาวิทยาลัยในมณฑลหูหนาน ประเทศสาธารณรัฐประชาชนจีน เพื่อแจกแบบสอบถามให้แก่วิทยาลัยและมหาวิทยาลัยในมณฑลหูหนาน ประเทศสาธารณรัฐประชาชนจีน จำนวน 488 คน เพื่อเก็บรวบรวมข้อมูล

2. ผู้วิจัยได้เก็บรวบรวมข้อมูลโดยแจกแบบสอบถามด้วยตนเอง จำนวน 488 ฉบับ เก็บคืนได้ จำนวน 488 ฉบับ คิดเป็นร้อยละ 100

การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลผู้วิจัยได้ดำเนินการรวบรวมข้อมูลและจำแนกข้อมูลออกเป็นกลุ่มโดยการหาค่าเฉลี่ย (\bar{X}) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.)

ผลการวิจัย

การวิจัยศึกษาแนวทางการบริหารจัดการเชิงนโยบายและกลยุทธ์ของการบริหารทรัพยากรมนุษย์ของวิทยาลัยและมหาวิทยาลัยในมณฑลหูหนาน ประเทศสาธารณรัฐประชาชนจีน โดยผู้วิจัยได้สรุปผลการวิจัยในหัวข้อต่าง ๆ ตามลำดับ ดังนี้

ตอนที่ 1 ศึกษาการบริหารจัดการเชิงนโยบายและกลยุทธ์ของการบริหารทรัพยากรมนุษย์ของวิทยาลัยและมหาวิทยาลัยในมณฑลหูหนานประเทศสาธารณรัฐประชาชนจีน

แนวทางการบริหารจัดการเชิงนโยบายและกลยุทธ์ของการบริหารทรัพยากรมนุษย์ของวิทยาลัยและมหาวิทยาลัยในมณฑลหูหนานประเทศสาธารณรัฐประชาชนจีน ซึ่งการบริหารจัดการเชิงนโยบายและกลยุทธ์ของการบริหารทรัพยากรมนุษย์ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านค่าตอบแทนและสิทธิประโยชน์ มีค่าเฉลี่ยสูงสุด รองลงมา คือ ด้านการสรรหาและคัดเลือก ส่วนด้านการประเมินผลการปฏิบัติงาน มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด

ตอนที่ 2 ศึกษาการประเมินคุณลักษณะการบริหารจัดการเชิงนโยบายและกลยุทธ์ของการบริหารทรัพยากรมนุษย์ของวิทยาลัยและมหาวิทยาลัยในมณฑลหูหนานประเทศสาธารณรัฐประชาชนจีน

ผลการประเมินคุณลักษณะการบริหารจัดการเชิงนโยบายและกลยุทธ์ของการบริหารทรัพยากรมนุษย์ของวิทยาลัยและ มหาวิทยาลัยในมณฑลหูหนานประเทศสาธารณรัฐประชาชนจีน โดยภาพรวม มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า มีวิธีการแสวงหาโน้มน้าวและจูงใจให้บุคคลที่มีความรู้ความสามารถและเหมาะสมกับตำแหน่งเข้ามาทำงานในองค์กร มีค่าเฉลี่ยสูง รองลงมา คือ สนับสนุนการสรรหาบุคคลจากบุคคลภายนอกส่วนกำหนดแผนการฝึกอบรมและพัฒนาเฉพาะบุคคลตามความสามารถและความต้องการของบุคลากร มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด

ตอนที่ 3 แนวทางการบริหารจัดการเชิงนโยบายและกลยุทธ์ของการบริหารทรัพยากรมนุษย์ของวิทยาลัยและมหาวิทยาลัยในมณฑลหูหนานประเทศสาธารณรัฐประชาชนจีน

โดยกลุ่มผู้ประเมินความเหมาะสมในการนำไปปฏิบัติ ประกอบด้วย ผู้ทรงคุณวุฒิ คณาจารย์ ในมหาวิทยาลัยด้านการบริหารการศึกษา บริหารทรัพยากรมนุษย์ บริหารกลยุทธ์ บริหารคุณภาพ ฯลฯ ซึ่งเป็นผู้ที่มีบทบาทหลักในการบริหารทรัพยากรมนุษย์ จำนวน 20 คน โดยใช้วิธีจัดสัมมนาโดยมีผล ดังนี้ ผู้บริหารมีการสรรหาบุคลากรที่มีคุณสมบัติที่เหมาะสมกับงาน โดยการสรรหาบุคคลจากแหล่งกำลังคนภายนอก โดยใช้กลยุทธ์และวิธีการสรรหาที่เหมาะสมเพื่อให้เกิดการสรรหาบุคลากรที่มีประสิทธิภาพมากที่สุด ผู้บริหารสามารถบริหารจัดการได้อย่างมีประสิทธิภาพมีการกำหนดแนวทางในการบรรจุแต่งตั้งบุคลากรตามระเบียบอย่างชัดเจน ในการดำเนินงานขั้นตอนในการถ่ายทอดความรู้ หรือการรับข้อมูลข่าวสารเป็นสิ่งสำคัญเป็นอย่างยิ่งเพราะจะเป็นตัวที่ช่วยให้องค์กรขับเคลื่อนไปในทิศทางที่ถูกต้อง ผู้บริหารมีการกำหนดหน้าที่ที่รับผิดชอบในแต่ละตำแหน่งงานได้อย่างเหมาะสมและเลือกงานให้เหมาะสมกับความสามารถของแต่ละบุคคลเพื่อให้การดำเนินงานมีประสิทธิภาพมากที่สุด ผู้ที่ทำ

หน้าที่ในการสรรหาบุคลากรมีการกำหนดแนวทางในการบรรจุแต่งตั้งบุคลากรตามระเบียบอย่างชัดเจนและสามารถดึงดูดบุคลากรที่มีคุณภาพตรงกับงานและเกิดความสนใจที่จะมาร่วมงานกับองค์กรอย่างมีประสิทธิภาพ โดยการตัดสินใจเลือกบุคคลที่มีคุณสมบัติและความสามารถเหมาะสมที่สุดจากผู้สมัคร เพื่อให้เข้ามาทำงานและดำรงในตำแหน่งที่ต้องการ โดยองค์กรมีการสนับสนุนให้บุคลากรทุกคนมีโอกาส เพิ่มพูนความรู้ ทักษะ ประสบการณ์และศึกษาดูงานเพื่อพัฒนาโลกทัศน์อย่างต่อเนื่อง อีกทั้งเป็นการเสริมสร้างสมรรถนะทางด้านความรู้ ทักษะ ทักษะคิดและพฤติกรรมในการปฏิบัติงาน ซึ่งระบบการประเมินผลการปฏิบัติงานเป็นระเบียบแบบแผน มีการกำหนดหลักการและวัตถุประสงค์ที่ชัดเจน และมีผลการประเมินเป็นที่ยอมรับและนำมาปรับปรุงการปฏิบัติงานให้มีประสิทธิภาพดียิ่งขึ้น รวมถึงองค์กรมีกระบวนการประเมินการเลื่อนขั้น เงินเดือนตามระเบียบราชการอย่างเป็นธรรม อีกทั้งให้ความสำคัญในเรื่องการสร้างบรรยากาศในการทำงาน ความพึงพอใจในการปฏิบัติงาน คุณภาพชีวิตในการทำงาน และการสร้างจิตสำนึกด้านความปลอดภัยในการทำงาน ซึ่งจะส่งผลให้บุคลากรในองค์กรเกิดกระบวนการทำงานที่มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

อภิปรายผล

จากผลการวิจัยแนวทางการบริหารจัดการเชิงนโยบายและกลยุทธ์ของการบริหารทรัพยากรมนุษย์ของวิทยาลัยและมหาวิทยาลัยในมณฑลหูหนานประเทศสาธารณรัฐประชาชนจีน สอดคล้องตามวัตถุประสงค์ข้อที่ 1) การบริหารจัดการเชิงนโยบายและกลยุทธ์ของการบริหารทรัพยากรมนุษย์ของวิทยาลัยและมหาวิทยาลัยในมณฑลหูหนานประเทศสาธารณรัฐประชาชนจีน ซึ่งการบริหารจัดการเชิงนโยบายและกลยุทธ์ของการบริหารทรัพยากรมนุษย์ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านค่าตอบแทนและสิทธิประโยชน์มีค่าเฉลี่ยสูงสุด รองลงมา คือ ด้านการสรรหาและคัดเลือก ส่วนด้านการประเมินผลการปฏิบัติงานมีค่าเฉลี่ยต่ำสุด ทั้งนี้เป็นเพราะว่า องค์กรมีกระบวนการประเมินการเลื่อนขั้น เงินเดือนตามระเบียบราชการอย่างเป็นธรรม มีการจ่ายผลตอบแทนพิเศษให้กับกลุ่มบุคลากรที่มีศักยภาพสูง เพื่อเป็นการจูงใจรักษาบุคลากรที่มีศักยภาพสูงให้อยู่กับองค์กรนาน ๆ (กัลยารัตน์ ธีระธนชัยกุล, 2557) 2) การประเมินคุณลักษณะการบริหารจัดการเชิงนโยบายและกลยุทธ์ของการบริหารทรัพยากรมนุษย์ของวิทยาลัยและมหาวิทยาลัยในมณฑลหูหนานประเทศสาธารณรัฐประชาชนจีน มีกระบวนการที่มีประสิทธิภาพในการประเมินวิทยฐานะข้าราชการครูและบุคลากร ทางการศึกษา การส่งเสริมและยกย่องเชิดชูเกียรติ อีกทั้งยังให้ความสำคัญในเรื่อง การสร้างบรรยากาศในการทำงาน และการสร้างจิตสำนึกด้านความปลอดภัยในการทำงาน การวางนโยบาย และแนวทางปฏิบัติในการจ่ายค่าตอบแทน สวัสดิการและผลประโยชน์อื่น ๆ แก่บุคลากรอย่างเหมาะสม สอดคล้องกับแนวคิดของ แมททิว (Mathew R. & Collins A., 2013) ได้อธิบายความหมายของผลตอบแทนและผลประโยชน์อื่น ๆ ว่า กลไกอิทธิพลและแนวทางปฏิบัติในการจัดการค่าตอบแทนและสิทธิประโยชน์ กล่าวไว้ว่า ค่าตอบแทนและสิทธิประโยชน์เป็นแรงจูงใจที่สำคัญในการบริหารองค์กร ซึ่งจะส่งผลต่อความกระตือรือร้นในการทำงานและความภักดีของบุคลากร 3) การบริหารจัดการเชิงนโยบายและกลยุทธ์ของการบริหารทรัพยากรมนุษย์ของวิทยาลัยและมหาวิทยาลัยในมณฑลหูหนานประเทศสาธารณรัฐประชาชนจีน สอดคล้องกับงานวิจัยของบลูเลอร์และแมกซ์วอย ได้ทำการศึกษากลยุทธ์การจัดการทรัพยากรมนุษย์และประสิทธิภาพการทำงาน พบว่า กลยุทธ์และการจัดการทรัพยากรมนุษย์ในการระบุนความเชื่อมโยงที่สำคัญระหว่างกลยุทธ์ของบริษัทกับ ทรัพยากรมนุษย์และผลการดำเนินงานที่มุ่งเน้นเกี่ยวกับบทบาทของทรัพยากรมนุษย์ในการสร้างความได้เปรียบทางการแข่งขันโดยการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ให้เกิดประสิทธิภาพในการทำงาน สอดคล้องกับแนวคิดของ เดลาฮาเย ได้อธิบายความหมายของการสรรหาและคัดเลือกไว้ว่า ทฤษฎีประสิทธิภาพการคัดเลือกมุ่งเน้นการจัดตั้งระบบการรับสมัครตามหลักวิทยาศาสตร์และกลไกการประเมินเพื่อประเมินและเปรียบเทียบผู้สมัครอย่างครอบคลุมรอบด้าน คัดเลือกผู้มีความสามารถเหมาะสมสำหรับองค์กร ยกกระดับประสิทธิภาพการคัดเลือกและ

ความมั่นคงของบุคลากร (Delahaye, L., 2005) สอดคล้องกับแนวคิดของ จาง ถึง และผาง เยียนเยียน ได้อธิบายความหมายของการสรรหาและคัดเลือกไว้ว่า กระบวนการสรรหา มีวัตถุประสงค์เพื่อรวบรวมเอาผู้สมัครที่มีความสามารถตามท้องที่ที่ต้องการ โดยจะสำเร็จได้นั้นต้องอาศัยกระบวนการที่ประกอบด้วยขั้นตอนตั้งแต่การวางแผนพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ ที่บอกได้ถึงความต้องการของทรัพยากรมนุษย์ (จาง ถึง และผาง เยียนเยียน, 2020)

สรุป/ข้อเสนอแนะ

แนวทางการบริหารจัดการเชิงนโยบายและกลยุทธ์ของการบริหารทรัพยากรมนุษย์ของวิทยาลัยและมหาวิทยาลัยในมณฑลหูหนานประเทศสาธารณรัฐประชาชนจีนซึ่งทางการบริหารจัดการเชิงนโยบายและกลยุทธ์ของการบริหารทรัพยากรมนุษย์โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ลำดับถัดมา ได้แก่ ด้านค่าตอบแทนและสิทธิประโยชน์ ด้านการสรรหาและคัดเลือก และกำหนดแผนการฝึกอบรมและพัฒนาเฉพาะบุคคลตามความสามารถและความต้องการของบุคลากร แนวทางการบริหารจัดการเชิงนโยบายและกลยุทธ์ของการบริหารทรัพยากรมนุษย์มีผล ดังนี้ ผู้บริหารมีการสรรหาบุคลากรที่มีคุณสมบัติที่เหมาะสมกับงาน โดยการสรรหาบุคคลจากแหล่งกำลังคนภายนอกโดยใช้กลยุทธ์และวิธีการสรรหาที่เหมาะสมเพื่อให้เกิดการสรรหาบุคลากรที่มีประสิทธิภาพ ผู้บริหารสามารถบริหารจัดการได้อย่างมีประสิทธิภาพมีการกำหนดแนวทางในการบรรจุแต่งตั้งบุคลากรตามระเบียบอย่างชัดเจนและมีระบบครอบคลุมเป้าหมายองค์กร ประกอบด้วย 1) ผู้บริหารของวิทยาลัยและมหาวิทยาลัยในมณฑลหูหนานควรจะมีการศึกษารูปแบบแนวทางแนวทางการบริหารจัดการเชิงนโยบายและกลยุทธ์ของการบริหารทรัพยากรมนุษย์ของวิทยาลัยและมหาวิทยาลัยในมณฑลหูหนานประเทศสาธารณรัฐประชาชนจีน ที่มีการกำหนดขนาดขององค์การที่แน่นอน ที่ต้องกำหนดเป้าหมายและแนวทางการดำเนินงานในอนาคต องค์การ ต้องมีการกำหนดวิสัยทัศน์ มีเป้าหมายที่จะนำการเปลี่ยนแปลงไปสู่สิ่งใหม่ ๆ ทั้งภายนอกและภายในโดยให้ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องมีส่วนร่วมในการกำหนดภาพอนาคตขององค์การ ในการนำกระบวนการ วิธีการ การดำเนินการ เข้าไปส่งเสริมตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงได้อย่างเป็นรูปธรรม และ 2) ผู้บริหารของวิทยาลัยและมหาวิทยาลัยในมณฑลหูหนานควรจะมีการวิจัยการศึกษาแนวทางการบริหารจัดการเชิงนโยบายและกลยุทธ์ของการบริหารทรัพยากรมนุษย์ของวิทยาลัยและมหาวิทยาลัยในมณฑลหูหนานประเทศสาธารณรัฐประชาชนจีนอย่างต่อเนื่องในองค์การรูปแบบอื่น ๆ เช่น ในหน่วยงานอื่น ๆ และพัฒนาทุกสถานศึกษาให้นำการบริหารจัดการเชิงนโยบายและกลยุทธ์ และต้องการนำพาร่องการสู่ความเป็นเลิศและความยั่งยืนได้ (จาง จีหลิน และหยาง เหวินเทา, 2015)

เอกสารอ้างอิง

- กัลยารัตน์ ชีระธนชัยกุล. (2557). การบริหารทรัพยากรมนุษย์. กรุงเทพมหานคร: ส.เอเชียเพรส.
- จาง จีหลิน และหยาง เหวินเทา. (2015). การวิจัยประสิทธิภาพขององค์กรสมัยใหม่. วารสารธุรกิจระหว่างประเทศ, 2(6), 67 - 68.
- จาง ถึง และผาง เยียนเยียน. (2020). รูปแบบการจัดการช่องทางการสรรหาทรัพยากรมนุษย์. Beijing: University of Posts and Telecommunications.
- Delahaye, L. (2005). Human Resource Development: Adult Learning and Knowledge Management. (2ed.). New York: John Wiley & Sons Australia, Ltd.
- Gary D. (2013). Human Resource Management. New York: Prentice Hall.
- Hendershott, A. & Sheila P. (1992). Quality of Life Correlates for University Student. National Association of Student Personnel Administrator Journal, 12(2), 164 - 165.
- Mathew R. & Collins A. (2013). Human resource management, employee exchange relationships, and performance in small businesses. Journal of Business Research, 52(2), 153-173.

คำแนะนำสำหรับผู้เขียน

1. นโยบายการตีพิมพ์ในวารสารมหาจุฬานาครทรรศน์

วารสารมหาจุฬานาครทรรศน์ เป็นวารสารวิชาการของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณ-ราชวิทยาลัย วิทยาเขตนครศรีธรรมราช มีวัตถุประสงค์เพื่อส่งเสริมการศึกษา ค้นคว้า และเผยแพร่บทความวิจัยและบทความวิชาการแก่นักวิจัย นักวิชาการ คณาจารย์ และนักศึกษา ในมิติเพื่อสนับสนุนการศึกษา การสอน การวิจัยในมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย โดยเน้นสาขาวิชาพุทธศาสนา บริหารการศึกษา ปรัชญา จิตวิทยา การพัฒนาชุมชน การพัฒนาสังคม นิติศาสตร์ การศึกษาเชิงประยุกต์ รวมถึงสหวิทยาการอื่น ๆ อาทิ วิทยาศาสตร์สุขภาพ หรือ การพยาบาล

ทุกบทความที่ตีพิมพ์เผยแพร่ได้ผ่านการพิจารณาจากผู้ทรงคุณวุฒิ อย่างน้อย 2 ท่าน ในลักษณะปกปิดรายชื่อ (Double Blind Peer – Reviewed) เปิดรับบทความทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ โดยรับพิจารณาตีพิมพ์ต้นฉบับของบุคคลทั้งภายในและภายนอกมหาวิทยาลัย และผลงานที่ส่งมาจะต้องไม่เคยเสนอหรือกำลังเสนอตีพิมพ์ในวารสารวิชาการใดมาก่อน **วารสารมีกำหนดออกปีละ 12 ฉบับ (รายเดือน)** ดังต่อไปนี้

ฉบับที่ 1 เดือนมกราคม	ฉบับที่ 2 เดือนกุมภาพันธ์	ฉบับที่ 3 เดือนมีนาคม
ฉบับที่ 4 เดือนเมษายน	ฉบับที่ 5 เดือนพฤษภาคม	ฉบับที่ 6 เดือนมิถุนายน
ฉบับที่ 7 เดือนกรกฎาคม	ฉบับที่ 8 เดือนสิงหาคม	ฉบับที่ 9 เดือนกันยายน
ฉบับที่ 10 เดือนตุลาคม	ฉบับที่ 11 เดือนพฤศจิกายน	ฉบับที่ 12 เดือนธันวาคม

2. ประเภทของผลงานที่ตีพิมพ์ในวารสารมหาจุฬานาครทรรศน์

1) **บทความวิจัย (Research Article)** เป็นบทความที่นำเสนอการค้นคว้าวิจัย เกี่ยวกับพุทธศาสนา บริหารการศึกษา ปรัชญา จิตวิทยา การพัฒนาสังคม นิติศาสตร์ การศึกษาเชิงประยุกต์ สหวิทยาการอื่น ๆ

2) **บทความวิชาการ (Academic Article)** เป็นบทความวิเคราะห์ วิจัยหรือเสนอแนวคิดใหม่

3. รูปแบบของการจัดเตรียมต้นฉบับ

1) ต้นฉบับบทความต้องมีความยาว 8 – 12 หน้ากระดาษ A4 (ไม่รวมเอกสารอ้างอิง) พิมพ์บนกระดาษหน้าเดียว ใช้ตัวอักษรแบบ TH SarabunPSK ตั้งค่าหน้ากระดาษโดยเว้นขอบบน ขอบซ้าย 1 นิ้ว และขอบขวา ขอบล่าง 1 นิ้ว กำหนดระยะห่างระหว่างบรรทัดเท่ากับ 1 และเว้นบรรทัดระหว่างแต่ละย่อหน้า การนำเสนอรูปภาพและตาราง ต้องนำเสนอรูปภาพและตารางที่มีความคมชัดพร้อมระบุหมายเลขกำกับรูปภาพไว้ด้านล่าง พิมพ์เป็นตัวหนาเช่นตารางที่ 1 หรือ Table 1 และ ภาพที่ 1 หรือ Figure 1 รูปภาพที่นำเสนอต้องมีรายละเอียดของข้อมูลครบถ้วนและเข้าใจได้โดยไม่ต้องกลับไปอ่านที่เนื้อความอีก ระบุลำดับของรูปภาพทุกรูปให้สอดคล้องกับเนื้อหาที่อยู่ในต้นฉบับ โดยคำอธิบายต้องกระชับและสอดคล้องกับรูปภาพที่นำเสนอ

2) ชื่อเรื่องต้องมีทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ พิมพ์ไว้ตรงกลางหน้าแรก

3) ชื่อผู้เขียน ทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ พร้อมระบุชื่อสังกัดหรือหน่วยงาน

4) มีบทคัดย่อภาษาไทยและภาษาอังกฤษ ไม่เกิน 300 คำต่อบทคัดย่อ

5) กำหนดคำสำคัญ (Keywords) 3 – 5 คำ ทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ

6) การเรียงหัวข้อ หัวข้อใหญ่สุด ให้พิมพ์ชิดขอบด้านซ้าย หัวข้อย่อยเว้นห่างจาก หัวข้อใหญ่ 1 Tab และ หัวข้อย่อยขนาดเดียวกัน ต้องพิมพ์ให้ตรงกัน เมื่อขึ้นหัวข้อใหญ่ ควรเว้นระยะพิมพ์ 1 บรรทัด

7) การใช้ตัวเลขคำย่อ และวงเล็บ ควรใช้ตัวเลขอารบิกทั้งหมด ใช้คำย่อที่เป็น สากลเท่านั้น (ระบุคำเต็มไว้ในครั้งแรก) การวงเล็บภาษาอังกฤษ ควรใช้ดังนี้ (Student Centred Learning)

บทความวิจัย ให้เรียงลำดับสาระ ดังนี้

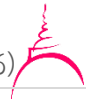
- 1) บทคัดย่อ (Abstract) เสนอวัตถุประสงค์ของการวิจัย วิธีการวิจัยและผลการวิจัยโดยสรุป สั้นกะทัดรัดได้ใจความ
- 2) บทนำ (Introduction) ระบุความเป็นมาและความสำคัญของปัญหาในการวิจัยและระบุวัตถุประสงค์ของการวิจัย
- 3) วิธีดำเนินการวิจัย (Research Methodology) ระบุแบบแผนการวิจัยการได้มาซึ่งกลุ่มตัวอย่างและการกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่าง เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล และการวิเคราะห์ข้อมูล
- 4) ผลการวิจัย/ผลการทดลอง (Results) เสนอผลที่พบตามวัตถุประสงค์การวิจัยตามลำดับอย่างชัดเจน ควรเสนอในรูปตารางหรือแผนภูมิ
- 5) อภิปรายผล/วิจารณ์ (Discussion) เสนอเป็นความเรียง ชี้ให้เห็นถึงความเชื่อมโยงของผลการวิจัยกับกรอบแนวคิด และงานวิจัยที่ผ่านมา ไม่ควรอภิปรายเป็นข้อ ๆ แต่ชี้ให้เห็นถึงความเชื่อมโยงของตัวแปรที่ศึกษาทั้งหมด
- 6) องค์กรความรู้ใหม่ (Originality and Body of Knowledge) ระบุองค์ความรู้อันเป็นผลสัมฤทธิ์ที่ได้จากการวิจัย สังเคราะห์ออกมาในรูปแบบโมเดล พร้อมคำอธิบายรูปแบบ/โครงสร้างของโมเดลอย่างกระชับเข้าใจง่าย
- 7) สรุป (Conclusion) /ข้อเสนอแนะ (Recommendation) ระบุข้อสรุปที่สำคัญและข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้ และประเด็นสำหรับการวิจัยต่อไป
- 8) เอกสารอ้างอิง (References) ต้องเป็นรายการอ้างอิงที่มีปรากฏในบทความเท่านั้น

บทความวิชาการ ให้เรียงลำดับสาระ ดังนี้

- 1) บทคัดย่อ (Abstract)
- 2) บทนำ (Introduction)
- 3) เนื้อเรื่อง (Content) แสดงสาระสำคัญที่ต้องการนำเสนอตามลำดับ
- 4) สรุป (Conclusion)
- 5) เอกสารอ้างอิง (Reference)

4. ระบบการอ้างอิงและเอกสารอ้างอิงทางวิชาการ

เอกสารที่นำมาใช้ในการอ้างอิงบทความ ควรมีที่มาจากแหล่งตีพิมพ์ที่ชัดเจน และมีความน่าเชื่อถือสามารถสืบค้นได้ เช่น หนังสือ วารสาร หรืองานวิจัย เป็นต้น วารสาร ผู้เขียนบทความจะต้องตรวจสอบความถูกต้องของรายการอ้างอิง เพื่อป้องกันความล่าช้าในการตีพิมพ์บทความ เนื่องจากบทความที่มีการอ้างอิงไม่ถูกต้อง จะไม่ได้รับการส่งต่อให้ผู้ทรงคุณวุฒิพิจารณา จนกว่าการอ้างอิงเอกสารจะได้รับการแก้ไขให้สมบูรณ์ และรายการอ้างอิงจะต้องไม่ต่ำกว่า 10 รายการอ้างอิง/1 บทความ ทั้งนี้วารสารขอปฏิเสธการอ้างอิงหรือข้อมูลการอ้างอิงที่อยู่ในรูปแบบออนไลน์ หรือเว็บไซต์ (URL) เนื่องจากไม่สามารถระบุฐานข้อมูลชัดเจน เพื่อสามารถสืบค้นภายหลังได้

การอ้างอิงในเนื้อหาบทความ

รูปแบบการอ้างอิงในเนื้อเรื่องและท้ายเล่มใช้วิธีการอ้างอิงระบบนาม – ปี ตามรูปแบบของ American Psychological Association (APA) ให้ใช้ระบบตัวอักษรโดยใช้วงเล็บ เปิด – ปิด แล้วระบุชื่อ – นามสกุลของผู้เขียนและปีที่ตีพิมพ์ กำกับท้ายเนื้อความที่ได้อ้างอิง ตัวอย่าง “...โดยการส่งเสริมการประกอบวิชาชีพชุมชนโรงเรียน ซึ่งเป็นนวัตกรรมต้นแบบครบวงจรทั้งการเรียนรู้การผลิต (พอเจตน ธรรมศิริขวัญ, 2563) ทั้งนี้เพื่อค้นหาข้อมูลและวิเคราะห์ข้อมูล จนนำไปสู่การจัดการปัญหาของตนเองได้...” เอกสารอ้างอิงที่ใช้อ้างอิงในบทความ จะต้องปรากฏในเอกสารอ้างอิงท้ายบทความทุกรายการ โดยรูปแบบของเอกสารอ้างอิง มีดังนี้

อ้างอิงจากเอกสารภาษาไทย

1) พระไตรปิฎกและอรรถกถาให้อ้างชื่อคัมภีร์ / เล่มที่/ ชื่อที่/ เลขหน้า มาด้วย เว้นวรรคหนึ่งครั้งแล้วตามด้วยอ้างอิงผู้แต่งแล้วตามด้วยเครื่องหมายจุลภาค (,) ตัวอย่าง เช่น “ดูกรภิกษุทั้งหลาย จักร 4 ประการนี้ เป็นเครื่องเป็นไปแก่มนุษย์และเทวดาผู้ประกอบ เป็นเครื่องที่มนุษย์และเทวดาประกอบแล้ว ย่อมถึงความเป็นผู้ใหญ่และความไพบุลย์ในภคะทั้งหลาย ต่อกาลไม่นานนัก” (อง.จตุกก. 21/31/37) (มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, 2539) เป็นต้น

2) ผู้แต่งหนึ่งราย ให้อ้างชื่อผู้แต่งแล้วตามด้วยเครื่องหมายจุลภาค (,) และตามด้วยปีที่พิมพ์ เช่น (พระมหาสุทิตย์ อากาศโร, 2560)

3) ผู้แต่งสองราย ให้อ้างชื่อของผู้แต่งทั้งสองรายโดยใช้คำว่า “และ” ในการเชื่อมชื่อผู้แต่งทั้งสองราย แล้วตามด้วยเครื่องหมายจุลภาค (,) และปีที่พิมพ์ เช่น (พระมหาสุทิตย์ อากาศโร และเชมณัฐ อินทรสุวรรณ, 2560)

4) ถ้ามีผู้แต่งมากกว่า 2 รายให้อ้างชื่อของผู้แต่งรายแรกแล้วเพิ่มคำว่า “และคณะ” แล้วตามด้วยเครื่องหมายจุลภาค (,) และตามด้วยปีที่พิมพ์ เช่น (ศุภราภรณ์ แต่งตั้งลำ และคณะ, 2560)

5) กรณีที่เนื้อความเป็นเรื่องเดียวกัน หรือผลการวิจัยเหมือนกัน แต่มีผู้อ้างอิงหลายคนให้ใช้รายการอ้างอิงที่ใกล้เคียงปัจจุบันมากที่สุด

อ้างอิงจากเอกสารภาษาอังกฤษ

1) ถ้ามีผู้แต่งหนึ่งรายให้อ้างนามสกุลและอักษรย่อของผู้แต่ง ตามด้วยเครื่องหมายจุลภาค (,) และปีที่พิมพ์ เช่น (Kemp, S., 2020)

2) ถ้ามีผู้แต่งสองรายให้อ้างนามสกุลและอักษรย่อของผู้แต่งทั้งสองราย โดยใช้เครื่องหมายแอนด์ (&) คั่นกลางระหว่างนามสกุลของผู้แต่งทั้งสอง แล้วตามด้วยเครื่องหมายจุลภาค (,) และปีที่พิมพ์ เช่น (Levinson, D. & Ember, M., 1996)

3) ถ้ามีผู้แต่งมากกว่า 2 รายให้อ้างนามสกุลของผู้แต่งรายแรกตามด้วย et al. แล้วตามด้วยเครื่องหมายจุลภาค (,) และปีที่พิมพ์ (Davis, S. N. et al., 2020)

กรณีการอ้างอิงผู้แต่งคนเดียวกัน เผยแพร่ปีเดียวกัน แต่ผลงานต่างกัน ให้กำหนดลำดับของเอกสารอ้างอิง โดยใช้ตัวอักษรอิงตามลักษณะภาษาของเอกสารอ้างอิง ต่อท้ายปีที่เผยแพร่แทน เช่น (พระมหาสุทิตย์ อากาศโร, 2560 ก) (พระมหาสุทิตย์ อากาศโร, 2560 ข) (Kemp, S., 2020 A) (Kemp, S., 2020 B) เป็นต้น

เอกสารอ้างอิงท้ายเล่ม

(1) พระไตรปิฎก อรรถกถา

รูปแบบ :

ผู้แต่ง.// (ปีที่พิมพ์).// ชื่อพระไตรปิฎกอรรถกถา.// สถานที่พิมพ์: /สำนักพิมพ์หรือโรงพิมพ์.

ตัวอย่าง :

มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. (2539). พระไตรปิฎกฉบับภาษาไทย ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

(2) หนังสือ

รูปแบบ :

ผู้แต่ง.// (ปีที่พิมพ์).// ชื่อหนังสือ.// (ครั้งที่พิมพ์).// สถานที่พิมพ์: /สำนักพิมพ์ หรือโรงพิมพ์.

ตัวอย่าง :

พระมหาสุทิตย์ อาภากรโ. (2548). เครือข่าย : ธรรมชาติ ความรู้ และการจัดการ. (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพมหานคร: พิสิษฐ์ ไทย ออฟเซต.

(3) บทความในหนังสือ

รูปแบบ :

ผู้แต่ง.// (ปีที่พิมพ์).// ชื่อบทความ.// ใน ชื่อบรรณาธิการ (บรรณาธิการ).// ชื่อเรื่อง/(เลขหน้าที่อ้าง).// สถานที่พิมพ์: /สำนักพิมพ์หรือโรงพิมพ์.

ตัวอย่าง :

พระสุกิจจ สุฉินโณ. (2559). การสร้างความคิดนามธรรมในวัฒนธรรมไทย ใน ปวีตร ว่องวีระ. ทฤษฎี และวิธีวิทยาของการวิจัยวัฒนธรรม. (หน้า112). กรุงเทพมหานคร: อัมรินทร์.

(4) บทความจากวารสาร

รูปแบบ :

ผู้แต่ง.// (ปีที่พิมพ์).// ชื่อบทความ.// ชื่อวารสาร.// ปีที่/(ฉบับที่), /เลขหน้าแรก ที่ตีพิมพ์-เลขหน้าสุดท้ายที่ตีพิมพ์.

ตัวอย่าง :

จิตวุฒิ หมั่นมี. (2557). การวางแผนและการติดต่อประสานงานเชิงพุทธ. วารสาร มจร สังคมศาสตร์ปริทรรศน์, 3(1), 25-31.

(5) บทความในสารานุกรม

รูปแบบ :

ผู้แต่ง.// (ปีที่พิมพ์).// ชื่อบทความ.// ใน ชื่อสารานุกรม,/(เล่มที่อ้าง, หน้า เลขหน้าที่อ้าง). สถานที่พิมพ์: /สำนักพิมพ์ หรือโรงพิมพ์.

ตัวอย่าง :

สนิททาจพันธ์. (2537). หม้อคอกควาย. ใน สารานุกรมของใช้พื้นบ้านไทยในอดีตเขต หัวเมืองฝ่ายเหนือ, (หน้า 274-275). กรุงเทพมหานคร: อัมรินทร์พริ้นติ้งแอนด์พับลิชชิ่ง.

(6) หนังสือพิมพ์

รูปแบบ :

ผู้แต่ง.// (วันที่ เดือน ปีที่พิมพ์).// ชื่อบทความ.// ชื่อหนังสือพิมพ์, /เลขหน้า.

ตัวอย่าง :

สุชาติ เผือกสกนธ์. (9 มิถุนายน 2549). ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง. ผู้จัดการรายวัน, น.13.

(7) สารนิพนธ์, วิทยานิพนธ์, ดุษฎีนิพนธ์, รายงานการวิจัย

รูปแบบ :

ผู้แต่ง.// (ปีที่พิมพ์).// ชื่อวิทยานิพนธ์.//ใน/ ระดับวิทยานิพนธ์ สาขา./ชื่อมหาวิทยาลัยที่พิมพ์.

ตัวอย่าง :

สมบูรณ์ ตาสนธิ. (2560). กระบวนการและขั้นตอนบรรลุนิยาม 4 ของพระอริยบุคคล. ใน ดุษฎีนิพนธ์พุทธศาสตร์ ดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาพระพุทธศาสนา. มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

นายมนัส ภาคภูมิ. (2540). ปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จของเจ้าอาวาสในการพัฒนาวัดให้เป็นศูนย์กลางชุมชน. ใน รายงานการวิจัย. มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

(8) สัมภาษณ์

รูปแบบ:

ชื่อผู้ที่ได้รับการสัมภาษณ์.// (วัน เดือน ปี ที่สัมภาษณ์).// ชื่อเรื่องที่สัมภาษณ์.// (ชื่อผู้สัมภาษณ์)

ตัวอย่าง :

วรพล ไม้สน (พลังวัชร). (5 พ.ย. 2559). หลักการ วิธีการ เป้าหมาย ในการปรึกษาทางโหราศาสตร์. (นางณัฐณัช แก้วผลึก, ผู้สัมภาษณ์)

(9) กฎหมาย, ระเบียบ, พระราชบัญญัติ หรือ ประกาศ ที่ประกาศในราชกิจจานุเบกษาแล้ว

รูปแบบ:

ชื่อกฎหมาย.// (ปีที่พิมพ์).// ชื่อเรื่อง(ถ้ามี).// ราชกิจจานุเบกษา เล่มที่/ตอนที่/หน้า/ (วัน เดือน ปี).

ตัวอย่าง:

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ (ฉบับที่ 4). (2562). ราชกิจจานุเบกษา เล่ม 136 ตอนที่ 57 ก หน้า 49 (1 พฤษภาคม 2562).

ประกาศกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม. (2562). เรื่อง กำหนดประเภทและขนาดของโครงการหรือกิจการซึ่งต้องจัดทำรายงานการวิเคราะห์ผลกระทบสิ่งแวดล้อม และหลักเกณฑ์ วิธีการ ระเบียบปฏิบัติ และแนวทางการจัดทำรายงานการวิเคราะห์ผลกระทบสิ่งแวดล้อม. ราชกิจจานุเบกษา เล่ม 129 ตอนพิเศษ 97 ง หน้า 1 (20 มิถุนายน 2555).

-: ตัวอย่างเอกสารอ้างอิง

เอกสารอ้างอิง

มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. (2535). พระไตรปิฎกฉบับภาษาบาลี ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย 2500. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ. ปยุตฺโต). (2551). การแพทย์ยุคใหม่ในพุทธทัศน์. (พิมพ์ครั้งที่ 6). กรุงเทพมหานคร: สหธรรมิก.

จิตวิวัฒน์ หมั่นมี. (2557). การวางแผนและการติดต่อประสานงานเชิงพุทธ. วารสาร มจรสังคมศาสตร์ปริทรรศน์, 3(1), 25-31.

สมบูรณ์ ตาสนธิ. (2560). กระบวนการและขั้นตอนบรรลุนิยาม 4 ของพระอริยบุคคล. ใน ดุษฎีนิพนธ์พุทธศาสตร์ ดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาพระพุทธศาสนา. มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ (ฉบับที่ 4). (2562). ราชกิจจานุเบกษา เล่ม 136 ตอนที่ 57 ก หน้า 49 (1 พฤษภาคม 2562).

Cronbach, L. J. (1990). Essentials of psychological testing. (3rd ed.). NY: Harper & Collins.

Muniyandi, M. et al. (2015). Health literacy on tuberculosis amongst vulnerable segment of population: Special reference to Saharia tribe in central India. The Indian journal of medical research, 141(5), 640-647.

Kiarash, A. (2007). Human Dignity in Islamic Bioethics. The Iranian Journal of Allergy, 6(5), 25-28.

5. การส่งบทความเข้าระบบ Thaijo เพื่อได้รับการตีพิมพ์

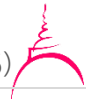
การส่งในระบบ (Online Submission) สามารถส่งเข้าระบบออนไลน์ได้เว็บไซต์ ของวารสารมหาจุฬานาครทรรศน์ได้ที่ <https://www.tci-thaijo.org/index.php/JMND> เมื่อส่งเข้าระบบสำเร็จให้แจ้งข้อมูลเพิ่มเติมทาง E-mail: tak.punyada@gmail.com

6. รูปแบบการนำบทความลงตีพิมพ์ลงในวารสารมหาจุฬานาครทรรศน์

ต้นฉบับบทความที่เสนอเพื่อพิจารณาตีพิมพ์ในวารสารให้อยู่ในรูปแบบของไฟล์เอกสาร *.docx ของ Microsoft Word Ver. 2019 หรือมากกว่า หากต้นฉบับประกอบด้วยภาพ ตาราง หรือสมการ ให้ส่งแยกจากไฟล์เอกสาร ในรูปแบบไฟล์ภาพ สกุล .PDF .JPG .GIF หรือ .bmp บทความที่มีโมเดล รูปร่าง แผนภูมิ ต้องทำการจัดกลุ่มวัตถุให้เป็นกลุ่มเดียวกันให้เรียบร้อย เพื่อป้องกันความผิดพลาด หรือคลาดเคลื่อนของเนื้อหา ความยาวของต้นฉบับต้องไม่เกิน 12 หน้า (รวมบทคัดย่อ ภาพ ตารางและเอกสารอ้างอิง) กองบรรณาธิการจะพิจารณาบทความเบื้องต้น เกี่ยวกับความถูกต้องของรูปแบบทั่วไป ถ้าไม่ผ่านการพิจารณาจะส่งกลับไปแก้ไข ถ้าผ่านจะเข้าสู่การพิจารณาของผู้ทรงคุณวุฒิเมื่อผลการประเมินผ่านหรือไม่ผ่านหรือมีการแก้ไข จะแจ้งผลให้ผู้เขียนทราบ โดยการพิจารณาบทความเพื่อลงตีพิมพ์ได้จะคำนึงถึงความหลากหลายและความเหมาะสม

7. สิทธิของบรรณาธิการ

ในกรณีที่กองบรรณาธิการหรือผู้เชี่ยวชาญ ซึ่งได้รับเชิญให้เป็นผู้ทรงคุณวุฒิผู้ตรวจประเมินบทความมีความเห็นว่าควรแก้ไข กองบรรณาธิการจะส่งคืนเพื่อให้เจ้าของบทความแก้ไข โดยจะยึดถือข้อเสนอแนะของผู้ทรงคุณวุฒิผู้ตรวจประเมินเป็นเกณฑ์หลัก และหรือขอสงวนสิทธิ์ที่จะพิจารณาไม่ตีพิมพ์ ในกรณีที่รายงานการวิจัย บทความทางวิชาการหรือบทความวิจัยไม่ตรงกับแนวทางของวารสารมหาจุฬานาครทรรศน์ หรือไม่ผ่านการพิจารณาของกองบรรณาธิการ หรือผู้เชี่ยวชาญเมื่อบทความที่ได้รับการตีพิมพ์ผู้เขียนจะได้รับลิงค์วารสาร ฉบับที่นำบทความลงตีพิมพ์ พร้อมกับหนังสือรับรองการตีพิมพ์บทความในวารสารฯ

โครงสร้าง/รูปแบบ ต้นฉบับบทความวิจัย

บทความวิจัย (12 pt)

ชื่อบทความ (ไทย) (20 pt)

ชื่อบทความ (อังกฤษ) (18 pt)

ชื่อ - นามสกุลผู้เขียน (ไทย) (14 pt) (ไม่ระบุคำนำหน้า, ยศ, ตำแหน่งทางวิชาการ)

ชื่อ - นามสกุลผู้เขียน (อังกฤษ) (12 pt)

หน่วยงานต้นสังกัด (ไทย) (14 pt) (หลักสูตร/คณะ, มหาวิทยาลัย, จังหวัด, ประเทศ)

หน่วยงานต้นสังกัด (อังกฤษ) (12 pt)

*Corresponding author E-mail: (12 pt)

บทคัดย่อ (18 pt) (300 คำ)

(16 pt) ระบุประเภทของวิจัย, วัตถุประสงค์ของการวิจัย, ประชากรกลุ่มตัวอย่าง, เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย, การเก็บรวบรวมข้อมูล, สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล, ผลการวิจัยที่พบ (เลือกนำเสนอเฉพาะผลการวิจัยที่มีความน่าสนใจมากที่สุด) 300 คำ

คำสำคัญ: 3 - 5 คำ

Abstract (18 pt)

(16 pt) มีเนื้อความตรงตามบทคัดย่อภาษาไทย

Keywords: 3 - 5 words

บทนำ (18 pt) (ไม่ควรเกิน 4 ย่อหน้า)

...(16.pt) 1. กล่าวถึงความเป็นมาแล้วความสำคัญของปัญหา โดยกว้าง ๆ (อ้างอิงนโยบาย กฎหมาย... หรือแนวคิดทฤษฎีมารองรับ).....

2. กล่าวถึงสภาพปัญหาปัจจุบันที่เกิดขึ้น (อ้างอิงงานวิจัยหรือทฤษฎีมารองรับ).....

3. กล่าวถึงสภาพปัญหาของประชากรกลุ่มตัวอย่างที่ต้องการศึกษา.....

4.สรุปความเป็นมาทั้งหมดชี้ให้เห็นถึงความสำคัญของการวิจัยและประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ.....

วัตถุประสงค์ของการวิจัย (16 pt)

1..... (16.pt).....

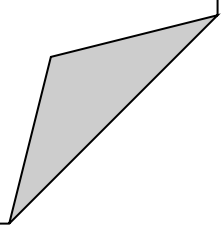
2..... (16.pt).....

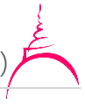
3..... (16.pt).....

วิธีดำเนินการวิจัย (18 pt)

(16.pt) ระบุรูปแบบของการวิจัย, ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง, วิธีการได้มาซึ่งกลุ่มตัวอย่าง, การสร้างเครื่องมือและตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ, การเก็บรวบรวมข้อมูลการวิเคราะห์ข้อมูล.....

.....
.....
.....
.....
.....
.....

ผลการวิจัย (18 pt)

(16.pt).....ผลการวิจัยต้องตอบวัตถุประสงค์ทุกข้อ.....

.....

.....

.....

.....

ภาพที่ 1 ชื่อภาพ

.....

.....

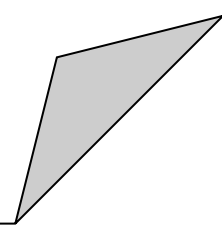
.....

.....

.....

.....

.....

ตารางที่ 1 ชื่อตาราง

.....

.....

.....

.....

อภิปรายผล (18 pt)

(16 pt) อภิปรายผลการวิจัยที่พบตามวัตถุประสงค์ ผลการวิจัยสอดคล้องหรือไม่สอดคล้อง.....
 กับผลการวิจัยของใคร สามารถนำมาอภิปรายได้ทั้งหมด.....

.....

.....

.....

.....

.....

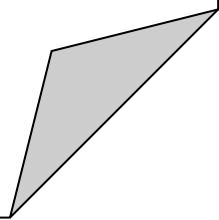
.....

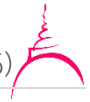
.....

.....

.....

.....

องค์ความรู้ใหม่ (18 pt) (ถ้ามี)

(16 pt).....ระบอบองค์ความรู้อันเป็นผลสัมฤทธิ์ที่ได้จากการวิจัย สักระยะที่ออกมาในรูปแบบ.....
โมเดล พร้อมคำอธิบายรูปแบบ/โครงสร้างของโมเดลอย่างกระชับ เข้าใจง่าย.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

สรุป/ข้อเสนอแนะ (18 pt)

.....(16 pt) สรุปผลการวิจัยทั้งหมด สั้น ๆ กระชับรัดได้ใจความ พร้อมข้อเสนอแนะที่ได้จากการ.....
วิจัย และการนำผลการวิจัยไปใช้ ร่วมถึงเสนอแนะแนวทางในการวิจัยครั้งต่อไป.....

.....

.....

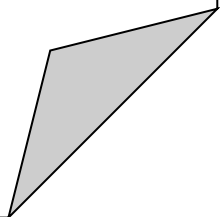
.....

.....

.....

.....

.....

กิตติกรรมประกาศ (18 pt) (ถ้ามี) (ให้ใส่เฉพาะกรณีที่ได้รับทุนสนับสนุนการวิจัย หรือกรณีซื้อบทความมีชื่อเรื่องไม่ตรงกับงานวิจัยหรือวิทยานิพนธ์)

...(16 pt) ตัวอย่าง ขอขอบคุณทุนสนับสนุนวิจัยจากสำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ ปีงบประมาณ 2559 และข้อมูลจากโครงการวิจัยย่อย เรื่องสภาพปัญหาและความต้องการดูแลสุขภาพของผู้สูงอายุในบริบทภาคใต้ตอนล่าง.....

เอกสารอ้างอิง (18 pt) (ต้องไม่ต่ำกว่า 10 รายการ)

(16 pt).....

.....

.....

.....

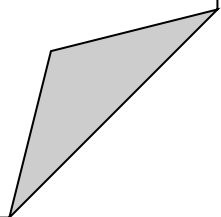
.....

.....

.....

.....

.....

โครงร่าง/รูปแบบ ต้นฉบับบทความวิชาการ

บทความวิชาการ (12 pt)

ชื่อบทความ (ไทย) (20 pt)

ชื่อบทความ (อังกฤษ) (18 pt)

ชื่อ – นามสกุลผู้เขียน (ไทย) (14 pt) (ไม่ระบุคำนำหน้า, ยศ, ตำแหน่งทางวิชาการ)

ชื่อ – นามสกุลผู้เขียน (อังกฤษ) (12 pt)

หน่วยงานต้นสังกัด (ไทย) (14 pt) (หลักสูตร/คณะ, มหาวิทยาลัย, จังหวัด, ประเทศ)

หน่วยงานต้นสังกัด (อังกฤษ) (12 pt)

*Corresponding author E-mail: (12 pt)

บทคัดย่อ (18 pt) (300 คำ)

(16 pt).....

.....

.....

.....

.....

คำสำคัญ: 3 – 5 คำ

Abstract (18 pt)

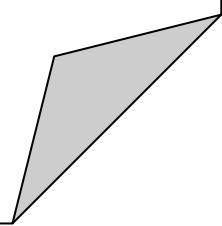
...(16 pt) ให้ตรงตามบทคัดย่อภาษาไทย.....

.....

.....

.....

Keywords: 3 – 5 words

บทนำ (18 pt)

(16 pt)

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

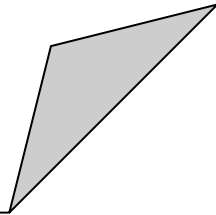
.....

.....

.....

.....

.....

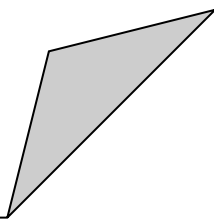

เนื้อหา (18 pt)

(16 pt)

A series of horizontal dashed lines for writing, starting from the first line below the '(16 pt)' label and extending down to the bottom of the page.

สรุป (18 pt)

(16 pt)

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

เอกสารอ้างอิง (18 pt) (ต้องไม่ต่ำกว่า 10 รายการ)

(16 pt)

.....

.....

.....

.....

.....

